WALTER SCOTT

GUY MANNERING

S-a zis că vrăji şi semne multe pot,
Şi-n noapte duhuri le supun de tot;
Dar nu pot lăuda In al lor rol
Pe cei ce dau primejdiei ocol.

Balada ultimului menestrel

INTRODUCERE LA *GVY MANNERING*

Romanul, sau oeea ce poate fi numită povestirea, cu titlul ***Waverley,*** a cîştigat încet aprecierea publicului cititor, dar după aceea a atins o popularitate atît de mare, Incît a încurajat pe autor să facă o a doua încercare[1]. El s-a interesat astfel de un nume şi de un subiect, iar modul în care se compun romanele nu poate, fi ilustrat mai bine deeît povestind simpla istorioară, oare la început a stat la baza lui ***Guy Mannering,*** dar care, pe măsură ce opera înainta, s-a transformat de o aşa manieră, îneît nu mai păstrează nici chiar cea mai îndepărtată asemănare. Această istorioară mi-a fost povestită prima dată de un slujitor credincios al tatălui meu, un bătrîn Ilighlander plin de virtuţi şi fără ousur, dacă nu ar fi avut şi o înclinare spre „mountain-dew“[II], pe care îl prefera tuturor eelorlalte băuturi mai puţin tari. El credea la fel de ferm în istorioara sa, precum credea în orice ouvînt al crezului creştin.

După povestirea ciredinciosuluL John Mac Kinlay, o persoană în vîrstă şi gravă a fost prinsă de noapte pe drum pe cînd călătorea odată prin pustietăţile din Galloway. Anevoie şi-a croit , drum pînă la o locuinţă, unde a fost găzduit pe dată, cu ospitalitatea de la ţară din acele vremuri Proprietarul casei, .un gentleman înstărit, a fost adînc impresionat de înfăţişarea venerabilă a oaspetelui său şi s-a rugat să fie iertat pentru o anumită neorînduială ce domnea în casă şi care, neputînd fi înlăturată la sosirea musafirului, desigur că nu scăpase ochiului scrutător al acestuia El se scuză arătînd că sfăpîna casei era constrînsă să rămînă în iatacul ei, unde era pe punctul

I Waverley (1814) sau Sint şaizeci de ani de alunei este pri-

II mul roman publicat de Sir Waiter Scott, după o îndelungă acti-

de a dărui soţului un prunc, făcîndu-l pentru prima oară tată, deşi erau căsătoriţi de zece ani într-o astfel de împrejurare, zise stăpinul casei, ei se temea ca nu cumva oaspetele să considere ceva drept o neglijenţă voită, cînd,
de fapt, aceasta se datora doar împrejurării din clipa aceea.

— Nicidecum, sir — îl linişti străinul — nevoile mele sînt puţine şi lesne de îndeplinit şi sînt încredinţat că întîmplările de acum îmi vor da prilejul de a vă arăta recunoştinţa mea pentru ospitalitatea domniei voastre. Porunciţi numai să fiu încunoştiinţat de minutul precis al naşterii copilului şi sper că voi fi în stare să vă spun anumite amănunte capabile să înrîurească într-un chip însemnat soarta viitoare a pruncului care este pe punctul de a veni în această lume schimbătoare şi plină de necazuri. Nu voi a vă tăinui că sînt îndemînatic în citirea şi tălmăcirea mişcărilor acelor astre numite planete şi care îşi aruncă influenţele lor asupra destinului celor muritori Este o ştiinţă pe care nu o practic, asemenea celorlalţi care se numesc astrologi, pentru bani sau răsplată, fiindcă am o avere îndestulătoare, ci folosesc cunoştinţele pe care le-am căpătat numai spre binefacerea acelora la care ţin.

Gazda se înclină în semn de preţuire şi recunoştinţă, şi străinul primi o odaie din care putea privi în voie tărîmurile astrale. Oaspetele îşi petrecu apoi o parte din noapte, calculînd poziţia corpurilor cereşti şi cumpănind orobabila lor înrîurire. pînă cînd. în cele din urmă. rezultatul observaţiilor sale îl făcu să trimită pe cineva ca să-l cheme pe tată, pe care îl conjură în chipul cel mai solemn, cerîndu-i să poruncească moaşei, dacă lucru] i-ar fi stat în putinţă, să întîrzie naşterea copilului, fie numai şi cu cinci minute. Tatăl îi răspunse că aşa ceva era peste firea lucrurilor şi, într-adevăr, în clipa cînd trimisul se întoarse, părintele şi oaspetele său fură încunoştiinţaţi de naşterea unui băieţel

A doua zi de dimineaţă, cînd toţi ai casei se adunaseră la micul dejun, astrologul îi întîmpină cu o înfăţişare aşa de gravă şi de răuprevestitoare, încît frica se şi strecură în sufletul tatălui, pînă atunci aşa de fericit că viitorul străvechii sale moşii era asigurat prin naşterea unui moştenitor, moşie care, altminteri, ar fi trecut în stăpînirea unor rude îndepărtate ale familiei. De aceea se grăbi să-l poftească pe oaspete într-o odaie unde nu se mai afla nimeni şi-i zise :

___ Mi-e teamă, ţinînd seamă de căutătura domniei voastre, că aveţi a-mi da veşti rele cu privire la mica **mea** odraslă ; poate Dumnezeu va vroi să-mi ia înainte **de** vîrsta bărbăţiei binecuvîntarea pe care mi-a dăruit-o, **sau** poate pruncul este sortit a fi nevrednic de iubirea pe care eu **şi** soţia mea sîntem gata în chip firesc să o revărsăm cu devoţiune asupra vlăstarului nostru ?

— Nici una, nici alta — îi răspunse străinul — afară numai dacă nu mă înşel pe de-a-ntregul. Băiatul va trece de anii copilăriei şi va trăi, iar ca fire şi înclinaţii se va arăta demn de tot ceea ce îşi pot dori părinţii. Dar, deşi se află destule în horoscopul lui care făgăduiesc multe binecuvîntări, există însă şi o puternică influenţă rea, predominantă, care ameninţă să-l supună la încercări şi ispite nefericite şi păcătoase în preajma clipei cînd va atinge vîrsta de douăzeci şi unu de ani. care perioadă, aşa cum arată zodiile, va fi un punct de răscruce al vieţii sale. In ce formă sau cu ce putere deosebită îl va asalta ispita aceasta, ştiinţa mea nu e în stare *'ă* descopere.

— Cunoştinţele domniei voastre nu ar putea deci să ne împărtăşească nici un leac împotriva acelui rău care îl ameninţă ? spuse atunci îngrijoratul tată.

— Să-mi fie cu iertare — îi replică străinul — ba pot. Influenţa zodiilor este puternică, dar el, cel care a făcut cerurile, este mai puternic decît toate, dacă ajutorul lui este implorat într-adevăr cu sinceritate. Ar trebui să-l făgăduiţi pe acest băiat, de îndată, slujirii făcătorului său, cu aceeaşi bună credinţă cu care Samuel a fost juruit de părinţii săi pentru a sluji în templu. Trebuie să-l priviţi ca pe unul care va fi ţinut departe de restul lumii, în copilărie şi în adolescenţă va trebui să-l înconjuraţi numai cu oameni pioşi şi virtuoşi şi să-l feriţi, cu toată puterea voastră, de a vedea sau auzi despre orice fel de nelegiuire, fie în vorbă, fie cu fapta. Trebuie crescut în principiile morale şi religioase cele mai severe cu putinţă Să nu aibă de-a face cu lumea ca nu cumva să se facă părtaş la nebuniile ei sau, poate, la viciile ei. Pe scurt, feriţi-1 pe cît vă va sta în putinţă de orice păcat, în afară de ceea ce, într-o măsură aşa de mare. aparţine întregii stirpe decăzute a lui Adam Cînd se va apropia cea de a douăzeci şi una aniversare a zilei de naştere, să ştiţi că va fi şi sorocul răscrucii vieţii sale Dacă va trăi după aceasta, el va fi fericit şi îndestulat pe pămînt Şi o corahie aleasă printre cele hărăzite raiului Iar dacă va fi altminteri... Aici astrologul se opri şi suspină adînc.

— Sir — vorbi părintele, încă şi mai îngrijorat decît înainte — cuvintele domniei voastre sînt aşa de binevoitoare, iar sfatul vă este aşa de înţelept, încît voi fi cu cea mai mare luare-aminte la poveţele date ; dar nu aţi fi aşa de bun oa să mă ajutaţi şi pe mai departe în această treabă de cea mai mare însemnătate? Credeţi-mă, nu vă voi fi nerecunoscător.

— Nu cer şi nu merit nici o recunoştinţă în schimbul unei faceri de bine — îi răspunse străinul — şi, mai ales, pentru faptul de a încerca tot ce-mi va sta în putinţă pentru a salva de la o soartă funestă pe nevinovatul pruna care s-a născut noaptea trecută sub o aşa de rar întîlnită conjuncţie a planetelor. Iată adresa mea ; puteţi să-mi scrieţi din cînd în cînd cu privire la felul în care băiatul va propăşi în cîştigarea cunoştinţelor religioase. Dacă el va fi crescut după cum v-am sfătuit, cred că lucrul cel mai nimerit ar fi să-l trimiteţi la mine cînd se va apropia sorocul fatal şi hotărîtor, adică mai înainte de a împlini douăzeci şi unu de ani. Dacă mi-1 veţi trimite, aşa cum doresc eu, cred cu smerenie că cerul va ocroti pe cel oare este al lui, oricît de mari vor fi fiind încercările la care îl va supune soarta.

Apoi dădu gazdei adresa lui, într-o localitate de ţară din apropierea unui oraş cu staţie de poştă din sudul Angliei, după care îşi luă un călduros rămas bun.

Străinul cel tainic plecase, dar cuvintele lui rămăseseră întipărite în mintea îngrijoratului părinte. El îşi pierdu soţia pe cînd băiatul lui era încă un copil. Mi se pare că şi această nenorocire îi fusese prezisă de astrolog, şi astfel încrederea lui, pe care, asemenea multor oameni din vremea aceea, o acordase de bună voie astrologiei, i-a fost întărită şi confirmată. Prin urmare, avea cea mat mare grijă ca să aducă la îndeplinire planul sever şi aproape ascetic de educaţie, pe oare înţeleptul îl preconizase. Un tutore avînd cele mai stricte principii a fost pus să supravegheze educaţia tînărului ; era înconjurat numai de slujitori cu o fire cît se poate de cinstită şi păzit şi îngrijit apoi chiar de neliniştitul tată.

Anii prunciei, copilăriei şi adolescenţei trecură, aşa cum îşi dorise părintele. Un tînăr nazarinean[1] nu ar fi fost crescut cu mai multă rigoare. Tot ceea ce era rău fusese îndepărtat, ca el să nu-1 vadă ; auzise numai ceea

I Adept al unei secte creştine din primele secole ale erei noastre, care practica cu rigurozitate aproape întreg ritualul respectivei secte, (n.t.)

oe era pur în precepte şi fusese martor numai la ceea ce era vrednic de pus în practică. Dar cînd băiatul, deşi în floarea tinereţii, începu să tînjească, tatăl său, care stătea veşnic la pîndă, văzu în aceasta un prilej de îngrijorare. Umbre de tristeţe, care treptat deveneau tot mai mohorîte, începură să copleşească buna dispoziţie a tînărului. Lacrimi, pe cît se pare din senin, un somn întrerupt, rătăciri sub clar de lună şi o melancolie ce nu-şi găsea nici un temei în raţiune, păreau să-i ameninţe în acelaşi timp şi sănătatea trupească, şi pac-ea minţii. Astrologului i s-a cerut sfatul printr-o scrisoare, şi el răspunse că această stare nestatornică a sufletului tînărului este numai începutul încercării sale şi că sărmanul băiat va trebui să îndure noi asalturi şi mai puternice din partea răului care nu-i da paoe. Nu trebuia să tragă nădejde că ar exista vreun leac ; singurul remediu era doar continua îndeletnicire a minţii cu studierea soripturi.lor, „El suferă — continua scrisoarea înţeleptului — din -cauza trezirii acelor harpii[1] care sînt pasiunile şi care au dormit in el, lă fel ca la ceilalţi, pînă la această vîrstă pe care a atins-o acum. E mai bine, ou mult mai bine ca ele să-l chinuie ca nişte dorinţe arzătoare, dar neîmplinite. decît să fie nevoit să se căiască de a le fi satisfăcut din pricina unei slăbiciuni criminale'[4]

Calităţile tînărului erau aşa de frumoase, că ele îl ajutară să lupte, sprijinit de raţiune şi de religie, împotriva acceselor de tristeţe care îi copleşeau din cînd în cînd sufletul, şi abia la începutul celui de al douăzeci şi unulea an al vieţii sale, ele se înfăţişau într-un anume fel care 51 făcu pe părinte să tremure gîndindu-se la eventualele consecinţe. Se părea că cea mai întunecată şi hidoasă din maladiile psihicului lua treptat forma deznădejdii religioase. Totuşi tînărul era blînd, curtenitor, iubitor şi supus voinţei tatălui său şi se împotrivea din răsputeri forţei întunecate care-i năpădea sufletul, după cît se pare ca un fel de emanaţie a principiului răului, şi oare-i cerea, asemenea nelegiuitei neveste a lui Iov, să-l blesteme pe D-umnezeu şi să moară.

Sosi si vremea cînd a trebuit să plece în ceea ce părea să fie o călătorie lungă si întrucîtva periculoasă, spre conacul amicului de demult, acela care îi întocmise horoscopul. Drumul trecea prin multe locuri vrednice de

I Divinităţi de origine orientală, adoptate de mitologia heleno-latina. cu trup de pasăre şi cap de femeie, care chinuiau oamenii şi răpeau .sufletele, (n.t.)

cercetat şi tînărul se bucură de plăcerile drumeţiei, ou mult mai mult decît el însuşi ar fi crezut cu putinţă. Aşa că nu ajunse la capătul sorocit al drumului decît în amiaza zilei dinaintea sărbătoririi naşterii sale. I se părea că ceva îl trage înapoi, momindu-1 cu neobişnuita ispită a unor senzaţii plăcute, ca să-l facă să uite, într-o anumită măsură, scopul călătoriei. în cele din urmă însă, se opri în faţa unui conac străvechi, singuratic dar cu o faţadă impunătoare, spre care fusese îndreptat ca fiind reşedinţa amicului tatălui său. Servitorii care veniseră să-i ia calul îi spuseră că era aşteptat de două zile. Il conduseră apoi într-o cameră de studiu, unde străinul, acum un bătrîn venerabil, îl întîmpină cu o umbră de nemulţumire, ca şi de gravitate, întipărită pe frunte :

— Tinere — i se adresă el — de ce ai zăbovit atîta într-o călătorie de o asemenea importanţă ?

— Am crezut — replică oaspetele, roşindu-se **şi** **privind** în pămînt — că nu fac nimic rău dacă merg pe îndelete ca să-mi astîmpăr setea de a cunoaşte, cu condiţia să ajung la locuinţa domniei voastre pînă în ziua aceasta, fiindcă aşa a fost porunca tatălui meu.

— Trebuie să fii mustrat — i-o întoarse înţeleptul — pentru zăbava ta, dacă ne gîndim că duhul cel rău, setos de sînge, se ţinea pe urma paşilor tăi. Dar, în cele din urmă, ai venit şi să sperăm că totul se va sfîrşi cît se poate de bine, deşi lupta **în** care eşti încleştat va fi cu atît mai de temut, cu cît va fi amînată mai mult. Dar mai întîi să mănînci ceva, după cum ne porunceşte natura, însă numai să-ţi astîmperi foamea, şi **nu** lăcomia.

Bătrînul îl pofti într-un salon de vară, unde cîteva merinde frugale erau aşezate pe masă. Pe cînd luau loc, veni să se aşeze alăturea de ei şi o fată de vreo optsprezece ani, dar atît de încîntătoare, încît vederea ei fură gîndurile tînărului oaspete, şi acesta nu mai fu în stare să cugete la taina şi ciudăţenia soarteî sale. iar atenţia lui se îndreptă la tot ceea ce făcea sau spunea ea. Vorbea puţin şi numai despre subiectele cele mai serioase. Apoi. la dorinţa tatălui ei, cîntă la clavecin, acompaniindu-şi însă instrumentul doar cu imnuri religioase în cele din urmă, la un semn al înţeleptului, părăsi încăperea şi. în vreme ce ieşea, se întoarse spre tînărul străin, aruncîndu-i o privire în care se citea un interes şi o negrăită nelinişte Apoi bătrînul îl conduse pe tînăr în camera lui de lucru şi discută cu el despre cele mai însemnate dogme ale religiei, ca să se încredinţeze dacă ea putea să-i dea temeiuri raţionale pentru credinţa pe

oare o avea. In timpul acestei cercetări, tînărul simţea, **fără** voia lui, cum mintea i se rătăceşte uneori şi cum gîndurile îi fug în căutarea fermecătoarei apariţii care prînzise cu ei. în aoeste momente, astrologul îl privea cu gravitate şi scutura nemulţumit din cap ori de cîte ori atenţia lui slăbea ; totuşi, una peste alta, se socoti mulţumit de răspunsurile tînărului.

La apusul soarelui, tînărul a fost sfătuit să se îmbăieze şi, după ce a făcut aşa, a fost povăţuit să îmbrace un veşmînt, întrucîtva asemănător celui purtat de arminieni[1], şi să-şi lase părul lung, pieptănat, pe umeri, iar gîtul. mîinile şi picioarele goale. în această ţinută, a fost condus într-o încăpere îndepărtată, cu desăvîrşire lipsită de mobilă, în afară de o lampă, un scaun şi o masă pe care se afla biblia Apoi astrologul îi zise :

— Acum trebuie să te las singur ca să treci de această cumpănă, cea mai mare din viaţa ta. Dacă vei putea, amintindu-ţi marile adevăruri despre care noi am discutat, să respingi atacurile ce se vor năpusti asupra curajului şi principiilor tale. nu vei avea să te temi de nimic. **Dar** încercarea va fi grea şi cutremurătoare. Aici, trăsăturile lui căpătară o solemnitate patetică, lacrimi îi izvorîră din ochi, iar vocea îi tremura de emoţie cînd îi spuse : Copilul meu scump, **la a** cărui venire pe lume eu **am** prezis această încercare fatală, fie ca cerul să-ţi dăruiască harul său pentru a trece prin ea cu tărie !

Tînărul a fost lăsat singur şi, de cum s-a găsit în această stare, asemenea unui stol de demoni, amintirea tuturor păcatelor sale, săvîrşite sau dorite, amintire devenită şi mai înfricoşătoare datorită stricteţii principiilor în care fusese crescut, îi năvăli în minte asemenea Furiilor înarmate cu bice de foc, căutînd să-l facă să se lase pradă disperării. în timp ce el se împotrivea acestor amintiri dătătoare de spaime, cu simţăminte confuze dar cu o minte fermă. îşi dădu seama că argumentelor sale li se răspundea prin sofismele unei alte fiinţe şi că disputa nu se mai limita numai la gîndurile sale Autorul răului era prezent în odaie sub forma lui trupea^c^că şi. îmbrăcat în veşmintul negru al melancoliei, căuta să-i transmită disperarea, îndemnîndu-1 să-şi facă singur seama, ca fiind modul cel mai lesnicios de a pune capăt unei vieţi păcătoase. Printre păcatele ce şi le imputa, şi care i se înfăţişau înaintea ochilor în culorile cele mai moho-

I Adepţii doctrinei lui *James Arminius o] Harmensen* (t 1609). teolog olandez protestant, (n.t.)

rîte, se aflau şi plăcerea pe oare o înceroase zăbovind în călătoria sa mai mult decît era necesar, precum şi atenţia acordată frumuseţii încîntătoarei fecioare, cînd, de fapt, gîndurile lui s-ar fi cuvenit să fie îndreptate numai spre convorbirea cu miez religios a tatălui ; astfel i se insufla pe furiş gîndul că. deoarece păcătuise împotriva luminii, era, prin urmare, vrednic să fie lăsat pradă Prinţului întunericului.

în vreme ce ora de cumpănă sortită lui se scurgea, spaimele acelei prezenţe, vrednică de a fi urîtă, creşteau şi mai mult, pricinuind o tot mai mare zăpăceală în cugetul neiertător al victimei, în timp ce înlănţuirea acelor sofisme blestemate devenea, pare-se, şi mai inextricabilă, cel puţin pentru prada ei, înconjurată de ochiurile dese ale năvodului raţionamentelor sale. Nu mai avea putere să explice de ce era încredinţat că ar fi cu putinţă să obţină iertarea, lucru pe care continua să-l susţină, şi nici nu era în stare să rostească izbăvitorul nume în care credea. Dar credinţa nu-1 părăsise, deşi o bucată de vreme fusese neputincios să şi-o exprime. „N-ai decît să spui ce vei vrea — acesta i-a fost răspunsul dat ispititorului — eu ştiu însă că există destul de multe lucruri între aceste două scoarţe ale bibliei care pot să-mi dea iertare pentru păcatele mele şi mîntuire pentru sufletul meu“. în timp ce vorbea, se auzi bătaia orologiului care vestea scurgerea orei fatale. Pe dată, şi vorbirea, şi forţa intelectuală îi reveniră pe deplin tânărului ; el izbucni într-o rugăciune fierbinte, .exprimîndu-şi în cuvintele cele mai arzătoare credinţa în adevăr. Demonul se retrase urlînd dezamăgit, iar bătrînul, intrînd în odaie, cu lacrimi în ochi, îşi felicită oaspetele pentru izbînda lui in această încercare sorocită de soartă

Mai tirziu, tînărui s-a căsătorit cu frumoasa fecioară, care făcuse, de prima dată, o impresie aşa de puternică asupra lui, şi istorisirea se încheie lăsîndu-i pe cei doi să se bucure în tihnă de fericirea căminului. Aşa se sfirşeşte legenda lui John Mac Kinlav.

Autorul romanului ***Waverley*** şi-a dat seama imediat de posibilitatea de a plăsmui o poveste interesantă, şi nu lipsită de învăţăminte, în jurul păţaniilor prin care trece în viaţă o făptură damnată, ale cărei eforturi pentru o conduită dreaptă si virtuoasă păreau sortite mereu eşecului, datorită intervenţiei, pare-se, a unei fiinţe răuvoitoare. dar care făptură va reuşi. în cele din urmă. să iasă biruitoare din groaznica luptă Pe scurt, ceea ce avea în faţa ochilor era o intrigă asemănătoare acelei povestiri.

pline de imaginaţie, scrisă de domnul baron De La Motte Fouque[I] despre Sintram şi însoţitorii săi, povestire oare, chiar dacă va fi existat pe atunci, autorul însă nu o citise.

Schema astfel proiectată poate fi regăsită în primele trei sau patru capitole ale operei, dar o nouă serie de consideraţii l-au împins pe autor să-şi abandoneze intenţia. I s-a părut anume, după o matură deliberare, că astrologia, deşi admisă şi cultivată de Bacon însuşi, nu mai are azi o influenţă atît de însemnată asupra oamenilor, în general, ca să constituie izvorul principal al unei povestiri. Pe lîngă aceasta, mai reieşea că, pentru a trata cum se cuvine un astfel de subiect, ar fi fost nevoie' nu numai de un talent mai mare decît acela pe care autorul era conştient că-l are, ci şi de introducerea unor doctrine şi discuţii de o natură prea serioasă pentru scopul lui şi pentru natura naraţiunii. Schimbîndu-şi astfel planul iniţial, lucru care a fost făcut în decursul tipăririi, primele pagini au păstrat astfel urme din atmosfera iniţială a povestirii, deşi ele pot să apară unora ca ceva stirtjenitor, nefiresc şi de prisos Cauza unor astfel de urme este acum pe deplin lămurită şi trebuie scuzată

Este totuşi vrednic de observat că, în vreme ce disciplinele ăstrologice cădeau în dispreţul general, fiind înlocuite de superstiţii cu un caracter şi mai josnic, **şi** mult mai puţin frumos, ele şi-au păstrat chiar în timpurile moderne anumiţi adepţi

Unu! dintre cei mai remarcabili oameni care mai credea în această ştiinţă uitată şi dispreţuită era un eminent profesor de prestidigitaţie. Cineva ar fi putut crede că o» persoană cu o astfel de profesiune, cunosdnd **&** mie de trucuri prin care ochiul omenesc poate fi înşelat, ar fi mai puţin înclinată ca alţii la fanteziile superstiţiei. Dar tocmai folosirea obişnuită a acelor calcule, greu de înţeles, prin care se realizează multe scamatorii cu cărţi etc. (şi oare, într-o privinţă, sînt surprinzătoare chiar pentru prestidigitatorul însuşi), poate tocmai ele l-au determinat pe acest, gentleman să' studieze combinaţiile stelelor şi planetelor, cu speranţa de a obţine comunicări profetice. El şi-a alcătuit astfel un horoscop propriu după data naşterii, calculat conform regulilor pe care le-a putut

I *Friedrich De ta Multe Fouque* {1777—1843) — romancier, nuvelist, dramaturg şi poet romantic german A scris, printre altele, trilogia dramatică *Eroul nordului,* romanul *Inelul fermecat* şi povestirea *Undine. Richard Wagner* s-a inspirat mult din operele lui. (n.t.)

aduna de la cei mai buni autori de tratate astrologice. Rezultatul trecutului a fost găsit corespunzător cu ceea ce i se întîmplase pînă atunci, dar în citirea viitorului, aşa de importantă, se ridica o dificultate neobişnuită. Existau doi ani în decursul cărora el nu putea obţine nici o informaţie exactă dacă subiectul horoscopului va trăi sau va fi mort. Neliniştit, datorită acestei circumstanţe aşa de remarcabile, ei dădu horoscopul unui alt confrate astrolog, care ajunse şi el în faţa aceleiaşi enigme La punctul de început al perioadei menţionate, astrologul descoperi că persoana sau subiectul va fi în mod cert în viaţă, iar la sfîrşitul aceleiaşi perioade că va fi, iarăşi, fără discuţie, mort; un spaţiu de doi ani se întindea însă între aceste două date. în decursul căruia nici el nu a putut afla cu certitudine nimic, nici despre moartea, nici despre supravieţuirea subiectului.

Astrologul prestidigitator şi-a notat această circumstanţă remarcabilă în memoriile sale şi şi-a continuat reprezentaţiile în diverse părţi ale regatului pînă cînd perioada în care existenţa lui îi fusese garantată de horoscop ca reală se apropie de sfîrşit. La sfîrşitul ei, pe cînd expunea în faţa unei asistenţe numeroase obişnuitele lui numere de prestidigitaţie, mîinile, a căror îndemînare înşelaseră aşa de adesea pe cel mai atent observator, îşi pierdură brusc puterea, cărţile îi căzură jos şi el însuşi se prăbuşi la pămînt, un paralitic fără vlagă. în această stare, artistul a zăcut doi ani, după care moartea i-a pus capăt vieţii Se spune că jurnalul memoriilor acestui astrolog va fi făcut în ourînd cunoscut publicului

Acest fapt, dacă este adevărat, este unul dintre acele coincidenţe singulare care apar uneori, diferind atît de mult de calculele obişnuite ; dar dacă nu ar exista astfel de întîmplări, cu totul ieşite din comun, viaţa nu ar mai prezenta, celor ce scrutează viitorul, acea enigmă de nepătruns pe care plăcerea creatorului a oferit-o speciei omeneşti. Fiindcă, altminteri, dacă totul s-ar întîmpla conform oursului obişnuit al evenimentelor, atunci viitorul ar putea fi dedus prin nişte reguli matematice asemenea şansei în jocurile de noroc. Dar întîmplările extraordinare şi schimbările uimitoare ale soartei sfidează calculele omenirii şi aruncă o impenetrabilă opacitate asupra apariţiei unor evenimente viitoare neaşteptate La faptul relatat mai sus mai poate fi adăugat şi un altul, mult mai recent. Autorul a fost onorat, mai deunăzi, ou primirea unei scrisori din partea unui gentleman iscusit în aceste taine şi care s-a oferit cu amabilitate

să calculeze horoscopul autorului lui ***Guy Mannering,*** care, se putea presupune, era şi el un admirator al artei pe care celălalt o profesa Dar a fost imposibil să i se furnizeze detaliile necesare horoscopului, chiar dacă autorul ar fi dorit-o, fiindcă toţi aceia care i-ar fi putut comunica datele exacte — ziua, ora şi minutul — plecaseră de mult din sfera muritorilor.

După ce a dat astfel cîteva amănunte cu privire la prima concepţie a romanului sau schema în mare a povestirii, de la care, aşa cum am văzut, s-a abătut în curînd. autorul, urmînd desfăşurarea planului lucrării din prezenta ediţie, doreşte să menţioneze şi prototipurile personajelor principale din ***Guy Mannering.***

Cîteva prilejuri, avute pe meleagurile pe care a trăit, i-au oferit autorului, în tinereţea sa, posibilitatea de a vedea cîte ceva şi de a auzi multe despre acei oameni oropsiţi numiţi ţigani. Aceştia constituie, în cele mai multe cazuri., un amestec alcătuit, în parte, din vechi loouitori ai Egiptului care au sosit în Europa pe la începutul secolului al XV-lea, şi, în parte, din vagabonzi de origină europeană

Ţiganca adevărată care a inspirat figura bătrînei Meg Merrilies a fost bine cunoscută pe la jumătatea secolului trecut şi o chema Jean Gordon, locuind în satul Kirk Yetholm, din ţinutul munţilor Cheviot, situat lîngă frontiera cu Anglia (The English Border). Autorul a publicat o relatare asupra acestei remarcabile persoane în unul din primele numere din ***Blackwood's Magazine***'. după cum urmează :

«Tatăl meu îşi aminteşte de bătrîna Jean Gordon din Yetholm. oare avea « mare autoritate asupra şatrei Ea semăna foarte bine cu Meg Merrilies şi poseda virtutea naturală a fidelităţii într-un chip la fel de desăvîrşit. Primind adeseori găzduire la ferma din Loch^ide lîngă Yetholm, ea se ferise cu mare grijă de a fura ceva de pe proprietatea fermierului Dar fin ei (nouă La număr) nu au fost, se pare, La fel de delioaţi şi au furat o scroafă cu purcei de la binevoitoarea gazdă Jean a fost aşa de supărată de purtarea lor nerecunoscătoare. încît nu a mai dat pe la Lochside mulţi ani de zile.

S-a mai întSmplat, după e bucată de vreme, că fermierul din Lochside, care rămase temporar fără bani, să trebuiască din această, pricină să gleoe la Newoastle pentru a lua e sumă oarecare spre a-şi plăti arenda. El dusese la bun sfîrşit eeea ce îşi propusese, dar, la înapoierea spre casă prin munţii Cheviot, l-a prins noaptea şi el a rătăcit drumul. O lumină licărind la fereastra unui hambar mare, ce supravieţuise casei de oare aparţinuse odată, îl călăuzi spre un adăpost, şi cînd bătu la uşă, îi deschise Jean Gordon. înfăţişarea ei foarte greu de uitat, fiindcă era înaltă de circa şase picioare', precum şi trăsăturile şi rochia-i la fel de neobişnuite făceau cu neputinţă ca el să nu o recunoască numaidecît, deşi nu © mai văzuse de ani de zile. Ori a întîlni un astfel de personaj înt.r-un loc atît de singuratic şi, probabil, nu la mare distanţă de şatra ei constituia o surpriză neplăcută pentru sărmanul om, fiindcă el avea asupra sa banii arenzii (a căror pierdere ar fi însemnat ruina lui).

Jean se ridică, scoţînd un strigăt vesel de recunoaştere :

— Ei, Sir ! Ce-mi văd ochii ? ! Pe fermierul din Lochside, cel cu inima bună ! Daţi-vă jos de pe oal, daţi-vă jos de pe cal, fiindcă nu trebuie să mergeţi mai departe cînd casa unei prietene este aşa de aproape !

Fermierul a" fost, aşadar, silit să descalece şi să primească invitaţia ţigăncii de a cina şi apoi de a merge la culcare. Se aflau o mulţime de merinde în hambar, oricum vor fi fost aduse ele acolo, şi, pe lîngă aceasta, se făceau pregătiri pentru un ospăţ în lege şi oare, după cum băgase de seamă fermierul, cu e îngrijorare cres-eîndă, era menit pentru vreo zece sau doisprezece oaspeţi avînd probabil aceeaşi înfăţişare cu gazda. Jean însă nu-1 lă.să prea mult să se frămînte asupra acestei dileme. Ea aduse vorba despre întâmplarea ou scroafa furată şi sub-Jinie cît necaz şi supărare îi pricinuise isprava feciorilor. Asemenea altor filozofi, ea spuse că lumea devine din zi in zi mai rea şi, asemenea altor părinţi, adăugă hotărît că plozii Je azi nu mai ascultă şi calcă vechile rînduieli ţigăneşti, care le cereau să se ferească, în prădăciunile lor, de a fura ceva de pe moşia binefăcătorilor lor. După ee sfîrşi. îl întrebă pe fermier cîţi bani avea asupra lui şi fi ceru stăruitor sau, mai degrabă, îi porunci să-i încredinţeze ei banii, fiindcă fiii ei, plozii cum îi numea, se vor întoarce ourînd acasă. Sărmanul fermier nu avu

8 Peste 1,82 m. (n.t.)

încotro si, împins de nevoie, îi spuse adevărul- dînd banii în păstrarea energicei Jean. Ea ii puse cîtiva şilingi La loc în buzunar, lămurindu-1 că, altminteri, ar putea trezi bănuieli dacă va fi găsit că a plecat la drum fără nici un ban.

Odată încheiat acest aranjament, fermierul se culcă pe un fel de culcuş improvizat ***(shake-down*** cum îl numesc scoţienii), făcut din nişte velinţe aruncate peste nişte paie, dar, după oum e lesne de bănuit, drumeţul nostru nu putu închide ochii. Cam pe la miezul nopţii, ceata se întoarse cu diferite lucruri furate, şi odraslele tâifăsuiră despre isprăvile lor" intr-un limbaj oare-1 făcu pe fermier **să** tremure. Nu trecu mult şi ei descoperiră că au şi un oaspete, drept oare o întrebară pe Jean pe cine le adusese acolo.

— Chiar pe fermierul din Lochside. cel cu inima bună ■— **le** răspunse Jean. Sărmanul om a fost la Newcastle să **caute** niscaiva arginţi ca să-şi plătească arenda, oa un om cinstit, dar naiba să-i ia pe toţi căci n-a putut să gă**sească** nici un sfanţ, aşa că **se** întoarce acasă cu punga **goală** şi eu inima zdrobită

— Aşa o fi, Jean — t-o întoarse unul dintre tilhari — dar noi tot trebuie să-i eotrobăim niţeluş prin buzunare, ea să vedem dacă povestea e adevărată sau nu.

Jean ridică glasul, spunîndu-le că asta înseamnă a **călca** legea ospitalităţii, dar nu izbuti să-i clintească- din hotărîrea luată Fermierul auzi curînd şoaptele lor înăbuşite şi paşi furişaţi pe lîngă culcuşul său şi înţelese că **ei** îi scotoceau buzunarele. Cînd găsiră banii pe care prevăzătoarea Jean Gordon îi lăsase acolo. ei se sfătuiră dacă să-i ia sau nu. dar sărăcia prăzii şi străşnicia cu oare îi ocăra Jean îi făcură să renunţe. Apoi chefuiră si se culcară. De cum se crăpă de ziuă, Jean îşi trezi oaspetele. îi aduse calul, pe oare îl adăpostise în spatele unui zăplaz, şi-l însoţi timp de cîteva mile pînă ajunseră la drumul mare ce ducea la Lochside. Aici îi restitui întreaga sumă de bani şi. cu toate insistenţele lui. nu primi nici măcar o guinee[1] oa răsplată

I-am auzit pe bătrînii din JedbUrgh povestind că toţi fiii Jeanei au fost osîndiţi la moarte în aceeaşi zi. Se zice că juriul era alcătuit din două părţi egale, dar că un amic al judecătorului, care dormise tot timpul de-a lungul dezbaterilor, se trezise brusc şi-şi dăduse votul pentru condamnarea la moarte, strigînd apăsat cuvintele: ***Spîn-***

* Veche monedă de aur englezească valorind 21 de şilingi, (n.t.)

I Ultima mare răscoală jacobită avusese loc în acest an. (n.t.)

***zuraţi-i pe toţi.* Unanimitatea nu este cerută unui juriu** scoţian, aşa că verdictul de osîndă a fost dat. Jean era de faţă şi a fost auzită spunînd doar atît : „Domnul să-l ajute pe cel nevinovat într-o zi de urgie ca aceasta !“ Propria ei moarte a fost însoţită de acte brutale de maltratare, pe care sărmana Jean, în multe privinţe, nu le-ar fi meritat nicidecum. Ea avusese, printre alte slăbiciuni, sau merite, după cum doreşte cititorul să oonsidere, şi pe acela de a fi fost o iacobită' credincioasă. Întîmplarea făcuse ca ea să se afle în orăşelul Carlisle într-o zi de tîrg sau iarmaroc, curînd după anul 1746, unde ea îşi dădu pe faţă preferinţele politice spre marea indignare a vulgului din localitate. Fiind la fel de zeloşi în lealitatea lor, atunci cînd nu îi ameninţa nici o primejdie, pe cît fuseseră de laşi cînd se predaseră Highlanderilor, care luptau pentru prinţul Charles-Iîdward Stuart în 1745[2], gloata aceasta o pedepsi pe sărmana Jean Gordon nici mai mult nici mai puţin decît cu îneoarea în Eden Punerea în practică a osîndei a durat oarecare timp fiindcă Jean era o femeie vînjoasă. In timp ce se lupta cu ucigaşii ei, ea reuşi adeseori să-şi ridice capul deasupra apei şi, cît timp a putut, din cînd în cînd, a continuat să strige cu glas tare : „Trăiască Charlie ! Trăiască Charlie !“

Pe cînd eram copil şi străbăteam locurile pe care umblase ea, am auzit adeseori aceste povestiri şi am plîns, ouprins de milă pentru sărmana Jean Gordon. înainte de a-i părăsi pe ţiganii de la graniţă, voi mai menţiona că bunicul meu, în timp ce trecea călare peste mlaştina Charterhouse, pe atunci o păşune comunală foarte întinsă, s-a aflat deodată în mijlocul unei şatre mari de ţigani, oare chefuiau într-o văiugă a smîrcului, înconjurată de tufişuri. Aceştia apucară pe dată frîul calului, ou strigăte de bun venit, mărturisindu-i (fiindcă pe bunicul îl cunoşteau prea bine cei mai mulţi dintre ei) că se ospătaseră adeseori pe cheltuiala lui şi spunîndu-i că acuma trebuie să rămînă şi el să ia parte la voioşia lor Bunicul s-a oam neliniştit fiindcă, la fel oa fermierul din Lochside, avea asupra lui o sumă de bani mai mare decît şi-ar fi putut îngădui să rişte aflîndu-se într-o astfel de tovărăşie. Totuşi fiind din fire un om plin de duh şi îndrăzneţ, s-a aşezat jos la ospăţ, care era alcătuit din toate soiurile de vjnat, păsări, porci şi aşa mai departe, adică din tot ce poate fi adunat printr-un sistem de jaf întins şi fără alegere. Ospăţul a fost foarte vesel, dar ruda mea a ascultat sfatul pe oare i l-a aruncat în treacăt unul dintre ţiganii mai bătrîni, şi anume să se retragă tocmai cînd :

şi, prin urmare, urcîndu-se pe calul său, a şters-o de la cei care-1 ospătaseră, dar fără a constata nici cea mai mică încălcare a legii ospitalităţii. Cred că Jean Gordon era prezentă la acest ospăţ» ***(Blackwood's Magazine*** voi. I, p 54)

Cu tot sfîrşitul' tragic al feciorilor Jeanei, pentru care
Jalnică soartă hărăzită le-a fost prin al gîdelui ştreang,
o nepoată, pe care îmi amintesc să o fi văzut, i-a supravieţuit. La fel cum Dr. Johnson' avea o amintire vagă despre regina Anne, ca despre o impunătoare femeie în negru şi gătită cu diamante, tot la fel şi memoria mea păstrează imaginea fantomatică a unei femei ou o înălţime mai mare decît cea femeiască obişnuită, îmbrăcată într-o lungă pelerină roşie, şi ou oare am făcut cunoştinţă oînd mi-a dat un măr. In pofida acestui dar, am continuat să mă uit la ea, plin de un respect amesteoat ou teamă, la fel de mare ca şi respectul cu care, poate, o privise pe regină viitorul doctor, tory şi adept al bisericii anglicane. Presupun că această femeie era Madge Gordon. despre oare se face o relatare înduioşătoare în acelaşi articol în care a fost menţionată şi bunica ei, Jean, dar care nu a fost scris de autorul acestor rînduri, ci de altcineva :

„Răposata Madge Gordon a fost socotită. în acea vreme, regina şatrelor din Yetholm Credem că ea era o nepoată a vestitei Jean Gordon şi se zice că semăna la înfăţişare mult de tot cu ea“.

Următoarea descriere este extrasă din scrisoarea unui amic, care timp de mai mulţi ani a avut numeroase ocazii prielnice de a observa particularităţile caracteristice ale ţiganilor din Yetholm. „Madge Gordon se trăgea,

după mamă. din ţiganii Faa[1] şi era măritată cu un bărbat din şatra Young. Era o persoană remarcabilă, care părea născută să comande, de statură înaltă (avînd aproximativ sase picioare). Avea nasul mare şi acvilin, ochii pătrunzători, chiar Ia o vîrstă înaintată, părul des . şi atîrnîndu-i pe umeri de sub o bonetă de pai ; purta o mantie scurtă.' de o croială deosebită, şi un toiag lung. aproape cît ea de mare. Mi-o amintesc bine : în fiecare săptămînă trecea pe la tatăl meu pentru awmous[2]-ul ei. Pe cînd eram copil, mă uitam la Madge, cu un simţămint neobişnuit de admiraţie şi spaimă. Cînd vorbea cu aprindere (fiindcă avea obiceiul să se plîngă cu voce tare), obişnuia să bată cu toiagul în podea şi îşi lua o înfăţişare la care era peste putinţă să priveşti cu indiferenţă, îi plăcea să spună că ar putea aduce din colţurile cele mai îndepărtate ale insulei prieteni credincioşi care să-i ţină partea în vreo sfadă, în timp ce ea nu ar mişca un deget Tn cortul ei. Se mai fălea adeseori că pe vremuri fusese o persoană do vază. deoarece la nunta ei fuseseră aduşi cincizeci de măgari înşăuaţi, iar alţii, nenumăraţi, fără şa. Dacă Jean Gordon a fost prototipul pept.ru ***personajul*** Meg Merriîies, îmi închipui că Madge trebuie să fi fost. pentru necunoscutul autor, aceea după care i-a descris ***persoana(Blackivood's Magazine,*** voi. I, pag. 56).

Cită dreptate a avut ingeniosul colaborator al lut ***Blackwood's,*** sau cît de tare s-a înşelat în presupunerea lui, cititorul ştie acum

Trecînd acum La un alt personaj, oare arată ou totul altfel, şi anume la Dominie Sampson, cititorul îşi poate lesne închipui că un tînăr studios, umil şi modest, oare îşi cîştigă existenţa predînd autorii clasici, dar care nu a reuşit în viitoarea vieţii, nu este un personaj neobişnuit într-o ţară, unde o anumită porţie de învăţătură poale fi lesne obţinută de cei ee sînt gata să sufere de foame şi de sete numai oa să înveţe greaoa şi latina. Dar a existat, într-adevăr, un mult mai apropiat prototip al vrednicului Dominie, de la care autorul s-a inspirat în ce priveşte rolul pe oare el îl joacă în această povestire, dar oare, pentru anumite motive particulare, a trebuit să fie zugrăvit numai într-un chip general.

I *Doctorul Samuel Johnson* (1709—1784) avea deci numai cinci ani la moartea reginei Anne (1714). care domnea din 1702 Anne Stuart era cea de a doua fiică a iui Iacob al II-lea şi a Annei Hyde şi se născuse în 1664 Samuel Johnson fusese adus la Londra la vîrsta de trei ani, fiind bolnav de scrofuloză. Mai tîrziu, el va deveni un renumit scriitor şi lexicograf (şi-a publicat marele său dicţionar în 1755), fiind considerat cel mai mare critic Şi mintea cea mai erudită din secolul al XVIII-lea. (n.t.)

Un astfel de profesor, cum a fost imaginat domnul Sampson, a fost, în realitate, tutore în familia unui gentleman avînd o proprietate întinsă. Tinerii domnişori, elevii săi, s-au făcut mari şi au ieşit în lume, dar profesorul a continuat să locuiască împreună cu familia lor. un fapt de Iog neobişnuit în Scoţia, unde în zilele de odinioară, hrana şi un adăpost erau acordate lesne unor prieteni mai săraci sau vasalilor. Străbunii stăpînului casei fuseseră nesăbuiţi, însuşi stăpînu'l, leneş şi lipsit de noroc. Moartea îi răpi şi fiii, al căror succes în viaţă ar fi ţinut în cumpănă şi ghinionul, şi nepriceperea iui. Datoriile creşteau într-una, banii se tot împuţinau, pînă cînd a fost ruinat. I s-a vîndut moşia şi bătrînul avea de gînd să se mute din cauza străbunilor săi. ca să meargă nici el nu ştia unde, cînd brusc se prăbuşi în pragul locuinţei, lovit de un atac de paralizie, întocmai ea o mobilă veche care, lăsată singură în colţul ei obişnuit, mai poate dura încă multă vreme, dar se face bucăţi îndată de încerci s-o mişti din loc.

Tutorele se trezi ca dintr-un vis. îşi văzu stăpinul mort si îşi dădu seama că unica lui fiică, singura oare mai rămăsese în viaţă, o femeie vîrstnică, şi oare nu **mai** era acum nici frumoasă, nici plăcută (dacă va fi fost aşa vreodată), devenise, în urma acestei nenorociri, o orfană neajutorată şi săracă lipită El i se adresă aproape **eu** aceleaşi cuvinte pe.care Dominie Sampson le foloseşte faţă de domnişoara Bertram şi îşi exprimă hotărîrea **lui** de a nu o părăsi. Conform acestei decizii, trezindu-şi talentele oare dormitau în el de lungă vreme, deschise ***m*** mică şcoală şi o întreţinu pe fiica fostului său patron pînă la sfîrşitul vieţii ei. tratînd-o ou acelaşi respect umil şi cu aceeaşi «tijă devotată pe care i le arătase în zilele de prosperitate.

Acesta este firul povestirii adevărate a lui Dominie Sampson, în oare nu se află nici un incident romantic şi nici o pasiune sentimentală, dar care, prin linearitatea şi simplitatea caracterului pe oare îl înfăţişează, poate emoţiona inimile şi umple de laorimi ochii, la fel de bine oa si tratarea ou duio:şie a nenorocirilor unui caracter mult mai demn şi mai nobil

Aceste informaţii preliminare cu privire la intriga lui ***Gay Mannering*** şi la cîteva dintre personajele introduse pot scuti pe autor şi cititor, în situaţia de faţă, pe unul de a scrie, pe celălalt de a citi un şir lung de note separate. Mai trebuie să adaug că motto-ul acestei poves-

tiri a fost luat din „Balada ultimului menestrel’[I]* pentru a infirma concluziile acelora care începuseră să creadă că, dat fiind că autorul lui ***Waverley*** nu citează niciodată operele lui Sir Walter Scott, el trebuie să aibă vreun motiv temeinic dacă procedează astfel şi că această circumstanţă arată că nu se poate susţine că ei sînt una şi aoeeaşi persoană.

SJR WALTER SCOTT

ABBOTSFORD
August 1, 1829

I *The Lay o) the Last Menstrel* (1805), poem de Sir Walter Scott (n.t.).

’ *The Idler* este titlul unei serii de articole publicate de Samuel Johnson (1709—1784) în revista „Universal Chronicle. or Weeckly Gazette" Ca şi eseurile publicate în periodicul *The Rambler,* editat de Samuel Johnson însuşi, scopul acestor articole. de un caractei foarte felurit era să contribuie la educaţia morală a cititorilor şi. în acelaşi timp, ta cultivarea unei limbi engleze mai suple şi mai rafinate, (n.t.)

El nu putea să nege faptul că melancolia îl copleşise **şi** că dorea să se vadă din nou teafăr acasă, atunci cind, aruncîndu-şi privirea în jur peste întinderile pustii, nu vedea nimic altceva decît cîmpii sterpe şi copaci desfrunziţi, dealuri învăluite în ceţuri şi întinderi potopite de apă.

Călătoriile lui Will. *Marvel, Idler*[1], no. 49

Era pe la începutul lunii noiembrie a anului 17..., cînd un tînâr gentleman englez, care tocmai terminase Universitatea Oxford, folosise prilejul oferit de generozitatea arătată de părinţii săi pentru a vizita ţinuturile din nordul Angliei. Curiozitatea îl împinsese apoi să-şi prelungească această călătorie şi peste hotarele ţării surori în apropierea căreia se afla. In ziua cînd începe povestirea noastră, el tocmai vizitase ruinele unor mînăstiri din comitatul Dumfries şi îşi petrecuse o bună parte din acea zi. desenîndu-le într-o serie de schiţe văzute din unghiuri diferite, aşa că. atunci cînd încălecă pentru a-şi continua călătoria, înserarea scurtă şi posomorită se şi lăsase.

Drumul lui trecea printr-un ţinut întins, acoperit de mlaştini cu turbă neagră pînă hăt departe, cît vedeai cu ochii, mile şi mile, la dreapta, la stînga, înainte. Movile micuţe, asemenea unor insuliţe, se ridicau de pe suprafaţa lui. purtînd. ici şi colo, tarlale semănate cu ovăz, care, chiar în acest sfîrşit de toamnă, erau încă verzi, şi, uneori, şi cîte o colibă sau o casă de ţară umbrită de cîteva sălcii şi înconjurată de tufişuri stufoase de soc. Aceste sălaşuri, ca nişte ostroave, erau legate între ele prin drumeaguri şerpuitoare traversînd împărăţia mlaştinilor, pe care nu le-ar fi putut străbate nimeni fără primejdie. în afară de cei născuţi pe meleagurile acelea. Şoseaua era

totuşi destul de bine construită si oferea o siguranţă suficientă, aşa că faptul că se lăsa noaptea nu-J punea pe drumeţ în pericol. Şi totuşi este atît de neplăcut să călătoreşti prin beznă şi de unul singur, pe tărîmuri care îţi sînt străine, incit este uşor de înţeles că se află puţine prilejuri în care imaginaţia să-şi poată da un curs mai liber zborului ei oa acuma, în situaţia în oare se găsea Mannering.

în timp ce lumina se făcea tot mai palidă, iar smîrcurii e tot mai întunecate, drumeţul nostru întreba tot mad amănunţit pe fiecare călător întîlnit din întîmplare despre distanţa ce-i mai rămînea de străbătut oa să ajungă in satul Kippletringan, unde îşi propusese să tragă peste noapte. Atîta vreme cît lumina zilei mai eră îndestulătoare pentru a le arăta chipul şi îmbrăcămintea unui gentleman, acestor întrebări sîeîitoare li se răspundea tot printr-e întrebare cam în felul următor, după locul de unde venea cel întrebat : „Veţi fi fost, poate pe la străvechea mînăstire Halycross, Sir ? Mulţi gentlemeni englezi . se duc s-o v«idă !“ sau : „Domnia voastră va fi venind de. la hanul ***Pouderloupat,*** nu-i aşa ?“ —

Mai'tîrziu însă cînd se auzea numai glasul celui care întreba, răspunsurile sunau altfel: „De unde veţi fi venind ia un ceas aşa tîrziu ca ăsta ?" sau : „Se vede că nu sînteţi de prin partea locului, amice !“ Apoi şi răspunsurile, în cazul fericit că erau obţinute, nici ele nu se potriveau unul ou altul şi nici nu ofereau vreo lămurire precisă, dacă dădeau vreuna. Kippletringan se afla mai întîi la o ***bucată bună de drum,*** apoi ***bucala bună de drum*** era fixată ou mai multă exactitudine : ***mai pol fi ca la vreo trei mile,*** pe urmă cele trei mile se micşorau la o ***milă şi olecuţă***, oa mai tîrziu distanţa să crească la ***patru mile sau cam aşa ceva.*** în cele din urmă, o voce de femeie. după ce şi-a liniştit, făcîndu-1 să tacă, pruncul o.trc-i scâncea în braţe, l-a încredinţat pe Guy Mannering că mai e „e bucată de drum lungă şi obositoare pînă la Kippletringan şi grozav de rea pentru drumeţii oare merg pe jos“ Bietul cal de năimeală, pe care călărea Mannering, crezu şi el poate că drumul este, intr-adevăr, aşa. de râu cum spusese femeia ou ***cave*** vorbise stăpînul. fiindcă îşi încetini foarte mult mersul, răspunzînd la fiecare imbolditurî de pinten cu un nechezat, şi începu să se poticnească de fiecare piatră (si nu erau puţine) ce zăcea în Ofilea lui

Mannering devenea tot mai neliniştit. Din cînd în cînd era legănat de cît* o speranţă amăgitoare eă s-ar

apropia de oapătul călătoriei atunci cînd se iveau licărind cîteva lumini, dar, sosind mai aproape, era din nou dezamăgit cînd descoperea că luminiţele preveniseră de la una din acele case de ţară ce împodobeau din loc în loc întinderea nemărginitei mlaştini. în cele din urmă, încurcătura în care se găsea atinse culmea cînd ei ajunse la o răscruce unde drumul se despărţea în două. Chiar dacă ar fi fost lumină ca să citească pe ceea ce mai rămăsese dintr-un stâlp indicator, aflat acolo, acest lucru i-ar t'î folosit prea puţin fiindcă, după bunul obicei din nordul Angliei, inscripţia fusese ştearsă în scurtă vreme după cc fusese scrisă. Aventurierul nostru fu silit, aşadar, aidoma unui cavaler rătăcitor de altădată, să se lase in seama simţului de orientare al calului, oare, fără şovăială alese drumeagul din stînga şi părea să-şi continue mersul cu un pas întrucîtva mai repejor decît înainte, ceea ce năştea speranţa că măcar el presimţea că se apropie de locul unde va înnopta. Această nădejde nu a fost lotuşi prea grabnic împlinită, şi Mannering, căruia, din pricina nerăbdării ce pusese stăpînire pe el, i se părea întreit fiecare ***furlong***\ ajunse să creadă că Kippletringan fugea, într-adevăr, din calea lui. ca vrăjit, pe măsură ce el înainta.

Cerul se înnorase destui de tare, deşi stelele, din cind în cînd, îşi pogorau dc sus licărirea lor tremurătoare şi nesigură. Pînă acum nimic nu tulburase tăcerea din jur în afară de strigătele scoase de ***bog-blitter*** sau ***Indl-of-the-dog,*** nişte specii mari de buhai de baltă, şi de suspinele vântului oe sufla peste mlaştinile pustii La acestea se adăuga însă şi vuietul oceanului, de oare drumeţul nostru părea că se apropie ou repeziciune. Ori aceasta nu era o împrejurare oare să-l liniştească. Multe din potecile acelui ţinut treceau de-a lungul ţărmului mării si tinele erau în primejdie de a fi acoperite de apă la vremea fluxului, oare atingea o mare înălţime şi înainta ou nespusă iuţeală. Altele se întâlneau cu braţe de apu şi ochiuri mici de mare pe care le puteai trece fără primejdie numai la anumite soroace ale refluxului Nici unul din aceste prilejuri fericite nu s-ar fi potrivit însă cu o noapte întunecoasă, ou un cal istovit şi ou un călător eare nu cunoaşte drumul. Mannering se hotărî, prin urmare, în mod definitiv, să înnopteze la primul sălaş locuit peste oare va da din întâmplare, oricît de sărman ar fi el. în

9 Măsură egală cu o optime de milă, deci 201 m. (n.t.)

10 **afară de cazul cînd şi-ar putea face rost de o călăuză, oare să-l conducă spre acel nenorocit sătuc Kippletringan.**

11 O colibă mizerabilă îi dădu numaidecît prilejul să-şi ducă la bun sfîrşit hotărîrea. După ce orbecăi niţeluş ca să găsească uşa, o dibui şi ciocăni un timp fără să obţină nici un alt răspuns decit un fel de duet alcătuit din sunetele scoase de o femeie şi de o javră de cîine. Cel de al doilea schelălăia oumplit şi lătra, oa şi cum ar fi vrut să-şi dea sufletul, iar femeia striga oa să-l facă să tacă. Treptat, vocea omenească acoperi cîinele, dar deodată lătratul furios al potâii schimbîndu-se într-un urlet, puteai, pe bună dreptate, bănui că şi altceva în afară de puterea plămînilor femeii asigurase în cele din urmă izbînda stăpînei sale.

— Dar-ar boala în beregata ta ! se auziră primele vorbe oare se puteau desluşi. Nu vezi că de răul scheunatului tău nu pot înţelege ce vrea omul ăsta ?

— Mai am mult pînă la Kippletringan, buna mea doamnă ?

— Pînă la Kippletringan ?!!! răsună vocea femeii, pe un ton care arăta o uimire aşa de mare, încît ou greu o putem reda prin trei semne de exclamaţie. Vai, omule ! Ar fi trebuit s-o fi luat spre răsărit oa să dai de Kipoletringan... trebuie s-o iei îndărăt pînă la Whaap (partea adăpostită a unui deal sau văgăuni) şi s-o tot tii de-a lungul Whaapului pînă ajungi la Ballenloan, şi apoi...

— De aşa ceva nu mai sînt în stare, bună doamnă ! Calul meu este aproape mort; nu aţi putea să mă găzduiţi peste noapte ?

— Nu am încredere... Sînt o femeie singură, fiindcă James s-a dus la iarmarocul de la Drumshourloch, şi n-aş îndrăzni, pe viaţa mea, să deschid uşa nici unuia din ăştia care colindaţi noaptea peste cîmpuri

— Păi ce să fac atunci, buna mea doamnă, fiindcă nu pot dormi aici. în drum. toată noaptea ?

— Nu pot să mâ-ncred. Mai bine ia-o în jos şi cere găzduire **la** conac. Mă pun chezaşă că te vor primi, fie că eşti nobil, fie om simplu.

12 „Simplu o mai fi să rătăceşti pe aici la ora aceasta de noapte ?!“ îşi zise în sinea lui Mannering, care nu înţelesese prea bine ce-i spusese femeia

— Dar cum s-ajung la ***conac,*** cum îi spui dumneata ?

— Trebuie s-o iei spre apus. pînă la locul unde se mulg vacile, şi să fii atent la văgăuna cea adîncă

— O. păi dacă iar îmi spui oa s-o iau ba spre ***răsărit,*** ba spre ***apus,*** sînt pierdut ! Nu-i nimeni oare ar putea

— să-mi arate drumul pînă la ***conacul*** acela ? L-aş plăti împărăteşte !

— Cuvîntul ***plăti*** avu efectul unui cuvînt magic.

—_ Tu, Jock, nemernicule — răsună vocea dinăuntru —

— sta' şi sforăi acolo în vreme ce un tînâr gentleman caută drumul spre conac ? ! Scoală-te, tîlhar împeliţat şi arată-i calea în jos pe la staulul cel mare !... O să v-arate drumul, Sir, şi pun oapui c-or să vă găzduiască bine acolo, fiindcă nu întorc pe nimeni de la uşa lor, şi îmi dau cu părerea că veţi cădea şi la vreme potrivită, fiindcă slujitorul stăpînului.. nu feciorul oare-1 îngrijeşte pe el, vreau să zic, ci un fel de băiat care le dă ajutor... chiar mai adineauri a trecut pe-aci oa s-aducă moaşa şi a şi rămas să bea două câni cu bere ieftină, oa să ne spună că pe jupîneasă au apucat-o durerile.

— Dar poate că sosirea unui străin într-un ceas oa acesta ar putea fi nelalocul ei — zise Mannering.

— Da' de unde ! Nu-i nevoie să vă sfiiţi de atîta lucru ! Casa e destul de mare şi sorocul naşterii este totdeauna un prilej de bucurie.

— In timpul acesta, Jock reuşise să-şi croiască drum prin toate rupturile încurcate ale unui veşmînt zdrenţăros şi să intre într-o pereche, încă şi mai trenţăroasă. de nădragi. astfel că în ourînd îşi făcu apariţia, din fortăreaţa asediată, un băietan greoi, cam de doisprezece ani, desculţ şi cu pârul albicios, aşa oum arăta la licărirea slabă a unui opaiţ pe oare mama lui. pe jumătate despuiată, îl ţinea în aşa chip. încît să poată arunoa o privire asupra străinului fără oa ea însăşi să fie zărită prea mult Jock îl călăuzi spre apus. ooolind casa prin spate ; ducea calul lui Mannering de căpăstru. îndrumîndu-1 cu oarecare iscusinţă de-a lungul potecii înguste, oare trecea pe lîngă văgăuna cea adîncă de a cărei vecinătate străinul a fost făcut atent prin mai multe fluierături Călăuza trase mai departe calul istovit pe un drum de care presărat ou pietre şi desfundat, apoi peste o arătură şi. după ce făcu **o** gaură, cum zicea el, într-o împrejmuire de bolovani aşezaţi unul peste altul, tîrî animalul, care nu se împotrivi, prin spărtură, peste pietrele căzute din zidul. care. împins, se prăbuşise lăsîndu-le loc de trecere în cele din urmă. băiatul îl călăuzi printr-o portiţă ajungînd astfel pe un drum ce semăna cu o alee. deşi mulţi din arborii de pe margine fuseseră tăiaţi. Vuietul oceanului se auzea aproape şi puternic, şi luna. oare începuse să se înalţe pe cer, îşi revărsa lumina-i blîndă asupra unui conac cu

— loişoare ce părea căzut .în paragină. Mannering îşi pironi ochii asupra clădirii, cu un sentiment de dezamăgire.

— Păi, micul meu prieten, aceasta e o ruină, nu © casă !

— Da, dar stăpînii au locuit aici cu mult înainte, ăs-ta-i vechiul conac Ellangowan; bîntuie şi o puzderie de stafii printre ruine, dar nu trebuie să vă temeţi, n-am văzut niciodată vreuna... dar uite că am şi ajuns îa uşa noului conac.

— Şi, într-adevăr, lăsînd ®onaoul părăginit la dreapta, dypă oe au mai mers cîţiva paşi, călătorul nostru ajunse în faţa unei aşezări moderne, potrivit oa mărime, 'Ia uşa căreia călăuza bătu repede, luîndu-şi un aer plin de importanţă. Mannering povesti servitorului împrejurările care îl împinseseră să eeară găzduire pentru noapte, şi stăpînul casei, oare auzise convorbirea din salon, îi veni în întâmpinare, urînd bun venit străinului la Ellangowan. Băiatul, fericit eă primise « jumătate de coroană, porni **spre** coliba lui ; calul istovit fu dus în grajd şi Mannering se trezi peste cîteva minute aşezat la masă. în faţa unei eine îmbelşugate pentru **eare** eălătoria lui prin noaptea eea friguroasă îi dăduse o poftă de mîncare nemaipomenită.

— CAPITOLUL I!

— ...la mine vine, dînd ocol.

— ca din păminlul cel mai bun să-mi in.
— jumate dintr-o lună plină, o halcă uriaşă !

— Henric al IV-lea, Partea I

— Gei care se aflau în salonul conacului Ellangowan erau stăpînul şi un alt personaj oare ar fi putut fi învăţătorul şcolii din sat sau poate un cleric, care îl ajuta pe preotul comunei (fiindcă înfăţişarea lui era prea sărăcăcioasă pentru a bănui că este chiar preotul în persoană, ţinînd seama că era în vizită la moşier).

— Stăpînul casei însuşi făcea parte dintre acele personaje de mîna a doua pe care le întâlnim aşa de adesea

— jn situaţii rurale. Fielding[I] le-a descris oa pe nişte oameni ***jeras comsumere nuli***[II]***,*** dar la care acea dragoste pentru sportul vînătoareî indică o anumită activitate a minţii, **oare** îl părăsise pe domnul Bertram (dacă va fi avut-o vreodată !). Avea e figură naivă, totuşi nu lipsită de oare-**oare** bonomie voioasă, care era, de altfel, şi singura tră-sătură remarcabilă a înfăţişării sale, deşi era mai degra-bă chipeş decît altminteri. @a să spunem lucrurile fără cool, fizionomia lui arăta semnele unei firi apatice, care 51 dominase toată viaţa. Voi da cititorului posibilitatea **de a** arunca o privire asupra obîrşiei şi poziţiei lui so-**ciale,** pînă ce acesta va isprăvi o lungă convorbire cu •Mannering asupra necesităţii si plăcerii pe care o încer-ca el, înfăşurîndu-şi scările de la şa cu un mănunchi de **paie,** ori de cîte ori avea prilejul de a călări într-o seară răcoroasă

— Godfrey Bertram de ISUangowan avea în spatele lui un şir lung de strămoşi, dar numai un mic venit provenit din arenzi, asemenea multor moşieri din acea perioadă Lista străbunilor săi mergea aşa de departe, încît se pierdea în timpurile barbare ale independenţei gallowegiane[III], ast-**fel** că, alături de nume creştine sau de cruciaţi ca Godfrey, Gilbert, Dennis, Roland, care nu se mai terminau, în-tîlneai în ea şi roadele barbare ale unor veacuri încă şi mai întunecate, sub forma unor nume ca Arth. Knarth, Donagild şi Hanlon. De fapt. toţi aceştia fuseseră altă-dată stăpînitorii. mereu gata de harţă, ai unei moşii pustii dar întinse şi căpeteniile unui clan numeros numit Mac-Dingawaie, şi numai mai tîrziu adoptaseră numele pa-troni-mi e, normand. Bertram Făcuseră războaie, porniseră răzmeriţe, fuseseră înfrînţi, decapitaţi, spînzuraţi, timp de secole, pe măsură ce deveneau o familie însemnată Dar,

I *Henry Fielding* (1707—1754) — romancier si dramaturg en-glez. Tn romanele sale ! *Istoria aventurilor lui Joseph Andrews* şi o *amicului său* Mr. *Abraham Adams* (1743), *Jonathan Wild cel Mare* (174:1). *Tom Jones* (1749) şi *Amelia* (1751) a dat o frescă terţ» cuprinzătoare a vieţii engleze din secolul a! XVIII-lea. (n.t.)

II *Născuţi pentru a ucide şi mînca animale sălbatica* (în limba latină în text). Fielding se referă la squire-ul Western, tatăl Sop-iei. nrototipul nobilului de ţară englez pasionat după vînătoa-re. (n.t.)

III *Gallowegitin* — denumirea locuitorilor regiunii Galloway din sud-vestul Scoţiei. Acest district a fost independent, fiindcă regii Scoţiei nu aveau la început, putere peste întregul terito-riu- Galloway. găsindu-se aproape de frontiera Angliei, s-a bucu-mult timp de independenţă iar John Balliol. lord de Galloway. Va deveni chiar rege al Scoliei. în 1,202, cu sprijinul regelui en-R'e Edward ı (1272—1307). (n. t.)

— treptat-treptat, decăzuseră şi pierduseră din puterea lor în lume şi, în loc să mai fie ei înşişi căpetenii ale trădării sau ale uneltirilor trădătoare, Bertramii sau Mac-Dingawaieii de la Ellangowan se coborîseră la rolul unor complici care ascultau de alţii. Cea mai fatală apariţie a lor în această ipostază a fost în veacul al şaptesprezecelea, cînd, se pare, posedaţi de duhul cel necurat oare le insufla mereu un spirit de neascultare, se apucaseră sâ înfrunte puterile ocîrmuitoare. Ei schimbară purtarea renumitului Vicar de Bray[I], şi pe cît de tenace venerabilul preot sprijinise pe cei mai tari, la fel de perseverent luptaseră şi ei pentru partea mai slabă. Şi, într-adevăr, asemenea lui îşi primiră şi ei răsplata

— Allan Bertram de Ellangowan, oare înflorise *tempore Caroli primi*[II], spune istoricul Sir Robert Douglas, pe care îl oitez ca pe o autoritate, în lucrarea sa „Baronatul Scoţian" (vezi titlul Ellangowan), acest Allan Bertram era „un ferm loialist[III]" şi plin de zel pentru cauza sfîntă a maiestăţii sale, pentru oare pricină s-a alăturat marelui marchiz de Montrose[IV] şi altor patrioţi onorabili însufleţiţi de aceeaşi dreaptă ardoare, suferind din această pricină şi multă pagubă S-a bucurat de onoarea de a fi ridicat la rangul de cavaler de însăşi maiestatea sa, a fost condamnat să i se sechestreze bunurile, In 1642, de către parlament, care l-a decretat *Malignant* şi apoi din nou, în 1648. ca *Resolutioner*[V]. Aceste două false epitete de *Ma-*

I *Vicarul din Bray* este titlul unui cintec anonim din secolul

II al XVIII-lea Personajul este un vicar oportunist care se acomodează vederilor religioase diferite (protestante sau catolice) ce reprezentau punctul de vedere al oficialităţilor sub domniile regilor Carol al tl-lea, lacob al Il-lea. William al Ill-lea. Anne I sau George I (între 1660—1720) (n t.)

III *In timpul lui Carol I* (în limba latină in text), (n.t.)
Susţinător al cauzei Stuarţilor (iacobit) (n.t.)

IV *James Graham,* primul marchiz şi al cincilea conte de Montrose. (1612—1650). este unul dintre cei mai străluciţi conducători militari pentru cauza lui Carol I Adunînd în 1643 o oaste de războinici de elită alcătuită mai ales din munteni, el va obţine victorii strălucite pentru cauza regală După executarea lui Carol l M648) a fost şi el osîridit la moarte Montrose este eroul unui alt roman de Sir Walter Scot» ■ O *legendă despre Montrose.* (n.t.)

V *Malignant* (răutăcios, rău) era denumirea dată partizanilor monarhiei şi bisericii anglicane. în 1642 fn 1648 presbiterienii scoţieni s-au scindat în două grupări : *Resolutioneri* şi *Remonstratori* Primii au trecut de partea regelui Carol I Stuart contra lui Cromwell cei 1p ai doilea insă au refuzat să colaboreze cu regaliştii *(Malignants* sau *Cavaliers)* Aceste două cuvinte *Malignant* şi *Resolutioner* sînt intraductibile- fiind consacrate ca atf>[rc] de istorie, (n.t.)

—

— ***Hgnant*** şi ***Resolutioner*** l-au costat pe sărmatul sir Allan Bertram jumătate din moşia familiei sale. Fiul său Dennis Bertram s-a căsătorit cu fata unui cunoscut presbiterian care ocupa un loc în consiliul statului, şi şi-a salvat, prin acest mariaj, ceea ce mai rămăsese din proprietatea familiei- Dar oum nenorocul îl păştea şi pe el, s-a îndrăgostit nu numai de farmecele doamnei sale, ci şi de principiile ei Autorul citat înfăţişează astfel caracterul său : „Era un **om** hotărît şi cu mari calităţi pentru care motive a şi fost ales ca membru al unui comitet format din nobili şi gentlemeni de către comitatele vestice pentru a raporta nemulţumirile lor consiliului privat al regelui Carol al II-lea în legătură cu venirea oastei de Highlanderi[1] în 1678“. Ca să îndeplinească această sarcină patriotică, a fost supus la o amendă pentru a cărei plată a trebuit să-şi ipotecheze jumătate din jumătatea rămasă ca moştenire de la tatăl său Această pierdere ar fi putut s-o recupereze printr-o severă economie, dar nenorocul a făcut ca. o dată cu izbucnirea rebeliunii ducelui de Argyle[2] să fie din nou suspectat de guvern, arestat şi dus la castelul Dunotar pe ţărmul Mearnea : acolo şi-a găsit sfîrşitul încercînd să evadeze dintr-o temniţă subterană numită Whigs’ Vault. unde fusese închis ou alte ciroa optzeci de persoane avînd aceleaşi convingeri Prin urmare, reclamantul (oum era numit cel oare avea ipoteca) a intrat în stăpînirea unei părţi din moşie şi în limbajul lui Hotspur, „la mine vine, dînd ocol“. lipsind astfel familia de o bucată nespus de mare din ceea ce le mai rămăsese

— Donohoe Bertram, cu un nume întrucîtva irlandez şi cu un temperament întrucîtva tot irlandez, a urmat ca stăpîn al micşoratei proprietăţi Ellangowan. El l-a dat pe uşă afară pe reverendul Aaron Macbriar, capelanul mamei sale (se spune că s-au certat din cauza nurilor unei frumoase fete oare mulgea vacile), se îmbăta zilnic închinînd în cinstea regelui, consiliului şi episcopilor, făcea chefuri de pomină cu moşierul din Lagg, Theophilus Oglethorpe, şi ou Sir James Turner, iar în cele din unnă, încălecînd pe juganul său cenuşiu, se alătură armatei lui

— ’ *Lauderdale* năvălise în acei an cu şase mii de Highlanderi **în** Scoţia de Jos (Lowlands) (n t.)

— ' Este vorba de răscoala din 1685 contra lui lacob 1, care a avut loc parale] cu aceea a ducelui tle Monmouth înfrînt. Argyle este prins şi executat la 30 iunie 1685 prin decapitare, (n.t.)

— • C ia vers[I] la Kiliiecrankie- în lupta de la Dunkeld, în 1689, a fost împuşcat mortal de un cameronian[II] cu un glonte dv argint (fiind bănuit că avea un pact cu Necuratul, oare îl ferea de plumbi şi de oţel). Locul unde este înmormîntat se numeşte pînă astăzi „mormîntul moşierului cel p.ăcătos"

— Fiul său Lewis a dovedit mai multă prudenţă decit dovedise de obicei familia sa. A îngrijit de proprietatea care ii mai rămăsese, fiindcă chefurile iui Donohoe, precum şi amenzile şi confiscările îi răpiseră alte petice din moşie. Şi chiar dacă nici el nu **a** scăpat de fatalitatea care-i împingea pe moşierii de **la** ELlangowan să se amestece în politică, a avui totuşi prudenţa oa, înainte de **a** pleca la luptă alături de lordul Kenmore[III], în 1715, să predea moşia sa unor oameni de încredere, **ca** să evite pagubele şi eventualele penalităţi, în cazul în care contele de Mar nu ar fi putut doborî succesiunea protestantă Dar între Scila şi Caribda (iată ceva de meditat pentru cel înţelept), el reuşi numai să-şi salveze moşia, **ou** preţul cheltuielilor unui proces oare. din **nou,** micşoră proprietatea familiei Lewis era totuşi un **om** hotărît- **El** vîndu **o** parte din pămîntul său. părăsi vechiul castel unde familia sa trăia într-o stare de deoadenţă, precum un şoarece (cum zicea un bătrîn fermier) trăieşte **sub** ® baniţă. După ee **a** dărîmat o parte din aceste venerabile ruine, el a zidit eu pietrele obţinute **un** conac mai **mia** ou două caturi, eu ***o*** faţadă asemenea unei căşti de grenadier, avînd drept în mijloc a Lucarnă rotundă ce semăna ou singurul achi **a)** unui cielop, alte două ferestre, de fiecare parte, şi 9 uşă în mijlos eonducînd **la un salon** şi la o cameră mai retrasă, **tot un** fel de salon, luminată din toate părţile de strălucirea zilei.

I *John Graham de Claverhouse* sau *Glauers* (1649—1689), general regalist sub domniile lui Carol al Il-lea şi lacob a! Il-lea, folosit de consiliul privat scoţian pentru a combate pe presbiterienii ■31 protestanţii care nu executau ordinele regelui. După detronarea lui lacob ai U-lea (1688). el continuă lupta pentru cauza suveranului său. dar este ucis în bătălia de la Kiliiecrankie (1689), (n.t.)

II[J] Urmaşii lui *Kichard Cameron* (mort la 1680), predicator reformat scoţian şi adversar a! Stuarţilor (n.t.)

III *Contele de Mar* şi lorzii *Derwentwater şi Kenmore* au fost conducătorii răscoalei din 1715—1716 pentru readucerea pe tronul Angliei a lui James Francis Edward Stuart (1688—176S). fiul lui lacob al U-lea şi a! Măriei de Modena Răscoala a Cost înăbuşită, iar Derwentwater şi Kenmore au fost executaţi, (n.t.)

—

— Acesta era noul conac Ellangowan, în oare ne-am lăsat eroul, poate mai amuzant decît cititorii noştri, noua reşedinţă a singuraticului Lewis Bertram, plin de planuri pentru restabilirea prosperităţii familiei sale. Pentru aceasta, el se hotărîse ca să administreze, cu propria sa mînă, o parte din pămîntul său, după ce arendase altă parte de la proprietarii vecini, cumpăra şi vindea apoi vite de Highland şi oi de rasa Cheviot, mergea la tîrguri şi iarmaroace, se tocmea mult pentru orice şi ţinea strîns, pe‘ cît putea, băierile pungii. Dar ceea oe recîştigase în avuţie pierduse în onoare, fiindcă asemenea îndeletniciri, oa agricultura şi negoţul, erau foarte rău privite de confraţii lui moşieri, oare nu se sinchiseau de nimic altceva decît de lupte de cocoşi, de vînătoare, călărie şi curse de oai, iar din cînd în cînd, oa o schimbare, luau parte ia vreun duel pe viaţă şi pe moarte. Treburile oare îl preocupau îi ştirbiseră, după părerea lor, din bunul renume avut de nobilii de la Ellangowan, şi din această oauză el găsi .mai cuminte să se retragă treptat din societatea lor, decăzînd astfel în ochii lumii şi devenind un fermier gentleman (ceea oe pe-atuncd era un lucru foarte dubios). Pe cînd se lupta să-şi ducă la bun sfîrşit planurile-sale, moartea veni să-şi oeară tributul, şi puţinul ce mai rămăsese din proprietatea sa reveni lui Godfrey Bertram, actualul proprietar şi unicul său fiu.

— Pericolul numeroaselor speculaţii ale tatălui se făcu simţit în ourînd. Lipsite de supravegherea activă şi personală a unui moşier oa Lewis, toate iniţiativele sale începură să meargă prost şi deveniră falimentare sau primejdioase. Fără nici un dram de energie spre a înfrunta sau a înfrînge aceste neşanse, Godfrey îşi pusese toată nădejdea în activitatea altuia. El nu organiza nici vînători, nu ţinea nici ogari, nici alte accesorii sudice care duo la ruină, ci, aşa oum au băgat de seamă semenii lui din partea locului, şi-a luat un *om de afaceri,* oare însă l-a împins spre dezastru, la fel de bine. Sub supravegherea acestui gentleman, datoriile mici deveniră ■mari, dobînzile începură să se acumuleze asupra capitalurilor, ipotecile mobile se transformară în ereditare şi gajurile mici se adunau peste toate aoestea, deşi Ellangowan avea în sine aşa de puţin spirit litigios, încît de două ori a fost oondamnait să plătească cheltuielile de judeoată ale unor lungi procese, deşi mai înainte habar nu avusese că se judeca în astfel de pricini la tribunal- Intre timp, vecinii îi preziseră ruina finală. Cei de rang mai înalt îl şi priveau ou oarecare răutate, oa pe un frate decăzut. Cei de rang ma!i

—

— umil, nevăzînd nimic **de** invidiat în situaţia lui, îi priveau încurcăturile însă ou mai multă compasiune. Ba chiar îl simpatizau, şi ori de cîte ori era vorba de vreun conflict din oauza împărţirii unui bun comun, sau a pescuitului cînd acesta era oprit, sau de vreun proces **de** braconaj, sau în orice alte situaţii asemănătoare, ori **de** cîte ori cei mici se considerau oprimaţi de nobilime, aveau obiceiul de a-şi zice unul altuia : „O, dacă boierul acesta cinstit, acest Ellangowan, ar fi avut averea pe oare au avut-o străbunii lui, el n-ar răbda să-i vadă pe sărmanii lui semeni oăloaţi în picioare în acest chip". Dar, în pofida unor astfel de vorbe, părerea bună pe care o aveau toţi despre el nu-i împiedica cîtuşi de puţin de a nu-1 păgubi cu orice prilej, de a nu-şi trimite vitele pe pajiştile conacului, de a nu-i fura lemne din pădurea lui, de a nu-i împuşca vînatul, şi multe altele, fiindcă moşierul, boierul acesta cinstit, nu va afla niciodată de aşa ceva... „el niciodată nu bagă de seamă ce face un om sărman[15]. Mămulari, ţigani, căldărari, vagabonzi de toate soiurile **se** cuibăriseră prin acareturile lui sau işi făceau culcuş în bucătăria sa, şi moşierul, care era nu „numai un bărbat chipeş", ci şi mare iubitor de sporovăială, asemenea multor oameni slabi, găsea o mîngîiere, pentru ospitalitatea sa, în plăcerea pe care o îneeroa atunci cînd le punea întrebări despre noutăţile de prin partea locului.

— O împrejurare totuşi a oprit, pentru cîtăva vreme, mersul lui Ellangowan pe drumul cel mare care-1 conducea la ruină. Aceasta a fost căsătoria lui cu o lady care avea o dotă ca de vreo patru mii de lire sterline. Nimeni din împrejurimi n-a putut înţelege de ce fata se măritase ou el şi-i dăruise şi averea, în afară de faptul că era un bărbat înalt, arătos, cu trăsături frumoase, cu maniere nobile şi cu o desăvîrşită bună dispoziţie. Trebuie însă că a mai atîrnat greu, în afară de aceasta, şi faptul că ea se afla la vîrsta de douăzeci şi opt de ani, vîrstă oare te pune pe gînduri, şi nu mai avea nici un fel de rudă apropiată care să o mustre pentru ceea ce făcea sau să **o** sfătuiască pe cine să aleagă.

— Pentru această doamnă (care rămăsese acum grea pentru prima oară de la căsătoria ei) fusese trimis acel mesager neobosit şi grăbit (menţionat de bătrîna din căsuţa unde se oprise Mannering) la moaşa din Kippletringan, **în** noaptea sosirii eroului nostru.

— După ce am spus atîtea despre persoana moşierului, ne mai rămîne totuşi să-l familiarizăm pe cititor, măcar întrucîtva, şi cu persoana celui cu oare se afla el. Se nu-

—

— mea Abel Sampson şi era cunoscut îndeobşte, după ocupaţia lui de pedagog, ca Dominie[1] Sampson. Avea o obîrşie umilă, dar arătase, chiar din leagăn, o fire de o seriozitate neobişnuită ; lucrul acesta îi făcuse pe părinţii luă să spere că plodul lor, cum ziceau ei, „s-ar putea să-şi arate capul .chiar sus, într-un amvon[4]*. Mînaţi de astfel de ambiţii, ca să-şi atingă scopul, făcuseră economii la sînge, reducîndu-şi toate cheltuielile ce li se păreau de prisos, mînoaseră pîine uscată şi băuseră apă chioară pentru a-i asigura lui Abel mijloacele de a învăţa. în vremea aceasta, statura lui înaltă, dizgraţioasă, purtarea Iui gravă şi taciturnă şi obiceiul grotesc de a-şi legăna membrele şi de a-şi schimonosi faţa în timp ce îşi învăţa temele cu voce tare făcuseră din sărmanul Sampson obiectul de batjoourǎ al tuturor camarazilor săi de şcoală. Aceleaşi calităţi îi asigurară şi la colegiul din Glasgow o porţie bună de bătaie de joc. Jumătate din mulţimea gălăgioasă a tinerilor şcolii se aduna cu regularitate să-l vadă pe Dominie Sampson (fiindcă el îşi şi cîştigase acest titlu onorabil), cobor în d treptele cînd părăsea clasa după ora de greacă, ou lexiconul sub braţ, ou picioarele lui diforme depărtate şi mişc-îndu-şi stângaci şi caraghios, în tact, omoplaţii imenşi, oare îi ridicau şi-i coborau haina jerpelită şi fluturîndă, singura pe care o purta mereu. Cînd vorbea, eforturile teologului (fiindcă era profesor în teologie) de a opri rîsul neostoit al clasei se dovedeau neputincioase, ba cîteodată abia se putea opri chiar el însuşi să nu rîdă. Faţa lui lividă şi prelungă, ochii bulbucaţi, falca de jos uriaşă, ce nu s-ar fi zis că se închide sau se deschide printr-un act volitiv, ci părea săltată în sus şi în jos prin efectul tainic al unui mecanism complicat ce zăcea în el, apoi vocea lui aspră şi neplăcută şi notele înalte, asemenea unor sunete scoase de o bufniţă, pe care le emitea tocmai cînd se căznea să pronunţe mai distinct, toate acestea 1a un loc dădeau mereu apă la moară şi alimentau rîsetele ce însoţeau pelerina lui ruptă şi ghetele scîlciate (căci toate acestea au fost şi sînt subiecte legitime de batjocură faţă de orice sărman cărturar, de la Juvenal pînă în vremea noastră) Nu s-a pomenit insă vreodată ca Sampson să fi arătat vreo iritare în faţa acestor obrăznicii sau să fi făcut cea mai mică încercare de a riposta celor care îşi băteau joc de el. Dar într-o zi plecă pe furiş de la colegiu, dispărînd pe cărarea cea

I Candidat sau novice ecleziastic care nu putea încă să oficieze. (n.t.)

— mai tainică pe oare a putut s-o găsească, şi îşi închine o 'locuinţă sărăcăcioasă unde, pentru optsprezece gologani pe săptămînă, i se acorda beneficiul unei saltele de paie şi, (dacă proprietăreasa era în toane bune), permisiunea de a studia la lumina focului din vatra ei. Cu toate aces-te dezavantaje, Sampson dobîndi o temeinică pregătire în greacă şi latină şi o oarecare familiarizare cu ştiinţele.

— Cu trecerea anilor, Abel Sampson, ***probationar*** adică doritor să devină pastor, primi şi privilegiul de a predica. Dar, vai! In parte datorită propriei sale timidităţi, în parte datorită unei înclinaţii fireşti şi puternice spre rîs care cuprindea adunarea credincioşilor de îndată ce el începea să vorbească, Abel devenea pe de-a-ntregul nepu-tincios în a-şi continua predica pregătită, începea să ră-sufle din greu, se schimonosea, îşi învîrtea oribil ochii în oap, astfel îneît credincioşii credeau câ-i vor ieşi din orbite, apoi închidea biblia, cobora treptele amvonului împleticindu-se, călca peste bătrînele, care, în general, se aşezau acolo, aşa că ajunse a fi socotit, de acum înainte şi pentru totdeauna, ca un „pastor neisprăvit[41]- Iată-1 deci întoreîndu-se pe meleagurile natale, ou speranţele spul-berate şi cu viitorul năruit, spre a se face părtaş la sără-cia în care trăiau părinţii săi. Cum nu avea nici un amic şi pe nimeni căruia să-i mărturisească păsul, şi abia vreo cunoştinţă, nimeni nu a fost în măsură să-l poată vedea mai de aproape şi să ne spună cum a suportat Dominie Sampson această dezamăgire, care dăduse întregului oraş prilej de rîsete timp de o săptămînă. Nu am mai termina dacă ne-am apuca numai să amintim de nenumăratele glume cărora le-a dat el naştere, începînd ou o baladă nu-mită „Enigma lui Samson[J]“, scrisă după acest subiect de un isteţ tînăr student de la umanioare, care exprima în versurile sale ironica nădejde a directorului şcolii că fugarul nu luase cu el, la plecare (imitînd pe puternicul său patron al cărui nume îl purta), şi porţile colegiului.

—

— După toate aparenţele, impasibilitatea, calmul lui Sampson au rămas însă nezdruncinate. El se gîndi să-şi ajute părinţii deschizînd o şcoală, la care avu în curind

—**o** mulţime de eîevi, dar foarte puţini bani. De fapt, îi învăţa pe fiii fermierilor, primind în schimb ceea ce aceştia vroiau să-i dea, iar pe cei săraci, pe degeaba şi, spre ruşinea celor dintîi, trebuie să spunem că veniturile pedagogului nu atinseră niciodată pe acelea ale unui plugar iscusit. Scria totuşi foarte frumos şi îşi adăugă ceva la câştigurile sale copiind socoteli şi scrisori pentru Ellangowan. Treptat, moşierul, care se înstrăinase mult de lumea lui, deveni tot mai apropiat de Dominie Sampson. De discutat cu el, este adevărat, nu putea fi vorba, dar Dominie era un auditor atent şi aţîţa focul cu oarecare îndemînare. El încercase chiar să cureţe mucul luminărilor, dar dăduse greş cu totul şi se hotărîse să părăsească această manieră ambiţioasă de a-şi arăta curtenia, după ce lăsase, de două ori, salonul într-un întuneric beznă. Astfel că, pe urmă. bunele lui maniere în societate se mărgineau la a-şi goli paharul cu bere exact în acelaşi timp şi cu aceeaşi măsură cu moşierul, precum şi în anumite cuvinte de încuviinţare, care nu se puteau înţelege, dar sunau ca un fel de aprobare la sfîrşitul lungilor şi întortocheatelor povestiri ale lui Ellangowan

— într-una din aceste situaţii a apărut el, pentru prima dată, în faţa lui Mannering, cu statura-i înaltă, osoasă, palid şi stîngaci. înveşmîntat într-un sărăcăcios costum negru, avînd o eşarfă colorată şi nu prea curată în jurul gîtului slab şi zgîrcios, cu partea de jos a trupului îmbrăcată în pantaloni bufanţi, cenuşii, ou ciorapi de un albastru-închis şi cu ghete ţintuite, care se prindeau prin mici catarame de aramă.

— Iată înfăţişate, fugar, vieţile şi destinele acestor două persoane în a căror societate se găsea acuma, aşezat confortabil, Guy Mannering.

—

— CAPITOLUL III

— N-aţi auzit de peste tot,

— De tainici povestiri ce pot
Citi în anii viitori,

— De astrologi, prezicători,

— De-un cărturar genetliah,
— De cei ce-au scris vreun almanah ?

— Hudibras[I]

— Situaţia delicată în oare se afla stăpîna casei a fost prezentată lui Mannering mai întîi oa o scuză că nu poate coborî să-i ureze bun venit, apoi ca o altă scuză pentru acele neajunsuri pe oare le-ar fi putut observa cu privire la găzduire şi, în fine, ca un îndemn pentru poftirea stăruitoare de a mai goli încă o sticlă de vin ales.

— Nu voi putea dormi ca lumea — îi spuse moşierul, cu simţămintele îngrijorate ale unui tată într-o astfel de împrejurare — pînă nu voi auzi că a născut cu bine... şi dacă dumneavoastră. Sir, nu sînteţi prea ostenit şi ne-aţi face onoarea, lui Dominie şi mic, să staţi cu noi, sînt sigur că nu vă vom reţine prea mult. Luckie Howatson lucrează foarte repede... A fost odată o fată tot în starea aceasta... nu trăia departe de aici... Nu trebuie să datini din cap şi să mormăi, Dominie... sînt sigur că cele datorate bisericii au fost plătite cum se cuvine, şi ce se poate face mai mult într-un astfel de caz ?... Pe prunc l-au aşezat lîngă ea pînă cînd au îmbrăcat-o ou o cămaşă ; iar bărbatul cu care s-a cununat mai tîrziu nu a judecat-o cîtuşi de puţin mai rău pentru această întîmplare. Trăiesc, domnule Mannering, pe malul oceanului, la Annan, şi nu am văzut o pereche mai potrivită şi mai cumsecade ; au şase copilaşi frumoşi, cum v-ar plăcea şi dumneavoastră să vedeţi bălăcindu-se într-o baltă cu apă sărată, şi micul Godfrey, cu cîrlionţii lui... acesta este cel mai mare, cel venit de bunăvoie, aş putea spune... se află pe bordul unei şalupe a autorităţilor vamale pentru accize... şi eu am un văr pe şalupa vămii... comisionarul Bertram ; a primit funcţia de comisionar cînd au fost ale-

I *Hudibras,* satiră în cuplete de opt silabe, în trei părţi a trei cînturi fiecare, publicate de *Saniuel Butler* (1612—1680), care atacă ipocrizia şi egoismul presbiterienUor şi independenţilor. Personajul principal este Hudibras (numsle este luat din poemul *Fairie Queene,* („Crăiasa Zînelor“) a lui Edmund Spenser (1552—1599), unul dintre cei mai mari poeţi englezi, (n.t.)

— gerile cele mari în comitat, trebuie să fi auzit de ele, fiindcă s-a discutat despre aceasta şi în Camera Comunelor... ei bine, atunci aş fi votat pentru moşierul de la Balruddery, dar, înţelegeţi, tatăl meu a fost iaoobit şi a fost de partea lui Kenmore, aşa că niciodată nu a jurat credinţă noului rege, şi nu ştiu bine cum a fost, dar tot ce pot să spun este că nu m-au pus pe listele electorale, deşi agentul meu, care are un vot pentru moşia mea, a fost socotit bun de vot şi l-a dat bătrînului Sir Thomas Kittlecourt. Dar să mă întorc la ce vă spuneam... Luckie Howatson lucrează foarte repede, pentru că fata aceea...

— Aici povestirea întortocheată şi fără şir a moşierului **a** fost brusc întreruptă de vocea cuiva oare urca scările venind de la bucătărie şi cîntînd cît putea de tare. Notele înalte erau prea piţigăiate pentru un bărbat, iar cele joase erau prea groase pentru o femeie. Cuvintele, pe cît putu să desluşească Mannering, sunau cam aşa :

— Bună clipă, ceas cu spor !
— Este doamnei mai uşor ?
— Fie fată sau băiat,
— Domnul fie lăudat!
— Cruce sfîntă fă şi tu
Şi-n biserică te du !

— Este Meg Merrilies, ţiganca, sînt sigur de asta, pe cît ştiu de bine că sînt un păcătos — zise domnul Bertram.

— Dominie mormăi înfundat, îşi desfăou picioarele, ţinute pînă atunci unul peste celălalt, îşi trase spre scaun laba uriaşă şi răsucită a piciorului, pe care mai întîi o întinsese, îşi puse apoi piciorul perpendicular pe celălalt picior, invers ca pînă atunci, în timp ce în răstimpuri pufăia scoţînd nori uriaşi de tutun.

— De ce bombăni, Dominie ? Sînt sigur că nu aduc nic:i un rău cîntecele lui Meg.

— Dar nici bine — i-o întoarse Dominie Sampson, vorbind cu o voce a cărei asprime de neimitat corespundea cu chipul său colţuros.

— Erau primele vorbe rostite de el pe oare le auzea Mannering şi, întrucît aşteptase de mult şi cu oarecare curiozitate clipa în care mînoatul, băutul, mişcatul şi fumatul cu gesturi automate vor lăsa loc vorbitului, oaspetele a fost foarte tare amuzat de timbrul aspru al glasului oare ieşise din el. Dar chiar în acel moment uşa se deschise şi Meg Merrilies intră.

—

— Apariţia ei îl făcu pe Mannering să tresară. Era **o** femeie înaltă de şase picioare bune, purtînd **o** redingotă bărbătească peste rochie şi ţinînd în mînă un toiag mă-ricel din lemn de porumbar, aşa că, dacă considerai toa-te părţile veşmintelor ei (în afară de jupon), ea părea mai degrabă **o** fiinţă masculină decît femenină. Şuviţele ei negre, de vrăjitoare, ţîşneau asemenea şerpilor unei Gorgone de sub o bonetă de modă veche, din acelea nu-minte „bongrace[1]", sporind impresia neobişnuită pe care ţi-o făceau trăsăturile ei energice şi bătute de vînt, pe oare laţele de păr le ascundeau în parte, în timp ce ochii ei aprigi aveau **o** rostogolire sălbatică oe dădea impresia unei nebunii reale sau prefăcute.

— Bun găsit, Ellangowan ! zise ea. Păi frumos lucru mi-a mai fost şi ăsta, oa stăpîna să mi se pună la pat şi eu să-mi fiu la tîrgul din Drumshourloch, habar nea-vînd şi nici măoar visînd despre aşa oeva ?! Şi, mă rog dumitale, cine va feri casa cu descîntecele ei de duhurile necurate ? Şi cine o să-i ţină pe draci şi pe iele departe de leagănul pruncului ? Ptiu ! Să nu-i fie de deochi ! Şi cine va spune, pentru drăgălaşul de el, descîntecul sfîn-tului Colme ? Şi, fără a mai aştepta răspuns, prinse a cânta ;

— Cuvîntul lui Sin Ioan,
— Cu verbină şi mărar,
— Şi alături cu trifoi,
— Vrăjile opresc în toi,
— Bine este să vroieşti,
— De Sin Andrei să posteşti.
— Sfînto Brido, cu-al tău ţine,
— Frumuşel de-o să-l mănînc,
— Tu, Sin Colme, ce-ai motan
Dolofan şi năzdrăvan,
— Sînt Mihai, cu lancea ta,
— Păziţi casa pururea,
— De hoţi, boală şi de foc,
— De cutremur, nenoroc !

— Acest descîntec ea îl cînta însoţit de o melodie sălba-tică, ou o voce puternică şi ascuţită, după care sări de trei ori, ou atîta putere şi agilitate, că mai-mai să atingă tavanul odăii. Apoi zise 3

I De la cuvîntul francez *bonne grâce* (bună-cuviinţă), aici 9 formă coruptă, (n.t.)

—

— Şi-aoum, boierule, nu vrei să porunceşti să mi sc aducă un pahar cu rachiu ?

— Neîndoios că-1 vei primi, Meg. Aşază-te numai colo mai înspre uşă şi spune-ne şi nouă ce veşti ai mai auzit pe la bîlciul din Drumshourloch.

— Aşa lac, boierule, dar mult a mai fost trebuinţă do «nul ca matale la bîlci, sau de unul care să-ţi semene, fiindcă erau cîteva fete drăguţe pe-acolo şi un blestemat de diavol împieliţat, care nu le-a lăsat în pace.

— Bine, Meg, dar ia spune-mi, cîte ţigănci au fost trimise la Tolbooth[1] ?

— Să-ţi spun drept, boierule, numai trei, fiindcă nu erau mai multe la bîlci în afară de mine, după ouin ţi-am spus mai înainte, dar eu n-am stat, ci mi-am luat tălpă-şiţa, fiindcă n-o scoţi la oapăt cu oamenii puşi pe harţă 1 Şi a mai fost acolo şi Dunbog, care le-a spus lui Red Rotten şi lui John Young să nu mai pună piciorul pe pă-mînturiie lui, blestemată fie-i sămînţa ! Nu e boier, n-are strop de sînge de boier în el! Să nu laşi tu două sărmane suflete pribege să se adăpostească într-o casă aşa de barosană, să nu dai tu niscai ciulini de pe margi-nea drumului unui amărît de măgar sau niscai vreascuri dintr-un mesteacăn putrezit ca să-şi facă oleacă de fier-tură ou ele ! Bine, bine ! E cineva deasupra tuturor. Dar o să vedem noi dacă n-o să-i cînte cocoşul cel roşu în hambarul lui frumos într-o bună dimineaţă înainte să se crape de ziuă !

— Taci, Meg, taci ! Asta nu-i o vorbă cuminte !

— Ce vrea să zică ? îl întrebă în şoaptă Mannering pe Sampson.

— C-o să-i dea foc — îi răspunse laconic Dominie.

— Dar cine este şi cu ce se ocupă, pentru numele lui Dumnezeu ?

— O femeie dezmăţată, hoţoaică, vrăjitoare şi ţigancă — îi răspunse din nou Sampson.

— Aşa e, boierule — continuă Meg în timpul acestei convorbiri separate — numai la unul ca domnia voastră mai poate cineva să-şi deschidă inima ; că, vezi dumneata, toată lumea zice că Dunbog nu e boier de neam mai mult decît gospodarul ăla de şi-a făcut casa aceia frumuşică devale. Dar cei ca domnia voastră aţi fost boiei'i cu ade-vărat de multe veacuri, şi niciodată, boierule, n-aţi alun-gat pe oamenii sărmani de pe moşie ca pe nişte cîini

I Numele închisorii clin Edinburgh, folosit apoi generic pentru temniţă, (n.t.)

— turbaţi, şi de aia nici unul dintr-ai noştri n-o să se atingă de ceva din averea domniei voastre, chiar dacă aţi avea atîţia claponi cîte frunze sînt pe copacul sub care îşi dau flăcăii şi fetele întîlnire. Şi acum, unul dintre voi trebuie să-şi pună ceasornicul pe masă oa să văd precis ceasul şi minutul în care se naşte coconul şi am să-i ghicesc norocul.

— -— O, nu, Meg, aici nu avem trebuinţă de ajutorul tău, fiindcă avem aici pe un student de la Oxford care ştie mult mai bine ca tine oum să-i ghicească ce i-a hărăzit soarta... cunoaşte toate acestea după stele.

— Desigur, Sir — încuviinţă Mannering, alăturîndu-se toanei arătate de gazda sa — vă voi calcula horoscopul pruncului după regula triplicităţii[I], după cum recomandă Pythagoras, Hippocratis, Diocles[II] şi Avicenna. Sau voi începe ***ab hora questionis***[III], aşa oum recomandă Haly, Messahala, Ganwehis şi Guido Bonatus ?

— Una dintre marile calităţi ale lui Sampson, şi oare stătea la baza favoarei de care se bucura în ochii domnului Bertram, era aceea că el nai băga de seamă nici cea mai grosolană încercare de batjocură, astfel că moşierul (ale cărui umile eforturi de a se distra se reduceau în special la ceea ce se numea, pe atunci, ***păcăleală*** sau ***amăgire*** sau ceea ce se numeşte, de atunci, ***farsă*** sau ***festă),*** avea cel mai bun prilej ce se poate închipui de a-şi arăta ascuţimea minţii asupra deloc bănuitorului Dominie. Este adevărat că el nu rîdea niciodată, nici nu se alătura rîsului pricinuit de naivitatea sa, ba mai mult decît atît, se zicea că nu rîsese decît o singură dată în viaţa lui şi că atunci gazda sa a lepădat pruncul pe oare-l purta în pîntece, pe de o parte de uimire în faţa unei astfel de întâmplări nemaivăzute, pe de aJtă parte, de spaima produsă de hidoasele schimonoseli oare însoţeau acest hohot grozav de rîs. Cît despre efectul pe oare-l aveau asupra acestui personaj saturnin încercările de a-l lua peste picior, el era mereu acelaşi şi se reducea la scoaterea unei exclamaţii de uimire : „Prodigios !“ sau „De mai mare hazul !“, rostită răspicat dar fără clintirea unui singur muşchi al feţei.

— Cu prilejul de faţă, el aruncă o privire teribilă şi mohorîtă asupra tînărului astrolog, oa şi cum i s-ar fi

I Regulă care consideră efectul simultan a trei constelaţii zodiacale : cea principală în care era născut subiectul, cea anterioară şi cea posterioară. (n.t.)

II *Diocles din Philius,* filosof pitagorician. (n.t.)

III Din ceasul cînd încep durerile naşterii (în limba latină în text), (n.t.)

— părut că nu auzise sau nu înţelesese bine răspunsul Iui ia propunerea patronului său.

— Mi-e teamă, Sir — i se adresă Mannering, întorcfodu-se către el — că dumneavoastră faceţi parte dintre acele persoane nefericite care, avînd ochii înceţoşaţi, nu sînt oapabile să scruteze sferele astrale şi să citească acolo, de la distanţă, hotărîrile pe care cerul le-a înscris în ele, persoane care au inimile închise convingerii, datorită prejudecăţilor şi unor idei greşite.

— Cu adevărat — îi răspunse Sampson — sînt de opinia lui Sir Isaac Newton, cavaler şi fost maimarele tarapanalei regale, că (aşa-zisa) ştiinţă a astrologiei este pe de-a-ntregul mincinoasă, uşuratică şi neîntemeiată.

— Zicînd acestea, îşi închise gura care pronunţase aceste multe cuvinte şi se odihni.

— îmi pare ou adevărat rău — continuă călătorul — să văd un gentleman ou învăţătura şi seriozitatea dumneavoastră, exprimîndu-se într-o stare de eroare şi orbire stranie. Oare vreţi să puneţi numele recent, fără răsunet şi, cum să zic, din această ţară, al lui Isaac Newton, faţă în faţă cu numele grave şi faimoase în toată lumea ale unor autorităţi în materie ca Dariot, Bonatus, Ptolomey, Haly, Etzler, Dieterick, Naibob, Harfurt, Zael, Taustettor, Agrippa, Duretus. Maginus, Origen şi Argol[J] ? Şi nu se unesc şi creştinii, şi păgînii, şi iudeii, şi celelalte neamuri, poeţii şi filosofii, în a susţine influenţa stelelor asupra destinului omenesc ?

— ***Communis error***[I]... este o judecată greşită împărtăşită de toţi — răspunse inflexibilul Dominie Sampson.

— Ba nu este de loc aşa — replică tînărul englez — este o credinţă împărtăşită de toţi şi bine fundamentată.

— Este sussa de trai a înşelătorilor, nemernicilor şi mincinoşilor — zise Sampson.

— ***Abusus non tollit usum.*** Faptul că cineva profită în rău de un lucru nu abrogă folosirea legală a acestuia-

— în timpul acestei discuţii, Ellangowan rămăsese cu gura căscată, oa unul care se prinsese în propriul lui laţ. îşi întorcea faţa cînd spre un vorbitor, cînd spre celălalt şi^ începuse, văzînd seriozitatea cu oare Mannering îşi hărţuia adversarul şi erudiţia pe oare el o desfăşura în această oontroversă, să fie pe jumătate convins de dreptabea lui. Cît despre Meg, ea stătea eu ochii uimiţi aţintiţi asupra astrologului, vrăjită de limbajul acestuia, mai tainic deoît al ei.

I *Eroare comună* (în limba latină în text), (n.t.)

—

— Mannering profită de avantajul câştigat şi aruncă în discuţie toţi termenii acestei arte, care îi erau oferiţi de memoria sa fidelă şi ou care, din împrejurări pe oare le vom arăta mai tîrziu, fusese familiarizat din fragedă tinereţe.

— Zodiacuri şi planete în -aspecte sextile, quartile, trine, în conjuncţii sau opoziţii, casele cerului, punctele lor cuspidale, ore, minute, Almuten, Almochoden, Anahibazon, Catahibazon, apoi o mie de termeni avînd o semnificaţie apropiată şi sunînd asemănător se năpustiră în valuri repetate, iar şi iar, asupra neclintitului Dominie, pe care numai incredulitatea sa încăpăţînată îl feri să nu fie zdrobit de această avalanşă necruţătoare.

— în oele din urmă însă, ştirea îmbucurătoare că doamna dăruise soţului ei un băieţel de mai mare dragul şi că (negreşit) erau amîndoi cît se poate de bine, puse capăt acestei dispute aprige. Domnul Bertram se grăbi spre apartamentul doamnei sale, Meg Merrilies coborî la bucătărie oa să se asigure de porţia ei de băutură[1] în cinstea reuşitei naşteri, şi de ken-no[s], iar Mannering, după ce s-a uitat la ceasornic, notîndu-şi cu cea mai mare exactitate ora şi minutul naşterii, ceru ou gravitatea cuvenită să fie condus într-o parte a conacului de unde ar putea să privească nestingherit corpurile cereşti.

— învăţătorul, fără a-1 învrednici ou vreun răspuns, se ridică şi deschise o uşă care ducea la o terasă pentru plimbate, de modă veche, ce se afla în spatele noului conac şi com-unicînd cu platforma pe oare zăceau ruinele vechiului castel. Viatul, care începuse să bată de cîtva timp, măturase de pe cer norii ce-1 întunecaseră pînă atunci. Luna plină se afla sus de tot şi ceilalţi aştri mai mărunţi ai cerului străluceau puternic prîh văzduhul limpezit. Această privelişte cu lumina ei vie, care se înfăţişă ochilor lui Mannering, era cu totul neaşteptată şi deosebit de impresionantă.

— Am amintit mai înainte că în ultima parte a călătoriei sale drumeţul nostru se apropiase de ţărmul mării fără a-şi putea da însă seama cît de aproape. Acum el se dumiri, că ruinele castelului Ellangowan erau situate pe un promontoriu sau ieşitura unei stînci, care forma una din

— 1.2 Vezi nota A a autorului — THE GROANING MALT (la sfîrşitul volumului).

— laturile unui golf mic şi liniştit de pe malul mani. conacul cel nou se afla aşezat mai jos, deşi foarte aproape de cel Vechi, şi terenul din spatele lui cobora spre mare printr-un ţărm verde, uşor ridicat, împărţit în mai multe trepte de nişte terase naturale pe oare creşteau arbori bătrîni, şi oare terase înaintau pînă pe plaja albă. Cealaltă parte a golfului din faţa străvechiului castel era un alt promontoriu neregulat şi coborînd pieziş spre mare, acoperit în bună parte cu lăstăriş şi copaci tineri, care pe acel pămînt binecuvîntat puteau creşte pînă aproape de locul unde începea apa. O colibă de pescar se uita tainic dintre oopaci. Chiar la acest ceas tîrziu din noapte se vedeau luminiţe mişcîndu-se pe ţărm, probabil prilejuite de descărcarea vreunui lugher[1] al contrabandiştilor aducînd mărfuri din insula Man. în clipa cînd lumina ce se prelingea prin uşa cu geam a fost observată se auzi un strigăt de alarmă dinspre vas : „Atenţie, păzea ! Stingeţi luminile !“ care îi înştiinţa de pericol pe cei de pe ţărm, şi luminiţele dispărură pe dată.

— Era om unu după miezul nopţii şi priveliştea era încîntătoare. Turnurile vechi, cenuşii ale castelului năruit, în parte dărăpănate, în parte încă ţinîndu-se bine, purtînd id-colo petele ruginii ale scurgerii nemiloase a anilor, iar alte locuri fiind înveşmîntate în iederă, se înălţau la marginea stîncii negre ce se afla la dreapta lui Mannering. In faţa lui dormea golful liniştit, ale cărui valuri plăpînde se ridicau şi soînteiau sub 'clarul de lună, dîndu-se tumba rînd pe rînd pe oglinda lui, ca apoi să se spargă ou un clipocit lin, abia şoptit, pe ţărmul de nisip argintiu. în stingă, pădurea înainta departe pînă la ocean, legănîndu-se sub strălucirea lunii, pe o coastă domoală cu forme felurite ce dezvăluia ochiului acele nuanţe de lumină şi da umbră şi oare, împreună ou alăturarea de luminişuri şi desişuri, sînt aşa de odihnitoare pentru privire, încîntînd ochiul cu ceea ce vede şi totuşi îndemnîndu-1 să se afunde, şi mai adine încă, în labirintul peisajului silvestru. Sus de tot, deasupra întregii naturi, rătăceau planetele, ■fiecare pe orbita ei fluidă de lumină, deosebindu-se prin (Lumina lor rece şi de stelele cele mai apropiate, ca şi de cele mai îndepărtate. Atît de straniu poate amăgi închipuirea pe cei care, prin propria lor vrere, au aţîţat-o, îneît Mannering însuşi, în timp oe privea fascinat la aceste corpuri strălucitoare, începu să fie înclinat pe jumătate să creadă în influenţa pe care superstiţia le-o atribuia asu-

[1] Corabie mică, rapidă, cu două sau trei catarge, (n.t.)

— pra ursitei muritorilor. Dar Mannering era tânăr şi îndrăgostit, pe deasupra, şi poate era şi sub influenţa unor simţăminte aşa de miruunat exprimate de un poet din zilele noastre :

— Pentru legendă, lumea Iubirii e făcută
Sălaşul ei şi locid unde-a văzut lumina ;
— Lăcaş plăcut îşi face, cu zîne, talismane
Şi spirite. Ea crede (şi prin asta adînc ea se
— desjată)
— în ce-i divin, ea însăşi fiind de fapt divină.
— Tot ce-au văzut poeţii străbuni cu ochii minţii,
Umanitatea sfîntă a vechilor religii,
— Puterea, frumuseţea şi slava, măreţia,
— Tot ce în văi sau munţii cu brazi sălăşluieşte,
— In codri, lîngă molcom pîrîu sau lîngă ape ce
— izvorăsc sub stîncă,
în tainice abise sau în genuni de unde. O, toate
— dispărut-au !
Nu pot să mai trăiască în vîrsta raţiunii!
— Dar inima doreşte un alt limbaj s-audă.
— Un simţ străvechi recheamă iar vechile imagini.
— Cu toate că spre lumea de stele, depărtată, zbu-
— rat-au
— Duhuri, zeii ce-obişnuiau să-mpartă acest pămînt
Cu omul, precum cu un amic, deşi spre-ndrăgos-
— titul
— De-acolo au plecat, totuşi din cerul tainic văzut
— în depărtări
— Puterea lor coboară domol la noi de-acolo, şi pînă
— astăzi încă
— Doar Jupiter e-acela ce-aduce măreţia şi gloria
— deplină,
— Din Venus doar se naşte, în lumea noastră, mare,
— eterna frumuseţe.

— Astfel de simţăminte şi cugetări făcură in curând loo altar gânduri.

— Vai ! murmură el către sine însuşi. Bunul şi credinciosul meu tutore, care obişnuia să se afunde aşa de adînc în controversa dintre Heydon şi Chambers ou privire la astrologie, ar fi privit la această minunată privelişte ou alţi ochi. El s-ar fi străduit cu seriozitate să descopere din poziţiile acestor aştri ai firmamentului efectele lor probabile asupra destinului acestui prunc nou născut, oa şi cum orbitele şi radiaţiile stelelor ar înlocui sau măcar ar

— lucra dimpreună ou providenţa. Aşa voi face, fie-i ţărîna uşoară ! M-a înzestrat cu destule cunoştinţe ca să alcătuiesc schema unui horoscop şi, prin urmare, mă voi apuca imediat de aceasta !

— Zicînd astfel, se apucă să-şi noteze poziţia planetelor principale şi, după ce isprăvi, Guy Mannering se întoarse în casă. Moşierul îl întîmpină în salon şi, după ce îi aduse la cunoştinţă, cu mare bucurie, că băieţelul era un flăcăuaş sănătos de mai mare dragul, se arătă dispus să continue ou închinarea paharelor. Totuşi primi scuza lui Mannering că se simţea tare obosit şi, după ce îl conduse spre odaia unde urma să doarmă, îl părăsi, lăsîndu-1 să se odihnească pentru osteneala din cursul serii. ^

— CAPITOLUL IV

— Vino şi vezi! Crezare să dai La ce-ţi văd ochii,
Un semn cumplit de spaimă îţi stă în casa vieţii,
Un inamic ; un duşman la pin dă, chiar aproape
De lucetul planetei... Iţi spun : Ia bine seama !

— COLERIDGE[1], traducere din SCHILLER

— Credinţa în astrologie fusese aproape generală pe la mijlocul veacului al şaptesprezecelea ; ea a început apoi să se clatine, schimbîndu-se în îndoială către sfîrşitul acelui secol. La începutul veacului al optsprezecelea, această artă căzuse într-o desconsiderare generală şi chiar era acoperită de ridicol. Totuşi, ea îşi păstrase mulţi adepţi chiar în lăcaşurile de învăţătură. Unii cărturari, gravi şi studioşi, nu voiau să renunţe la calculele astrologice, care deveniseră obiectul principal al studiilor lor, şi se opuneau ideii de a coborî de la înălţimea dominantă, pe oare şi-o cîştigaseră asupra celorlalţi semeni, datorită presupusei lor puteri de a citi viitorul prin analizarea unor influenţe şi conjuncţii abstracte.

I *Samuel Taylor Coleridge* (1772—1834) — renumit critic şi poet romantic englez. A introdus în Anglia ideile filosofice ala romanticilor germani, fiind (ca şi Sir Walter Scott) un asiduu traducător din literatura germană şi un admirator al lui *Johann Christoph Frieărich von Schiller* (1749—1805) ale cărui scrisori filosofice *Philosophische Briefe* (1786) l-au interesat nespus, alături de operele lui *Kant* şi *Schelling.* (n.t.)

— Printre aceia oare împărtăşeau astfel de gînduri, nutrind o nestrămutată credinţă într-un astfel de privilegiu, era şi un cleric bătrîn, sub supravegherea căruia fusese pus Mannering în tinereţea sa. El îşi slăbise ochii observînd stelele şi-şi bătuse mult capul ca să calculeze feluritele combinaţii. Pupilul său, în frageda-i tinereţe, împărtăşise în mod firesc ceva din entuziasmul lui şi se străduise o vreme să devină el însuşi un maestru al ciudatelor calcule ale cercetării astrologice, astfel că (mai înainte de a se convinge de absurditatea lor), William Lily[I] însuşi l-ar fi socotit că are „o imaginaţie cercetătoare şi o judecată pătrunzătoare în rezolvarea unei probleme ridicate de data naşterii".

— De data aceasta, el se sculă dis-de-dimineaţă, atît cît îi îngădui timpul cel scurt al zilei, şi începu să calculeze horoscopul tînărului moştenitor de la Ellangowan. îşi înfăptui această sarcină ***secundum artem***[II], pe de **o** parte pentru a salva aparenţele, pe de altă parte, dintr-un soi de curiozitate de a vedea dacă îşi mai aminteşte şi dacă mai poate practica această ştiinţă imaginară. Prin urmare, începu să-şi alcătuiască schema, tnasînd brîul zodiacului, îl despărţi în douăsprezece căsuţe şi trecu planetele în interiorul lor conform efemeridelor, calculîndu-le poziţia pentru ora şi clipa naşterii. Fără oa să mai obosim pe cititor ou prezicerile pe care astrologia judiciară[III] le-ar fi dedus fără doar şi poate din această schemă, vom menţiona totuşi că în ea se găsea un significator[IV] care atrase numai decît toată atenţia astrologului nostru. Planeta Marte se afla chiar în vîrful cuspidal al orbitei sale şi în cea de a douăsprezecea căsuţă zodiacală, ameninţînd pe noul născut fie cu o captivitate, fie ou o moarte bruscă si violentă. Mannering recurse apoi la acele reguli prin care cititorii în stele spun că sînt în stare să afle perioadele cînd influenţa cea rea îşi va exercita efectul cel mai puternic şi trase concluzia, din rezultatul calculelor făcute, că anii al cincilea, al zecelea şi al douăzeci şi unuîea din viaţa pruncului îi vor fi deosebit de primejdioşi.

— Mai era apoi şi o altă coincidenţă remarcabilă. Mannering mai alcătuise odată o astfel de schemă astrologică pentru Sophia Weilwood, o tînără lady de care era îndră-

m

I *William Lily* (1602—1681) — faimos astrolog şi editor de almanahuri (n.t.)

II *Conform artei* (astrologice) (în limba latină în text), (n.t.)

III Astrologia practicată conform unor reguli precise, (n.t.)

IV Poziţia unei planete care exercită **o** influenţă deosebită asupra horoscopului subiectului, (n.t.)

—

— ■rostit, Şi aceasta îi arătase că o conjuncţie planetară siniiilară o ameninţa şi pa ea cu moartea sau captivitatea în cel de al treizeci şi nouălea an al vieţii. Ea avea acum optsprezece -*tni, astfel că, ţinînd cont de rezultatul calculului în ambele cazuri, acelaşi an o ameninţa şi pe ea cu o nenorocire, ca şi cel arătait de horoscopul pruncului care în noaptea aceea venise pe lume. Izbit de această coincidenţă, Mannering îşi repetă calculele şi rezultatul confirmă prezicerea făcută, ba mai mult, în cele din urmă descoperi •că aceeaşi lună şi aceeaşi zi a acelei luni păreau sortite să fie, pentru ambii, o perioadă de mare primejdie.

— Se poate presupune, şi pe bună dreptate, că, menţionând această împrejurare stranie, noi nu punem nici o bază pe pretinsa informaţie pe care ea o dădea. Dar adeseori se întîmplă — aşa de mare fiind dragostea noastră din fire pentru miraculos — că noi înşine ne străduim de bună voie să ne amăgim chiar şi judecăţile noastre mai bune. Dacă coincidenţa pe oare am amintit-o era în realitate una din acele întîmplări ciudate, care se ivesc uneori în pofida oricărui calcul obişnuit, sau dacă Mannering, rătăcindu-se prin labirintul aritmetic şi limbajul de specialitate al astrologiei, recursese, fără să-şi dea seama, de două ori la acelaşi fir conducător ca să iasă din această încurcătură, sau dacă imaginaţia lui, sedusă de vreun punct de asemănare aparentă, îşi dăduse aportul ei spre a egala două operaţii, făcîndu-le ia fel (şi cu totul altfel decît ar fi trebuit să fie), oare din aceste trei explicaţii este adevărată ne este peste putinţă să spunem, dar impresia asupra minţii sale, că rezultatele coincid întru totul, a fost deosebit de vie şi de puternică. El niu putu să-şi reţină uimirea în faţa unei potriviri atît de bizare şi de neaşteptate :

— [„Să-şi fi vîrît oare dracul coada, ca să se răzbune pentru că am luat în derîdere o artă despre care se spune că are o origine magică ? Sau este posibil, după cum Bacon Şi Sir Thomas Browne[1] admit, că există un oarecare adevăr într-o astrologie serioasă, făcută după reguli precise, Şi că influenţa stelelor nu poate fi tăgăduită, deşi modul cum se practică astrologia trebuie privit cu circumspecţie, datorită netrebnicilor care pretind că practică această artă ?“

— După ce reflectă un moment asupra acestei ipoteze, [0] respinse ca părîndu-i-se fantastică. Ea a fost susţinută de acei cărturari, îşi zise el, fie din motivul că ei nu

1 *Thomas Browne* (1605—1082) — medie şi om de litere englez ; a studiat medicina şi astrologia, (n.t.)

—

— cutezaseră să clatine deodată temeliile prejudecăţilor, care pe vremea lor erau împărtăşite de toată lumea, fie pentru că nici ei înşişi nu erau cu totul liberi de influenţa molipsitoare a unei superstiţii predominante. Şi totuşi, rezultatul calculelor sale în aceste două împrejurări^lăsase o impresie atît de zguduitoare asupra minţii sale, încît, asemenea lui Prospero[1], se hotărî, în sinea lui, să părăsească arta astrologiei; se decise deci ca, nici în glumă, nici în serios, să nu mai practice astrologia judiciară, niciodată în viitor.

— Asupra oelor pe care urma să le împărtăşească moşierului de la Ellangowan, cu privire la horoscopul primului său născut, stătuse un răstimp bun în cumpănă, dar în cele din urmă se hotărî să-i spună pe faţă judecata pe care şi-o făcuse, arătîndu-i, în acelaşi timp, şi zădărnicia regulilor artei pe care el îşi întemeiase calculele. Cu această hotărîre ieşi din nou pe terasă.

— Dacă priveliştea din jurul domeniului Ellangowan fusese impresionantă sub lumina lunii, apoi ea nu îşi pierduse nimic din farmecul ei sub razele soarelui de dimineaţă. Pămîntul, chiar în mohorîta lună a lui noiembrie, zîmbea sub lumina astrului de foc. O potecă ce urca într-o pantă blîndă ducea, de pe terasă, spre un mic platou învecinat şi-l călăuzi pe Mannering spre faţada vechiului castel. Aceasta era formată din două turnuri rotunde, impunătoare, care erau zidite în nişte intrînduri adînci şi întunecate aflate la colţurile extreme ale unei curtine, un fel de zid drept ce le unea, făcînd astfel să iasă în relief intrarea principală, care oonducea, printr-o arcadă măreaţă practicată chiar în centrul curtinei, către curtea interioară a castelului. Armele familiei săpate în gresie priveau crunte de deasupra porţii principale, şi portalul scotea la iveală spaţiile lăsate de arhitect pentru coborîrea grilajului de la intrare şi ridicarea podului mobil. O poartă rudimentară de fermă, întocmită din trunchiuri de brazi tineri prinşi laolaltă cu piroane, era acum singurul mijloc de apărare al acestei intrări de fortăreaţă, aşa de formidabilă odinioară. Esplanada din faţa castelului oferea o privelişte frumoasă pînă hăt departe.

I Personajul principal al dramei romantice *Furtuna,* scrisă de Shakespeare. Prospero, exilatul duce al Milanului, era un iscusit magician, dar el va renunţa la arta lui după ce il va pedepsi, cu ajutorul ei, pe fratele său Antonio, care îi uzurpase ducatul, atrăgîndu-1, împreună cu complicele lui, regele Neapoluiui, şi cu fiul acestuia, Ferdinand, pe insula unde se afla. (n.t.)

— Peisajul trist şi dezolant din vecinătatea drumului pe care Mannering venise seara trecută era acum ascuns privirii de o movilă de pămînt, şi priveliştea ce se înfăţişa ochilor săi prezenta o alternare plăcută de văi şi dealuri, tăiate de un rîu care se vedea pe alocuri pentru a dispare în alte părţi, unde apele lui se rostogoleau printre maluri prăpăstioase şi împădurite. Turla unei biserici şi siluetele unor case dădeau la iveală vatra unui sat, acolo unde rîul se prăvălea în ocean- Văile păreau cultivate ou îngrijire, fiind împărţite în mici petice de pămînt împrejmuite care ţineau poalele dealurilor. Uneori, garduri vii, răzleţe cutezau să se urce chiar în sus pe coastele lor, iar deasupra acestor ogoare se întindea împărăţia verde a păşunilor, cutreierate, mai ales, de cirezi de vite comute, pe atunci bogăţia de frunte a ţării, şi ale căror mugete joase, îndepărtate dădeau o notă sonoră, plăcută priveliştii. Dealurile din spate aveau o nuanţă mai posomorită, iar cele ce se aflau încă şi mai departe se înălţau presohimbindu-se în munţi acoperiţi ou tufărişuri şi iarbă neagră, închizînd zarea ou un fel de paravan uriaş care alcătuia un hotar mărginit şi limpede conturat pesitru pămînturile semănate, dar care totodată îţi strecura pe nesimţite în minte gîndul că pămîntul acela pustiu şi neroditor era osîndit şi întemniţat cu propriile lui lanţuri. Ţărmul mării, pe oare în clipa aceea Mannering putea să-l admire în întregime, oferea o privelişte la fel de frumoasă şi diversă ca şi peisajul dinspre uscat. Pe alocuri se înălţa sub forma unor stînci cutezătoare, adesea încununate de zidurile năruite ale unor vechi fortăreţe, de turnuri şi de faruri care, după cum spunea tradiţia, erau aşezate, unul de altul, la o astfel de depărtare, încît, în timpuri de năvăliri sau război civil, ele să poată comunica prin semnale luminoase luarea unor măsuri de apărare şi ocrotire pentru tot ţinutul. Castelul Ellangowan era. de departe, cel mai impunător oa întindere şi oel mai însemnat dintre aceste ruine, stînd astfel ca o mărturie vie, prin mărimea şi poziţia lui, a priorităţii pe care întemeietorii lui o avuseseră cîndva, după oum se spunea, asupra celorlalţi nobili şi căpetenii din ţinut. In alte locuri, ţărmul avea un contur mai domol, crestat de mici golfuri, acolo undfe uscatul oobora lin spre mare sau îşi trimitea mai departe, în apă, promontoriile acoperite ou păduri.

— O privelişte atît de diferită de cea avută în timpul călătoriei din noaptea trecută produse un efect pe măsura ei asupra lud Mannering. Sub privirea lui se afla şi conacul cel nou, un conac zidit nu ou prea mare iscusinţă, e drept,

— din punctul de vedere al arhitecturii, dar situat într-un loc potrivit şi sub bătaia caldă a razelor de soare. „Ce fericită s-ar putea scurge viaţa într-un asemenea loc retras ! gîndi eroul nostru. Pe de o parte, să ai urmele Unei străvechi măreţii, care să facă să-ţi bată inima, ou simţămîntul tainic pe care ţi-1 insuflă mîndria unei familii nobile, pe de altă parte să te buouia din plin de confortul şi eleganţa unor lucruri noi, care ar putea mulţumi orice dorinţă cumpătată ! De ce nu sînt acum şi aici cu tine, iubita mea Sophia ?!“

— Nu vom urmări mai departe visările acestui îndrăgostii.

— Mannering mai zăbovi cîteva clipe, ou braţele încrucişate, apoi se întoarse spre castelul năruit.

— Intrînd pe poarta cea mare, se convinse că măreţia severă a curţii interioare se potrivea întru totul cu grandoarea faţadei. Intr-o parte se înşiruiau un rînd de ferestre semeţe şi largi, separate de chenare săpate în piatră, ferestre prin care era luminată odinioară sala cea mare a castelului; în cealaltă parte se aflau clădiri de felurite înălţimi zidite la date diferite si totuşi în aşa ohip unite una cu alta, încît dădeau ochiului o anumită impresie generală de uniformitate a faţadelor lor. Uşile şi ferestrele erau împodobite ou sculpturi şi motive decorative naive, în parte întregi, în parte sfărîmate şi căzute, în parte acoperite ou iederă sau alte plante" agăţătoare ce creşteau din belşug printre ruine- Partea din fund a curţii interioare, care se afla în direcţie opusă intrării, fusese odinioară închisă de un alt şir de clădiri, dar, datorită faptului, după oum se spunea, că fusese sub bătaia ghiulelelor tunurilor de pe corăbiile parlamentului comandate de Deane, pe vremea îndelungatului război civil, ea arăta mult mai ruinată decît restul şi dezvăluia privirii o spărtură imensă prin care Mannering putea să admire marea şi corabia mică ce plutea pe apă (im lughar ou tunuri) şi care se oprise chiar în mijlocul golfului[1]. Pe cînd Mannering oerceta astfel ou o privire atentă ruinele, auzi dinlăuntrul unei încăperi din stînga, de care tocmai trecuse, vocea ţigăncii pe oare o văzuse în ajun. Găsi ourînd o spărtură prin care putea să vadă totul, fără ca$_k$el însuşi să fie văzut, şi nu-şi putu stăpîni simţămîntul că şi

I în linii mari, descrierea de mai sus cu privire la ruine va fi găsită întrucîtva asemănătoare cu nobilele ruine ale castelului Carlaverock, la şase sau şapte mile depărtare de Dumfries şi nu departe de turbăriile de la Lochar. (n.a.)

— chipul, şi ocupaţiile ei, ba chiar şi locul unde se afla, toate îl făceau să se gîndească şi-i aduceau în minte imaginea ou contururi precise a unei străvechi sibyle.

— Ea şedea într-un ungher pe un stei de stîneă, într-o încăpere pardosită cu dale de piatră, pe care o măturase în parte pentru a avea un loc curat unde să se aşeze cu fusul ca să toarcă. O rază vie de soare pătrundea printr-o fereastră îngustă de sus, dăruindu-i astfel lumina trebuincioasă lucrului; restul încăperii zăcea în -întuneric, îmbrăcată într-un veşmînt ce îmbina portul naţional al oamenilor din popor din Scoţia cu ceva din costumul oriental, ţiganoa torcea un fir de lînă din trei culori diferite : negrit, alb şi oenuşiu, ou acele unelte vechr ale oricărei gospodării, aoum aproape alungate din ţară ; fusul şi furoa de tors. în timp ce torcea, ea murmura ceva oe suna oa un descîntec. Mannering, după oe se străduise zadarnic să desluşească vorbele oîntecului, a compus mai apoi, din oele cîteva frînturi de ouvinte pe care le prinsese, următorul cîntec care, după părerea lui, semăna foarte mult ou ceea ce îngîna Meg :

— Te suceşte, te-nvîrteşte
Chiar aşa te răsuceşte,
— Şi amestecă-mpreună
Şi tristeţi, şi voie bună,
— Temeri şi nădejdi, şi pace,
— Sfade şi orice mai zace
In ursitul fir al vieţii,
— Azi, în pragul dimineţii,

— Pe cînd tainic fir se toarce,
— De neobosite Parce,
— Pruncu-ncepe să trăiască,
— Lumea mare să cunoască.
— Ca prin ceaţă, poţi discerne,
— Ce ursita-n drum i-aşterne.
— Vite ! Cîte şi mai cîte
Forme prind, pot fi văzute !

— 'Patimi pline de păcate,
— Nebimii şi vanitate,
— Voluptăţi ce în durere
Schimbă şubreda plăcere,
îndoieli şi gelozie,
— Spaime hîde, nerozie,
— Toate vin să dănţuiască,
— Hora cea vrăjitorească !

— Acum cresc, par desluşite,
— Acum scad, par prizărite.
— Iute jusul zboară, iute,
— Fir al vieţii, vin şi ău-te,
— Te suceşte, te-nvîrteşte,
— Chiar aşa te răsuceşte,
— Şi amestecă-ntre-ele
Binecuvîntări şi rele!

— în timp ce tălmaciul nostru, sau mai bine zis liberul nostru imitator, punea oap la cap aceste strofe în mintea sa şi se căznea să găsească rima pentru „prizărite[44], sibyla tocmai îşi isprăvise Lucrul, torcîndu-şi toată lîna. Ea îşi luă fusul, care acum purta rodul muncii sale, şi, desfăcînd firul de pe el, treptat, îl măsura, trăgîndu-1 pînă în dreptul cotului şi învîrtindu-1 apoi rotogol în jurul arătătorului şi degetului mare. în timp ce făcea aceste măsurători, ea murmura încet ca pentru sine :

— Un fir, dar nu unul aşa oum ar trebui... ani bătuţi pe muchie de trei ori cîte douăzeci şi încă zece, dar de trei ori este rupt şi de trei ori se uneşte la loc ; o să fie un flăcău norocos dacă o scăpa teafăr !

— Eroul nostru era pe punctul să i se adreseze ghicitoarei, cînd o voce, aspră ca şi sunetul valurilor ou care se amesteca, o strigă de două ori cu o nerăbdare crescîndă :

— Meg, Meg Merrilies ! Ţiganco ! Vrăjitoareo ! Dar-ar **e** mie de draci în tine !

— Aici, aici, căpitane ! îi răspunse în sfîrşit Meg, şi peste cîteva clipe nerăbdătorul oomandant îşi făcu apariţia dinspre partea mai prăpădită a ruinelor.

— Era. după oum se putea vedea, un lup de mare, mai curînd scund decît de talie mijlocie şi cu un chip brăzdat de o mie de paie ale viatului de răsărit şi miazănoapte. Avea trupul uimitor de musculos, vînjos şi îndesat, astfel că. dacă ar fi fost un om mai înalt, ar fi fost un adversar de neînvins în orice încăierare care ar fi avut loc mai de aproape. Arăta respingător şi, ceea ce era un semn şi mai rău, nu avea nimic din acea ***insouciance*** din acea voioşie poznaşă, lipsită de griji, şi din curiozitatea veşnic trează a marinarului aflat pe uscat Aceste calităţi, de altfel ca şi multe altele, aiu contribuit la marea popularitate de care se bucură marinarii englezi şi la părerea bună pe care lumea o are despre ei. Bravura, curajul şi

— cutezanţa lor sînt calităţi care fac să se nască respectul şi tot ele sînt acele care fac, poate, ca paşnicii lor semeni de pe uscat să se simtă mai degrabă umili în prezenţa lor ; dar nici respectul, nici umilinţa nu sînt simţăminte care să se îmbine lesne cu o afecţiune familiară faţă de cei ce le inspiră. Pe de altă parte însă, chefurile lor de tineri fără minte, o bună dispoziţie deşănţată, precum şi veselia nechibzuită a marinarului cînd petrece pe uscat, toate acestea îi pun în umbră celelalte virtuţi, mult mai de preţ, ale firii sale. Nimic din toate acestea însă nu se putea citi pe faţa omului pe care l-am descris mai sus ; ba dimpotrivă, un aer posac, ursuz şi chiar sălbatic părea să întunece trăsăturile lui, care ar fi fost şi aşa aspre şi neplăcute, orice schimă saai schimbare ar fi luat chipul 'lui.

— Unde eşti, mumă de fecior de drac ?! zise el ou un uşor accent străin, deşi vorbea perfect o engleză veritabilă. ***Donner und Blitzen***[I] ***!*** Aşteptăm de o jumătate da oră... Vino să descînţi călătoria şi corabia cea bună, şi blestemată să fii apoi oum se ouvine unei vrăjitoare a lui Satan !

— în acest moment îl zări pe Mannering, care, din pricina poziţiei pe care şi-o luase ca să asculte descîntecele lui Meg Merrilies, avea înfăţişarea unuia ce nu vrea să fie văzut, fiind pe jumătate ascuns în spatele unui contrafort. Căpitanul, fiindcă aşa îşi zicea el însuşi, se opri bruso şi tresări, în timp ce mîna lui dreaptă zbură cu repeziciune la piept, între jachetă şi vestă, ca şi oum ar fi căutat să apuce şi să scoată o armă.

— Ce-î cu tine, frăţioare ? Stai la pîndă, ai ?

— Mai înainte oa Mannering, surprins întrucîtva de gestul omului şi de tonul obraznic al glasului său, să fi putut răspunde, ţiganca ieşi din hruba ei şi se apropie de străin. Cu glas scăzut, el o întrebă uitîndu-se la Mannering i

— Avem un rechin la bord, ce zici ?

— Ea îl certă răspunzîndu-i ceva în vorbirea şatrei sale, ceea ce ar suna oam aşa :

— Tacă-ţi fleanca şi lasă necuviinţele, dînsul este un boier de la conacul de colo.

— Faţa marinarului se lumină pe dată :

— Vă urez să aveţi cea mai plăcută dintre dimineţi, Sir ; descopăr că sînteţi un musafir al amicului meu, domnul Bertram... Vă cer iertare, dar v-am luat drept ou

I *Nepăsare* (în limba franceză în text), (n.t.)

—

— totul o altă persoană.

— Mannering îi răspunse :

— Şi dumneavoastră, Sir, bănuiesc că sînteţi stăpînul acelei corăbii din golf ?

— Da, da, Sir, sînt căpitanul Dirk Hatteraick al corăbiei ***Yungjrauw Hagenslaapen,*** binecunoscut pe ţărmul acesta ; nu mi-e ruşine nici de numele[I], nici de corabia mea... nici de încărcătura ei, pentru nimic în lume.

— Sînt înclinat să cred, Sir, că nici nu aveţi motiv.

— Mii de tunete... nu ! Mă ocup cu un negoţ cinstit... Tocmai am adus o încărcătură de la Douglas, din insula Man... coniac curat... Apoi ***hyson*** veritabil şi ***souchong***[II]**...** dantelă de Mechlin, poate vreţi niţică... coniacul, să ştiţi, e ceva fain, grozav de bun... am mai descărcat pe ţărm şi o sută de butoiaşe, noaptea trecută.

— Să vă spun drept, domnule, sînt călător şi nu am trebuinţă de nimic de acest fel, în clipa de faţă.

— Atunci am să vă zic rămas bun, fiindcă trebuie să mă ooup de afaoeri... doar dacă nu cumva doriţi să mergeţi pe bord să bem un şnaps... o să vă-ntoarceţi la ţărm cu traista plină cu ceai... Dirk Hatteraick ştie cum să se poarte cu musafirii.

— Plutea în jurul acestui bărbat un amestec de neobrăzare, de temeritate şi teamă suspicioasă, ceva nespus de dezgustător- Purtarea lui era aceea a unui tîlhar care îşi dă bine seama de neîncrederea pe care o poate trezi prezenţa lui, dar care ţinteşte totuşi s-o risipească, prefăcîndu-se nepăsător şi arătînd o îndrăzneaţă familiaritate. Mannering tăie scurt şirul cuvintelor aparent amicale, prin care căpitanul încerca să-l câştige, astfel că, după ce îi dădu o „bună dimineaţa[44] cu o voce ursuză, Hatteraick se retrase cu ţiganca înspre acea parte a ruinelor de unde îşi făcuse apariţia. O scară foarte îngustă conducea de acolo pe plajă, scară ce fusese construită, probabil, pentru trebuinţele unei garnizoane în timpul unui asediu. Pe această scară, cei doi, la fel de plăcuţi la înfăţişare şi respectabili, după ocupaţiile lor, coborîră pe ţărmul mării. Aşa-zisul căpitan se îmbarcă împreună cu doi oameni, care păreau să-l aştepte într-o barcă, iar ţiganca rămase pe mal, cîntînd sau descîntînd ceva in gura mare şi gesticulînd de mama-focului.

I *To dirk* (în limba engleză : a înjunghia cu un pumnal), (n.t.)

II *Hyson* şi *souchong* — varietăţi de ceai chinezesc, (n.t.)

— Mi-aţi înghiţit moşia ce-am avut,

— Şi parcurile ; mi-aţi tăiat păduri,

— Pe la fereşti mi-aţi smuls blazonul meu,
Pecetia mi-aţi şters-o ; n-am nimic !

— Dar oanienii mă ştiu şi sînge am
Ca s-arăt lumii că sînt gentleman.

— Richard al II-lea

— După ce barca ce-1 ducea la bordul vasului pe vrednicul căpitan îşi îndeplini misiunea, velele începură să fie ridicate şi corabia plecă. Ea trase trei salve de tun, salutînd în felul acesta oonaoul Ellangowan şi apoi dispăru ■repede, fiind purtată de vîntul care bătea dinspre ţărm în toate pînzele ce putuseră fi întinse.

— Da, da — zise moşierul care îl căutase pe Mannering o bună bucată de vreme şi acum îl găsise — iată cum dispar în zare... cum se duc contrabandiştii în frunte cu căpitanul lor Dirk Ilatteraick, căpitan al lui ***Yungfraw Hagenslaapen,*** jumătate manks[1], jumătate olandez şi diavol din oap pînă-n picioare ! Disptire bompresul, dispare acum şi vela mare, gabierul şi vela zburătoare, rîndunioa, ootrarîndunica, toate au dispărut! Ducă-se la naiba ! Acest individ, domnule Mannering, eşţe teroarea tuturor corăbiilor de vamă folosite pentru urmărirea contrabandiştilor de băuturi spirtoase. Nu pot să-i facă nimic. Ori îi atacă cu tunurile, ori fuge şi dispare..- dar fiindcă am vorbit de băuturi, mi-am amintit că vă căutam ca să vă invit la micul dejun oa să beţi puţin ceai şi...

— In această vreme, Mannering îşi dădu seama că un gînd se lega de oelălalt, cam ciudat, în înlănţuirea ideilor ce avea loc în creierul vrednicului domn Bertram :

— Asemenea unor perle orientale înşirate la întîmplare

— şi, prin urmare, mai înainte ca acesta să fie tîrît şi mai departe, din punctul unde îl lăsase, de curentul asociaţiilor, aduse "vorba din nou despre Dirk Hatteraick, oa să afle mai multe amănunte despre el.

— O, este un tîlhar de prima mînă, care se ocupă cu tot felul de treburi necurate... nimeni n-are ourajul să se agaţe de el... contrabandist cînd are tunurile descărcate... corsar sau pirat, pe legea mea, cînd şi le încarcă. A adus

I Din insula Man. (n.t)

— mai multe prejudicii oamenilor de la vamă decît orice alt potlogar care a venit vreodată din Ramsey.

— Dar, bunul meu domn, aşa stînd lucrurile şi avînd un astfel de caracter, mă-ntreb cum poate să găsească protecţie şi încurajare din partea celor de pe coastă !

— Ei, domnule Mannering, oamenii trebuie să aibă brandy şi ceai şi nu au oum să-şi facă rost decît pe această cale, apoi mărfurile aduse de el îi costă mai puţin şi e bine să ai un butoiaş sau două, sau o duzină de livre lăsate ia uşa grajdului, decît, naiba s-o ia, suma de bani pe care trebuie s-o plăteşti de Crăciun lui Duncan Robb, băcanul din Kippletringan, care totdeauna are nevoie de parale să-şi acopere cheltuielile, aşa că el vrea fie bani peşin, fie o poliţă pe termen scurt. Or, Hatteraick ia în schimb cînd lemne, cînd cherestea, cînd orz sau orice lucru de care e nevoie la timpul potrivit. In legătură cu asta, am să-ţi istorisesc o poveste. A fost odată aici un moşier, îl chema Macfie din Gudgeonford, şi avea un mare număr de păsări primite ; astea sînt păsările pe care ăl de ia pămînt de la un proprietar le dă ca un fel de arendă (pe ale mele ei le hrănesc întotdeauna foarte prost !). Să vezi, Luckie Finniston mi-a trimis săptămîna trecută trei găini, o ruşine, nu alta ! Numai să le fi văzut ! Şi asta, deşi are douăsprezece prăjini pe oare le seamănă ou cereale ; ce-i drept, bărbatul ei... el a murit... (trebuie să murim cu toţii, domnule Mannering. din păcate este un lucru prea adevărat !)... dar, fiindcă vorbim despre aşa ceva, haideţi să mai şi trăim între timp, fiindcă, iată, micul dejun e pe masă şi Dominie este gata să spună rugăciunea !

— Dominie rosti, aşadar, o rugăciune, care depăşea în lungime orice alt lucru pe care Mannering îl auzise ieşind din gura lui. Toţi au fost însă de acord că ceaiul, care fusese adus prin nobilul negoţ al căpitanului Hatteraick, era excelent. Totuşi Mannering făcu aluzie, cu toată delicateţea cuvenită, la riscul de a încuraja astfel de firi nelegiuite.

— Dacă ar fi numai să dăm cele cuvenite fiscului, aş fi crezut de cuviinţă...

— Aa, în privinţa oelor de la fisc — îl întrerupse domnul Bertram, căruia nu-i trecuse niciodată prin minte
—o idee abstractă sau generală şi pentru oare noţiunea de fisc era personificată prin controlori, comisari, supraveghetori, sau ofiţerii de vamă călări pe care, întîmplător, îi cunoştea — cei de la fisc pot să-şi poarte destul de bine de grijă şi singuri... nu-i nevoie să le sară nimeni în aju-

—tor... unde mai pui că au la dispoziţie şi soldaţii ca să-i a-jute... cît despre judecător... vei fi poate uimit auzind a-ceasta, domnule Mannering, dar eu nu sînt judecător de pace !

— Mannering se prefăcu uimit, aşa oum se aştepta şi gazda, dar în sinea lui gîndi că justiţia, cea atît de vene-rată, nu suferise o mare pierdere fiind lipsită de ajuto-rul amabilei sale gazde. Domnul Bertram însă, care ni-merise acum peste unul din puţinele subiecte oe-i stăteau ia inimă, continuă ou o energie neobişnuită pentru firea sa :

— Nu, Sir... numele lui Godfrey Bertram de Ellan-gowan ***nu figurează*** pe ultima listă a completului jude-cătorilor de pace, ou toate că abia dacă găseşti în tot ţi-nutul vreun ins care să aibă şi o sfoară de moşie şi oare să şi merite să călărească la sesiunile trimestriale şi să-şi scrie JP.[I] după nume. Dar ştiu foarte bine cui îi datorez acest lucru... lui Sir Thomas Kittlecourt, ştiu aceasta prea bine fiindcă el m-a ameninţat că îmi va lua locul, dacă nu îi voi da votul la ultimele alegeri, şi fiindcă m-am decis să-mi susţin sîngele şi neamul, pe vărul meu de gradul al treilea, moşierul de la Balruddery, m-au tăiat de pe lista proprietarilor de pămînt independenţi ! Şi unde mai pui că au spus că asta s-a întîmplat fiindcă l-am lăsat pe David Mac-Guffog, conetabilul[II], să semneze el mandatele de arestare emise celor ce-au călcat legea, după cum l-a tăiat capul, ca şi oum eu aş fi fost un papă-lapte ! Dar totul e o minciună sfruntată ! Nu am emis decît şapte mandate de arestare în viaţa mea şi Dominie le-a scris pe fiecare din ele... dacă n-ar fi fost trebuşoara aceea ne-fericită ou băiatul lui Sandy Mac Gruthar, pe care gar-dienii de pace au trebuit să-l ţină două sau trei zile în-temniţat acolo, la castelul cel vechi, pînă cînd au avut la îndemînă mijlocul să-l trimită la închisoarea comitatu-lui... şi asta m-a şi costat bani frumuşei... Dar ştiu prea bine... ce doreşte Sir Thomas... moare de ciudă din cauza locului din biserica din Kilmagirdle Oare nu sînt eu mai îndreptăţit, ou numele meu, să am galeria frontală din faţa altarului, decît Mac-Crosskie din Creochstone, fiul sindicului Mac-Crosskie, şi care nu-i decît un amărît de postăvar din Dumfries ?

I Abreviaţia de la *Justice o) Peace* (Judecător de pace), (n.t.)

II Conetabilii erau magistraţii imediat inferiori judecătorilor de pace. Ei erau însărcinaţi să vegheze la menţinerea ordinei pu-blice şi să execute mandatele judecătorilor de pace. (n.t.)

—

— Mannering își exprimă deplina sa convingere că toate aceste felurite plângeri ale gazdei sale erau ou totul îndreptățite.

— Și-apoi, domnule Mannering, a mai fost povestea aceea ou drumul și cu stîna de oi... Știu că Sir Thomas a fost amestecat și acolo și i-am spus-o în față și grefierului magistraților din comitat că numai el, și-a vîrît coada, își poate cineva închipui că i-ar trece vreodată prin minte unui gentleman sau mai multor oameni de viță veche să meargă și să facă un drum peste obște chiar prin colțul unei stîni-de oi, ba să mai și ia, ca să prăpădească, oum le-a și atras atenția omul meu de încredere, pe lingă aceasta, și două petice bune de pășune din landă ? Și-apoi a mai fost și povestea cu alegerea celui care să strîngă impozitul agricol....

— Desigur, Sir, vă vine greu să întâmpinați atîta desconsiderare într-o țară unde, judecind după întinderea domeniului lor, strămoșii domniei voastre trebuie să fi jucat un rol important

— Este foarte adevărat, domnule Mannering... sînt un om sincer și nu fac mare caz de astfel de lucruri ; fiindcă mai trebuie să adaug, neapărat, că nici nu le țin prea bine minte, dar mi-ar fi plăcut să auziți istorisirile tatălui meu despre luptele de odinioară ale celor din clanul Mac-Dingawaie (care se numesc acum Bertram)... ou irlandezii și ou highlanderii, care au venit aici în berlingele lor de la Ilay și Cantire... și cum au mers în Țara Sfîntă... adică la Ierusalim și Ierihon, ou tot clanul după ei... mai bine s-ar fi dus în Jamaica, cum a făcut unchiul lui Sir Thomas Kittlecourt... cum au adus acasă moaște, la fel oum au catolicii, și un drapel, care se află sus în pod... dacă ar fi fost niște butoiașe ou muscavado[I] și poloboace cu rom, i-ar fi mers mult mai bine moșiei în ziua de azi... dar există prea puțină asemănare între vechea așezare întărită de la Kittlecourt și castelul Ellangowan... mă îndoiesc să aibă fațada reședinței de acolo patruzeci de picioare. Dar văd că nu gustați cum se cuvine din bucate, domnule Mannering, nu v-ați atins de carne, mai permiteți-mi să vă recomand peștele afumat... John Hay a fost acel care l-a prins, duminică sînt trei săptămîni de-atunci, și știți unde ? în rîu, tocmai în josul vadului de la Hempseed ! etc... etc... etc...

I Zahăr brut, nerafinat, obținut din sucul de trestie de zahăr prin evaporarea și separarea melasei. (n.t.)

—

— Moşierul, pe care indignarea îl făcuse, pentru o bucată de vreme, să se restrîngă aproape numai la un subiect, se aruncă iar în felul lui obişnuit de conversaţie, luînd-o mereu razna, fapt care îi dădu lui Mannering răgazul în-destulător ca să mediteze asupra neajunsurilor unei si-tuaţii care, cu o oră în urmă. i se oărea demnă de invi-diat. „Iată — îşi zicea el — un nobil de ţară, a cărui în-suşire. cea mai vrednică de stimă, este firea lui aşa de binevoitoare, şi care totuşi în sinea sa este nemulţumit şi cîrteşte împotriva altora, pentru nişte pricini care, puse alături de alte adevărate nenorociri ale vieţii, ar cînitări ca praful într-o balanţă. Dar aceasta este împărţirea dreaptă a providenţei. Celor care stau departe de drumul marilor năpaste ale soartei, le sînt totuşi hărăzite supă-rări de mult mai mică însemnătate, dar oare reuşesc, la fel de bine, să le tulbure pacea sufletească[14]. Cititorii vor fi observat singuri, de altfel, că nici o fire apatică din naştere şi nici o filosofie cîştigată prin studiu nu sînt ar-me suficiente pentru a face nepăsător un gentleman de la ţară cînd e vorba de neplăcerile ce se pot ivi de pe urma alegerilor, sesiunilor trimestriale .sau adunărilor epitro-piale !

— Curios să cerceteze obiceiurile locului, Mannering profită de o pauză în şirul întortocheat de povestiri al bunului domn Bertram şi-l întrebă ce putuse să-i ceară căpitanul Hatteraick, cu atîta seriozitate, ţigăncii.

— O, desigur, să-i descînte vasul! Trebuie să ştiţi, domnule Mannering, că aceşti neguţători slobozi, pe care legea îi numeşte contrabandişti, neavînd nici o religie, şi-au făcut o superstiţie : cred în descîntece, farmece şi tot felul de nerozii...

— Deşertăciune şi mai rău decît atît! interveni Do-minie. Acesta este un negoţ cu cel rău. Descîntecele, ta-lismanele şi farmecele fac parte din mijloacele lui de pierzanie... ele sînt săgeţi alese din tolba lui Apollyon[I].

— Vezi-ţi de treaba dumitale, Dominie... mereu te-a-mesteci în vorbă ! (De fapt, erau primele ouvinte pe care sărmanul om le rostise în dimineaţa aceea, în afară de rugăciunile de binecuvîntare a bucatelo/ şi de mulţu-mire de după-masă)... Domnul Mannering nu poate să

I *Apollyon,* în greceşte „Distrugătorul", îngerul prăpastiei fără fund, un fel de rege al demonilor, (n.t.)

— scoată un cuvînt de răul tău !... Şi aşa, domnule Mannering, vorbind despre astronomie şi farmece şi altele ca ele, aţi fi aşa de bun ca să vă aduceţi aminte de ceea ce mi-aţi făgăduit noaptea trecută ?

— încep să cred, domnule Bertram, împreună ou vrednicul domniei voastre amic, aici de faţă, că m-am oam jucat ou nişte unelte foarte primejdioase, şi cu toate că nici eu, nici domnia voastră şi nici un om ou minte nu pune vreun temei în prezicerile astrologice, totuşi, fiindcă s-a întîmplat de multe ori oa anumite scrutări ale viitorului, făcute din glumă, să fi produs, prin rezultatele lor, efecte serioase şi dăunătoare în viaţa şi firea oamenilor, v-aş ruga din tot sufletul să mă iertaţi că nu vă răspund la întrebare.

— Este uşor de presupus că acest răspuns în doi peri aţîţă şi mai vîrtos curiozitatea moşierului. Totuşi Mannering era hotărît în sinea lui să nu lase copilul expus şi fără apărare la primejdiile care l-ar fi putut pîndi în viitor, dacă prezicerea despre vrăjmaşul cel rău s-ar fi adeverit. De aceea el dădu domnului Bertram horoscopul, ou rugămintea de a-l păstra sigilat timp de cinci ani, pînă cînd ziua naşterii copilului din luna noiembrie va trece. După această dată, el avea libertatea să cerceteze prezicerea şi să se încredinţeze că, o dată trecută ou bine prima perioadă primejdioasă, nu mai avea de ce să dea crezare celorlalte. Domnul Bertram a fost bucuros să-i făgăduiască acest lucru, şi Mannering, ca să se asigure că îşi va respecta făgăduinţa, îl lăsă să înţeleagă că anumite nenorociri îl vor lovi, mai mult oa sigur, dacă va nesocoti vrerea sa.

— Restul zilei, pe care domnul Mannering şi-l petrecu la Ellangowan, ’se scurse fără să se mai întîmple nimic deosebit şi, a doua zi dimineaţa, călătorul nostru încalecă pe bidiviul său, îşi luă un curtenitor rămas bun de la ospitaliera lui gazdă şi de la amicul său cleric, repetă urările sale de bine pentru prosperitatea familiei şi apoi, înturnîndu-şi calul către Anglia, dispăru din văzul locuitorilor de la Ellangowan. El va dispărea, de asemenea, din faţa ochilor noştri pentru o bucată de vreme, fiindcă această povestire ne va mai istorisi numai despre o altă perioadă, mai tîrzie, din viaţa lui.

— La rînd, urmeaz-apoi judecătorul,

— Cu pîntec gros, rotund, de graşi claponi,
Cu ochi severi şi barbişon cu şart,

— Plin de zicale vechi şi legi mai noi,
— Şi-aşa îşi joacă ăinsul rolul său'...

— Cum vă place

— Cind doamna Bertram de Ellangowan a prins puteri ca să poată auzi vestea despre cele oe se întîmplaseră în timpul lehuziei sale, odaia ei a răsunat de tot felul de discuţii cu privire ia tînărul student aşa de chipeş de ia Oxford, care prezisese, citind în stele, viitorul tânărului moştenitor („binecuvântări să reverse cerul asupra feţişoarei lui nevinovate[1]*). Au venit la rînd chipul, vorba şi manierele străinului şi nu au rămas nebăgate în seamă şi nediscutate nici calul, frîul, şaua, pînă şi scările ei. Toate acestea au lăsat o adâncă impresie asupra minţii doamnei Bertram, fiindcă buna doamnă era şi ea destul de superstiţioasă.

— Prima ei îndeletnicire, cînd a putut să lucreze puţin, a fost să confecţioneze un săculeţ mic de catifea pentru schema horoscopului, pe care o primise de la soţul ei. O mînoau buricele degetelor ca să rupă sigiliul, dar credulitatea se dovedi mai puternică decît curiozitatea, aşa că avu tăria să închidă horoscopul în săculeţ, fără să se atingă de el, învelindu-1 în două petice de pergament, pe oare le cusu de jur împrejur, ca nu cumva hîrtia să se ferfeniţeze. După ce totul a fost pus astfel în săculeţul de catifea pomenit mai înainte, i l-au agăţat pruncului de gît, unde mama a hotărît să-l ţină pînă la împlinirea sorocului cînd va putea şi ea să-şi astîmpere curiozitatea firească.

— Tatăl s-a hotărît, de asemenea, să-şi facă şi el datoria faţă de copil şi să-i dea o educaţie aleasă. Având în minte că ea trebuie să înceapă de îndată ce în prunc vor prinde să mijească razele raţiunii, l-a convins lesne pe Dominie Sampson să renunţe la slujba lui de învăţător al parohiei, să locuiască permanent la conac şi, în schimbul

I Citat din frumoasa tiradă a lui Jacques, dezvoltînd ideea antică cum că lumea este o scenă. Pe ea omul trebuie să joace, ca un actor, succesiv, şapte roluri : de prunc, de şcolar, de îndrăgostit, de soldat, de judecător, de bătrîn (încă lucid) şi de bătrîn senil, (n.t.)

—

— unei sume de bani care niu egala nici salariul unui valet, chiar pe acea vreme, să purceadă a împărtăşi viitorului moşier de Ellangowan toată erudiţia pe care **o** poseda, precum şi buna creştere şi manierele alese pe care, de bună seamă, că nu le poseda, dar despre care nu-şl dăduse niciodată seama că îi lipsesc. Prin această învoială, moşierul trăgea şi un folos pentru sine : îşi rostuise plăcerea de a avea mereu în preajmă-i pe cineva care să-l asoulte cu răbdare, căruia să-i spună istorisirile sale, cînd va fi singur, şi pe spinarea căruia să facă **o** glumă răutăcioasă, cînd vor fi de faţă musafiri.

— Cam la patru ani după aceste întîmplări, un mare eveniment a avut loc în comitatul unde era situat Ellangowan. .

— Cei care scrutau semnele vremii erau de mult de părerea că **o** schimbare de guvern o -ă aibă loc şi, în cele din urmă, după porţia cuvenită de temeri şi speranţe, de tărăgăneli şi de zvonuri provenind din surse oficiale demne sau nedemne de încredere, sau de la nici un fel de autoritate, după ce în unele cluburi s-au ciocnit pahare în strigăte de „să trăiască" cutare om politic, pe cînd[1] în altele se striga „jos ou el !“, după depeşe trimise pe jos, călare sau cu poşta, după jalbe pentru şi jalbe contra, după ce unii şi-au oferit viaţa, alţii averea, în fine, după toate acestea, în cele din urmă, s-a produs şi schimbarea : guvernul a căzut şi parlamentul, ca **o** consecinţă firească, s-a dizolvat.

— Sir Thomas Kittlecourt, asemenea altor deputaţi aflaţi în aceeaşi situaţie, s-a înapoiat în comitatul său, unde i s-a făcut doar o primire rece. El era un susţinător ai vechii administraţii, şi adepţii noului guvern porniseră **o** campanie activă în favoarea moşierului John Featherhead, care ţinea cei mai buni ogari şi gonaci din ţintit. Printre cei care se alăturaseră flamurei revoltei se afla şi Gilbert Glossin, un fel de scrib, omul de afaceri **al** moşierului de Ellangowan. Acestui gentleman onest fie că i se refuzase vreun hatîr de către fostul membru **al** parlamentului, fie că (lucru care este la fel de posibil) primise tot ceea oe dorinţele sale ambiţioase ceruseră, oricum **va** fi fost, el nu putea acum decît să privească spre cealaltă partidă pentru **o** nouă propăşire. Domnul Glossin **avea**

ii

iii dreptul de a vota pe baza moşiei Ellangowan[1], şi el încercă să-l facă şi pe patronul său să intre în arenă, neîndoindu-se de partea pe oare o va îmbrăţişa aoesta în disputa ce se iţea în viitor. îl încredinţă deci ou uşurinţă pe Ellangowan că ar fi un lucru de onoare pentru el să se arunce în bătălie în fruntea unei partide cît se poate de puternice şi se puse imediat pe lucru, căutînd să obţină adepţi, aşa cum ştie fiecare magistrat scoţian, învrăjbind şi asmuţind pe cei superiori unii contra altora ou privire la această străveche şi odinioară puternică baronie. Toate acestea au fost aşa de bine ticluite, încît, aranjînd şi sourtînd ici, potrivind şi lungind oolo, şi plăsmuind overlorzi pe întreaga moşie pe care Bertram o stăpînea de la coroană, el şi stăpînul lui se găsiră în ziua disputei în fruntea unui grup de zece bărbaţi nobili cu hrisoave, la fel de buni ca toţi cei care vreodată au depus jurămîntul de respectabilitate şi posesiune. Această puternică întărire a forţelor înclină spre victorie cumpăna nesigură a zilei de luptă. Conducătorul şi omul său de afaceri împărţiră onorurile reuşitei, răsplata adevărată căzu însă exclusiv pe cel de al doilea. Domnul Gilbert Glossin a fost numit în funcţia de diac de paoe, în timp ce Godfrey Bertram şi-a văzut numele înscris pe o nouă listă de magistraţi, care a fost publicată imediat după convocarea parlamentului.

iv Aceasta era, de altfel, şi culmea ambiţiilor domnului Bertram, nu că ar fi iubit bătaia de cap sau responsabilitatea postului, dar socotea că era o demnitate la care îl îndreptăţea din destul obîrşia sa nobilă şi că ea îi fusese retrasă numai din invidie şi ou rea credinţă Dar există un vechi şi prea adevărat proverb scoţian care spune : „Nebunilor nu trebuie să le pui bîta în mînă“. adică să nu le dai arma ou care pot face rău. Abia s-a văzut domnul Bertram investit cu o autoritate de magistrat. duDă care tînjise aşa de mult, că a şi început s-o folosească mai mult cu severitate decît cu îndurare, arătînd că erau

I Sistemul de vot în Scoţia în secolul al XVII-lea dădea dreptul de a alege şi a fi ales numai persoanelor, lorzi sau overlorzi, care dispuneau de o anumită garanţie (reprezentată de o proprietate funciară) Autorităţile locale nu se schimbau automat o dată cu dizolvarea parlamentului, dar, la cererea unui grup de persoane influente (nobile), se trecea la un vot restrîns între nobilii comitatului, care, odată adoptat, provoca înlocuirea lor In afară de baroni, proprietari de pămînt, mai puteau vota şi cei ce arendau pămîntul. Un baron putea, aşadar, să-şi împartă temporar domeniul pentru a spori numărul voturilor, ceea ce făcuse Bertram la cererea lui Glossin. (n.t.)

v **total** neîntemeiate **toate** părerile pe care şi le formaseră pînă atunci oamenii despre firea lui nepăsătoare dar bună. Am citit undeva despre un judecător **de** pace, care, fiind numit în comisia magistraţilor, a scris o scrisoare către un librar ca să-i trimită legile referitoare la îndatoririle lui sub următoarea formă „Please senei **Uie ax** relating to a gustus pease“[1]. Fără îndoială că acest gentleman învăţat, cînd **a** primit toporul cerut, a cioplit cu **el** legile, ţintind un anume lucru. Domnul Bertram nu era chiar atît de neştiutor într-ale gramaticii ca ilustrul său predecesor, dar nici un nebun nu ar fi folosit într-un mod aşa de orb arma, care îi fusese pusă, aşa de nesăbuit, în mînă

vi încredinţat fiind că magistratura în oare fusese ales era semnul unui **favor** personal din partea suveranului, el uită că mai înainte gîndise că acest privilegiu era un lucru obişnuit şi îndreptăţit pentru nobilii de rangul ‚său **şi** că socotea că fusese **lipsit de** această onoare numai **da**torită uneltirilor unei cabale. El îi ceruse fidelului **său** aghiotant, Dominie Sampson, să citească cu voce tare lista comisiei judecătorilor de pace, iar cînd acesta începuse ou tradiţionala formulă de introducere ..Regele are plăcerea deosebită **de** a **numi...“, el** exclamase **într-un** extaz **de** recunoştinţă : **„Are** plăcerea !“. adăugind : „Onorabile gentleman ! Sînt convins că regele nu poate avea **o** plăcere mai mare decît **a** mea !“

vii Ca o urmare firească, nevoind să-şi mărginească recunoştinţa numai la simţăminte sau exprimări verbale, el dădu friu liber zelului care-1 însufleţea din momentul numirii în noua sa funcţie şi se strădui să arate că îşi dă bine seama de onoarea care îi fusese acordată, desfăşurînd o activitate bogată în exercitarea datoriei sale de magistrat. Se spune că „măturile noi mătură bine" şi eu însumi pot depune mărturie că. la sosirea unei noi slujnice, păianjenii mei domestici, ereditari şi străvechi, care îşi ţesuseră pînzele sub partea de jos a rafturilor mele ou cărţi (constînd, în special, din tratate religioase şi de jurisprudenţă), sub domnia paşnică a înaintaşei ei. au fugit ou toată iuţeala **în** faţa atacului executat în timpul curăţeniei de probă a **noii** mercenare. Chiar în acest mod nemilos şi-a început **şi** moşierul de Ellangowan noua sa magistratură spre paguba **a** tot soiul de hoţi şi făcători

I „Te rog, trimite-mi toporul pentru o mazăre **de gust** !“, în Ioc de **„Please** send the lex relating to a justice **peace"** (Trimite-mi legea pentru un judecător de pace), (n.t.)

viii
ix de rele, bătrîni şi cunoscuţi de toată lumea, care fuseseră megieşii lui de o jumătate de veac. Asemenea unui al doilea duce de Humphrey[1], el începu să facă minuni şi, cu partea magică a baghetei sale de magistrat, îi făcu pe şchiopi să meargă, pe orbi să vadă, pe slăbănogi să lucreze. Descoperi braconieri, pescari fără permis, hoţi de poame, vînători de porumbei, primind oa răsplată aplauzele colegilor săi magistraţi şi sprijinul oamenilor de rînd pentru felul activ în oare îşi îndeplinea funcţia.

x Dar toate aceste lucruri bune erau însoţite şi de o parte mai rea, care se putea vedea lesne. Chiar ceva vătămător pentru toată lumea de mentalitate veche nu poate fi smuls fără oarecare băgare de seamă Zelul vrednicului nostru amic aruncase într-o situaţie nespus de jalnică un şir de felurite personaje a căror lene şi obiceiuri de cerşetori fuseseră înourajate chiar de propria sa moliciune, pînă cînd toate aceste năravuri deveniseră de nedezrădă-'cinat. Pe alţii, o neputinţă înnăscută pentru muncă îi făcea fiinţe vrednice, după cum spuneau chiar ei, de milosteniile unor creştini mai înstăriţi. Cerşetorul de care toţi şi-aduceau aminte „dintotdeauna“, care de douăzeci de ani trecea prin vecini la aceleaşi soroace ca să primească ceva de pomană şi care era socotit de toţi mai degrabă ca un amic umil decît ca cineva cu care faci milostenie a fost trimis la un azil de săraci din apropiere. Femeia neputincioasă, care era purtată jur împrejurul parohiei pe o targă şi care trecea din casă în casă oa un ban fals pe care fiecare se grăbeşte să-l strecoare vecinului, ea care obişnuia să strige (după cei care s-o ducă) la fel de taie, sau chiar mai tare. decît un călător care cere un cal de poştă, chiar şi ea a împărtăşit aceeaşi jalnică soartă. „Jock cel neghiob“ care era pe jumătate om. pe jumătate dobitoc şi care fusese prilej de batjocură pentru fiecare generaţie de copii ai satului o bună bucată de veac, a fost trimis la o închisoare din comitat, unde. lipsit şi de aer curat, şi de razele soarelui, singurele lucruri de care se putuse bucura în viaţă, începu să tînjească şi
xi muri în decurs de şase luni. Bătrînul oorăbier, care în-
xii veselise de multe ori ungherele tuturor bucătăriilor din

1 *Humphrey, duce de Gloucester* (1391—1447) a fost fiul cel mai mic al regelui Henric al IV-Iea. Ocrotitor al oamenilor de litere, de la care a primit epitetul de „Cel Bun“. ducele era şi un cărturar pasionat. Se spunea că era în stare să facă „minuni", mai ales că soţia sa, Eleanor Cobham, avea faima unei mari vrăjitoare, fapt pentru care a fost şi întemniţată. Shakespeare ar fi scris şi el o tragedie cu titlul „Ducele de Humphrey". (n.t.)

xiii ■ţinut oîntînd baladele „Căpitanul Ward“ şi „Cutezătorul amiral Benbow“, fusese alungat şi el din ţinut fără nici **o** pricină mai temeinică decît aceea că se presupunea că vorbeşte au un accent puternic irlandez. Chiar popasuri-le anuale ale unui mămular fuseseră interzise de magis-trat, în zelul său pripit de a face ordine în treburile rurale.

xiv Aceste fapte nu trecură însă neobservate şi fără a fi vorbite de rău. Oamenii nu sînt de lemn sau de piatră, şi lucrurile legate de inimile şi obiceiurile lor nu le pot fi îiuate fără ca ei să nu le simtă lipsa. Soţia fermierului ducea acum lipsă de porţia ei obişnuită de veşti, poate la fel şi de lauda pe care şi-o aducea singură, în sinea ei, în timp ce-şi dăruia pomana, sub forma unui blid cu fiertură de ovăz, cerşetorului care-i furniza ştirile. Casa simţea apoi neajunsul provenit din încetarea micului ne-goţ ou mărunţişuri făcut de vînzătorii ambulanţi. Copiilor le lipsea tainul lor de acadele şi jucării, femeile tinere aveau nevoie de ace, panglici, piepteni şi balade, iar bă-trînele nu mai puteau să dea ouă pentru a primi în schimb sare, feştile sau tutun. Toate aceste împrejurări au făcut ca moşierul din Ellangowan să-şi piardă bunul renume, cu atît mai mult ou cît el se bucurase înainte de o mare popularitate. Chiar rudele au început să aibă **o** părere proastă despre el. Dumea gîndea cam ***aşa :*** “N-au îăout aşa ceva unii oa Greenside, sau Burnville, sau View-forth, care ar fi putut să facă fiindcă erau nişte venetici pe meleagurile noastre, dar un Ellangowan ! el care are **o** obîrşie de neam de cînd îl ştie lumea... tocmai ***el*** să asuprească pe cel sărman în aşa hal! Lumea îi zicea bu-nicului său „Moşierul cel păcătos[14], dar nici măcar lui (ou toate că era destul de arţăgos cînd intra în tovărăşia chefliilor şi trăgea cîte un păhărel la măsea) nu i-ar fi plăcut să se poarte aşa. Nu, nu, boierul cel mare de la Conacul cel Vechi avea o faimă foarte proastă pe vremea lui, dar prin ograda sa se aciuau tot atît de mulţi săraci pe cîţi nobilii în sala cea mare. Şi cucoana, ori de cîte ori venea noaptea Crăciunului, dădea cîte doisprezece gologani de argint fiecărui suflet sărman care se întîmpla să-i fie prin preajmă, în cinstea celor doisprezece ucenici ai Domnului. Oamenilor le plăcea să spună că asta e pa-pistăşie, dar cred că maimarii noştri ar face bine dacă ai* mai învăţa cîte ceva de la papistaşi. Ei îşi fac mai multă pomană cu cei sărmani, nu aruncă numai un biet gologan în cutia milei în. ziua de duminică, iar în toate celelalte şase zile ale săptămînii nu contenesc să-i- calce în picioare,

xv să-i batjocorească sau să-i bată la cap de ce fac bine şi de ce nu fac bine, colac peste pupăză !

xvi Cam aşa se clevetea la fiece pahar de băutură ieftină în fiece circiumă, pînă la trei-patru mile depărtare de Ellangowan, fiindcă acesta era diametrul orbitei pe care amicul nostru Godfrey Bertram, boier de neam şi judecător de pace, era soarele cel luminos. Un şi mai grozav prilej de cleveteală a fost dat gurilor rele cînd s-a hotărît strămutarea unei şatre ţigăneşti, care îşi făcuse sălaş prin acele părţi (din oare cititorul nostru şi ounoaşte pe cineva) şi care de mulţi ani de zile îşi avea îndeobşte vatra ei pe moşia Ellangowan.

xvii CAPITOLUL VII

xviii Veniţi voi, prinţi în zdrenţe îmbrăcaţi,

xix Voi, cei de neam ! Tu, hoţ, cinstite domn,
Şi cei de orice nume şi-orice rang,

xx Milogi, calici, golani, pomanagii,
xxi Voi, cerşetori ... De toţi vorbesc.
xxii Tufişul cerşetorilor[1]

xxiii Deşi se cunosc acum destule despre natura, firea şi obiceiurile acelor triburi ţigăneşti care au inundat odinioară cele mai multe ţări din Europa şi care, într-o oarecare măsură, încă trăiesc printre locuitorii de acolo ca o populaţie aparte, cititorul sper că mă va ierta dacă voi adăuga cîteva amănunte cu privire la situaţia lor în Scoţia.

xxiv•'ste un lucru bine cunoscut de scoţieni că ţiganii au fost, într-o epocă mai veche, recunoscuţi ca formînd un neam aparte şi neatîrnat, de către unul dintre monarhii Scoţiei[2] şi că au fost priviţi cu mai puţină îngăduinţă de o lege mai nouă. care a socotit faptul de a fi ţigan egal,

I ***Tufişul cerşetorilor*** — dramă scrisă de ***John Fletcher*** (1579—1625) tratînd povestea de dragoste dintre Florez, moştenitorul comitatului Flandrei, şi Bertha, moştenitoarea Brabantului, care, avînd moştenirile lor uzurpate trăiesc printre hoţii şi cerşetorii de lingă Bruges, al căror conducător este Gerrard. tatăl lui Florez. ascuns şi el printre ei. (n.t.)

J Tacob al V-lea (1513—1542), tatăl nefericitei Maria Stuart, recunoscuse pe John-Faa ca senior şi conte al micului Egipt, conducător, astfel, al tuturor ţiganilor, (n.t.)

xxv pentvu balanţa justiţiei, ou acela de hoţ de rînd şi osîndind acest lucru ou pedeapsa cuvenită furilor. In ciuda asprimii acestei sau a altor legi, un simţămînt de fraternitate a continuat să propăşească printre dezmoşteniţii soartei din această ţară, din care mulţi s-au amestecat cu ei, în special aceia pe oare foamea, opresiunea sau paloşul războiului i-au lipsit de obişnuitele mijloace de trai. Ei călătoreau grupaţi în felurite şatre şi se conduceau după anumite legi, fiecărei şatre dîndu-i-se o anumită regiune. Cea mai mică încăloare a hotarelor date unei alte şatre ducea la încăierări aprige, în cursul cărora se vărsa adeseori mult sînge.

xxvi Cîteva meşteşuguri mai rudimentare erau pe de-a-ntregul rezervate acestor pribegi, în special acelea de cioplitori, de lingurari, precum şi întreaga taină a meseriei de spoitor. La acestea se adăuga un mic negoţ ou tot felul de obiecte de olărie. Acestea erau singurele lor mijloace vizibile de trai. Fiecare trib sau şatră avea un anumit IoG pentru întîlniri, pe care îl oaupau din cînd în cînd şi pe care îl socoteau ca tabăra lor de obşte, astfel că în vecinătatea acestui loc se abţineau, de obicei, de la prădăciuni şi furtişaguri. Mai aveau şi alte talente şi calităţi care îi făceau uneori folositori şi distractivi. Mulţi cultivau cu succes muzica, şi lăutarul sau cimpoierul favorit al ţinutului se găsea adesea într-un sălaş ţigănesc. Se pricepeau şi la toate sporturile practicate în aer liber, în special la vînătoare de vidre, la pescuit, precum şi la descoperirea vînatului. Ei creşteau terieri îndrăzneţi de rasa cea mai bună şi, cîteodată, aveau şi prepelioari de soi de vînzare. Iarna, ţigăncile se oaupau cu ghicitul, iar bărbaţii cu scamatoriile, şi aceste talente au ajutat adesea pe cei adunaţi în casa vreunui fermier să-şi omoare timpul într-o seară lungă sau urîtă de iarnă. Sălbăticia firii lor şi mîndria neîmblînzită cu care dispreţuiau orice muncă obişnuită impuneau oamenilor un fel de respect amestecat OU'frică.

xxvii Putem spune deci, pe scurt, că toate aceste triburi reprezentau paria Scoţiei, trăind asemenea unor indieni sărmani printre coloniştii europeni şi, asemenea lor, trebuiau judecaţi, mai degrabă, după propriile lor datini, obiceiuri şi moravuri decît după acelea pe care le-ar fi avut dacă ar fi fost membri ai unei comunităţi umane civilizate. Mulţi dintre ei rămăseseră într-o astfel de stare, de nomadism, încît aceasta le permitea fie să fugă repede într-un ţinut pustiu, fie să treacă sub jurisdicţia unui alt comitat. Trăsăturile firii lor nu se îmblînziseră

xxviii prea mult. Numărul lor, ou toate acestea, desoresouse aşa de mult, că, în loc de o sută de mii, la cît îi apreciase scriitorul Fletcher, azi ar fi poate imposibil să aduni mai mult de cinci sute în toată Scoţia.

xxixO astfel de şatră, din care făcea parte şi Meg Merrîlies, îşi stabilise de mult vatra, pe cît le permiteau obiceiurile de pribegi, într-o văiugă, de pe moşia Ellangowan. Ridicaseră aoolo cîteva colibe, pe care le numeau „lăcaşul lor de restrişte[14] şi unde se retrăgeau în tihnă atunci cînd nu pribegeau, asemenea ciorilor oare îşi făoeau cuiburile în frasinii bătrini din vecinătatea lor. Şedeau de atîta vreme pe acele locuri, încît lumea îi socotea, într-o măsură oarecare, ca proprietarii dărăpănatelor colibe oe care le locuiau. Această favoare se zicea că ei o răsplăteau odinioară prin servicii pe care le aduceau moşierului în vreme de război sau, mai adesea, făcînd neajunsuri şi prădînd pămînturile baronilor învecinaţi cu care stăpînul lor se afla în stare de duşmănie.. Mai tîrziu, serviciile lor au îmbrăcat o formă mai paşnică. Femeile făceau mănuşi pentru stăpînă şi împleteau ciorapi groşi pentru moşier, care erau oferiţi în fiecare an, de Crăciun, cu mare ceremonie. Sibylele mai bătrîne descîntau patul nupţial al stăpînului cînd se însura şi leagănul moştenitorului cînd acesta se năştea. Bărbaţii lipeau porţelanurile crăpate ale stăpînei şi-l întovărăşeau pe moşier la vânătoare, le îngrijeau cîinii şi tăiau urechile căţeluşilor terieri. Copiii adunau nuci de prin păduri, afine de prin turbării şi ciuperci de prin păşuni, pe care le aduceau ca tribut la conac. Aceste aote de slujire de bună voie şi de recunoaştere a stării lor de supuşi erau răsplătite prin protejarea lor în anumite ocazii, prin îngăduinţă în altele şi dăruirea de resturi de bucate, bere şi rachiu cînd prilejuri sau sărbători cereau o manifestare de generozitate. Acest schimb mutual de servicii, care avea loc de cel puţin două secole, făcuse din locuitorii văiugii Derncleugh un fel de şerbi privilegiaţi pe moşia ’llangowan. „Vasalii" aceştia erau „amici foarte buni“ ai moşierului şi el însuşi s-ar fi considerat destul de nefericit dacă prezenţa sa nu i-ar fi ferit de rigorile legilor din comitat sau de judecătorul local. Dar această uniune amicală avea să se destrame în curînd

xxx Comunitatea din Derncleugh, căreia nu îi era teamă de alţi tîlhari în afara celor care făceau parte din ea, nu s-a îngrijorat cîtuşi de puţin de severitatea ou care pedepsea magistratul pe ceilalţi vagabonzi. Nu se îndoia că el era hotărît să nu admită alţi cerşetori sau hoinari în

xxxi comitat, în afară de cei care sălăşluiau chiar pe moşia lui, şi îşi făceau negoţul lor în continuare avînd îngăduinţa lui nemijlocită, pe faţă sau tacită. Nici domnul Bertram
xxxii nu se grăbea să-şi exercite autoritatea nou cîştigată în detrimentul ţiganilor de mult aşezaţi pe moşia sa. Dar a fost împins de împrejurări.

xxxiii în timpul sesiunilor trimestriale, noul nostru magistrat a fost atacat şi mustrat de un gentleman din partidul politic advers din comitat că, în vreme ce se preface că are un mare zel pentru ordinea publică şi pare dornic să dobîndească faima unui magistrat aotiv, el oblăduieşte o şatră formată din cei mai mari tîlhari din comitat, îngăduindu-le să~şi aibă sălaşul chiar la mai puţin de o milă de oonaoul Ellangowan. La această învinuire nu se putea da nici un răspuns pentru că faptul era prea evident şi prea bine cunoscut. Moşierul înghiţi, de bine de rău, acest reproş dispreţuitor şi, înapoindu-se spre casă, se gin di tot drumul, făcînd tot felul de planuri, oum ar putea să scape în modul cel mai lesnicios de aceşti vagabonzi, care constituiau o pată pentru faima sa frumoasă de magistrat. în timp ce tocmai se decisese să profite de primul prilej care i se va ivi pentru a se certa cu pariile din văiuga Derncleugh, o pricină de sfadă se ivi de la sine.

xxxiv De la promovarea amicului nostru în funcţia de ocrotitor al ordinei publice, el poruncise ca poarta de la capătul aleii sale, care ducea la conac şi care mai înainte (avînd o singură balama) rămînea toată vremea deschisă în mod ospitalier, după cum ziceam, să fie închisă şi vopsită frumos. Poruncise apoi să fie astupate cu pari, între care fuseseră împletite ramuri de grozamă întţ-un fel- curios, şi toate găurile din gardul ce-i înconjura proprietatea. Aceste spărturi erau folosite de copiii de ţigani, care obişnuiau să se strecoare prin ele în livezile conacului pentru a oulege ouiburi de păsări, de maimarii şatrei ca să o ia pe un drum mai scurt pentru a ajunge dintr-un punct în altul, precum şi de fetele şi flăcăii ţiganilor pentru întîlnirile lor de seară... toate acestea aveau loc fără ca nimeni să se simtă ofensat sau să ceară voie cuiva. Dar aceste zile paşnice urmau să se sfîrşească şi o ameninţătoare inscripţie pe partea dinafară a porţii anunţa ***„urmărire potrivit legilor***“ (dar zugravul scrisese ***urgisire — l’un vaut bien Vautre***’) pentru toţi aceia care ar fi găsiţi că au încălcat legea trecînd peste

xxxv aceste împrejmuiri. Pe de altă parte, de dragul uniformităţii, mai exista şi un alt anunţ de prevenire şi intimidare şi anume că : „puşti oare se descarcă la atingere şi capcane pentru oameni[11] au fost aşezate, ele avînd o astfel de putere, incit avertismentul se încheia cu următoarea ***nota bene***[1] „dacă un om va pătrunde aici, ele îi vor rupe picioarele calului".

xxxvi în pofida acestor ameninţări, şase ţigănuşi, băieţi şi fete, destul de măricei, se apucaseră să călărească pe noua poartă şi să împletească flori de mai, pe care, lucru prea lesne de văzut, le ouleseseră din interiorul domeniului oprit. Plin de mînie (pe cît era el în stare sau pe cît putea să se prefacă), moşierul le porunci să se dea jos, dar ei nici nu-1 băgară în seamă. Atunci el începu să-i tragă jos unul cîte unul, dar oopiii se împotriviră, cel puţin într-un mod pasiv, fiecare lăsîndu-se cît putea de greu sau căţărîndu-se din nou sus, la fel de iute ca şi atunci cînd coborîse.

xxxvii Moşierul ceru atunci ajutorul slujitorului său, un flăcău cam ursuz, care, nici una nici două, puse mîna pe bici. Cîteva şfichiuituri fură de ajuns ca ceata copiilor să se împrăştie, rupînd-o la fugă, şi astfel a început prima încălcare a păcii între casa de Ellangowan şi ţiganii din Derncleugh •

xxxviii O bucată de vreme, acestora nici nu le veni să creadă că lucrurile erau serioase, pînă cînd nu descoperiră că plozii le erau biciuiţi la sînge, ca nişte cai, cînd treceau dincolo, că măgarii le erau alungaţi de paznicul de serviciu cînd pătrundeau pe pămînturile boierului sau chiar cînd se întîmpla să pască pe marginea drumului, nesocotind ce glăsuiau opreliştile de la poartă, că, în fine, căpetenia poliţiei a început să facă cercetări ciudate asupra modului lor de a-şi cîştiga cele trebuincioase traiului şi să îşi arate surprinderea că bărbaţii dormeau în colibe mai toată ziua şi outreierau prin împrejurimi cea mai mare parte a nopţii.

xxxix Cînd lucrurile au ajuns în acest punct, ţiganii, fără să stea pe gînduri, trecură la măsuri de represalii. Cuiburile găinilor nobilului Ellangowan au început să fie prădate, albiturile şi lenjeria de pe frînghii sau din locurile unde se usca, furate, peştele să fie prins pe furiş, cîinii să-i fie răpiţi şi puieţii copacilor tăiaţi sau descojiţi. Multe răutăţi au fost săvîrşite, şi unele, se putea vedea limpede, numai pentru a face rău. Pe de altă parte, în-

I *Se potriveşte bine* (în limba franceză în text), (n.t.)

xl
xli cepură să ourgă fără milă **şi**
ordinele de urmărire, per-
cheziţie, ridicare şi arestare, **şi ou** toată îndemînarea lor,
xlii cîţiva dintre cei care se dedaseră **la** prădăciuni nu au
xliii putut să scape de condamnare.
Apoi un altul, un flăcău tânăr şi voinic, oare o buoată de vreme pescuise **la** mare, **a** fost prins şi predat căpitanului de la **D...** oare înrola ou ■forţa tineri pentru marină şi pentru serviciile de utilitate publică, alţi doi oopii au fost bichiiţi zdravăn **şi o**
xliv matroană ţigancă trimisă chiar **la** casa de corecţie.

xlv Ou toate acestea, ţiganii nu dăduseră încă nici un semn ca să arate că au de gînd să părăsească locul pe care sălăşluiau de atîta vreme, iar domnului Bertram nu îi venea ia îndemînă să-i lipsească de vechiul lor „lăcaş de restrişte*[I], aşa că acest mic război pe oare l-am descris a continuat timp de mai multe luni, fără nici o intensificare sau diminuare a ostilităţilor din nici o parte.

xlvi CAPITOLUL VIII

xlvii Astfel indianul, pe malul lui Ontario,
îmbrăcat grosolan în pielea vărgată a panterei,

xlviii In timp ce oacheşa lui rasă se stinge, cu nelinişte vede
Coliba omului alb înălţîndu-se in spatele pomilor.

xlix El părăseşte adăpostul pădurii sale natale,

l El părăseşte murmurul fluviului Ohio,

li Şi înainte fuge grăbit, plin de mîhnire şi revoltă,

lii Spre locuri unde piciorul de om n-a călcat peste frunza căzută,
liii Şi fuga-şi îndreaptă spre ţara în care amurgul sublim stăpineşte
Peste codrii tăcuţi de la naşterea lumii.

liv Scene din copilărie[1]

lv Schiţînd naşterea şi modul cum s-a desfâsurat războiul scoţian al maroon-ilor[II], nu trebuie să omitem că anii se scurseseră pe nesimţite şi câ micuţul Harry Bertram, unul dintre cei mai vioi şi îndrăzneţi copii care şi-au făcut vreodată o sabie şi o bonetă de grenadier din papură, se apropia de ziua cînd urma să împlinească cinci

I Poem de *John Leyden* (1775—1811), poet, medic şi orientalist, prieten cu Walter Scott. în 1807 a publicat un interesant eseu asupra limbilor indo-persane. (n t.)

II Maroon-ii erau negrii proveniţi din sclavii fugiţi în timpul secolelor XVII şi XVIII din Indiile de Vest şi Guyana. Autorul foloseşte această denumire pentru ţiganii scoţieni, (n.t.)

lvi ani. O fire temerară, care începuse să se dezvolte în el de la sine şi de timpuriu, făcuse din copil un mic hoinar ; cunoştea bine fiecare petic de luncă şi vîlcea din jurul Ellangowanulud şi putea spune, în vorbirea sa copilărească, pe ce haturi cresc cele mai frumoase flori şi în ce crîng poţi culege cele mai coapte nuci. De nenumărate ori înspăimîntase pe cei care îl însoţeau, căţărîndu-se pe ruinele vechiului castel, şi nu numai o dată plecase la plimbare pe furiş, ajungînd pînă la cătunul ţiganilor.

lvii Din aceste escapade, el era adus îndărăt de Meg Merrilies, care, deşi nu mai putea fi înduplecată să pună piciorul la oonaoul Ellangowan, după ce nepotul ei fusese înrolat ou forţa într-un detaşament de recruţi pentru marină, nu părea să-şi fi extins resentimentul şi asupra copilului. Ba dimpotrivă, îl pîndea, cînd micuţul hoinărea pe la ei ca să-i cînte cîte o baladă ţigănească, să-l plimbe pe măgarul ei sau să-i vîre în buzunar o bucată de turtă dulce sau vreun măr ou obrajii roşii bucălaţi. Vechiul devotament al acestei femei pentru familia moşierului, respins şi nesocotit din toate celelalte părţi, părea că găseşte o mare bucurie în faptul că mai avea o fiinţă asupra căreia putea să se reverse şi să se manifeste. Ea prezisese de o sută de ori că „tînărul domnişor Harry va fi mîndria familiei şi că un astfel de vlăstar n-a mai răsărit din vechiul stejar de la moartea lui Arthur Mae-Dingawaie, oare a fost ucis în bătălia de la Bloody Bay ; cît despre ramura de acum, ea e bună doar să fie pusă pe foc“- Iar odată, cînd copilul a fost bolnav, a stat toată noaptea de veghe sub fereastra lui, cîntîndu-i un descîntec, pe care îl credea meşter în alungarea febrei, şi nimeni nu a putut s-o convingă nici să intre în casă şi nici să plece din locul pe care şi-l alesese, pînă cînd boala nu a început să dea îndărăt

lviii Dragostea acestei femei a devenit motiv de suspiciune, nu pentru moşier, care niciodată nu se grăbea să bănuiască răul, ci pentru soţia lui, care avea o sănătate şubredă şi un moral nu prea bun. Ea se apropia acuma de termenul unei a doua sarcini, şi oum nu mai putea să iasă afară la plimbare singură, iar femeia care avea grijă de Harry era tînără şi cam fluşturatică, îl rugă pe Dominie Sampson să se ocupe chiar el şi să vegheze asupra băiatului în hoinărelile sale şi să nu-1 piardă din ochi. Dominie îl iubea nespus pe micul său elev oare îi fusese încredinţat şi era încîntat peste măsură de propria sa izbîndă, deoarece îl făcuse pe băiat să propăşească aşa de mult ou invâiătura, încît putea să pronunţe acum cuvinte de trei silabe !

lix Gindul că acest copii-mmune, tobă de carte, ar putea fi furat de ţigani, întocmai oa un al doilea Adam Smith[I], îi era odios şi, prin urmare, deşi însărcinarea contravenea tuturor obiceiurilor care-i alcătuiau felul de a-şi duce viaţa, o îndeplini bucuros. Din ziua aceea putea fi văzut plimbîndu-se liniştit, dar grijuliu, prin împrejurimi, ru-megînd în minte vreo problemă de matematică, dar cu ochii aţintiţi asupra ţînoului de numai cinci ani, ale cărui hoinăreli îl puseseră de o sută de ori în situaţii neplăcute. De două ori fusese Dominie fugărit de cîte o vacă furioa-să şi îndărătnică, altă dată alunecase şi căzuse într-un pîrîu pe care încercase să-l treacă sărind din piatră în piatră, iar odată intrase pînă la brîu în smîrcurile Lo-chend, în încercarea-i de a culege un nufăr pentru micul moşier. Ou acest prilej, matroanele satului care-1 scosese-ră din mlaştină erau de părere „că moşierul ar fi putut la fel de bine să-şi dea băiatul în grija unei sperietori de ciori de pe cîmpurile lui ou cartofi !“, dar bunul Dominie îndurase toate aceste nenorociri ou o gravitate Şi o seni-nătate la fel de neclintite. „Pro-di-gi-os !“ aceasta a fost singura exclamaţie oare a putut fi auzită din gura mult-răbdătoi'ului bărbat.

lx în această vreme, moşierul hotărîse să se descoto-rosească ou totul de maroonii de la Derncleugh. Bătrînii Iui slujitori, auzind această dorinţă, clătinară din cap şi însuşi Dominie Sampson îndrăzni să o osîndească, dar nu în chip direct. Cum însă această osîndire a îmbrăcat veş-mîntul unei propoziţii latine spusă parcă de un oracol : ***Ne movcas Camarinam***[II]**,** nici aluzia, nici limba în care fusese exprimată nu erau menite să fie înţelese de dom-nul Bertram, aşa că hotărîrea luată de acesta împotriva ţiganilor a îmbrăcat formele unei proceduri legale. Fiecare colibă a cătunului a fost însemnată cu creta de ofiţerul principal al Curţii funciare, ca un semn că erau înştiin-

I ***Adam Smith*** (1723—1790), economist, clasic burghez, filozof şi eseist englez, autor al lucrărilor ***Teoria sentimentelor morale*** şi ***Cercetare asupra naturii şi cauzelor avuţiei naţiunilor*** Aflîndu-se la Kircaldy, în Scoţia, unde tatăl său era inspector vamal, a fost într-adevăr răpit de ţigani la vîrsta de trei ani. dar. după ccr-cetări febrile, regăsit şi redat familiei, (n.t.)

II ***Nu secaţi Camarina*** (în limba latină în text). Camarinienii erau locuitorii oraşului CAMARINA. de pe coasta sudică a Sici-liei, colonie a Syracusei. Oracolul le interzise să asaneze mlaştina cu acelaşi nume din vecinătate, fiindcă vor pieri, dar ei nu au ascultat. în timpul primului Război Punic (264—241 î.e.n.), romanii au atacat Camarina, trecînd peste mlaştina secată, au ocupat-o şi pe locuitori i-au vîndut ca sclavi, (n.t.)

lxi țaţe formal să se mute pînă la începutul trimestrului următor. Ei totuşi nu dădeau nici un semn nici că se supun, nici că vor urma hotărîrile legii. în sfîrşit, a sosit şi termenul fatal, Martinmas[I]-ul, şi autorităţile trebuiră sâ recurgă la măsuri violente ca să îi constrîngă. Un detaşament puternic de ofiţeri de pace, suficient ca să facă orice rezistenţă zadarnică, le-a ordonat locuitorilor să plece pînă la amiază, şi cum ei nu se supuseră nici pînă ia ora acordată, ofiţerii, pe baza mandatului primit, începură să le dezvelească sălaşurile şi să le smulgă uşile şi ferestrele prăpădite, un fel de evacuare foarte simplă şi eficace care se mai aplică şi azi în ţinuturile îndepărtate ale Scoţiei, cînd un fermier, care a arendat o bucată de pămînt nu vrea să-şi plătească arenda. Ţiganii se uitară o bucată de vreme la această operă devastatoare, tăcuţi şi nemişcaţi, apoi puroeseră la înşăuarea şi împovărarea măgarilor, cu bruma de avere pe care o aveau, făcînd pregătiri de plecare. Acestea fură isprăvite ou repeziciune, fiind vorba de oameni care aveau toţi obiceiurile tătarilor nomazi, aşa că în curînd o porniră la drum ca să-şi găsească noi lăcaşuri unde patronii lor să nu mai fie membri de Quorum[II] şi nici un Gustos Rotulorum[III].

lxii Un fel de zbucium sufletesc l-a oprit pe Ellangowan de a asista în persoană la expulzarea celor care îşi avuseseră sălaşurile pe moşia sa. El lăsase, aşadar, împlinirea hotărîrii pe seama ofiţerilor legii, sub conducerea-nemijlocită a lui Frank Kennedy. un inspector sau ofiţer, călare al autorităţilor însărcinate cu încasarea impozitelor, care devenise un vizitator obişnuit al conacului şi despre care vom avea mai multe de spus în capitolul următor. Domnul Bertram însuşi alesese această zi ca să facă o vizită unui prieten care se afla la oarecare depărtare. Dar s-a întîmplat, în pofida prevederii sale, că nu a

I ***Martinmas*** sau ***Martlemax*** este denumirea zilei de 11 noiembrie, cînd se prăznuieşte sfîntul Martin. Data este sorocul obişnuit pentru încheierea de contracte, (n.t.)

II Uneori, judecătorul de pace. care avea funcţii judiciare şi administrative, nu putea rezolva singur unele cazuri, ci numai în cadrul unui complet format din judecători de pace. aleşi dintre cei mai eminenţi şi pricepuţi Aceştia se numeau membri de ***Quorum*** după primul cuvînt al frazei latine ***Quorum aliquem vestrum unum esse volumus,*** rostită ca un fel de jurămînt la începutul lucrărilor juriului. Fraza arăta dorinţa lor de a da decizii unanime, (n.t.)

III Primul judecător de pace avea şi titlul de ***Custos rotulorum*** (Custode al arhivelor), adică de păstrător al documentelor judiciare ale comitatului, (n.t.)

lxiii putut oooli întîlnirea ou foştii loouitori de pe moşia sa în clipa cînd aceştia plecau pe drumul pribegiei lor-

lxiv Aceasta a avut loc pe un drum pustiu, aproape de culmea unui deal, la care se ajungea pe o coastă abruptă, la hotarul moşiei Ellangowan. Acolo a întîlnit domnul Bertram caravana ţiganilor. Patru sau cinci bărbaţi mergeau înainte, ca un fel de avangardă, îmbrăcaţi în mantăile lor lungi şi fluturînde care le ascundeau trupurile înalte şi costelive. Pălăriile cu boruri largi pleoştite, trase pînă peste sprîncene, le ascundeau chipurile oacheşe, cu ochi negri şi trăsături neîmblînzite. Doi purtau flinte uşoare de vînătoare, un altul un paloş lat fără teacă, şi toţi aveau pumnal, deşi nu purtau această armă la vedere şi nici nu se făleau cu ea. In spatele lor urma un şir de măgari încărcaţi cu poveri, şi teleguţe sau tumblere, cum sînt numite în Scoţia, pe care stăteau cei slabi şi cei neputincioşi, copiii şi bătrânii şatrei alungate. Femeile, ou fustele lor lungi, cărămizii, şi pălării de pai, precum şi copiii mai mari, ou capul descoperit şi desculţi, cu trupurile aproape goale, aveau grijă de micul convoi. Drumeagul era îngust, şerpuind printre două dune de nisip, şi slujitorul domnului Bertram călărea înainte, pocnind ou biciul prin văzduh în semn de autoritate. El făou semn celor care conduceau caravana să se dea la o parte pentru a-1 lăsa să treacă pe stăpînul său. Gestul său rămase însă nebăgat în seamă. Atunci el strigă la oamenii care mergeau agale :

— Daţi-vă la o parte, tîlharilor, şi faceţi loc să treacă boierul !

— Are loc destul pe marginea drumului — îi răspunse un ţigan de sub pălăria sa pleoştită şi ou borul larg, dar fără să-şi ridice capul — şi n-o să aibă mai mult ; drumul mare este slobod şi pentru măgăruşii noştri ca şi pentru juganul lui

lxv Tonul omului fiind mohorît, ba chiar ameninţător, domnul Bertram socoti că este mai cuminte să lase deoparte demnitatea slujbei sale şi să treacă liniştit pe lîngă convoi, pe fişia de drum pe care ei socotiseră cu cale să i-o lase şi care era destul de îngustă. Ca să-si ascundă sub un aer de nepăsare jignirea pe care o simţea în faţa acestei lipse de respect, se adresă unuia dintre bărbaţii care treceau pe lîngă el fără a-1 saluta în vreun fel sau măcar arătînd că-1 cunoaşte.

— Giles Bailie — îi zise el — ai auzit cumva că fiul tău Gabriel e bine ? (întrebarea se referea la tînărul care fusese înrolat **ou forţa** la marină).

— Dacă aş fi auzit altminteri — îi răspunse bătrînul — aţi fi aflat şi dumneavoastră. Ţiganul privi în sus spre el,
lxvi ou o înfăţişare posomorită şi ameninţătoare, apoi îşi continuă drumul fără a mai scoate o vorbă[I].

lxvii După ce moşierul şi-a văzut mai departe de drum, anevoie, prin mulţimea de oameni ale căror chipuri îi erau familiare, printre aceia care altădată îi salutau apropierea cu respectul ouvenit unei fiinţe superioare, dar în ochii cărora citea acum num,ai ură şi dispreţ, după ce deci a trecut de această mulţime, nu s-a putut abţine să nu-şi întoarcă bidiviul şi să nu se uite lung după ei cum se duceau departe, tot mai departe. Acest grup ar fi fost un subiect excelent pentru creionul lui Callot[II]. Ultimii dintre ei ajunseseră la un desiş mărunt şi chircit, care se afla la poalele colinei şi care înghiţea treptat caravana pribeagă. în curînd, ultimii izgoniţi dispărură-

lxviii Simţămintele pe care le încerca Bertram erau pline de amărăciune. într-adevăr, oamenii aceştia pe care el îi liosise prin lege de vechiul lor sălaş erau leneşi şi plini de păcate, dar se străduise el oare să-i facă altfel ? Nu aveau ei acum o fire şi mai rea decît avuseseră atunci cînd li se îngăduise să se simtă ca un fel de vasali ai familiei lui? Şi a trebuit oare ca simpla împrejurare că el devenise magistrat să provoace o schimbare aşa de radicală în purtarea lui fată de ei ? N-ar fi fost mai bine măcar să fi încercat cît de cît să le îndrepte apucăturile înainte de a trimite şapte familii deodată în lumea largă şi a le lipsi de bruma de ocrotire de care se bucurau şi care-i ţinea în frîu de la săvîrşirea unor fapte mai înspăimîntătoare? Mai era apoi sentimentul firesc de compasiune al inimii sale, care se întrista văzînd cum dispar în depărtări atîtea chipuri cunoscute, şi acestui sentiment Godfrey Bertram era gata oricînd să-i dea ascultare, fiindcă spiritul său mărginit îşi căuta amuzamentul de căpetenie printre obiectele sau fiinţele de rînd care-1 înconjurau în timp ce se pregătea să-şi întoarcă bidiviul pentru a-şi urma drumul. Meg Merrilies. care rămăsese în urma şatrei, se ivi pe neaşteptate dinaintea lui.

lxix Ea se oprise pe unul din acele maluri rîpoase, oare, aşa oum am arătat mai înainte, se înălţau pe ambele margini ale drumului, încît se afla mult mai sus decît Ellan-

I Această întîmplare este un fapt întîmplat întocmai, (n.a.)

II *Jacques Callot* (1592—1635) — desenator şi gravor francez, autor al unor scene în care grotescul apare alături de burlesc şi fantastic, (n.t.)

lxx gowan, cu toate că acesta era călare. Silueta ei înaltă se profila pe cerul albastru, fără nori, dîndu-i o înfăţişare aproape supranaturală. Am mai băgat iarăşi de seamă că exista în îmbrăcămintea ei, sau mai degrabă în felul în care şi-o aranja, o anumită notă stranie, poate adoptată cu iscusinţă pentru a mări efectul descîntecelor şi prezicerilor sale sau poate dintr-un sentiment de tradiţie şi respect pentru felul de a se îmbrăca al străbunelor ei. Cu acest prilej, ea purta o bucată mare de postav roşu de bumbac răsucită în jurul capului ca un turban, de dedesubtul căruia ochii negri fulgerau cu o văpaie neobişnuită. Părul lung şi ondulat îi cădea în bucle încîlcite de sub cutele acestui turban ciudat. Întreaga ei comportare era aceea a unei sibyle cuprinse de delirul profetic, şi ţinea în mîna dreaptă, întinsă, o ramură tînără oe părea smulsă de ourînd.

— Să fiu al naibii — strigă băiatul oare-l însoţea pe Ellangowan — dacă n-a rupt-o din puieţii de frasin din paroul Dukitt !

lxxi Moşierul nu-i răspunse nimic, d continua să se uite ca vrăjit la silueta ei înaltă, care se apleca asemenea unei păsări de pradă deasupra drumului.

— Vedeţi-vă de drum — i se adresă ţiganca — vedeţi-vă de drum, boierule de Ellangowan... vedeţi-vă de drum, Godfrey Bertram ! In această zi aţi stins focurile a şapte vetre... mergeţi să vedeţi dacă focul din căminul vostru arde acum mai vesel. Aţi smuls acoperişurile de stuf de pe şapte colibe... mergeţi să vă uitaţi dacă grinda cea mare a acoperişului vostru este mai întărită. De azi puteţi să vă faceţi staul pentru mînzate în locul colibelor noastre din Derncleugh... dar băgaţi de seamă ca iepurele să nu-şi facă culcuşul tocmai în vatra de la Ellangowan. Vedeţi-vă de drum, Godfrey Bertram ! De ce vă uitaţi lung după cei dm neamul meu ? Sînt acolo treizeci de suflete care s-ar fi lipsit mai degrabă de pîinea lor, ca să nu vă lipseăscă prăjitura pe care aţi fi dorit-o, sau şi-ar fi vărsat bucuroşi mai degrabă singele decît ca domnia voastră să fiţi zgîriat la un singur deget. Da, sînt treizeci de suflete acolo, de la bătrîna de o sută de ani pînă la pruncul care a venit pe lume săptămînă treoută şi pe care î—aţi alungat din sărmanul lor adăpost, ca să doarmă ou vulpile şi cu cocoşul cel negru din smîrouri ! Vedeţi-vă de drum, Ellangowan ! Pe plozii noştri îi purtăm în spinările noastre obosite... s-aveţi grijă ca frumosul vostru leagăn de casă să fie mai bine aşezat... nu că i-aş dori vreun rău micuţului Harry sau pruncului care va

— să se nască. Cerul să mă ferească de aşa ceva, dar să-i creşteţi cu milă faţă de săraci şi să-i faceţi mai buni la inimă decît tatăl lor ! Şi-acum, plecaţi pe drumul vostru, fiindcă acestea sînt ultimele cuvinte pe care le veţi auzi din gura lui Meg Merrilies, aşa precum aceasta este ultima creangă pe care am rupt-o din frumoasele păduri din Ellangowan !

— Zicînd aceasta, ea rupse ramura pe care o ţinea în mînă şi o zvîrli în drum. Margaret de Anjou[I] însăşi, după ce şi-a aruncat oumplitul blestem asupra duşmanilor ei triumfători, nu a putut arunca asupra lor o privire mai mîndră şi mai dispreţuitoare. Moşierul căută să-şi dreagă glasul ca să-i răspundă, în timp ce mîna lui scotocea în buzunar după o jumătate de coroană, dar ţiganca nu-i mai aşteptă nici replica şi nici darul, ci se depărtă repede în josul colinei spre a ajunge din urmă caravana.

— Ellangowan călări gînditor spre casă, şi este demn de amintit că nu pomeni de această întîlnire nimănui din familia sa. Slujitorul său nu a fost însă la fel de tăcut; el povesti cele întîmplate, cu o mulţime de amănunte, în faţa unui auditoriu numeros, în bucătărie, şi îşi încheie istorisirea spunînd că ar putea să jure că, „dacă vreodată diavolul a vorbit prin gura vreunei femei, apoi de bună seamă el a fost acela care a glăsuit prin gura lui Meg Merrilies în acea zi de pomină*[II].

— CAPITOLUL IX

— Salutul Scoţiei peste-al ei scai,

— Ulciorul gol, trist, mai răsună, vai !

— Cînd vameşii în lupt-au capturat

— Un alambic.

— Şi sub picioare crunt l-au sfărîmat,

— Ca pe-un nimic !

— BURNS[III]

— în timpul acelei perioade de magistratură atît de activă, domnul Bertram nu a uitat nici problemele fiscale.

I' ***Margaret de Anjou*** (1430—1482), numită „Lupoaica de Anjou", a fost soţia lui Henric a) Vl-lea şi a jucat un rolînsemnat în războiul celor două roze. (n.t.)

II *nelor,* din care face parte citatul de mai sus. (n.t.)

III *Robert Burns* (1759—1796) — poet preromantic scoţian, a scris poezii lirico-senti mentale dar şi realist-satirice ca : *La un*

—

— Contrabanda pentru care, pe atunci, insula Man oferea posibilităţi foarte prielnice, era generală, sau mai bine zis universală ! de-a lungul întregii coaste sud-vestice a Scoţiei. Aproape toţi oamenii de rind se îndeletniceau cai astfel de treburi, iar nobilii erau de convenţă cu ei, aşa că ofiţerilor de pe lîngă autorităţile fiscale li se puneau deseori beţe în roate în exercitarea misiunii lor tocmai de către aceia care ar fi trebuit să le dea, primii, o mînă de ajutor.

— Exista pe vremea aceea, avînd funcţia de inspector fiscal, **în** acea parte a comitatului, **un** inspector cu numele Francis Kennedy, pe care l-am mai pomenit în decursul povestirii noastre. Acesta era un bărbat activ, hotărît şi puternic, care făcuse un mare număr de arestări, fiind în consecinţă urît într-un mod corespunzător de toţi aceia care aveau interese în promovarea acestui negoţ, cinstit, cum ei înşişi numeau îndeletnicirea contrabandiştilor. Acest ofiţer era fiul natural al unui gentleman de neam bun, şi datorită acestei împrejurări, cît şi faptului că era un comesean voios la petreceri, care ştia să cînte şi cîte un cîntec frumos, era admis din cînd în cînd şi în societatea nobililor din comitat, fiind şi membru a numeroase din cluburile lor, unde practica sporturile atletice, în care se dovedea deosebit de iscusit.

— La Ellangowan, Kennedy poposea adeseori şj era totdeauna un oaspete bine venit. Vivacitatea sa îl scutea pe domnul Bertram şi de a gîndi mai profund, şi de efortul care-1 făcea să urmărească ordinea desfăşurării unor idei mai complicate, în vreme ce îndrăzneţele şi primejdioasele isprăvi pe oare le săvîrşise spre a-şi îndeplini datoria constituiau pentru moşier un excelent subiect de conversaţie. Toate aceste aventuri cu autorităţile vamale şi cu contrabandiştii îi plăceau mult lui Ellangowan, şi desfătarea pe care o încerca în societatea lui Kennedy era un motiv puternic pentru el ca să-l încurajeze şi să-l sprijine pe povestitor în executarea acestei datorii atît de primejdioase dar şi demne de invidiat.

— Frank Kennedy — spunea el — este un adevărat gentleman, cu toate că a fost copil din flori ; familia lui se înrudeşte ou a Ellangowan-ilor prin casa Glengubble. Ultimul moşier de Glengubble ar fi vrut chiar să-şi unească moşia cu a noastră, făcîndu-ne moştenitori, dar o întîmplare nefericită a vrut ca el să plece la Harrigate, unde s-a întîlnit şi îndrăgostit de domnişoara Jean Hadaway (pentru că veni vorba, pot să vă spun că „Dragonul Verde“ din Harrigate este,cel mai bun han din oraş!)... cît

— despre Frank Kennedy, fiindcă despre el discutam, este, jntr-un sens, un adevărat gentleman şi ar fi o ruşine să dăm tot sprijinul împotriva acestor contrabandişti — frauduloşi !

— După ce această legătură puternică se stabilise între ■puterea judecătorească şi cea executivă, s-a întîmplat ca Dirk Hatteraiek, căpitanul, să debarce o încărcătură de băuturi spirtoase şi alte bunuri de contrabandă, pe o plajă nu prea depărtată de Ellangowan. Cum el continua să se încreadă în nepăsarea cu care moşierul privise altădată încălcări asemănătoare ale legii, nu se arătă nici prea îngrijorat ca să-şi ascundă marfa şi nici prea zorit ca s-o vîndă. Rezultatul a fost că Frank Kennedy, înarmat ou un mandat de arestare emis de Ellangowan şi călăuzit de cîţiva dintre oamenii de încredere ai moşierului care cunoşteau bine toate ascunzişurile, împreună ou un detaşament militar, a năvălit pe neaşteptate asupra butoiaşelor, baloturilor şi sacilor ou mărfuri prohibite şi, după o ciocnire aprigă, soldată cu mulţi răniţi grav de ambele părţi, reuşi să aplice pecetea statului pe toate bunurile confiscate şi să le transporte apoi în triumf pînă la punctul vamal cel mai apropiat. Dirk Hatteraiek însă se jură şi se blestemă, în olandeză, germană şi engleză, că se va răzbuna ou vîrf şi îndesat şi contra celui care-i ştampilase mărfurile, şi contra celor care-1 îndemnaseră la aşa ceva, şi toţi cei care-1 cunoşteau nu se îndoiau că va căuta să se ţină de ouvînt.

— La cîteva zile după ce şatra de ţigani plecase, într-o dimineaţă, pe cînd se afla la micul dejun, domnul Bertram păru că-şi aduce aminte de ceva şi îşi întrebă brusc doamna dacă nu cumva chiar în acea zi este ziua de naştere a micului Harry.

— împlineşte taman cinci ani, în această zi binecuvîntată — îi răspunse doamna — aşa că putem să ne aruncăm o privirp în zodiacul gentlemanului englez.

— Domnului Bertram îi plăcea să-şi arate autoritatea în fleacuri. De aceea îi răspunse :

— Nu, scumpa mea, nu pînă mîine. Ultima dată cînd am fost la sesiunea trimestrială, şeriful ne-a spus că ***dies...*** că ***dies ineeptus***'.. pe scurt, fiindcă nu prea înţelegi latina, pot să-ţi explic că asta înseamnă că o zi, care este un termen, nu a început pînă cînd nu s-a sfîrşit.

— Dar asta sună ca ceva fără nici o noimă, dragul meu !

—

— Aşa o fi, scumpa mea, dar cu toate acestea nu e mai puţin adevărat, cel puţin în spiritul adevăratei legi. Şi fiindcă vorbim de zile şi de termen, aş fi dorit tare mult, cum glumea Frank Kennedy, ca ***Whitsunday***[I] să-l fi ucis pe Martinmas şi să fie spînzurat pentru crimă..., fiindcă atunci am primit din partea lui Jenny Cairus o scrisoare pentru plata arendei şi nici unul nu a călcat pe ia conac ca să aducă măcar un gologan de aramă. Apoi nici nu cred că vor mai veni pînă la ***Candlemas***[II]**...** dar fiindcă este vorba de Frank Kennedy, outez să spun că va veni azi pe aici, pentru că a dat o raită pe la Wigton ca să pună în stare de alarmă un vas al regelui, ce sta la pîndă în golf să prindă lugherul lui Dirk Hatteraick, care se apropie iar de coastă, şi inspectorul se va înapoia chiar azi, astfel că vom bea o sticlă de claret[III] şi vom ciocni în sănătatea micuţului Harry.

— Mi-ar fi plăcut — replică doamna — ca Frank Kennedy să-l fi lăsat în pace pe Dirk Hatteraick. Ce trebuinţă are să se-arate mai grozav ca ceilalţi ? Nu ar putea el oare să-şi cînte liniştit cîntecele, să-şi soarbă băutura şi să-şi ridice salariul, cum face colectorul Snail, omul acela cinstit, care niciodată nu a supărat pe nimeni? Şi mă mir şi de tine, domnule moşier de Ellangowan, de ce te-amesteci şi-l înourajezi ?... Am trimis noi vreodată după ceai sau brandy tocmai la oraş, la Borough, pe vremea cînd Dirk Hatteraick obişnuia să vină şi să ancoreze liniştit în golf ?

— Doamnă Bertram, nu ştiu nimic despre astfel de treburi. Crezi oare că cineva devine magistrat ca să-şi transforme propria-i casă într-o vizuină de bunuri de contrabandă ? Frank Kennedy îţi va arăta de ce pedeapsă te faci pasibil săvirşind aşa ceva, şi ştii prea bine că ei aveau obiceiul să-şi ascundă bunurile în vechiul conac Ellangowan, acolo sus.

— O, scumpe domnule Bertram, şi ou ce ar fi fost mai rău dacă pivniţa şi zidurile vechiului castel ar fi adăpostit între ele cîteva butoiaşe de brandy la o dată anumită ? Sînt sigură că nimeni n-ar fi putut să ne facă vreo vină dacă n-am fi ştiut nimic despre asta, şi ou ce ar fi fost păgubit mai mult regele dacă nobilii de aici ar fi căpătat cîte un strop de băutură, şi doamnele, porţia lor de ceai, la un preţ rezonabil ?... Să le fie ruşine că pun nişte taxe

I Ziua de Rusalii, (n.t.)

II Sărbătoare religioasă în Anglia ia 2 februarie, (n.t.)

III Vin roşu de desert, (n.t.)

— sa **de** piperate pe ele ... Şi nu eram eu mai gătită eu llărioarele acelea cu danteluţe prinse cu ace de ambele **nărţi** Pe care Dirk Hatteraick mi le-a adus de la Anvers ? **O să** treacă multă vreme pînă cînd regele sau Frank Ken-nedy **se** vor milostivi să-mi facă vreun dar. Şi-apoi cearta aceea ou ţiganii ! în fiecare zi m-aştept s-aud că ne-au dat foc la hambar !

— îţi repet încă o dată, draga mea, că tu nu înţelegi astfel de lucruri !... Dar iată-1 pe Frank Kennedy, care vine pe alee, galopind spre noi.

— Bine, bine, Ellangowan — îi mai zise doamna, ridicând glasul în timp ce moşierul părăsea camera. Aş dori ca măcar tu să le înţelegi ! Iată tot ce-am avut de zis!

— Moşierul scăpă bucuros de această oonversaţie matrimonială şi se grăbi să-şi întîmpine credinciosul prieten, pe domnul Kennedy, care sosea plin de bună dispoziţie.

— Pentru numele lui Dumnezeu — îi strigă acesta — du-te repede sus pe terasa castelului! Vei putea să-l vezi de acolo pe vulpoiul acela bătrîn, care este Dirk Hatteraick, **şi** pe copoii maiestăţii sale oum îl hăituiesc de aproape !

— Zicînd acestea, aruncă unui băiat frîul calului şi o luă la fugă pe aleea ce urca spre vechiul castel, urmat de moşier şi de alţi membri ai familiei atraşi de bubuitul tunurilor, care se auzea lămurit dinspre mare.

— Ajungînd pe această terasă plină de ruine, de unde puteai privi pînă hăt departe, cît cuprindeai cu ochii, ei văzură un lugher ou toate pînzele întinse gonind de-a curmezişul golfului, urmărit de aproape de un sloop[I] de război, care ţinea sub focul tunurilor lui de la prora lugherul fugărit, în timp ce acesta îi răspundea cu tunurile sale de la pupa.

— Sînt încă la distanţă — strigă Kennedy, care era în culmea entuziasmului — dar se apropie tot mai mult! Fir-ar să fie ! îşi aruncă încărcătura în mare ! Văd minunatul Nantz[II] zburînd peste bord, butoiaş după butoiaş ! E al dracului de nepoliticos din partea domnului Hatteraick şi am să-i spun cîteva cuvinte într-o bună zi !... Aoum. acum ! Au prins vîntul din plin în pînze şi se apropie ! înşfăcaţi-1 ! înşfăcaţi-1 ! Pe el, copoii mei !- Pe el, copoii mei! înşfăcaţi-1, înşfăcaţi-1 !

— Cred — zise atunci bătrînul grădinar către una din fetele de casă — că inspectorul este fie (vorbă prin care

I Goeletă cu tunuri pentru paza coastei, (n.t.)

II ***Nantz*** sau ***Nancy*** este o denumire dată băuturilor alcoolice, în general, (n.t.)

— oamenii de rînd exprimă acea stare de agitaţie ce-i cu, prinde pe unii oameni şi care este semn de moarte apro'
— piaţă)

— între timp, urmărirea continua. Lugherul, pilotat ou mare abilitate şi utilizînd orice manevră nautică spre a scăpa, ajunse în punctul extrem al promontoriului de pe partea stingă a golfului, cînd o ghiulea lovi verga, astfel că vela cea mare se prăvăli pe punte. Consecinţa acestei lovituri părea inevitabilă, dar ea nu a mai putut fi văzută de spectatori, pentru că vasul, care tocmai trecuse de capul promontoriului, deşi fără cîrmă, dispăru din văzul lor în spatele limbii de pămînt. Sloopul de război, cu toate pînzele întinse, căuta să-l urmărească, dar se apropiase prea mult de cap, aşa că a fost silit să întoarcă după vînt, de teamă să nu eşueze pe stînci, şi să facă o mare voltă îndărăt spre golf spre a se depărta suficient de ţărm şi a putea dubla, în fine, capul.

— Il vor pierde, zău, aşa... şi încărcătură, şi lugher, pe una sau pe amîndouă — zise Kennedy, cu năduf. Trebuie să galopez pînă la Point of Warroch (aceasta era denumirea capului menţionat) şi să le fac un semnal de-acolo ca să ştie că lugherul a luat-o în partea cealaltă. La revedere, Ellangowan, numai pentru o oră... pregăteşte pocalul de punch de un galon şi multe lămîi. Cît despre procurarea mărfii franceze, mă ocup eu de ea ca să putem bea în sănătatea tînărului moşier dintr-un pocal în care să poată înota yola colectorului [1]

— Zicînd acestea, se urcă pe cal şi dispăru în galop.

— Cam la o distanţă de o milă de casă şi cam la marginea unei păduri, care, oum am mai spus, acoperea promontoriul ce se sfîrşea cu capul numit Point of Warroch, Kennedy îl întîlni pe Harry Bertram, însoţit de tutorele său Dominie Sampson. De mult îi promisese copilului că-1 va lua pe calul său galloway[1]. Copilul îl iubea nespus de mult fiindcă inspectorul cînta. dansa şi uneori îl mai şi juca pe Punch[II] în faţa lui. Şi, într-adevăr, abia urcase cu calul în galop în susul potecii, că băiatul îi şi ceru cu voce tare să se ţină de făgăduiala făcută. Kennedy, care nu vedea în aceasta nici o primejdie şi care, în plus, voia să-l şi necăjească niţel pe Dominie, pe a cărui faţă se putea citi umbra unei mustrări, îl ridică pe Harry de la

I Cal scoţian micuţ, dar foarte rapid şi rezistent, din comitatul cu acelaşi nume. (n.t.)

II *Personaj comic,* un fel de Ţăndărică, din teatrul englez de păpuşi, (n.t.)

— **oămînt, îl** aşează **pe cal** înaintea **l<ui şi îşi** continuă drumul, **L** vreme **oe** protestul lui Sampson **: „Ce** faceţi, domnule jCennedy ?“... **se** pierdu acoperit de ropotul copitelor armăsarului. Pedagogul şovăi **o** clipă dacă **să se** ia după ei **sau nu,** dar apoi, gîndindu-se că Kennedy era **o** persoană care se bucura de toată încrederea familiei şi **ou** care lui nU îi prea plăcea să aibă de-a face, „fiindcă acela era **dispus** la feste profane şi de prost gust“, renunţă la ideea de a-i urmări şi îşi continuă plimbarea pe jos, pînă cînd se înapoie la conacul Ellangowan.

— Privitorii de pe zidurile năruite ale castelului se uitau **încă la** sloopul de război, care, **în** cele din urmă, dar nu **fără** o pierdere mare de timp, ieşise din nou **în** larg, avînd acum destulă distanţă pentru a ocoli fără nici un pericol capul „The Point of Warroch“ şi se pierdu din ochii **lor în** spatele promontoriu] ui împădurit. **La** cîtăva vreme după aceea se auziră salve de tun undeva departe şi, după **un** răstimp, **o** bufnitură şi mai tare, ca aceea a **unui** vas care sare în aer, urmată imediat de **un** nor de fum **ce** se ridică deasupra copacilor spre a se amesteca cu albastrul cerului

— Mai tîrziu, toţi se risipiră ducîndu-se pe la feluritele lor treburi, fiecare dîndu-şi cîte **o** părere cu privire la soarta corăbiei de oontrabandă, cei mai mulţi fiind însă înclinaţi să creadă că era inevitabilă capturarea lugherului, dacă nu cumva fusese şi scufundat pînă atunci.

— Este aproape ora mesei, scumpul meu — spunea doamna Bertram către soţul ei. Crezi că mai durează mult pînă cînd se va înapoia domnul Kennedy ?

— îl aştept din clipă în clipă, draga mea — **îi** răspunse moşierul — poate că vrea să aducă şi cîţiva dintre ofiţerii de pe sloop împreună ou el.

— Dumnezeule ! De ce nu mi-ai spus asta mai devreme, domnule Bertram, ca să fi aşezat masa cea mare Şi rotundă ? Şi ce ne vom face cu toţi marinarii ăştia, care sînt sătui de carne sărată şi, ca să-ţi spun adevărul adevărat, o bucată de bou. partea din spate, este tot ce avem mai bun la masă... apoi ar fi trebuit să-mi pun şi eu altă rochie şi nici ţie nu ţi-a.r fi stat mai rău dacă aveai la gît un guler mai curat... Dar îţi place să-mi faci surprize şi să mă pui în încurcătură... Zău însă că n-am să mai îndur la nesfîrşit ca lucrurile să meargă în acest fel... Şi numai cînd cineva îţi lipseşte, începi să plîngi după el !

— Of ! Of ! Ducă-se naiba şi carnea de vită, şi rochia. Şi masa, şi gulerul, tot ! Vom pune toate la punct cît se

— poate de bine ! John, unde-i Dominie ? se adresă el unui slujitor care se grăbea să aşeze masa. Unde sînt Dominie şi micul Harry ?

— Domnul Sampson s-a întors de mai bine de două ore, dar cred că micul Harry n-a venit acasă ou el.

— N-a venit acasă ou el ?! repetă uimită stăpîna. Roagă-1 pe domnul Sampson să poftească aici numaidecît. Apoi, cînd acesta intră, ea i se adresă ou următoarele cuvinte : Domnule Sampson, nu este oare acesta lucrul cel mai nemaipomenit din întreaga lume, ca dumneata, care stai la noi primind casă, masă şi spălat şi, pe deasupra, douăsprezece lire sterline pe an, numai ca să ai grijă de acest copil, ea tocmai dumneata să laşi copilul de sub supraveghere timp de cîteva ore ?

— Sampson încuviinţa cu o plecăciune umilă ori de cîte ori furioasa doamnă făcea o pauză în enumerarea avantajelor de care se bueura el, înşiruire care, fără doar şi poate, avea drept scop să dea mai multă greutate mustrării sale, şi-apoi, în cuvinte pe care noi nu vom încerca să ie reproducem pentru a nu-1 nedreptăţi, Dominie povesti oum domnul Francis Kennedy „şi-a luat spontan sarcina de a avea grijă de domnişorul Harry, în pofida tuturor rugăminţilor şi dojenilor Iui de a nu face aşa ceva"

— Dacă domnul Francis Kennedy îşi închipuie că îi voi mulţumi pentru asta — spuse stăpîna, mînioasă — ei bine, se înşală ! Să ne gîndim numai că ar putea să lase băiatul să cadă de pe cal, ca să rămînă şchiop toată viaţa... sau că o ghiulea rătăcită ar putea să cadă pe ţărm şi să-l omoare, sau..

— Sau să ne mai gîndim, scumpa mea — o întrerupse Ellangowan — 1a un lucru oare este şi mai probabil decît toate celelalte : că poate s-au dus la bordul sloopului sau al vasului capturat şi că se vor întoarce la ţărm de îndată ce fluxul o va permite

— Şi-atunci s-ar putea să se înece — continuă doamna.

— Să vă spun drept — interveni Sampson — am crezut că domnul Kennedy s-a şi întors de acum un ceas. Cred că am auzit'foarte bine zgomotul copitelor calului său.

— A fost Grizzel, care alunga vaca aceea fără coarne din curte — zise John, rînjind cu toată gura.

— Sampson se înroşi pînă în albul ochilor, nu de zeflemeaua servitorului, pe care n-ar fi băgat-o niciodată în seamă sau care nu l-ar fi supărat dacă ar fi observat-o»

—

— H din cauza altui gînd teribil care-i fulgeră prin minte.

— __ Am greşit — spuse el. Fără doar şi poate, ar fi trebuit să mai întîrzii şi să văd oe e eu copilul

— Zicînd acestea, îşi apucă grăbit bastonul ou măciulie de os şi pălăria şi o luă repede spre pădurea Warroch, aşa de repede cum nu l-a văzut nimeni mergînd nici mai înainte, nici după aceea.

— Moşierul mai zăbovi un răstimp, întorcînd pe toate feţele întîmplarea, împreună cu doamna lui. In cele din urmă, văzură cum sloopul de război apare din nou la orizont, dar fără a se mai apropia de ţărm, cum face o voltă spre apus, ou toate pînzele sus, şi dispare curînd în zare. Starea de spaimă şi de presimţiri funeste pe care o avea doamna era un lucru aproape obişnuit pentru el, •aşa că temerile sale nu-1 tulburau deloc pe lordul şi stăpînul ei ; dar apariţia unei stări de nelinişte şi îngrijorare printre servitori îi trezi şi lui temerile, mai ales cînd cineva îl cheamă afară din cameră ca să-i spună la ureche că armăsarul domnului Kennedy se înapoiase singur la grajd, ou şaua răsucită tocmai sub burtă şi ou hăţurile rupte, şi că un fermier i-a vestit, pe cînd trecea pe acolo, că a văzut lugherul contrabandiştilor arzînd ca o torţă de cealaltă parte a capului The Point of Warroch, adăugind că, deşi tăiase drept prin pădure, nu văzuse şi nici nu auzise nimic nici despre Kennedy. nici despre micul domnişor şi că „se afla pe acolo numai Dominie Sampson, umblînd de colo-colo şi răscolind toate tufişurile, ca un nebun, în căutarea lor“

— într-o clipită, o mare fierbere cuprinse conacul Ellangowan Moşierul şi toţi slujitorii săi, femei şi bărbaţi, se năpustiră spre pădurea Warroch. Cei care aveau pămînt luat în arendă de la moşier, precum şi alţi săteni din vecinătate le dădură şi ei e mînă de ajutor, unii din zel şi dragoste, alţii din curiozitate Cîţiva s-au urcat imediat în bărci ca să cerceteze ţărmul care, de cealaltă parte a capului. se înălţa sub forma unor stînci crestate şi semeţe. O bănuială vagă începuse să încolţească în inimi, deşi, fiind prea cumplită, nimeni nu îndrăznea s-o spună ou glas tare, şi anume că se prea putea ca băiatul să fi căzut de pe unul din aceste steiuri de stîncă.

— Seara începuse să se lase cînd cetele de oameni intrară în pădure, despărtindu-se apoi şi risipindu-se în toate direcţiile, în căutarea băiatului şi a însoţitorului său. întunecarea văzduhului şi suspinele lugubre ale vântului de brumar printre ramurile golaşe ale arborilor, foşnetul frunzelor uscate presărate peste luminişuri şi poieni, stri-

— gătele repetate ale diferitelor cete, care adeseori se întîl. neau, în speranţa, mereu zădărnicită, de a da peste persoanele căutate, toate acestea confereau scenei o notă sublimă de tristeţe.

— In cele din urmă, după ce au cercetat fără nici folos întreaga pădure, căutătorii s-au reunit iar într-o singură ceată şi au început să discute ceea ce văzuseră. Chinul tatălui deveni atît de mare, încît bietul om nu mai putea să şi-l ascundă ; ou toate acestea, chinul luj abia dacă atingea disperarea care-1 cuprinsese pe preceptorul copilului.

— O, dacă Dumnezeu s-ar fi milostivit — repeta într-una iubitorul dascăl, ou tonul celei mai adînci deznădejdi — şi ar fi făout ca să mor eu în locul lui !

— Ceilalţi, oare erau mai puţin interesaţi, se apucară să discute zgomotos şansele şi posibilităţile. Fiecare îşi dădea cîte o părere şi fiecare părere era combătută apoi de alta emisă de ceilalţi. Unii presupuneau că cei care formau obiectul cercetării lor se urcaseră pe bordul slo-opului, alţii că se duseseră la un sat aflat la o depărtare de trei mile, alţii şopteau că fuseseră răpiţi poate pe bordul lugherului, din care fluxul arunca acum pe ţărm cîteva grinzi şi scânduri

— în clipa cînd discuţiile erau în toi, răsună un strigăt de pe plajă, aşa de puternic, de ascuţit, de pătrunzător şi de diferit de toate celelalte strigăte cîte răsunaseră pînă atunci în pădure, că nimeni nu se îndoi o clipă că aducea veşti, şi încă de o semnificaţie înspăimîntătoare. Toţi se grăbiră spre acel loc şi coborîră fără frică pe nişte cărări la care, în orice altă împrejurare, ar fi privit cu spaimă, ajungînd la o crăpătură de stîncă, unde echipajul unei bărci şi debarcase

— Aici, domnilor ! Aici ! Luaţi-o pe-aici, pentru numele lui Dumnezeu ! Pe-aici ! pe-aici ! repetau într-una strigătele

— Ellangowan îşi croi drum prin mulţimea ce se adunase la looul fatal şi văzu obiectul care-i înspăimînta : era cadavrul lui Kennedy. La prima vedere s-ar fi zis că murise căzînd de pe stîncile ce se ridicau dominînd locul acela şi formînd o prăpastie ou pereţi abrupţi, cam de o sută de picioare din vîrful lor şi pînă jos pe plajă. Cadavrul zăcea jumătate în apă, jumătate afară ; fluxul care înainta îi sălta cîte un braţ şi îi mişca hainele, dînd. de la oarecare distanţă, iluzia mişcării, aşa că oei care descoperiseră primii leşul crezură că mai are un dram de viată în el. Dar orice scânteie de viaţă fusese stinsă de mult.

D
O

—_ Copilul meu ! Copilul meu ! strigă deznădăjduit ta-
gi. Unde o fi oare ?

— Zeci de guri se deschiseră încercînd să-i dea o speranţă, care însă nici unul nu mai credea. In cele din urmă, cineva pomeni de ţigani ! Auzind aceasta, Ellangowan urcă jnţ-r_o clipită faleza, sări în spinarea primului cal pe care îl întîlni şi o luă într-un galop nebun spre colibele de la Derncleugh. Toate erau pustii şi întunecate, iar cînd descălecă spre a face o cercetare mai minuţioasă, se împiedică de resturile de mobile ce fuseseră zvîrlite afară din colibe, de stinghiile rupte şi de stuful smuls din acoperişuri, ca urmare a poruncilor sale. în acel moment, profeţia sau anatema pe care i-o aruncase Meg Merrilies îi apăru, înfricoşătoare, în minte : „Aţi smuls acoperişurile de stuf de pe şapte colibe... mergeţi să vă uitaţi dacă grinda cea mare a acoperişului vostru este acum mai întărită !“•

— Daţi-mi-1 înapoi ! strigă el. Daţi-mi înapoi copilul! Aduceţi-mi înapoi fiul şi toate vor fi date uitării şi iertate '

— în timp ce rostea aceste cuvinte ca intr-un tei de delir frenetic, ochiul său zări o lumină licărind într-una din colibele distruse... era chiar coliba în care locuise Meg Merrilies odinioară. Lumina, ce părea să provină de la un foc, licărea nu numai prin fereastră, dar, de asemenea, printre căpriorii cocioabei al cărei acoperiş fusese smuls.

— Ei o rupse la fugă spre acel loc şi găsi intrarea zăvorită. insă disperarea dădu nefericitului părinte puteri înzecite ; ei se năpusti asupra uşii cu atîta forţă. încît aceasta cedă numaidec-ît sub greutatea şi violenţa izbiturii. Coliba era pustie, dar purta semnele că fusese locuită de puţină vreme : ardea focul în vatră, un ceaun spînzura deasupra lui şi se mai puteau vedea şi anumite pregătiri pentru masă în timp ce privirea lui alerga prin toate ungherele spre a-şi întări speranţa că fiul său trăia încă, chiar de-ar fi fost în puterea acestor oameni ciudaţi un bărbat intră în colibă. Era bătrînul lui grădinar.

— O, Sir ! exclamă credinciosul său slujitor. N-am crezut niciodată că voi apuca să trăiesc o noapte ca asta ! De bună seamă că veniţi direct de la conac, nu-i aşa ?

— Mi-au găsit băiatul ? Trăieşte ? L-ai găsit pe Harry Bertram ? Vorbeşte, omule, pentru numele lui Dumnezeu ! Andrew. l-ai găsit pe Harry Bertram ?

— Nu, Sir, dar...

— Atunci mi l-au răpit! Sînt sigur de asta, Andrew ! ka fel de sigur oum sînt că am pămînt sub tălpi ! Ea mi

— l-a furat! Şi n-am să mă mişc de aici pînă nu voi pri^j veşti de la băiat !

— Păi trebuie să veniţi acasă, Sir I Trebuie să veniţi neapărat acasă ! Am trimis după şerif şi o să punem aici o strajă de noapte, în caz că ţiganii se întorc, dar ***domnia voastră*** trebuie să veniţi acasă, Sir... şi repede. Stăpîna trage să moară !

— Bertram se uită la cel care-i aducea această veste îngrozitoare, cu un ochi lipsit de expresie, năucit, şi, repetînd într-una cuvintele „trage să moară", oa şi oum nu le pricepea sensul, se lăsă tîrît încet spre cal de către bătrînul grădinar.

— în timp ce călărea spre casă, spunea într-una :

— Soţia şi copilul, amîndoi... mama şi fiul, amîndoi... E prea crud, prea crud, e cu neputinţă !..

— Este de prisos să mai zăbovim asupra noii scene sfîşietoare care îl aştepta. Vestea despre soarta lui Kennedy fusese adusă în grabă şi comunicată fără nici o prevedere la Ellangowan. Se adăugase chiar, fără nici un temei, că, fără pic de îndoială, „Kennedy l-a tras pe băiat împreună ou el cînd a căzut de pe stîncă. dar refluxul a dus în larg trupul copilului... era aşa de gingaş, sărmanul puişor, şi desigur că apa l-a tîrît departe în larg !"

— Doamna Bertram auzise înspăimîntătoarea veste. Sarcina ei era înaintată. Copleşită de spaimă, fu apucată de durerile unei naşteri premature şi, mai înainte ca Ellangowan să-şi vină în fire din zbuciumul simţămintelor sale pentru a înţelege nenorocirea deplină ce-1 lovea, el se trezi tatăl unei fetiţe şi văduv, pe deasupra.

— CAPITOLUL X

— Chipul i-e negru și însîngerat,
— Ochiul sticlos, cum n-a mai fost holbat;
— Prin strangulare-a fost înăbușit;
— Păru-i vilvoi și nasul i-e zdrobit,
— Cu mîinile-ncleștate stă supus.
— Căci numai forța brută l-a răpus[/].

— Henric al V-lea, Partea a Il-a

— Șeriful numit al acelui distriot sosi la Ellagowan a doua zi dimineaţă o dată cu revărsatul zorilor Acestui ma-

I Cel ucis este Humphrey, ducele de Gloucester (1391—1447). Crima a fost săvîrşită de criminali plătiţi de ducele de Suffollc. (n.t.)

—

— Hlstrat provincial legea Scoţiei îi conferea puteri judiciare 0 întindere considerabilă şi misiunea de a ancheta toate crimele comise sub jurisdicţia sa, prinderea şi depu-„ct-pa sub mandat de arestare a persoanelor suspecte si aşa mai departe[1].

— Gentlemanul oare deţinea această funcţie în districtul nostru în vremea acestei nenorociri era un nobil cu o educaţie aleasă şi, deşi întrucîtva pedant şi acţionînd uneori din rutină în anchetele sale obişnuite, se bucura în general de respect, ca un magistrat activ şi inteligent.

— Prima lui grijă a fost să examineze toţi martorii ale căror declaraţii ar fi putut arunca lumină asupra acestei misterioase morţi şi să alcătuiască, ou ajutorul lor, un raport scris numit ***proces verbal*** sau anchetă preliminară, oum i se mai spune în termeni juridici, şi care raport, aşa cum este uzanţa în Scoţia, înlocuieşte ancheta unui eoroner. Cercetările iscusite întreprinse de şerif scoaseră la lumină multe circumstanţe, oare păreau incompatibile cu supoziţia iniţială că Kennedy căzuse din întîmplare de pe stîncile falezei. Vom schiţa pe scurt cîteva din ele.

- Trupul fusese aşezat într-o colibă învecinată de pescari, dar fără a aduce vreo schimbare stării' în care fusese găsit. Cadavrul a fost primul obiect al examinării şerifului. Deşi zdrobit şi sfîrtecat din cauza căderii de la o înălţime aşa de mare, s-a descoperit că mortul avea o rană adîncă la cap care, după părerea unui chirurg priceput, a fost pricinuită de un paloş sau de un cuţit marinăresc de abordaj. Practica îndelungată pe care o avea acest gentleman l-a făcut să descopere şi alte indicii suspecte. Faţa mortului era foarte neagră, ochii holbaţi şi venele gîtului umflate. O eşarfă colorată, pe care nefericitul bărbat o purtase în jurul gîtului, nu era legată ca de obicei, ci mult mai largă, în timp ce nodul fusese deplasat şi făcut extrem de strîns, ca şi cum ar fi fost folosit în scopul de a prinde şi a tîrî mortul, poate, chiar spre prăpastie.

— Pe de altă parte, punga de bani a bietului Kennedy a fost găsită neatinsă, iar, ceea ce era şi mai extraordinar, pistoalele pe care le lua de obicei cu el ori de cîte ori se arunca într-o aventură primejdioasă au fost găsite încărcate în buzunare. Lucru cum nu se poate mai ciudat de-

I Şeriful scoţian îndeplineşte, în astfel de ocazii, ca in cea Menţionată aici, **o** funcţie foarte asemănătoare cu acelea ale unui **eoroner** englez, reprezentant al parchetului, uneori, procuror, care [a]nchetează morţile suspecte, (n.a.)

— earece el era cunoscut şi temut de contrabandişti ca un
— om neînfricat şi iscusit, pe deasupra, în mînuirea acelor arme, ceea ce şi dovedise de multe ori. Şeriful mai întrebă dacă Kennedy nu avea obiceiul să mai poarte asupra lui şi alte arme. Majoritatea servitorilor domnului Bertram îşi amintiră că mai purta şi un ***couteau de chasse***[I] ori un hanger sourt, dar nimic de felul acesta nu a fost descoperit asupra cadavrului şi nici cei care îl văzuseră în dimineaţa acelei zile fatale nu au putut să afirme cu siguranţă dacă el avea sau nu arma ia el.

— Cadavrul nu mai oferea alte ***indicia***[II] cu privire la sfîrşitul tragic al lui Kennedy, fiindcă, deşi hainele erau în mare dezordine, iar membrele prezentau fracturi multiple, primul fapt părea o urmare probabilă, celălalt una sigură, a unei prăbuşiri de la o foarte mare înălţime. Mortul îşi ţinea pumnii încleştaţi şi plini de iarbă ou pămînt, dar şi acest lucru era echivoc şi nu oferea nici un indiciu precis

— Magistratul se deplasă apoi 1a locul unde fusese descoperit leşul prima dată şi porunci celor care-1 găsiseră să-i facă, la faţa locului, un raport extrem de amănunţit asupra modului în care îl aflaseră. O bucată mare de stîncă părea că însoţise sau urmase căderea victimei de pe faleza de deasupra. Aceasta era formată dintr-o rocă aşa de tare şi de compactă, încît se prăvălise fără a-şi micşora prea mult volumul prin sfărîmare în timpul căderii, astfel că şeriful a putut să-i estimeze greutatea, măsurîndu-i dimensiunile, şi-apoi să stabilească, după aspectul pe care-1 prezenta, cam ce loc a ocupat în şirul de stînci. de sus, de unde se prăvălise. Locul ei a fost găsit ou uşurinţă, cercetînd suprafeţele ce nu fuseseră supuse intemperiilor atmosferice. După ce se căţărară pe faleză, ei examinară, aşadar, de aproape, locul de unde căzuse fragmentul de stîncă. Prea neîndoielnic, după cum arăta baza pe care stătuse pînă atunci bolovanul, că numai greutatea unui om, chiar dacă el sr-ar fi aşezat pe colţul cel mai ieşit în afară
— (aşa cum de bună seamă s-a aflat steiul în poziţia lui ini-
— ţială) nu i-ar fi putut strica echilibrul şi pricinui prăbuşirea lui, împreună cu om cu tot, de sus de pe faleză. în acelaşi timp se mai părea că stînca zăcuse absolut liberă, aşa încît. cu ajutorul unei pîrghii sau datorită forţei unite a trei sau patru oameni, ea ar fi putut fi azvîrlită cu uşurinţă în prăpastie Iarba măruntă de lîngă marginea

I *Cuţit de vînătoare* (în limba franceză în text), (n.t.)

II *Dovezi, indicii* (în limba latină în text), (n.t.)

—

— Rlezei era **călcată** In picioare, **ca şi** cum **ar fi fost strivită** *Ae* călcîiele unor oameni încleştaţi într-o luptă pe **viaţă şi** moarte sau într-un act de încordare violentă. Urme **[je** acelaşi **fel,** descoperite pe sol, însă mai puţin vizibile,]_au condus pe sagacele investigator pînă la liziera pădu**ricii.** care, în acel loc, se căţăra în sus spre ţărm pînă în vîrful falezei din marginea prăpastiei.

— Cu răbdare şi stăruinţă, au ajuns, luîndu-se după aces**te** urme, pînă **în** desişul pădurii, mergînd într-o direcţie în care nici **un** om nu s-ar fi îndreptat de bună voie, de**cît** dacă ar **fi vrut** să se ascundă. Aici ei descoperiră, din **loc în** loc, urme clare de luptă şi violenţă. **Id** şi colo zăceau pe jos crenguţe smulse, ca şi cum ar fi fost apucate **de o** victimă care **se** opunea din răsputeri **în** timp **ce era** tîrîtă ou de-a sila ; acolo unde pămîntul era cît de cît moale sau mlăştinos, **se** vedeau urmele mai multor picioare ; de asemenea, **şi** nişte dîre care ar fi putut **fi de** sînge omenesc. în orice caz, apărea neîndoielnic faptul **că** mai mulţi indivizi îşi croiseră drum prin stejăriş, aluniş **şi** alţi **copăcei** ce creşteau aici, unindu-şi crengile unii cu alţii. **Apoi, în** unele **locuri** se desluşeau urme ca şi cum un sao plin ou grăunţe **saiu un** cadavru sau altceva avînd **o** greutate asemănătoare ar fi fost tîrît pe pămînt. Intr-o parte a **desişului se** afla un mic teren mlăştinos — **un sol format** dintr-o argilă albicioasă, fiind probabil amestecată ou marnă Haina lui Kennedy prezenta pe spate pete de **aceeaşi** culoare.

— în cele din urmă, cam ia un sfert de milă de marginea prăpastiei fatale, urmele conduceau la un mic luminiş, mult călcat în picioare şi mînjit neîndoios ou sînge, deşi frunze veştede fuseseră presărate pretutindeni şi alte precauţii fuseseră luate în grabă pentru a şterge urmele, care arătau destul de lămurit că proveneau dintr-o luptă disperată. într-o parte a acestei poieniţe a fost găsit şi hangerul fără teacă ai mortului, aruncat pesemne de cineva într-un tufiş, iar în cealaltă parte, centironul şi teaca ouţitului său de vînătoare, ce păreau să fi fost ascunse mai pe-ndelete şi cu mai multă grijă şi băgare de seamă.

— Magistratul dădu poruncă să fie examinate şi măsurate cu cea mai mare atenţie urmele tălpilor întipărite în acel loc. Unele corespundeau ou dimensiunile piciorului victimei, altele erau mai mari, iar altele mai mici, mdicînd că ^el puţin patru sau cinci indivizi se luptaseră cu el. Pe lingă aceasta, aici şi numai aici, au fost observate şi urme de picior de copil, şi cum ele n-au mai fost descoperite nicăieri în alt loc, iar, pe de altă parte, drumeagul pentru

— căruţe ce traversa pădurea Warroch trecea prin apropiere toate acestea năşteau în mod firesc supoziţia că băiatul ar fi putut scăpa pe acest drum în timpul luptei. Dar cum ? nimeni nu a mai auzit de el, şeriful (care a încheiat procesul verbal conţinînd toate aceste amănunte) trase în mod firesc concluzia că defunctul fusese atras într-o oursă si ucis şi că asasinii, oricare vor fi fost ei, îl răpiseră pe micuţul Harry Bertram.

— ' S-au depus apoi toate eforturile pentru a-i descoperi pe ucigaşi. Bănuiala cădea în mod egal şi asupra ţiganilor, şi asupra contrabandiştilor. în acelaşi timp s-au aflat ştiri certe şi despre soarta vasului lui Dirk Hatteraick. Doi oameni din celălalt capăt al lui Warroch Bay (aşa este numit golful în regiunea sudică a capului The Point of Warroch) văzuseră, deşi se aflau la o mare distanţă, cum lugherul, după ce ocolise capul, o luase spre răsărit, starea iui fiind jalnică, judecind după manevrele lui. Apoi nu trecu mult şi observară că vasul începe să se scufunde, scoţînd fum, iar în cele din urmă luă foc. Ardea, cum mărturisea unul dintre ei, ca o torţă vie, cînd deodată au văzut şi corabia regelui, ou steagul arborat, ivindu-se de după capul promontoriului. Tunurile lugherului în flăcări s-au descărcat singure cînd focul a ajuns la ele, şi mai tîrziu, au văzut vasul sărind în aer, ou un bubuit asurzitor. Pentru propria-i siguranţă, sloopul de război s-a ţinut la distanţă şi, după ce a mai zăbovit pînă cînd celălalt, a explodat, a luat-o spre miazăzi, cu toate pînzele sus. Şeriful i-a mai interogat, plin de îngrijorare, dacă vasul în flăcări nu lansase bărci la apă. Dar ei nu ştiau... nu văzuseră nici una... dar poate că or .fi lansat bărci de cealaltă parte a corăbiei, şi fumul ce plutea spre ţărm le-a ascuns privirii

— Că vasul era cel al lui Dirk Hatteraick, nimeni nu se îndoia. Lugherul său era bine cunoscut de-a lungul coastei şi tocmai era aşteptat la vremea aceea. O scrisoare de la comandantul sloopului marinei regale, căruia şeriful i se adresase printr-o scrisoare, spulberă orice urmă de îndoială. El îi trimise o copie de pe jurnalul de bord care descria evenimentele acelei zile memorabile însemnările arătau că ei se aflau în urmărirea unui lugher contrabandist, sub comanda lui Dirk Hatteraick, conform sesizării şi cererii lui Francis Kennedy, aflat în serviciul fiscal al maiestăţii sale Kennedy urma să rămînă de veghe pe ţărm. în eventualitatea că Hatteraick, cunoscut ca un individ primejdios (fusese de multe ori proscris) ar fi încercat să-şi facă vasul să eşueze. Cam pe la orele 9 înainte de amiază

—

— llgriseră o pînză ce corespundea cu descrierea făcută **a** -corăbiei lui Hatteraiek, o urmăriseră şi, după somaţii re-feetate de a-şi arbora pavilionul, au deschis focul asupra |ir Vasul contrabandiştilor a arborat atunci culorile Ham- • burgului şi le-a răspuns la-salvele de tun. Lupta a continuat timp de trei ore, apoi, tocmai cînd lugherul dubla capul The Point of Warroch, au observat că o ghiulea îi lovise vela cea mare în ţapan şi că vasul era scos din luptă. Dar oamenii de pe corabia de război nu au putut profita ' de această circumstanţă, deoarece se apropiaseră prea mult ,de ţărm şi nu au putut dubla imediat capul promontoriului. După două volte, manevra le-a reuşit şi au observat că vasul pe care-1 urmăreau era în flăcări şi părea părăsit. Cînd pălălaia a ajuns la nişte butoaie cu alcool, instalate pe punte, împreună cu alţi combustibili puşi probabil âinadins, s-a înteţit cu atîta furie, incit nici o ambarcaţiune **nu** a îndrăznit să se apropie de lugher, cu atît mai mult **cu** cît tainurile sale, care fuseseră încărcate, se descărcau unul după altul datorită focului năprasnic. Căpitanul nu avea nici cea mai mică îndoială că echipajul dăduse foo vasului şi se salvase apoi în bărcile lor. După ce au rămas **să** se uite la vasul care ardea pînă cînd acesta a sărit în aer, sloopui maiestăţii sale, numit ***Rechinul,*** s-a îndreptat spre insula Man cu scopul de a tăia retragerea contrabandiştilor, care, deşi s-ar fi putut ascunde în pădure cîteva zile, era de aşteptat că vor profita de primul prilej pentru a încerca să se refugieze în acel azil, care era pentru ei insula. Dar marinarii nu i-au mai văzut niciodată, după faptele istorisite mai sus.

— Acesta era raportul dat de William Pritchard, căpitanul şi comandantul vasului de război al maiestăţii sale ***Rechinul,*** care încheia spunînd că regretă din inimă că nu a avut fericirea să pună mîna pe nelegiuiţii care se arătaseră atît de neruşinaţi. îneît să tragă în pavilionul maiestăţii sale, şi dînd asigurări că, dacă îl va mai întîlni pe Dirk Hatteraiek cu prilejul vreunei misiuni viitoare, nu va precupeţi nimic ca să-l aducă într-un port, închis în cală, pentru a-1 sili să răspundă de toate fărădelegile de care se făcuse vinovat.

— Deci, dacă se trăgea concluzia că, fără doar şi poate, oamenii de pe bordul lugherului scăpaseră, atunci se putea lesne explica şi uciderea lui Kennedy. Acesta se întîlnise probabil ou ei în pădure, iar contrabandiştii, fiind furioşi şi de pierderea vasului, şi de pierderea cîştigului pe care l-ar fi realizat din vînzarea mărfurilor, îl omorîseră oa să se răzbune, şi nu era deloc imposibil ca unor in-

—

— divizi atît de brutali şi aduşi la disperare de cele întîmplate din pricina propriilor lor ticăloşii, chiar uciderea copilului să nu li se fi părut o crimă prea îngrozitoare. Aceasta, cu atît mai mult ou cît era un lucru bine ştiut că Hatteraick rostise ameninţări teribile şi împotriva tatălui băiatului, care se arătase dintr-o dată foarte zelos în urmărirea contrabandiştilor.

— Dar în contra acestei ipoteze se aducea argumentul că un echipaj de cincisprezece sau douăzeci de oameni nu putea să se ascundă pe coastă, cînd o cercetare atît de amănunţită fusese întreprinsă imediat după scufundarea vasului ; sau că, cel puţin, dacă ei s-ar fi ascuns în pădure, bărcile lor ar fi fost văzute negreşit pe ţărm şi că, în împrejurări aşa de primejdioase pentru ei, cînd orice retragere trebuia să le pară anevoioasă dacă nu imposibilă, nu-ţi venea să crezi că se uniseră a săvîrşi o crimă inutilă, numai şi numai din sete de răzbunare. Cei care susţineau această părere presupuneau una din două : sau că bărcile lugherului se îndreptaseră spre largul mării fără a fi băgate în seamă de cei care, absorbiţi, contemplau vasul în flăcări, aşa că ele ajunseseră foarte departe mai înainte ca sloopul să fi putut dubla capul, sau că bărcile fuseseră avariate sau distruse chiar la bordul lugherului de tirul deschis de pe ***Rechinul*** în timpul urmăririi, astfel că echipajul se hotărîse ou încăpăţînare să piară o dată cu vasul lor. Ceea ce dădea oarecare temei acestui ipotetic act de disperare a fost faptul că nici Dirk Hatteraick şi nici vreunul din marinarii săi, toţi bine cunoscuţi în acest „negoţ cinstit[44], nu s-au mai arătat vreodată pe coastă şi nici în insula Man nu s-a mai auzit de ei, unde au. fost întreprinse cercetări minuţioase. Pe de altă parte, un singur cadavru, se pare al unui matelot ucis de canonadă, fusese zvîrlit de valuri pe ţărm. Aşa că singurul lucru ce rămînea de făcut a fost acela de a se înregistra numele şi semnalmentele indivizilor care alcătuiseră echipajul lugherului şi de a se oferi o recompensă pentru prinderea lor sau măcar a unora dintre ei, răsplată ce era oferită oricărei persoane (bineînţeles, nu unuia dintre adevăraţii ucigaşi) în stare să depună vreo mărturie utilă la condamnarea celor care-1 omorîseră pe Francis Kennedy.

— O altă părere, care putea fi susţinută în mod plauzibil, căuta să arunce vina acestei crime asupra ultimilor loouitori din văiuga Derncleugh. Se ştia că ei se arătaseră foarte mînioşi de purtarea moşierului de la conacul Fllangowan faţă de ei şi proferaseră ameninţări la adresa lui, ameninţări pe care toată lumea era convinsă că ei

— sînt în stare să le preschimbe în faptă. Răpirea unui copil era o fărădelege care se potrivea mult mai bine cu obiceiurile lor decît cu cele ale contrabandiştilor, cît despre paznicul lui întîmplător (Kennedy), sărmanul om desigur fusese răpus pentru că încercase să-l apere. Pe lîngă aceasta, se mai amintea că, în ajun, inspectorul se dovedise a fi un agent plin de zel în alungarea celor din văiuga Derncleugh şi că un schimb de cuvinte aspre şi de ameninţări avusese loc între el şi cîţiva dintre ţiganii bătrîni în acea împrejurare memorabilă.

— Şeriful primise, de asemenea, şi depoziţiile nefericitului tată şi ale slujitorului său, ou privire la ceea ce se întâmplase cînd ei se întâlniseră ou caravana ţiganilor care părăseau moşia Ellangowan. Cuvintele lui Meg Merrilies deşteptau bănuieli în mod deosebit. Ele conţineau, aşa cum observa magistratul în limbajul lui juridic, un ***ăamnum minatum***\ o ameninţare ou pricin-uirea unui rău sau a unei pagube, şi apoi un ***malum secutum***[I], adică un rău, de felul celui prezis, care a urmat la scurt timp după aceea. O tînără femeie, care se dusese să culeagă alune în pădurea Warroch în ziua fatală, afirma ou tărie, deşi refuzase să depună jurămînt, că o văzuse pe Meg Merrilies, sau, oricum, o femeie care semăna- cu ea, avînd şi înălţimea ei deosebită. Aceasta ieşise brusc dintr-Qn tufiş şi, deşi ea o strigase pe nume, întrucît femeia îşi întorsese capul şi nu îi răspunsese, martora nu era sigură dacă fusese ţiganca sau ceea ce scoţienii numesc fantoma ei. în această situaţie i-a fost desigur frică să se apropie de o fiinţă care fusese totdeauna socotită, după o expresie vulgară, „o sălbăticiune[11].

— Această relatare vagă a primit însă o oarecare întărire prin faptul că un foc aprins fusese găsit în seara aceea în coliba ţigăncii. Privitor la acest lucru au depus mărturie atît Ellangowan cît şi grădinarul său. Totuşi era peste măsură de temerar să susţii că această femeie se făcuse părtaşă la o crimă aşa de îngrozitoare şi că apoi, chiar în seara cînd se săvîrşise omorul, se înapoiase într-un loc unde, mai degrabă decît în altă parte, putea să-şi închipuie că va fi căutată.

I *Rău îndeplinit* (în limba latină în text), (n.t.)

—

— Meg Merrilies a fost totuşi arestată şi interogată. Ea negă ou tărie că ar fi fost la Derncleugh sau în pădurea Warroch în ziua uciderii lu Kennedy, şi mai mulţi din. şatra ei au depus jurămînt, arătînd că ea na părăsise tabăra, care se instalase într-o văgăună cam la zece mile depărtare de Ellangowan, In jurămintele lor nu puteai avea prea mare încredere, dar ce altă mărturie să găseşti în acele împrejurări ? Un singur fapt demn de reţinut, şi doar unul singur, a reieşit din cercetarea ţigăncii. Braţul ei părea să fi fost uşor rănit de tăişul unei arme ascuţite şi. rana era legată cu o batistă a lui Harry Bertram. Dar maimarele şatrei a susţinut că el „a învăţat-o minte", în ziua aceea, cu jungherul său ; -ea şi ceilalţi au declarat acelaşi lucru privitor la rană ; cît despre batistă, ea nu constituia o dovadă pentru a o acuza pe Meg de o crimă monstruoasă, dat fiind numărul mare de albituri furate de la conacul Ellangowan în decursul ultimelor luni, cînd ţiganca î^i avea încă sălaşul aoolo.

— în timpul interogatoriului, s~a mai observat că ţiganca trata cu nepăsare întrebările ce se refereau la moartea lui Kennedy sau a „vameşului care peoetluia mărfurile", cum îi zicea ea. în schimb se indignase din cale afară şi se înfuriase rău de tot batjocorindu-i pe cei de faţă numai pentru faptul că o socotiseră capabilă să-i facă un rău micului Bertram. A fost. întemniţată multă vreme, în speranţa că se vor descoperi noi indicii care să arunce un strop de lumină asupra acestei întîmplări sîngeroase învăluite în tenebre. Totuşi nu s-a mai ivit nici un fapt nou şi Meg a fost eliberată în cele din urmă, dar sub osînda de a părăsi ţara, stigmatizată ca o vagaboandă, hoaţă de rînd şi una care încalcă bunele moravuri. Despre băiat nu s-a mai descoperit niciodată vreo urmă şi, într-un tîrziu, povestea, după ce a făcut mare vîlvă, a fost dată uitării şi etichetată ca inexplicabilă. Ea a rămas în memoria oamenilor numai datorită numelui cu care'a fost botezată stînca de unde nefericitul om căzuse sau fusese aruncat de ucigaşii săi : „Saltul vameşului".

—

— CAPITOLUL XI

— Intră Timpul în chip de cor
La unii plac, încerc pe toţi; aduc şi soare, şi impas,

— Şi ce e bun, şi ce e rău; fac şi-apoi iert greşitul pas,

— Toate le iau asupra mea, sînt timpul ce se scurge lin,

— De vreţi, pe-aripile-mi plutiţi. Puteţi să-mi imputaţi deplin,
Eu nu mă supăr, trec uşor şi zbor peste noiani de ani,

— Şi pentru mine, un pribeag, ce-s şaisprezece ani sărmani ?

— Un gol lăsat necercetat.
— Poveste de iarnă

— Povestirea noastră urmează acum să facă un mare salt şi să treacă peste un lung interval de timp, de aproape şaptesprezece ani, cînd nu s-a petrecut nimic care să fie de vreo însemnătate deosebită pentru istorisirea pe care ne-am hotărît să v-o prezentăm. Răstimpul este mare ; totuşi, dacă experienţa cititorului din viaţă îi dă puterea de a se uita în urmă peste atîţia ani, abia dacă i se va părea timpul mai lung pentru amintirea lui decît acela 'consumat -întorcînd aceste file.

— Ne aflăm deci din nou într-o lună noiembrie, cam la şaptesprezece ani după catastrofa relatată în ultimul capitol, într-o noapte rece şi furtunoasă, cînd o mînă de oameni se aciuaseră în jurul focului din bucătăria micului dar ospitalierului han „Armele lui Gordon“, pe care îl ţinea doamna Mac-Candlish în satul Kippletringan. Conversaţia la care ei participau cu însufleţire mă va scuti de osteneala de a mai povesti cele cîteva evenimente petrecute în intervalul pe care noi l-am trecut cu vederea în naraţiunea noastră, evenimente de care cititorul trebuie încunoştiinţat.

— Doamna Mac-Candlish trona într-un jilţ îmbrăcat în piele neagră şi savura, împreună cu cîteva vecine bune de gură şi bîrfă, o ceaşcă ou ceai veritabil, urmărind în acelaşi timp cu deosebită atenţie pe slujitorii ei care umblau de colo-colo îndeplinind feluritele lor îndatoriri şi însărcinări. Paracliserul şi totodată cîntăreţul parohiei se desfăta şi el puţin mai încolo, fumîndu-şi -obişnuita lulea de sîmbătă seara şi adăugind din cînd în eînd la plăcerea fumului albastru şi pe aceea a unei sorbituri de brandy îndoit cu apă. Sindicul Bearcliff, un om cu mare vază în sat, avea în faţă privilegiile ambelor grupuri : şi o pipă **22**

— fumegîndă, şi o ceaşcă cu ceai, pe care îl întărise şi cu niţel alcool. Mai departe, la oarecare distanţă, cîţiva oameni mai din topor îşi beau berea lor ieftină de doi gologani.

— Te-ai încredinţat că salonul este pregătit să-i pri-

— mească şi că focul arde cum trebuie, şi că hornul trage bine ? se adresă hangiţa unei slujniouţe. Aceasta dădu din cap că totul a fost pus în cea mai mare ordine. Apoi hangiţa se întoarse spre sindic şi îi spuse : Şi vă rog mult,

— purtaţi-vă frumos ou ei, mai ales aoum cînd sînt în situaţia asta nenorocită. Să nu fiţi necuviincios cu ei !

— Sigur că nu, doamnă Mac-Candlish, sigur că nu. Vă jur că am să le dau orice lucru mai mic pe care l-ar dori din prăvălia mea, sub şapte, sau opt, sau hai să zic, zece lire, şi mai sînt şi gata să li—1 trec în cont cum fac pentru cel mai de seamă nobil din ţinut. Vin ei oare cu vechea lor caleaşcă ?

— Aş zice că nu — răspunse cîntăreţul — fiindcă domnişoara Bertram vine la biserică, în fiecare zi, călare pe poneiul ei alb (este tare credincioasă şi nu lipseşte niciodată !) şi este aşa de plăcut s-o auzi cîntînd psalmii, pe ea, o făptură atît de tînără şi voioasă.

— Aşa este, dar oe spuneţi de tînărul moşier de Hazlewood, care merge călare ca s-o conducă după predică jumătate din drum ? se amestecă în vorbă una din cumetrele de la masă. Mă-ntreb, ce-o zioe bătrînul Hazlewood de una ca asta. I-o place ?

— Nu ştiu dacă acum îi place aşa ceva — răspunse altul dintre băutorii de ceai — dar a fost o vreme cînd nici lui Ellangowan nu i-ar fi plăcut să-şi vadă fata că vorbeşte cu feciorul lui.

— Aşa este, dar vremea aceea ***s-a dus*** — i-o întoarse oumătra, apăsînd întrucîtva pe ultimele cuvinte.

— Sînt sigură, vecină Ovens — sări atunci şi hangiţa cu gura — că cei din familia Hazlewood de la Hazlewood, deşi şînt de neam bun şi străvechi prin partea locului, nu s-au gîndit niciodată în ultimii patruzeci de ani să se măsoare cu cei de la conacul Ellangowan. Mai bine bate-te peste gură, femeie ! Bertramii de Ellangowan sînt vechii Dingawaie, cum se numeau ei odată ; e aşa de mult de-atunci ! Există şi un cîntec despre unul dintre ei, care s-a însurat cu o fată a regelui din insula Man. începe aşa :

— Bertram. voios, l-a luat împreună cu el, peste mare,

— O fată să ceară, acas' s-o aducă şi să se-nsoare...

— Aş îndrăzni să zic că domnul Skreigh poate să ne şi cînte balada.

—

— Hangiţo — răspunse eîntăreţul, dregîndu-şi glasul şi sorbindu-şi tacticos punci-ul de brandy — Dumnezeu ne-a dat darul acesta ca să-l folosim altfel decît să cintăm cintece vechi dar uşuratice, în ajun de duminică !

— Da' de unde, domnule Skreigh ! Ştiai ***aşa*** de bine, ba chiar pot să pun capul că v-am auzit cîntînd de multe ori, chiar în ziua de duminică, cîntece, cum le zici dumneata, uşuratice, şi asta nu o singură dată ! Cît. despre caleaşcă, nici n-au mai scos-o de sub şopron de cînd a murit doamna Bertram, să tot fie vreo şaisprezece, poate şaptesprezece ani de atunci... Acum Jock Jabos a plecat cu o caretă de-a mea ca să-i aducă, mă minunez chiar că nu a sosit încă ! S-a făcut întuneric şi nu-i numai o cotitură primejdioasă pe drum, ci sînt două, însă podul peste Warroch este destul de sigur, dacă i-o veni în minte s-o ţină pe partea dreaptă. Pe urmă mai trebuie doar să fie atent cînd ajunge la Havie-side-brae ; trebuie să coboare încet fiindcă mulţi oai şi-aai rupt gitul pe acolo, dar Jock ştie să ţină drumul cum trebuie !

— O serie de bătăi puternice răsunară la uşă.

— Nu sînt ei. Nu am auzit huruitul roţilor. Grizzle, tu, leneio, du-te la uşă !

— Este un gentleman singur — se auzi vocea cam tînguitoare a Grizzlei. Să-i dau drumul înăuntru ?

— Da’ prostuţă mai eşti, fetiţo ! Sigur că da, trebuie să fie vreun cavaler englez. Dar cum poate să călătorească fără nici un slujitor la un ceas de noapte ca ăsta ? I-o fi luat grăj darul calul ? Du-te şi aprinde cîteva vreascuri în camera roşie !

— După cîteva clipe, un drumeţ intră în bucătărie.

— V-aş cere îngăduinţa, doamnă, să fiţi aşa de bună să-mi daţi voie să mă încălzesc şi eu aici, fiindcă noaptea este foarte friguroasă.

— Şi glasul, şi manierele, şi înfăţişarea, toate făcură pe dată cea mai bună impresie în favoarea sa. Era chipeş, de statură înaltă, cu o talie zveltă, îmbrăcat în negru, după oum s-a putut vedea de îndată ce şi-a lepădat redingota; ca vîrstă, se părea că număra între patruzeci şi cincizeci de ani, trăsăturile aveau un aer de gravitate şi ceva care te atrăgea în acelaşi timp ; cît despre ţinuta lui, era întrucîtva ostăşească. Aşadar, fiece amănunt din felul lui de a se purta, precum şi din înfăţişarea sa, trădau pe gentleman. O lungă experienţă de viaţă îi dăduse doamnei Mac-Cand!ish un simţ ascuţit mulţumită căruia distingea, de la prima aruncătură de ochi, rangul oaspeţilor care

— trăgeau la hanul ei, şi primirea era ou atît mai bună, se înţelege, cu cît rangul lor era mai înalt. Vorba poetului 3

— Cu fiecare, a l t f e l ea vorbeşte,
— Şi rangul datoria-i rostuieşte,
— Cu-rnull respect, mai iute, mai domol,
— Dulce, direct sau poate mai pe-ocol;
— „Vă stau plecată, onorate domn[a]
Sau ,.Noapte bună, Mr. Smith ! Mi-e somn[tt].

— De aceea, bănuind în noul venit un oaspete de seamă, ea se ploconi pînă la pămînt în faţa lui şi nu mai contenea cu scuzele că nu poate să-i facă o primire mai bună. Cum străinul o rugase să poruncească slujitorilor ca bidiviul să-i fie bine îngrijit, ea ieşi în persoană să dea dispoziţii grăjdarului.

— N-a fost vreodată un armăsar mai frumos în grajdurile de la „Armele lui Gordon“ — îi atrase atenţia băiatul, şi de bună seamă că acest elogiu făcut de grăjdar ridică şi mai mult prestigiul cavalerului englez în ochii ei.

— De aceea se întoarse repede ca să-l invite pe străin într-o altă odaie mai demnă de el, însă acesta refuză (lucru pe care ea îl înţelese fiindcă odaia era rece şi chiar mirosea a fum pînă cînd focul se aprindea de-a binelea). Astfel că îşi pofti oaspetele să se aşeze cît mai bine în faţa căminului şi îi oferi tot ce avea mai bun în casă.

— Numai o ceaşcă de ceai, doamnă, dacă vreţi să-mi faceţi o favoare — o rugă acesta.

— Doamna Mac-Candlish se grăbi să umple din nou ceainicul cu o nouă cantitate de ceai şi îşi îndeplini oficiile de gazdă cu cea mai mare graţie. Apoi se adresă din nou străinului :

— Avem un salon foarte elegant, Sir, cu tot ce poate fi mai agreabil pentru persoanele de vază, dar este rezervat în noaptea aceasta pentru un gentleman ou fiica sa, care urmează să părăsească meleagurile noastre... una din caretele mele a plecat să-i aducă şi se va întoarce numaidecît... sărmanii de ei, nu mai sînt acum aşa de bine situaţi cum au fost altădată, dar toţi sîntem supuşi la urcuşuri şi coborîşuri în viaţa aceasta, preoum dopmia voastră trebuie că ştie prea bine... dar nu cumva vă face rău fumul de tutun ?

— Nicidecum, doamnă. Sînt un vechi veteran şi m-am învăţat prea bine cu el. Mi-aţi permite să vă pun cîteva întrebări despre o familie din împrejurimi ?

—

— Se auzi atunci huruitul unor roţi şi doamna se grăbi să alerge spre uşă ca să primească oaspeţii aşteptaţi, dar se întoarse repede, urmată numai de vizitiu, care îi spunea :

— Nu, nu pot să vină în nici un caz- Boierul se simte aşa de rău !

— Ah, Dumnezeu să-i aibă în paza lui ! răspunse hangiţa. Dar mîine se împlineşte termenul, şi azi e ultima zi cînd ei mai pot rămîne în casă. Mîine urmează să le fie vândute toate lucrurile !

— Ştiu prea bine, însă vă spun că nu pot să vină acum în nici un caz. Domnul Bertram nici nu se poate mişca.

— Ce spui ? Domnul Bertram ? exclamă străinul. Sper că nu este vorba de domnul Bertram de Ellangowan ?

— Ba chiar de el, Sir ! Şi dacă sînteţi un prieten al iui, apoi aţi nimerit tocmai cînd se află într-o stare cum nu se poate mai jalnică !

— Am fost plecat în străinătate timp de mai mulţi ani. Stă aşa de prost cu sănătatea ?

— Da, din păcate şi treburile îi merg la fel de prost

— zise sindicul. Creditorii i-au luat moşia şi acum este scoasă Ja mezat; dar sînt unii care s-au îmbogăţit pe spinarea lui... nu vreau să dau nume, dar doamna MacCandlish ştie prea bine la cine mă gîndesc... (aici hangiţa dădu din cap în semn de încuviinţare). Şi tocmai aceştia îl hăituiesc mai rău ! Şi mie îmi datorează ceva, dar mai degrabă mă lipsesc de tot, decît să-1 gonesc pe sărmanul moşneag din casă şi să-l văd cum moare !

— Vai ! se vîrî în vorbă paracliserul. Aşa zici tu, dar samsarul de Glossin vrea să scape de bătrînul moşier cît mai iute şi să-i vîndă repede totul, de teamă să nu apară moştenitorul şi să-i sară în cap, fiindcă am auzit că, dacă ar fi fost cineva de parte bărbătească ca să moştenească, ei n-ar putea să vîndă moşia pentru datoriile bătrînului Ellangowan.

— Dar n-a avut el un fiu care s-a născut cu mulţi ani în urmă ? întrebă curios străinul. Oare să fi murit ?

— Nimeni nu poate să vă răspundă la aceasta — îi şopti tainic paracliserul.

— E mort, nu încape îndoială ! sări sindicul. Mă prind că a murit de mult, fiindcă,, altminteri, putea oare să nu se audă nimic de el în ăşti douăzeci de' ani sau cîţi vor fi trecut de-atunci ?

— Pot să vă spun eu, care ştiu mai bine : nu sînt douăzeci de ani — interveni hangiţa. Se împlinesc abia

— şaptesprezece ani la sfîrşitul acestei luni ; cită zarvă a mai fost atunci pe meleagurile noastre !... Băiatul a dispărut chiar în ziua cînd inspectorul Kennedy şi-a găsit sfîrşitul. Dacă aţi mai fost pe aici ou mult înainte,'domnia voastră se poate prea bine să-l fi cunoscut şi pe Frank Kennedy, inspectorul. Era un bărbat plăcut, plin de viaţă şi un om bine primit în casele celor mai de seamă nobili din ţinutul nostru, şi de multe ori a petrecut şi a ospătat şi în hanul acesta. Eram tînără pe-atunci, Sir, şi abia mă măritasem ou pîrgarul Mac-Candlish, a murit, s-a dus săracul !... (ajunsă aici, suspină adînc) şi mult mai glumeam cu inspectorul. Dar era uneori ca un cîine turbat! Ce-i trebuia lui ! Dacă ar fi vrut să închidă puţin ochii şi să se facă că nu-i vede pe contrabandişti ! Dar a fost întotdeauna un om cutezător. Şi mai aflaţi, Sir, că era atunci un sloop al regelui, jos, în golful Wigton, şi Frank Kennedy le-a poruncit să înalţe pînzele şi să urmărească lugherul lui Dirk Hatteraiek... Cred că vă mai aduceţi aminte de Dirk Hatteraiek, sindioule, nu-i aşa ? Cutez să spun că aţi avut chiar afaceri cu el (aici omul dădu din cap într-un fel de încuviinţare, dar şi de protest). Era un tip îndrăzneţ, nu glumă, şi s-a luptat pe corabia lui pînă cînd a sărit în aer, praf şi pulbere s-a ales din ea ! Şi Frank Kennedy, care se urcase primul la bordul ei, a fost aruncat cam la un pătrar de milă depărtare şi a căzut în apă dedesubtul stîncilor de la capul The Warroch Point într-un loc care pînă astăzi a fost numit „Saltul Vameşului

— Şi copilul domnului Bertram ? întrebă străinul. Ce legătură au toate acestea ou el ?

— Păi să vedeţi, Sir, inspectorul îl luase pe băiat la plimbare şi mai toată lumea crede că s-a dus ou el pe vas, fiindcă dracii ăştia de băieţi sînt totdeauna gata să facă vreo năzbîtie.

— O, nu, Luckie — se amestecă în vorbă sindicul. Aici n-ai deloc dreptate... fiindcă domnişorul a fost furat de o ţigancă vagaboandă căreia îi ziceau Meg Merrilies... mi-aduo prea bine aminte oum arăta... l-a furat ca să se răzbune fiindcă Ellangowan a osîndit-o să fie bătută şi purtată în sunetul tobelor pe uliţele din Kippletringan că furase o lingură de argint.

— De nu vă e cu supărare, domnule — se auzi atunci glasul paracliserului — vă înşelaţi şi domnia voastră, la fel de mult ca şi buna noastră hangiţă.

—

— Şi care este părerea dumneavoastră, domnule, despre această poveste ? îl întrebă străinul, întorcîndu-se spre el, plin de curiozitate.

— Poate că nu-i tocmai. cuminte din partea mea să v-o spun — îi răspunse paracliserul, ou un aer solemn.

— în fine, după ce a fost rugat mai multă .vreme ca să vorbească, se hotărî s-o facă. Mai întîi însă pufăi de două-trei Ori, aruncînd spre tavan rotocoale mari de fum, şi-apod din acest sanctuar ceţos, pe care aceşti colaci albăstrui îl alcătuiau în jurul său, începu să depene următoarea istorisire, după ce îşi drese vocea cu cîteva hîm-uri, căutînd să imite, pe cît putea, elocvenţa preotului, a cărui voce tuna de la amvon, deasupra capului său, în fiece săptămână.

— Ceea ce vă voi spune acum, fraţilor... hm, hm... adică vreau să zic, bunii mei prieteni..- nu a avut loc într-un ungher ascuns şi poate servi drept pildă şi celor care le apără pe vrăjitoare, precum şi ateilor, şi necredincioşilor de toate soiurile... Trebuie să ştiţi, prin urmare, că vrednicul de laudă, moşierul nostru de Ellangowan, nu a fost aşa de zelos, oum ar fi trebuit să fie, în activitatea lui de a ourăţi ţara de vrăjitoare (despre care s-a şi zis : „nu trebuie să laşi nici o vrăjitoare să mai trăiască"), precum şi de cei care lucrau ou demonii şi se ocupau cu ghicitul, farmecele şi datul în bobi, aşa cum este obiceiul la ţigani şi alte fiinţe nefericite care trăiesc în ţara noastră. Şi moşierul se căsătorise de trei ani şi nu avea nici un urmaş, încît era aşa de abătut, că s-a gîndit că ar fi bine să o cheme la el şi să o consulte pe Meg Merrilies, care era vrăjitoarea cea mai cunoscută în tot Gallowayul şi comitatul Dumfries.

— Da, da, să ştiţi că e un sîmbure de adevăr aici — îl întrerupse doamna Mac-Candlish. Eu însămi l-am auzit, chiar în acest han, cum a poruncit să i se dea ţigăncii două pahare de brandy !

— Da, da, buna mea hangiţă, dar lăsaţi-mă să spun mai departe. Şi aşa cum vă povesteam, doamna sta gata să-l nască pe băiat, cînd ce să vezi ? în noaptea cînd ar fi trebuit să fie şi ea izbăvită de dureri, iată numai că se iveşte la uşa sălii celei mari a casei... la conacul Ellangowan, cum i se zicea., un bătrîn îmbrăcat nespus de ciudat şi le cere găzduire. Capul, braţele şi picioarele îi erau goale, deşi era vreme de iarnă în anul acela, şi unde mai pui că avea şi o barbă sură şi lungă de trei coţi. Biine, l-au primit. Apoi. cînd doamna a fost izbăvită, el nu şi nu. murea să ştie clipa precisă a naşterii şi, aflînd-o s-a dus

— afară şi s-a uitat la stele. Cînd a venit îndărăt, i-a spus moşierului că Ucigă-1 Toaca va avea putere asupra cavalerului cel mic care se născuse în noaptea aceea şi l-a sfătuit să crească băiatul în mod cucernic, spunîndu-i că ar trebui să aibă mereu lîngă el pe un slujitor al lui Dumnezeu, care să se roage ***împreună*** cu băiatul şi numai, şi numai ***pentru*** el. Apoi bătrînul a dispărut şi nici un om de prin preajma locului nu l-a mai văzut vreodată.

— Nu prea se potriveşte — spuse atunci vizitiul, care, la o distanţă respectabilă, trăgea şi el cu urechea la conversaţie. Cer iertare domnului Skreigh şi tuturor celor de faţă, dar nu era mai mult păr pe faţa vraciului acela decît este pe cea a paracliserului în acest moment, şi avea

—o pereche bună de cizme, aşa cum îi şade bine unui bărbat să poarte, ba mai avea şi mănuşi... şi cred că mă pricepeam şi eu la cizme pe vremea aceea.

— Taci din gură, Jock ! îl certă femeia.

— Nu mai spune ?! Şi ce mai ştii tu despre toate astea, amice Jabos ? îl întrebă cîntăreţul, cu dispreţ.

— Nu multe, desigur, domnule Skreigh... doar că am locuit odinioară la o aruncătură de băţ de capătul aleii celei mari de la Ellangowan, cînd, în noaptea aoeea în care urma să se nască domnişorul, un om a venit să bată la uşa noastră. Maică-mea m-a trimis pe mine, care eram flăcăiaş pe-atunci, să-i arăt străinului poarta conacului, care poartă, dacă ar fi fost cu adevărat vrăjitor, ar fi putut s-o găsească singur, şi aş pune rămăşag că era un tînăr bogat şi bine îmbrăcat ca un englez. Şi vă spun drept, avea şi pălărie, şi cizme, şi mănuşi la fel de bune, aşa cum se cuvine unui gentleman să poarte. De bună seamă că a aruncat o privire niţeluş înspăimîntată la vechiul castel... există pe acolo nişte stafii... am auzit întotdeauna de asta. Cît despre faptul că a dispărut, eu însumi i-am ţinut scara la şa cînd a plecat şi mi-a dat o jumătate de coroană nounouţă... călărea pe un oal luat cu chirie, îi ziceau Souple Sam... era calul lui George din Dumfries... era un pursînge murg, foarte bolnav de spavan... am văzut animalul de două ori mai înainte şi după aceea.

— Prea bine, prea bine, poate că ai dreptate, Jock — răspunse domnul Skreigh, pe un ton ceva mai blînd, dar la fel de solemn — istorisirile noastre diferă numai asupra unor amănunte lipsite de însemnătate ; eu nu ştiam că l-ai cunoscut pe omul acela. Aşadar, înţelegeţi, amicii mei, că, după ce astrologul i-a prezis un viitor aşa de rău băiatului, tatăl lui i-a luat un slujitor de-al lui Dumnezeu ca să fie cu el şi ziua, şi noaptea.

—

— Aşa este — încuviinţă vizitiul — unul căruia îi zi-ceau Dominie Sampson.

— Este un om credincios, dar n-are limbă — observă sindicul. Am auzit că niciodată nu a fost în stare să spună mai mult de cinci cuvinte la o predică, de cînd a primit diploma.

— Bine, dar să povestim mai departe — continuă cîn-tăreţul, vînturîndu-şi mina ca şi cum ar fi căutat să prindă firul întrerupt al istorisirii. Aşadar, el a vegheat asupra domnişorului şi ziua, şi noaptea. Acum, aşa s-a întîmplat, cînd băiatul împlinea cinci ani, că moşierul şi-a dat seama de greşelile treoutiului şi s-a hotărît să se descotorosească de aceşti ţigani şi să-i alunge de pe moşia lui, şi l-a luat pe acel Frank Kennedy, care era un bărbat şi jumătate, hîrşit prin toate, trimiţîndu-1 să le spună să-şi ia catra-fusele şi să plece. Şi el a strigat la ei,- şi i-a ameninţat', şi i-a ocărit, iar ei l-au înjurat şi blestemat, şi atunci Meg Merrilies, care era cea mai iscusită din şatră în lu-crăturile ei vrăjitoreşti făcute cu vrăjmaşul omenirii, s-a jurat c-o să se ţină de cuvînt şi-o să-l aibă, trup şi suflet, mai înainte ca trei zile să treacă peste capul lui. Şi ştiu asta de la un om de încredere, de la cineva care a fost martor la scena asta, adică de la John Wilson, feciorul de casă al moşierului. El mi-a spus că Meg a aţinut calea stăpînul ui său, pe cînd acesta se înapoia acasă de la Sin-gleside, peste ***Movila lui Gihbie,*** si l-a ameninţat, spu-nîndu-i cum se va răzbuna şi ce nenorociri o să facă să cadă asupra familiei lui, dar dâcă a fost intr-adevăr Meg sau vreun duh şi mai rău care a luat chipul ei, fiindcă părea mai înaltă decît orice fiinţă pământească, asta nu mi-a putut spune nici John.

— Prea bine — i-o întoarse vizitiul — asta o fi fost aşa... nu pot să zic nimic împotrivă, fiindcă nu mă aflam prin părţile acestea pe vremea aceea, dar John Wilson este un soi de flăcău căruia îi cam place să îndruge verzi şi uscate şi-i fricos de nu are inimă nici cît o vrabie [1]

— Şi cum s-au terminat toate acestea ? zise străinul, cuprins de oarecare nerăbdare.

— Sfîrşitul a fost, Sir — continuă cîntăreţul — că în timp ce toţi se uitau la o corabie a regelui care urmărea un vas al contrabandiştilor, acest Kennedy, deodată, a rupt-o la fugă din mijlocul lor, fără ca cineva să poată ghici pricina... nici funii şi nici odgoane n-ar fi putut să-l ţină... a luat-o spre pădurea Warroch, galopînd ne-buneşte şi, pe drum, întîlnindu-1 pe băiat şi pe precep-torul său, l-a înşfăcat pe copil şi, ***ca şi cum ar 'ji fost***

— *fermecat,* a jurat că băiatul va avea aceeaşi soartă ca a lui ; atunci, slujitorul bisericii s-a luat după ei cît a putut de iute, şi aproape fugea la fel de repede ca şi el, fiindcă era grozav de sprinten şi, ce să vezi ? A zărit-o pe Meg, vrăjitoarea, sau pe stăpînul ei sub chipul ei, ieşind deodată din pămînt şi înhăţîndu-1 într-o clipită pe copil din braţele vameşului. Atunci acesta, ca un apucat, şi-a tras spada, fiindcă, să ştiţi, era un brav între bravi şi nu s-ar fi temut nici de dracu în carne şi oase !...

— Cred că asta este cît se poate de adevărat — întări şi vizitiul.

— Aşa, Sir, numai că atunci Meg l-a înşfăcat şi l-a aruncat cum zvîrli o piatră cu praştia, tocmai de sus. de pe stîncile promontoriului Warroch, jos pe ţărm, unde a şi fost găsit, săracul, în seara acelei zile... cît despre ce s-a ales de băiat, vă spun cinstit că nu ştiu ! Dar cel care a fost slujitorul altarului aici, pe acea vreme (acum se află într-un post mai bun), era de părere că băiatul a fost numai dus în ţara zînelor pentru o bucată de timp şi se va înapoia.

— Străinul zîmbise de multe ori discret, auzind anumite părţi ale acestei istorisiri, dar mai înainte de a răspunde, se auzi zgomotul copitelor unui cal şi un slujitor elegant, îmbrăcat şic, purtînd o cocardă la pălărie, dădu buzna în bucătărie, strigînd „Faceţi niţel loc, oameni buni !“, cînd, observîndu-1 pe străin, se schimbă pe dată într-un servitor modest şi politicos ; îşi luă repede pălăria din cap şi, înmînînd o sorisoare stăpînului său, îi zise :

— Familia de la Ellangowan, Sir, se află într-o stare nespus de nefericittă şi nu poate să primească nici un fel de vizite.

— Ştiu aceasta — răspunse stăpînul. Apoi adresîndu-se hangiţei, zise : „Şi aoum, doamnă, dacă aţi avea bunătatea să-mi daţi mie salonul despre care aţi vorbit, întrucît se pare că veţi fi lipsită de oaspeţii pe care-i aşteptaţi, v-aş fi foarte recunoscător"-

— Desigur, Sir, încuviinţă doamna Mac-Candlish, grăbindu-se să-i lumineze drumul, cu toată acea vioiciune care îndatorează şi pe care îi place aşa de mult unei hangiţe bune s-o desfăşoare în asemenea ocazii.

— Băiete — i se adresă slujitorului sindicul, umplîndu-i şi întinzîndu-i un pahar ou brandy — cred că n-o să te simţi mai rău dacă vei bea asta, după ce ai gonit atîta călare !

— Cîtuşi de puţin, Sir... vă mulţumesc... în sănătatea domniei voastre, Sir I

—

— Şi cine oare să fie stăpînul tău, prietene ?

— Cine altul decît gentlemanul care a fost aici ? Păi domnia lui este vestitul colonel Guy Mannering, Sir, acela oare a fost în Indiile răsăritene !

— — Ce tot spui ! Că doar n-o fi tocmai el acela despre care s-a scris atîtea în ziarele de la noi ?

— Da, da, chiar el în persoană. El a fost acela care a despresurat Cuddieburn şi a apărat Chingalore, înfrîngîndu-l pe marele şef mahratta, pe Ram Jolli Bundleman. Am fost împreună în cea mai mare parte a campaniilor domniei sale.

— Doamne, îndură-te de noi! strigă gazda. Trebuie să mă duc numaidecît să văd ce va porunci pentru cină ! Şi eu care l-am primit aici jos în bucătărie !

— O, nu este un om pretenţios şi se simte bine peste tot, măicuţă... n-ai să întâlneşti o fiinţă mai simplă decît bravul nostru colonel. Şi totuşi sînt clipe cînd ai jura că are o sămînţă de drac în el !

— Restul celor discutate în seara aceea jos, în bucătărie, nemaiconţinînd nimic edificator, ne vom urca sus, cu îngăduinţa cititorului, şi vom păşi uşor spre salonul unde se afla noul oaspete.

— CAPITOLUL XII

— Onoare ! O, tu, idol omenesc,
— Revoltă contra Tatălui ceresc,
— El lege-a dat : Să nu ucizi de loc,
— Dar tu o faci, prins de-al onoarei joc!
Ce om cinstit îşi teme cinstea lui ?
— Nu poţi fura onoarea nimănui !
— Să nu faci rău, aceasta e frumos,
— Şi să-l suporţi e iarăşi curajos !
— BEN JONSON[1]

— Colonelul se plimba, tăcut şi gînditor, încoace şi încolo prin odaie, cînd îndatoritoarea lui gazdă intră ca să-l

1 *Ben Jonson* (1572—1637) — dramaturg umanist englez, de o cultură clasică remarcabilă, creatorul comediei realiste satirice şi moralizatoare. Autor a nenumărate piese de teatru, printre care tragedia *Sejanus,* farsa *Volpone* şi comediile *Epicoene, Alchimistul, Bilciul de Sf. Vartolomeu* şi *Diavolul este uru măgar.* în 1597 a ucis în duel un actor şi numai intervenţia bisericii l-a salvat» de la moarte, (n.t.)

— întrebe ce pofteşte să servească la cină. După ce a poruncit cele dorite, de o manieră pe care el a considerat-o cea mai potrivită „pentru binele hanului[1]*, a rugat-o să mai rămînă un moment.

— Dacă i-am înţeles bine, doamnă — i. se adresă el — pe acei oameni cumsecade care discutau acolo, domnul Bertram şi-a pierdut fiul cînd acesta avea cinci ani ?

— Aşa este, Sir, despre asta nu mai încape nici o îndoială, deşi lumea discută multe şi sînt felurite păreri despre ce şi cum, fiindcă întîmplarea s-a petrecut de mult şi fiecare o povesteşte în felul lui, aşa oum am făcut şi noi, stînd la gura sobei, ca să mai treacă timpul. Da, băiatul ă pierit cînd avea cinci ani, aşa oum spune şi domnia voastră, nobile colonel, şi-apoi vestea fiind adusă şi împărtăşită fără ocol soţiei, -care era grea pe-atunci, i-a stins flacăra vieţii... iar boierului nu i-a mai mers nimic cu spor din ziua aceea blestemată, nu s-a mai îngrijit de nimic.., deşi atunci cînd domnişoara Lucy s-a făcut mai ■mărişoară a încercat să pună lucrurile în ordine din nou... dar ce putea să facă ea singură, sărmana fată ? Aşa că iată unde au ajuns. Acum îi dau afară din casă şi le-au scos şi conacul în vînzare !

— V-aţi mai putea aduce aminte, doamnă — o mai întrebă colonelul — cam pe ce vreme a fost pierdut băiatul ?

— Hangiţa tăcu un timp şi se gîndi, apoi răspunse :

— Da. da, aş putea să vă spun cu siguranţă că nenorocirea s-a întîmplat cam tot la vremea asta, toamna — şi după ce îşi aduse aminte anumite 'lucruri legate de locuri şi persoane care-i rămăseseră în minte, mai adăugă că totul avusese loc pe la începutul lui noiembrie al anului 17...

— Străinul dădu de cîteva ori ocol camerei, fără să vorbească, după ce-i făcuse semn doamnei Mac-Candlish să nu părăsească odaia.

— Am înţeles eu bine — întrebă el din nou — că moşia Ellangowan va fi scoasă la mezat ?

— La mezat ? Mai e vorbă ! Va fi vîndută mîine celui cai'e va da mai mult... Dar nu, nu mîine... Doamne, vino în ajutorul meu ! Mîine e duminică ! Tocmai luni, în prima zi de lucru ; şi mobila, şi toate celelalte urmează să fie vîndute pe loc, deşi toată lumea din ţinutul nostru e de părere să este o ruşine că se vinde aşâ ceva în nişte vremuri grele cum sînt astea, fiindcă sînt aşa de puţini

1 Este vorba de războiul pentru independenţă al coloniilor britanice din America împotriva metropolei, care a dus în final la crearea Statelor Unite ale Americii. (n.t.)

— bani de prisos în Scoţia, cu războiul ăsta din America’ aşa de costisitor, încît cineva o să ia pămîntul şi conacul pe un preţ de nimica. Şi-l ştiu eu cine este ! Dracu să aibă parte de el, că m-a făcut să rostesc azi astfel de vorbe ! sfîrşi buna hangiţă, a cărei mînie se stîrnise furtunos la gîndul nedreptăţii făcute familiei Ellangowan.

— Şi unde va avea loc vînzarea ? o mai întrebă colonelul.

— Chiar în incinta locului, aşa cum spun afişele... adică chiar la conacul Ellangowan, Sir, după cîte am înţeles.

— Şi cine va fi acela care va arăta cumpărătorilor —actele de proprietate, registrele cu arenzi sau planul pămînturilor ? ■

— Un om foarte cinstit, Sir : ajutorul de şerif al acestui comitat, care a primit împuternicirea de la tribunal. El se află chiar acum în oraş ; dacă domnia voastră ar vrea să-l vadă, domnia sa ar putea să vă spună despre pierderea băiatului mai mult ca oricine, fiindcă şeriful (adică maimarele lui) s-a străduit cel mai mult să afle adevărul despre cele întîmplate, după cîte am auzit.

— Şi numele acestui gentleman este ?... o întrebă Mannering.

— Mae-Morlan, Sir... şi este un om ou caracter şi oare se bucură de un renume deosebit de bun.

— Transmiteţi-i, vă rog, complimentele mele... complimentele colonelului Mannering, şi aş fi bucuros dacă mi-ar face cinstea să ia cina ou mine şi să aducă şi actele acelea cu el... şi vă mai rog, buna mea doamnă, să nu suflaţi nici o vorbă despre asta nimănui.

— Eu, Sir ? Vai, nu mă cunoaşteţi ! Nici n-am să deschid gura. Aş dori ca înălţimea voastră (aici urmă o plecăciune) sau oricare alt gentleman onorabil care a luptat pentru ţara lui (urmă o altă plecăciune) să ia pămîntul, dacă vechii proprietari trebuie să plece (scoase un suspin). N-aş vrea să văd moşia ajungînd pe mîna acelui nemernic viclean, acel Glossin, care s-a îmbogăţit ruinîndn-şi cel mai bun prieten pe care l-a avut vreodată. Dar acum cred că n-o să-i mai meargă ! Numai să-mi iau gluga şi pantofii şi mă duc eu însămi la domnul Mac-Morlan... cu siguranţă că pînă acuma a venit acasă... Stă la cîţiva paşi de-aici.

—

— Mergeţi, buna mea gazdă, mergeţi şi vă voi rămîne mult îndatorat... şi cînd coborîţi, rugaţi şi pe slujitorul meu să urce pînă la mine şi să-mi aducă şi mapa, cu ocazia asta.

— Peste cîteva minute, colonelul Mannering se află aşezat în linişte, cu toate cele necesare scrisului dinaintea lui. Ne bucurăm de privilegiul de a putea să ne uităm peste umărul său, în timp ce scrie, şi sîntem bucuroşi să comunicăm şi cititorilor noştri despre ce este vorba. Scrisoarea era adresată cavalerului Arthur Mervyn, de la Mervyn-Hall, Llanbraithwaite, Westmoreland. Ea conţine cîteva amănunte asupra felului în care a decurs călătoria celui care scria epistola, din clipa cînd cei doi se despărţiseră, apoi continuă după oum urmează :

— «Şi acum, Mervyn, spune-mi drept, mai poţi să-mi reproşezi de ce sînt atît de melancolic ? Crezi că după trecerea a douăzeci şi cinci de ani, după atîtea bătălii, răni, întemniţări, nenorociri de toate felurile, mai pot fi acelaşi neînfricat şi piin de viaţă Guy Mannering care se urca pe Skiddaw cu tine, sau împuşca potîrnichi pe Crossfell ? Că tu, care ai rămas să trăieşti liniştit în sînul unei fericiri domestice, te-ai schimbat foarte puţin, că pasul tău îţi este la fel de sprinten şi că imaginaţia ta la fel de plină de razele soarelui, este un efect binecuvîntat care ţine de firea ta, de sănătatea ta, de mulţumirea deplină pe care o simţi şi de cursul liniştit ai vieţii tale. Dar viaţa ***mea*** a fost plină de greşeli, de îndoieli, de dificultăţi. Din copilărie am fost la cheremul împrejurărilor şi, deşi deseori vîntul m-a mînat în cîte un port, rareori s-a întîmplat ca acesta să fie totuna cu acela în care voise să ajungă şi cîrmaciul. Lasă-mă să-ţi reamintesc (şi o să fiu scurt) ciudatele şi întortocheatele destine ale tinereţii mele, preoum şi nefericirile unei vîrste mature.

— Prima, vei spune, n-a avut nimic înfricoşător. Nu toate au fost foarte bune, dar cel puţin au fost de suportat. Tatăl meu, fiul cel mai mare al unei familii străvechi, dar scăpătate, mi-a lăsat doar o brumă de avere, în afară de denumirea de cap al familiei, şi m-a pus sub oblăduirea celor doi fraţi ai săi, mai norocoşi decît el. Aceştia mă iubeau aşa de mult. că aproape se certau pentru mine. Unchiul meu episcopul ar fi vrut să mă fac cleric şi îmi oferea cu ce să trăiesc şi o locuinţă, celălalt unchi, negustorul, voia să mă vadă la un contoar şi mi-a propus să mă facă părtaş la înfloritoarea ***Casă de comerţ Mannering i Marshall*** din Lombard Street. Astfel că, între aceste două profesii sau, mai bine zis, între aceste două scaune,

— ale bisericii şi negoţului, amîndouă moi, comode, bine căptuşite, nefericita mea persoană a alunecat şi a căzut jos de pe ele, ca să se urce pe o şa de dragon- Apoi episcopul dorea să mă însoare cu nepoata şi moştenitoarea decanului catedralei din Lincoln, în timp ce unchiul meu celălalt, care era şi membru al consiliului municipal, mi-a propus de soţie pe singura fiică a bătrînului Sloethorn, marele angrosist de vinuri, destul de bogat să se joace pe tejghea cu moidores[1] sau să-şi facă sfori din bancnote răsucite... şi nici eu nu ştiu cum rni-am scos gîtul din amîndouă laţurile şi m-am căsătorit ou săraca, foarte săraca Sophia Wellwood.

— îmi vei obiecta că profesiunea armelor în India, unde mi-am urmat regimentul, mi-a dat unele satisfacţii şi, desigur, -aşa este. îmi vei mai reaminti apoi că, dacă am dezamăgit speranţele puse în mine de cei ce m-au ocrotit, ei şi-au păstrat totuşi o părere bună despre mine : astfel, episcopul, cînd a murit, mi-a dat binecuvîntarea lui, manuscrisele predicilor sale şi o mapă curioasă conţinînd capetele celor mai de seamă personalităţi ecleziastice din Anglia ; şi că celălalt unchi al meu, Sir Paul Mannering, m-a lăsat drept unic moştenitor şi executor al unei averi imense. Şi totuşi, acestea nu mi-au folosit la nimic... Vreau să-ţi mai spun că port mereu în sufletul meu un ghimpe, pe care viaţa mi l-a înfipt adînc şi pe care sînt sigur că-1 voi duce în mormînt o dată cu mine. Vei auzi adeseori vorbindu-se despre aceasta şi, poate, însoţită de amănunte contradictorii şi neadevărate. De aceea vreau să mă confesez şi apoi să nu mai discutăm niciodată nici despre întîmplarea în sine, nici despre sentimentul de melancolie pe care mi l-a întipărit atît de adînc în suflet.

— Sophia, după cum bine ştii, m-a urmat în India. Ea era pe cît de neştiutoare, pe atît de veselă, dar, din nefericire pentru noi amîndoi, pe cît de veselă, pe atît de neştiutoare. Felul meu de a fi era altul : în parte mă formasem ca urmare a studiilor pe care le abandonasem şi aveam multe obiceiuri de om retras, care nu prea se potriveau cu postul meu de comandant al unui regiment într-o ţară oum este India, unde fiecare îţi oferă ospitalitate, şi aceeaşi bună primire o aşteaptă de la tine orice colonist care se pretinde că este un gentleman. într-un moment deosebit de greu (ştii prea bine cît de greu ne este uneori să găsim vreun soldat ou faţa albă ca să întărească liniile noastre de luptă), un tînăr, pe nume Brown,

I Monede de aur din Portugalia, (n.t.)

— s-a alăturat regimentului nostru ca voluntar şi, găsind că datoria militară se potriveşte mai bine imaginaţiei sale decît comerţul, în care fusese angajat, rămase la noi ca un fel de cadet. Dă-mi \'oie să dau nefericitei mele victime ceea ce i se cuvenea după merit; el s-a purtat ou atîta bravură în toate ocaziile ivite, încît cu toţii socoteam că primul grad care va deveni vacant îi aparţine de drept. Am fost plecat timp de cîteva săptămîni într-o campanie îndepărtată. Cînd m-am întors, l-am găsit pe acest tînăr cadet că ajunsese să fie socotit aproape un fel de prieten al casei şi un însoţitor al soţiei şi al fiicei mele. Era o situaţie care îmi displăcea din mai multe puncte de vedere, deşi nu puteam aduce nici o obiecţie nici felului său de a se purta, nid caracterului său. Poate m-aş fi împăcat ou ipostaza aceasta a lui de prieten al familiei mele, dacă un altul nu mi-ar fi şoptit la ureche anumite lucruri. Dacă vei citi cu atenţie (ceea ce eu nu voi mai cuteza niciodată) piesa Othello, vei putea să-ţi faci idee de cele ce au urmat... vreau să zic ce bănuieli m-au cuprins... fiindcă, mulţumesc lui Dumnezeu, acţiunile mele au fost ma'i puţin criminale decît ale maurului. Mai era şi un alt cadet ambiţios care urmărea şi el primul grad vacant. El mi-a atras atenţia asupra a ceea ce m-a făcut să numesc cochetăria soţiei mele faţă de acest tînăr. Sophia era virtuoasă, dar prea orgolioasă de virtutea ei şi, desigur, iritată de gelozia mea, a fost aşa de imprudentă, încît a împins şi mai departe si a încurajat şi mai mult o intimitate pe ca/re ea ştia prea bine că o dezaprobam şi o priveam cu suspiciune. între Brown şi mine se instală un fel de răceală şi, de fapt, nu mai puteam să-l sufăr. El a făcut cîteva încercări să-mi cîştige încrederea şi să-mi biruie prejudecăţile, dar, pornit oum eram împotriva lui, le-am pus pe seama interesului oare-1 avea de a-mi adormi bănuielile. Simţindu-se respins, şi încă cu dispreţ, a renunţat de a se mai apropia de mine, şi cum nu avea nici-familie, nici prieteni, în mod firesc a devenit şi mai atent la comportarea unuia care ie avea pe amîndouă.

— Este ciudat' cît chin îmi pricinuieşte scrierea acestei epistole. încerc, îmi dau bine seama, să tărăgănez această spovedanie, ca şi cum, procedxnd astfel, aş putea anula catastrofa care atîta amar de vreme mi-a înveninat vi aţa. Dar... trebuie să mărturisesc şi voi fi scurt.

— Soţia mea, deşi nu mai era tînără, era încă nespus de frumoasă şi (lasă-mă să spun acest lucru ca să mă pot justifica mai bine) îi plăcea să fie considerată aşa (repet ce am spus şi mai înainte). într-un cuvînt, deşi nu aveam

— nici cea mai mică îndoială cu privire la virtutea ei, totuşi, fiind împins de perfidele sugestii ale lui Archer (cadetul invidios), am început să cred că el prea puţin îi pasă de liniştea mea sufletească şi că tînărul Brown îi făcea curte în ciuda mea şi înadins ca să mă sfideze. Poate că din punctul lui de vedere mă considera un aristocrat autoritar şi opresiv, calităţi ou care eu îmi cîştigasem şi locul în societate, şi gradul în armată, deci o situaţie ce-mi oferea posibilitatea de a-mi chinui subalternii. Şi dacă descoperise gelozia mea prostească, îşi închipuia probabil că, profitînd de acest punct slab al firii mele şi chinuindu-mă, se răzbună astfel pentru micile mizerii pe care eu, datorită gradului meu, puteam să i le fac. Totuşi, un prieten adevărat, pe oare-1 aveam, a căutat să-mi arate că atenţiile lui Brown nu erau atît de vinovate sau, cel puţin, nu atît de ofensatoare, ele fiind adresate fiicei mele Julia, şi că el alesese strategia de a o curta pe mamă pentru ca aceasta să-i fie favorabilă sentimentelor lui pentru fată. Nici lucrul acesta nu ar fi fost prea măgulitor şi nu mi-ar fi făout plăcere, venind din partea unui tînăr necunoscut şi fără nume, dar nu m-aş fi simţit ofensat, aşa oum am fost suspectîndu-1 că ţinteşte mai sus. Pe scurt, simţeam că mi se aduce o insultă de moarte.

— O mică scînteie este de ajuns ca să dezlănţuie un incendiu atunci cînd materiile inflamabile stau descoperite, gata s-o primească. Am uitat cu desăvîrşire motivul iniţial de ceartă între mine şi el, dar a fost un fleac, un fapt mărunt petrecut la masa de joc de cărţi, însă care mi-a dat prilejul să-i adresez cuvinte grele şi să-l provoc la duel. Ne-am întîlnit a doua zi dimineaţa dincolo de zidurile şi esplanada fortului militar pe oare îl comandam, la frontierele coloniei noastre. Lucrurile au fost astfel aranjate ca Brown să poată fugi în caz că el ar fi fost învingătorul. Aproape că doream ca el să fie, deşi aceasta m-ar fi costat viaţa (atît eram de zdrobit sufleteşte), însă el a căzut la primul foc pe care l-am tras. Am alergat să-i dăm ajutor, însă chiar atunci o bandă de Looti, un soi de tîlhari băştinaşi care stăteau totdeauna la pîndă după pradă, s-a năpustit asupra noastră. Archer şi cu mine am ajuns la cai destul de anevoie şi ne-am croit drum prin rîndurile lor numai după o luptă aprigă, în cursul căreia cadetul a şi fost grav rănit. Pentru a pune vîrf nenorocirilor întîmplate în ziua aceea fatală, mai amintesc că soţia mea, care bănuia motivul pentru care părăsisem fortul, cuprinsă de îngrijorare, a poruncit să i se pregătească palanchinul şi a pornit în căutarea mea şi, ceea ce

— era şi mai rău, a fost şi ea atacată şi gata-gata să cadă prizonieră în mîinile altei bande de jefuitori. Din fericire a fost salvată de un escadron de cavalerie din brigada noastră, dar nu am putut să nu bag de seamă că evenimentele din acea dimineaţă nefastă i-au zdruncinat grav sănătatea, şi aşa delicată. Nici vorbele lui Archer, care, orezînd că i-a sunat ceasul, a mărturisit că mă minţise născocind anumite circumstanţe şi că, urmărindu-şi scopul, mă făcuse să bănuiesc lucruri mult mai rele decît erau în realitate, şi nici explicaţia sinceră pe care am avut-o ou Sophia şi iertarea pe care ne-am acordat-o reciproc ca rezultat al unei depline înţelegeri nu au putut opri înrăutăţirea bolii care pusese stăpînire pe ea. Â murit cam la opt luni după acest incident, lăsîndu-mi numai o fiică, de care soţia ta, doamna Mervyn, a fost aşa de bună ca să aibă grijă o bucată de vreme. Şi Julia s-a îmbolnăvit foarte rău, aşa de rău, încît am fost silit să renunţ la postul meu de comandant şi să mă înapoiez în Europa, unde aerul natal, vremea şi noutatea peisajului, toate laolaltă au contribuit să biruie boala şi să-i redea sănătatea.

— Acum cînd cunoşti povestea vieţii mele, cred că vei înceta să mă mai întrebi de oe sufăr de melancolie, ci îmi vei îngădui să mă las cuprins de ea ori de cîte ori nu voi putea să fac altfel. Fiindcă există, desigur, în naraţiunea de mai sus a vieţii mele, îndeajuns de multe amănunte ca să amărască, dacă nu chiar să otrăvească, acest potir, pe care faima şi fortuna (pe care tu le pomeneşti aşa de des) le pregătiseră ca să-mi aline anii mei de retragere.

— Aş putea adăuga şi alte circumstanţe, pe care bătrînul nostru profesor nu le-ar fi nesocotit, ci le-ar fi citat ca probe evidente că ***fatalitatea acelei zile*** a fost sortită, dar tu ai rîde dacă ţi-aş înşira aceste detalii, mai ales că ştii că nici eu nu pun temei pe ele. Totuşi, fiindcă mă aflu acum chiar în hanul acesta de unde îţi şi scriu, pot să-ţi mai spun că am aflat de o coincidenţă atît de stranie, că, în cazul cînd voi putea stabili. în urma unor probe pe care să le pot admite, că este adevărată, această coincidenţă ne va servi ca subiect al unei discuţii pline de interes. Te las acuma, fiindcă aştept o persoană cu care vreau să discut despre cumpărarea unei proprietăţi, care se află de vînzare în această parte a ţării. Este un loc pentru care am o preferinţă deosebită şi sper că faptul că ***eu*** o voi cumpăra va fi de folos celor care se despart de ea, fiindcă mi se pare că este o urzeală mîrşavă ca ci-

— neva să o cumpere ou mult sub valoarea ei. Respectuoasele mele salutări doamnei Mervyn, şi te mai însărcinez (aceasta numai fiindcă te tot lauzi că eşti un gentleman tînăr şi plin de viaţă) să o săruţi pe Julia din partea mea. Ou bine, scumpul meu Mervyn.

— Al tău pentru totdeauna
GUY MANNERING»

— in acel moment domnul Mac-Morlan intră în cameră. Reputaţia aşa de bine cunoscută a colonelului Mannering îl făcu pe acest bărbat, care era un model de probitate şi inteligenţă, să fie sincer şi încrezător. El lămuri colonelului şi avantajele, şi dezavantajele proprietăţii. Şi continuă :

— Aşa s-a prevăzut de la început, că cea mai mare parte a domeniului revine moştenitorului de partea bărbătească, astfel că cel care o cumpără se va bucura de avantajul de a păstra asupra lui o mare parte din preţul pe care, altminteri, ar fi trebuit să-l plătească, pentru eventualitatea că ar apărea, între limitele unei anumite perioade de timp, oopilul care a dispărut.

— Dacă aşa stau lucrurile, de ce urgentaţi vînzarea ?! întrebă mirat Mannering.

— Mac-Morlan zîmbi.

— In aparenţă — răspunse ei — pentru că dobînzile care vor fi aduse de preţul vînzării vor înlocui rentele precare, plătite într-un chip foarte neregulat, ale unei moşii pe care nu s-a mai adus nici o ameliorare culturilor, dar, în realitate, pentru a veni în întâmpinarea dorinţelor şi intereselor unui anumit cumpărător potenţial, care a fost principalul creditor al lui Ellangowan şi care l-a silit să se vîre în nişte afaceri de care moşierul habar n-avea (dar care lui îi erau foarte bine cunoscute), împingîndu-1 încet spre ruină, şi pentru care, este limpede, e foarte convenabil să cumpere tot domeniul, fără să pună nici un ban jos.

— Mannering se consultă apoi cu domnul Mac-Morlan asupra măsurilor pe care ar trebui să le ia pentru a zădărnici această încercare necinstită. După aceea discutară mult despre ciudata dispariţie a lui Harry Bertram chiar în ziua cînd împlinea cinci ani, dispariţie care confirma prezicerea făcută întîmplător de Mannering, la naşterea copilului, de care totuşi (lucru ce poate fi presupus cu uşurinţă, ţinînd seama de caracterul colonelului), el nu se făli de loc. Domnul Mac-Morlan nu se afla pe-atunci în funcţia de ajutor de şerif, dar cunoştea foar-

— te bine toate amănuntele şi îi făgădui colonelului că le va mai auzi încă o dată, în cele mai mici detalii, chiar din gura şerifului în persoană, dacă, aşa cum îşi propusese,- va deveni proprietar pe acele meleaguri ale Scoţiei

— Spunînd acestea şi făgăduind că-şi va ţine cuvîntul, Mac-Morlan se despărţi de colonel, fiecare fiind mulţumit şi de persoana celuilalt şi de discuţia avută împreună în seara aceea.

— In duminica următoare, colonelul Mannering, în mare ţinută, s-a dus să asiste la serviciul divin la biserica parohiei. Nimeni însă din familia Ellangowan nu era prezent şi el înţelese că bătrînului moşier îi mergea mai degrabă rău decît bine.

— Jock Jabos, care fusese încă o dată trimis cu careta la conac, se înapoie tot singur, fără cei pe care trebuia să-i aducă, dar cu vestea că domnişoara Bertram spera să-şi aducă tatăl la han a doua zi.

— CAPITOLUL XIII

— Mi-au spus că după lege ei au drept
Să-ţi ia averea toată ce-ai avut.

— Priviţi şi un tîlhar, cu chip scîrbos,

— Cum, ca un lord, plecat stă peste-un vraf
De farfurii masive de argint ;

— Mai e şi altul. Face mare haz
Că toate-ţi vînd. Acesta,ţi-a luat tot,

— Tot ce-ai avut mai vechi şi mai de preţ.

— OTWAY[1]

— A doua zi, dis-de-dimineaţă, Mannering se urcă pe cal şi, însoţit de slujitorul său, o luă spre Ellangowan. Nici nu avu nevoie să întrebe pe unde să. apuce. O scoatere la mezat este, la ţară, un spectacol deosebit, şi locul unde se desfăşoară stă la dispoziţia publicului, care, adeseori. găseşte acolo un prilej de amuzament. Iată de ce

I *Thomas Otway* (1652—1685) —- a fost unul dintre cei mai talentaţi dramaturgi tineri (a murit la 33 de ani) ai Restauraţiei. Autor al unor tragedii vestite *Alcibiades, Don Carlos, Orfanul, Vr>neţia salvată.* Otway a scris şi comedii : *Amiciţia la modă, Norocul loldatului, Ateul,* precum şi prologuri, epiloguri şi poeme. (n.t.)

— oameni cu înfăţişări felurite se îndreptau ca un şuvoi într-acolo, din toate părţile.

— După o călătorie plăcută de aproape o oră, vechile turnuri ale castelului năruit se iviră în zare, împodobind peisajul. Şi gîndurile năvăliră puzderie în mintea drumeţului. Cu ce simţăminte şi cît de diferit privise el turnurile mistuindu-se în depărtări, cu atîţia ani în urmă ! Priveliştea era neschimbată, dar cît de schimbate erau acum şi simţămintele, şi speranţele, şi felul de a gîndi al drumeţului ! Pe-atunci, şi viaţa, şi iubirea erau noi, şi toate făgăduinţele viitorului, aurite de razele lor. Iar acum, dezamăgit în dragoste, îndestulat de glorie şi de ceea ce lumea numeşte succes, ou mintea mereu chinuită de ghimpele ascuţit al unor amintiri care-1 făceau să se căiască, nădejdea sa cea mai vie era să-şi găsească un sălaş liniştit unde să se retragă şi unde să poată vieţui cu melancolia sa, care avea să-l însoţească pînă la mormînt. Şi totuşi nu se putea împiedica să nu gîndească

— „De ce oare trebuie să se tînguie cineva, deplîngînd nestatornicia speranţelor sale sau zădărnicia ţelurilor nutrite ? Au visat oare străvechile căpetenii feudale care au ridicat aceste masive, impunătoare turnuri spre a constitui o fortăreaţă a întregului lor neam şi o reşedinţă pentru puterea lor, că va veni ziua cînd ultimul dintre urmaşii lor va fi alungat de pe domeniile sale, ca un pribeag care nu mai are nimic ? Doar darurile şi mărinimia naturii rămîn neschimbate. Soarele va străluci la fel de încîntător deasupra acestor ruine, fie că ele sînt proprietatea unui venetic, fie ale unui şarlatan obscur şi josnic care a ştiut să profite de slăbiciunile legii, tot aşa cum a strălucit şi odinioară cînd flamurile întemeietorului casei de Ellangowan fîlfîiau pentru prima dată sus pe parapete şi creneluri !“

— Cu aceste gînduri, Mannering s-a trezit pe nesimţite la uşa conacului, care, în ziua aceea, era deschisă tuturor. El intră împreună ou alţii, oare treceau din odaie în odaie, fie ca să-şi aleagă anumite obiecte în dorinţa de a le cumpăra, fie numai să-şi satisfacă în felul acesta curiozitatea. întotdeauna, un aer de melancolie pluteşte deasupra unei astfel de scene, chiar în cele mai prielnice circumstanţe. Fiindcă aşezarea fără nici un gust a mobilelor, mutate de la locul lor spre a fi mai uşor examinate şi apoi luate de acolo de către cumpărători, este totdeauna neplăcută pentru ochi. Acele piese, aranjate odinioară cu grijă, aşa cum se cuvenea, păreau plăcute şi frumoase, acum însă înfăţişarea lor era jalnică şi vetustă,

—

— iar odăile, despuiate de acele obiecte care le asigurau comoditatea şi confortul, arătau nespus de triste, ca şi cum cineva le-ar fi prădat de tot oe aveau ele mai de preţ. Este apoi un lucru tare trist să vezi încăperile rezervate familiei şi celor apropiaţi casei, lipsite de apărare şi expuse privirilor curioase ale unor necioplіţi, să auzi apoi speculaţiile lor grosolane sau glumele vulgare la adresa unor obiecte şi mobile al căror rost ei nu-1 pricepeau, ca să nu mai vorbim de veselia deşănţată a multora dintre ei întreţinută, desigur, de whiskyul, oare, în asemenea ocazii, este mai întotdeauna băut fără măsură în Scoţia. Toate acestea sînt aspecte obişnuite pe care orice vînzare le oferă, nu numai cea oare se-desfăşura acuma la Ellangowan, dar în cazul de faţă, faptul că priveliştea oferită era semnul ruinării totale a unei vechi şi onorabile familii avea o semnificaţie teribilă şi dădea de gîndit.

— Se scurse oarecare vreme pînă cînd colonelul Mannering izbuti să găsească pe cineva dispus să răspundă la repetatele lui întrebări ou privire la llangowan în persoană. In cele din, urmă, o, slujnică bătrînă îi spuse, înlăcrimată şi ţinîndu-şi şorţul la ochi, că boierul se simte ceva mai bine şi ei speră ou toţii că Dumnezeu îi va da puteri să se ridice şi să părăsească casa în ziua aceea. Domnişoara Lucy aştepta din clipă în clipă careta hanului „Armele lui Gordon“, şi, întrucît ziua este frumoasă pentru acest anotimp al anului, ei l-au purtat pe boier în jilţul său pînă sus pe peluza din faţa vechiului castel pentru a nu fi martor la acest spectacol crud. Auzind acestea, colonelul Mannering plecă în căutarea lui şi curînd zări un mic grup alcătuit din patru persoane. Urcuşul era abrupt, aşa că el avu răgazul să-i recunoască pe măsură ce înainta şi să chibzuiască în ce mod s-ar cuveni să li se adreseze

— Domnul Bertram, paralizat atît de rău, că aproape nu mai era în stare să se mişte, şedea în jilţul lui, avînd pe cap o scufie de noapte şi îmbrăcat într-o haină largă din camlot' în timp ce picioarele îi erau înfăşurate în pături. La spatele lui. în picioare, cu mîinile încrucişate pe bastonul său în care se sprijinea, "tătea Dominie Samoson, pe care Mannering îl recunoscu numaidecît. Timpul nu-1 schimbase de loc. numai haina lui cea neagră era parcă mai cafenie, iar obrajii scofîlciţi păreau şi mai supţi decît ultima dată cînd îl văzuse Mannering. Alături de bătrîn,

— într-o parte, se înălţa o siluetă de silfidă, o fecioară de vreo şaptesprezece ani, pe care colonelul socoti a fi fiica lui. Cînd şi cînd, ea căta neliniştită spre alee, ca şi cum s-ar fi uitat după caretă, iar între timp potrivea păturile şi răspundea la întrebările părintelui pe care acesta se părea că le pune pe un ton cam arţăgos şi greu de mulţumit. Ea nu îndrăznea să se uite spre conac, deşi zumzetul mulţimii trebuia şă-i atragă atenţia tocmai în direcţia aceea. A patra persoană din grup era un tînăr chipeş şi politicos, care s-ar fi zis că împărtăşeşte şi el nerăbdarea manifestată de domnişoara Bertram, precum şi grija arătată de ea pentru a-şi linişti părintele şi a-1 face să se simtă cît mai bine.

— Tînărul a fost cel dintîi care l-a observat pe colonelul Guy Mannering şi s-a grăbit să-i iasă înainte ca să-l întîmpine şi să-l împiedice (dar într-un mod politicos) de a se apropia de grupul acesta de oameni nefericiţi. Mannering se opri pe dată, spunmdu-i că el este un străin faţă de care domnul Bertram s-a arătat odinioară binevoitor şi ospitalier. Mai adăugă că nu l-ar fi deranjat într-o împrejurare atît de nenorocită pentru el, dacă nu i s-ar fi părut că, în această stare, cînd aproape toţi l-au părăsit, ar avea nevoie de un prieten, arătînd că dorea să-şi ofere toate serviciile ce-i stăteau în putinţă, lui şi tinerei lady.

— El se opri apoi la mică distanţă de jilţul bolnavului. Vechea lui cunoştinţă se uită la el cu nişte ochi lipsiţi de expresie care nu dădeau nici un semn că-1 recunoscuseră, iar Dominie părea să fie prea adînc cufundat în nefericire ca să-i observe măcar prezenţa. Tînărul o luă deoparte pe domnişoara Bertram şi-i şopti cîteva cuvinte ; fata se apropie de colonel cu sfiiciune şi-i mulţumi pentru bunătatea lui.

— ... dar — continuă ea, cu ochii scăldaţi în lacrimi — mă tem că tăticu, care încă nu şi-a revenit cu totul, nu va fi în stare să-şi amintească de domnia voastră. Apoi se îndreptă spre jilţul părintelui, însoţit de colonel, şi zise : Tăticule, domnul acesta este colonelul Mannering, un vechi prieten care a venit să întrebe de dumneata.

— Ii urez bun venit din toată inima — răspunse bătrînul, ridicîndu-se puţin din jilţ şi încercînd să facă un gest curtenitor, în timp ce o scînteie de ospitalitate părea că-i luminează trăsăturile ofilite. Dar, Lucy, scumpa mea, să mergem jos în conac, n-ar trebui să ţii un gentleman, aici, în frig ! Dominie, ia cheia de la beciul cu vinuri".

—

— Domnul... a... a... domnul desigur că vrea să bea ceva după călătoria făcută.

— Mannering era nespus de îndurerat de diferenţa izbitoare pe care memoria sa o înregistra între această primire şi cea de odinioară cînd i se urase bun venit de către aceeaşi persoană. El nu putu să-şi oprească lacrimile, şi această milă pe care nu avea cum s-o ascundă îi cîştigă pe dată încrederea tinerei lady,[1] aşa de lipsită în prezent de prieteni.

— Vai, este un spectacol sfîşietor chiar pentru un străin, dar pentru sărmanul meu tată e mai bine că se află în starea aceasta, decît să simtă şi să ştie tot ce se întîmplă ! zise ea.

— Un valet în livrea urca pe cărare şi, apropiindu-se de ei, se adresă cu voce scăzută tînărului gentleman :

— Domnule Charles, stăpîna mea doreşte să veniţi numaidecîţ acolo, ca să cumpăraţi pentru ea scrinul acela din lemn de abanos, şi lady Jean Devorgoil este şi ea cu mătuşa domniei voastre... trebuie să veniţi numaidecîţ!

— Spune-le că nu m-ai găsit, Tom ; sau stai... spune-le că mă uit la nişte armăsari

— Nu, nu, nu — interveni Lucy Bertram, foarte serioasă — dacă nu vreţi să mai adăugaţi ceva la chinurile-acestei clipe cumplite, duceţi-vă imediat la cei care vă cheamă..; Acest gentleman, sînt sigură, ne va conduce la caretă.

— Fără îndoială — încuviinţă Mannering. Tînărul dumneavoastră prieten se poate bizui pe ajutorul meu.

— Atunci, la revedere ! zise tînărul Hazlewood şi-i şopti ceva la ureche, apoi o rupse la fugă în jos pe potecă, de parcă i-ar fi fost teamă să nu se răzgîndească dacă ar fi mers ou un pas mai domol.

— încotro fuge Charles Hazlewood ? întrebă bolnavul, care părea foarte obişnuit şi cu prezenţa, şi cu atenţiile lui. încotro fuge Charles Hazlewood ? Ce l-a făcut să plece aşa ?

— Se va întoarce curînd — îi răspunse Lucy, cu blîndeţe.

— Zvon de glasuri se auzi dinspre ruine. Cititorul îşi mai aminteşte, poate, că exista un drum între castel şi plajă, pe care, desigur, urcaseră cei care vorbeau acum.

— Da — spunea cineva — sînt o mulţime de scoici şi de alge marine care pot fi folosite pentru îngrăşarea pămîntului în loc de băligar, după oum prea bine poţi să vezi... iar dacă cineva ar avea chef să-şi facă o casă nouă, care poate, într-adevăr, este necesară, sînt aici o mulţi-

— me de blocuri de piatră cioplită, aici, în jurul acestei vechi temniţe bună pentru dracu...

— Doamne Dumnezeule ! exclamă grăbită domnişoara Bertram, întordndu-se spre Sampson- Este vocea nemernicului de Glossin ! Dacă tăticu îl vede, va muri fără îndoială !

— Sampson, răsucindu-se cu tot trupul, înaintă grăbit ■spre fostul agent al moşierului şi-l întîlni în clipa cînd acesta ieşea de sub arcada portalului ruinat.

— -Pleacă ! îi • strigă el. Pleacă de aici ! Vrei să-l şi omori înainte de a pune mîna pe avere ?

— Hai, hai, jupîne Dominie Sampson — îi răspunse Glossin, cu obrăznicie, la-o mai încet! Dacă habar n-ai să. predici la biserică, cum crezi că o să-ţi ascultăm predica aici ? Noi ne conducem după lege, bunul meu amic. Evanghelia ţi-o lăsăm ţie !

— Numai pomenirea numelui acestui om fusese de ajuns, în ultima vreme, ca să-l facă pe nefericitul paralitic să fie cuprins de o mînie dintre cele mai violente. Vocea lui avu, aşadar, un efect imediat. Domnul Bertram se ridică fără ca nimeni să-l ajute şi se întoarse spre el ; paloarea înspăimîntătoare a trăsăturilor sale forma un contrast ciudat cu violenţa tonului cu care i se adresă :

— Piei din ochii mei, năpîrcă ! Eşti o năpîrcă de gheaţă şi blestemată, pe care am încălzit-o la sînul meu, pînă cînd şi-a arătat colţii ca să mă muşte ! Nu te temi că zidurile casei tatălui meu se vor nărui şi-ţi vor zdrobi oasele tale de netrebnic ? Că pragul castelului Ellangowan se va căsca să te înghită ? Nu erai tu singur, fără prieteni, fără casă, sărac lipit pămîntului, cînd te-am luat de mînă ? Şi nu eşti tu acela care acum vrea să mă dea afară pe mine... pe mine şi pe fata aceasta nevinovată şi singură, fără prieteni, fără avere, din căminul nostru care ne-a adăpostit şi pe noi, şi pe strămoşii noştri, vreme de

— o mie de ani ?

— Dacă Glossin ar fi fost singur, probabil că ar fi plecat ruşinat, dar faptul că se afla de faţă un străin, în afară de persoana care-1 însoţea (un fel de topograf ce se ocupa cu măsurătoarea terenurilor din ţinut), îl îmboldi să recurgă din nou la obrăznicia sa obişnuită şi să-l înfrunte pe bătrîn. Dar sarcina asumată aproape că îl strivea fiindcă, cu toată neobrăzarea lui, nu reuşi decît "să se bîlbîie :

— Sir... Sir... domnule Bertram... Sir, nu aveţi de ce să mă blamaţi, numai propria voastră nechibzuinţă a fost de vină, Sir...

—

— Indignarea lui Mannering se apropia de punctul culminant.

— Sir — i se adresă el lui Glossin, fără a intra în fondul acestei controverse — trebuie să v-aduc la cunoştinţă că aţi ales, pentru a discuta, şi un loc, şi un timp foarte nepotrivit, cu atît mai mult cu cît însăşi prezenţa voastră nu este bine venită. Şi v-aş fi îndatorat dacă v-aţi retrage fără a mai rosti un singur cuvînt.

— Glossin, care era un bărbat înalt, voinic şi musculos, se arătă foarte mulţumit că putea să-şi verse veninul asupra unui străin pe care spera să-l intimideze mai uşor, decît să-şi susţină mîrşava-i cauză în faţa fostului său stăpîn, pe care îl ruinase.

— Nu vă cunosc cine sînteţi, Sir — se stropşi el — şi nu permit nimănui să-mi vorbească în felul acesta.

— Mannering era un temperament coleric... ochii săi aruncaseră fulgere sumbre... el îşi muşcă buza de jos pînă la sînge şi, apropiindu-se de Glossin, îi şuieră :

— Ascultă, domnule ! Că nu mă cunoşti, are prea puţină importanţă ! ***Eu te cunosc.*** Şi, pentru numele lui Dumnezeu, dacă nu cobori imediat în vale, fără a mai scoate un singur cuvînt. vei zbura de aici de sus într-o secundă !

— Tonul autoritar al colonelului, mîniat p£ bună dreptate, potoli ca prin farmec ferocitatea netrebnicului El şovăi o clipă, apoi făcu stînga împrejur şi, murmurînd printre dinţi că n-ar vrea să o sperie pe tînăra lady, dispăru soutindu-i pe eroii noştri de odioasa lui prezenţă.

— Vizitiul doamnei Mac-Candlish. care între timp urcase pînă la ei, auzind cele întîmplate, rosti cu voce tare :

— Dacă nemernicul ăsta spurcat mi-ar fi ieşit în cale, aş fi dat cu el de pămînt pînă i-aş fi rupt oasele !

— Apoi păşi înainte, se înclină şi îi anunţă că totul este pregătit de plecare. Caii şi careta îi aşteptau.

— Dar nu a mai fost nevoie de nimic. Puterile sleite ale bolnavului se istoviseră cu totul în acest ultim acces de mînie îndreptăţită, şi cînd se lăsă din nou în jilţ. inima îi încetă să mai bată. El îşi dădu duhul aproape fără un geamăt, fără agonie. Dar, stingîndu-se scînteia vieţii, trăsăturile ofilite ale feţei îi rămaseră neschimbate şi nimeni nu băgă de seamă moartea bătrînului pînă cînd Lucy, văzîndu-i ochii aţintiţi spre veşnicie, se grăbi să se apropie de el. Pulsul încetase să-i mai bată şi hohotele de plîns ale fetei au fost cele dintîi care vestiră celor de faţă că tatăl ei îşi dăduse obştescul sfîrşit.

—

— CAPITOLUL XIV

— Un clopot bate unu. Noi timpul nu-l simţim
Decît atunci cînd piere. A-i oferi un glas
Cuminte lucru este ! Şi simt solemn, intim,
Bătaia, ca o vorbă şoptită de un înger.

— YOUNG[1]

— Morala, pe care poetul Young a dedus-o, într-un fel oarecum bizar, din modul necesar de a măsura timpul, poate fi aplicată şi simţămintelor noastre ou privire la acea bucată de timp care constituie viaţa omenească. Vedem în fiecare zi bătrîni, infirmi, oameni angajaţi în ocupaţii foarte periculoase, cum tremură ca şi oum s-ar afla în pragul neantului, şi totuşi nu tragem nici un învăţămînt din fragilitatea existenţei omeneşti decît, poate, cînd e prea tîrziu. Abia atunci, cînd nu mai putem îndrepta nimic, oel puţin pentru un moment simţim la fel ca poetul „Nopţilor*[1] :

— Nădejdile şi temerile noastre
Tresar atunci, şi peste marginea genunii
Privesc în jos. La ce ? La adîncimi albastre
Fără fund. O veşnicie neagră. Pentru noi.

— Mulţimea de trîndavi şi de gură oască ce se afla la Ellangowan îşi continua amuzamentul, sau ceea ce ei numeau afacerile care îi aduseseră acolo, fără a se sinchisi oîtuşi de puţin de simţămintele acelora ce sufereau din pricina acestei vînzări. Puţini, într-adevăr, erau aceia care ştiau ceva despre familie. Tatăl, retras, urmărit de neşansă şi cu puterile spiritului năruite, dispăruse de mulţi ani din atenţia contemporanilor săi, cît despre fata lui, ei nu o cunoscuseră niciodată. Dar în clipa cînd se aflase din gură în gură că nefericitul domn Bertram murise de inimă din cauza sforţării făcute pentru a părăsi casa străbunilor săi, izbucni un torent de simpatie, la fel de îmbelşugat ca apele care au ţîşnit din stînca lovită de toiagul profetului. Obîrşia străveche şi onoarea nepătată

I Edward Young (1683—1765) — poet şi dramaturg sentimentalist englez. Opera lui de căpetenie este *Lamentaţie* sau *Ginduri nocturne despre viaţă, moarte şi nemurire,* un poem didactico-meditativ în forma unui solilocviu care îndeamnă la practicarea virtuţilor, (n.t.)

— **a** familiei erau amintite cu respect şi, mai presus de orice, se înălţa acea sacră veneraţie pe care o încearcă fiecare om în faţa nenorocirii şi care, în Scoţia, numai rareori îşi cere tributul zadarnic, cel mai adesea abia îl cere, că îl şi primeşte.

— Domnul Mac-Morlan şi anunţase degrabă că a suspendat orice operaţii de vînzare în legătură cu moşia sau alte obiecte şi remisese dreptul de posesiune a tot ce era aoolo tinerei lady, pînă cînd ea va putea să se sfătuiască cu prietenii ei şi să-şi înmormînteze tatăl.

— La început Glossin tăcuse ca un laş, copleşit de această revărsare generală de simpatie, dar apoi, revenindu-şi (fiindcă observase că indignarea oamenilor nu părea să se îndrepte direct asupra lui), avu neobrăzarea de a cere ca vînzarea să continue.

— Mi-am luat eu însumi răspunderea, garantată de funcţia mea, ca să o amîn — răspunse ajutorul de şerif
— şi voi suporta toate consecinţele. De asemenea, voi da cuvenita înştiinţare cînd vînzarea va fi reluată. Acest lucru este în favoarea tuturor celor interesaţi pentru ca pămînturile scoase la mezat să poată aduce preţul cel mai ridicat ce se va oferi în ziua licitaţiei, fiindcă acum nici vorbă că nu este vremea potrivită ca să ne aşteptăm Ia un- preţ bun... Iau asupra mea întreaga răspundere.

— Glossin părăsi şi încăperea, şi conacul, în taină şi cu repeziciune, şi probabil că i-a prins bine procedînd aşa, fiindcă între timp amicul nostru Jock Jabos tocmai vorbea unui grup numeros de copii desculţi de pe moşie ca să-l alunge cu pietre de acolo.

— Unele camere erau acum grabnic aranjate pentru primirea tinerei lady şi a defunctului. Mannering socoti că nu mai este necesar să se mai amestece întrucît acest lucru ar putea fi greşit interpretat. El mai observase, de asemenea, că mai multe familii înrudite ou Ellangowan şi care îşi trăgeau propria lor nobleţe din această înrudire, erau dispuse să plătească tribut arborelui lor genealogio, tribut pe care nenorocirea rudelor lor fusese neputincioasă pînă atunci să-l obţină Drept urmare, onoarea de a conduce solemnităţile de îngropăciune ale răposatului Godfrey Bertram (ca şi în oazul memorabilei dispute asupra locului de naştere al lui Homer) era aoum disputată de şapte gentlemeni nobili şi avuţi, dar dintre care nici unul nu-i oferise un azil atîta timp cît bătrînul trăise. Guy Mannering se hotărî, aşadar, deoarece prezenţa lui acolo nu mai avea nici un rost, să facă o scurtă călăto-

— **rie de două săptămîni, după oare perioadă urma să se reia** vînzarea domeniului Ellangowan.

— Dar mai înainte de a pleca, el încercă să stea de vorbă cu Dominie. Sărmanul om veni de îndată ce **fu** incunoştiinţat că un om doreşte să-i vorbească, ou o expresia de oarecare uimire pe chipul său uscăţiv, căruia durerea, recent încercată prin moartea prietenului drag, îi dădea un aer dezagreabil. După ce făcu cîteva plecăciuni pînă la pămînt în faţa lui Mannering, rămase apoi drept, in picioare, aşteptînd ou răbdare să se dumirească pentru ce fusese chemat.

— Poate sînteţi în încurcătură, domnule Sampson —
i se adresă Mannering — încercînd să ghiciţi ce poate avea un străin să vorbească cu domnia voastră.

— Aşa este, dar îmi dau cu părerea că poate e vorba despre rugămintea de a instrui un tînăr în ştiinţe filologice sau umaniste, dar nu pot... nu pot... mai am încă **o** sarcină de îndeplinit.

— Nu, domnule Sampson, dorinţele mele nu sînt aşa de mari. Nu am nici un fiu, ci numai o fiică, şi după cum
— o cunosc eu, nu v-ar fi o elevă potrivită.

— Fără îndoială, nu, — replică Sampson, al cărui suflet era aşa de simplu. Totuşi, eu am fost acela oare am educat-o pe domnişoara Lucy, dîndu-i tot felul de învăţături folositoare, măcar că a învăţat-o şi menajera aoele exerciţii nefolositoare, cum sînt cusutul şi croitul.

— Ei bine, domnule — îi replică Mannering — tocmai de domnişoara Lucy vreau să vorbesc... dar nu vă amintiţi de mine, nu-i aşa ?

— Sampson, care şi aşa era destul de distrat, nu-şi aducea aminte nici de astrologul de odinioară, nici de străinul care luase apărarea patronului său în disputa cu Glossin, într-atît de rău moartea neaşteptată a prietenului său îi încurcase şirul ideilor.

— Ei bine, asta n-are nici o importanţă — continuă colonelul, văzînd că Sampson nu-i răspunde Sînt o veche cunoştinţă a răposatului domn Bertram, care vrea şi care are şi mijloacele de a-i ajuta fiica în împrejurările nefericite în care_ se află- Pe lîngă aceasta, mă mai bate gîndul să cumpăr acest domeniu şi aş dori să păstraţi lucrurile în bună ordine **în** casa aceasta ; veţi avea, aşadar, bunătatea de a folosi această mică sumă pentru cheltuielile obişnuite ale familiei ? Şi zicînd acestea, puse **în** mîna lui Dominie o pungă plină cu aur.

— Pro-di-gi-os ! exclamă Dominie Sampson. Dar dacă domnia voastră ar vrea să zăbovească...

—

— Cu neputinţă, domnule, cu neputinţă ! îi răspunse

— Mannering, indreptmdu-se spre uşă.

— Pro-di-gi-os ! repetă Dominie Sampson, urmîndu-1 de aproape pînă în capul scărilor şi ţinînd în tot acest timp punga în mînă. Dar în ce priveşte aceşti bani...

— Mannering coborî scările cît putu de repede.

— Pro-di-gi-os ! exclamă Dominie Sampson pentru a treia oară, de data aceasta din pragul uşii principale. Dar în ce priveşte acest fel...

— însă Mannering se afla pe cal şi galopa spre han, aşa că nu-1 mai auzea. în această vreme, Dominie, care niciodată, nici pentru sine, nici ca să păstreze pentru altul, nu posedase nici măcar a patra parte a acestei sume, deşi nu era mai mare de douăzeci de guinee, „ceru sfat“, aşa cum spunea el, cum ar trebui să se comporte cu privire la frumoasa sumă de bani, lăsată, cum am văzut, în sarcina lui. Din fericire, el găsi un sfătuitor dezinteresat în persoana lui Mac-Morlan, care îi arătă modul cel mai nimerit de a dispune de ea, hărăzind-o trebuinţelor domnişoarei Bertram, acesta fiind, fără îndoială, şi scopul pentru care o destinase donatorul.

— Mulţi dintre nobilii din împrejurimi se zoreau acuma sincer să-şi ofere ospitalitatea şi să-şi arate bunătatea faţă de sărmana fată. Dar **ea** simţea o repulsie firească să intre într-o casă, pentru întîia dată, **ca** o fiinţă primită mai mult din milă decît din ospitalitate, şi se hotărî să aştepte părerea şi sfatul rud£i sale mai apropiate, doamna Margaret Bertram de Singleside, o lady în vîrstă şi nemăritată, căreia îi scrisese imediat, relatîndu-i jalnica ei situaţie din momentul de faţă.

— Funeraliile decedatului domn Bertram au avut loc într-o intimitate decentă, iar tînăra şi nefericita lady nu se mai putea considera acum decît ca un fel de chiriaşă vremelnică a casei în care se născuse şi în care răbdarea şi atenţiile ei blînde „legănaseră leagănul vîrstei care apune" un timp aşa de lung. Convorbirile ei cu domnul Mac-Morlan o încurajaseră să spere că nu va fi lipsită de acest azil nici pe neaşteptate şi nici într-un fel neomenos, dar fortuna poruncise altfel.

— Cu două zile înainte de data sorocită pentru vînzarea pămînturilor şi a domeniului Ellangowan, Mac-Morlan aşteptase ceas de ceas sosirea colonelului Mannering sau măcar a unei scrisori din partea lui pentru a-i da procură ca să acţioneze în numele său. Dar nimic de felul acesta nu se întâmplă. Domnul Mac-Morlan, pare se scula. dis,de-dimineaţă, trecuse mereu pe la oficiul poştal, însă nu

— găsise acolo nici o scrisoare pentru el. Văzînd aceasta, începuse să creadă că-1 va vedea pe colonelul Mannering apărînd la ora micului dejun, drept care porunci soţiei sale să scoată serviciul de porţelan cel mai bun şi

— să se pregătească şi ea oum va şti mai bine. Dar totul a fost în zadar.

— Vai — zicea el — dacă aş fi fost mai prudent ca să prevăd aceasta, aş fi răscolit Scoţia în lung şi-n lat, şi tot aş fi găsit pe cineva care să ofere mai mult decît Glossin.

— Insă, din nefericire, toate aceste gînduri îi veniseră prea tîrziu : acum nu mai era nimic de făcut. Ora hotărîtă se apropia şi părţile interesate se întîlniră la Masons' Lodge, locul fixat pentru vînzarea amînată. Mac-Morlan lungi, cît îi permise buna-cuviinţă, formalităţile preliminare şi citi articolele de vînzare tărăgănind cuvintele ca şi cum şi-ar fi citit propria-i osîndă la moarte. De cîte ori uşa încăperii se deschidea, el întorcea capul spre intrare, cu o speranţă care însă devenea din ce în ce mai slabă. De asemenea, trăgea cu urechea la fiece zgomot de pe uliţa satului, căznindu-se să distingă ropot de copite sau huruit de roţi. Dar totul a fost de prisos. Atunci îi veni o altă idee strălucită, şi anume că Mannering folosise poate pe altcineva pentru această tranzacţie. Nici măcar o singură clipă nu se simţise îmboldit să nu mai aibă încredere în colonel, după felul cum se desfăşuraseră pînă atunci lucrurile. Dar şi această ultimă nădejde

i se nărui, dovedindu-se fără nici un temei

— După o pauză solemnă, domnul Glossin oferi, primul, un preţ derizoriu pentru pămînturile şi baronia Ellangowan. Nimeni nu dădu mai mult şi nici un alt competitor nu mai apăru, aşa că, după scurgerea intervalului legal, măsurat prin răsturnarea unei clepsidre, noul cumpărător intră în posesiunea titlurilor de proprietate şi domnul Mac-Morlan a fost obligat, în limbajul de specialitate, „să considere şi să declare vînzarea efectuată în mod legal şi să prefere pe numitul Gilbert Glossin drept cumpărător ai numitelor pămînturi şi domeniu[11]. Cinstitul tranzactor şi ajutor de şerif **a** refuzat apoi să participe **la o** splendidă petrecere pe **care** Gilbert Glossin, acum cavaler de Ellangowan, **a** dat-o în cinstea celorlalţi **şi** s-a întors acasă mîhnit peste măsură, amărăciune pe care şi-o manifestă prin reproşuri **vehemente la** adresa toanelor şi uşurinţei arătate **de** aceşti nababi indieni, **care nu ştiu** unde **vor** fi **peste zece zile. Dar** fortuna generoasă **s-a** hotărît să-şi ia **asupra ei toată răspunderea pentru**

— cele întîmplate şi curmă acest fel de lamentare prin care Mac-Morlan îşi arăta resentimentul.

— Un curier sosi seara pe la ora şase, „beat criţă“, cum se exprimase slujnica, cu o împuternicire semnată de colonelul Mannering, cu patru zile în urmă, şi datată dintr-un oraş situat cam la o sută de mile de Kippletringan, prin care colonelul îi dădea puteri depline lui Mac-Morlan, sau altcuiva pe care acesta l-ar putea folosi, ca să facă intenţionata cumpărare, menţionînd în acelaşi timp că probleme familiale urgente l-au rechemat la Westmoreland, unde i se putea şi scrie pe adresa cavalerului Arthur Mervyn, de la Mervyn-Hall.

— Mac-Morlan, într-o izbucnire de furie, azvîrli procura în capul slujnicei şi fu oprit numai cu forţa de a nu-1 biciui cu cravaşa pe netrebnicul curier, de a cărui trîndăvie şi beţie fortuna se folosise ca să-i aducă o dezamăgire atît de mare ca aceea care-1 încercase.

— CAPITOLUL XV

— Nici bani, nici aur nu mai am,

— Pămîntul meu acum ia-l tu!
— Dă-mi aur, bunule John Scales
îţi dau pămîntul, nu zi nu !

— John i-a cerut apoi in scris,

— Şi bani frumoşi i-a dăruit,

— Dar de socoti tot ce **a** dat,
— Pămîntul jace interit.

— Moştenitorul **de Linne**[1]

— Urmaşul lui John o’the Scales din regiunea scoţiană Galloway a fost mai deştept decît prototipul său. El a reuşit să devină moştenitor de Linne, fără neplăcuta ceremonie de a „pune jos nişte bani buni de aur roşcat".

1

I *Moştenitorul de Linne* este o baladă din colecţia *Relicve ale vechii poezii engleze* publicată de episcopul *Thomas Percy* (1729—1811). Balada descrie povestea risipitorului moştenitor al domeniului Linne, care, cheltuindu-şi toţi banii, îşi vinde domeniul părintesc lui John o’the Scales. (n.t.)

—

— **Domnişoara Bertram** abia **află această dureroasă şi neaşteptată** veste (după speranţele pe **care** le nutrise în ul**tima** vreme), că şi începu să-şi desăvîrşească pregătirile, **pe** care le şi făcuse, pentru a părăsi imediat conacul. Domnul Mac-Morlan o ajută să-şi aranjeze toate cele cuvenite şi apoi o imploră cu atîta omenie să primească ocrotirea şi ospitalitatea acoperişului său pînă cînd va primi un răspuns de la verişoara ei ori va fi în stare să **se** decidă definitiv încotro s-o apuce, îneît ea îşi dădu seama că ar fi fost o dovadă de lipsă de bună creştere să refuze o invitaţie făcută cu atîta bunătate. Iar doamna Mac-Morlan, întru nimic deosebită de o lady, se trăgea dintr-o familie bună şi avea maniere atît de alese, îneît era cu totul potrivită să primească o astfel de vizită şi să facă plăcută domnişoarei Bertram şederea în casa ei. Un cămin şi o primire ospitalieră erau, aşadar, pentru ea două bunuri cîştigate, aşa că purcese ou o inimă mai veselă să plătească lefurile şi să-şi ia rămas bun de la puţinii servitori ai familiei.

— Cînd există calităţi demne de a fi stimate de ambele părţi, această sarcină are totdeauna ceva înduioşător, iar împrejurările de faţă o făceau îndoit de tristă. Toţi îşi primiră ceea ce li se datora şi chiar puţin mai mult, şi fiecare, cu mulţumiri şi cu urări de bine (la care se adăugară şi lacrimi), îşi luă rămas bun de la tînăra lui stăpînă. Cînd toate s-au sfîrşit, singurul oare mai rămăsese în salon era domnul Mac-Morlan, care venise să-şi conducă musafira la casa lui, în afai'ă de -credinciosul Dominie Sampson şi, bineînţeles, domnişoara Bertram.

— Şi acum — zise sărmana orfană — trebuie să-mi iau rămas bun de la unul dintre cei mai vechi şi mai credincioşi prieteni. Cerul să vă binecuvînteze, domnule Sampson, şi să vă răsplătească pentru toată bunătatea arătată mie, sărmanei voastre pupile, pe care aţi învăţat-o atîţea lucruri frumoase, cît şi pentru prietenia voastră faţă de cel care ne-a fost luat... Şi sper că voi avea în curînd numai veşti bune de la domnia voastră.

— Zicînd acestea, ea îi strecură în mînă o pungă conţinînd cîteva monede de aur şi se ridică spre a părăsi salonul.

— Dominie Sampson se ridică şi el, dar făcu asta numai ca să rămînă în picioare, cu gura larg deschisă, în prada unei uimiri de nedescris. Gîndnl de a se despărţi de domnişoara Lucy Bertram, oriunde s-ar fi dus ea, nu-i trecuse vreodată prin mintea sa atît de simplă şi credincioasă.

—
— El puse, aşadar, banii pe masă mimaidecît în semn de refuz.

— Desigur, gestul este inadecvat — zise atunci Mac-Morlan, înţelegînd greşit semnificaţia lui — dar circumstanţele...

— Domnul Sampson schiţă un gest de nerăbdare :

— Nu e vorba de bani... Nu e vorba de bani... Dar mă doare că vrea să se despartă de mine, de mine care am mîncat din pîinea tatălui ei şi am băut din paharul lui vreme de mai bine de douăzeci de ani... Numai cînd mă gîndesc s-o părăsesc... s-o părăsesc, în durere şi nenorocire ! Nu, domnişoară Lucy, nu trebuia niciodată să vă gîndiţi la aşa ceva. Nu v-aţi îndura niciodată să-l alungaţi pe sărmanul cîine al tatălui vostru şi vreţi să mă trataţi pe mine mai rău decît pe un dulău ? Nu, domnişoară Lucy Bertram, cît timp voi trăi, nu mă voi despărţi de dumneavoastră. Nu vă voi fi în nici un fel povară... m-am gîndit cum să evit şi acest lucru. Şi vă voi spune, aşa oum Ruth i-a spus lui Naomi : „Nu mă sili să te părăsesc şi să mă duc de la tine ; căci unde te vei duce tu, acolo voi merge şi eu, şi unde vei trăi tu, voi trăi şi eu ; poporul tău va fi poporul meu, şi Dumnezeul tău va fi Dumnezeul meu. Unde vei muri tu, voi muri şi eu, şi acolo vreau să fiu îngropată. Orice-mi va face Domnul, numai moartea mă va despărţi de tine“.

— In timpul acestei cuvîntări, cea mai lungă rostită vreodată de Dominie Sampson, şiroaie de lacrimi curgeau din ochii acestei fiinţe credincioase, şi nici Lucy, nici Mac-Morlan QU-şi putură reţine plînsul în faţa acestei izbucniri neaşteptate de iubire şi devotament.

— Domnule Sampson — zise Mac-Morlan, după ce recursese cînd la tabachera de prizat tabac, cînd la batistă ca să-şi şteargă lacrimile — casa mea este destul de mare şi, dacă vreţi să acceptaţi un pat acolo, cîtă vreme domnişoara Bertram ne va onora cu şederea ei, mă voi considera foarte fericit şi acoperişul meu nespus de norocos de a primi un om de merit şi credincios ca dumneavoastră. Şi-apoi, cu o delicateţe sortită să împiedice orice încercare din partea domnişoarei Bertram de a nu lua cu ea acest satelit neaşteptat, adăugă : Afacerile mele mi-au cerut adeseori să mai am, pe lîngă funcţionarii mei prezenţi, şi pe altcineva care să se priceapă mai bine la calcule şi contabilitate, şi aş fi fericit de a recurge la ajutorul dumneavoastră din cînd în cînd.

—

— Desigur, desigur — zise Sampson, cu cea mai mare vioiciune. Mă pricep şi la contabilitatea în partidă dublă, şi la metoda italiană.

— Intre timp intrase în odaie şi vizitiul ca să anunţe că îi aşteaptă caii şi trăsura ; el se oprise mai deoparte şi rămase neobservat într-un colţ în timpul acestei scene mişcătoare, şi mai tîrziu o încredinţă pe doamna **Mac-** Candlish că a fost scena cea mai impresionantă pe care a văzut-o vreodată, „că şi moartea iepei cenuşii, drăguţa de ea, nu a fost nimic pe lîngă asta". Această împrejurare, aoum neînsemnată, va avea după aceea, oricît de curios s-ar părea, consecinţe foarte interesante pentru Dominie.

— Musafirilor li s-a urat un ospitalier bun venit din partea doamnei Mac-Morlan, căreia (ca şi celorlalţi) soţul ei i-a spus că îl angajase pe Dominie Sampson să descurce nişte conturi aflate în neregulă, vreme în care va locui cu familia lor, deoarece acest lucru era foarte potrivit pentru ceea ce urma să facă. Domnul Mac-Morlan, care cunoştea bine lumea, dăduse această explicaţie în ce priveşte prezenţa lui Dominie, fiind conştient că, oricît de onorabil ar fi ataşamentul fidel al lui Dominie, şi pentru propria lui inimă, şi pentru familia de Ellangowan, înfăţişarea lui nu-1 arăta să fie un „scutier al doamnelor", făcîndu-1 mai degrabă pe de-a întregul ridicol, în prezenţa unei fete fermecătoare de şaptesprezece ani.

— Dominie Sampson îşi îndeplinea cu mare zel sarcinile pe care domnul Mac-Morlan i le încredinţase, dar s-a băgat de seamă că, la o anumită oră după micul dejun, el dispărea cu regularitate şi se întorcea înapoi abia la ceasul mesei. După-masa şi-o petrecea lucrind în birou pentru noul său patron. Intr-o sîmbătă, el apăru dinaintea lui Mac-Morlan, cu o licărire de triumf în ochi, şi-i puse pe masă două piese de aur.

— De ce aţi pus banii aceştia aici, Dominie ? îl întrebă Mac-Morlan.

— Mai întîi, ca să m-achit pentru cele ce domnia voastră cheltuieşte cu mine şi, dacă va mai rămîne ceva, doresc să-i treceţi în contul stăpînei mele, domnişoara Lucy Bertram.

— Dar, domnule Sampson, munca dumneavoastră în biroul meu valorează mult mai mult decît cheltuiesc eu pentru dumneavoastră... deci ***eu*** vă sînt debitor, bunul meu prieten.

— Atunci vă rog luaţi totul — zise Dominie, întinzîndu-i baniis^- în folosul domnişoarei Lucy Bertram.

—

— Bine, Dominie, dar banii aceştia...

— I-am cîştigat în mod cinstit, domnule Mac-Morlan, sînt recompensa mărinimoasă a unui gentleman tînăr căruia îi predau greaca şi latina. Citesc ou el trei ore în

— fiecare zi !

— Încă trei-patru întrebări au fost de ajuns pentru oa Dominie să mărturisească, fericit, că acest generos elev nu era altul decît tînărul Hazlewood şi că acesta îl întâlnea"* pe profesorul său zilnic la hanul doamnei Mac-Candlish. De altfel, prin ea, oare vorbise la toată lumea despre ataşamentul dezinteresat al lui Sampson pentru tînăra lady, reuşise el să-şi cîştige acest şcolar neobosit şi mărinimos.

— Mac-Morlan rămase tare impresionat de cele auzite. Fără îndoială, Dominie Sampson era un cărturar foarte învăţat şi un om de caracter, şi tot fără îndoială că era **o** plăcere să-i citeşti pe clasicii greci şi latini; totuşi ca un tînăr de douăzeci de ani să străbată călare şapte mile, dus, şi încă şapte, întors, în fiecare zi de lucru a săptămînii, numai ca să şadă în acest fel de tete-â-tete ou profesorul său timp de trei ore, era un zel faţă de literatură căruia nu-ţi prea venea să-i dai crezare în întregime. îţi trebuia însă numai puţină iscusinţă ca să afli tot ce voiai de la Dominie, fiindcă firea lui cinstită nu admitea niciodată decît gîndurile cele mai simple şi lipsite de orice vicleşug. Aşa că, după oe Mac-Morlan află tot ce vroise să ştie, îl întrebă :

— Cunoaşte oare şi domnişoara Bertram cum îşi petrece timpul bunul meu prieten ?

— De bună seamă că încă nu ştie. Domnul Charles mi-a recomandat să fiu discret şi să tăinuiesc lecţiile, ca să nu se afle de ele, pentru ca domnişoara Lucy să n-aibă cumva scrupule şi să refuze de a primi micul venit care provine de aici, dar — adăugă el — nu va fi posibil să ascund multă vreme acest lucru, mai ales că domnul Charles mi-a propus ca pe viitor să vină, din cînd în cînd, sfPfacem lecţiile noastre aici, în casă.

— Aşa a zis ? începu Mac-Morlan să se dumirească. Da, da, acum încep să înţeleg lucrurile mai bine. Şi mai spune-mi. te rog, domnule Sampson, petreceţi aceste trei ore, în întregime, numai traducînd şi făcînd retroversiuni ?

— Fără îndoială că nu ; mai avem şi cîte o mică convorbire colocvială ca să facem mai plăcut studiul. Nu ştiţi ce zice poetul:

—

— ...Neque semper arcurn
Tendit Apollo ?'

— Abilul investigator încercă atunci să smulgă de la acest Phoebus din Galloway, cam în jurul căror subiecte se învîrteau conversaţiile lor în momentele acelea de pauză.

— Despre ce am putea să discutăm decît despre întîlnirile noastre de altă dată de la Ellangowan ?... Şi, să vă spun drept, cred că am mai discutat deseori şi despre domnişoara Lucy... fiindcă domnul Charles Hazlewood, în această privinţă, îmi seamănă mie, domnule Mac-Morlan. Eu, cînd încep să vorbesc despre ea, nu ştiu niciodată unde să mă opresc... şi cum spun eu cîteodată (glumind, bineînţeles), ea ne fură cam jumătate din timpul menit lecţiilor noastre !

— „Oho ! gîndi în sinea lui Mac-Morlan. Acum încep să văd cam din ce parte bate vîntul. Pare-mi-se că am mai auzit eu ceva în legătură cu tînărul acesta".

— Apoi începu să chibzuiască cum să se poarte ca să o ocrotească cît mai bine pe aceea pe care o numea „ma protegeeJ" şi chiar pe sine însuşi, fiindcă domnul Hazlewood-senior era avut, puternic, ambiţios şi răzbunător şi se uita şi la rang în legătură cu orice relaţie pe care şi-o putea face fiul său- In cele din urmă, avînd cea mai bună părere despre judecata şi puterea de a analiza situaţia a celei pe care o găzduia, se hotărî să folosească primul prilej cînd s-ar întîmpla să fie împreună şi să-i comunice faptele ca pe ceva banal, lipsit de importanţă. Şi prilejul se ivi. Căutînd să vorbească cît se poate de firesc, el i se adresă astfel :

— Vă felicit, domnişoară Bertram, pentru norocul care a dat peste prietenul domniei voastre, domnul Sampson ; are un elev care-i plăteşte două guinee pentru douăsprezece lecţii de greacă şi latină !

— •— Adevărat ? Sînt fericită şi uimită în acelaşi timp. Cine poate să fie aşa de generos ? S-a întors colonelul Mannering ?

— Nu, nu, nu-i vorba de colonelul Mannering, dar de ce nu v-aţi gîndit mai întîi la vechea cunoştinţă a domniei voastre, la domnul Charles Hazlewood ? El mai spune că ar vrea să ia lecţiile aici. Aş dori să-i putem oferi tot confortul necesar.

— Lucy se roşi pînă în vîrful urechilor. Apoi răspunse
— hotărît :

— Pentru numele lui Dumnezeu, nu, domnule Mac-Morlan... să nu îngăduiţi acest **lucru... Charles Hazle-**
— wood a avut, şi-aşa, destule necazuri din pricina asta.

— Din cauză că studiază clasicii greci şi latini, scumpa şi tînăra mea lady ?! se arătă el, mirat, prefăcîndu-se dinadins că o înţelege greşit- Cei mai mulţi tineri gentlemeni au păţit cam la fel, la o vîrstă sau alta, dar cu domnul Charles socot că este. ou totul altceva, el învaţă de bună voie.

— Miss Bertram nu mai răspunse nimic şi gazda ei nu mai făcu nici o încercare ca să reia discuţia, întrucît ea părea să chibzuiască asupra veştii primite pentru a lua o hotărîre. A doua zi, domnişoara Bertram folosi ocazia de a sta de vorbă ou domnul Sampson. Mai îniîi îşi exprimă cu deosebită gentileţe mulţumirile ei pline de recunoştinţă pentru ataşamentul lui atît de dezinteresat şi bucuria ei privitor la faptul că el poate să cîştige o sumă frumoasă pentru lecţiile sale. Apoi îi sugeră discret că modul în care el conduce studiile lui Charles Hazlewood trebuie să fie obositor pentru elevul său şi că ar fi mai bine ca ei să renunţe deocamdată pînă cînd el va putea locui fie cu elevul său, fie cît mai aproape cu putinţă. Sampson refuză, aşa cum de fapt ea se şi aşteptase, şi nici nu vru să audă despre o astfel de propunere, fiindcă, spunea el, nu ar părăsi-o nici chiar dacă regele l-ar face preceptorul prinţului de Wales[I]. Şi încheie cu amărăciune :

— Dar înţeleg că sînteţi prea mîndră ca să împărţiţi cu mine din puţinul pe care-1 cîştig, sau poate v-aţi plictisit de mine şi mă consideraţi o povară.

— Nu-i deloc adevărat. Aţi fost cel mai vechi prieten al tatălui meu, aş putea zice aproape singurul său prieten... mîndră nu sînt, Domnul mi-e martor, şi n-am nici un motiv să fiu... faceţi cum credeţi că este mai bine în această privinţă, dar v-aş rămîne foarte îndatorată să-i spuneţi domnului Charles Hazlewood că aţi avut cu mine
— o discuţie relativ la studiile lui şi că am fost de părere că desfăşurarea mai departe a lecţiilor în casa aceasta este cu neputinţă şi de aceea nici să nu se gîndească la aşa ceva.

— Dominie Sampson o părăsi, cu capul plecat, şi, în timp ce închidea uşa, nu se putu opri să nu murmure celebrul ***varium ei mutabile***[II] al **poetului Vergilius.** A doau **zi dimineaţă apăru însă cu un aer plin de căinţă şi-i întinse domnişoarei Bertram o scrisoare, zicîndu-i :**

7

I **Nu** totdeauna arcul şi-l ţine întins Apolo **(Vergilius).** (n.t.)

II *Nestatornică ţi schimbătoare,* citat din *Eneida* (în limba latină în text), (n.t.)

—

— Domnul Hazlewood urmează să-şi întrerupă lecţiile. El m-a răsplătit generos pentru pierderea pecuniară pe care o voi suferi eu ; dar oum va suplini oare ***el*** pierderea cunoştinţelor clasice pe care le-ar fi putut dobîndi sub instrucţia mea ? Chiar pentru a scrie această mică epistolă a pierdut mai mult de o oră, a rupt mai multe eoli, irosind bunătate de hîrtie albă şi patru pene de scris ! L-aş fi învăţat în numai trei săptămîni să scrie clar, corect, citibil, netremurat... ar fi putut deveni un copist de prima mînă... dar facă-se voia lui Dumnezeu !

— Scrisoarea conţinea numai cîteva rînduri, de regrete profunde şi de învinuiri aduse cruzimii domnişoarei Bertram, care nu numai că refuza să-l vadă, dar nici nu-i permitea măcar, în modul cel mai discret, să afle veşti despre sănătatea ei şi să contribuie la ajutorarea ei. Dar epistola se sfîrşea cu asigurările că toată severitatea de care dădea ea dovadă era zadarnică şi că nimic nu va putea zdruncina ataşamentul lui Charles Hazlewood.

— Sub activa oblăduire a doamnei Mac-Candlish, Sampson reuşi să-şi găsească şi alţi elevi (foarte diferiţi ca rang de Charles Hazlewood), dar ale căror lecţii se dovediră mult mai prost plătite. Totuşi el era astfel în stare să cîstige ceva şi se simţea nespus de mîndru în inima lui cînd îi aducea în fiece săptămînă domnului Mac-Morlan acest mic cîştig, din care îşi oprea numai un neînsemnat ***peculinm***[1] pentru a-şi umple tabachera şi punga cu tutun.

— Aici vom părăsi din nou satul Kippletringan, ca să ne mai interesăm şi de eroul nostru principal, de Guy Mannering, ca nu cumva cititorii noştri să se teamă că-1 vom pierde din vedere pentru un alt sfert de veac.

1 Sumă de bani economisită, la romani, de un sclav ; de aici sensul de „cîştig neînsemnat’ , (n.t.)

—

— CAPITOLUL XVI

— Fetiţh noastră Polly e tare uşurică

— Şi tot ce-am învăţat-o de loc ea nu aplică,

— Mă-ntreb dacă vreodată un om, cît timp trăieşte.

— Va reuşi o fată s-o crească cum voieşte !

— Căci o îmbraci cu grijă, ales, o faci frumoasă.
Ispititoare, fină, distinsă, graţioasă,

— Şi-n loc să fie sobră, retrasă şi cuminte,
— Ea tuturor atuncea le iese înainte !

— Opera cerşetorului[1]

— Am aflat că, după moartea domnului Bertram, colonelul Guy Mannering plecase, nu departe, într-o călătorie, propunîndu-şi să se reîntoarcă în împrejurimile Ellangowanului înainte ca scoaterea la mezat a acelei proprietăţi să aibă loc. Urmînd această intenţie, el vizită Edinburghul şi alte locuri- Se afla acum pe drumul de înapoiere spre acel district din sud-vestul Scoţiei unde se desfăşoară povestirea noastră, şi ajunsese într-un oraş cu poştă, cam la o sută de mile de Kippletringan, unde îi ceruse prietenului său, domnul Mervyn, să-i adreseze scrisorile, cînd primi una de la acest gentleman conţinînd o ştire destul de neplăcută. Noi ne-am şi luat libertatea de a cerceta ***a secretis*** epistolele acestui gentleman, astfel că sîntem în măsură să prezentăm cititorului un extras din această scrisoare :

— "‘In primul rînd, îţi cer iertare, ţie, celui mai scump dintre prietenii mei, pentru noua suferinţă pe care ţi-o voi pricinui, deschizîndu-ţi răni mai vechi, ca acelea la care tu te refereai în epistola ta, răni aşa de pline de otravă cum sînt ale tale. Am auzit de multe ori, deşi poate în mod eronat, că atenţiile domnului Brown erau adresate doamnei Mannering. Iar dacă aşa au stat, într-adevăr, lucrurile, nici nu era de conceput ca, în situaţia ta, îndrăzneala lui să treacă neobservată şi să rămînă nepedepsită. înţelepţii spun că noi trebuie să remitem societăţii civile drepturile noastre naturale de autoapărare, dar numai cu condiţia ca prevederile legii să 9 ne poată ocroti. Dacă acest preţ nu poate fi plătit, şi renunţarea noastră devine lipsită de sens. De exemplu, cred că nimeni nu gîndeşte că n-aş fi îndreptăţit să-mi apăr punga şi

I Motto-ul este extras din *Opera cerşetorului,* lucrare importantă a lui *John Cray* (1685—1732), poet neoclasic, fabulist şi dramaturg cu venă umoristică şi satirică, (n.t.)

— viaţa **contra** unui **tîlhar de drumul mare,** la **fel cum** ap **face-o şi un indian necivilizat care nu are nici legi, nici magistraţi ca să-l** apere. Problema de **a te** împotrivi **sau de a** te supune trebuie rezolvată numai în funcţie de **situaţia** în care mă aflu şi de mijloacele de care dispun **ca** să mă apăr. Iar dacă, fiind înarmat şi egal în forţă, consimt să mă supun injustiţiei şi violenţei din partea ori**cărui** om, fie el de rang sau om de rînd, cred că numai cu greu se poate atribui o astfel de atitudine vreunui sentiment- moral sau religios care ar sălăşlui în mine. La fel **e** pentru oricine afară numai dacă nu-i cumva quaker[1]. Iar un atentat la propria mea onoare îmi pare că este cam tot aşa ceva. Injuria (oricît de mică ar fi ea în sine) este un i'ău care are consecinţe mult mai profunde sub toate aspectele vieţii decît acela pe care mi l-ar putea face un tîlhar de drumul mare, iar a face dreptate părţii care a suferit injuria este un lucru mai puţin de competenţa jurisprudenţei, ba aş zice, mai degrabă cu totul dincolo de puterea ei. Dacă un individ vrea să-i fure lui Arthur Mervyn conţinutul pungii sale (presupunînd că numitul Arthur nu are nici un mijloc de apărare sau îndemînarea **şi** curajul de a le utiliza), atunci judecătorii din Lancaster sau Carlisle **îi** vor face dreptate prinzînd **şi** închizîndu-1 pe jefuitor. Şi totuşi, cine va susţine că sînt obligat să aştept această dreptate şi să mă las prădat mai întîi, dacă eu însumi am mijloacele şi curajul să-mi ocrotesc propria-mi avere ? Dar dacă mi se aduce o injurie (la care, dacă nu reacţionez, ar însemna să-mi pătez pe vecie buna mea reputaţie printre oamenii de onoare), injurie contra căreia cei doisprezece judecători ai unui juriu englez, cu lordul cancelar în frunte, nu pot face nimic ca să mi-o şteargă, în baza cărui articol de lege sau lege a raţiunii mi se interzice mie să apăr ceea ce ar trebui să fie şi este, pentru toţi oamenii de onoare, cu mult mai presus decît toată averea lor ? Eu nu vorbeso aici de comandamentele religiei care interzic aşa ceva, dar aş vrea să găsesc un teolog sau un pastor care m-ar osîndi că-mi apăr viaţa şi proprietatea. Iar dacă admitem dreptul de apărare a proprietăţii, care în astfel de cazuri este, în general, admis, presupun că nici o distincţie nu poate fi făcută între apărarea persoanei mele fizice sau **a** bunurilor mele şi apărarea reputaţiei sau onoarei mele-

I Membrii linei sccte protestante fondată de *Ceorge Fot* {1624—1691), între anii 1648—1650, care recomandă non-violenţa în orice situaţie, (n.t.)

— **Că aceasta din urmă este expusă a fi atacată de persoane avînd un rang în viaţă diferit de acela al unui tîlhar,** persoane nepătate **ca moravuri şi avînd un** caracter **ire**proşabil, toate acestea nu-mi pot afecta drepbul meu legal de autoapărare. Se poate să regret că împrejurările m-au vîrît într-o dispută personală ou o astfel de persoană, dar ar trebui să simt acelaşi regret pentru un inamic brav şi generos care cade sub spada mea într-o bătălie dintre ţările noastre. Ajuns aici, voi lăsa dezbaterea problemei pe seama oazuîştilor, mărginindu-mă totuşi să observ că tot ceea ce am spus nu poate justifica nici pe un duelist de profesie, nici pe acela care este agresor într-o dispută de onoare. Vreau numai să îndreptăţesc şi să absolv de vină pe acela care este tîrît într-o astfel de dispută din cauza unei .injurii care, repet, dacă ar **fi** suportată pasiv, **i-ar** păta pentru totdeauna şi rangul, **şi** stima de care se bucură în societate.

— îmi pare rău că te bate gîndul să te stabileşti în Scoţia şi totuşi sînt mulţumit că nu te vei mai afla la o depărtare atît de imensă (ca atunci dnd erai în India) şi că te vei stabili la o latitudine mult mai favorabilă. A te deplasa la Westmoreland, de la Devonshire, ar putea să înfioare pe cineva din Indiile de est, dar a veni la noi, din Galloway, din comitatul tău Dumfriesshire, înseamnă doar un pas, şi încă unul mic, mai aproape de soare. Pe lîngă asta, dacă, aşa cum bănuiesc, domeniul despre care e vorba este chiar cel pe care se află vechiul castel bîntuit de stafii, acolo unde ai făcut-o pe astrologul, în raita ta de-acum douăzeci de ani prin părţile dinspre miazănoapte ale ţării, nu mă miră deloc hotărîrea ta. Te-am auzit descriind prea adeseori priveliştea aceea îneîntătoare, cu talentul tău comic dar plin de entuziasm, ca să mai sper că te-ar mai putea opri cineva pe lumea asta de a cumpăra. Sper totuşi că ospitalierul moşier, căruia îi plăcea aşa de mult să stea la taifas, nu a sărăcit şi că nostimul lui capelan, de care ne-ai făcut aşa de des să rîdem, este încă ***in rerum natura'.***

— Şi aici, dragul meu Mannering, aş vrea să mă opresc, fiindcă sufăr nespus acum dnd îţi povestesc ceea ce mai am de spus, deşi sînt încredinţat că, în tot ceea ce voi spune, nu există nici cea mai mică incorectitudine care ar putea fi reproşată pupilei mele temporare, Julia Mannering, şi cu privire la care să te pun în gardă. Totuşi trebuie să-mi **apăr porecla pe care mi-o dădea** ţi ca **toţii la Colegiu** da

—

— *Cinstitul Dunstable*\ aşa că, **în cîteva** cuvinte, iata despre **ce e** vorba.

— Fiica ta a moştenit mult din firea ta romantică ; în plus, ea doreşte să fie admirată, ceea ce, mai mult sau mai puţin, doresc toate femeile drăguţe. Pe lîngă aceasta, Se pare că ea va fi şi singura ta moştenitoare, un amănunt neînsemnat pentru cei care se uită la Julia cu ochii mei, dar totuşi o momeală straşnică pentru şireţi, prefăcuţi şi netrebnici. Ştii prea bine cum glumeam chiar cu ea privitor la aerul ei dulce, melancolic şi la obiceiurile ei de a face plimbări solitare, dis-de-dimineaţă, cînd nimeni nu s-a sculat încă, sau sub clarul de lună, cînd toata lumea ar trebui să fie în pat, sau la masa de cărţi de joc, ceea ce este aproape totuna. Incidentul care urmează ar putea prea bine să fie tratat în glumă, dar aş vrea mai degrabă ca lucrul acesta să vină din partea ta, şi nu de la mine-

— De două sau de trei ori în timpul ultimelor două săptămîni am auzit, la un ceas tîrziu în noapte, sau foarte devreme dimineaţa, o mică arie hindusă cîntată la flageolet[2], o melodie foarte îndrăgită de fiica ta. O bucată de vreme am crezut că vreun servitor, cu ureche muzicală, al cărui dor pentru muzică nu se poate manifesta ziua din cauza treburilor pe care trebuie să le îndeplinească, alege aceste ore de linişte pentru a imita sunetele pe care le-a auzit, poate, cînd stătea în anticameră. Dar seara trecută, avînd de lucru în cabinetul meu şi rămînînd aco-

— lo pînă noaptea tîrziu, (cabinetul se află imediat sub odaia domnişoarei Mannering), spre marea mea surpriză m-am convins că sunetele de flageolet, pe care le-am auzit foarte clar, veneau dinspre lacul de sub fereastră. Curios să văd cine ne delectează cu serenade la această oră din noapte, m-am furişat tiptil spre fereastra odăii mele. Şi alţii mai vegheau în afară de mine ! Poate ţi-aduci aminte că domnişoara Mannering a preferat acea încăpere, sub motiv că are balcon, care, ca şi fereastra odăii, dă **spre lac. Ei bine, am auzit cum pervazul mobil al ferestrei se ridică, oblonul este dat în lături şi** propria-i **voce adresîndu-se unei** persoane care-i răspundea de **jos. Toate acestea nu-s *Mult zgomot pentru nimic',* nu** m-am înşelat, nici vorbă de aşa ceva, îi cunosc prea bine glasul, şi apoi, modulaţiile ei erau aşa de dulci, de insinuante... Şi, ca **să-ţi** spun **tot** adevărul, şi cuvintele care veneau de **jos** aveau aceeaşi cadenţă, a unei iubiri dintre cele mai tandre. Cît despre subiectul conversaţiei lor, nu-ţi pot spune nimic. Am ridicat şi eu pervazul mobil al ferestrei pentru **a** putea auzi mai bine, dar n-am putut prinde nimio altceva decît şoaptele acestui ***rendez-vous*** spaniol şi, deşi **am fost cît se** poate de precaut, zgomotul uşor[2] pe care l-am **făcut** i-a alarmat pe vorbitori şi obloanele au fost închise pe dată, iar fereastra ooborîtă **într-o** clipită. Zgomotul unei perechi de vîsle **în** apă anunţa retragerea bărbatului care participase la acest dialog. Intr-adevăr, i-am văzut şi barca, pe care **o** conducea cu multă iscusinţă **şi** repeziciune, zburînd peste **lac** ca **o** luntre cu doisprezece vîslaşi. A doua zi dimineaţa i-am întrebat pe cîţiva dintre servitorii mei, ca din întîmplare, şi am aflat

că paznicul de vînătoare, pe cînd îşi făoea rondul, văzuse **de doiiă** ori **barca în** spatele casei şi auzise şi el flageoletul. M-am abţinut **să** întreb mai mult, de teamă să nu **o bag** pe Julia în gura acelora pe care-i descoseam- Dar **la** micul **dejun** am scăpat **o** aluzie banală despre serenada auzită în ajun noaptea şi ţi-o jur că domnişoara Marv nering făcea feţe-feţe : cînd se înroşea, cînd pălea ! Dar am schimbat imediat subiectul, dînd un alt curs conversaţiei, ca ea să creadă că observaţia mea **a** fost cu totul întâmplătoare. De atunci însă am lăsat lumina aprinsă toată noaptea **în** bibliotecă, unde am deschis şi obloanele, pentru ca musafirului nocturn să-i piară pofta de a se mai apropia, iar ca s-o opresc pe Julia de a mai face plimbări solitare, am adus ca argument şi timpul aspru datorat iernii care se apropia, precum şi umezeala ceţii. Domnişoara Mannering s-a supus cu o pasivitate care nu este proprie firii sale **şi** care, **ca** să **ţi-o** spun verde în faţă, este **o** consecinţă **a** întregii poveşti, care, dintre toate, îmi place cel mai puţin. Julia are prea mult din firea **scumpului său tată, ca să renunţe aşa de uşor la oricare din toanele ei, dacă ceva din străfundurile fiinţei sale**

—

— **nu** ar fi sfătuit-o că este mal prudent să evite orice discuţie şi împotrivire.

— Ţi-am spus ce aveam pe inimă **şi** tu vei judeca singur ce este mai bine de făcut. Nu am pomenit nimic despre aceasta nici bunei mele soţii, care, fiind o fidelă apărătoare a slăbiciunilor proprii sexului ei, m-ar fi mustrat, desigur, că ţi-am adus la cunoştinţă asemenea fleacuri. Ba, poate, i-ar fi venit în minte, în lipsă de altceva, să-şi exercite propria-i elocvenţă şi asupra domnişoarei Mannering. Şi m-am temut că această forţă **a** cuvîntului, oricît ar fi de convingătoare cînd mi-este adresată mie, obiectul **ei** legitim, va da greş, făcînd mai mult rău decît bine **în** cazul oonsiderat. Poate chiar tu vei crede de cuviinţă că este mai prudent să acţionezi fără **a** dojeni şi fără măcar a avea aerul că ştii ceva despre această mică întîmplare. Julia seamănă foarte bine cu un anumit amic al meu ȝ are o imaginaţie bogată şi ageră şi este capabilă de pasiuni intense, **aşa** că se simte ispitită să exagereze şi binele, **şi** răul pe care le întîlneşte în viaţă. Ea este totuşi o fată încântătoare, la fel de generoasă şi bună la suflet, pe cât este de drăgălaşă. I-am dat sărutul pe care i l-ai trimis din toată inima şi, ca să-mi mulţumească, m-a bătut de câteva ori peste degete cu mânuţa ei delicată. Te rog întoarce-te cât poţi mai repede. Intre timp, bizuie-te pe vigilenţa credinciosului tău,

— ARTHUR MERVYN»

— ■"POST SCRIPTUM. Vei mai fi vrând poate să ştii dacă ani oea mai mică bănuială asupra persoanei care i-a cântat serenadele. îţi spun adevărul: n-am nici una. Nu există nici un tânăr gentleman prin partea locului, care, după rang sau avere, să fie o partidă posibilă pentru Julia şi pe care l-aş putea suspecta cît de cît că joacă un rol. Dar pe celălalt mal al lacului, aproape diametral opus conacului Mervyn, se află un blestemat de han, locul de refugiu al tuturor gentlemenilor plimbăreţi de toate soiurile : poeţi, actori, pictori, muzicanţi, care vin acolo să rccite, să bată cîmpii şi să se înnebunească după pitorescul priveliştilor noastre. Plătim un preţ scump pentru aceste frumuseţi care adună roiuri de vagabonzi şi pierde-vară laolaltă. Dacă Julia ar fi fata mea, tocmai de unul dintre aceşti indivizi m-aş teme. Este generoasă şi romantică. In plus, în fiecare săptămînă scrie şase pagini unei prietene cu care corespondează, şi este un lucru trist **să**

— nu ai ce spune intr-o astfel de situaţie, fie că-ţi lipseşte — deprinderea de **a** simţi, fie pe cea de **a scrie.** încă o dată, la revedere.

— Dacă aş fi tratat această problemă **ou mai multă se**riozitate decît am făcut-o, m-aş fi arătat **nedrept** faţă de ceea ce simţi; dacă aş fi trecut-o eu **vederea, m-aş** fi discreditat pe mine.

— A. M.»

— Consecinţa acestei scrisori a fost **că,** după **ce** a trimis pe netrebnicul mesager ou scrisoarea pentru domnul Mac-Morlan, împuternicindu-1 să cumpere domeniul Ellangowan, colonelul Mannering întoarse calul spre **o** direcţie mai sudică şi... „nici n-a zăbovit, nici nu **s-a** odihnit", cum se zice, pînă cînd n-a ajuns la conacul prietenului său, domnul Mervyn, situat pe malul unui frumos lac din Westmoreland.

— CAPITOLUL XVII

— Cerul milos a-nvăţat muritorii să scrie,
— Pe doamnele-n limb, pe iubiţii din puşcărie,
— Ori pe-autorul care eroii in fată ne pune,
— Și-i lasă singuri apoi povestea lor a-şi expune.

— IMITAȚIE[1]

— Cînd Mannering s-a înapoiat în Angiia, prima lui grijă a fost să-şi înscrie fiica într-un pension de fete cu o reputaţie foarte bună pentru a-i desăvîrşi aici educaţia- Totuşi, observînd că progresele ei în dobîndirea acelor cunoştinţe şi maniere cu care el o vroia împodobită nu s-au dovedit aşa de rapide precum ar fi dorit-o nerăbdarea lui, el a retras-o pe domnişoara Mannering de la şcoală, la sfîrşitul primului trimestru. Astfel că fata a avut doar vreme să lege o prietenie veşnică cu domnişoara Matilda Marchmont. o tînără lady cam de vîrsta sa, care se apro-

I Această imitaţie este făcută după poetul neoclasic *Alexander Pope,* cunoscut, printre altele, pentru poemele sale morale şi filosofice **:** *Un eseu despre om* şi cele patru *Eseuri morale,* dintre care unul se ocupă *Despre caracterul femeilor,* care, desigur, **i-a** prilejuit lui *Sir Walter Scott* imitația de mai **sus. (n.t.)**

— **pia acum** de **optsprezece ani. Pentru ochiul** ei cel fidel **erau expediate acele lungi epistole ce plecau de la conacul Mervyn, pe** aripile poştei, în timpul cînd domnişoa**ra** Mannering locuia acolo. A arunca o privire asupra cîtorva scurte fragmente ale acestor scrisori ne este neapărat necesar pentru a face povestirea noastră mai de înţeles.

— PRIMUL FRAGMENT

— "Vai, scumpa mea Matilda, cît sînt de nefericită cînd îţi scriu toate acestea ! Nenorocirea şi-a pus, încă din leagăn, pecetea pe năpăstuita, sărmata ta prietenă ! Gîndeşte-te numai că a trebuit să ne despărţim pentru un lucru atît de lipsit de însemnătate : o frază negramaticală în exerciţiul meu de italiană şi trei note false într-una din sonatele lui Paesiello[1] ! Dar aceasta face parte din caracterul tatălui meu, pe care îmi este imposibil să-ţi spun dacă îl admir sau dacă mai mult mă tem de el. Succesele lui în viaţă şi în război, obiceiul său de a înlătura din cale orice obstacol, datorită voinţei sale, chiar şi-atunci cînd părea cu neputinţă, toate acestea au conferit caracterului său o trăsătură peremptorie, l-au făcut nerăbdător, de aceea nu suferă nici să fie contrazis, nici să admită slăbiciunile. Aceasta, pentru că el însuşi are atîtea calităţi ! Mai află apoi că am mai auzit de la unii şi de la alţii (lucru pe jumătate confirmat de cîteva cuvinte misterioase pe care le-am auzit din gura sărmanei mele mame) că el mai posedă şi cunoştinţele unor ştiinţe oculte, astăzi uitate de lume, care conferă celor ce le stăpînesc puterea să ceară şi să obţină ca evenimentele viitoare, neclare şi întunecate, să le apară limpede în faţa ochilor ! Nu-i aşa că numai ideea în sine de a fi înzestrat cu o astfel de putere sau chiar cu acest talent deosebit, alături de o inteligenţă prodigioasă, pe care lumea ar putea să o confunde cu acea putere, nu-i aşa, scumpa mea Matilda, că toate acestea aruncă o măreţie tainică asupra omului care le are ? Vei socoti toate astea ca ceva romantic, poate, dar nu uita că sînt născută în ţara talismanelor şi a descintecelor şi că toată copilăria mi-a fost legănată de poveşti fermecătoare, de care tu nu te poţi bucura decît prin găteala jalnică a unei traduceri franceze. O, Matilda, cum aş mai vrea să poţi vedea feţele oacheşe ale slujitoarelor mele

3 *Ciovani Paesiello* (1741—1816), compozitor italian, (n.t.)

4

5 Indiene, făcînd cerc, pline de gravitate sacră, în jurul unui povestitor de pe buzele căruia istorisirea curgea neîntrerupt, jumătate îmbrăcată în haina sobră a prozei, jumătate în limbajul dulce ca mierea al poeziei ! Nu e deci

6 de mirare că basmele europene sună reci **şi** neinteresante puse alături de poveştile orientale, ale căror efecte minunate asupra ascultătorilor le-am putut constata".

7 AL DOILEA FRAGMENT

8 «Tu eşti confidenta mea, scumpă Matilda, şi îmi cunoşti taina inimii, ou privire la sentimentele mele faţă de Brown. Nu voi zice : faţă de memoria lui. Sînt ferm convinsă că trăieşte şi că, negreşit, îmi este credincios. Omagiile respectuoase pe care mi le-a adresat în India au fost încurajate de sărmana mea mamă, încurajate poate în mod nesăbuit, ţinînd seama de prejudecăţile tatălui meu, **cu** privire la rang şi avere ! Iar eu, aproape o fetiţă, desigur că nici nu era de aşteptat să fiu mai înţeleaptă decît aceea sub a cărei ocrotire natura m-a aşezat. Pe tatăl meu veşnic angajat în îndeplinirea datoriei militare, nu l-am văzut decît la intervale mari de timp şi eram învăţată să mă uit de jos în sus la el, mai degrabă **cu** teamă decît **cu** încredere. O, dacă cerul ar fi vrut ca totul să fi decurs altfel ! Ar fi fost mult mai bine pentru noi toţi astăzi !»

9 AL TREILEA FRAGMEN1

10 «Mă întrebi de ce nu-i faG cunoscut tatălui meu că Brown trăieşte sau de oe nu-i spun măcar că a supravieţuit rănii pe care a primit-o în acel nefericit duel şi că i-a scris mamei mele pentru a o anunţa că s-a însănătoşit pe deplin şi speră să scape grabnic din captivitate. Dar un soldat oare în război a ucis adeseori oameni nu se sinchiseşte probabil prea mult cînd se gîndeşte la acea presupusă nenorocire, care pe mine aproape m-a împietrit, ca să zic aşa, cînd am aflat-o. Şi chiar dacă i-aş arăta scrisoarea, nu ar reieşi oare că Brown, nu numai că este viu, dar că îşi păstrează cu încăpăţînare speranţele de a oîştiga afecţiunea sărmanei tale prietene, adică tocmai pricina pentru care tatăl meu a vrut să-l ucidă ? Şi n-ar fi ăsta un motiv care să-l irite cu mult mai mult, tulburînd liniştea sufletească a colonelului Guy Mannering, decît îi pricinuieste gîndul la presupusul lui mormînt ?

11 Dacă **va reuşi** să **scape** din **mîinile acelor jefuitori,** sînt **convinsă că se va înapoia imediat în Anglia şi voi avea atunci vreme să mă gîndesc cum aş putea mai bine să dezvălui** tatălui **meu** că **el** trăieşte. Dar dacă, **vai** ! speranţa **mea** cea mare **şi** de nezdruncinat **nu** mi se va împlini, **la** ce bun atunci să rup vălul unei taine pline de **aşa** multe **şi** dureroase aduceri aminte ? Scumpa mea mamă era atît de înfricoşată ca acest lucru să nu se afle, **încît** îmi vine să cred că ea a preferat **cu** bună-ştiinţă **să-l** lase pe tata **a** bănui că atenţiile lui Brown se adre**sau** ei, mai degrabă decît ca el să descopere.adevăratul lor obiect şi, o, scumpa mea Matilda, oricît respect datorez memoriei mamei mele, dă-mi voie totuşi să-i dau dreptate părintelui meu care trăieşte. Fiindcă nu pot decît **să** condamn modul nesincer al conduitei pe care a adoptat-o, la fel de nedrept faţă de tata, pe cît era de primejdios pentru ea şi pentru mine. Dar, odihnească-se în pace ! **în** acţiunile ei, ea nu se lăsa călăuzită de raţiune, **ci** de inimă, şi oare s-ar cuveni ca fiica sa, care i-a moştenit toate slăbiciunile, tocmai ea să **fie** prima care să-i dea în vileag defectele ?»•

12 **AL** PATRULEA FRAGMENT

13 «Dacă India este patria magiei, atunci conacul Mervyn, scumpa mea Matilda, este, fără îndoială, patria poveştilor romantice. Peisajul este atît de frumos, aşa cum natura zămisleşte numai în locurile cele mai sublime : căderi de apă cu sunet dulce, munţi ce-şi înalţă către cer frunţile brăzdate, lacuri care, unduind ca nişte şerpi uriaşi de-a lungul unor văi umbroase, îţi descoperă la fiecare meandră privelişti tăinuite, tot mai romantice, dominate de stînci semeţe ce se ridică pînă la nori. Găseşti aici toată sălbăticia unui Salvator[I] alături de peisajele îneîntătoare ale lui Claude[II]. Sînt, de asemenea, fericită că am găsit cel puţin un obiect asupra căruia tatăl meoi să-şi reverse, ca şi mine, entuziasmul. El este un mare admirator al naturii, pe care o vede şi ca pictor, şi ca poet, şi am trăit cele mai sublime desfătări cînd mi-a vorbit despre observaţiile sale, căutînd să-mi explice şi caracterul, şi efectele acc-stor strălucitoare mar-kn-e ale puterii naturii. Aş

1

I *Salvator Rossa* (1015—1S73), pictor, **gravor,** poet **şi** muzician naoolitan A pictat peisaje **sublime, sălbatice şi melancolice,** (n.t.)

II *Claude Lorrian* (1000—1G82) — pictor francez pcisajist iscusit în care romanticii au găsit un precursor al lor. (n.t.)

14 **vrea ca el să se stabilească definitiv în acest ţinut** fermecător. Dar gîndurile **lui îi** mînă mai spre miazănoapte **şi, în** clipa **de** faţă, **el** se află plecat într-o călătorie prin Scoţia, încercînd, cel puţin aşa cred, să cumpere un domeniu unde şi-ar putea stabili reşedinţa. El ţine foarte mult, fiind legat de anumite amintiri din tinereţe, la locurile acelea. Aşa că, scumpa mea Matilda, trebuie să mă depărtez şi mai mult de tine mai înainte de a mă instala într-un nou cămin, dar cît de fericită voi fi cînd îţi voi putea spune : „Vino, Matilda, şi fii oaspetele credincioasei tale Julia".

15 In prezent locuiesc la familia Mervyn, vechi amici ai tatălui meu. Ea este o femeie foarte drăguţă : pe jumătate lady, pe jumătate gospodină, cît despre cunoştinţele sau imaginaţia ei... o, Doamne, prietena ta, scumpa mea Matilda, ar putea să le caute la fel de zadarnic oum ar fi căutat dragoste la doamna „Teach'em[I]" (vezi că nu am uitat porecla pe care o dădeam profesoarei noastre ?). El însă este cu totul diferit de soţia lui... foarte diferit şi de tata, totuşi mă amuză şi-mi suportă capriciile. Este durduliu, are o inimă bună şi este înzestrat ou multă isteţime, aş mai adăuga că nu e lipsit şi de simţul umorului. Are încă unele pretenţii de a fi socotit ***un beau garqon***[II]***,*** fiindcă presupun că în tinereţe a fost destul de chipeş şi pe lîngă toate acestea este un entuziast al agriculturii. îmi place să-l fac să se caţăre pînă în vîrful dealurilor sau să coboare pînă la poalele cascadelor, dar în schimb sînt obligată să-i admir ridichile, lucerna şi timoftica. îmi închipui că mă crede o domnişoară cam prostuţă şi romantică, înzestrată cu (trebuie să scriu cuvîntul) oarecare frumuseţe şi o inimă bună. Mai cred că acest gentleman se pricepe să aprecieze cum se cuvine chipul unei femei, dar nu mă aştept ca el să-mi poată înţelege şi sentimentele. Aşa că îşi cam rîde de mine, mă însoţeşte uneori la plimbare, şontîc-şontîc (fiindcă, scumpul de el, are şi gută) şi-mi povesteşte întîmplări din lumea largă, deoarece a văzut o mulţime, iar eu îl ascult şi zîmbesc şi caut să par cît mai drăguţă, mai plăcută şi mai naturală, pe cît îmi stă mie în putinţă, şi uite aşa ne împăcăm de minune.

16 Dar, vai, scumpa mea Matilda ! Ce greu mi-ar trece timpul, chiar în acest paradis romantic, locuind cu două

I Formă prescurtată de la *teach them* (învăţaţi-le). Poreclă dată unei pedante (n t.)

II *Băiat frumos* (în limba franceză în text), (n.t.)

17 **fiinţe ce se potrivesc atît de puţin** cu **feericul peisaj din jurul lor, dacă** n-ai **fi tu** aceea **care să-mi** răspunzi cu fidelitate **la** micile şi plictisitoarele amănunte pe care ţi **le** dau ! **Te rog, nu** uita să-**mi** scrii **cel** puţin de trei **ori pe** săptămînă şi cred că nu vei fi pusă în încurcătură că nu **ai** ce să-mi spui.»

18 AL CINCILEA FRAGMENT

19 «Sînt aşa de emoţionată că nu ştiu cum să-ţi împărtăşesc mai repede ce am să-ţi spun ! Mîna îmi tremură şi inima îmi bate încă aşa de tare, îneît sarcina de a-ţi scrie devine aproape imposibilă! Nu ţi-am spus eu că trăieşte ?! Nu ţi-am spus eu că nu disperez ?! Cum ai putut să crezi, draga mea Matilda, că sentimentele mele (ţinînd seama de faptul că atunci cînd ne-am despărţit eram aşa de mică) se născuseră mai degrabă dintr-o imaginaţie înflăcărată decît din străfundurile inimii mele ?! O, eram atît de sigură că ele erau sincere, şi nu înşelătoare, aşa cum sînt adeseori cele pe care inima ni le dictează ! Cît despre istorisirea mea, fie ea, scumpa mea prietenă, mărturia cea mai sacră, după cum este şi dovada cea mai sinceră adusă pe altarul prieteniei noastre.

20 Aici, cei ai casei se culcă devreme... mai devreme decît ar dori inima mea, care, cu povara ei de griji, nu poate să se liniştească aşa de iute şi să doarmă. De aceea iau de obicei o carte şi citesc o oră sau două după ce mă retrag în odaia mea. despre care cred că ţi-am spus că are un balconaş ce dă spre lac şi despre care am de gînd să-ţi dau cîteva amănunte. Mervyn-hall, conacul nostru, fiind o clădire veche, în parte, şi zidit în aşa fel ca să poată fi apărat oricînd, este situat chiar pe malul unui lac. O piatră lăsată să cadă de pe acest balconaş ie^-it în afară ar cădea direct în apele lacului, destul de adînc ca să îngăduie plutirea unui schif. Am lăsat obloanele de Ia fereastră întredeschise pentru ca, înainte de a mă sui în pat. să pot, după obiceiul pe care mi l-am făcut, să mă uit afară şi să văd lumina lunii revărsîndu-se pe undele lacului. Eram cufundată în citirea mişcătoarei scene din ***Neguţătorul din Veneţia*** în care cei doi îndrăgostiţi, descriind liniştea unei nopţi de vară, caută fiecare să-i găsească farmece noi în faţa celuilalt, şi eram pierdută într-un fel de reverie în care se împleteau strîns cele citite cu propriile mele doruri născute de lectură,

21 **cînd am auzit dinspre lac acordurile grave ale flageole-tului. Ţi-am mai spus, cred, că acesta era instrumeiTtul**

22 favorit al lui Brown. Cine putea să cînte la ceasul acela tîrziu din noapte, fiindcă, deşi vremea era liniştită şi senină, anotimpul fiind înaintat, afară era prea frig ca cineva să aibă chef de cîntat, oricine ar fi fost el. M-am apropiat de fereastră şi am ascultat, cu răsuflarea tăiată... sunetele se opreau un răstimp, apoi reîncepeau... din nou se opreau... iar îmi ajungeau la ureche, din ce în ce mai aproape, şi mai aproape. In cele din urmă am desluşit cît se poate de limpede acea mică arie hindusă, pe care tu s» numeai aria mea favorită (ţi-am spus de la cine am învăţat-o) şi am înţeles că instrumentul şi cînteeul sînt ale lui !... Era oare o muzică pămîntească, sau numai sunete purtate de vînt care îmi prevesteau moartea lui ?

23 Au trecut cîteva clipe pînă să-mi adun tot curajul ca să ies pe balcon... nimic nu ar fi putut să-mi dea această îndrăzneală decît nezdruncinata convingere a inimii mele că el trăieşte şi că ne vom întîlni din nou... numai această credinţă mi-a insuflat curajul să ies, deşi inima îmi bătea să-mi spargă pieptul. Era un schif mic, cu o singură persoană... O, Matilda, era chiar el. I-am recunoscut silueta, deşi după **o** absenţă aşa de îndelungată şi fiind noapte, de parcă ne-am fi despărţit abia ieri şi ne-am fi întîlnit iar în plină zi. Și-a condus barca pînă sub balconul meu şi mi-a vorbit; cu greu aş putea să-ţi relatez ce mi-a spus sau ce i-am răspuns. Intr-adevăr, abia dacă-mi puteam găsi cuvintele din cauza plînsului, dar erau lacrimi de, bucurie. Ne-a speriat lătratul unui cîine, la oarecare depărtare de noi, şi ne-am despărţit, dar nu mai înainte de a mă pune să jur că-1 voi aştepta la aceeaşi oră şi în acelaşi loc astă-seară.

24 Dar încotro şi la ce vor duce toate acestea ? Pot eu să răspund la întrebare ? Nu, nu pot. Dar ştiu că providenţa. care l-a salvat de la moarte şi l-a scăpat din captivitate. ferindu-1, de asemenea, şi pe tata de a vărsa sîngele unui nevinovat care nu i-a clintit un fir de păr din cap, acea providenţă trebuie să mă conducă şi pe mine teafără prin acest labirint. îmi e de ajuns hotărîrea fermă pe eare am luat-o, ca Matilda să nu roşească pentru prietena ei, tata pentru fiioa lui şi iubitul meu pentru aceea căreia i-a închinat dragostea lui.»

25

26 CAPITOLUL XVIII

27 Vorbe de dragoste schimbate cu un bărbat de la fereastră **1 Straşnică** ticluire !

28 Mult zgomot pentru nimic

29 Trebuie să continuăm eu redarea fragmentelor din scrisorile domnişoarei Mannering pentru a pune în adevărata lor lumină sentimentele, principiile şi bunul ei simţ firesc, toate însă uşor adumbrite de o educaţie greşită şi de nesăbuinţa unei mame care, în inima ei, îşi socotise întotdeauna soţul un tiran, pînă cînd ajunsese să se teamă într-adevăr de el, şi care citise nenumărate romane de dragoste şi cu cavaleri, pînă cînd se îndrăgostise în aşa hal de intrigile complicate întîlnite în paginile lor, îneît dorise să trăiască un mic roman în propria ei familie şi să facă din fiica ei, o fetişcană de numai şaisprezece ani, eroina principală. Ii plăceau micile taine, intrigi şi secrete, şi totuşi tremura văzînd indignarea pe care aceste mărunte manevre le pricinuiau soţului ei. Aşa că adeseori ea născocea cîte ceva numai din plăcere sau dintr-un spirit de contradicţie, intra apoi în încurcături mai mari fără să-şi dea seama, iar mai târziu încerca să se descurce recurgînd la noi stratageme sau acoperindu-şi greşelile cu disimulări şi, nemaiputînd să iasă din ochiurile propriilor ei urzeli, era silită să continue, de teama de a nu fi descoperită, nişte intrigi la care recursese la început doar din capriciu.

30 Din fericire pentru ea, tînărul pe care îl admisese într-un mod aşa de imprudent în intimitatea ei şi-l încurajase să se uite la fiică-sa, era un bărbat de caracter, condueîndu-se după principii morale bine stabilite şi înzestrat cu o mîndrie plină de cinste. Datorită acestor calităţi, el era un prieten intim mult mai de încredere decît doamna Mannering ar fi îndrăznit să spere sau să se aştepte* Numai obscuritatea naşterii sale era singurul lucru ce 1 se putea reproşa, altminteri :

31 Plin de noroc pe lume a venit,

32 Iubind virtuţi şi-al faimei răsărit,

33 Toţi îl vegheau să-i vadă-naltul ţel,
34 Şi nimeni nu se îndoia de el•

35 Dar nu era de aşteptat să reziste mrejelor ademenitoare'pe care imprudenţa doamnei Mannering i le arun-

36 **case în cale şi să nu se îndrăgostească de tînăra lady,** a

37 cărei frumuseţe şi purtări alese puteau să-i îndreptăţească iubirea chiar şi în locuri unde un astfel de prilej se iveşte mai des decît într-un fort îndepărtat al coloniilor engleze din India. Cele ce au urmat au fost în parte descrise în scrisoarea lui Mannering către domnul Mervyn şi a le reda încă o dată, cu lămuriri suplimentare, ar însemna să abuzăm de răbdarea cititorilor noştri.

38 Prin urmare, sărind anumite pasaje deja cunoscute, vom continua cu altele, din fragmentele promise sorise de domnişoara Mannering pentru amica ei.

39 FRAGMENTUL AL ŞASELEA

40 -“L-am văzut din nou, Matilda, l-am mai văzut de două ori. Am folosit toate argumentele pentru a-1 convinge că acest mod tainic de a ne vedea este primejdios pentru amîndoi... l-am implorat chiar să-şi caute norocul în viaţă fără să se mai gîndească la mine, ştiind că inima mi-e împăcată de cînd am aflat că n-a căzut ucis de tatăl meu. Mi-a răspuns... dar cum aş putea să-ţi povestesc în amănunt tot ce mi-a răspuns ?! Mi-a pus dinainte acele vechi speranţe ale lui pe care mama i-a îngăduit să le nutrească şi a încercat să mă convingă despre nebunia unei căsătorii fără consimţământul tatălui meu. Dar de aşa ceva, Matilda, n-ici nu vreau s-aud. M-am împotrivit, mi-am înăbuşit sentimentele, care se răzvrăteau ca să vină în ajutor rugăminţii lui, şi totuşi nu ştiu cum voi ieşi din acest labirint nefericit în care ne-a aruncat pe amîndoi şi soarta, şi nebunia noastră !

41 M-am gîndit la toate acestea, Matilda. pînă cînd am simţit că ameţesc... şi noi am găsit altă soluţie mai bună decît să mărturisesc totul tatălui meu. El merită acest lucru fiindcă bunătatea lui este nemăsurată şi mai cred că am observat în firea lui (fiindcă i-am studiat caracterul mai de aproape) că acele simţăminte mai aspre, pe care le manifestă, apar în primul rînd acolo unde el bănuieşte înşelăciune, minciună şi că, în această privinţă, poate, firea lui a fost în trecut greşit înţeleasă tocmai de fiinţa care i-a fost mai dragă Şi el are ceva romantic în felul său de a fi şi am constatat că povestirea unei acţiuni generoase, a unei fapte de eroism sau de renunţare virtuoasă l-au făcut adeseori să lăcrimeze, lacrimi care refuzau să curgă dnd auzea o istorisire ce se mărginea doar la relatarea unui dezastru. Dar Brown îmi argu-

42 **mentează că tata are** o **antipatie personală împotriva** lui. **Şi obscuritatea naşterii lui... aceasta va fi iar** o **imensă oprelişte** ! **O,** Matilda, **sper că nici unul dintre strămoşii tăi nu** a luptat **nici** la Poitiers[I] **şi nici la Agincourt**[II]**.** Dacă **n-ar** fi vorba de veneraţia pe care tatăl meu **o are pentru** memoria lui Sir Miles Mannering, m-aş explica imediat **în** faţa lui, fără să am nici pe jumătate din teama pe care o simt acum !»

43 FRAGMENTUL AL ŞAPTELEA

44 •“Chiar în această clipă am primit epistola ta, scrisoarea ta cea mai binevenită ! Mulţumiri ţie, celei mai scumpe dintre prietenele mele, pentru toate sfaturile şi toată iubirea cu care mă înconjori ! Şi nu am altfel cum să-ţi răsplătesc toate acestea decît arătîndu-ţi aceeaşi încredere fără de margini !

45 Mă întrebi care este obîrşia lui Brown, încît un descendent al ei poate fi atît de nesuferit tatălui meu. Povestea lui poate fi relatată în cîteva cuvinte. Fste de baştină din Scoţia, dar, rămînînd orfan, educaţia lui **a** trecut pe seama unei familii înrudite, stabilită în Olanda. **A** studiat ca să se dedice negoţului şi **a** fost trimis destul de tînăr într-una din coloniile noastre din răsărit, unde tutorele lui avea o filială condusă de un agent comercial. Dar acest agent **a** murit cu puţină vreme înainte de a sosi el în India, aşa că nu a mai avut încotro (fiind lipsit de orice alte mijloace de trai) şi **a** intrat ca funcţionar la un contoar. un fel de birou comercial. Izbucnirea războiului şi nevoia mare dp combatanţi pe care o avea armata engleză, atunci Ia strîmtoare, au deschis larg porţile meseriei armelor pentru toţi tinerii dispuşi să îmbrăţişeze acest mnd de viaţă, şi Brown, care din fire avea o puternică aplecare pentru treburile ostăşeşti, **a** fost primul care **a** părăsit drumul ce putea să-l ducă la bunăstare şi l-a ales pe cel al gloriei. Restul povestirii îl ştii. dar închipuieşte-ţi iritarea tatii, care urăşte negoţul (deşi. pentru că veni vorba despre aşa ceva, cea mai mare parte **a** bunăstării sale o datoreşte averii strînse de fratele bunicului

I Victorie strălucită cîştigată in 1356 de armata regelui Eduard al III-lea (1327 — 1377) contra lui Ioan al II-lea, regele Franței, care a fost luat prizonier cu acest prilej (n.t.)

II Altă victorie vestită, obținută împotriva francezilor de data aceasta repurtată de Henric al V-lea <1413—1422). Cele două bătălii au avut loc în cursul Războiului de 100 de ani (1347—1453) (n.t).

46 **meu din această onorabilă îndeletnicire) şi, în plus, nutreşte o mare antipatie faţă de olandezi[I]- Gîncjeşte-te,**

47 aşadar, eu ce ureche puţin binevoitoare ar asculta el probabil pe cel venit să ceară mîna singurei lui copile, un oarecare Vanbeest Brown, crescut de milă de casa de comerţ Vanbeest şi Vanbruggen ! O, Matilda, el nu va consimţi niciodată la o astfel de căsătorie... Doamna Vanbeest Brown ! Desigur, numele nu-i prea frumos... Ce copilăroşi sîntem ! [w]

48 FRAGMENTUL AL OPTULEA

49 «Totul s-a sfîrşit, Matilda ! Niciodată nu voi mai avea curajul să mărturisesc ceva părintelui meu... ba chiar mă tem foarte tare că el mi-a şi aflat taina, din altă parte, ceea ce exclude cu desăvîrşire posibilitatea ca mărturisirea mea să fie privită ou un ochi binevoitor, şi mi s-a spulberat astfel şi ultima licărire de speranţă pe oare îndrăzneam să mi-o leg de acest pas. Ieri noapte, Brown a venit ca de obicei şi sunetul flageoletului răsunînd deasupra undelor mi-a vestit apropierea lui. Convenisem ca el să continue a folosi acest semnal de recunoaştere. Aceste lacuri romantice atrag o puzderie de vizitatori şi adesea cei care se plimbă pe lac şi prin împrejurimi la orele cele mai neaşteptate dau frîu liber entuziasmului ce-i stăpîneşte, prin intermediul muzicii. Am nădăjduit că Brown va trece nebăgat în seamă de cei din casă sau, cel mult, va fi luat drept unul din aceşti admiratori entuziaşti ai naturii. Sunetele instrumentului ar fi constituit şi pentru mine o scuză dacă cineva m-ar fi zărit pe balcon. Dar noaptea trecută, tocmai cînd susţineam mai plină de înfooare intenţia mea de a-i face tatii o mărturisire completă şi în timp ce el căuta să mă convingă să renunţ la acest proiect, am auzit fereastra de la camera unde domnul Mervyn îşi are biblioteca şi care se află sub odaia mea, ridicîndu-se uşor. I-am făout repede semn lui Brown să se îndepărteze, iar eu m-am înapoiat în odaia mea, cu o slabă speranţă că poate, poate convorbirea noastră n-a fost auzită.

50 Dar, vai, Matilda ! Toate speranţele mi s-au spulberat în clipa cînd am văzut înfăţişarea gazdei mele, domnul Mervyn, la micul dejun, a doua zi dimineaţa. Se uita aşa de insistent şi confidenţial (vrînd, săracul, s-o facă pe deşteptul), îneît m-au apucat furiile ca niciodată

I In 1780, Anglia se găsea intr-un nou război cu Olanda, (n.t.)

51 în **viaţa mea, dar m-am stăpînit.** A **trebuit** să **m-arăt** bine **dispusă şi, ca urmare a celor întîmplate, plimbările mi-au fost restrînse ca arie la împrejurimile fermei, pe-acolo pe unde** bunul gentleman poate **să** meargă **cu** paşi mărunţi **pe** lîngă mine fără nici **o** greutate. L-am şi surprins **de** cîteva ori încercînd să-mi ghicească gîndurile şi cercetîndu-mi atent expresia feţei. De mai multe ori a adus vorba despre flageolet şi, cu diferite prilejuri, a înălţat osanale dulăilor săi, lăudîndu-le ferocitatea şi buna lor credinţă, precum şi paznicului, care îşi face cu regularitate rondul de noapte, purtînd întotdeauna asupra lui o puşcă încărcată. Mi-a mai vorbit apoi şi despre capcane pentru oameni şi arme ce se descarcă fără să prinzi de veste. Ar fi necuviincios din partea mea să-l înfrunt pe vechiul prieten al tatălui meu în propria lui casă, dar ard de dorinţa să-i arăt că sînt fiica tatălui meu, lucru de care domnul Mervyn se va convinge repede dacă îi voi răspunde vreodată la insinuările lui, **cu** un ton ce convine temperamentului meu. Dar **îi** sînt foarte recunoscătoare că **nu** i-a vorbit şi doamnei Mervyn. Doamne fereşte ! Ce de mustrări mi-ar **fi** auzit urechile privitor la pericolele amorului, **şi** oum mi-ar **fi** spus **cît** este de primejdios aerul lacului, noaptea, **şi cît** de uşor **aş** putea răci ! Cum m-ar mai **fi** dăscălit, vorbindu-mi despre vînatorii de zestre şi ce bine **e** să **te** hrăneşti cu păsat de orz stropit cu vin **şi să** dormi **ou** geamul închis !... Uite că mai şi glumesc, Matilda, deşi inima mi-e destul de tristă. Ce va face Brown, **nu** pot ghici. Bănuiesc că teama de a **nu** fi descoperit **îl va** opri să-şi reia vizitele nocturne. Locuieşte **la** un han pe celălalt mal al lacului, sub numele de Dawson, după oum mi-a spus. Trebuie să recunosc că nu ştie să-şi aleagă **un** nume[1]. Şi mai cred că **nu a** părăsit armata, dar nu mi-a spus nimic despre planurile lui din clipa de faţă.

52 Ca neliniştea mea să sporească şi mai mult, tata s-a reîntors pe neaşteptate şi foarte prost dispus. Buna noastră gazdă (aşa cum am aflat dintr-o discuţie aprinsă care a avut loc între stăpîna casei şi el) nici nu spera să-l vadă mai înainte de o săptămînă, dar cred că înapoierea lui nu a fost o surpriză pentru domnul Mervyn. Purtarea lui faţă de mine a fost deosebit de rece şi ţeapănă... lucru suficient ca să-mi îngheţe tot curajul cu care mă hotărîsem să mă destăinuiesc lui. El dă vina (pentru că este atît de supărat şi prost dispus) pe faptul că nu a izbutit să cumpere proprietatea din sud-vestul Scoţiei, **care-i stătea aşa de** mult la inimă, **dar nu-mi vine a crede** că ar **fi** singurul motiv **ce-i** tulbură **liniştea** sufletească.

Prima plimbare a făcut-o însoţit **de** domnul Mervyn, cu

53
54 **o** luntre, **şi** au traversat lacul pînă la hanul despre care ţi-am pomenit. Iţi poţi închipui cu ce îngrijorare cumplită îi aşteptam reîntoarcerea. Căci, dacă l-ar **fi** recunoscut pe Brown, îţi poţi da seama care ar fi fost consecinţele ! S-a înapoiat totuşi fără să fi făcut nici o descoperire **(cel** puţin aşa mi s-a părut mie). Am mai înţeles că, drept urmare a ultimei sale dezamăgiri, intenţionează să închirieze o casă în vecinătatea aceluiaşi domeniu Ellangowan, de care sînt sortită să aud vorbindu-se aşa de mult. El pare să creadă că este posibil ca moşia pe care o rîvneşte să fie scoasă în curînd din nou în vînzare. Nu-ţi voi expedia încă această scrisoare pînă cînd n-am să ştiu mai precis care îi sînt intenţiile pentru viitor.”’

55 •
56 ••

57 «Am avut chiar acum o conversaţie cu tata, şi cred că mi-a făcut cîteva confidenţe pe care socoteşte că este bine să le ştiu (dar numai cîteva !). Azi-dimineaţă, după micul dejun, mi-a cerut să merg cu el în bibliotecă. Genunchii îmi tremurau, Matilda, şi nu exagerez deloc cînd spun că abia am putut să-l urmez în încăperea aceea. M-am temut, fiindcă nu ştiam de ce mă cheamă. Din copilărie i-am văzut pe toţi tremurînd în faţa lui doar cît se încrunta. M-a poftit să stau jos şi m-am grăbit s-o fac (niciodată n-am executat o comandă aşa de prompt), fiindcă, într-adevăr, abia mă mai ţineau picioarele. El însă a continuat să se plimbe încoace şi încolo prin odaie. Tu l-ai văzut pe tata şi mi-aduc aminte că ai remarcat trăsăturile lui expresive. Ochii au o culoare mai degrabă deschisă, dar mînia sau neliniştea îi întunecă, iar privirea îi devine mai aprinsă ; mai are obiceiul de a-şi muşca buzele cînd este foarte emoţionat, ceea ce denotă că între ardoarea temperamentului său şi puterea lui de a se controla are loc o luptă. Aşa este de cînd a venit din Scoţia, dar cum ne aflam numai noi doi şi cum el trăda aceste semne de agitaţie, nu m-am îndoit cîtuşi de puţin că are de gînd să abordeze tocmai subiectul de care mă temeam mai mult.

58

59 **Spre nespusa mea uşurare am descoperit că mă înşe-t lasem şi că, orice va fi** ştiind el despre **ipotezele sau lucrurile aflate** de domnul Mervyn, nu doreşte **să** vorbească **cu** mine **despre acest subiect.** Ca **o** laşă **ce** sînt, m-am **simţit,** aşadar, uşurată, cu toate că trebuia să mă gindesc **că,** dacă **el a** cercetat cele ce i se şoptiseră la ureche, putea **să i** se trezească unele suspiciuni care să **nu aibă** nimic comun **cu** realitatea. Dar, deşi mi-a venit inima la loc văzînd că scap de ceea ce mă temeam mai tare, într-un chip atît de neaşteptat, nu am avut totuşi curajul ca să deschid eu discuţia, ci am rămas tăcută, aşteptîndu-i poruncile.

— Julia — mi-a spus el — agentul meu îmi scrie din Scoţia că poate să-mi închirieze o casă, mobilată cum se cuvine şi cu toate cele necesare familiei mele... se află la o depărtare doar de trei mile de domeniul pe care mă hotărîsem să-l cumpăr.

60 Apoi a tăcut, aşteptînd parcă un răspuns. I l-am dat :

— Orice loc vă place pentru a ne stabili, Sir, trebuie să-mi placă şi mie la fel de mult!

— Hm ! Nu m-am gîndit totuşi, Julia, să-ţi cer să rămîi aproape singură în această casă în timpul iernii.

61 „Nici soţii Marvyn nu s-au gîndit" — mi-am zis în sinea mea- Dar ou glas tare i-am răspuns :

— Orice societate vă va plăcea să-mi alegeţi, Sir, va fi binevenită pentru mine.

— O — mi-a replicat el, un pic nervos — ai întrecut niţeluş limitele admise în toată lumea cînd te supui la ceva. într-o bătălie, aşa ceva este o calitate binevenită, dar felul tău constant de a aproba orice ţi-aş spune mi-aduce aminte de nesfîrşitele ploconeli ale sclavilor negri. Ştiu că duci lipsa unei societăţi potrivite şi intenţionez să invit pe o tînără persoană, fiica unui prieten care **a** decedat, ca să petreacă împreună cu tine cîteva luni.

— Pentru numele lui Dumnezeu, papa ! am exclamat, aproape fără să vreau, sărmana de mine, temerile mele în acel moment făcîndu-mă să uit de prudenţă.

— Nu. nu o guvernantă, domnişoară Mannering. nu te speria ! îmi replică tata, întrucîtva nemulţumit. E o tînără lady de la care poţi să iei exemplu, deşi a fost crescută la şcoala nenorocirii, şi să înveţi arta de a te conduce singură !

62 A răspunde la aceste observaţii ar fi însemnat să mă situez pe un teren prea primejdios, aşa că a urmat o pauză.

— Tînără lady este scoţiană, papa ?

—

— Da — mi-a răspuns el, ou vooe uscată.

— Vorbeşte corect sau are accent scoţian ?

— La naiba ! a exclamat tata, foarte nervos. Crezi că mult îmi pasă dacă pronunţă ***a*** sau ***aa*** sau t sau ***ii*** ? Ascultă, Julia, vorbesc foarte serios despre această problemă. Tu ai un talent deosebit pentru amiciţii, adică de a-ţi forma nişte legături intime, pe care tu le numeşti aşa (nu s-a exprimat foarte aspru, Matilda ?). Ei bine, acum îţi dau prilejul ca măcar o dată să-ţi faci şi tu o prietenă care să merite acest nume şi de aceea am hotărît ca această tînără lady să facă parte din familia noastră vreme de cîteva luni şi aştept de la tine să-i dai toată consideraţia ce se cuvine virtuţii şi nefericirii.

— Desigur, Sir ! i-am răspuns. Viitoarea mea prietenă are părul roşu ?

— Mi-a aruncat una din privirile lui de gheaţă şi îmi vei spune poate că o meritam, dar cred că diavolul mă împinge uneori să pun întrebări care te scot din sărite.

— Ţi-e superioară, în orice caz, scumpa mea, şi ca înfăţişare fizică, şi ca înţelepciune şi ca afecţiune arătată prietenilor ei.

— Papa, oare poate cineva să considere că o astfel de superioritate este o recomandare ? Ei bine, Sir, văd că luaţi toate lucrurile prea în serios ; cît despre mine pot să vă asigur că oricine ar fi tînăra lady, fiind recomandată de domnia voastră, nu va avea nici o pricină să se plîngă de lipsa mea de atenţie. (După **o** pauză.) **O** însoţeşte cineva ? Fiindcă, înţelegeţi, altfel trebuie să ne gîndim la cineva dacă nu are pe nimeni.

— Nu, nu, nu... are, deşi nu este un însoţitor obişnuit... are pe capelanul care a trăit mult alături de tatăl ei, adică o persoană foarte de ispravă ; cred că am să-i reţin şi lui o odaie în casă.

— Capelan, papa ? Domnul să ne aibă în paza lui !

— Da, domnişoară Mannering, chiar un capelan ! Este oare un lucru nou sau de mirare în lumea asta ? Nu aveam noi un capelan la reşedinţa noastră din India ?

— Da, papa, dar atunci aveai comanda unui regiment.

— Aşa vreau să fie şi acum, domnişoară Mannering, cel puţin la mine în casă.

— Desigur, domnule... dar spuneţi-mi drept, ne va citi slujba bisericii anglicane ?

— Prefăcuta naivitate cu care am aruncat această întrebare mi s-a părut că i-a biruit întrucîtva gravitatea de pînă atunci. Mi-a zis i

—

— **Hai, Julia, isprăveşte ! Eşti** o **fată nesuferită,** dar **nu cîştig nimic certîndu-te. Dintre aceşti doi străini, fata este aceea pe care sînt** convins **că nu se va putea** să **n-o** iubeşti; persoana pe care, **în** lipsa unui **alt** termen **mai** bun, **o** numesc capelan, este un bărbat vrednic de toată stima, dar oarecum ridicol şi atît de bun, încît nu va descoperi niciodată că rîzi de el, dacă, ce-i drept, nu vei rîde prea tare.

— Dragă papa, sînt încîntată de acest aspect al firii lui. Dar, spune-mi, te rog, casa In care urmează să ne mutăm este situată într-un loc la fel de plăcut ca acesta ?

— Poate că nu-ţi va plăcea la fel de mult... nu există nici un fel de lac sub ferestre, aşa că vei fi obligată s-asculţi muzică numai în casă.

— Acest ultim ***coup de main***[I] a pus capăt subtilului duel de spirite, fiindcă nu ţi-e greu să bănuieşti, Matilda, că mi-a pierit orice curaj de a-i răspunde.

— Totuşi, moralul meu, cum poate îţi vei da bine seama din acest dialog, s-a ridicat pe nesimţite, şi aceasta aproape în pofida vrerii mele. Brown trăieşte, acesta e principalul, şi este liber, şi în Anglia ! încurcături şi nelinişti pot şi trebuie să le îndur. Peste două zile plecăm de aici spre noua noastră reşedinţă. Nu voi întîrzia să-ţi aduc la ounoştinţă ce părere îmi vor face cei doi scoţieni care vor locui cu noi şi pe care îi bănuiesc, cu mult temei, că tata vrea să-i găzduiască în casa noastră ca o pereche de iscoade onorabile : un fel de Rosencrantz feminin alături de un Guildenstern[II] reverend, primul în tartan cu jupon, al doilea în sutană Ce mare diferenţă între ei şi societatea pe care mi-aş fi dorit-o aşa de mult! îţi voi scrie de îndată ce sosesc în noul meu loc de surghiun şi te voi ţine la curent ou viitoarea soartă a amicei tale, Julia Mannering !>*

I' ***Lovitură de graţie*** (în limba franceză în text) (n.t.)

II Personaje din piesa ***Hamlet*** (1603). Cei doi, două iscoade ale criminalului rege Claudius, au fost trimise cu nefericitul prinţ **în** exil, după ce acesta l-a ucis pe Polonius. (n. t.)

—

— CAPITOLUL XIX

— De-abrupte dealuri, strîns, înconjurat
De albe plăji şi stejăriş bogat,

— In spate rai de înverzit ungher,

— Și-un rîu vestit, neostoit năier,

— Natura l-a sortit a fi plăcut,

— Vn dulce Tusculum[I] necunoscut!

— THOMAS WARTON[II]

— Woodbourne, **locuinţa pe care** Guy Mannering **o închi**riase prin **mijlocirea domnului** Mac-Morlan, era un conac mare şi confortabil, **construit cu** mult gust în spatele **unei** coline acoperite cu pădure **şi** care proteja casa de asprele vînturi dinspre răsărit **şi** miazănoapte ; faţada privea spre o mică peluză cu iarbă îngrijită, mărginită de pilcuri **de** arbori bătrîni ; **mai departe se** întindeau ogoare **ce** coborau în jos pînă **la un** rîu care se putea întrezări de **la** ferestrele conacului. **O** grădină destul de atrăgătoare, măcar că era aranjată după **moda** veche, un porumbar cu tot soiul de columbe şi stăpînirea unor întinderi de pămînt îndestulătoare **pentru a** acoperi nevoile unei întregi familii făceau locul convenabil din toate privinţele, după cum, de altfel, glăsuia şi anunţul : „Bun pentru a servi de reşedinţă unei familii nobile”-

— Aici se decisese, aşadar, Mannering, măcar pentru un ră timp, să-şi instaleze familia. Deşi trăit în Indiile de est, nu îi plăcea să facă paradă de bogăţia lui. De fapt, era prea mîndru pentru a-şi permite să fie şi vanitos. El se decisese să trăiască, nu pe picior mare, ci ca un gentleman de la ţară bine situat, fără să-şi îngăduie, nici lui, nici celor din casă, nimic din acel ***faste***[III] care era pe vremea aceea caracteristic pentru un nabab.

— în acest timp avea ochiul mereu aţintit asupra domeniului Ellangowan, despre care Mac-Morlan credea că va

I Reşedinţa rurală a oratorului şi filosofului latin Marcus Tullius Cicero (106—43 î. e. n.), aflată ia 10 mile de Roma. (n.t.)

II *Thomas Warton* (1728—1790) — istoric literar şi poet, laureat bi 1785, el a manifestat o puternică dragoste pentru natură. Reprezentativ pentru producţia sa poetică de factură sentimentalistă, la început, preromantică mai tîrziu, sînt ***Plăcerile melancoliei,*** un lung poem în versuri albe, precum şi remarcabilele sonete din volumul ***Poeme.***

III Desfăşurare şi etalare de lux şi bogăţie (în limba franceză în text), (n.t.)

— **fi vîndut de domrvul Glossin, deoarece acesta era atacat de nenumăraţi creditori. Aceştia îi contestau dreptul de a păstra în mîinile sale o parte din preţul de vînzare, iar** posibilităţile lui de a-i plăti erau îndoielnice **şi** stăteau sub semnul întrebării. **In** această ipoteză a triumfului creditorilor, Mac-Morlan era sigur că el va renunţa bucuros la chilipirul pe care îl oumpărase, de îndată ce va **fi** ispitit de un preţ mai mare decît acela pe care el însuşi se învoise să-l dea. Pare ciudat că Mannering se simţea aşa de legat de un loc pe care îl văzuse doar o singură dată în viaţa lui, şi asta pe cînd era foarte tînăr. Dar întîmplările petrecute atunci **îi** stăruiau cu tărie **în** minte. Părea că o soartă tainică unea anumite întîmplări neobişnuite ale familiei sale cu destinul locuitorilor de la Ellangowan şi dorea ou ardoare să aibă dreptul de a numi a lui terasa aceea de unde odinioară citise în cartea deschisă a zodiilor un destin ce avea să se împlinească aşa de straniu în persoana unicului băiat şi moştenitor al acelei familii, soartă care se potrivea în chip atît de uimitor (şi pe care tot el o prezisese) cu cea a unei fiinţe nespus de dragi **lui,** soţia sa, pe care o iubise atît. Şi dincolo de toate acestea, aşa era el : cînd un gînd îi încolţea în minte, doar cu un efort aproape dureros putea să admită că planul **lui** este înfrînt, şi mai ales, în cazul de faţă, de un individ de teapa lui Glossin. Apoi orgoliul se adăugase şi el imaginaţiei, şi amîndouă, unite, îi întăriseră hotărîrea de a cumpăra domeniul, dacă acest lucru s-ar fi dovedit cu putinţă.

— Dar să-i dăm lui Mannering şi ceea ce i se ouvine de drept. O parte hotărîtoare în planul lui o jucase şi dorinţa de a-i ajuta pe cei năpăstuiţi. El se mai gîndise şi la folosul pe care l-ar fi tras Julia, aflîndu-se în compania Luciei Bertram, pe a cărei prudenţă înnăscută şi bun simţ puteai să te bizui aşa de bine. Acest gînd prinse în el rădăcini şi mai adînci în clipa cînd Mac-Morlan îi împărtăşise, sub solemna pecete a tainei, purtarea ei faţă de tînărul Hazlewood. A-i propune să devină o membră a familiei sale, într-un loc mai îndepărtat de plaiurile copilăriei sale şi de cei cîţiva oameni pe care îi mai numea prieteni, ar fi fost un lucru mai puţin frumos din partea lui ; dar, locuind la Woodbourne, ea putea fi uşor convinsă să primească invitaţia lor pentru iarnă, fără a se simţi umilită că se află în situaţia unei fete poftite numai din milă. Şi. într-adevăr, după oarecare ezitare, Lucy Bertram acceptă invitaţia de a locui timp de^ cîteva săptămîni cu domnişoara Mannering. Ea însă îşi

— dădea prea bine seama că delicateţea colonelului ascundea cu totul altceva, şi anume că principalul motiv al acestei invitaţii era dorinţa lui mărinimoasă de a-i oferi un adăpost şi ocrotire, dorinţa unui om **care,** datorită înaltelor relaţii pe care le avea şi caracterului său nobil, urma să **fie fără îndoială o personalitate importantă** prin partea locului.

— Cam în aceeaşi vreme, orfana primise şi răspunsul aşteptat de la verişoara ei, doamna Bertram, căreia îi scrisese, un răspuns cum nu se poate mai rece şi mai descurajator. Plicul conţinea, ce-i drept, şi o mică sumă de bani, dar verişoara recomanda o economie strictă şi sfatul ca domnişoara Bertram să locuiască la o familie liniştită la Kippletringan sau în vecinătate, asigurînd-o că, deşi venitul ei era foarte sărăcăcios, ea rupsese din el deoarece nu putea sta cu mîinile încrucişate, văzînd o rudă la ananghie. Domnişoara Bertram vărsă cîteva lacrimi amare deasupra acestei epistole scrisă de o inimă de piatră, mai ales că ştia că, pe vremea cînd mama ei trăia, această doamnă stătuse la Ellangowan aproape trei ani şi că numai în clipa cînd moştenise o proprietate ce-i aducea un venit de patru sute de lire pe an îşi luase rămas bun de la ospitalierul conac, care, altminteri, ar fi avut onoarea s-o adăpostească pînă la moartea stăpînului său. Lucy se simţi ispitită să trimită înapoi mica sumă de bani pe oare o primise şi pe care bătrîna doamnă numai din orgoliu i-o dăruise, şi încă după o grea luptă cu avariţia ei. Dar, după ce se gîndi mai bine, se hotărî să-i scrie că acceptă banii numai ca un împrumut, adăugind că spera să i-1 restituie în scurt timp şi cerîndu-i apoi sfatul în legătură cu invitaţia venită din partea colonelului şi a domnişoarei Mannering. Acest răspuns sosi cu poşta următoare, într-atît de înfricoşată era doamna Bertram ca nu oumva vreo delicateţe frivolă sau vreun nonsens (oum spunea ea) s-o facă pe verişoara ei să refuze o propunere aşa de atrăgătoare şi să rămînă un fel de povară pentru rudele ei. Prin urmare, Lucy nu a avut altceva mai bun de ales, afară numai dacă nu voia să fie

—o povară pentru vrednicii Mac-Morlani, care erau prea generoşi ca să mai fie şi bogaţi. Celelalte rude, care mai înainte se arătaseră dornici s-o ia la ei, deveniseră în ultima vreme foarte tăcuţi sau îi purtau pică fiindcă preferase invitaţia lui Mac-Morlan şi nici unul nu o mai băgă în seamă.

— Iar soarta lnri Dominie Sampson ar fi fost ou totul vrednică de plins, dacă ar fi stat în mîna oricărui alt om

—

— **In afară de** Mannering, care era un admirator al originalităţii, fiindcă despărţirea de Lucy Bertram i-ar fi zdrobit neîndoios inima. Intre timp, Mac-Morlan îi făcuse colonelului o descriere amănunţită asupra purtării lui faţă de fiica fostului său patron- Ca răspuns, Mannering dorea să i se spună dacă Dominie mai poseda acea admirabilă virtute de a fi taciturn prin care se distinsese aşa de strălucit la Ellangowan. Mac-Morlan îi răspunse afirmativ. în următoarea scrisoare, colonelul Mannering îi comunica următoarele :

— „Aduceţi-i la cunoştinţă domnului Sampson că am nevoie de ajutorul său pentru a cataloga şi pune în ordine volumele din biblioteca unchiului meu, episcopul, care bibliotecă am poruncit să-mi fie trimisă cu o corabie. Aş dori, de asemenea, să copieze şi să aranjeze unele documente. Fixaţi-i şi un salariu bun, cît socotiţi de cuviinţă. Spuneţi-i capelanului să se îmbrace elegant şi s-o însoţească pe tînăra lady la Woodbourne".

— Cinstitul Mac-Morlan primi acest mandat, cu mare bucurie, dar se gîndi mult înainte de a trece la îndeplinirea acelei părţi care se referea la noile veşminte ale bravului Dominie. Se uită la el cu un ochi scrutător şi, într-adevăr, starea hainelor pe care le purta devenea din zi în zi tot mai jalnică. A-i da însă lui bani şi a-1 ruga să se ducă şi să se îmbrace, ar fi însemnat să-i ofere posibilitatea de a se face de rîsul lumii, fiindcă aşa se mai întîmplase şi altă dată cînd (acesta fiind un eveniment foarte rar) domnul Sampson îşi cumpărase haine noi. Acele adaosuri pe care le adusese garderobei sale, după călăuzirea propriului gust, făcuseră pe toţi copiii din sat să se ţină după el, ca după urs, timp de cîteva zile. Pe de altă parte, a vorbi cu un croitor, care să-i ia măsură şi apoi să-i trimită hainele acasă, ca unui şcolar, l-ar fi ofensat poate. în cele din urmă. Mac-Morlan se hotărî s-o consulte pe domnişoara Bertram şi să-i ceară ajutorul. Ea îl asigură că, deşi nu poate pretinde că se pricepe la îmbunătăţirea garderobei unui gentleman, nimic nu-i mai simplu decît ˚ă facă acest lucru pentru Dominie.

— La Ellangowan — zise ea — ori de cîte ori tata socotea că ceva în îmbrăcămintea lui Dominie trebuie reînnoit, poruncea unui slujitor să intre noaptea în camera lui (fiindcă doarme dus ca un şoarece de cîmp), să-i ia veşmîntul vechi şi să-i pună în loc pe cel nou. Nimeni n-a observat vreodată ca Dominie să fi băgat ci tuşi de puţin de seamă schimbarea produsă în ţinuta lui-

—

— **Aşa că, după sfatul domnişoarei Bertram, Mac-Morlan chemă un meşter croitor, care, numai uitîndu-se cu mare atenţie la Dominie, se şi prinse să-i facă** două **costume de** haine, **unul negru şi altul cenuşiu-închis, care să-i vină** bine, desigur **pe cît** îi **va sta în putinţă,** printr-o operaţie aşa de riscantă (cum îşi numea **el** croitul), fiindcă era vorba să-i faci haine unui om aşa de ciudat clădit, utilizînd numai acul şi foarfecele, fără nici o măsurătoare. Cînd croitorul îşi sfîrşi treaba **şi** aduse hainele aoasă, Mac-Morlan se hotărî judicios să rezolve această sarcină treptat, astfel că, în prima seară, îi luă doar o importantă parte din haine şi-i puse în loc noile articole vestimentare. Incredinţîndu-se că substituirea trecuse cu totul neobservată, a doua zi se aventură şi-i înlocui şi vesta, iar în a treia zi, haina. Cînd Dominie a fost astfel pe de-a-ntregul metamorfozat şi îmbrăcat pentru prima oară în viaţa lui într-un costum cum se cade, observară cu toţii că omul se simţea stînjenit, dîndu-şi seama că ceva s-a întîmplat cu înfăţişarea sa exterioară. Deci ori de cîte ori observau această dubioasă expresie apărînd pe faţa lui, însoţită de o privire care se oprea cînd pe mîneca hainei, cînd pe genunchii pantalonilor bufanţi, unde, probabil, lipsea vreun petic antic sau vreo cîrpitură (care, fiind făcută cu aţă albastră, pe stofa neagră, avea întrucîtva aspectul unei broderii), ei aveau totdeauna grijă să-i atragă atenţia în altă parte, pînă cînd veşmintele sale, „prin zilnică frecare şi purtare, au început s-arate ca atare“ Singura remarcă, făcută asupra acestui subiect, a fost că „aerul unui orăşel ca Kippletringan" **i** se pare foarte prielnic pentru veşmintele pe care le poartă omul, fiindcă avea impresia că haina lui arată la fel de nouă ca în ziua cînd a îmbrăcat-o pentru orima dată, eveniment ce avusese loc cînd îşi luase aprobarea pentru a putea predica.

— Apoi, după ce Dominie auzi generoasa propunere făoută de colonelul Mannering, aruncă mai întîi o privire geloasă şi bănuitoare către domnişoara Bertram, ca şi cum ar fi suspectat-o că proiectul pune la cale despărţirea lor, dar cînd domnul Mac-Morlan se grăbi să-i explice că şi ea va fi musafira conacului Woodbourne în acelaşi timp, el îşi frecă mîinile-i uriaşe una de alta, izbucnind într-un fel de chicotit uimitor, ca acela scos de Afrite în povestea califului Vathek. După această explozie neobişnuită de mulţumire, el rămase taciturn în tot timpul discuţiei asupra celorlalte amănunte ale invitaţiei.

—

— Se mai stabili ca soţii Mac-Morlan să ia în primire conacul Woodbourne, cu cîteva zile mai înainte de sosirea lui Mannering, din două motive : ca să pună toate lucrurile în cea mai deplină ordine, şi apoi pentru a face mutarea Luciei Bertram din familia lor la noua reşedinţă cît mai uşor şi mai delicat posibil.

— Ca urmare a acestei învoieli, la începutul lui decembrie cei patru erau instalaţi la Woodbourne.

— CAPITOLUL XX

— Un geniu uriaş, capabil şă se ia la trintă cu biblioteci întregi.

— JAMES BOSSWELL : Viaţa lui Johnson[1]

— In fine, a venit şi ziua sorocită cînd colonelul şi domnişoara Mannering erau aşteptaţi să descindă la Woodbourne. Ora sosirii se apropia repede şi puţinele persoane din casă aveau fiecare în parte motivul său de a fi nerăbdător. Mac-Morlan dorea în mod firesc să-şi asigure ocrotirea şi încrederea unui om cu averea şi influenţa colonelului Mannering. Era însă pe deplin conştient că Mannering, deşi generos şi binevoitor, avea şi slăbiciunea de a aştepta şi pretinde îndeplinirea minuţioasă a poruncilor sale. De aceea îşi muncea mintea ca să-şi reamintească toate dispoziţiile primite si încerca sa. descopere dacă totul fusese aranjat ca să corespundă dorinţelor şi ordinelor colonelului- Mînat de această nesiguranţă, care-1 muncea, el dăduse de mai multe ori ocol casei, ducîndu-se din pod la grajduri. Doamna Mac-Morlan se mişoa şi ea, dar pe o orbită mai mică ce cuprindea numai salonul, camera menajerei şi bucătăria. Ceea ce o îngrozea cel mai mult era gîndul că, datorită întîrzierii, mîncărurile se pot răci şi nu mai sînt atît de gustoase, ceea ce ar fi fost o notă proastă pentru talentele ei de

I *James Bosswell* (1740—1795) — judecător scoţian care 1-a^cunoscut pe lexicograful şi scriitorul *Samuel Johnson* (1709—1784), devenind unul dintre cei mai buni prieteni ai săi. Cartea sa, ***Viaţa lui*** *Johnson* este considerată una dintre cele mai bune biografii apărute în limba engleză, (n. t.)

— **gospodină. Chiar obişnuita pasivitate a lui Dominie era într-atît de tulburată, încît el se dusese de două ori la fereastra ce** dădea spre aleea principală si tot de două **ori** exclamase :

— De ce zăbovesc roţile caleştii lor aşa de mult ?

— Chiar şi pe Lucy, cea mai liniştită dintre cei care

— aşteptau, o munceau şi pe ea gînduri pline de melancolie. Se gîndea că de acum încolo era încredinţată protecţiei, aproape bunăvoinţei unor străini, cu a căror fire ea nu era de loc obişnuită, ou toate că pînă atunci colonelul se arătase foarte amabil. Iată de ce, pentru ei toţi, clipele de aşteptare se scurgeau greu şi apăsător.

— In cele din urmă, tropotul cailor şi zgomotul roţilor răsunară în apropiere. Slujitorii, oare şi sosiseră, se strînseră în sala cea mare pentru a-şi primi stăpînul şi stăpîna, arătînd o importanţă şi o grabă, care o cam neliniştеau pe Lucy, căci ea nu frecventase niciodată înaltei societate şi nu fusese martora obiceiurilor celor mari şi puternici.

— Mac-Morlan se îndreptă primul spre uşă ca să primească pe colonel şi pe fiica lui şi să le ureze bun venit. Peste cîteva clipe cei doi intrară în salon.

— Mannering, oare călătorise după cum îi era obiceiul, şi anume călare, intră ou Julia la braţ. Fata era de statură mijlocie sau chiar scundă, dar foarte bine făcută ; ochii ei negri iscoditori şi cosiţele-i de păr lung negru se armonizau cu vioiciunea şi inteligenţa ce i se citeau pe faţă, pe care mai era zugrăvit şi un mic aer de superioritate alături de puţină sfială, de multă perspicacitate, precum şi de mult talent de a înfăţişa lucrurile cu un sarcasm plin de umor.

— Primul gînd al Luciei Bertram a fost : „N-o s-o pot iubi“, dar cel de al doilea îl birui pe primul : „Şi totuşi cred că voi putea“.

— Domnişoara Mannering era acoperită de blănuri şi bine înfăşurată la gît din cauza asprimii anotimpului ; colonelul purta mantaua lui militară. El făcu o plecăciune în fata doamnei Mac-Morlan. pe care şi fiica lui o salută cu o reverenţă, după cum se obişnuieşte, dar nu prea adîncă pentru a o incomoda- Apoi colonelul îşi conduse fiica spre domnişoara Bertram şi, luînd mina fetei, zise cu un aer plin de bunătate, aproape cu afecţiune paternă

— Julia, aceasta este tînăra lady pe care sper că prietenii noştri au convins-o să ne onoreze casa cu o vizită cît mai lungă. Iţi voi fi foarte recunoscător dacă vei şti

— să **faci acest Woodbourne Ia fel de plăcut pentru domnişoara Bertram, pe cit a fost Ellangowanul pentru mine cînd** am venit prima dată, pribeag, pe aceste meleaguri.

— Tînăra lady se înclină, salutînd astfel noua ei cunoştinţă şi dînd mîna cu noua ei prietenă. Mannering îşi întoarse privirea spre Dominie, care nu mai înceta cu plecăciunile din clipa cînd intrase; îşi ducea piciorul în lături şi îşi îndoia spinarea aidoma unui automat care — continuă să execute aceeaşi mişcare pînă cînd este oprit — de cel ce îl mînuieşte.

— Bunul meu prieten, domnul Sampson — zise el, prezentîndu-l fiicei sale, pe care o străfulgeră în acelaşi timp cu o privire plină de mustrări, deşi chiar lui mai că-i venea să se alăture fetei, care, după cum se vedea prea bine, abia putea să-şi stăpînească rîsul. Acest gentleman, Julia — continuă colonelul — urmează să-mi pună în ordine cărţile de îndată ce vor sosi, şi sper că vei şti să profiţi din plin de vastele-i cunoştinţe de cărturar.

— Sînt sigură, papa, că îi vom rămîne foarte îndatoraţi acestui gentleman şi, ca să folosesc o formulă sacră pentru a-i aduce mulţumiri, pot să-l încredinţez că nu voi uita niciodată impresia extraordinară pe care ne-a lăsat-o înfăţişarea lui. Dar, domnişoară Bertram — schimbă ea în grabă subiectul, căci chipul tatălui ei se întunecase — am făcut un drum lung ; vei fi, dar, aşa de bună ca să-mi permiţi să mă retrag pînă la masă ?

— Aceste cuvinte au fost un semnal pentru ca toată lumea să se împrăştie, în afară de Dominie, căruia în cursul zilei nici prin cap nu-i mai trecea să îmbrace sau să dezbrace altceva (numaidimineaţa, cînd se scula, sau — seara, cînd mergea la culcare). Aşa că el rămase singur, — rumegînd desfăşurarea unei demonstraţii matematice, pînă cînd toţi coborîră din nou în salon spre a trece apoi în sufragerie.

— La sfîrşitul zilei, Mannering prinse un moment ca să aibă o scurtă conversaţie cu fiica lui, între patru ochi.

— Cum îţi plac oaspeţii noştri. Julia ? o întrebă el.

— O, domnişoara Bertram cel mai mult dintre toţi... Cît despre el, este cel mai original pastor pe care l-am văzut vreodată... veţi fi de acord cu mine că nici o fiinţă pe lumea asta nu se poate uita la el fără să nu-i vină să rîdă.

— Cîtă vreme se află sub acoperişul meu, Julia, aş dori ca toată lumea să înveţe să se abţină.

— Dar, papa, nici chiar valeţii nu puteau să-şi stăpînească rîsul!

—

— Ei bine, îi voi da afară — răspunse colonelul — şi-atunci n-au decît să rîdă după pofta inimii. Domnul Sampson este un om pe care eu îl stimez în mod deosebit pentru puritatea inimii sale şi firea-i generoasă.

— O, şi eu cred în generozitatea lui — replică sarcastic fata — căci nu poate să ducă o lingură plină cu supă la gură fără a împrăştia o parte din conţinut peste toţi cei ce se află în juru-i !

— Julia, eşti incorigibilă ! Dar bagă bine de seamă, îţi pretind ca glumele pe care le faci la adresa lui să fie atît de discrete, încît ele să nu ofenseze nici sentimentele vrednicului om şi nici pe acelea ale domnişoarei Bertram care este cît se poate de simţitoare cînd cineva îşi bate joc de el şi suferă mai mult decît poate ar suferi el însuşi. Şi acestea fiind zise, noapte bună, draga mea ! Şi bagă-ţi bine în cap că deşi, vezi bine, domnul Sampson n-a prea fost dăruit de graţii, există pe lumea aceasta multe alte lucruri care merită cu adevărat să rîzi de ele, decît o anume stîngăcie în maniere sau simplitatea unui caracter !

— Peste cîteva zile, soţii Mac-Morlan părăsiră Woodbourne, după ce îşi luară un călduros rămas bun de la toţi şi, în special, de la cei pe care-i avuseseră musafiri în casa lor.

— Noii veniţi se instalaseră de-a binelea în această nouă locuinţă. Tinerele lady îşi urmau studiile şi distracţiile împreună. Colonelul Mannering descoperi cu încîntare că domnişoara Bertram era foarte pricepută în franceză şi italiană, datorită neobositului efort depus de Dominie Sampson, a cărui sete de învăţătură, potolită pe tăcute, îl făcuse stăpîn nu numai pe limbile clasice, ci şi pe cele moderne. Despre muzică, ea nu ştia nimic sau aproape nimic, dar noua ei prietenă îşi luă sarcina de a-i da lecţii. în schimbul cărora ea învăţa de la Lucy obiceiul de a face lungi plimbări pe jos, arta echitaţiei şi curajul trebuincios pentru a înfrunta asprimea iernii. Mannering se îngrijea apoi să le dea pentru lectura de seară numai acele cărţi care puteau să le înveţe şi lucruri temeinice, pe lîngă faptul că le amuzau, şi cum se pricepea să citească cu voce tare şi cu un glas foarte plăcut, serile de iarnă treceau repede şi pline de farmec.

— Iar societatea se formează repede acolo unde existau atîtea atracţii. Multe familii din vecinătate îl vizitară pe colonelul Mannering, care a putut astfel să-şi aleagă dintre ele pe acelea care se potriveau mai bine cu gusturile şi obiceiurile lui. Charles Hazlewood deţinea un loc de

— **frunte în stima colonelului şi era un musafir mereu prezent la conac, nu fără consimţămîntul părinţilor săi, deoarece, ziceau ei, nu se ştie ce pot aduce atenţiile** sale **repetate (iar** frumoasa domnişoară Mannering, dintr-o fa**milie** atît de bine situată, cu **o** avere de nabab, era **o** partidă demnă de rîvnit!). Orbiţi de această perspectivă **ei** nu se gîndeau de fel la riscul care altă dată îi neliniştise atîta, şi anume că dragostea nesăbuită şi copilărească a odraslei lor s-ar putea revărsa asupra unei orfane fără nici un ban, asupra acestei Lucy Bertram, care n-avea altceva pe lume s-o recomande decît un chip atrăgător, o obîrşie bună şi o fire dintre cele mai binevoitoare. Mannering era mai prudent. El se considera un fel de tutore al Luciei Bertram şi, deşi nu socotea ca un lucru demn de el să interzică absolut cu desăvîrşire întîlnirile dintre ea şi un tînăr gentleman pentru care fata ar fi fost, în afară de avere, o partidă bună în toate privinţele, el le îngrădi pe nesimţite în aşa fel, încît să prevină orice logodnă tainică sau orice ***eclaircissemenV*** care ar fi putut avea loc, pînă cînd, socotea el, tînărul Hazlewood va mai creşte şi va cunoaşte mai bine viaţa şi lumea, atingînd vîrsta la care va fi destul de matur spre a judeca şi a hotărî singur asupra unui subiect de care atîrna, în primul rînd, fericirea lui.

— In timp ce toate aceste probleme absorbeau atenţia celor din familia instalată la Woodbourne, Dominie Sampson era ocupat, trup şi suflet, cu aranjarea cărţilor din biblioteca răposatului episcop, care le fusese expediată de la Liverpool, pe mare, şi apoi adusă, în vreo treizeci sau patruzeci de căruţe, din portul unde fusese debarcată. Bucuria lui Sampson cînd a zărit conţinutul voluminos al acestor cufere aşezate pe podeaua unei încăperi mari, conţinut ce urma să fie golit pe rafturi, întrece orice posibilitate de a o descrie. El rînjea ca un căpcăun, îşi vîntura braţele în chip de moară de vînt şi exclama necontenit : „Pro-di-gi-os !“, încît toată casa răsuna de acest cuvînt. Nu văzuse niciodată, spunea el, aşa de multe cărţi laolaltă în afară de biblioteca colegiului, iar acum mîndria şi bucuria lui de a fi supraveghetorul şi maimarele acestei colecţii îl ridica, după propria-i opinie, aproape la rangul unui bibliotecar al academiei, pe care el îl considerase întotdeauna ca pe omul cel mai însemnat şi fericit de pe pămînt. Extazul lui a sporit şi mai vîrtos cînd a început să răsfoiască volumele. Este adevărat că

— [3] *Lămurire, desluşire* (în limba franceză în text), (n. t.)

—

— **pe cîteva dintre ele care conţineau literatură : poeme, piese şi memorii, toate mai moderne, le-a împins deoparte, cu o** exclamaţie **de „Pfui !" sau** dîndu-le epitetul **de** „frivole", dar celelalte, care erau **şi** cele mai multe, **şi** cele mai voluminoase din colecţie, aveau un conţinut foarte diferit, aşa că le-a primit cu încîntare. Răposatul prelat, un episcop de modă veche, foarte erudit, îngrămădise pe rafturile sale volume ce se bucurau, toate, de atributele antice şi venerabile, atît de fericit descrise de **un** poet modern :

— Coperţi de lemn, în piele îmbrăcate,
încuietori metalice ornate,

— Foi strînse, nedeschise, gălbenite,

— Chenare roşii, moliorîte, ofilite ;

— Ce de mai cărţi pe rafturi în picioare,
— Cu litere de aur pe cotoare'!

— Cărţi despre teologie şi probleme controversate asupra dogmelor, comentarii, ediţii cu texte în mai multe limbi, lucrări ale părinţilor bisericii, predici, care fiecare conţinea material pentru a umple zece tratate moderne mai scurte, cărţi de ştiinţă vechi şi noi, autori clasici în ediţiile cele mai bune sau mai rare, toate acestea alcătuiau biblioteca venerabilului episcop decedat şi asupra lor se oprea, vrăjit, ochiul lui Dominie Sampson. El le trecea pe toate într-un catalog, pe care-1 scria cît mai caligrafic, desenînd fiece literă cu grija unui îndrăgostit care scrie o valentină[1], şi aşeza fiece volum pe raftul destinat, cu toată veneraţia pe care o lady o acordă unui vas vechi de porţelan. Cu tot zelul său, lucrul progresa foarte încet. I se întîmpla adeseori să deschidă un volum, cînd se afla la jumătatea scăriţei bibliotecii, şi, fără să se mişte din poziţia lui incomodă, rămînea cufundat în fascinanfca-i lectură pînă cînd slujitorul îl trăgea de pulpana hainei ca să-l încunoştiinţeze că masa îl aşteaptă Atunci apărea din nou în sufragerie, se aşeza la masă. înghiţea hrana aruncînd-o pe gitlejul lui larg, în îmbucături mari, răspundea la întîmplare ***da*** şi nu, orice întrebare i s-ar fi pus, şi îndată ce-şi lua şervetul de la gît (cîteodată însă şi cu el atîrnîndu-i ca un şorţuleţ), se grăbea să se reîntoarcă în bibliotecă.

I Scrisoare scrisă de îndrăgostiţi la 14 februarie (sfintul V alentin). (n. t.)

—

— Ce fericit îşi petrecea
Timpul T hal aba'!

— După ce am lăsat astfel personajele noastre principale într-o situaţie care, dacă pentru ele este destul de confortabilă, pentru cititor este. negreşit, neinteresantă să reluăm firul vieţii unei persoane care pînă acum a fost numai amintită şi care ne suscită tot interesul pe care-1 trezeşte în noi nesiguranţa şi nenorocirea cuiva.

— CAPITOLUL XXI

— Ce-ai zis tu, înţelepte ? Spune tare l
Că tot iubirea e izbînditoare
Şi tot ce rău fortuna i(i aruncă
înlătură puterea ei de stîncă.

— Apoi nu-i straniu că cel vrednic vrea
Tot pe un vrednic s-aib-alăturea,
Orgoliul geniului cu el adună
Orgoliul naşterii de spiţă bună.

— CRABBE*

— V. Brown (fiindcă nu mă pot hotărî să-i scriu în întregime numele lui de trei ori nenorocos) a fost din copilărie o minge pe care fortuna a lovit-o după bunul ei plac. Norocul său a fost că natura i-a dat acea agerime a minţii care l-a făcut să se ridice întotdeauna mai sus decît căzuse- El era înalt, voinic, activ, iar trăsăturile erau şi ele deopotrivă cu persoana lui, fiindcă, deşi departe de a fi regulate, aveau în ele un licăr de inteligenţă şi bună dispoziţie, iar cînd tînărul vorbea, se însufleţeau aşa de tare, că puteai să le socoţi interesante fără să greşeşti. Manierele sale trădau cariera armelor, pe

— **care singur şi-o alesese, atingînd gradul de căpitan, de-**oarece comandantul regimentului care luase locul lui Mannering căutase **să** repare nedreptatea suferită de Brown datorită antipatiei pe care colonelul **o** nutrise con-**tra** lui. Această avansare, precum şi eliberarea lui din captivitatea tîlharilor Lootie, ambele se întîmplaseră după ce Mannering părăsise India. Dar nu după multă vreme, regimentul său fiind rechemat în ţară, Brown se înapoiase şi el în Anglia. Se interesase mai întîi de familia Mannering şi, aflînd destul de uşor că se îndreptaseră spre nord, pornise pe urmele lor, cu gîndul de a-şi relua stăruinţele pe lîngă Julia. Cu tatăl ei nu mai voia să aibă de loc de-a face, fiindcă, fără să cunoască minciunile veninoase ce-i fuseseră strecurate colonelului, el îl socotea un aristocrat tiranic, care se folosise de puterea conferită de gradul lui de comandant pentru a-l lipsi de avansarea cuvenită riieritelor şi comportării sale curajoase şi care-l silise să se bată în duel, fără nici un motiv, în afară de faptul că făcea **o** curte cuviincioasă unei fete drăguţe pe care o iubea, lucru permis si încurajat chiar de mama ei. Prin urmare, era hotărît să nu bată în retragere (numai în cazul cînd chiar tînăra lady i-ar fi cerut aşa ceva), socotind că marea nenorocire care i se trăsese de pe urma rănii căpătate în duel şi ducerea lui în captivitate erau injurii primite direct din partea tatălui ei şi care-l scuteau de a se purta prea ceremonios faţă de el. Cît de bine îi reuşiseră planurile pînă în clipa cînd vizita lui nocturnă fusese descoperită de domnul Mervyn. cititorii noştri au fost informaţi.

— După această păţanie neplăcută, căpitanul Brown socotise mai cuminte să plece de la hanul unde trăsese sub numele de Dawson, aşa că încercările colonelului Mannering de a-l descoperi sau de a-l urmări rămăseseră infructuoase. El îşi pusese totuşi în minte să nu se lase doborît de nici un obstacol, ci să-şi vadă în continuare de planurile lui, atîta vreme cît Julia îi va mai lăsa în inimă raza nădejdii de a fi iubit. Ori dragostea pe care şi-o cîştigase în inima ei era aşa de mare, încît ea nu putuse să şi-o ascundă faţă de el, astfel că, plin de o îndrăzneală romantică, se hotărî să meargă pînă în pînzele albe. Mai credem că cititorul, după ce a aflat modul de a gîndi al Juliei şi al colonelului, va fi la fel de interesat să afle şi modul lui de a gîndi, precum şi intenţiunile lui, aşa cum le înfăţişează corespondentul nostru într-o misivă trimisă prietenului său **intim,** căpitanul Delaserre, un **gen-**

—
— tleman elveţian, care era şi el comandantul unei companii din regimentul din care făcea parte şi Brown.

— FRAGMENT

— «Dă-mi cît mai curînd de ştire, scumpul meu Delaserre. Să nu uiţi niciodată că eu nu mai pot afla nimio cu privire la ceea ce se întîmplă pe la regiment în afară de ce îmi scrii tu- Ard de nerăbdare să ştiu dacă Ayre a fost trimis în faţa curţii marţiale, dacă Elliot obţine majoritatea, de asemenea cum merge recrutarea şi chiar un fapt banal, cum ar fi, de pildă, dacă popota place ofiţerilor tineri. Despre gentilul nostru amic, locotenent-colonelul, nu te mai întreb nimic, i-am făcut o vizită cînd am trecut prin Nottingham, unde l-am găsit fericit în sînul familiei. Ce mare bucurie este şi asta, Philip, pentru noi, sărmani muritori, ca să avem un mic lăcaş de odihnă, căminul nostru, pentru ceasurile de răgaz dintre bivuacul ostăşesc şi mormîntul care ne aşteaptă pe toţi (şi asta numai dacă reuşim să scăpăm de boli, de oţel şi de plumb, precum şi de urmările unui trai foarte trudnic !) Un bătrîn ostaş lăsat la vatră este totdeauna un personaj iubit şi respectat. Bineînţeles că şi el bombăne cînd şi cînd, dar puţin, şi acest lucru i se iartă uşor. Dar ia gîndeste-te dacă un medic, un cleric sau un judecător ar scoate un singur sunet tînguindu-se că n-are noroc sau că nu este avansat, cum ar mai sări o sută de glasuri împotriva lui, batjocorindu-1 că numai incapacitatea sa este de vină. Dar cel mai nătîng veteran care îngăimează o poveste, spusă de trei ori pînă atunci, despre un asediu sau **o** bătălie, sau o istorioară fără cap şi coadă, este totuşi ascultat cu simpatie şi respect cînd îşi scutură pletele rărite şi vorbeşte supărat despre copiii care îl necăjesc. Iar noi, tu, Delaserre, şi cu mine, amîndoi străini (fiindcă ce mare folos trag eu din faptul că sînt scoţian de origină, fiindcă, chiar dacă aş putea să-mi dovedesc obîrşia, englezii numai cu greu m-ar considera compatriotul lor), avem măcar mulţumirea şi ne putem mîndri că ne-am cîştigat gradele în luptă şi cu ajutorul = nadei, deoarece, altminteri, lipsiţi de avere cum sîntem, nu - -am fi dobîndit niciodată. Englezii sînt un popor înţelept. In timp ce ei îşi înalţă lor înşile osanale şi se prefac a dispreţui toate celelalte naţiuni, ne lasă nouă deschise, din fericire, uşi secrete, uşi dosnice prin care noi, străinii, mai puţin favorizaţi de soartă, putem ajunge să le împărtă-

— şim avantajele. Şi astfel, el se aseamănă în unele privinţe cu hangiul lăudăros, care, la masa lui, ridică în slăvi savoarea şi gustul bun al fripturii de oaie, o oaie de şase ani, pe care însă este fericit dacă poate s-o împartă tuturor celor prezenţi. Pe scurt, şi tu (datorită orgoliului familiei tale) şi eu (datorită unui fatum cumplit), care am devenit ostaşi de profesie, păstrăm plăcuta amintire că, în armata britanică, dacă ne vom opri cîndva pe drumul ce duce pe culmile carierei noastre, acest lucru se va datora numai faptului că nu vom avea bani să plătim la barieră şi că nimic altceva nu ne pune piedici. Prin urmare, dacă poţi să-l convingi pe micul Weischel să vină printre ***ai noştri,*** pentru numele lui Dumnezeu, spune-i să-şi aumpere gradul de sublocotenent, să fie prudent, să-şi facă datoria şi să se roage ursitoarelor ca să-l avanseze !

— Şi acum bănuiesc că aştepţi cu nerăbdare să afli continuarea poveştii mele de dragoste. Ţi-am spus că am socotit cu cale să fac o plimbare cîteva zile, pe jos, prin munţii din Westmoreland, cu Dudley, un tinăr artist englez cu care am legat o oarecare amiciţie. Este un băiat de ispravă, trebuie să ştii lucrul acesta, Delaserre, pictează destul de bine, desenează minunat, ştie să vorbească cu şart şi cîntă fermecător la flaut, şi deşi ar trebui să fie foarte înfumurat avînd atîtea talente, este de fapt un tînăr modest şi fără pretenţii- Cînd ne-am întors din mica noastră plimbare, am aflat că inamicul şi fusese în recunoaştere. Domnul Mervyn, el însuşi, împreună cu un musafir, au traversat lacul cu barca şi au venit la han, după cum m-a informat hangiul.

— Ce fel de persoană era, hangiule ? l-am întrebat.

— Păi să vedeţi. Era un om cu o privire întunecată de ostaş (i se adresau cu titlul de colonel). Cavalerul Mervyn m-a întrebat aşa de amănunţit, de parcă aş fi fost pe banca acuzaţilor la tribunal, şi mi-am dat numaidecîţ seama unde vor să bată, domnule Dawson (ţi-am spus că acesta e numele sub care m-am recomandat acolo). Dar n-am' suflat nimic despre plimbările domniei voastre şi vîslitul pe lac, noaptea... nici un cuvinţel. Nu sînt eu omul acela, fiindcă nu-mi place să fac rău nimănui... şi cavalerul Mervyn era furios oa un curcan... şi tot mormăia despre muşteriii mei, dar şi despre pămîntul din spatele casei (pe care tare ar mai vrea să-l ia), deşi este

— măsurat pentru a face o a patra staţie Survey[I]. Ehe, nu oricine poate să-l ducă de nas pe Joe Hodges !

— Cred că vei admite şi tu că nu mai era nimic de făcut după această întîmplare decît să achit nota de plată onestului Joe Hodges şi să plec, dacă nu vroiam să mi-l fac confident, pentru care lucru nu simţeam nici o tragere de inimă. Pe lîngă aceasta am mai aflat că domnul colonel ***ci-devant***[II] menţionat s-a retras de-a binelea în Scoţia, luînd-o şi pe sărmana Julia cu el. Am mai înţeles, de la cei care îi transportau bagajele grele, că el îşi va petrece iarna într-un loc numit YVoodbourne, în regiunea Galloway din Scoţia. Cred că şi acum e în alarmă, aşa că trebuie să-l las mai întîi să se instaleze şi să se liniştească fără a-l mai supăra cu ceva. Dar apoi, bunul meu colonel, pentru că prea multe vă datorez, şi mulţumiri, şi recunoştinţă, am să vă rog să vă puneţi în gardă şi să vă apăraţi !

— Te încredinţez, scumpul meu Delaserre, că adeseori m-am gîndit că puţin şi dorinţa de a-mi lua revanşa intră în ardoarea cu care urmăresc această aventură amoroasă. Şi mai cred că mi-ar plăcea mai mult să-l silesc pe acest bărbat arogant, gata să te insulte, să-şi numească fiica doamna Brown decît să mă însor cu ea avînd deplinul său consimţămînt, chiar dacă regele mi-ar îngădui să-mi schimb numele cu acela de Mannering, dobîndind şi blazonul, şi averea lui, pe deasupra. Există o singură oprelişte care se ridică în calea planurilor mele... Julia. Este tînără şi romantică. Nu aş vrea s-o zoresc, cu bună-ştiinţă, de a face un pas pe oare ar putea să-l dezaprobe cînd va fi matură... nu, şi nici n-aş vrea să mă mustre vreodată că i-am stricat viitorul... şi cu atît mai puţin să-i dau motiv să spună (cum altele n-au întîrziat să spună soţilor lor) că, dacă ar fi avut mai multă vreme să chibzuiască, ea ar fi fost mai înţeleaptă şi ar fi ales mai bine. Nu, Delaserre, aşa ceva nu trebuie să se întîmple. Aceste gînduri mă frămîntă mereu, fiindcă sînt pe deplin conştient că o fată în situaţia Juliei nu are o idee limpede şi precisă despre valoarea sacrificiului pe care îl face. Este o fată care nu cunoaşte ce înseamnă greul decît din auzite, iar dacă, în urma sugestiilor mele. se gîndeşte uneori, pe lîngă iubire, şi la o fermă, este nu-

I Staţie topografică a unei regiuni care face toate măsurătorile şi notaţiile fizice, geologice şi geografice, (n. t.)

II ***Mai înainte*** (în limba franceză în text), (n. t.)

′ ***Fermă împodobită*** (de mare lux) (ia limba franceză în text), (n. t.)

— **mai o** *ferme ornee*\ **aşa cum se întîlneşte in descrierile poetice sau pe** domeniile **unui gentleman care cîştigă** douăsprezece **mii** de lire sterline **în** fiece **an. Ea ar** fi deci **foarte** rău pregătită pentru privaţiunile unei căsuţe de bîrne, ca în Elveţia, aşa cum am vorbit noi de atîtea ori, şi chiar şi pentru neajunsurile care ne aşteaptă şi pe care va trebui să le biruim înainte de a ajunge la acest paradis. Acesta este un punct asupra căruia trebuie să-mi îndrept toată atenţia. Şi, deşi frumuseţea Juliei şi afecţiunea ei zglobie mi-au pecetluit inima ou o iubire pe care nimeni nu mi-o va putea smulge din ea, nu voi fi mulţumit decît atunci cînd voi fi pe deplin încredinţat că ea înţelege prea bine avantajele de care se bucură acum, înainte de a le sacrifica de dragul meu.

— Sînt oare prea încrezător, scumpul meu Delaserre, cînd sînt convins că chiar această încercare va avea un sfîrşit favorabil dorinţelor mele ? Sînt oare prea vanitos cînd mă gîndesc că puţinele calităţi pe care le am, alături de mijloacele mele de existenţă, chiar dacă sînt modeste, precum şi hotărîrea mea de a-mi consacra viaţa fericirii ei vor putea să o despăgubească îndestul pentru tot ceea ce trebuie s-o îndemn să părăsească ? Şi, în fine, un fel diferit de a se îmbrăca, un alt mod de viaţă, despărţirea de cei care o înconjoară sau lipsa privilegiului de a se desfăta după bunul plac al inimii cu priveliştile care o amuză, oare toate aceste diferenţe, puse în cumpănă, vor putea cîntări mai greu în aprecierea ei decît făgăduinţa unui cămin fericit şi a unei iubiri oferite şi împărtăşite, care nu piere ? Nu vreau să mai adaug nimic despre tatăl ei, deoarece calităţile şi defectele lui se îmbină aşa de mult unele cu altele, încît primele sînt neutralizate de ultimele, încît ceea ce trebuie să regrete ea ca fiică, despărţindu-se de el, se amestecă într-atît cu bucuria de a scăpa de un părinte tiran, încît despărţirea părintelui de copila lui îmi pare un lucru care cîntăreşte mai puţin în cazul de faţă Intre timp, îmi păstrez buna dispoziţie pe cît pot. Am trecut prin prea multe necazuri şi greutăţi pentru a fi prea încrezător sau sigur de reuşită, dar am scăpat de atîtea ori, salvat din ele într-un mod aşa de minunat, încît nici nu pot să deznădăjduiesc-

— Aş vrea să vezi aceste meleaguri de vis. Cred că priveliştea te-ar încînta. Mie, cel puţin, mi-aduce aminte de descrierile tale atît de vii despre ţara ta. Pentru mine,

— **are în plus şi farmecul a ceva nou. Despre colinele Scoţiei, deşi m-am născut printre ele (cum mi s-a spus întotdeauna), nu păstrez decît o amintire înceţoşată. Intr-adevăr, uimirea pe care am simţit-o, văzînd pentru** prima oară coastele netede ale insulei Zeeland[I], **mi** s-a întipărit mai bine în mintea mea decît celelalte întîmplări petrecute mai înainte. Sînt totuşi pe deplin conştient, chiar din acea impresie, precum şi din frînturile de amintiri mai vechi, dinaintea ei, că dealurile şi stîncile mi-au fost familiare într-o epocă mai îndepărtată **şi** că, deşi acum mi le reamintesc numai prin contrast şi prin pustiul din suflet pe care îl simţeam cînd, uitîndu-mă în jurul meu, în Olanda, le căutam zadarnic, totuşi ele mi-au lăsat în închipuirea mea de copil o imagine de neşters. Mi-aduc aminte că, atunci cînd am urcat faimosul pas din comitatul Mysore[II], în vreme ce majoritatea oamenilor se simţeau copleşiţi, eu am împărtăşit mai degrabă sentimentele tale şi ale acelor cameroni[III] **a** căror admiraţie pentru astfel de stînci sălbatice era amestecată cu dragostea lor pentru ele, stîncile fiindu-le familiare fiindcă ele îi duceau cu mintea îndărăt în lumea feerică a copilăriei. **In** ciuda educaţiei mele olandeze, un deal a rămas pentru mine un prieten bun, iar rostogolirea unui izvor, ca sunetul dulce al unui cîntec ce mi-a legănat copilăria. Nu **am** simţit niciodată atît de puternic acest adevăr decît în astă ţară **a** munţilor şi **a** lacurilor, **şi** nimic nu mă mîhneşte mai mult decît faptul că nu eşti cu mine, din pricina datoriei care te reţine printre ostaşi, ca să mă însoţeşti în peregrinările mele prin cotloanele tainice ale acestui ţinut. Am încercat să şi desenez ceva, dar nu mi-a reuşit de loc... Dudley, dimpotrivă, desenează încîntător, cu acea trăsătură a condeiului care îmi pare magică, în timp ce eu muncesc din greu şi tot şterg şi refac, punînd ici prea multă lumină, dincolo prea mult întuneric, încît rezultatul este un peisaj grotesc. Trebuie să mă ocup mai mult de flageolet, fiindcă muzica îmi pare singura dintre artele frumoase oare îmi întinde mîna.

— Ştiai oare că şi colonelul Mannering este un desenator talentat ? Nu mi-a venit nici mie să cred, fiindcă s-a ferit

I Provincie olandeză în sud-vestul Olandei, alcătuită din mai multe insule, dintre care cea mai mare se numeşte Zeeland, pe ea aflîndu-se şi capitala provinciei, oraşul Middelburg. (n. t.)

IIz Provincie în sudul Indiei, (n.t.)

III Urmaşii lui ***Richard Cameron*** (mort în 1680), predicator reformat scoţian şi adversar al Stuarţilor. (n. t.)

—

— să-şi arate vreodată această virtute în faţa subalternilor. Întrucît el şi Julia au plecat de la Mervyn-Hall, l-am trimis pe Dudley acolo. Cavalerul dorea, pare-se, o serie de desene, din care Mannering i-a executat primele patru. Plecarea lui grăbită l-a împiedicat să-şi atingă scopul, şi anume de a completa întreaga serie. Dudley mi-a mărturisit că rareori a văzut ceva mai desăvîrşit, chiar dacă anumite detalii erau oarecum schimbate. Pe lîngă aceasta, fiecare desen avea ataşat o scurtă descriere poetică,
i oare cu putinţă, vei zice tu, ca Saul să fi trecut în rîndul profeţilor ? Cum ? Colonelul Mannering să scrie poezii ? Da, chiar aşa este şi se pare că omul acesta s-a străduit la fel de mult să-şi asoundă talentele, pe cît ceilalţi se căznesc să şi le dezvolte şi să le arate lumii. Ce distant şi nesociabil ne părea nouă ! Ce puţin dispus a luat parte la o conversaţie care ar fi putut deveni generală şi interesîndu-ne pe toţi! Apoi, cum să consideri ataşamentul său pentru acel netrebnic Archer, aşa de inferior lui în toate privinţele, şi toate acestea, cred, numai pentru faptul că era fratele vicontelui Archerfield, un sărman pair scoţian ! Şi mai cred că dacă Archer ar fi trăit, după rănile căpătate în ciocnirea de la Cuddyboram, el ar mai fi spus cîte ceva, care poate ar fi aruncat mai multă lumină asupra ciudăţeniilor acestui om singuratic.

— „Trebuie să îţi mai spun ceva, care îţi va schimba cu totul părerea proastă pe care ţi-ai făcut-o despre fostul nostru colonel !“ mi-a şoptit Archer de mai multe ori. Dar moartea l-a luat în braţele ei, şi dacă el îmi datora vreo explicaţie, aşa cum expresia feţei sale părea să-mi spună, el a murit înainte de a putea s-o facă.

— Mi-am propus să mai fac o excursie prin aceste ţinuturi, ca să profit de vremea geroasă dar frumoasă, şi Dudley, care este un drumeţ aproape la fel de pasionat ca şi mine, mă însoţeşte o bună parte din cale. Ne vom despărţi cînd vom ajunge la hotarul Cumberlandului, fiindcă de acolo el va trebui să se întoarcă la locuinţa lui din str. Marybone din Londra, unde locuieşte la etajul al treilea, şi să se ooupe de ceea ce el numeşte latura comercială a profesiunii sale. Nu poate fi o diferenţă mai mare. mi-a spus ei, decît între aceste două perioade din viaţa unui artist (dacă este un om entuziast şi de vocaţie) prima. 'n care singur culege din nemărginirea naturii subiectele tablourilor sale; a doua, în care trebuie, în mod necesar să-şi desiacă geamantanul ca să le scoa- *ă şi să le atîme pe pereţi, într-o expoziţie, sub privirile indiferente sau provocatoare ale vizitatorilor sau să în-

— frunte critica, încă şi mai tăioasă, a amatorilor de artă modernă.

— „în timpul verii, îmi spunea Dudley, mă simt liber ca un indian neatîrnat, desfătîndu-mă după bunul meu plac ou cele mai grandioase privelişti ale naturii, în timp ce iarna şi primăvara stau, nu numai înghesuit, strîmtorat şi închis într-o mansardă sărăcăcioasă, dar sînt şi condamnat să mă plec, într-un chip intolerabil, la capriciile altora, în timp ce toţi cei din jur mă tratează cu o astfel de indiferenţă, de parcă aş fi un sclav la galere, în adevărata accepţie a ouvîntului 1“

— Iţi făgăduiesc să ţi-1 prezint, Delaserre ; vei fi încîntat de tablourile lui, şi el, nu mai puţin fermecat de fanatismul tău de elveţian pentru munţi şi torente.

— Din clipa cînd mă voi despărţi de Dudley, mi s-a spus că voi putea trece uşor în Sooţia, luînd-o de-a curmezişul unui ţinut sălbatic, aflat în partea de miazănoapte a Cumberlandului. Voi urma acest itinerar pentru a da timp colonelului să-şi aşeze bivuacul mai înainte ca eu să-i iscodesc poziţia. Adio, Delaserre !

— Cred că îmi va fi peste putinţă să-ţi mai trimit vreo misivă mai înainte de a sosi în Scoţia.

— CAPITOLUL XXII

— Mergi, mergi mereu pe drumul tău,
Şi vesel sări cîte-un pîrleaz,
într-una merge cel bun, zău,

— Cel rău tot şade, de necaz.

— Poveste de iarnă

— Să lăsăm deci pe seama cititorului să-şi închipuie, ca vreme, o dimineaţă senină dar friguroasă de noiembrie, ca peisaj, o landă întinsă acoperită cu ierburi mohorîte, iar ca fundal, departe. în zare. acel lanţ uriaş de munţi din care se înalţă, semeţe, piscurile Skiddaw şi Saddleback Să-l mai lâ^ăm sâ se uite de-a lungul acelui „drum orb“ prin care înţeleg o cărare oe care abia dacă poţi citi urmele paşilor celor ce au trecut mai înainte, astfel câ ea nu se deosebeşte de întinderile Ierboase mai întunecate de pe margini decît printr-o uşoară nuanţă de

— **un verde mai deschis, care se poate observa numai dnd ochiul este** la oarecare depărtare **şi** care încetează în mod ciudat **de a mai fi** desluşită cînd piciorul calcă **pe** ea. **Pe** această potecă abia întrezărită păşea **şi eroul** povestirii de faţă. Pasul său hotărît, apăsat, ţinuta dreaptă, pieptul scos în afară, toate îi dădeau un aer ostăşesc, care se potrivea bine cu membrele lui bine proporţionate şi statura înaltă de şase picioare. îmbrăcămintea îi era simplă şi de rînd, aşa că nu puteai spune nimic despre rangul său. Putea fi tot aşa de bine un gentleman care călătoreşte după bunul său plac, ca şi o persoană de condiţie socială inferioară, îmbrăcată în veşmintele-i modeste obişnuite. Fiindcă nimic nu micşorează diferenţa dintre cei nobili şi cei fără blazon decît acest echipament de drumeţie. Cîte un volum de Shakespeare în fiecare buzunar, o mică raniţă cu rufărie de schimb legată în cruciş pe spate şi o bîtă de stejar în mînă oompletau accesoriile pedestraşului nostru ; şi în această ţinută îl prezentăm şi noi cititorilor noştri.

— Brown, fiindcă el era, se despărţise chiar în dimineaţa aceea de Dudley şi îşi începuse solitarul său drum spre Scoţia.

— Primele mile le parcursese într-o stare sufletească mai degrabă melancolică, din cauză că îi lipsea societatea cu care se obişnuise aşa de mult în ultima vreme. Dar această tristeţe neobişnuită a spiritului său fu repede înlocuită de o bună dispoziţie, care îi era mai firească, datorită în special mersului în aer liber şi efectului înviorător al aerului rece- Mergea fluierînd, nu din lipsă de gînduri, ci fiindcă simţea nevoia să-şi manifeste voioşia inimii, pe care, altminteri, nu avea cum să şi-o exprime. Iată de ce, pentru fiecare sătean care se întîmpla să-i iasă în cale, avea un salut amabil sau o vorbă plină de haz. Iar cei din Cumberland, care sînt cam posomoriţi din fire, îi zîmbeau cînd îl întîlneau. zicîndu-şi : „Are o inimă voioasă drumeţul nostru. Dumnezeu să-l aibă în paza lui!“ Cît despre fetele care se duceau sau veneau de la tîrg, ele nu se puteau opri să nu-i admire, de cîteva ori, uitîndu-se peste umăr, silueta lui atletică ce se potrivea aşa de bine cuvintelor sincere şi poznaşe cu care
li se adresa. Un cîine terrier cu părul zbîrlit, fidelul său însoţitor, care rivaliza în voioşie cu stăpînul, dădea sute de ocoluri pînă departe în landă, ca apoi să vină şi să-i sară înainte, manifestîndu-şi astfel nemăsurata bucurie pe care o încearcă şi el în timpul acestei călătorii. Doctorul Samuel Johnson considera că există puţine lucruri

lii în viaţă mai plăcute decit însufleţirea pe care ţi-o dă legănatul dulce al unui poştalion ce merge, nu glumă, dar acela care în tinereţea sa a trăit farmecul mîngîietor şi slobod al unei călătorii pe jos, cu pas hotărît, străbătînd meleaguri pitoreşti şi pe o vreme frumoasă, va considera că desfătarea marelui moralist legănat molcom de arcurile poştalionului nu este cu nimic mai prejos decît a sa.

liii Motivul de căpetenie pentru care Brown alesese acest drum neobişnuit prin pustietăţile răsăritene ale Cumberlandului ca să ajungă în Scoţia era dorinţa lui de a vedea cu proprii săi ochi rămăşiţele celebrului val de apărare roman[I], care se vede aici mai bine decît în oricare altă parte a întinderii lui. Căci, deşi Brown primise o educaţie ou multe lipsuri şi superficială, nici viaţa agitată de ostaş în care se angajase, nici desfătările tinereţii şi nici starea precară în care se afla acum, nimic din toate acestea nu îl opriseră de la grija şi plăcerea pe care

liv o avea de a învăţa mereu lucruri noi.

lv „Iată deci şi faimosul val roman — îşi zise el, căţărîndu-se pe o movilă de unde putea să vadă pînă departe întinderea acelei fortificaţii. Ce popor vrednic! Să execuţi o astfel de lucrare, tocmai la marginea cea mai îndepărtată a imperiului, să-l întinzi pe o asemenea distanţă[II] şi să-l construieşti atît de grandios ! In veacurile viitoare, cînd ştiinţa războiului se va schimba cu totul, ce urme puţine vor mai rămîne din fortificaţiile unora oa Vauban[III] şi Coehom[IV], în timp ce vestigiile acestui popor minunat vor continua, chiar şi atunci, să intereseze şi să-i uimească pe urmaşii noştri. Fortificaţiile, apeductele, teatrele, fîntînile, absolut toate lucrările lor publice poartă caracterul grav, solid, maiestuos al limbii latine, în timp ce sărmanele noastre monumente mai noi, ca şi

I Este vorba de zidul (Valul) de apărare construit între 121 şi 138, între fiordul Solway şi gura rîului Tyne, de împăratul roman Publis Aelius Hadrianus (117—138), care a şi vizitat Insulele Casiterine (Britania). Zidul a fost reconstruit în piatră, mai tîrziu, de alt împărat roman, Lucius Septimius Severus Pertinax (193—211) Urmele lui se văd bine pînă în ziua de azi Englezii îl numesc „The Roman Wall“. Un alt zid a fost construit în 140, de împăratul Antoninus Pius (138—161). între Forth şi Clyde. (n. t.)

2

II Circa 73 mile. (n.t.)

III *Sebastian le Prestre de Vauban* (1633—1707) — ilustru mareşal şi constructor de fortificaţii militare din timpul lui Ludovic al XlV-lea, regele Franţei (1643—1715). (n. t.)

IV' *Menno van Coehorn* (1641 — 1704) — inginer şi general olandez, fost inspector suprem al fortificaţiilor olandeze supranumit „Vauban* al Olandei, (n.t.)

lvi limbile moderne de azi, par toate construite numai din fragmente !“

lvii După ce făcu aceste consideraţii moralizatoare, îşi aduse aminte că îi era cam foame şi îşi continuă ou un pas mai grăbit drumul pînă la un mic han, unde făcu un popas ca să mai ia oeva de-ale gurii. Acest han, de fapt nimic altceva decît un loc unde puteai bea mai ales bere de malţ, era situat în fundul unei văioage prin care susura un pîrîiaş. Era umbrit de un frasin stufos, lipit, de care fusese construit un fel de adăpost zidit din chirpici, ţinînd loc de grajd, şi care se rezema într-o parte chiar de acest arbore ce-1 împiedica să cadă. Un cal cu şa se afla în grajd mîncîndu-şi liniştit grăunţele. Toate casele de la ţară din această parte a Cumberlandului au aceeaşi înfăţişare grosolană, care este nota distinctă şi a caselor din Scoţia. Şi aici, faţada hanului nu era prea atrăgătoare şi nu promitea cine ştie ce confort pentru cei ce intrau înăuntru, cu toate că prezenţa unei firme pe care se vedea o cană înaltă de bere cu capac turnînd singură bere într-un pocal englezesc, sub care un scris, mai greu de desluşit, ca nişte hieroglife, încerca să-l invite pe drumeţ, făgăduia „petrecere plăcută şi pentru om, şi pentru cal“-

lviii Brown, care nu era un călător mofturos, se opri şi păşi înăuntru în han[1]. Prima fiinţă asupra căreia îşi pironi privirea, în bucătăria unde se afla acum, a fost un bărbat înalt, vînjos, părînd a fi de la ţară, purtînd o manta largă, un fel de redingotă de lăutar, şi care era, desigur, stăpînul armăsarului din grajd. Omul se îndeletnicea cu tăiatul unor felii uriaşe dintr-o ciozvîrtă rece de carne de vită fiartă, aruncîndu-şi din cînd în cînd privirea pe fereastră, ca să vadă dacă bidiviul său nu şi-a isprăvit cumva ovăzul. O cană înaltă de bere, mare şi cu capac, se afla lîngă strachina lui cu bucate, şi omul sorbea din ea tacticos din timp în timp. Buna hangiţă era ocupată ou coptul pîinii. Focul, după cum se obişnuieşte în acea ţară, era aşezat pe o vatră de piatră, în mijlocul unui cămin imens, lîngă a cărui gură largă şi boltită se aflau şi două bănci. Pe una din ele şedea o femeie, neobişnuit de înaltă, într-o pelerină stacojie şi cu o bonetă trasă într-o parte, avînd înfăţişarea unei spoitorese sau cerşetoare. Stătea trăgînd cu înfocare dintr-o lulea scurtă si înnegrită

I Vezi nota B a autorului — Mump’s Ha’ (la sfîrşitul volumului).

lix La cererea lui Brown de a i se da ceva de mîncare, gazda şterse cu o parte a şorţului ei murdar de făină un colţ al mesei din lemn de brad şi puse acolo o strachină de lemn, un cuţit şi o furculiţă, chiar în faţa drumeţului, apoi îi arătă cu mîna spre ciozvîrta de carne de vită, poftindu-1 să urmeze pilda fermierului Dinmont şi, în sfîrşit, îi întinse şi un ulcior umplut cu bere făcută chiar de ea în casă. Brown nu pierdu de loc vremea şi le dădu amîndorura atenţia cuvenită. Aşa că un răstimp bun, şi el, şi vecinul său au fost prea ocupaţi cu înfulecarea bucăţilor oa să se bage în seamă uniul pe altul- Doar în răstimpuri, cîte unul din ei înclina voios capul cînd celălalt ridica iute cana sau ulciorul spre a închina în sănătatea celuilalt. în cele din urmă, cînd pedestraşul nostru începu să potolească şi foamea micului său terrier Wasp, dîndu-i şi lui să mănînce resturile, fermierul scoţian (fiindcă aceasta era ocupaţia domnului Dinmont) găsi răgazul necesar pentru a intra în vorbă :

— Fain terrier aveţi, domnule... şi un ajutor nepreţuit pentru prinsul animalelor păgubitoare, vă spun drept... dar asta numai dacă îl dresaţi bine, fiindcă totul stă în asta !

— Aşa o fi, domnule — îi răspunse Brown — dar i-am cam neglijat educaţia şi menirea lui de căpetenie este să mă însoţească la drum.

— Adevărat, domnule ? Atunci e mare păcat, să-mi fie cu iertare că m-amestec, dar e mare păcat să nu dai creşterea cuvenită fie unui om, fie unui dobitoc. Am în ogradă şase terrieri, pe lîngă două perechi mai puţin iuţi ca primii, cinci foarte răi plus cîţiva alţii. Am pe bătrînul Piper şi pe bătrînul Muştar, pe tînărul Piper şi pe tînărul Muştar, pe micuţul Piper şi, desigur, pe micuţul Muştar... i-am dresat zi de zi, mai întîi cu mortăciuni.... apoi cu nevăstuici din cele mai mici, apoi din acelea mari... apoi cu vulpi, viezuri şi dihori... şi iată că acum nu le mai este frică de nimic ce poartă păr pe el...

— Nu mă îndoiesc, domnule, că le-aţi dat o creştere aleasă, dar, avînd un număr aşa de mare de cîini, nu vi se pare că numele lor sînt foarte restrînse ?

— O, nu ! Aceasta este numai o născocire a mea, ca să le fac cunoscută rasa, domnule. Nu ştiţi că însuşi ducele a trimis pe cineva pînă la Charlies-hope ca să-i aducă unul dintre terrierii lui Dandy Dinmont, de rasa Piper şi Muştar ? îţi spun, omule, că l-a trimis pe Tam

—

— Hudson[1], paznicul şi pădurarul său, şi ce mai vînătoare am mai tras după dihori şi după vulpi, şi cîte am mai prins, ca niciodată ! Pe legea mea, a fost o noapte straşnică !

— Presupun că aveţi vînat din belşug pe-acolo !

— Din belşug, omule ! îmi vine să cred că sînt mai mulţi iepuri decît oi la ferma mea ; cît despre păsări de baltă şi celelalte zburătoare, păi sînt cît e frunza şi iarba sau, cum se zice pe la noi, cîţi porumbei sînt într-un porumbar ! Aţi împuşcat vreun cocoş negru pînă acum ?

— Să vă spun drept, nici n-am avut plăcerea să văd vreunui, în afară de cel împăiat de la muzeul Keswick.

— Acum vin eu de-acasă! Păi ar fi trebuit să-mi dea prin minte că sînteţi englez după cum rosteaţi cuvintele, ca ăi din miazăzi. Nu ştiu cum se întîmplă, dar dintre toţi englezii ăştia care vin pe la noi, doar cîţiva au zărit un cocoş negru ! Am să vă spun tot eu ce să faceţi. Păreţi un flăcău de treabă şi, dacă o să-ntrebaţi de mine, de Dandy Dinment, de la Charlies-hope, o să vedeţi un cocoş negru, o să împuşcaţi un cocoş negru şi chiar o să mîncaţi un cocoş negru !

— Aşa înţeleg şi eu lucrurile, fiindcă dovada vînatului o faci numai mîncîndu-1; aţi vorbit drept, şi voi fi foarte fericit, dacă voi avea vreme să vă primesc invitaţia.

— Vreme, omule ? Ce vă opreşte să veniţi la mine acasă chiar acum ? Cum călătoriţi ?

— Pe jos, domnule. Iar dacă acest chipeş poney vă aparţine, nu prea mă cam încumet să-l urmez. Nu mă ţine pasul, este peste putinţă !

— Nu, de bună seamă, doar dacă n-aţi fugi cu patrusprezece mile pe ceas. Dar puteţi ajunge pînă diseară la Biccarton, unde se află un han., sau dacă vă place să vă opriţi la cel al lui Jockey Grieve la Heuch, ei vor fi bucuroşi să vă primească. Eu tocmai plec şi-o să mă opresc niţel ca să beau o duşcă cu el la poartă şi am să-i spun că veniţi... sau, ia stai... buna mea hangiţă, n-ai putea să-i împrumuţi acestui gentleman calul hangiului, şi am să ţi-1 trimit mîine peste Waste[2], cu unul din băieţii mei ?

— Hangiţa le spuse însă că murgul era la păscut pe deal şi nu avea cine să-l prindă.

— Bine, bine — îi zise atunci Dinmont — apăi atunci n-aveţi ce face, dar veniţi mîine dimineaţă în orice caz. Şi acum, buna mea hangiţă, trebuie să mă urc pe cal, ca

1 Acesta este nufnele adevărat al unui vînâtor iscusit, (n.a.)

2 *Waste* (pustiu), [întindere mare de pămînt necultivat (n.t.)

3

4 să pot ajunge la Liddel pînă nu se întunecă, fiindcă ăstui Waste al lui mătăluță îi merge vestea că e cam primejdios, știi prea bine.

— Ia mai taci, domnule Dinmont, ar trebui să-ți fie nițeluș rușine. Nu-ți șade bine să ponegrești un ținut în care trăiești... Și-apoi, știi prea bine, ca și mine, că n-a mai fost nimeni jefuit în Waste de acum doi ani, de la mămularul ăla Sawney Culloch, și pentru această tîlhărie au și fost spînzurați Rowley Overdees și Jock Penny la Carlisle. Dar azi nu mai e nimeni în Bewcastle ca să se mai îndeletnicească cu așa ceva... acum pe la noi sînt numai oameni de treabă.

— Ehe-hei, Tib, asta o să se întîmple doar cînd o chiori Ucigă-l Toaca... și are ochi buni încă ! Dar ascultă, buna mea hangiță, am trecut eu prin multe cît am colindat prin Galloway și Dumfries-shire, și acum am fost pînă la Carlisle, și azi la tîrgul de la Staneshiebank și aș vrea să-l văd pe ăla care să mă prade cînd sînt la doi pași de casă, așa că o iau din loc.

— Și zici c-ai fost la Dumfries și prin Galloway ? se băgă atunci în vorbă femeia cea bătrînă care ședea fumînd lîngă vatră și care pînă atunci nu scosese o vorbă-

— Chiar așa, am fost și bună treabă am făcut pe-acolo.

— Atunci poate vei fi cunoscut un loc ce-i zice Ellangowan ?

— Ellangowan ? Păi ăsta este conacul moșierului Bertram... știu locul destul de bine. Dar am auzit că boierul a murit acu' două săptămîni.

— A murit ?! exclamă bătrîna, scoțîndu-și pipa din gură, ridicîndu-se și făcînd cîțiva pași spre ei. A murit, ai zis ? Ești sigur de asta ?

— Păi de bună seamă că da — răspunse Dinmont — fiindcă n-a fost mică vîlva prin partea locului. A murit chiar atunci cînd îi vindeau avuțiile și mobila, și multă lume de treabă l-a jelit Ziceau că era ultimul vlăstar al unui neam vechi și mulți erau mîhniți . fiindcă sîngele nobil e mult mai rar acum în Scoția ca mai înainte.

— Mort.! exclamă bătrîna, în care cititorii noștri desigur că au și recunoscut pe vechea lor cunoștință, pe Meg Merrilies. Mort! Atunci moartea a încheiat toate socotelile. Și-ai zis că a murit fără nici un moștenitor ?

— Da, chiar așa, femeie ; păi tocmai de asta i-au și vîndut moșia, fiindcă lumea zicea că n-ar fi putut s-o vîndă dacă ar fi avut un urmaș de parte bărbătească-

— A fost vîndută ! repetă ca un ecou țiganca, cu o voce ce semăna cu un geamăt. Și cine, mă rog, a cutezat

— să cumpere Ellangowarvul, dacă nu se trăgea din sângele neamului Bertram ? Şi cine i-ar putea da chezăşie că drăguţul de plod al cavalerului nu se va înapoia să ceară oeea ce este dreptul lui ?... Cine a cutezat să cumpere moşia şi castelul llangowan ?

— Păi de bună seamă că s-a găsit unul, femeie, unul dintre bărbaţii aceia care se ocupă cu scrisul, el a cumpărat totul, cred că-i zice Glossin.

— Glossin ! Gibbie Glossin ! Cel pe care l-am purtat în spate într-un coşuleţ, poate de o sută de ori, fiindcă mama lui era ou mult mai avută ca mine, tocmai el să cuteze să cumpere baronia Ellangowan ?! Doamne ajută-ne ! Ce lume îngrozitoare mai e şi asta ! I-am dorit răul, dar nu s-ajungă aşa de jos ; nu, nu, asta niciodată ! Vai mie, vai mie! Nici nu pot să mai gîndese la asta !

— Ea tăcu un răstimp, dar îi făcu semn cu mîna fermierului să nu plece. Acesta, după fiecare răspuns, era gata să se întoarcă ou spatele ca s-o ia spre oasă, dar se oprea binevoitor observînd marele interes pe care-1 trezeau răspunsurile lui.

— O să mai vedem şi o să mai auzim multe ! Marea şi pămîntul nu stau liniştite ! Poţi să-mi spui dacă şeriful comitatului este acelaşi care a fost acum cîţiva ani ?

— Nu, ăla a primit altă slujbă la Edinburgh, aşa se spune ; dar bună ziua, femeie, trebuie să plec.

— Ea îl urmă pînă la cal şi, în tâmp oe el îşi strîngea chingile la şa, potrivindu-şi desagii şi punînd calului căpăstrul, continuă să-i pună tot felul de întrebări cu privire la moartea domnului Bertram şi la soarta fiicei sale, despre care însă nu află prea mare lucru de la cinstitul nostru fermier.

— Ai văzut vreodată un loc de îi. zice Demcleugh, cam la o milă de Ellangowan ?

— îl ştiu prea bine, cum să nu, femeie, e un fel de văgăună unde nu mai sălăşluieşte nici ţipenie de om. Am văzut şi nişte cocioabe vechi pe-acolo, cu pereţii năruiţi şi fără acoperişuri. Da, m-am uitat la ele cînd am trecut pe acolo cu cineva care voia să cumpere ferma.

— Altădată arătau niţeluş mai vesele ! zise Meg, vorbind cu ea însăşi. Poate vei fi văzut şi o salcie bătrînă, aproape ruptă de vînt. dar rădăcinile ei din pămînt o ţin încă plecată peste un firicel de izvor... multe zile am mai împletit ciorapi stînd pe scăunelul meu sub salcia aceea !

— Ai înnebunit, bătrînico ? Zău na, parcă a intrat ăl cu coarne în tine ! Ce tot îmi îndrugi mie de sălcii, de scăuneie, de Ellangowan. Lasă-mă, femeie, să plec, pen-

— tru numele lui Dumnezeu ! Ţine aici şase penny ca să-ţl cumperi juma' de pîine şi s-o mănînci, în loc să-ţi meargă gura ca o meliţă cu poveşti de mult apuse.

— îţi mulţumesc din toată inima, om bun... şi fiindcă mi-ai răspuns la tot ce te-am întrebat şi nu m-ai iscodit de ce te întreb toate astea, o să-ţi dea baba un sfat care o să-ţi prindă bine, dar să nu mă descoşi mai mult. Tib Mumps hangiţa va ieşi într-o clipită ou băutura ®*e* care călăreţul o bea în şa la despărţire. Ea are să te-ntrebe dacă o s-o iei peste Colina lui Willie sau prin landa Conscowthart, peste întinderile smîrcoase cu iarbă neagră. Spune-i ce ţi-o plăcea, dar bagă-ţi bine în cap (aici vorbi cu voce scăzută dar apăsată) s-o iei pe unde ***nu i-ai spus ei.***

— Fermierul rîse şi îi făgădui, după care ţiganca se retrase.

— O să-i asculţi sfatul ? îl întrebă Brown, care, stînd ceva mai încolo, ascultase cu atenţie tot ce vorbiseră.

— Pe legea mea că nu !... S-ascult de cotoroanţa asta de cerşetoare care mi-a făcut capul calendar ?! Nici vorbă, mai degrabă i-aş spune pe ce drum apuc lui Tib Mumps decît ei, deşi, la drept vorbind, nici Tib nu-i mai de soi ca să te-ncrezi în ea şi mi-aş îngădui să vă sfătuiesc ca, ferească sfîntul, să nu cumva să rămîneţi aici peste noapte!

— După o clipă, Tib hangiţa se ivi intr-adevăr cu o cană cai rachiu, pe care fermierul nostru din şa o şi dădu de duşcă. Apoi, aşa cum prevăzuse Meg, îl întrebă, ca din întâmplare, dacă are de gînd s-o ia peste Colina lui Willie sau pe drumul ce duce peste landă. Dinmont răspunse că va alege a doua cale şi, după ce-i ură lui Brown rămas bun, amintindu-i iar că el se bizuie pe făgăduiala lui de a-1 vedea la Charlies-hope, cel mai tîrziu mîine dimineaţă, dădu pinteni calului şi acesta plecă cu un pas repejor.

— CAPITOLUL XXIII

— Furcile splnzurătorii şi riscul de a fi atacat sînt marile primejdii ale drumului mare.

— Poveste de iarnă

— Sfatul fermierului cel ospitalier nu trecu neluat în seamă de Brown. Dai-, în timp ce îşi achita nota de pla-

— tă, nu putu să nu se uite de mai multe ori, ca fermecat, la Meg Merrilies. Ea rămăsese, în toate privinţele, aceeaşi femeie cu chip de vrăjitoare, aşa cum am prezentat-o la conacul Ellangowan. Desigur că timpul îi încărunţise şu-viţele ei, altădată negre ca pana corbului; desigur că faţa ei sălbatică era acum zbîrcită, dar se ţinea încă dreaptă şi vlaga ei era întreagă. Se putea observa la aceas-tă femeie, ca şi la multe altele de felul ei, că viaţa ac-tivă pe care o dusese, chiar dacă nu muncise, o înzes-trase cu acea deplină putere de a-şi folosi membrele şi trupul după vrere, aşa că atitudinile pe care le lua erau li-bere, nesilite şi pitoreşti. Ea şedea la fereastra hanului, în picioare şi dreaptă, vrînd parcă să arate din plin statura ei bărbătească. Şi ea se uita ţintă la Brown, cu capul niţel lăsat pe spate, de sub bone ta-i mare, care-i ascundea pe jumătate faţa. La fiecare gest al tînărului, la fiece vorbă rostită de el, ţiganca părea că tresare uşor. Iar el era surprins, dîndu-şi seama că nu poate să se uite la chipul ei, atît de ciudat, fără să nu fie năpădit de

— o emoţie tainică.

— „Oare n-am visat eu vreodată un chip ca al ei ?“ îşi zicea în sinea lui, nedumerit. „Sau poate această femeie sălbatică, cu o înfăţişare aşa de neobişnuită, îmi aduce aminte de straniile chipuri pe care le-am văzut prin tem-plele indiene ?“

— în timp ce se frămînta, încurcat, neştiind ce să crea-dă, şi în vreme ce hangiţa se dusese să-i dea restul la ju-mătatea de guinee cu care îşi plătise nota, ţiganca făcu brusc doi paşii şi-l apucă de mînă pe Brown- Căpitanul se aştepta să-i ghicească în palmă, dar ea părea zbuciumată de alte simţăminte.

— Spune-mi — îi zise ea — spune-mi, pentru numele lui Dumnezeu, tinere, care ţi-e numele şi de unde vii ?

— Numele meu este Brown, măicuţo, şi vin de depar-te, tocmai din Indiile răsăritene.

— Din Indiile răsăritene, ai zis ?! murmură ea, of-tînd şi-i lăsă mîna. Nu, nu poate să fie el atunci... sînt o bătrînă neroadă, care vede în oricine^ la care se uită pe cel pe care ar vrea cel mai mult să-l vadă. Tocmai din Indiile răsăritene !.... Nu, nu poate să fie el... Apoi, după ce aceşte^gmduri o frămîntară un răstimp, i se adresă din nou : Nu-i\ nimic, nu te speria. Fie aşa cum vrei tu, dar ai un chip; şi un glas oare mi-au adus aminte de fe-ricitele timpu/i de odinioară- Mergi cu bine... şi grăheş-te-te pe drum, nu zăbovi, iar dacă vezi pe unii din şatra

— mea, nu te amesteca în treburile lor, lasă-i în pace şi nici ei nu-ţi vor face nici un rău.

— Brown, care între timp primise restul, îi puse un şiling în palmă, îi zise hangiţei rămas bun şi o luă pe acelaşi drum pe care o pornise şi fermierul, plecat mai devreme. Tînărul căpitan mergea cu un pas vioi, destul de repede, avînd şi norocul de a fi călăuzit de urmele copitelor pe care bidiviul fermierului le lăsase pe cărarea jilavă. Meg Merrilies privi lung în urma lui, apoi murmură ca pentru sine :

— Trebuie să-l mai văd pe flăcăul acesta... şi mai trebuie să mă duc şi la Ellangowan... Moşierul a murit... şi moartea încheie toate socotelile... odată a fost şi el un om bun... Şeriful a plecat, şi dacă am să fiu şireată să rămîn ascunsă, n-o să mă recunoască nimeni... aşa că nu risc prea mult să fiu dusă la răcoare. Aş vrea să mai văd o dată frumosul meu Ellangowan şi pe urmă pot să mor

— In vremea aceasta, Brown o luase spre miazănoapte, mergînd întins pe acel drumeag de landă care traversează ţinutul numit Waste-ul din Cumberland. Trecu pe lîngă o casă singuratică, la care călăreţul ce i-o luase înainte părea că poposise deoarece urmele calului său duceau în acea direcţie, dar puţin mai departe se iveau din nou arătînd că fermierul îşi reluase drumul. „Domnul Dinmont a. făcut, se pare, aici un mic popas, fie de plăcere, fie pentru anumite treburi — se gîndi Brown. Mi-ar fi plăcut ca fermierul acesta cumsecade să mai fi zăbovit pînă cînd veneam şi eu... nu m-aş fi ruşinat să-l mai întreb cîte ceva despre drum, fiindcă am'impresia că e tot mai pustiu “.

— Şi aşa şi era. Ca şi cum natura ar fi hărăzit această bucată de pămînt pentru a fi o barieră între două naţiuni vrăjmaşe, ea îi dăduse o înfăţişare cît se poate de pustie şi dezolantă. Colinele nu erau nici înalte, nici stîncoase, ci numai un fel de movile mici; toată landa era doar o întindere uriaşă acoperită cu iarbă neagră, buruieni şi mlaştini. Chiar colibele erau mici şi urîte şi aşezate la mare depărtare una de alta- împrejurul lor puteai vedea mici ogoare pe care se cultiva cîte ceva. Se mai vedeau uneori şi cîţiva mînji, cu picioarele din urmă împiedicate pentru a-1 scuti pe stăpîn de cheltuiala unui grajd, arătînd că creşterea cailor era una din principalele sur e de trai ale fermierilor. Chiar oamenii de pe aici făceau parte din soiul cel mai aspru şi neospitalier de oameni pe care nu-1 întîlneşti nicăieri în altă parte în tot Cumberlan-

— dul, şi acest lucru se datoreşte în bună măsură propriilor lor apucături, dar în parte şi amestecului cu tot soiul de vagabonzi şi nelegiuiţi care şi-au făcut din această pustietate un loc de refugiu pentru a scăpa de urmărirea justiţiei. Altădată oamenii de pe aceste meleaguri erau aşa de prost văzuţi şi bănuiţi de tot ce este rău, de către vecinii lor mai civilizaţi, încît exista (şi poate mai există şi azi) o dispoziţie a corporaţiei din Newcastle prin care se interzice oricărui cetăţean liber al oraşului de a lua ca ucenic pe cineva care s-a născut în aceste ţinuturi blestemate. Un proverb cu tîlc spune : ***Zi despre un cline că e turbat dacă vrei să-l omori.*** Despre toate acestea Brown auzise cîte ceva (şi se aştepta şi la mai rău) din discuţiile purtate între hangiţă, Dinmont şi ţigancă, dar, avînd
0 fire neînfricată şi nimic la el care ar fi putut ispiti pe un tîlhar de drumul mare, îşi luă inima în dinţi şi hotărî s-o taie peste Waste cît timp mai era ziuă. Dar în această ultimă hotărîre avea să-şi dea seama că se cam înşelase. Drumul se dovedea mai lung decît se aşteptase şi zarea începuse să se întunece tocmai cînd se pregătea să treacă peste o întindere mlăştinoasă foarte întinsă.

— Păşind cu grijă dar hotărît, tînărul ofiţer îşi continua calea de-a lungul unei poteci ce se afunda uneori între două maluri abrupte, negre, formate din turbă şi muşchi, alteori trecînd de-a curmezişul unor prăpăstii înguste, dar adînci, umplute cu o substanţă vîscoasă, un amestec de mîl şi apă, ca, în fine, cîteodată să ducă pe lîngă mormane de prundiş şi pietre îngrămădite laolaltă de vreun torent sau pîrîu coborînd năvalnic de pe culmile învecinate pentru a inunda terenul plin de bălţi, de mai jos. începuse chiar să se gîndească prin ce minune poate un om călare să străbată un astfel de teren atît de accidentat : urmele copitelor erau totuşi încă vizibile, ba chiar
1 se părea uneori că aude tropotul lor în depărtare şi, încredinţat că domnul Dinmont trebuie să înainteze prin această landă mlăştinoasă şi prăpăstioasă chiar mai încet decît el (din cauza calului), se hotărî să iuţească pasul, în nădejdea că-1 va prinde din urmă, putînd astfel să profite şi să mai afle cîte ceva despre acel ţinut, atît de necunoscut lui. în acest moment, terrierul său, micul Waps, făcu i săritură înainte 'ătrînd cum nu se putea mai furios

— Brown iuţi şi mai mult pasul şi, ajungînd în vîrful unei mici movile de pămînt, văzu pricina pentru care cîinele său era aşa de agitat. într-un fel de fundătură aflată mai jos de el, cam la o bătaie de puşcă, desluşi un

— om (în persoana căruia îl recunoscu lesne pe Dinmont), încleştat într-o luptă pe viaţă şi pe moarte cu doi tîlhari. Fermierul descălecase şi se apăra cît putea mai bine cu capătul cel mai gros al biciului său zdravăn. Călătorul nostru nu stătu mult pe ginduri, ci alergă să-i dea ajutor, dar mai înainte de a ajunge la locul bătăii, o lovitură puternică îl ouloase pe fermier la pămînt, iar unul dintre tîlhari, pentru a isprăvi cu el, îi căra la pumni cu nemiluita, lovindu-1 fără milă în cap. Celălalt netrebnic se grăbi să-l întîmpine pe Brown şi îşi chemă tovarăşul în ajutor, zicîndu-i : „Lasă-1 că ***l-ai dat gata“,*** socotind probabil că Dinmont este scos din luptă şi nu mai poate nici să se opună, nici să mai zică ceva. Unul dintre nelegiuiţi era înarmat cu un fel de jungher, oa acela folosit de corăbieri la abordaj, celălalt cu o măciucă, dar cum cărarea era foarte îngustă, nu se puteau năpusti amîndoi deodată. „Ce bine că n-au arme de foc — gîndi Brown. Am să-i învăţ eu minte, las' pe mine !“ Tîlharii săriră asupra lui, ameninţîndu-1 că-1 vor ucide şi blestemîndu-1 îngrozitor, dar îşi dădură în curînd seama că adversarul lor era pe cît de solid, pe atît de neînfricat şi, după un schimb de lovituri, în care mai mult primiră decît dădură, unul dintre ei îi strigă :

— Vezi-ţi de drum, lua-te-ar dracu ! Nu vezi că n-avem nimic cu tine ?

— Brown însă se făcu că n-aude, fiindcă, plecînd, însemna să lase la cheremul lor pe nenorocitul fermier pe care erau gata să-l jefuiască, dacă nu chiar să-l omoare, aşa că încăierarea continuă cu mai multă furie. în această vreme, Dinmont îşi veni în simţiri pe neaşteptate şi, văzînd cele ce se întîmplă, sări în picioare, puse mîna pe bici şi veni în ajutorul căpitanului. Întrucît cel cu care se luptau nu era unul cu care s-o scoţi uşor la capăt (chiar luat pe neaşteptate şi singur), tîlharii nu mai aşteptară ca fermierul să-i vină în ajutor lui Brown, care chiar singur se dovedise în stare să le ţină piept, ci o rupseră la fugă cît îi ţineau picioarele, urmăriţi de năbădăiosul Wasp, care participase şi el într-un mod glorios la încăierare, căutînd să-şi muşte adversarii de picior sau atacîndu-i cînd dintr-o parte, cînd din alta pentru a-i da stăoînului său prilej să mai răsufle.

— Ei drăcie, dar ştiţi că terrierul se pricepe la animale păgubitoare, domnule ? Aş zice că a şi învăţat lecţia !

— Acestea au fost primele cuvinte pe care le rosti voios fermierul, de îndată ce putu să vorbească, recunos-

—

— cîndu-şi izbăvitorul şi pe micuţul lui aghiotant, deşi capul îi şiroia tot de sînge.

— Sper, domnule, că nu sînteţi rănit prea grav ? îl întrebă îngrijorat Brown.

— O, cîtuşi de puţin. Am o căpăţînă zdravănă, va purta cîteva cucuie de mai mare dragul. Lor însă n-am să le mulţumesc desigur pentru ele, dar dumitale mult de tot. în-.ă acum, scumpul meu domn, o să vă rog să-mi daţi o mină de ajutor să-mi prind dobitocul, deoarece o să încălecaţi în spatele meu, fiindcă trebuie să spălăm putina înainte ca toată ceata tîlh arilor să tabere asupra noastră. Ceilalţi nu cred să fie prea departe.

— Din fericire, calul a fost prins repede, dar Brown se cam codea să se urce şi el, de teama de a nu împovăra prea mult dobitocul.

— Nici vorbă, omule ! N-a veţi nici o frică — îl asigură stăpînul poneiului. Dumple[1] ar putea duce şase oameni dacă ar avea crupa destul de lungă, dar, pentru numele lui Dumnezeu, urcaţi-vă mai iute, fiindcă şi văd pe cîţi-va grăbindu-se încoace pe poteca de colo, şi cred că ar fi mai bine să nu-i mai aşteptăm.

— Brown încuviinţă socotind şi el că apariţia încă a cinci-şase tîlhari care păreau că fuseseră chemaţi în aju-torul celorlalţi şi care, într-adevăr, veneau prin landă către ei, le-ar putea fi fatală ; sări deci repede ***en croupe***[1] şi Dumple. aidoma unui mic spiriduş, porni galopînd uşor, ca şi cum nu ar fi purtat doi bărbaţi înalţi şi voinici, ci doi copii de numai şase ani. Călăreţul, căruia potecile landei păreau să-i fie foarte bine cunoscute, îl mîna cu repeziciune, descurcîndu-se cu mare îndemînare în alege-rea drumului ce! mai bun. Şi spiritul de orientare al mi-cuţului trăpaş îl ajuta mult, căci nu dădea greş nicioda-tă şi străbatea cele mai dificile locuri alegînd chiar locul care trebuia şi, în aşa fel, ca ei să nu fie de fel primej-duiţi- Dar chiar cu ace te avantaje, drumul era atît de prost şi prăpăstios, că adeseori diferite piedici îi sileau să facă mici icoluri. astfel că nu prea reuşeau să cîştige mult teren asupra urmăritorilor

— Nu vă îngrijoraţi — îi zise atunci neînfricatul sco-ţian însoţitorului său. Să ajungem numai la locul de-i zice ***Whi+hcrshiv's latch*** :-i veţi vedea că de acolo dru-mul se face aşa de neted, că nu vor mai putea să ne prindă chiar de-ar fugi mîncînd pămîntul î

I Nu'rc/c^are se dă de obicei cailor mici şi voinici (de la ***dum-pling*** — gEHUşcă, sarţna). (n. t.)

—

— In curînd ajunseră şi la locul numit astfel, un soi de canal îngust prin care se tîra, mai degrabă decît se scurgea, un mic pîrîiaş leneş, cu malurile înveşmântate în muşchi de un verde strălucitor. Dinmont îşi mînă bidiviul spre un vad pe unde apa părea să curgă mai repede. o albie cu un fund mai pietros, dar Dumple nu vru să treacă prin locul ales de fermier ; cabră şi îşi lăsă capul în jos, ca şi cum ar fi adulmecat adîncimea apei mlăştinoase şi s-ar fi temut de ea şi, înţepenit pe picioarele din faţă, rămase de parcă ar fi fost dăltuit în stîncă.

— N-ar fi mai bine — zise atunci Brown — să descălecăm şi să-l lăsăm în plata Domnului, dacă nu poţi să-l sileşti să treacă ?

— Nu, nu. Nici vorbă de aşa ceva — răspunse fermierul — nu trebuie să-l silim pe Dumple să treacă pe unde vrem noi. Calul ăsta are mai multă minte decît mulţi oameni. Aşa că, slăbind niţel friul, i se adresă cu voce blîndă : Hai, hai, flăcăule, ia-o pe unde vrei tu, să vedem pe unde o să ne treci.

— Dumple, lăsat să aleagă el drumul, o luă repede într-un trap mărunt spre altă direcţie a susnumitului ***latch,*** care, aparent era mai puţin promiţătoare, după cum gîndi Brown, dar pe care sagacitatea animalului i-o recomanda ca fimd mai lesne de trecut ca cealaltă, şi, într-adevăr, afundîndu-se in apa noroioasă, Dumple îi duse cum nu se poate mai uşor pe celălalt mal.

— Sînt bucuros că am scăpat de smîrcurile astea — zise Dinmont Pe aici sînt mai multe grajduri pentru cai decît case de popas pentru oameni. Acum ajungem la Drumul Fecioarei, şi sîntem salvaţi, în orice caz.

— Şi îndemnînd calul să se zorească, dădură în curînd peste un fel de drumeag bolovănos, care nu era altceva decît vestigiile unei vechi şosele romane ce străbătea aceste regiuni pustii, îndreptîndu-se spre miazănoapte. Aici reuşiră să-şi mărească viteza cam la nouâ-zece mile pe oră, Dumple galopînd cu poftă şi luînd-o din cînd în cînd şi la trap ca să se odihnească.

— Aş putea să-l fac s-alerge şi mai repede — îi spuse fermierul lui Brown — dar mi-e milă de el fiindcă duce doi găligani în spinare şi ar fi păcat să-l obosesc şi mai mult. N-ai să găseşti altul ca el. de-ai răscoli iarmarocul de la Staneshiebank de la un capăt la celălalt.

— Brown încuviinţă şi el din toată mima ca animalul să fie cruţat şi adăugă (întrucît erau departe şi tîlharii nu-i mai puteau ajunge) că ar fi bine ca domnul Dinmont

—

— să-şi lege capul cu vreo batistă, de teamă ca nu cumva frigul să-i obrintească rana.

— Aşa crezi c-ar trebui să fac ? îl întrebă bravul fermier. Nici nu mă gîndesc! Cel mai bun leac este să laşi sîngele să se închege peste tăieturi... asta te scuteşte să te mai oblojeşti cu ceva !

— Brown, care în cariera lui ostăşească văzuse multe lovituri grele, nu se putu opri să nu remarce că niciodată nu văzuse lovituri aşa de straşnice primite cu atîta sînge rece.

— Să nu te mai aud sporovăind despre asta, omule ! Niciodată nu mi-a plăcut să bat toba pentru o zgîrietură pe ţeastă. Ce trebuie să ştii însă, este că-n cinci minute o să fii în Scoţia şi o să mergi ou mine la Charlies-hope ; asta-i clar ca lumina zilei.

— Brown primi bucuros ospitalitatea oferită. Era noapte de-a binelea cînd zăriră un rîu zglobiu şerpuindu-şi undele printr-un ţinut pastoral. Dealurile erau mai verzi şi mai abrupte decît acelea pe care Brown şi prietenul său le străbătuseră mai înainte, iar costişele lor ierboase coborau pînă la oglinda apelor rîului. Desigur că nu erau de o înălţime care să-ţi evoce măreţia, iar versantele lor domol ondulate nu aveau nici stînci, nici păduri. Si totuşi priveliştea avea un aer impunător, singuratic, ceva care plăcea. Nici locuri împrejmuite pentru păşuni, nici drumuri care să străbată ţinutul, aproape nici un fel de ogoare... părea un pămînt nemărginit pe care un patriarh biblic îl alesese în întregime numai pentru a-şi hrăni turmele şi cirezile sale. Vestigiile, presărate ici, colo, ale vreunui turn năruit sau părăginit, erau mărturie că odată sălăşluiseră pe aici fiinţe cu totul diferite de locuitorii de astăzi, acei contrabandişti care au făcut atîtea isprăvi în timpul, războaielor dintre Anglia şi Scoţia.

— Coborînd pe o potecă spre un vad bine cunoscut, Dumple trecu printr-un rîuleţ şi apoi, iuţindu-şi iar pasul, o luă într-un trap mărunt şi zglobiu, mergînd aşa cam o milă în susul apei. El se apropie astfel de cîteva case acoperite cu stuf şi astfel aşezate, îneît acoperişurile lor se înfruntau unul pe altul, într-un dispreţ total pentru regularitate. Aceasta era chiar ferma de la Charlies-hope sau, în limbajul de prin părţile locului, „Oraşul**. Aici locuia Dandie Dinmont[1].

I Vezi nota C a autorului — *Dandie Dinmont* (la sfîrşitul volumului);

’ Poemul *Arta de a păstra sănătatea* din care a fost extras motto-ul aparţine lui *John Armstrong* (1705—1779). medic de profesie şi pasionat după poezie şi critică literară, (n. t.)

—

— Apropierea drumeţilor fu salutată de un lătrat cît se poate de puternic scos de cele trei generaţii de Muştari şi Piperi, precum şi de un număr de aliaţi patrupezi dar cu denumiri necunoscute.

— Fermierul îşi făcu auzit pe dată glasul său voios şi ordinea fu imediat restabilită... apoi uşa a fost deschisă de o fată (pe jumătate îmbrăcată, care îngrijea de oi, iar acum tocmai le mulgea), dar care, văzînd şi un străin, le-o închise repede în nas ca să poată fugi în casă şi să strige :

— Stăpînă, stăpînă, a venit domnul şi mai e cineva eu el.

— în acest timp, Dumple, lăsat liber, se îndreptă spre uşa grajdului, bătînd cu copita în pămînt şi nechezînd în şir pentru a da de ştire celorlalţi cai, la care semn alte nechezaturi voioase în răspunseră dinăuntru.

— Şi Brown era ocupat, în timpul acestei zarve, ca să-l apere pe micuţul Waps de ceilalţi cîini, care, eu o ardoare ce corespundea mai degrabă numelor lor decît firii ospitaliere a stăpînului, păreau dispuşi să-i ferfeniţeze blana.

— Peste cîteva minute, un flăcău mătăhălos îl mîngîie pe Dumple şi-l vîrî în grajd, în vreme ce doamna Dinmont, o femeie durdulie şi plăcută, ura bun venit lui Brown şi soţului, cu o dragoste pe care nu şi-o putea ascunde :

— Bun venit, domnilor ! Bun venit, bărbate ! Mi-ai lipsit niţică vreme, dar bme c-a dat Dumnezeu să te văd iar acasă !

— CAPITOLUL XXIV

— Liddell, pin'azi. doar dornicul alean,
Păstorii l-au cîntat molcom, pe mal,
îndrăgostiţi de nimfe şi-al tău val,
Ce curge spre oceanul apusean.

— Arta de a păstra sănătatea'[1]

— Fermierii care trăiesc în zilele noastre în sudul Scoţiei sînt oameni mult mai rafinaţi decît strămoşii lor, şi

— obiceiurile lor pe care urmează să Ie înfăţişăm acum fie că au dispărut cu totul, fie că s-au schimbat în mare
— parte. Fără a pierde acea simplitate rurală a modului lor de a fi, ei cultivă azi lucruri necunoscute generaţiilor de altădată, şi aceasta nu numai pentru o îmbunătăţire treptată a culturii ogoarelor lor, ci şi pentru a avea o viaţă mai plăcută. Casele sînt mai bine şi mai frumos construite, obiceiurile ţin pasul cu acelea ale lumii civilizate, şi desfătarea cea mai aleasă, desfătarea de a citi, s-a răspîndit mult printre dealurile lor în ultimii treizeci de ani. Beţia, patima cea mai răspîndită odinioară, acum pierde repede teren, iar sinceritatea deosebitei lor ospitalităţi, care s-a păstrat neschimbată, a dobîndit, în general, o manifestare mai civilizată, în vreme ce excesele ei s-au restrîns.

— A intrat dracu în tine, muiere ! exclamă Dandie Dinmont în timp ce încerca să scape de îmbrăţişarea soţiei sale, dar cu un glas blînd şi cu o privire în care se putea citi o iubire adîncă. Ai pe dracu în tine, Ailie... nu vezi că se uită la noi gentlemanul acesta străin ?

— Ailie se întoarse ca să se dezvinovăţească, oarecum ruşinată :

— Aşa este, domnule ! Dar sînt atît de bucuroasă că s-a întors bărbatul meu, încît... Vai, Dumnezeule ! Da' ce-aţi păţit amîndoi ?

— Ei se aflau acum în mica odaie de primire a oaspeţilor şi, la lumina luminării, se puteau vedea dîrele de sînge care, şiroind din capul rănit al lui Dinmont, se prelinseseră şi pe hainele lui, şi pe hainele lui Brown.

— Nu-i nimic, scumpo ! Ne-am bătut doar cu doi hoţi de cai din Bewcastle.

— Ruşine, omule ! Bărbat însurat eşti tu ? Nu te gîndeşti de loc la sărmanii tăi copilaşi şi la nevasta ta ? Ar trebui să ştii mai bine ce preţ are viaţa unui tată pe lumea asta !

— Şi lacrimile curgeau necontenit din ochii bunei femei în timp ce vorbea.

— Potoleşte-te, nevestico, potoleşte-te ! îi zise atunci Dinmont, cu glas drăgăstos. Nu e ce gîndeşti tu. Iată aici un gentleman care-ţi va spune că nu mint. Abia plecasem de la casa lui Lourie Lowcher, unde mă oprisem să beau cîteva păhărele, cînd, pornind din nou prin landa aceeâ mlăştinoasă şi grăbindu-mă s-ajung mai iute acasă, ce să Vezi ? Doi tîlhari ce se ţineau ascunşi prin smîrcurile acelea au sărit asupra mea cînd nici nu visam, m-au trimit jos şi m-au lovit aşa de tare în cap, că n-ani mai

— apucat să le ard cîteva bioe, aşa oum aş fi vrut... şi să mă bată Dumnezeu, nevestico, dacă nu mi-ar fi sărit în ajutor acest gentleman cinstit, aş fi încasat mai multe lovituri decît ar fi putut să ducă spinarea mea, şi aş fi fost jefuit de mai mulţi arginţi decît aş mai putea pune eu la ciorap, aşa că să-i mulţumeşti lui Dumnezeu şi apoi lui că mă vezi teafăr.

— Zicînd acestea, scoase din buzunar o cogeamite pungă de piele, soioasă, cu bani, şi o întinse soţiei sale, rugînd-o s-o închidă bine în sipet.

— Dumnezeu să-l binecuvînteze şi să reverse asupra lui toate bunătăţile sale, i-o doresc din toată inima ! spuse buna femeie. Dar ce am putea face şi noi pentru el, fiindcă masă şi găzduire nu refuzăm nici celei mai sărmane făpturi de pe faţa pămîntului... poate că... (aici ochii ei se aţintiră asupra pungii umflate, cu o privire în care se putea citi alături de acel sentiment firesc al proprietăţii, şi dorinţa cea mai delicată de a face un bine, şi totuşi pentru ea atît de greu de exprimat) poate că ar mai fi un mijloc...

— Brown văzu şi înţelese totul, preţuind oum se cuvine amestecul acesta de simplitate şi generozitate plină de recunoştinţă, care îşi găsise drumul firesc de a se exprima şi totuşi într-un chip aşa de gingaş. îşi mai dădu apoi seama că aspectul veşmintelor lui simple, acum rupte şi pătate de sînge, făcea din el un om cel puţin vrednic de milă sau poate chiar de miluit. El se grăbi, aşadar, să se prezinte, spunînd că se numeşte Brown, că este căpitan într-un regiment de cavalerie şi că merge pe jos de plăcere ; mulţumind gazdei pentru bunătatea sa, o rugă să îngrijească mai întîi rănile soţului ei, , deoarece fermierului nici nu-i dăduse voie să se uite la ele.

— Această rugăminte fu ascultată pe dată, fiindcă doamna Dinmont era mai obişnuită să oblojească ţeasta spartă a soţului ei. decît să stea de vorbă cu un căpitan de dragoni. Ea se uită doar la faţa de masă, care nu era prea curată, şi după ce se gîndi puţin, hotărîndu-se să amîne masa, pe care tocmai vroia s-o pună, îşi bătu soţul uşor pe umăr şi-l rugă să şadă, fiindcă „avea un cap tare rău care totdeauna îl vîra şi pe el, şi pe alţi oameni numai în năpaste“.

— După ce Dandie Dinmont sări în sus de cîteva ori şi glumi, cum fac muntenii ca să spulbere îngrijorarea soţiilor, catadicsi să se aşeze în cele din urmă şi să-şi supună creştetul capului rotund, negru şi cu părul cam ferfeniţit, cer-

—

— cetării soţiei sale. Brown se gîndi că văzuse altădată chirurgi de regiment destul de neliniştiţi chiar în faţa unor răni mai uşoare. Soţia fermierului însă se arătă şi ea destul de pricepută în ale chirurgiei: tăie cu foarfeca toate şuviţele de păr pline de sînge închegat, care, întărite şi încîlcite, o împiedicau să lucreze, iar după ce curăţă rănile, le unse cu o unsoare de leac deasupra căreia puse un fel de scamă, considerată ca un remediu suveran în toată valea (fiindcă nopţile bîlciurilor dăduseră mult de furcă soţiilor cu astfel de ţeste sparte). In sfîrşit, îi fixă acest plasture original cu un bandaj şi, în ciuda împotrivării pacientului, îi puse pe cap o scufie de noapte, ca să ţină totul la locul cuvenit. Celelalte cîteva julituri de pe frunte şi umeri le obloji cu brandy, lucru la care rănitul nu se supuse mai înainte de a plăti o vamă bună gîtlejului său. Apoi doamna Dinmont, cu simplitate şi deosebită bunătate, îşi oferi ajutorul şi lui Brown. Acesta o linişti spunîndu-i că nu are trebuinţă de nimic în afară de un prosop şi un lighean.

— La aşa ceva trebuia să mă fi gândit mai din timp — îi răspunse buna femeie — şi chiar aş fi făcut-o, dar n-am îndrăznit să deschid uşa, fiindcă dă în odaia copiilor, şi sărmanii de ei ard de nerăbdare să-şi vadă tatăl.

— Acest lucru lămurea acum bătăile în uşă, scâncetele şi plînsetele ce se auzeau la uşa micii Încăperi in care se aflau, zgomote ce îl surprinseseră întrucîtva pe Brown, în vreme ce amabila lui gazdă le răspunsese numai prin tragerea zăvorului de îndată ce începuseră. Dar cînd deschise uşa în căutarea ligheanului şi a ştergarului (fiindcă nu-i trecuse de loc prin minte să-şi ducă oaspetele într-o odaie separată), o droaie de pici ou capete bălaie năvăliră în încăpere. Unii veneau de la grajd, unde se uitaseră la Dumple, căruia îi uraseră bun venit ca unuia de-al casei, dîndu-i din plăcinta lor de orz pe care tocmai o mâncau, alţii soseau de la bucătărie, unde ascultaseră frumoasele basme şi balade povestite şi cântate de bătrîna Elspeth, iar cel mai mic, pe jumătate gol, drept din pat. Toţi însă ţipau Vrînd să-l vadă pe tătuţul şi să-l întrebe ce le adusese de la feluritele bîlciuri pe la care fusese în preumblările sale. Cavalerul nostru cu capul spart îi sărută şi-i îmbrăţişă pe toţi, apoi începu să le împartă darurile : fluiere, trompete de un gologan şi turtă dulce. în fine, cînd gălăgia bucuriei şi urările lor de bun venit se mai potoliră, Dinmont zise, ca un fel de dezvinovăţie, către cel care îi era oaspete :

— Asta este greşeala nevestei, căpitane... prea îi lasă pe copii să facă ce vor !

—

— Eu ? Doamne ajută-mi ! zise Ailie, care, in acel moment, intrînd cu ligheanul şi prosopul, auzise dojana. Ce pot să fac eu singură ? Şi nici n-am ce să le dau, bietele gîgîlici !

— Atunci Dinmont se apucă să facă singur ordine şi, mai dezmierdîndu-i, mai ameninţindu-i, mai împingîndu-i, reuşi să cureţe odaia de toţi năvălitorii în afară de un băiat şi o fată, cei mai vîrstnici ai familiei, care puteau, după oum observă el, să se poarte „intr-altfel[11]. Din aceleaşi pricini, dar ou mai puţină ceremonie, au fost daţi afară şi toţi ciinii care se strecuraseră în cameră, în afară de venerabilii patriarhi : bătrînii Piper şi Muştar, care dobîndiseră o bună porţie de ospitalitate şi prin înaintarea în vîrstă, şi prin repetate biciuiri la care fuseseră supuşi, îneît, după cîteva adulmecări din ambele părţi şi unele uşoare împotriviri manifestate prin mîrîit, cei doi dulăi ii dădură voie şi lui Wasp (care socotise pînă atunci prudent să rămînă sub scaunul stăpînului) să împartă cu ei favoarea de a sta împreună pe o piele tăbăcită de oaie pe care lîna rămăsese netunsă ca să servească astfel drept covoraş de Bristol în faţa căminului.

— Apoi prin repeziciunea cu care trebăluia stăpîna (numită aşa la bucătărie, în vreme ce în salon îşi avea rangul de nevastă), se şi hotărîse soarta unei perechi de păsări, care, nemaiavînd vreme să se îmbrace mai acătării, apărură în curînd aburind de pe un grătar sau o frigare, oum î spunea doamna Dinmont. O gogeamitea halcă de şuncă de bou rece, ouă, unt, prăjituri şi turtiţe din făină de orz, toate din belşug, alcătuiau bucatele ospăţului care urma să fie stropit cu bere de casă de o calitate aleasă, pi-ecurn şi de o cofă cu brandy. Puţini ostaşi s-ar fi declarat nemulţumiţi cu o astfel de răsplată după un marş obositor de o zi şi o ciocnire cu nişte vrăşmaşi dornici de pradă, astfel că Brown acordă toate onorurile cuvenite merindelor. Apoi, în timp ce soţia fermierului ajuta sau dădea porunci unei slujnice înalte şi voinice, cu obrajii roşii ca o creastă de cocoş, ca să strîngă resturile cinei şi să aducă din nou brandy, zahăr şi apă fierbinte (lucruri pe care fata, curi-

—

— oasă să se uite mai bine la un căpitan în carne şi oase, era în primejdie să le uite), Brown prinse prilejul ca să-şi întrebe gazda dacă nu se căia că nu ascultase sfatul ţigăncii.

— Cine naiba să ştie ?! îi răspunse el. Ţiganii ăştia sînt dracul gol, poate aş fi scăpat de un necaz ca să dau peste altul Şi totuşi cred că fac păcat de vorbesc aşa, fiindcă, dacă bătrîna vrăjitoare o să vină pe la Charlieshope, o să-i dau negreşit o jumătate de brandy şi un pachet zdravăn cu tutun ca să aibă toată iarna. Da, sînt dracul gol ţiganii ăştia, aşa spunea şi bietul tata, şi ei sînt tare răi atunci cînd au nişte căpetenii foarte rele. Dar, la urma urmei, şi printre ei sînt şi buni, şi răi.

— Această discuţie, ca şi altele, au servit numai ca pretext pentru golirea altei căni de bere şi a altei porţii de brandy cu apă. Brown refuză cu hotărîre orice altă trataţie în seara aceea, aducînd în sprijinul acestei decizii faptul că era obosit şi se resimţea de efectele încăierării (fiindcă îşi dădea seama că nu i-ar fi servit la nimic să-i arate gazdei sale că băutura multă ar putea avea consecinţe dăunătoare şi asupra propriilor sale răni, şi asupra capului său spart).

— O cameră foarte mică dar avînd un pat foarte curat primi în curînd pe drumeţ, şi aşternuturile îndreptăţeau cuvintele cu care le lăudase gazda : „că le va găsi nespus de moi şi mai plăcute ca oriunde, fiindcă au fost spălate cu apă de la fîntîna zînelor, albite pe o pajişte mătăsoasă plină cu flori dalbe, iar inul fusese tors de Nelly şi de mîna ei; şi o femeie, chiar dacă ar fi fost regină, oare ar fi putut face mai mult ?"

— Şi, într-adevăr, puteau sta alături de zăpadă, atît erau de albe, iar pe deasupra aveau şi o mireasmă îmbătătoare, de igur de la felul în care fuseseră albite.

— Căţeluşul Waps, după ce linse mîna stăpînului, urîndu-i astfel somn uşor, se făcu şi el covrig pe un preş la picioarele sale, iar drumeţul nostru căzu curînd într-un somn binefăcător care-1 ajută să uite de toţi şi de toate.

—

— CAPITOLUL XXV

— Britoni, atunci daţi liber frîu
Mîniei voastre şi vă năpustiţi
Peste tîlharul jurişat in ţarc,
— Şi ca un tunet slobozit din nori
Pe hoţul cel mîrşav să-l urmăriţi.

— THOMSON, Anotimpurile[1]

—.........Brown se trezi dis-ae-dimineaţă şi ieşi afară să vadă gospodăria amicului său. Totul era grosolan şi neîngrijit în vecinătatea casei; grădina avea un aspect jalnic, deoarece nimic nu se făcuse nici pentru a o aranja şi nici pentru a abate izvoarele care o inundau (din care pricină vecinătatea ei nu era deloc agreabilă pentru casă), apoi lipsea cu desăvîrşire acea ordine şi curăţenie, în cele mai neînsemnate amănunte, care face ca o fermă englezească să fie aşa de plăcută privirii. Totuşi unele semne te îndreptăţeau să crezi că aceasta se datora lipsei de gust sau neştiinţei, şi nu sărăciei sau neîngrijirii care o însoţeşte. A putut să vadă, în schimb, un staul arătos, plin cu vaci de rasă pentru lapte, un altul cu zece boi de prăsilă dintre cei mai buni, un grajd cu două atelaje de cai şi un număr de slujitori harnici care păreau mulţumiţi de soarta lor; într-un cuvînt, respira din toate o atmosferă de bunăstare care, în ciuda neajunsurilor arătate, dovedea din plin că se afla la un fermier înstărit. Casa se înălţa pe o mică movilă în apropierea unui rîu, fiind astfel ferită, ea şi locuitorii ei, de primejdiile pe care le putea aduce o astfel de vecinătate. Ceva mai departe, o ceată mare de copii se jucau construind case din turbă în jurul unui uriaş trunchi de stejar bătrîn, aproape lipsit de sevă, numit Tufişul lui Charlie, fiindcă, după cum se spunea din bătrîni, pe acolo se aciuase odinioară un contrabandist. Intre clădirea fermei şi păşunea de pe deal se afla un smîrc adînc, pe care cei de prin partea locului îl numeau băltoacă. Această mlaştină slujise odinioară să apere un castel-fortăreaţă din care nu mai rămăsese nici un vestigiu, dar care, se spunea, fusese locuit de acelaşi individ cutezător pe care tocmai l-am pomenit. Brown se strădui

— ' Autorul poemului *Anotimpurile* este James Thomson (1700—1748,. poet preromantic, iscusit în descricrea scenelor rustice. în afară de poezii, James Thomson este şi un apreciat autor dramatic. (n. t.)

—

— să facă cunoştinţă cu copiii, dar „tîlharii îi scăpau printre

— degete ca argintul viu“, deşi cei doi mai mari, cînd ajunseră la oarecare distanţă, se opriră şi se întoarseră să se uite la el cu ochii mijiţi. Călătorul nostru se îndreptă apoi

— spre deal, trecînd peste amintitul smîrc, păşind din piatră în piatră, mijloc ce nu era de loc dintre cele mai comode sau mai sigure, bolovanii fiind destul de mici şi unii clătinîndu-se foarte tare. Nu urcase prea mult cînd se întîlni cu un om care cobora.

— Imediat recunoscu în cel ce cobora pe vrednica sa gazdă, deşi o cergă de păstor înlocuise veşmintele lui de drumeţ, iar o căciulă din blană de pisică sălbatică îi acoperea capul bandajat, mult mai bine decît ar fi făcut-o o pălărie. Aşa cum îi apăru Dandie prin ceaţa matinală, Brown, obişnuit să judece oamenii şi după puterea lor fizică, nu putu să nu-i admire înălţimea, lăţimea umerilor şi siguranţa deplină a mersului. Dinmont făcuse şi el, în sinea lui, aceleaşi aprecieri pe seama lui Brown, al cărui trup atletic putea acum să-l privească mai pe-ndelete decît în ajun. După ce îşi dădură bineţele obişnuite dimineaţa, oaspetele se interesă dacă gazda sa se resimţea, cît de cît. de pe urma rănilor primite în încăierarea din ziua precedentă.

— Aproape că am şi uitat de ele —• zise voinicul fermier — dar acum, dimineaţa, cînd sînt treaz şi odihnit, îmi zic că. dacă ne-am mai afla la VVithershins’ Latch, numai noi doi, fiecare cu o gheoagă de stejar sănătos în mînă, am putea tine piept şi la o juma' de duzină de netrebnici de soiul ălora.

— Oare n-ar fi fost mai prudent din partea dumneavoastră. bunul meu domn, să mai fi rămas un ceas sau două în pat ca să vă odihniţi după nişte contuzii aşa de grave ? zise Brown.

— Confuzii ? replică fermierul, rîzînd şi zeflemisindu-1. Domnule căpitan, nimic nu-mi provoacă mie confuzii în V-ap. Am căzut odată din vîrful stîncii Christenbury şi n-am avut nici o confuzie, ba m-am sculat la iuţeală ***cl*** să asmut cîinii fiindcă urmăream o vulpe. Nu, nimic nu-mi provoacă confuzie în afai’ă de cîteva păhărele de brandy. cîteodată. In afară de asta, voiam să dau o raită. acum. dimineaţa, pe la stînă. să văd cum le merge turmelor şi dacă păstorii au avut grijă cum se cuvine de ele, fiindcă atunci cînd stăpînul e plecat, se ţin numai de joacă cu mingea, de petreceri sau întîlniri cu fetele. Şi acolo sus m-am întîlnit cu Tom o’Todshaw şi alţi cîţiva fermieri de pe malul celălalt al rîului; se duc la o vînă-

— toare de vulpi în dimineaţa asta... Ce ziceţi, aţi vrea să mergeţi ? Am să vi-1 dau pe Dumple, iar eu îmi iau o iapă voinică.

— Mă tem c-ă va trebui să vă părăsesc în dimineaţa asta, domnule Dinmont.

— Nici să n-aud de aşa ceva ! sări fermierul. Nici nu înă gîndesc să vă las să plecaţi mai devreme de două săptămîni. Vă rog, nici o vorbă, nici o vorbă ! Că doar nu întîlnirn noi fîrtaţi aşa de credincioşi prin mlaştina Bewcastle în fiece zi !

— Brown nu se gîndise niciodată să se grăbească în a-ceastă călătorie, fiindcă o făcea oarecum de plăcere, aşa că se învoi repede, auzind ospitaliera propunere a gaz-dei sale de a mai rămîne o săptămînă la Charlies-hope-

— Ajunşi acasă, o găsiră pe nevastă-sa aşteptîndu-i cu un mic dejun îmbelşugat, la care fermierul pomeni des-pre proiectata vînătoare de vulpi. Ea nu se prea învoi la aceasta, dar nu se arătă nici prea surprinsă sau îngri-jorată, mărginindu-se şă zică :

— Dand, scumpule ! Eşti om în toată firea şi totuşi

— nu te potoleşti de loc .. . cred că nimic n-osă te facă să

— fii cu luare-aminte pînă cînd într-o bună zi n-o să-mi fii

— adus acasă cu picioarele înainte.

— Bate-te peste gură, muiere! îi răspunse Dandie. Doar ştii că arn venit teafăr întotdeauna şi nu mi-a mers cu nimic mai râu orişiunde am fost.

— Spunînd acestea, îl rugă pe Brown să mănînce mai repede deoarece, „ceaţa ridicindu-se, vom porni numai-decît pe urma vînatului“.

— Astfe! că plecară pe dată spre Otterscope-scaurs, fer-mierul cunoscînd drumul. Părăsiră curînd mica văioagă şi o luară printre nişte dealuri destul de povîrnite. dar fără a fi prăpăstioase. Pe marginile lor se puteau vedea ra-vine, în hăul cărora, în anotimpul rece sau cînd cădeau ploi bogate, se prăvăleau torente năvalnice. Cîteva neguri uşoare pluteau încă peste culmile dealurilor — văluri diafane rămase din ceaţa dimineţii, fiindcă o ploaie re-pede o risipise. Printre aceste pînze subţiri de neguri se desluşeau sute de mici pîrîiaşe sau izvoraşe, apărute în urma ploii, ce se prelingeau pe coastele dealurilor ca nişte fire argintii. Neînfricat şi plin de încredere, Din-mont păşea pe nişte potecuţe pentru oi, urmat de Brown, pînă cînd cei doi se apropiară de locul unde urma să ai-bă loc vînătoarea. în vreme ce urcau, văzură şi alţi băr-baţi, unii călare, unii pe jos. care se grăbeau spre locul de întîlnire. Brown era foarte nedumerit, căci nu-şi pu-

— tea închipui o vînătoare de vulpi prin munţi şi dealuri, unde. pe astfel de cărări înguste de abia o jumătate de yard, un ponei deprins cu ele, abia dacă putea să meargă, expunîndu-1 însă pe călăreţ, la fiece pas greşit, fie să se împotmolească în vreo mlaştină, fie să cadă şi să se rostogolească pe coastă în jos. Şi această nedumerire nu i se risipi pînă ajunse la locul vînătorii.

— Treptat-treptat se căţăraseră sus de tot şi acum se aflau pe o spinare muntoasă ce domina o vale foarte adîncă, dar grozav de îngustă. Aici se adunaseră vînătorii, îmbrăcaţi în nişte veşminte care ar fi scandalizat pe un membru de la Pychely Hunt. Întrucît scopul lor era, pe lîngă plăcerea sporită a vînătoarei, să scape şi de un animal vătămător, distrugător, se înţelege că bietul vulpoi va fi urmărit cu prea puţin spirit sportiv decît semenii lui mai fericiţi de la cîmpie. Totuşi, vizuinile lor aşezate în chip prielnic, precum şi terenul accidentat ce se întindea jur împrejur suplineau dezavantajul rezultat din lipsa de curtenie a urmăritorilor. Pereţii văii alcătuiţi din pămînt surpat şi roci măcinate de intemperii coborau aproape vertical spre un mic pîrîu şerpuitor din fundul ei. lăsînd ici-colo să crească cîte o tufă sau un petic cu grozame. Pe marginile acestei ravine, care era, după cum am spus, foarte îngustă, dar şi foarte adîncă, stăteau înşiraţi la pîndă vînătorii, şi cei călare, şi cei veniţi pe jos. Aproape fiecare fermier avea cu el cîţiva copoi mari şi fioroşi, din rasa acelora folosiţi altădată pentru urmărirea cerbilor şi căprioarelor, dar care nu mai erau chiar atît de mari datorită încrucişării cu cîini obişnuiţi. Conducătorul vînătorii, un fel de ofiţer provincial al districtului, care primeşte un anume tain de carne şi o răsplată pentru fiecare vulpe omorîtă, se şi afla în Jiundul văii, ai cărei pereţi răsunau de lătrăturile cîtorva perechi de cîini de vînătoare. Terrierii. printre care se numărau toate generaţiile de Piperi şi Muştari, aşteptau şi ei. Fuseseră trimişi acolo mai înainte, sub grija unui păstor Tot soiul de corcituri, căţeluşi şi dulăi de cea mai proastă rasă, îşi dădeau şi ei concursul, alăturîndu-se corului canin. Spectatorii de pe marginea văii îşi ţineau de curele ogarii, gata să-i slobozească în urmărirea vulpii, de îndată ce zarva celor de jos o va fi silit pe cumătră să-şi părăsească vizuina.

— Scena, deşi ar fi părut grosolană pentru ochiul unui vînător profesionist, avea în ea totuşi ceva deosebit de fascinant. Siluetele în mişcare ale celor aflaţi sus De coama muntelui, profilîndu-se pe fundal cerul nemăr-

— ginit, păreau că plutesc prin văzduh. Cîinii, nerăbdători, fiindcă nu li se dădea drumul, şi înnebuniţi de lătratul din vale, săreau încoace şi încolo, smucind cu furie de curelele ce-i împiedicau să se alăture confraţilor de jos. Dacă te uitai de sus în jos, priveliştea era la fel de fascinantă. Ceaţa subţire din prăpastie nu se împrăştiase cu totul, aşa că ochiul se străduia adeseori să desluşească mişcările vînătorilor din vale învăluiţi în această pîclă. Uneori, o pală de vînt scotea scena la iveală, pîrîiaşul albastru strălucea şerpuind solitar prin văiuga prăpăstioasă şi singuratică. Apoi cei de sus mai puteau să vadă cum păstorii sar, plini de avînt neînfricat, din stîncă în stîncă, chemîndu-şi cîinii ca să adulmece urma vulpii, şi dimensiunile fiind micşorate datorită adîncimii şi distanţei, oamenii păreau nişte pitici. Apoi, o bucată de vreme, ceaţa coborî, deasă, deasupra lor, şi singurele dovezi că ei se aflau tot acolo erau strigătele bărbaţilor şi lătratul cîinilor, totul părînd că vine tocmai din măruntaiele pămîntului. Cînd vulpea astfel hăituită, de la un capăt la celălalt, a fost în cele din urmă silită să părăsească valea şi să o rupă la fugă ca să-şi găsească un ascunziş mai depărtat, cei care stăteau de veghe sus pe culme, urmărindu-i mişcările, slobozîră ogarii, care, întrecînd vulpea şi fiind la fel de cruzi şi de puternici ca şi ea, puseră curînd capăt zilelor acestui animal prădător

— Şi uite aşa. fără a se da nici cea mai mică atenţie obişnuitelor reguli şi celor cuvenite acestui sport, dar, desigur, spre îndoita satisfacţie a bipezilor şi patrupezilor. ca şi cum tot ritualul ar fi fost îndeplinit, au fost ucise patru vulpi în acea dimineaţă vînătorească, şi chiar Brown, deşi văzuse vînători princiare în India şi luase parte la o vînătoare de tigri, călare pe un elefant, alături de nababul de Arcot, mărturisi că petrecuse de minune. Cînd vînătoarea se sfîrşi, cei mai mulţi dintre participanţi, respectînd regulile ospitalităţii din acel ţinut, merseră să ia masa la Charlies-hope.

— Pe cînd se întorceau acasă. Brown călări pentru scurt timp alături de un vînător, căruia îi puse unele întrebări cu privire la felul în care îşi exercitau ei profesiunea. Omul însă se codea să-l privească în ochi şi căuta să încheie cît mai iute subiectul, ba chiar făcu ce făcu şi dispăru brusc de lîngă el, ceea ce Brown nu prea putu să-şi explice uşor. Era un bărbat energic, întunecat la chip şi subţire, foarte bine făcut pentru greaua meserie pe care şi-o alesese. Dar faţa lui nu avea seninătatea

—

— urnii vînător voios, el privea numai în pămînt, stingherit parcă, şi se ferea de ochii celor ce se uitau la el. După cîteva observaţii fără importanţă asupra norocului din ziua aceea, Brown îi dădu o mică sumă de bani, apoi se apropie de Dinmont. Acasă o găsiră pe nevastă-sa pregătindu-se să-i primească ; ţarcul şi coteţele păsărilor furnizaseră bucatele, iar amabilitatea şi ospitalitatea izvorîte dintr-o inimă bună supliniră tot ceea ce lipsea ca eleganţă sau etichetă la ospăţ.

— CAPITOLUL XXVI

— Toţi cei ce-s Elliot ji Armstrong se adună;
Ce pumn de bravi sînt ei toţi împreună !
— Balada lui Johunie Armstrong

—Nu vom consemna aici îndeletnicirile din cele două zile următoare, deoarece ele au constat din obişnuitele distracţii silvane : vînatul şi călăritul, care nu au în ele nimic îndeajuns de interesant pentru a reţine atenţia cititorului. în schimb, vom povesti altceva, care, într-o Oarecare măsură, este specific Scoţiei şi care poate fi socotit tot oa un fel de vînătoare : pescuitul somonului.

— Această vînătoare, cînd peştele este urmărit şi lovit cu suliţe cu ţepi sau cu un fel de trident cu coadă lungă numit ***waster \ este*** foarte obişnuită în estuarul fluviului Esk şi în celelalte fluvii cu somoni din Scoţia. Acest sport se practică atît ziua cît şi noaptea, dar cel mai adesea are loc noaptea, cînd peştele este descoperit cu ajutorul torţelor sau focurilor pe grătare, întreţinute prin arderea doagelor de butoiaşe, unse cu catran, care aruncă o lumină puternică peste întinsul apelor. Cu prilejul de faţă, grupul de căpetenie al celor ce luau parte la acest pescuit neobişnuit se urcase într-o barcă şubredă şi plutea pe o porţiune a rîului care fusese lărgită şi adîncită pentru a furniza apă unui stăvilar de moară, în vreme ce restul vînătorilor, asemenea unor antice bacante în delirul lor, alergau de-a lungul malurilor, vînturîndu-şi torţele şi suliţele în urmărirea somonilor, care încercau să scape pe pescari fie înotînd în susul curentului, fie ascunzîndu-se sub rădăcinile copacilor, pe sub pietre sau stînci mari. Dar cei din barcă îi descopereau după cele mai **3** mici semne : o aripioară ce lucea, o băşicuţă de aer înălţîndu-se la suprafaţă, toate erau indicii suficiente care arătau acestor sportivi îndemînatici încotro să-şi arunce armele.

—

— Scena era nespus de vie pentru cei ce nu mai văzuseră aşa ceva ; cît despre Brown, neobişnuit să folosească suliţa, obosi curînd în urma eforturilor făcute şi nu obţinu alt rezultat decît izbirea suliţei de stîncile din albia rîului, care încasau ele loviturile destinate somonului. De altfel, nici nu se simţea prea bine (deşi îşi tăinuia simţămintele, care, oricum, n-ar fi fost înţelese), stînd în barcă lîngă somonul în agonie ce se zvîrcolea de moarte, stropind totul în jur cu sîngele lui. Ceru, aşadar, să fie lăsat pe mal, şi de acolo de sus, de pe ţărmul prăpăstios ce domina rîul, găsi mult mai plăcut spectacolul ce se desfăşura la picioarele lui. Admirînd efectul produs de flăcările de un roşu aprins ce poleiau malurile romantice printre care aluneca barca, se gîndi adesea la prietenul său Dudley, pictorul. Iată că lumina scădea părînd o stea îndepărtată şi licărind pe ape, asemenea celei pe care o trimite (după cum spun legendele din ţinut) ştima apelor ca să arate locul unde se vor îneca victimele ei. Şi iată că acum lumina creştea, se apropia, strălucind tot mai tare şi crescînd tot mai mult, iar pîlpîirea ei puternică lumina în trecere malurile, stîncile şi arborii, aşternînd peste ele un văl roşu crepuscular; şi-apoi lumina murea treptat, topindu-se în întuneric sau devenind palidă ca lumina lunii, pe măsură ce torţele se depărtau din nou. Totuşi cei din barcă puteau fi zăriţi, fie ţinînd suliţele ridicate în sus, fie aplecaţi înainte ca să le azvîrle, fie îndreptîndu-se din şale, toţi învăluiţi într-un bronz-roşiatic aruncat de aceeaşi pîlpîire, înfăţişîndu-se ochiului înveşmîntaţi într-o culoare ce s-ar fi potrivit mai degrabă tărîmurilor infernului.

— După ce s-a distrat o bucată de vreme cu jocul acesta de umbre şi lumini, Brown a pornit pe jos spre casa fermei, privind, în trecere, spre cei angajaţi în acest pescuit ciudat; ei se ţineau în grupe de doi-trei, unul purtînd o faclă, iar ceilalţi doi, cu suliţele lor, stînd gata să se folosească de pîlpîirea torţei pentru a lovi prada. Ob-

—
— servind un bărbat ce se lupta cu un somon foarte greu pe care îl lovise cu suliţa, dar nu era în stare să-l scoată din apă, Brown se îndreptă spre mal oa să vadă cum se va sfîrşi lupta. Omul care ţinea torţa era tocmai vînătorul a cărui purtare posacă Brown o remarcase cu câteva zile mai înainte, nu cu puţină uimire.

— Veniţi aici, domnule ! Veniţi aici, domnule! Priviţi la peştele ăsta ! Are o burtă ca de scroafă !

— Cam aşa ceva îi strigau cei din jur cînd băgară de seamă că Brown se apropie de mal.

— Ţinteşte bine cu suliţa, omule! Ţinteşte bine cu suliţa !

— Dă-1 gata !

— Parcă n-ai avea vlagă în tine nici măcar cît o pisică !

— Acestea era strigătele de încurajare, de nerăbdare sau sfaturile date de cei aflaţi pe mal, pescarului în luptă cu somonul ; omul şedea în apă pînă la brîu, într-o copcă cu gheaţă pe margini, şi se străduia să biruie şi forţa peştelui, şi viteza curentului, şi nu ştia ce să mai facă spre a izbuti să-şi ducă la mal prada. Cînd Brown ajunse acolo, strigă :

— Ţine sus torţa, frate vînător ! El recunoscuse, la lumina puternică a flăcării, trăsăturile posomorite ale omului despre care am vorbit. Dar acesta, de îndată ce-i 'auzi vocea şi văzu sau. mai degrabă. îşi dădu seama că ÎŞrown se apropie de el. făcu exact pe dos : în loc să ridice sus facla, o lăsă să cadă în apă. ca din întîmplare.

— A intrat necuratul în tine. Gabriel ! exclamă vînătorul cu suliţa, în timp ce torţa, pîlpîind din ce în ce mai slab. se stingea la suprafaţa apei. dusă de curent. A intrat necuratul în tine, omule ! N-am să-i pot veni de hac fără lumină, şi totuşi cred că. dacă l-aş duce pe mal. sînt sigur că un alt exemplar mai frumos de peşte afumat nici c-a mai spînzurat vreodată în două cîrlipe[1].

— în cele din urmă, alţi eîţiva săriră în apă ca să-i dea ajutor celui aflat la ananghie, şi peştele (care cîntărea aproape treizeci de livre) a fost. în sfîrşit, tras cu bine la ţărm.

— Comportarea acestui vînător şi pescar îl izbi pe Brown, deşi el nu-şi aducea aminte să-l mai fi văzut vreodată şi nici nu putea să-şi închipuie de ce se ferea el (lucru ce sărea în ochi) să fie văzut de căpitan. Să fi

I A se vedea nota D a autorului — *LVM CLEEKS* (la sfîrşitul volumului).

— fost oare unul dintre tîlharii cu care se încăierase în ajun ? Această supoziţie nu era chiar de lepădat, deşi nu se bizuia pe nimic, deoarece Brown nu observase nimic deosebit nici în înfăţişarea, nici în statura atacatorilor. Bineînţeles, nelegiuiţii purtau pălării bine trase pe ochi, iar veşmintele lor erau largi, aşa că nici în ce priveşte dimensiunea trupului lor nu putuse să facă nici un fel de aprecieri pentru a recurge la acest criteriu de identificare. în aceste condiţii, Brown se hotărî să vorbească cu gazda lui, cu Dinmont, dar, din motive lesne de înţeles, ajunse la concluzia că ar fi mai bine să-şi amine discuţia pînă dimineaţă, cînd fermierul va fi mai liniştit.

— Pescarii se reîntoarserâ încărcaţi de peşte; aproape o sută de somoni fuseseră ucişi în timpul acestei originale partide de pescuit. Cei mai buni au fost aleşi şi daţi fermierilor mai de frunte, ceilalţi împărţiţi între păstori, ţărani, slujitori şi alţi oameni de rînd care luaseră parte la pescuit. Aceşti peşti, uscaţi în colibele- lor, la fumul anumitor ierburi, constituiau o mîncare gustoasă care se adăuga bucatelor cu cartofi şi ceapă şi care, de altfel, era baza hranei lor la vreme de iarnă. Intre timp, s-a împărţit tuturor şi bere, şi whisky din belşug, lîngă ceea ce ei numeau o fiertură de peşte, adică cîţiva somoni puşi într-un ceaun uriaş şi fierţi pentru cină. Brown îşi însoţi voioasa gazdă, precum şi pe ceilalţi amici ai lui într-o bucătărie mare şi afumată, unde aceste gustoase mîncări abureau plăcut pe o masă de stejar, destul de mare ca să îngăduie să se ospăteze în jurul ei chiar Johme Armstrong şi vesela lui ceată. Peste tot se auzeau numai strigăte voioase, urale, glume sau hohote de rîs şi, pe rînd, toţi se lăudau, care mai de care, cu isprăvile lor sau glumeau unul pe socoteala celuilalt. Călătorul nostru căută zadarnic printre veselii convivi chipul posomorit al vînătorului de vulpi; acesta nu putea fi văzut nicăieri. în cele din urmă însă, căpitanul îşi luă inima în dinţi şi zise :

— în seara asta, băieţi, s-a întîmplat o mică poveste. Unul dintre voi a lăsat facla aprinsă să-i cadă în apă tocmai cînd fîrtatul său se lupta cu un peşte uriaş. Cred că i-a scăpat din greşeală !

— Ce tot vorbiţi ? Cum din greşeală ? replică indignat un păstor, ridicînd capul şi uitîndu-se la el (era acelaşi flăcău zdravăn care lovise somonul cu suliţa). Ar merita una bună pentru asta ! Auzi dumneata ! Să laşi torţa să se stingă tocmai cînd peştele era agăţat în ghim-

—

— pii suliţei. Sînt pe deplin încredinţat că Gabriel a lăsat dinadins ***roughies*"-ul** să cadă în apă- Lui nu-i place să vadă pe nimeni că face un lucru mai de ispravă ca el. E tare ranchiunos !

— Aşa e ! sări şi altul. Dar, de bună seamă că s-a ruşinat de fapta lui, altminteri ar fi fost în noaptea asta aici cu noi. Şi lui Gabriel îi plac olecuţă lucrurile bune, oa fiecăruia dintre noi.

— Este de prin pai'tea locului ?

— Nu, nici vorbă. S-a angajat numai de puţină vreme pe la noi, dar e un vînător iscusit... e venit mai de departe, cred că de undeva de prin părţile comitatului Dumfries.

— Şi cum îl cheamă, vă rog ?

— Gabriel.

— Gabriel şi mai cum ?

— O, numai Dumnezeu ştie ; noi nu ne prea batem capul pe aici cu al doilea nume; cîte un clan întreg poartă acelaşi nume.

— ■— Ştiţi, domnule — încercă să-l lămurească un păstor bătrîn, vorbind încet şi ridieîndu-se în picioare — oamenii de pe aici sînt toţi Armstrong, Elliot[I] sau cam aşa ceva... cîteva nume doar... aşa că lumea, ca să-i deosebească, a mai pus la numele moşierilor şi fermierilor şi numele locului unde trăiesc, de pildă : Tom de la Todshaw, VVill de la Fiat, Hobbie de la Sorbietress sau cum este şi buna noastră gazdă de aici î Dinmont de la Charlies-hope. Asta-i, domnule. Apoi slujitorii, o să băgaţi de seamă, au toţi cîte un fel de poreclă. De pildă : Christie zăbăucul; DaVie ghebosul, ori sînt porecliţi, cum este şi flăcăul ăsta Gabriel, despre care vorbim, după mesei'ia lor ; de aceea i se zice Gabbie vulpoiul sau Gabbie vînătorul. Nu-i de mult venit la noi, domnule, şi cred că nimeni nu-1 ştie cu un alt nume. Dar nu e bine să-l vorbim de rău în spate fiindcă este un vînător iscusit de vulpi, deşi poate nu e tot aşa de priceput în mînuirea suliţei, cum sînt unii de la masa asta.

— După ce mai vorbiră şi despre alte lucruri fără însemnătate, cei mai de frunte dintre participanţii la acest pescuit neobişnuit se retraseră pentru a-şi petrece restul serii fiecare în felul său, lăsînd pe ceilalţi să se distreze, nestingheriţi de prezenţa lor. Această seară, ca toate celelalte pe care Brown le petrecuse la Charlies-hope, se desfăşură într-un fel de veselie nevinovată, cinstită cu multe închinări de pahare. Din pricina acestui ultim amănunt, poate că masa s-ar fi transformat chiar într-un chef dacă nu ar fi fost aceste „bune femei “, cum erau numite nevestele, fiindcă multe din stăpîneîe sau ***doamnele*** din împrejurimi (cuvîntul acesta[II] jucînd cu totul alt rol decît cel folosit în lumea bună) se adunaseră la Charlies-hope, oa să fie martore unei seri aşa de memorabile. Descoperind apoi că oala cu punch era prea re-

I Vezi nota E a autorului — ***Nume in clanuri*** (la sfîrşitul volumului).

II *Mistress,* în scoţiană, **are** în primul rînd sensul **de** stăpînă (n. t.)

pede golită şi umplută iar, lucru care aducea primejdia ca persoanele lor graţioase să fie uitate, ele se năpustiră cu bravură, în frunte cu buna doamnă Ailie, asupra veselilor comeseni, certîndu-i, aşa că Venus reuşi repede să-l învingă pe Bahus. Apărură imediat şi lăutarul, şi cimpoierul, astfel că cea mai mare parte a nopţii a fost petrecută cum se cuvine, dansînd după muzică.

—

— A doua zi, o vînătoare de vidre, iar în cealaltă zi o alta de bursuci dădură din nou timpului o întrebuințare voioasă. Sper, cu acest prilej, că drumețul nostru nu. va pierde din buna apreciere de care se bucură în ochii cititorului (chiar dacă acesta se întîmplă să fie vînător) dacă îi voi spune că, cu prilejul celei de a doua vînători, cînd tînărul Piper și-a pierdut una din labele dinainte, iar cel de al doilea cîine din rasa Muștar a fost aproape sugrumat, el a cerut și a obținut (ca **o** favoare personală și deosebită din partea domnului Dinmont) ca să i se îngăduie sărmanului bursuc, care' se apărase cu atîta străşnicie, să se retragă nevătămat în vizuina lui de sub pămînt.

— Fermierul, care, fără doar și poate, ar fi tratat această propunere cu un dispreț suveran dacă ar fi venit din partea altcuiva, se mulțumi, fiind vorba de Brown, să-și exprime numai cea mai fățișă uimire :

— Da' știți că-i o idee năstrușnică ! zise el. Totuși, fiindcă ați luat parte și domnia voastră, naiba să-l ia pe-ăla de se va mai atinge de animalul ăsta, cîte zile oi mai avea eu ; ba chiar o să-l poreclim „Viezurele căpitanuluideoarece, bineînțeles, sînt bucuros să fac tot ceea ce vă este pe plac ! Dar, Doamne Dumnezeule ! Ce idee ! Să-ți fie milă de un viezure !

—

— După o săptămînă petrecută cu fel şi fel de sporturi rurale şi înconjurat de cele mai sincere atenţii din partea onestei sale gazde, Brown îşi luă rămas bun de la malurile rîului Liddel şi de la ospitalitatea fermei Charlieshope. Copiii, cu care se împrietenise de-a binelea între timp şi-l iubeau foarte mult, plîngeau toţi în cor, de ţi se rupea inima, la plecarea lui, şi căpitanul abia îi linişti făgăduindu-le de douăzeci de ori că se va reîntoarce curînd ca să le cînte la flageolet cîntecele lor favorite pînă cînd le vor învăţa pe dinafară.

— Vino îndărăt, căpitane! îi strigă unul din micii zgîmboi, un copilaş foarte îndesat. Vino îndărăt şi Jenny va fi nevasta ta

— Jenny era o fetiţă cam de unsprezece ani, care, auzind această vorbă, alergă ruşinată şi se ascunse în spatele mamei.

— Vino îndărăt, căpitane — îi strigă şi o fetiţă grăsuţă de şase anişori, întinzîndu-i guriţa ca să o sărute. Şi eu o să-ţi fiu nevastă.

— „Ar trebui să aibă cineva o inimă de piatră" — gîndea Brown, înduioşat — ca să se despartă de atîtea inimi iubitoare fără să-i pese.

— Buna doamnă, de asemenea, cu o modestie de matroană romană şi cu o simplitate plină de dragoste, atît de des întîlnită odinioară, îi oferi şi ea obrazul pentru a fi sărutată la plecare, zicîndu-i încă o dată :

— Cei ca noi nu pot face prea mult — zise ea. Nu cine ştie ce, dar totuşi, dacă aţi dori ceva...

— Ei bine, dacă aşa stau lucrurile, doamnă Dinmont, îmi daţi curajul să vă cer ceva... aţi fi aşa de bună să-mi ţeseţi sau să-mi croiţi şi mie un pled mare cenuşiu cum poartă omul cel bun ? (El învăţase şi limbajul, şi simţămintele celor de acolo, chiar în timpul unei şederi aşa de scurte, şi ştia cu ce plăcere va fi primită o astfel de cerere).

— Niţică lînă s-o găsi şi pe la noi şi n-o fi pagubă mare — zise soţia, luminîndu-se la faţă. O să-l aveţi negreşit. Apoi vă făgăduiesc că am să vă fac unul cum nici c-a mai purtat cineva vreodată ! Am să vorbesc chiar mîine cu Johnie Goodsire, ţesătorul din Castletown. Drum bun, domnule ! Şi să fiţi ia fel de voios cum vă place să-i vedeţi şi pe alţii... şi să mai ştiţi că urarea aceasta îi va lăsa cu inimile întristate pe cîţiva dintre cei pe care-i ştiţi !

— Să nu uităm a menţiona că drumeţul nostru l-a lăsat pe credinciosul său însoţitor Wasp ca oaspete la Char-

— lies-hope pe tot timpul iernii. El prevedea că terrierul ar fi putut să devină un tovarăş stînjenitor în anumite situaţii cînd ar fi dorit să păstreze cea mai mare taină şi discreţie. Il lăsă, aşadar, în seama băiatului cel mai mare, care îi făgădui, cu vorbele vechiului cîntec, că Wasp va avea întotdeauna de la el :

— ***O fărîmă din cina lui, o fărimă din patul lui.***

şi că nu-1 va lăsa să se vîre în acele distracţii primejdioase din cauza cărora rasele Muştar şi Piper suferiseră atîtea răni şi mutilări.

— Astfel că iată-1 pe Brown, pregătit să-şi continue călătoria, după ce îşi luă un rămas bun vremelnic şi de la micul şi credinciosul său terrier.

— în aceste regiuni deluroase şi muntoase oamenii au o predilecţie deosebită pentru călărit. Fiecare fermier ştie să călărească bine şi poate rămîne în şa o zi întreagă. Probabil păşunile lor nesfîrşite, precum şi nevoia de a le supraveghea repede de la un capăt la celălalt au dat naştere acestui obicei, la început, sau poate un istoric foarte zelos ar considera că obiceiul a prins rădăcini din vremurile descrise în ***Balada ultimului menestrel,*** cînd douăzeci de mii de cavaleri se adunau în jurul focurilor de noapte, aprinse pe înălţimi pentru a semnala apropierea vrăjmaşilor sau începerea luptelor.

— Oricare va fi fost cauza, adevărul este de netăgăduit; oamenilor le place în şa şi numai anevoie pot fi convinşi să aleagă şi mersul pe jos, afară doar de cazul cînd este silit neavînd cal. Din această pricină. Dinmont stărui ca oaspetele său să se urce pe cal şi-l însoţi în persoană pînă la cel mai apropiat oraş din comitatul Dumfries, unde şi poruncise să fie trimis bagajul căpitanului, deoarece, de aici, Brown îşi propusese să-şi continue călătoria spre Woodbourne, reşedinţa Juliei Mannering.

— Pe drum, el îşi descusu însoţitorul asupra firii vînătorului de vulpi, dar nu află mare lucru, fiindcă omul se stabilise prin părţile locului abia în răstimpul în care Dinmont dădea raita pe la bîlciuri şi iarmaroace.

— Pare cam zdrenţăros — îi zise fermierul — şi pun rămăşag că în vinele lui curge sînge de ţigan, dar în nici un caz n-a fost dintre netrebnicii cu care ne-am bătut în mlaştină ; i-aş recunoaşte foarte bine dacă m-aş mai întîlni cu ei. Pe urmă, vezi bine, şi ţiganii, nu toţi sînt oameni răi ca să se vîre într-o bandă de tîlhari — mai zise Dandie, adăugind : Dacă aş mai vedea-o pe bătrîna vrăjitoare. înaltă cît o prăjină, i-aş da bani buni să-şi cumpere tutun, fiindcă, după ce m-am gîndit mai bine,

— cred că mi-a dat un sfat cuminte cînd mi-a spus să mă feresc de hangiţă.

— La despărţire, fermierul cel bun ţinu îndelung mina lui Brown, într-a sa şi, în cele din urmă, îi zise :

— Căpitane, lina mioarelor s-a vîndut aşa de bine anul acesta, îneît ne-am putut plăti la timp arenda ; cu restul banilor n-avem ce să mai facem, fiindcă Ailie şi-a cumpărat rochie nouă şi copiilor, hăinuţele de care aveau nevoie. Şi tot timpul mi-am muncit mintea să găsesc un om de încredere în mîna căruia să pot lăsa în păstrare ceea ce îmi- prisoseşte, fiindcă mi se pare că-i un lucru mai cuminte decît să-i cheltuiesc pe zahăr şi pe brandy... Apoi mi s-a spus că în armată, dacă ai bani, poţi să-ţi cumperi un grad, şi dacă vreo cîteva sute de lire v-ar ajuta la o astfel de avansare, un simplu bilet semnat de domnia voastră mi-e de ajuns pentru bani. O să mi-i înapoiaţi cînd o să vă fie la îndemînă şi m-aţi îndatora nespus de mult.

— Brown, dîndu-şi seama de delicateţea fermierului, care dorea să-i facă un serviciu, dar fără a-1 jigni, şi care căuta să înfăţişeze astfel lucrurile, îneît să pară că el îi cerea căpitanului o favoare, îi mulţumi recunoscătorului său prieten din toată inima şi-l încredinţă că s-ar fi folosit de punga lui (fără nici o şovăire) dacă împrejurările l-ar fi silit la aşa ceva.

— Apoi cei doi îşi luară rămas bun, fiecare arătînd celuilalt ce mult îl preţuieşte şi ce mult regretă această despărţire vremelnică.

— CAPITOLUL XXVII

— De milă ai şi eşti îndurător,
tntoarce-mă pe faţă ca să mor
— JOANNA BAILLIE[1]

— Călătorul nostru îşi opri un loc în poştalionul care pleca din micul orăşel unde se despărţise de Dinmont, în scopul de a ajunge la Kippletringan. Acolo, el avea de

I *Joanna Baillie* (1762—3831) — poetă şi autoare de piese **de** teatru, bună prietenă **cu** Walter Scott, care **o** aprecia mult. (n.t.)

—

— gînd să se intereseze de situaţia familiei de la Woodboume, mai înainte de a-şi face cunoscută prezenţa în regiune Juliei Mannering. Distanţa era destul de mare, optsprezece sau douăzeci de mile, iar drumul trecea de-a curmezişul comitatului. Parcă pentru a face călătoria şi mai anevoioasă, începuse să ningă destul de tare. în ciuda acestor greutăţi, vizitiul poştalionului îşi văzu totuşi de drum, fără a se opri şi fără a ezita. Cînd însă veni noaptea şi bezna învălui totul, vizitiul începu să se îngrijoreze ca nu cumva să se rătăcească, fiindcă nu mai recunoştea drumul cel bun. Zăpada care se aşternea din ce în ce mai groasă îi sporea îngrijorarea, deoarece, lovindu-1 drept in ochi şi înveşmîntînd totul în alb, îl înşela şi mai vîrtos. El nu mai recunoştea calea, nici ţinutul şi, din clipă în clipă, şansa lui de a regăsi drumul cel bun scădea. în cele din urmă, poştalionul se opri, aproape înzăpezit, şi Brown ieşi afară ca să se uite împrejur, în speranţa (lesne, de altfel, să-ţi închipui) de a zări vreo casă unde ar putea să capete niscai desluşiri asupra locului unde se aflau. Dar cum nu se vedea nimic prin ninsoarea deasă, nu-i rămase altceva de făcut decît să-i ceară vizitiului de pe capră să mîne cu hotărîre tot înainte. Drumul trecea acum printre ogoare întinse, aşa că drumeţul nostru socoti că şi casa. proprietarului acestor pămînturi nu poate fi prea departe. în cele din urmă, după ce mai merseră oam aproape o milă înotînd din greu prin omăt, vizitiul opri poştalionul, spunînd că bidiviii lui nu vor să mai facă nici măcar un pas şi adăugind că „vede o luminiţă printre copaci, care, de bună seamă, provine de la o casă, şi singura lor nădejde de a-şi putea continua călătoria era să se intereseze acolo pe unde s-o apuce“. Zicînd acestea, descălecă. Era încotoşmănat într-o şubă lungă, iar în picioare avea o pereche de cizme ce ar fi putut rivaliza în grosime cu scutul cel cu şapte platoşe al lui Ajax. Cum astfel echipat, vizitiul abia putea să se mişte spre ţinta unde spera să afle încotro e drumul, Brown, care ardea de nerăbdare, sări repede din diligenţă şi-l rugă pe flăcău să rămînă cu caii, spunîndu-i că se va duce chiar el în persoană la casa cu pricina pentru a cere lămuriri cu privire la drum. Bineînţeles că vizitiul primi propunerea cu mare plăcere.

— Călătorul nostru porni, aşadar, orbecăind de-a lungul gardului viu ce împrejmuia proprietatea unde licărea lumina pentru a găsi vreo poartă pe unde să poată intra. în sfîrşit, după ce merse o bucată de drum, găsi un pîrleaz din dreptul căruia o potecă te ducea spre ogoare,

—

— care în locul acela se întindeau pînă hăt departe. Cărăruia părea să-l călăuzească pe drumeţ spre lumina care era obiectul cercetării sale ; prin urmare, Brown se îndreptă într-acolo, dar curînd, trecînd printr-o livadă, o pierdu din vedere din cauza pomilor. Cărarea, care la început fusese mai degrabă o alee largă şi se desluşise bine, cu toate că şerpuia printre copaci, deveni deodată mai puţin vizibilă, deşi albul omătului reflecta destulă lumină pentru a-ţi fi de ajutor. Alegînd, pe cît posibil, drumul pe unde copacii erau mai rari, Brown străbătu aproape o milă. dar fără să mai vadă lumina sau să descopere altceva care ar fi putut să semene cu o locuinţă. Şi totuşi el socoti că-i bine să-şi continue drumul în acea direcţie. „Desigur — îşi zicea în sinea lui — trebuie să fi fost lumina unei colibe de pădurar, căci strălucirea ei era prea constantă pentru a crede că este vorba de licărul unui ***ignis fatuus***\ Terenul deveni accidentat, coborînd repede în pantă, şi deşi Brown credea că înaintează pe ceea ce, cel puţin odinioară, fusese o alee (căci acum era foarte prost întreţinută), zăpada ascunzîndu-i gropile şi coborîşul, călătorul nostru se poticni şi căzu de cîteva ori din pricina asta. începu să se gîndească dacă n-ar fi mai bine să se întoarcă, mai ales că ninsoarea, pe care pînă atunci, nerăbdător cum era, nu o prea băgase în seamă, se prăvălea asupra lui din ce în ce mai deasă.

— Vrînd totuşi să mai facă o ultimă încercare, el mai merse o bucată de drum, cînd, spre marea lui bucurie, lumina se ivi din nou, destul de aproape şi, aparent, la acelaşi nivel cu el. Dar descoperi iute că era doar o iluzie fiindcă terenul continua să coboare cu atîta repeziciune, încît era limpede că în faţa lui se deschide o vale adîncă sau o ravină, ce se interpuneau între el şi obiectul cercetării sale Luîndu-şi toate măsurile de precauţie ca să nu alunece, el începu să coboare pînă atinse fundul unei văi foarte înguste şi prăpăstioase prin care şerpuia un pîrîiaş cu albia aproape troienită de zăpadă. Se pomeni rătăcit printre ruinele unor căsuţe ale căror frontoane negre se desluşeau lămurit în contrast cu suprafaţa albă din mijlocul căreia se ridicau ; zidurile laterale se năruiseră de mult sub povara anilor şi zăceau în mormane informe, acoperite cu omăt. fiind piedici dese şi stânjenitoare în calea drumeţului nostru. El totuşi se încăpăţînă să meargă înainte, şi după ce trecu peste pîrîiaş, nu fără oarecare greutate, izbuti în cele din urmă, tare anevoie şi primejduindu-şi viaţa, să se oaţăre pe celălalt mal al văii, care era şi mai prăpăstios ; şi astfel se găsi la aceeaşi înălţime cu casa unde se zărea lumina.

—

— îţi venea foarte greu, mai ales la o lumină atît de slabă, să desluşeşti cam ce fel de locuinţă era aceea ; părea a fi o clădire pătrată, de dimensiuni mici şi avînd partea de sus cu desăvîrşire ruinată. Poate că odată, demult, fusese sălaşul unui proprietar mai sărac, sau un loc de refugiu, sau o ascunzătoare, la nevoie, pentru vreun senior mai de seamă. Dar numai bolţile încăperilor de jos mai supravieţuiau, ele alcătuind acum acoperişul a ceea ce mai rămăsese din fosta locuinţă. Brown se apropie mai întîi de locul pe unde se strecura lumina : printr-un fel de crenel sau ambrazură, aşa cum au de obicei vechile fortăreţe. împins de curiozitate să vadă interiorul acestui loc ciudat mai înainte de a intra, Brown se uită prin deschizătură. O privelişte mai dezolantă cu greu se poate închipui. Pe pardoseală era aprins un foc, al cărui fum, după ce se învîrtea dînd ocol încăperii, ieşea afară printr-o gaură făcută în bolta de deasupra. Zidurile, văzute prin această lumină îmbîcsită de fum, aveau o înfăţişare aspră, de pustietate, semănînd cu nişte ruine de cel puţin trei secole. Cîteva butoaie, lăzi sparte şi baloturi desfăcute zăceau împrăştiate pe jos în mare neorînduială. Dar ceea ce îi atrase în primul rînd atenţia lui Brown erau cei care se aflau în încăpere. Pe un culcuş de paie şi acoperit cu o pătură, zăcea un trup omenesc atît de nemişcat, îneît, dacă lăsai deoparte faptul că nu era îmbrăcat cu veşmintele ce se pun de obicei morţilor, puteai să-l iei drept un cadavru. Dar cînd căpitanul privi mai cu atenţie, îşi dădu seama că trupul era viu, însă urma să-şi dea în curînd ultima suflare căci Brown auzi cîteva horcăituri oribile, adinei şi înăbuşite, semne care întotdeauna au precedat sfîrşitul, cînd trupul încearcă încă, cu disperare, să se mai agaţe de viaţă O femeie îmbrăcată într-o mantie lungă şedea pe o piatră în acest sălaş mizer; îşi sprijinise coatele pe genunchi, şi faţa ei umbrită (căci lumina unei lămpi de fier cădea pieziş asupră-i) sta aplecată asupra muribundului. Din cînd în cînd, ea îi umezea buzele cu o băutură necunoscută şi-apoi continua să cînte, într-un ritm monoton, una din acele rugăciuni pentru cei aflaţi pe patul de moarte sau mai degrabă unul din acele descîntece care, în anumite regiuni ale Scoţiei şi din nordul Angliei, sînt rostite de oamenii

— neştiutori pentru a uşura trecerea în lumea cealaltă a unui muribund. In timp ce murmura această tristă incantaţie, ea se legăna lin într-o parte şi-n alta, ca şi cum mişcarea ar fi avut acelaşi tact cu cîntecul. Vorbele pe
— care le spunea sunau cam aşa :

— Duh trudit şi nevăzut,
— Ce mai lupţi cu al tău lut,
— Ieşi din trup, te dă bătut!
— Auzi! Se slujeşte !

— Scutură-te de pămînt,
— Şi spre ceruri ia-ţi avînt
Sfinţilor să-i fii veşmînt.
— Auzi! Clopoteşte !

— Nu te teme nici de nea,
— Nici de vînt, ploi, vreme rea;
— Giulgiul te va înfăşa
Somnul fi-va partea ta.
— Dormi! Te odihneşte !

— Du-te, du-te ! Zbori grăbit,
— Nu e timp de zăbovit,
— Dă-ţi suflarea, în sfîrşit,
— Ziua se iveşte !

— Aici, descîntătoarea se opri. Cîteva horcăituri adinei, înăbușite păreau să indice că agonia muribundului se apropia de clipa cea din urmă.

— Nu poate să moară — murmură ea ca pentru sine, cu voce scăzută — nu poate să-şi dea sufletul, cu păcatul acela care-i apasă sufletul... îl ține încă legat aici...

— Cerul nu îl vrea pe el,
— Şi pămîntul tot la fel.'

— Trebuie să deschid uşa — zise ea şi se ridică, îndreptîndu-se spre uşa încăperii, avînd mare grijă să nu întoarcă de fel capul îndărăt, iar după ce trase cele două zăvoai e (fiindcă încăperea, deşi arăta aşa de jalnic, era încuiată cu străşnicie), ridică drugul ce fereca uşa. murmurînd un nou descîntec :

— ' Vezi nota F a autorului — *Superstiţii ţigăneşti* (la sfîrşitul volumului).

—

— Te deschide, lacăt! Ce-l mai chinuieşti ?
— Moarte, vin-ncoace, viaţa să-i sfîrşeşti!

— Bi'own, care între timp plecase din locul unde se oprise la început şi se apropiase de uşă, se pomeni în odaie cînd ţiganca o deschise. Se înţelege că el recunoscuse din prima clipă în acea femeie (deşi acest lucru nu-1 liniştea de loc) pe ţiganca întîlnită la Bewcastle. Şi ea îl recunoscuse pe dată, şi chipul, atitudinea şi îngrijorarea zugrăvită pe faţa ei, toate erau aidoma cu cele ale unei binevoitoare soţii de căpcăun din basme care previne un sti'ăin, sfătuindu-1 să nu intre în castelul plin de primejdii al bărbatului ei. Intr-adevăr, primele cuvinte pe care le-a rostit (ridicîndu-şi mîinile în semn de reproş) au fost:

— Nu v-am spus eu să nu vă băgaţi, să nu v-amestecaţi ? Feriţi-vă de lovitura la care nu vă aşteptaţi. Aţi intrat într-o casă în care moartea nu a venit în mod firesc.

— Zicînd aceste cuvinte tainice, ridică lampa în aşa fel, ca lumina ei să cadă pe chipul muribundului, ale cărui trăsături aspre şi neînduratoare erau acum schimonosite de chinurile ultimei agonii. Capul îi era înfăşurat în nişte cîrpe de in, pline de sîngele ce se prelinsese mînjind şi aşternutul, şi paiele. Se vedea bine că nenorocitul n.u trăgea să moară din cauza vreunei boli obişnuite. Brown, după ce privi două-trei secunde această scenă îngrozitoare, se dădu cîţiva paşi îndărăt şi, întorcîndu-se spre ţigancă, exclamă :

— Spune-mi, sărmana de tine, cine a fost făptaşul ?

— Cei cărora soarta le-a îngăduit s-o facă — îi răspunse Meg Merrilies, în timp ce scruta cu o privire iscoditoare şi fixă trăsăturile muribundului. S-a chinuit mult... dar acum a trecut... am ştiut că va fi izbăvit de îndată ce aţi intrat. Şi-a dat ultima suflare... E mort !

— Nu departe se auzi zvon de glasuri ce se apropiau-

— Sosesc — îi şuieră ţiganca la ureche lui Brown — şi nu veţi scăpa viu chiar de-aţi avea atîtea vieţi cîte fire de păr în cap.

— Căpitanul se uită iute jur împrejur să vadă dacă nu găseşte cumva vreo armă ca să se apere. Dar nu avea nici una la îndemînă Atunci vru să se năpustească spre uşă, cu gînd să fugă. afundîndu-se în adîncul pădurii, fiindcă îşi dădea seama că nimerise într-o vizuină de ucigaşi, dar Merrilies îl ţinu, strîngîndu-1 ca într-un cleşte, cu mîna ei de bărbat.

—

— Aici ! îi porunci ea. Aici... nici o mişcare şi veţi scăpa cu viaţă !... Nici o mişcare, orice veţi vedea sau auzi, şi nu o să vi se întîmple nimic.

— In această situaţie deznădăjduită, Brown îşi aduse aminte că ţiganca îl mai prevenise o dată, aşa că se gîndi că singura lui scăpare era s-o asculte. Ea îl împinse şi-i arătă să se culce în paiele îngrămădite în partea cealaltă a încăperii, apoi îl acoperi bine cu fîn, aruncînd deasupra şi cîţiva saci vechi aflaţi prin odaie. Vrînd să vadă tot ce se va întîmpla, Brown sfredeli o mică bortă în paie, putînd astfel să urmărească totul din culcuşul unde fusese ascuns, şi aşteptă, cu inima bătîndu-i năvalnic, sfîrşitul acestei aventuri stranii şi cît se poate de neplăcute. Intre timp, bătrîna ţigancă se ocupa de cadavru î îi întinse picioarele şi-i aşeză braţele, drepte, pe lîngă trup. „Trebuie să isprăvesc repede — murmură ea — pînă nu se înţepeneşte[44]. Apoi puse pe pieptul mortului o farfurioară în care presără sare, aprinse o luminare şi i-o aşeză la cap şi alta la picioare. Pe urmă reîncepu acea rugăciune sau descântec de care am pomenit, aşteptînd să se apropie cei ale căror voci răsunau afară.

— Brown era soldat, şi încă unul brav, dar totodată era şi om. In clipa aceea spaima îi birui curajul pînă într-atît, îneît broboane reci de sudoare îi ţîşneau din fiece por. La gîndul că ar putea fi descoperit şi tras afară din mizerabilul său ascunziş de aceşti ticăloşi care se îndeletniceau cu omorurile în miez de noapte, fără a avea nici o armă asupra lui sau cel mai neînsemnat mijloc de apărare, nerămînîndu-i altceva de făcut decît să-i implore (lucru care pentru ei n-ar fi fost decît un bun prilej de batjocură) sau să strige deznădăjduit după ajutor, strigăte care se prea putea să nu fie auzite de nici o altă ureche în afară de a lui, cînd se gîndea la toate acestea şi la faptul că îşi încredinţase viaţa milei capricioase a unei fiinţe care era complicea acestor tîlhari şi care, îndeletnicindu-se numai cu furturi, jafuri şi înşelăciuni, desigur că nu mai păstra în inima ei nici un simţămînt omenesc, gîndindu-se, aşadar, la toate acestea, simţea că se sufocă de amărăciune Totuşi se strădui să citească pe chipul ei zbîrcit şi întunecat, pe care lampa îşi arunca palida-i lumină, un semn cît de slab care să-i tăgăduiască acea milă pe care femeile, chiar în situaţia lor cea mai decăzută, pot numai anevoie să o înăbuşe. Dar nu desluşi nici un simţămînt de omenie pe chipul femeii. Interesul pe care i-1 trezise, oricare ar fi fost acest interes, nu se datora milei, ci altei porniri lăuntrice iscate dintr-o toană pe

— care el nu putea s-o înţeleagă. Poate că totul se datora doar faptului că ei i se năzărise că el seamănă cu cineva,

— tot aşa cum Lady Macbeth găsise că monarhul care dormea semăna cu tatăl ei. Acestea erau gindurile care se succedau cu repeziciune în mintea lui Brown în timp ce şedea la pîndă, uitîndu-se din ascunzătoarea lui la această făptură neobişnuită. Timpul trecea şi totuşi ceata tîlharilor nu-şi făcea apariţia, aşa că el era aproape hotărît să-şi aducă din nou la îndeplinire intenţia lui iniţială de a încerca să se salveze din acel adăpost, blestemîndu-şi propria-i nehotărîre datorită căreia se învoise să se lase ascuns acolo de unde nu mai avea nici cum să fugă. nici să se apere.

— Şi Meg Merrilies s-ar fi zis că şade la pîndă. Trăgea cu urechea la fiece şoaptă ce răzbătea de dincolo de vechile ziduri. Apoi se întorcea din nou spre cadavru şi mai găsea ceva de potrivit.

— Este un mort frumos — murmura ea de una singură — şi merită să fie înfăşurat cum se cuvine.

— O manta lungă, colorată, marinărească, pe care ea o scoase dintr-un colţ, a fost folosită drept linţoliu. Potrivi gluga în aşa fel. încît să ascundă bandajele pline de sînge şi ca să dea trupului, aşa cum murmura ea, „o înfăţişare mai cumsecade".

— Pe neaşteptate, trei sau patru bărbaţi, părînd, după chip şi îmbrăcăminte, a fi tot tîlhari, se năpustiră în odaie :

— Meg, talpa iadului, cum ai cutezat să laşi uşa deschisă ? fură primele lor cuvinte de salut.

— Şi unde aţi mai auzit voi că se ţine uşa încuiată cînd un om se zbate în ghearele morţii ? Pe unde credeţi voi că poate să-i iasă sufletul, dacă dă numai de drugi, de zăvoare şi porţi ferecate ?

— A murit, vrei să zici ? întrebă unul din ceata tîlharilor, îndreptîndu-se spre năsălia improvizată pe care se afla mortul.

— Vai, da... e mort de-a binelea — zise un altul — dar iată aici ceva cu care o să-i facem un priveghi straşnic !

— Zicînd aceste cuvinte, se duse într-un ungher, de unde luă un butoiaş cu rachiu, în timp ce Meg se grăbea să-i servească cu lulele şi tutun. Din zelul cu care îşi îndeplinea sarcina, Brown îşi dădu seama că poate să aibă încredere în gazda lui. Căci era limpede că ea doreşte să-i vadă pe nelegiuiţi îmbătîndu-se cît mai repede pentru a

—

— împiedica astfel ca el să fie descoperit, dacă vreunul dintre ei s-ar fi apropiat din întîmplare prea mult de ascunzătoarea lui.

— CAPITOLUL XXVIII

— N-avem nici casă, nici zăvor
Şi nici hambar ca să păzim,
Nici o soţie în pridvor
Nu ne primeşte cînd venim.
Cînd e amiază, noi dormim,
Şi noaptea pentru noi e zi;
Sculaţi, fîrtaţi, să jefuim,

— Şi fie-apoi orice o fi!
— JOANNA BAILLIE

— Brown putea acum să-şi numere vrăjmaşii : erau cinci- Doi dintre ei, bărbaţi foarte voinici, păreau să fie sau marinari, sau actori vagabonzi care jucau acest rol; ceilalţi trei, un bătrîn şi doi flăcăiandri, erau mai slăbuţi, dar toţi, după părul lor negru şi pielea oacheşă, păreau să facă parte din şatra ţigăncii Meg. Ei îşi treceau unul altuia o cană mare din care beau rachiu...

— Să bem ca să aibă parte de o călătorie bună — zise unul dintre marinari, golind cana — măcar că-i o noapte viforoasă ca să cam ajungă pe lumea cealaltă !

— Nu vom reda aici toate vorbele murdare cu care aceste preacinstite feţe îşi însoţeau urările, după obiceiul netrebnicilor, vom reţine numai ceea ce buna cuviinţă ne permite.

— Ce-i mai pasă lui acum de vifor şi de vînt ? Că doar şi cînd trăia, de cîte ori nu l-a biciuit vîntul sălbatic ce suflă dinspre răsărit şi miazănoapte !

— Şi-a trăit traiul — adăugă un altul, cu glas răguşit — şi bătrîna Meg n-are decît să se roage ca el să aibă parte, pentru ultima oară, de vînt prielnic, aşa cum a făcut-o de atîtea ori mai înainte.

— Ba n-am să mă rog niciodată pentru unul de teapa lui — sări cu gura Meg — sau de teapa ta, cîine afurisit! A trecut multă vreme de cînd nu mai sînt fată. Bărbaţii erau pe-atunci bărbaţi cu adevărat şi se băteau ziua, în cîmp deschis, şi nimeni nu era ucis în miez de noapte. Şi

— boierii aveau inimă bună, şi dădeau şi merinde, şi băutură oricărui ţigan sărac, şi nimeni nu s-ar fi gîndit să le fure măcar o treanţă, nimeni, de la Johnny Faa, bulibaşa cel mare, pînă la micul Christie, pe care-1 purtam într-un coşuleţ în spinare. Dar voi aţi dat uitării bunele' obiceiuri din străbuni, şi nu e de mirare că sînteţi bătuţi, aruncaţi în temniţă şi spînzuraţi aşa de des. Da, voi aţi schimbat totul : mîncaţi bucatele gospodarului, vă potoliţi setea cu băutura lui, dormiţi pe fînul din hambarul lui şi-apoi îi prădaţi casa şi-i tăiaţi şi beregata drept mulţumire pentru toate ! Mîinile vă sînt mînjite de sînge, cîinilor, nici un om care s-a bătut cinstit n-are atîta sînge pe mîini ca voi ! Uitaţi-vă la el cum a murit, ca să vedeţi cum o să muriţi şi voi. S-a chinuit mult, s-a zvîreolit, şi s-a zvîrcolit atîta fiindcă nu putea să moară, cum nu putea nici să trăiască ; cît despre voi, juma’ de ţară o să vă vadă atîrnînd în ştreang !

— Ceata tîlharilor scoase un hohot de rîs sălbatic auzind profeţia bătrînei Meg.

— Păi ce te-a făcut atunci să te-ntorci la noi, frumoaso, se oţărî unul dintre ţigani. Nu puteai să rămîi acolo unde erai şi să le ghiceşti norocul cumetrelor din Cumberland ? Mai bine du-te afară şi stai la pîndă, drăcoaică bătrînă, ca nu cumva să ne ia careva urma, că doar la aşa ceva mai eşti bună !

— Doar la aşa ceva zici că mai sînt bună, hai ? se răţoi matroana, înfuriată. Ba eu zic că am fost bună şi la altceva cînd a avut loc bătaia crîncenă între oamenii noştri şi cei ai lui Patrico Salmon ; că dacă nu te-aş fi scăpat eu, cu mîinile astea care acum îmi tremură (aici, şi le ridică în sus), s-ar fi isprăvit cu tine, băiete, căci Jean Baillie ţi-ar fi sucit gîtul !

— Urmă un nou hohot de rîs la adresa eroului care primise ajutorul bătrînei amazoane.

— fa, mamă, ia şi bea cana asta care ţi se cuvine, şi nu te mai gîndi la cearta care a fost — îi zise unul dintre marinari.

— Meg bău rachiul şi, fără a mai scoate un cuvînt, se aşeză în faţa ascunzătorii lui Brown, în aşa fel încît oricui i-ar fi venit foarte greu să se apropie de locul acela fără ca să n-o scoale pe bătrînă. însă nici unuia dintre tîlhari nu-i trecea prin cap aşa ceva. Strînşi în jurul focului, ei tăifăsuiau în şoaptă dar glasul scăzut şi limbajul de hoţi pe oare-1 foloseau îl împiedicau pe Brown să audă prea mult din conversaţie. în general însă, îşi dădu

—

— seama că erau cu toţii foarte mînioşi pe un individ

— oarecare.

— Las' c-o să-şi primească el plata — zise unul şi, cu o voce foarte joasă şopti ceva la urechea vecinului său.

— Nu vreau să am nici în clin, nici în mînecă cu aşa ceva — îi răspunse celălalt.

— Ascultă, Jack, te-ai procopsit aşa din senin cu o inimă de găină ? !

— Nu, pe legea mea ! Te crezi mai breaz ca mine ? Dar nu vreau. Ţi-aduci aminte că tot din pricina asta nu s-a mai putut face contrabandă acu' vreo cincisprezece sau douăzeci de ani ? Ai auzit de unul poreclit Lupul ?

— L-am auzit pe ***el*** (aici arătă din cap spre cadavru) vorbind despre treaba asta. Pe legea mea, cum mai chicotea cînd ne-a arătat cum l-a zvîrlit de pe stîncă !

— Da, da, însă pentru unul ca ăla s-au dus pe copcă toate trebşoarele noastre atîta amar de vreme — conchise Jack.

— Cum de s-a putut aşa ceva ? îl întrebă tîlharul cel ursuz

— Uite că s-a putut, şi chiar prea bine — i-o întoarse Jack. Lumea s-a mîniat, n-a vrut să mai aibă de-a face cu asemenea negoţ şi s-a apucat să-i urmărească, punînd mare preţ pe capul ucigaşilor ca să-i prindă...

— Bine, bine, dar cu toate astea — replică celălalt — cred totuşi c-ar fi nimerit s-asmuţim asupra individului pe unul dintre bărbaţii beznelor ca să-i facă seama !

— Uitaţi-vă la bătrîna Meg cum a adormit ! zise un altul. S-a cam prostit şi trăncăneşte mult. Parcă i-ar fi teamă şi de umbra ei. Şi cu gărgăunii ce i-au intrat în cap este în stare să ne şi toarne într-o zi, dacă ar înhăţa-o '

— Să nu vă fie frică de aşa ceva — se amestecă în vorbă ţiganul cel bătrîn. Meg este de neam bun şi tare credincioasă. Din toată şatra, e ultima care ar face aşa ceva, dar are şi ea ciudăţeniile ei şi adesea spune nişte lucruri care nu prea-ţi vin la socoteală !

—Tot aruncîndu-şi unul altuia astfel de vorbe, care abia de le puteai înţelege, ei tăifăsuiră mai departe într-un limbaj, care. chiar şi pentru ei, era un fel de jargon tare anevoie de priceput, împănat din cînd în cînd, spre a-l face mai inteligibil, cu semne şi înclinări din cap pline de tîlc, dar care nici ele nu te lămureau prea mult asupra subiectului ce-i frămînta. '

—

— In cele din urmă, unul dintre ei, văzînd că Meg dormea dusă, sau, cel puţin, părea că doarme, ceru unuia dintre flăcăi să meargă şi „să-l aducă înăuntru pe Peter cel negru[I] ca să-l scuture bine". Băiatul ieşi pe uşă şi apăru cu un geamantan în care Brown îşi recunoscu pe dată propriul său bagaj. Gîndurile îi zburară imediat ia nefericitul surugiu pe care îl lăsase cu poştalionul. O cumplită întrebare îi fulgeră prin minte : „Dacă tîlharii l-au omorît ?" în acest zbucium al minţii, el îşi îneordă şi mai mult atenţia şi, în timp ce nelegiuiţii scoteau din geamantan şi admirau diferite lucruri, precum şi tot felul de articole de îmbrăcăminte, se străduia din răsputeri să prindă cîte ceva din conversaţia lor. care l-ar fi ajutat să ghicească ce s-a întîmplat cu vizitiul. Dar tîlharii erau prea încîntaţi de prada lor şi prea absorbiţi să cerceteze interiorul geamantanului pentru a mai discuta vreun amănunt privind modul în care puseseră mîna pe el. Acesta conţinea numeroase articole vestimentare, o pereche de pistoale, o trusă de piele cu cîteva acte. ceva bani şi altele. Dacă această scenă s-ar fi petrecut în orice alte împrejurări. Brown. desigur, şi-ar fi ieşit din sărite, văzînd felul neceremonios în care hoţii îşi împărţeau între ei lucrurile ce-i aparţineau, totodată bătîndu-şi joc şi de posesorul lor. Dar clipa era prea primejdioasă ca să se lase furat de orice alt gînd în afară de cel privitor la propria lui salvare.

— După ce au cercetat geamantanul cu destulă atenţie şi după ce şi-au împărţit frăţeşte bunurile dinăuntru, tîlharii s-au apucat cu şi mai multă ardoare de serioasa îndeletnicire a băuturii, petrecîndu-şi în felul acesta cea mai bună parte a nopţii. O bucată de vreme Brown sperase că ei vor bea aşa de zdravăn. încît. îmbătîndu-se să nu mai ştie de ei, în care situaţie salvarea sa ar fi fost o problemă simplă. Dar îndeletnicirea primejdioasă a tâlhăriei cere anumite precauţii care nu se potrivesc cu beţia, aşa că ei se opriră înainte de ase îmbăta criţă tn

— cele din urmă. trei dintre ei se întinseră pe]os să se culce, în vreme ce al patrulea rămase de strajă După o veghe de două ceasuri, unul dintre cei care se odihniseră îi luă locul Cînd şi a doua strajă se scurse, santinela îi trezi pe toţi. iar aceştia (spre nespusa uşurare a lui Brown), începură se se pregătească de plecare, legînd în boccele

I In jargonul hoţilor, „The black Peter" (Petru ce! negru) este un cufăr sau un geamantan. Un „biter of Peters" era un hoţ specializat în furtul geamantanelor, (n. t.)

— tot felul de bunuri furate. Cu toate acestea mai rămăsese ceva de făcut. Doi dintre ei, după ce scotociră niţel prin odaie (lucru care îl alarmă şi nu puţin, pe Brown), luară
— o sapă şi o lopată, în timp ce altul înhaţă un tîrnăcop din spatele mormanului de paie pe care zăcea mortul. Cu aceste unelte plecară doi dintre ei, iar ceilalţi trei, printre care se aflau şi cei doi marinari foarte voinici, i'ămaseră în odaie.

— După aproximativ o jumătate de oră, unul dintre cei care plecaseră se întoarse şi le şopti ceva celorlalţi. Apoi cu toţii înfăşurară cadavrul în mantaua marinărească ce slujise şi drept linţoliu şi ieşiră afară, luîndu-1 cu ei. Atunci se trezi şi bătrînă sibylă din somnul ei real sau Simulat. Mai întîi se duse la uşă, ca să se încredinţeze că ultimii ocupanţi ai cuibului de tîlhari se îndepărtaseră, apoi se întoarse şi-i porunci lui Brown, cu voce scăzută şi înăbuşită, s-o urmeze pe dată. Căpitanul se supuse şi, deşi, părăsind încăperea, ar fi dorit să reintre în posesia banilor săi, sau măcar a actelor, ea se împotrivi cu toată hotărîrea, să facă acest lucru. In clipa aceea îl fulgeră şi pe el gîndul că, dacă ar fi luat ceva din lucrurile ce-i aparţinuseră, bănuiala ar fi căzut tocmai asupra femeii care, după toate aparenţele, îi salvase viaţa. Aşa că renunţă la cererea lui, mulţumindu-se doar să înhaţe un jungher de abordaj pe care unul dintre tîlhari îl azvîrlise în paie. Stînd în picioare şi stăpîn pe această armă, el şi simţea cum i se spulberă temerile ce-1 năpădiseră mai înainte. Totuşi încă mai era înţepenit şi amorţit, atît din pricina frigului cît şi datorită poziţiei nefireşti în care fusese silit să-şi petreacă întreaga noapte. Dar în vreme ce o urma pe ţigancă spre uşa colibei, aerul proaspăt din revărsat de zori, precum şi mersul contribuiră la dezmorţirea membrelor sale înţepenite, prin care acum sîngele curgea în voie.

— Lumina palidă a dimineţii de iarnă era sporită de strălucirea omătului ce se întindea pînă hăt departe, îngheţat la suprafaţă de gerul cumplit de peste noapte. Brown aruncă în juru-i o privire grăbită, vrînd să-şi întipărească în minte locurile spre a le recunoaşte la nevoie. Micul turn (din care numai o boltă se păstra intactă şi care adăpostea lugubra încăpere unde eroul nostru îşi petrecuse acea noapte de neuitat) stătea cocoţat în vîrful unei stînci ce se avînta semeaţă deasupra unui rîuleţ.

— Acest turn era accesibil numai dintr-o parte şi nu puteai ajunge la el decît urcîndu-te din acea vale sau ra-

— vină, situată mai jos, pe unde, de fapt, venise şi căpitanul. Pereţii stîncoşi ai celorlalte trei versante erau atît de prăpăstioşi, încît abia acuma Brown îşi dădu seama că în noaptea din ajun scăpase dintr-o şi mai mare primejdie fiindcă, dacă ar fi încercat să înconjoare fortăreaţa (lucrul la care se gîndise) şi-ar fi zdrobit cu siguranţă oasele. Văioaga era aşa de îngustă, încît în unele locuri coroanele copacilor de pe ambele versante se împreunau. Şi cum crengile erau împovărate cu zăpadă în loc*' de frunze, alcătuiau un fel de polog fantastic peste albia rîuleţului de dedesubt, care, după culoarea lui mai întunecată, se vedea cum îşi caută, neştiut de nimeni, drumul prin nămeţi. In alt loc, unde valea era ceva mai largă, lăsînd o mică luncă între rîuleţ şi pereţii abrupţi, se aflau ruinele cătunului pe unde Brown trecuse în ajun. Colibele căzute în paragină, cu pereţii dinăuntru înnegriţi de fumul ierburilor arse, arătau şi mai negre, aşa cum se profilau pe albul imaculat al troienelor de zăpadă spulberate de vînt şi îngrămădite în jurul lor.

— Asupra acestei privelişti triste de iarnă Brown abia putu să-şi arunce o privire foarte grăbită, deoarece călăuza lui, după ce se oprise o clipă, parcă spre a-i satisface curiozitatea, iuţi pasul luînd-o în jos pe cărarea ce scobora în văiugă. El mai băgă de seamă, şi nu fără oarecare strîngere de inimă, că ea alesese tocmai poteca ce purta urmele mai multor paşi, care nu puteau fi, după cum bănuia el, decît ale tîlharilor ce-şi petrecuseră noaptea în hruba turnului. Dâr, chibzuind mai bine, bănuielile i se risipiră. Nici vorbă să admiţi că o femeie căreia i-a stat în putere să-1 dea pe mîna tîlharilor atunci cînd el. era cu desăvîrşire lipsit de apărare, şi-ar fi amînat presupusa ei viclenie pînă în clipa de faţă, cînd se afla în aer liber şi înarmat, avînd astfel sorţi de izbîndă cu mult mai mari şi ca să se apere, şi ca să scape. Aşa că se hotărî să-şi urmeze călăuza în tăcere, dar plin de încredere. Trecură astfel peste pîrîu chiar în locul unde traversaseră şi cei plecaţi mai înainte. Urmele paşilor duceau prin cătunul părăsit, apoi. de-acolo, coborau în văiuga ce se îngusta din nou devenind un fel de ravină, după mica luncă unde era situat sălaşul. Dar mai departe ţiganca nu urmă aceeaşi potecă, şi se abătu într-o parte, pe o cărare foarte povîrnită şi accidentată, care urca sus pe malul ce domina cătunul. Deşi de multe ori drumul se ascundea sub zăpadă, ceea ce făcea ca mersul să devină nesigur şi şovăitor Meg călca cu pas hotărît, ferm, ceea ce dovedea o cunoaştere în amănunt a lo-

—

— curilor pe unde treceau. Intr-un tîrziu ajunseră sus pe mal. printr-o trecătoare aşa de întortocheată şi prăpăstioasă, încît Brown, încredinţat fiind că era chiar aceea pe unde coborîse în ajun noaptea, se întreba acum, şi cu destulă uimire, cum reuşise el să facă acest lucru fără a-şi frînge gîtul. Sus, dacă te uitai într-o parte, vedeai o cîmpie întinsă şi neîngrădită pe distanţă de cîteva mile, în cealaltă parte, plantaţii pînă hăt departe în zare.

— Meg totuşi îl călăuzi pe drumul ce ducea de-a lungul malului ravinei din adîncul căreia ei urcaseră, pînă cînd, undeva mai jos, se auzi murmur de voci. Apoi îi arătă o livadă, la oarecare depărtare, şi-i zise :

— Drumul spre Kippletringan trece de partea cealaltă a livezii de colo. Grăbiţi-vă cît puteţi. Viaţa voastră preţuieşte mai mult decît a altora. Dar, ia staţi, aţi pierdut tot. Apoi, după ce scotoci într-un buzunar uriaș, scoase o pungă soioasă şi continuă : Meg şi ai săi au primit mult ajutor de la cei din familia voastră. Ea a trăit destul ca să vă poată înapoia azi o mică parte din ce a primit odinioară. Spunînd acestea, îi puse punga în palmă.

— „Femeia asta e nebună — gîndi Brown, dar nu mai avu răgaz să reflecteze la această problemă, deoarece de jos din vale răsunau glasuri, pesemne ale bandiţilor. Aşa că se mulţumi s-o întrebe :

— Cum îţi voi da înapoi aceşti bani şi cum să fac să-ţi mulţumesc pentru bunătatea pe care mi-ai arătat-o ?

— Doresc numai două lucruri, pe care vă rog fierbinte să mi le îndepliniţi — îi răspunse sibyla, vorbind cu voce scăzută dar iute. Primul să nu suflaţi nimănui nici un cuvînt despre cele văzute astă-noapte ; al doilea : făgăduiţi-mi că nu veţi părăsi acest ţinut pînă nu vă vedeţi din nou cu mine şi că o să lăsaţi vorbă la hanul ..Armele lui Gordon“ unde pot să vă găsesc şi, în fine. că de oriunde am să vă chem. de la biserică sau de la tîrg de la nuntă sau de la înmormîntare, în zi de sîmbătă sau de duminică. la vreme de ospăţ sau de post. o să lăsaţi totul baltă şi o să veniţi cu mine.

— Păi toate acestea, măicuţo. nu-ţi vor fi de prea mare folos !

— In schimb, or să vă folosească dumneavoastră, şi încă mult, şi la asta mă gîndesc acum. Nu sînt nebună, deşi am trecut prin multe necazuri care ar fi putut să mă înnebunească. Nu sînt nici nebună, nici beată şi nici n-am dat în mintea copiilor. Ştiu ce spun şi mai ştiu că a fost voia lui Dumnezeu să scap din atîtea primejdii

— cumplite ca să fiu chiar eu aceea, mulţumită căreia o să fiţi repus în drepturile lăsate de tatăl vostru. Aşa că făgăduiţi-mi ce v-am cerut şi amintiţi-vă că mie îmi datoraţi viaţa în noaptea aceasta binecuvîntată.

— „Are ceva sălbatic în felul ei de a se purta, desigur —■ îşi zise Brown — totuşi acest ceva seamănă mai degrabă cu o voinţă sălbatică decît cu nebunia.“ Aşa că îi răspunse :

— . — Bine, măicuţo, fiindcă îmi ceri un hatîr aşa de simplu şi lipsit de folos, îţi făgăduiesc. Voi avea cel puţin prilejul de a-ţi înapoia banii, şi chiar mai mult decît atîta. Eşti o creditoare cu totul şi cu totul neobişnuită, fără îndoială, dar...

— Plecaţi, plecaţi, vă rog ! îi zise ea, făcîndu-i semn cu mîna. Nu vă gîndiţi la bani, sînt doar ai voştri, dar amintiţi-vă de făgăduiala făcută şi să nu cutezaţi să mă urmăriţi sau să vă uitaţi după mine.

— Zicînd acestea, dispăru din nou în văioagă, coborînd cu mare sprinteneală şi lăsînd în urma ei frînturi de ţurţuri şi crengi scuturate de zăpadă. In ciuda faptului că
i se interzisese să facă una ca aceasta, Brown se strădui să găsească un loc potrivit pe mal. de unde să privească, nevăzut de nimeni, în vale şi, cu oarecare greutate (fiindcă trebuia procedat cu cea mai mare grijă), reuşi în cele din urmă să-l găsească. Locul ales în acest scop era vîrful unei stînci suspendate deasupra văii, un stei ce se ridica semeţ printre copaci. Lăsîndu-se în genunchi în zăpadă şi întinzîndu-şi cu precauţie gîtul, putu să vadă ce se petrece în fundul vîlcelei. Văzu deci, aşa cum se şi aştepta, pe tîlharii din noaptea trecută, cărora li se mai alăturaseră alţi cîţiva. Tocmai înlăturaseră omătul de la piciorul stîncii şi săpaseră o groapă adîncă, menită să slujească drept mormînt. Adunaţi în jurul ei, coborîră înăuntru ceva înfăşurat într-o manta marinărească, şi Brown îşi dădu pe loc seama că era vorba de cadavrul omului la a cărui agonie şi moarte fusese martor. Apoi rămaseră tăcuţi cam o jumătate de minut, ca şi cum ar fi încercat un simţămînt de regret pentru pierderea fostului lor tovarăş. Chiar dacă acesta era adevărul, nu zăboviră mult în această stare, căci numaidecîţ se apucară să astupe groapa, aşa că Brown, dîndu-şi seama că sarcina lor va fi curînd îndeplinită, socoti că cel mai cuminte este să asculte sfatul femeii şi să se depărteze cît mai repede ca să-şi caute adăpost printre pomii din livadă.

— După ce se adăposti sub copaci, primul său gînd a fost să se uite la punga ţigăncii. El o primise fără nici o

—

— șovăire, deși cu un simțămînt asemănător întrucîtva cu cel pe care-l încearcă un om ce se umilește, și asta datorită persoanei care-i făcuse darul. Dar, cumpănind mai bine lucrurile, simți că i se spulberă acest gînd stânjenitor ce-i frămîntase mintea o bucată de vreme. Nu fuseseră oare tot banii lui, cu execepția cîtorva șilingi, în geamantanul furat, și nu se aflau acum toți în mîna amicilor lui Meg ? Or îi mai trebuia nițică vreme pînă putea el să-i scrie bancherului său, sau pînă să apeleze la buna lui gazdă de la Charlies-hope, oare l-ar fi împrumutat bucuros. între timp se hotărî, așadar, să se folosească de banii dați de Meg, fiind încredințat că va avea grabnic prilejul să-i înapoieze, adăugind, bineînțeles, cu mărinimie, ceva în plus.

— „Poate că-i vorba doar de cîțiva gologani — își zise el. Și-apoi mă gîndesc că și buna femeie își va primi partea ei din bancnotele ce mi-au fost furațe, așa c-o să aibă cu ce să se despăgubească.“

— în timp ce medita la toate acestea, deschise punga de piele, așteptându-se să găsească înăuntru cel mult trei sau patru guinee. Dar ce surprins a fost să descopere că ea conținea (în afară de o cantitate considerabilă de piese de aur constând din fel și fel de monede din diferite țări și care, adunate la un loc, valorau, fără doar și poate, nu mai puțin de o sută de lire sterline) nenumărate inele prețioase și alte podoabe bătute cu pietre nestemate, părînd, la prima aruncătură de ochi, de o valoare considerabilă.

— Pe lîngă uimire, Brown încerca din nou acea stânjeneală pricinuită de împrejurările ce-l aduseseră în stăpînirea acestei comori, care i se părea că depășește cu mult averea posedată de el. își mai dădea apoi seama că •aceste podoabe și bani, toate erau dobîndite prin cine știe ce fapte nelegiuite, așa cum el însuși fusese prădat. Primul său gînd a fost, așadar, să se intereseze de adresa celui mai apropiat judecător de pace ca să-i înmîneze comoara, al cărui posesor devenise într-un chip atît de neașteptat, istorisindu-i în același timp nemaipomenita lui pățanie. Dar, după ce chibzui cîteva clipe, îi răsăriră în minte mai multe argumente care pledau împotriva acestui mod de a proceda. în primul rînd, dacă făcea așa ceva, și-ar fi călcat făgăduiala că nu va sufla un cuvînt, ceea ce ar fi dus probabil la amenințarea siguranței sau poate chiar a vieții acelei femei, care își pusese în joc viața ca să-l scape pe el și care, nesilită de nimeni, îi dăruise această comoară... o generozitate care ar fi devenit

— astfel pricina nenorocirii ei. Or, la aşa ceva nici nu se putea gîndi. Mai trebuia apoi să aibă în vedere şi faptul că era un străin pe meleagurile acelea şi că, cel puţin, pentru o bucată de vreme, nu avea posibilitatea de a-şi dovedi în mod satisfăcător propria identitate şi respectul de care se bucura, dacă ar fi dat peste un magistrat de ţară mai nătîng sau mai îndărătnic. Aşa că Brown îşi zise în sinea lui :

— „Va trebui să chibzuiesc mai mult asupra acestei probleme ; poate că există un regiment în oraşul de reşedinţă al comitatului, în care caz priceperea mea în treburile ostăşeşti şi faptul de a cunoaşte mulţi ofiţeri ai armatei britanice vor stabili negreşit mai uşor şi identitatea, şi gradul meu de căpitan, într-un fel pe care un judecător civil nu l-ar socoti poate suficient de convingător. Şi-apoi voi avea şi ajutorul ofiţerului comandant pentru a mă descurca într-o problemă atît de delicată, cum este aceea de a ocroti pe bătrîna nebună, a cărei eroare sau prejudiciu mi-au fost mie aşa de norocoase. Un magistrat civil se va socoti obligat să-i trimită pe dată un mandat de arestare, iar urmările, în cazul în care ea ar fi reţinută pentru cercetări, sînt destul de evidente. Nu, nici vorbă, ea s-a purtat cinstit cu mine, chiar dacă ar fi o diavoliţă, aşa că şi eu voi fi la fel de cinstit faţă de ea. Va avea privilegiul de a fi judecată de o curte marţială, unde o problemă de onoare poate să aibă întîietate în faţa aplicării stricte a legii. In plus, poate o voi vedea şi pe ea în acel loc, Kipple... Couple... cum îi zicea ea ? Şi-atunci am să-i pot înapoia banii, lăsînd justiţia să-şi urmeze cursul în cazul cînd o va înhăţa. Dar între timp, totuşi joc un rol cam jalnic pentru un bărbat care are onoarea să poarte uniforma maiestăţii sale, deoarece nu sînt cu mult mai bun decît un tăinuitor de bunuri furate."

— Cu aceste reflecţii în minte, Brown luă din comoara ţigăncii cîteva guinee, pentru cheltuielile sale imediate, legînd băierile pungii la loc şi hotărîndu-se să n-o mai deschidă -pînă nu va putea fie să o restituie celei de la care o primise, fie s-o depună în mîinile vreunui slujbaş public. Apoi se mai gîndi la jungherul pe care îl luase şi primul său gînd a fost să-1 lase în livadă. Dar, chibzuind mai bine la primejdia care l-ar ameninţa dacă s-ar întîlni cu aceşti tîlhari, se decise să nu se despartă de această armă. îmbrăcămintea lui de călătorie, deşi simplă, amintea totuşi aşa de mult de ţinuta unui soidat, încît faptul că avea asupra lui o armă i se potrivea

—

— destul de bine. Pe lîngă aceasta, deşi obiceiul de a purta o spadă de către cei ce nu erau în uniformă se cam demodase cu timpul, nu fusese cu totul într-atît de uitat, îneît să prilejuiască vreo remarcă deosebită cu privire la cei ce voiau încă s-o poarte. Păstrîndu-şi, aşadar, această armă de apărare şi punînd punga ţigăncii într-un buzunar ascuns, călătorul nostru o porni voios prin pădure, căutînd să iasă la drumul mare despre care i se vorbise.

— CAPITOLUL XXIX

— Iţi aminteşti, la şcoală, cînd eram,

— Noi, Hermia, ce mult ne mai iubeam ?

— Aceeaşi floare acul ne broda
Cînd tu şedeai de mine-alăturea,

— Tusdouă murmurînd acelaşi cînt,

— Unite-n voci şi-al inimii avînt,

— Precum noi două una am fi fost.

— Visul unei nopţi de vară

ulia Mannering către Matilda Marehmont

— «Cum poţi să mă dojeneşti, scumpa mea Matilda, că îţi arăt acum mai puţină prietenie sau că iubesc mai mult pe altcineva ? Cum ar fi cu putinţă să uit că tu eşti aleasa inimii mele şi că, la sinul tău, am depus toate acele sentimente pe care sărmana ta Julia abia îndrăznea să şi le mărturisească sieşi. La fel de nedreaptă eşti şi cînd mă dojeneşti că acord mai multă prietenie Luciei Bertram decît ţie. Ţin să te-asigur că ea nu are firea pe care am căutat-o întotdeauna la cineva care să-mi fie confidentă. E adevărat că este o fată îneîntătoare şi că îmi place foarte mult. după cum mărturisesc că ocupaţiile noastre de fiecare dimineaţă sau seară mi-au lăsat mai puţin timp pentru cerinţele unei corespondenţe aşa de regulate cum este aceea dintre noi. Dar ea nu are nimic din manierele lumii bune, în afară de faptul că ştie franceza şi italiana, pe care le-a învăţat de la monstru] cel mai grotesc pe care l-a văzut cineva vreodată, angajat de scumpul meu părinte ca un fel de bibliotecar şi pe care cred că îl protejează numai c6 să arate ce puţin îi pasă de părerea lumii. Colonelul Man-

— nering se pare că şi-a format deprinderea de a crede că absolut nimic nu trebuie să fie considerat ridicol atîta timp cît îi aparţine sau are vreo legătură cu el. Mi-aduc aminte că şi în India găsise, nu mai ştiu unde, o corcitură de căţeluş cu picioarele strîmbe, cu un spate lung şi deşelat şi cu nişte urechi uriaşe, pleoştite. Din această creatură dizgraţioasă şi-a făcut un favorit, în pofida gustului şi opiniei celorlalţi, şi mai mi-aduc aminte cum s-a înfuriat odată din cauza a ceea ce numea el obrăznicia lui Brown, care îşi permisese să glumească cam mult pe seama picioarelor strîmbe şi a urechilor pleoştite ale lui Bingo. Pe cuvîntul meu, Matilda, cred că, dintr-un principiu asemănător, izvorăşte şi părerea bună pe care o are despre cel mai stîngaci dintre pedanţii pe care i-am cunoscut vreodată. Drept urmare, el invită această creatură la masă ca să spună rugăciunea de binecuvântare a bucatelor într-un fel care seamănă cu strigătele vînzătorilor de peşte în piaţă, iar apoi să-şi arunce pe gît cogeamite dumicaţi, asemenea unui căruţaş care-şi încarcă zdravăn căruţa şi, după cît se pare, fără să aibă habar ce înfulecă ! La sfîrşit mormăie din nou o serie de cuvinte, care sună la fel' de nefiresc, socotindu-le ca un fel de rugăciune de mulţumire, ca apoi să iasă iute din sufragerie şi să-şi vîre nasul într-o serie de volume uriaşe, mîncate de carii şi care arată la fel de jalnic ca şi el. Aş putea suporta destul de bine această persoană, dacă aş avea lîngă mine pe cineva cu care să pot rîde, dar Lucy Bertram, numai dacă bănuieşte că vreau să glumesc pe seama domnului Sampson (acesta este numele oribil al acestui om oribil), se uită la mine aşa de mustrător, încît îmi piere cheful să mai spun ceva. Unde mai pui că şi tata se încruntă, mă străfulgera cu privirea şi-mi aruncă vorbe grozav de aspre şi neplăcute pentru simţămintele mele.

— Dar nu despre această persoană vreau să-ţi scriu acum. Doresc să mai adaug că domnul Sampson, fiind un bun cunoscător atît al limbilor moderne cît şi al celor vechi, a reuşit s-o facă pe Lucy Bertram să le stăpânească bine pe primele. Mai cred apoi că ea, numai datorită bunului simţ înnăscut sau fiindcă nu a vrut, nu şi-a adăugat la cunoştinţele sale şi greaca, latina şi ebraica (după cîte ştiu). Astfel a cîştigat un mare bagaj de cunoştinţe şi te asigur că în fiece zi sînt uimită de darul pe care se pare că-1 posedă de a se amuza singură, amintindu-şi şi punîndu-şi în ordine subiectele lecturilor ei mai vechi. Citim împreună în fiece dimineaţă, şi italiana a început

—

— să-mi placă mult mai mult decît la şcoală, unde eram bătute la cap de acel animal închipuit care se numea Cicipici (aşa trebuie scris numele lui, şi nu Chichipichi. Vezi cît de savantă am devenit ?)

— Dar poate că domnişoara Bertram îmi place mai degrabă pentru cunoştinţele care îi lipsesc decît pentru cele pe care le are ! Ea nu ştie absolut nimic despre muzică, iar despre dans, tot atîta cît ştiu aici ţăranii cei mai de rînd, care, fiindcă veni vorba, dansează totuşi cu mare vioiciune şi graţie. Aşa că o instruiesc şi eu, la rîndul meu, şi astfel ia de la mine lecţii de harpsichoi'd, pentru care îmi este profund recunoscătoare. Am învăţat-o chiar cîţiva paşi de dans pe care îi ştiu de la profesoara noastră, La Pique, şi mărturisesc că mi se pare o elevă care promite.

— Seara, tata ne citeşte adeseori şi te-asigur că este cel mai bun recitator de poezie pe care l-a auzit cineva vreodată. El nu procedează ca actorul care face un fel de amestec între recitarea unei poezii şi declamaţia pe scenă, holbîndu-şi ochii, încreţindu-şi fruntea, schimonosindu-şi faţa şi gesticulind ca şi cum s-ar afla la rampă îmbrăcat în costumul său de teatru. Modul de a recita al tatii este cu totul altul : este lectura unui gentleman care produce efectele dorite numai prin simţăminte, prin bunul său gust şi prin inflexiunile vocii. Nici un fel de gesticulaţie, nici o bufonerie. Lucy Bertram călăreşte grozav de bine şi pot şi eu acum s-o urmez călare, fiindcă pilda ei m-a însufleţit. Ne plimbăm mult şi pe jos, şi asta în ciuda gerului. Aşa că, dacă socoteşti toate acestea, poţi să-ţi dai seama că nu-mi mai rămîne prea mult timp liber de scris, cum aveam înainte.

— Pe lîngă aceasta, scumpa mea, trebuie într-adevăr să folosesc şi scuza tuturor proştilor care scriu epistole, şi anume că nu mai am nimic să-ţi spun. Speranţele, temerile şi neliniştile mele cu privire la Brown au trecut pe planul al doilea, deoarece ştiu că el este liber şi sănătos. în plus, trebuie să-ţi spun încă ceva : cred că ar fi fost momentul ca acest gentleman să fi dat pînă acum vreun semn de viaţă şi să-mi aducă şi mie la cunoştinţă ce face Întîlnirile noastre poate au fost cam nesăbuite, dar nu-i prea măgulitor pentru mine că domnul Vanbeest Brown a trebuit să fie acela care să descopere, primul, acest lucru şi, drept urmare, să le întrerupă fără a-mi spune o vorbă. Şi îi promit că, dacă din întîmplare aşa stau lucrurile, nici noi nu avem opinii diferite ; cam aşa cred şi eu, fiindcă m-am gîndit uneori că m-am comportat deo-

— sebit de copilăreşte în această chestiune. Totuşi am încă o părere aşa de bună despre sărmanul Brown, că nu pot să nu cred că tăcerea lui se datorează doar unor împrejurări neobişnuite.

— Dar să revin la Lucy Bertram... Nu, scumpa mea Matilda, ea nu va fi niciodată, auzi tu, niciodată, o rivală în ce priveşte consideraţia pe care o am pentru tine, astfel că gelozia ta (care îmi dovedeşte ce mult ţii la mine) este lipsită de temei. Ea este, poţi fi sigură, o fată foarte drăguţă, foarte cuminte, foarte iubitoare şi cred că sînt puţine persoane la a căror prietenie consolatoare aş recurge mai cu uşurinţă în acele împrejurări pe care lumea le numeşte ***adevăratele rele*** ale vieţii. Dar acestea vin destul de rar în calea cuiva şi un om îşi doreşte de obicei un prieten care să fie alăturea de el şi în suferinţele inimii, şi în adevăratele nenorociri. Dumnezeu ştie, şi ştii şi tu prea bine, scumpa mea Matilda, că aceste suferinţe ale inimii necesită balsamul simpatiei, al înţelegei'ii şi o dragoste la fel de mare, ca şi relele cele mai cumplite şi pustiitoare. Ei bine, Lucy Bertram nu are nimic din această simpatie iubitoare, nici măcar o fărîmă, scumpa mea Matilda. Dacă aş fi bolnavă de friguri, ea ar sta la căpătîiul meu noapte de noapte ca să mă îngrijească cu cea mai dezinteresată răbdare, dar dacă este vorba de frigurile inimii, pe care scumpa mea Matilda le-a potolit aşa de des, ea nu are mai multă înţelegere decît bătrînuî ei preceptor Şi totuşi ceea ce mă uimeşte este că această fată atît de sfioasă are şi ea un iubit şi că iubirea lor reciprocă (fiindcă eu consider că amîndoi se iubesc) are o desfăşurare complicată şi foarte romantică. Trebuie să mai ştii că ea a fost odată o moştenitoare foarte bogată, dar a fost ruinată de nesăbuinţa unui tată risipitor şi de uneltirile unui netrebnic în care părintele său a avut deplină încredere. Cel care o iubeşte este unul dintre cei mai chipeşi tineri din ţinut, dar cum el este moştenitorul unui mare domeniu, ea îl ţinş la distanţă şi nu-1 încurajează, punîndu-i în faţă disproporţia dintre averile lor.

— Dar cu toată cumpătarea, altruismul, modestia şi celelalte calităţi ale ei. Lucy este totuşi o fată şireată... Sînt sigură că îl iubeşte pe tînărul Hazlewood. şi la fel de sigură sînt că şi el ştie aceasta şi că ar fi vrut să 1-o aducă şi ei la cunoştinţă, dacă tata sau ea i-ar fi dat prilejul. Dar mai trebuie să ştii că întotdeauna colonelul se gi'ăbeşte el însuşi să acorde domnişoarei Bertram acele atenţii care i-ar da cele mai bune prilejuri unui tînăr

—

— în situaţia lui Hazlewood să-şi arate dragostea, fie şi numai într-un mod indirect. Mi-ar plăcea ca bunul meu papa să aibă mai multă grijă şi să nu cadă în greşeala obişnuită pe care o fac oamenii care se amestecă într-o poveste de iubire. Te asigur că, dacă aş fi în locul lui Hazlewood, m-aş uita cu niţică suspiciune la felul cum se poartă tata cu ea : la complimente, la reverenţe, la felul cum îi ţine haina sau îi dă şalul sau îi înmînează un lucru de care ea are nevoie, şi pe drept cuvînt mai cred că şi Hazlewood a procedat tot aşa mai înainte. Şi mai poţi să-ţi imaginezi ce înfăţişare naivă are sărmana ta Julia în asemenea ocazii. Ici, tata căutînd să fie agreabil cu prietena mea ; colo. tînărul Hazlewood sorbind fiece cuvînt care îi pică de pe buze sau cea mai mică tresărire a ochilor, în timp ce eu nu am nici cea mai umilă satisfacţie de a interesa vreo făptură omenească... nici măcar pe monstrul acela exotic, pe pastor, fiindcă şi el sade cu gura căscată şi cu ochii lui ui'iaşi, rotunzi, holbaţi şi imobili ca ai unei statui, admirînd-o tot pe această frumoasă domnişoară Bertram, cum îi zice el !

— Toate acestea mă fac uneori niţel cam nervoasă şi răutăcioasă chiar. Mai deunăzi am fost aşa de scoasă din sărite şi de purtarea tatii, şi de cea a îndrăgostitului, care mă alungaseră cu totul şi din gîndurile, şi din societatea lor, încît am pornit un atac împotriva lui Hazlewood. de care, din cauza obişnuitei sale politeţi nu a putut să scape. Fără să-şi dea seama, a început să se apere cu căldură Te încredinţez, Matilda. că este foarte deştept şi. de asemenea, un tînăr foarte chipeş, şi nu cred că l-am văzut vreodată arătînd mai bine decît în clipa aceea, cînd iată că tocmai în mijlocul conversaţiei noastre aprinse, un suspin foarte uşor scos de domnişoara Lucy a ajuns la urechile mele nerecunoscătoare. Am fost, desigur, destul de generoasă ca să nu-mi urmăresc izbînda mai departe, chiar dacă nu m-aş fi temut de tata. Din fericire pentru mine, el era în acel moment cufundat într-o lungă descriere a moravurilor şi felului de trai al unui anumit trib de indieni care trăieşte departe de oraşe, şi ca să-şi ilustreze cele spuse, făcea nişte schiţe pe modelele de broderie ale domnişoarei Bertram (pe trei dintre ele le-a şi stricat de-a binelea introducînd printre modelele acelea complicatele lui schiţe de costume orientale !). Dar cred că şi ea se gîndea în acel moment la fel de puţin Ia rochia ei pe cît îi era mintea la turbanele sau cingătorile indiene. Totuşi mi-a prins foarte bine că tata nu a văzut de loc

— reuşita midi mele manevre, fiindcă are o privire ageră ca un şoim şi este un inamic jurat contra celei mai min manifestări de cochetărie.

— Ei bine, Matilda, Hazlewood a auzit acel suspin, pe care abia dacă putea să-l prindă urechea, şi pe dată s-a căit de atenţia vremelnică acordată unei fiinţe aşa de lipsite de calităţi cum este amica ta Julia, aşa că, cu o foarte comică expresie de vinovăţie, s-a apropiat de masa unde lucra Lucy. Cînd a făcut apoi o remarcă fără însemnătate, ea i-a răspuns în aşa fel, incit numai un auz ascuţit de îndrăgostit sau al unei femei curioase ca mine putea să surprindă nuanţa mai glacială, mai uscată ca de obicei. Dar şi aşa reproşul pe care îl transmitea eroului, care acum se acuza singur, era limpede şi, în consecinţă, el şi-a luat un aer plouat şi consternat. Vei admite că aveam un bun prilej de a-mi arăta generozitatea şi de a interveni ca mijlocitoare. Aşa că m-am vîrît şi eu în conversaţie, cu acel ton potolit care şade bine unei terţe persoane care nu a observat nimic şi nu este preocupată de nimic. I-am călăuzit astfel spre modul degajat cu care tăifăsuiau mai înainte şi, după ce le-am servit o bucată de vreme drept un fel de canal de comunicaţie prin care fiecare se putea adresa celuilalt, le-am pus în faţă un joc de şah. care te obligă să gîndeşti mult, şi, foarte îndatoritoare, m-am dus să-l necăjesc pe papa, care era ocupat tot cu schiţele sale. Jucătorii de şah, trebuie să-ţi închipui toate acestea, stăteau lîngă şemineu, la o mică masă de lucru pe care se afla tabla de joc şi figurile ; colonelul, ceva mai departe, la un birou pe care se aflau şi lămpile. încăperea este mare, de modă veche, cu multe nişe şi împodobită cu o tapiţerie reprezentînd ceva atît de bizar, încît chiar artistul care a execut.at.-o ar fi pus în încurcătură dacă i s-ar cere să explice ce reprezintă.

— M-am adresat tatii :

— Nu-i aşa că şahul este un joc foarte interesant, papa ? .

— Aşa se zice— mi-a răspuns, dar fără să mă onoreze nici măcar cu o privire.

— Şi eu sînt ispitită să cred că-i aşa, dacă mă uit la atenţia pe care i-o acordă domnul Hazlewood şi Lucy !

— Şi-a ridicat grăbit capul, rămînînd o clipă cu creionul suspendat în aer. Se pare că nu a văzut însă nimic care să-i trezească vreo bănuială, astfel că şi-a re-

—

— luat în linişte desenarea faldurilor unui turban Mahratta, cînd l-am întrerupt din nou cu întrebarea :

— Ce vîrstă are domnişoara Bertram, domnule ?

— De unde să ştiu eu, domnişoară ? Cred că este aproape de vîrsta ta.

— Cred că e mai mare, domnule ! Totdeauna îmi spuneţi că ea ştie mult mai bine ca mine să facă toate onorurile unei mese de ceai. Doamne, papa, ce ar fi dacă i-ai oferi, o dată pentru totdeauna, dreptul ca ea să le prezideze ?

— Julia, draga mea — îmi răspunse tata — ori eşti nebună de legat, ori eşti mai răutăcioasă decît mi-aş fi închipuit.

— O, scumpul meu domn ! Puneţi tot temeiul pe a doua ipoteză fiindcă pentru nimic în lume n-aş vrea să Creadă cineva că sînt nebună.

— Atunci de ce vorbeşti ca una care este ?

— Doamne, papa, sînt convinsă că nu-i nici o nebunie în tot ce-am spus pînă acum... toată lumea ştie că eşti un bărbat foarte chipeş (un zîmbet uşor îi şi mijea pe faţă), adică pentru virsta pe care o ai (aici zîmbetul dispăru) şi care este departe de a fi prea înaintată, şi nu înţeleg de ce nu ai urma îndemnul inimii, dacă ea te îndeamnă spre un lucru bun. Sint o fată raţională, dar sînt şi niţeluş cam nesăbuită, şi dacă o tovarăşă de viaţă mai serioasă te-ar face mai fericit...

— Tata mi-a răspuns într-un fel în care nemulţumirea şi un sentiment de iubire gravă pentru mine erau amestecate ; luîndu-mi mîna, m-a mustrat cu multă severitate pentru faptul că făceam glume aşa de necuviincioase pe seama sentimentelor sale.

— » — Julia — mi-a spus el — îţi suport multe din toa-

— nele tale, fiindcă socotesc că într-o anumită privinţă le merit, deoarece am neglijat să-ţi supraveghez educaţia mai de aproape. Şi totuşi n-aş fi vrut nici măcar în treacăt să fi amintit de un subiect atît de delicat. Iar dacă nu respecţi sentimentele părintelui tău în viaţă faţă de memoria aceleia pe care ai pierdut-o, nu uita măcar datoria sfîntă pe care o ai de a respecta nefericirea şi bagă-ţi bine în cap că cea mai mică aluzie la acest subiect, cea mai mică glumă, dacă ar ajunge la urechile domnişoarei Bertram, ar determina-o pe dată să renunţe la adăpostul ei prezent şi să plece, fără nici un protector, în lumea pe care a simţit-o cît este de rea.

— Ce mai puteam să răspund la asta, Matilda ? Am început doar să plîng din toată inima, mi-am cerut iertare

— şi i-am promis că pe viitor voi fi o fată bună şi cuminte. Şi iată că şi aici am fost pusă la locul meu, fiindcă nu mai pot, şi din cauza onoarei, şi-din cauza unei bunătăţi obişnuite, s-o mai necăjesc pe sărmana Lucy pentru povestea ei de dragoste cu Hazlewood, deşi are aşa de puţină încredere în mine, şi nici nu mai îndrăznesc, după acest grav apel la conştiinţa mea, să mai discut o problemă atît de delicată nici cu tata. Aşa că mă mărginesc să ard cocoloaşe mici de hîrtie şi să mîzgălesc cu un creion negru cărţile de vizită pe care desenez capete de turci (te-asigur că aseară am reuşit să fac un superb Hyder-Ally *)* sau să scot sunete jalnice din sărmanul meu harpsichord sau, în fine, să pun mîna pe o carte serioasă, s-o încep de la sfîrşit şi s-o citesc de-a-ndărătelea. După toate necazurile, am început să mă simt şi foarte jignită de tăcerea lui Brown. Dacă ar fi fost silit să plece din ţară, sînt sigură că cel puţin mi-ar fi scris sau... să se fi întîmplat oare ca tata să pună mîna pe scrisorile lui ? Dar nu pot crede aşa ceva, deoarece un asemenea procedeu este potrivnic tuturor principiilor sale... nu cred că ar deschide o scrisoare adresată mie nici dacă în felul acesta ar preveni fuga mea pe fereastră a doua zi ! Ce gînd nesăbuit am îngăduit acum penei mele să treacă pe hîrtie ! Ar trebui să mă ruşinez de el, chiar şi în faţa ta, Matilda, măcar că l-am scris numai în glumă ! în plus, nu trebuie să-mi fac un merit din faptul că mă port aşa cum ar fi trebuit să mă port. Fiindcă amintitul domn Vanbeest Brown nu este nicidecum un îndrăgostit aşa de înfocat ca s-o zorească pe cea pe care o iubeşte să facă un pas atît de nesăbuit. îmi lasă destul timp de gîndire, trebuie să mărturisesc. Totuşi nu vreau să-] condamn mai înainte de a-1 asculta şi nici nu vreau să mă las cuprinsă de îndoială în privinţa statorniciei bărbăteşti a unui caracter pe care ţi l-am lăudat aşa de des. Iar dacă e în stare să şovăie, să se teamă sau să se schimbe, aş avea puţine motive să regret că l-am pierdut.

— Şi atunci de ce, mă vei întreba tu, cînd pretind o statornicie atît de neclintită, de neschimbătoare din partea celui care mă iubeşte, de ce atunci mă sinchisesc de ce face Hazlewood sau cui acordă el atenţiile sale ? Şi eu îmi pun această întrebare de sute de ori pe zi şi nu pri-

— mese decît răspunsul foarte stupid, că unei fete nu-i place să fie trecută cu vederea, chiar dacă ea nu doreşte cu tot dinadinsul să încurajeze o infidelitate.

— Iţi scriu toate aceste fleacuri, fiindcă îmi spui că astfel de lucruri te amuză, şi totuşi mă întreb dacă ar trebui s-o fac. îmi amintesc că în călătoriile noastre făcute într-ascuns în lumea ficţiunii, tu ai admirat întotdeauna tot ceea ce era măreţ şi romantic : istorisirile cu

— pitici, uriaşi, cavaleri, cu fecioare nefericite, cu cititori ai viitorului, cu apariţii misterioase, cu stafii care fac semne, cu mîini însîngerate, pe cînd eu eram mai atrasă de intrigile complicate din viaţa privată sau, cel mult, de un supranatural ca acela care ne este transmis prin puterea unui duh oriental sau a unei zîne binefăcătoare. Ţie ţi-ar fi plăcut ca în viaţă să rătăceşti într-o corabie pe întinsul unui ocean mort, fără nici o adiere de vînt, sau cînd se dezlănţuie furtuna, pe un ocean bîntuit de uragane, de talazuri înalte cît munţii, în vreme ce mie mi-era drag să-mi conduc mica mea şalupă spre o lagună sau un golf liniştit sub o briză sprinţară, să fac deci o călătorie destul de dificilă pentru ca navigaţia să fie îndeajuns de interesantă şi să necesite oarecare îndemînare, dar totuşi fără vreo primejdie mai mare. Aşa că, dacă stau şi mă gîndesc la toate acestea, tu. Matilda, socot că ar fi trebuit să fii fiica tatălui meu, cu mîndria lui pentru arme şi strămoşii lui, cu mentalitatea lui cavalerească în privinţa onoarei, cu talentele lui deosebite şi cu studiile lui profunde şi tainice. Tot tu ar fi trebuit să o ai şi pe Lucy Bertram drept prietenă, ai cărei străbuni, avînd nume ce sfidează şi slova scrisă, şi ţinerea de minte, au domnit peste aceste meleaguri romantice şi a cărei naştere a avut loc, aşa cum am fost informată (dar nu prea lămurit) în nişte împrejurări deosebite şi de un mare interes. Şi tot tu ar fi trebuit să ai şi reşedinţa noastră scoţiană înconjurată de munţi şi să faci plimbările noastre solitare spre ruinele bîntuite de fantome. Iar eu ar fi trebuit să am, în schimb, peluzele de iarbă, pilcurile de arbuşti, serele de legume şi de flori de la Pine-park, cu mătuşa ta cea bună, liniştită şi indulgentă, mergînd la slujba de dimineaţă în capela ei, cu puiul de somn de după-masă, cu partidele de whist seara şi, să nu uit. cu caii ei dolofani de la trăsură şi cu un vizitiu încă şi mai dolofan. Dar ia aminte că pe Brown nu l-am inclus în această propunere de schimb pe care ţi-o fac... umorul său fin, conversaţia lui vioaie, bravura şi curtoazia lui manifestă, toate convin planului

— meu de viaţă, după cum statura lui atletică, trăsăturile-i chipeşe şi spiritul său sublim s-ar potrivi cu un erou al unui roman cavaleresc. Dar cum nu stă în puterea noastră să ne schimbăm vieţile după plac, ’cred că va trebui să rămînem fiecare acolo unde ne aflăm.»

— CAPITOLUL XXX

— Resping sfidarea voastră, iar dacă îmi vorbiţi aşa de grosolan, îmi voi baricada poarta ca să nu puteţi intra. Vezi această fereastră boltită, Storm ?... Nu-mi pasă de nimic, sînt în slujba nobilului duce de Norfolk

— Oii voiul Vesel din Edmonton [1]

— Julia Mannering către Matilda Marchmont

— «Mă scol din patul în care zac bolnavă numai ca să-ţi scriu, scumpa mea Matilda, despre întîmplările stranii şi înspăimîntătoare care tocmai au avut loc. Vai, cît de puţin ar trebui să glumim asupra viitorului ! Terminasem ultima mea scrisoare, bine dispusă, cu cîteva păreri cam nelalocul lor asupra gustului tău pentru romantic şi extraordinar în povestirile închipuite. Şi nici nu visam că voi avea prilejul să-ţi povestesc astfel de întîmplări doar cîteva zile mai tîrziu ! Iar a fi martora unor scene cumplite şi a ţi le închipui după o descriere este un lucru atît de diferit, scumpa mea Matilda. cum este între a te apleca peste marginea unei prăpăstii, ţinîndu-te numai de vlăstarul fraged al unui arbust pe jumătate dezrădăcinat, şi a admira aceeaşi prăpastie, aşa cum ar fi reprezentată ea într-un peisaj de Salvator Rossa. Dar să nu anticipez asupra povestirii mele.

— Prima parte a istorisirii mele este destul de înspăimîntătoare. deşi nu a avut nimic care să mă facă să particip efectiv Ja ea. Trebuie să ştii că acest ţinut este în mod .deosebit favorabil negoţului de contrabandă întreprins de o mînă de oameni, gata la orice, de pe insula Man, care se află chiar în partea opusă. Contrabandiştii

I Aceasta comedie romantică, publicată în 1608. este anonimă. Charles Lamb indică pe *Michael Drayton* (1563—1631), iar alţi critici îl dau pe *Shakespeare* ca autor posibil, deoarece în biblioteci regelui Carol al Il-lea, ea figura în volumul „Shakespeare“ (n.t.)

—

— aceştia slnt numeroşi, îndrăzneţi şi primejdioşi şi au devenit, în diferite perioade, o adevărată ameninţare pentru toţi cei din împrejurimi cînd cineva s-a amestecat „în negustoria lor de contrabandă. Magistraţii locali, fie de frică, fie din alte motive mai josnice, nu prea iau măsuri împotriva lor, şi faptul că nu sînt pedepsiţi îi face şi mai cutezători, şi mai primejdioşi. Cu toate acestea, tata, care este un străin în ţinutul acesta şi nu este nici măcar investit cu vreo autoritate oarecare, nu are nimic de-a face cu asemenea treburi (cel puţin aşa ar socoti cineva). Dar trebuie să ţii seama că el s-a născut cum singur o spune, într-o zodie dominată de Marte, şi de aceea războiul şi vărsarea de sînge îl găsesc chiar în împrejurările şi situaţiile cele mai retrase şi paşnice.

— Cam pe la orele unsprezece dimineaţa, marţea trecută, în timp ce Hazlewood şi tata îşi propuseseră să facă o plimbare pînă la un mic lac aflat cam la trei mile depărtare, în scopul de a vîna nişte raţe sălbatice, şi în vreme ce eu şi cu Lucy eram ocupate să ne întocmim programul de studiu şi lucru din acea zi, am fost alarmaţi de tropotul unor cai ce păreau că se apropie în galop pe aleea principală, gonind spre noi. Pămîntul era îngheţat tun din cauza gerului aspru, ceea ce făcea ca ropotul copitelor să răsune şi mai tare, şi mai ascuţit. Peste două-trei clipe, cîţiva oameni călări şi înarmaţi, fiecare ţinînd de căpăstru un alt cal încărcat cu baloturi, s-au ivit pe peluză şi, fără a mai urma aleea ce face o mică cotitură, s-au năpustit drept spre uşa casei. înfăţişarea lor era aceea a unor persoane care se grăbeau nespus, aveau un aer neliniştit şi se uitau mereu îndărăt, ca unii care se tem de o urmărire de aproape, pe viaţă şi pe moarte. Tata şi Hazlewood s-au grăbit spre uşa principală ca să-i întrebe cine sînt şi ce vor. Au aflat astfel că erau ofiţeri de la vamă. care prinseseră nişte cai încărcaţi cu mărfuri de contrabandă într-un •loc situat la o depărtare de circa trei mile. Dar contrabandiştii primiseră întăriri şi porniseră în urmărirea lor, cu scopul vădit de a-şi lua înapoi bunurile şi de a-i ucide pe slujbaşii care-i împiedicaseră să-şi ducă treburile la bun sfîrşit. Bărbaţii mai spuneau că. întrucît fuseseră nevoiţi să meargă mai încet deoarece aveau cu ei şi animale împovărate, urmăritorii se apropiaseră şi erau gata să-i prindă. Atunci le-a venit ideea să se refugieze la Woodbourne, socotind că, deoarece tata fusese în serviciul regelui, nu va refuza să ajute pe nişte

— slujbaşi ai regatului, ameninţaţi să fie ucişi în exercitarea datoriei.

— Tata, care, mînat de entuziasmul său şi de sentimentul de lealitate ostăşească, ar fi ocrotit şi un cîine (dacă acesta ar fi venit în numele regelui), dădu imediat porunci ca bunurile confiscate să fie aduse în sala cea mare şi ordonă servitorilor să se înarmeze pentru a apăra casa, dacă acest lucru se va dovedi necesar. Hazlewood îl seconda şi el plin de ardoare, ba chiar şi fiinţa aceea stranie care se numeşte Sampson a ieşit din vizuina lui şi a pus mîna pe o armă de vînătoare pe care tatăl meu o lăsase ca să ia o carabină dintr-acelea cu care se ucid de obicei tigrii şi alte animale sălbatice din junglă. Arma s-a descărcat în mîinile neîndemînatice ale sărmanului pastor şi era cît pe ce să omoare un vameş. La această neaşteptată şi involuntară detunătură a armei, Dominie (aceasta îi este porecla) a exclamat doar ! „Pro-di-gi-os !“, care este interjecţia lui obişnuită atunci cînd e uimit peste măsură. Dar nici o putere din lume nu ar fi putut să-l facă pe pastor să se despartă de arma lui descărcată, aşa că s-au mulţumit să i-o lase, avînd însă grijă să nu-i mai dea alte muniţii ca să şi-o încarce. Acest fapt (în afară de panica iscată de împuşcătură) nu l-am băgat de seamă atunci, lucru foarte uşor de explicat în zarva aceea, dar, vorbind mai tîrziu despre întîmplare, Hazlewood ne-a amuzat nespus cu bravura plină de zel a neştiutorului Dominie în manevrarea armelor de foc.

— După ce tata a luat măsurile necesare de apărare, punînd totul în ordine şi aşezînd la fiecare fereastră un om de-al casei înarmat cu o puşcă, ar fi vrut să ne trimită şi pe noi la adăpost, ca să fim în afară de orice pi'imejdie, adică în pivniţă, dar nu a reuşit să ne convingă să ne clintim din locul nostru. Deşi eram înspăimântată de moarte, l-am moştenit pe tata aşa de mult, încît am vrut să privesc în faţă primejdia care ne ameninţa decît s-o aud mugind în jurul meu fără să-i cunosc nici natura, nici felul în care se desfăşoară. Lucy, palidă ca o statuie de marmură, cu ochii aţintiţi la Hazlewood, părea că nici nu aude implorările lui ca să părăsească partea frontală a casei Dar, ca să spun adevărul, ne aflam doar prea puţin în primejdie, în afară de cazul că uşa sălii celei mari ar fi fost forţată, deoarece ferestrele fuseseră aproape astupate cu perne" mari şi mici şi cu volume in-folio aduse în grabă din bibliotecă (lucru care îl făcea pe Dominie să se tînguie

—

— în gura mare), lăsîndu-se numai golul necesar pe unde apărătorii să poată ochi asupra atacatorilor.

— Toate poruncile tatii au fost îndeplinite ; şedeam cu răsuflarea tăiată în încăperea cufundată în întuneric, iar oamenii aşteptau, tăcuţi, la posturile lor, privind afară, neliniştiţi de primejdia care probabil se apropia. în acest timp, tata, care se simţea, cum se zice, la el acasă într-o astfel de situaţie, trecea de la un post la altul, repetînd ordinele şi insistînd ca nimeni să nu deschidă focul pînă cînd dînsul nu va porunci. Hazlewood, care părea că sorbise curaj din ochii săi, era ca un fel de aghiotant şi depunea cea mai mare însufleţire în transmiterea dispoziţiilor comandantului său, de la un post la altul, veghind ca ele să fie îndeplinite cu sfinţenie. Forţele noastre, incluzîndu-i şi pe străini, se ridicau la o duzină de oameni.

— în cele din urmă, tăcerea aceasta înfricoşătoare a fost curmată de un sunet venind de departe şi semănînd cu susurul unui izvor, dar care, pe măsură ce se apropia, a putut fi desluşit de noi drept ropotul apăsat de copite a] unui număr oarecare de cai. îmi aranjasem şi eu un fel de crenel de unde puteam să văd apropierea inamicului. Zgomotul creştea mereu pînă cînd, în cele din urmă, mai bine de treizeci de călăreţi se năpustiră deodată pe gazon. Nu ai văzut cred niciodată astfel de ticăloşi cu mutre atît de oribile. în pofida asprimii anotimpului, cei mai mulţi aveau pe ei doar cămăşi şi pantaloni, precum şi basmale de mătase înfăşurate în jurul capului ; toţi erau înarmaţi pînă în dinţi cu carabine, pistoale şi junghere. Chiar eu, care sînt fiica unui ofiţer şi sînt obişnuită din copilărie să văd numai războaie, nu am fost niciodată aşa de îngrozită ca atunci de înfăţişarea sălbatică a acestor tîlhari. Caii erau lac de sudoare şi aburi le ieşeau din trup din pricina iuţelii cu care goniseră, iar călăreţii, furioşi, blestemau şi înjurau de mama-focului, văzîndu-se lipsiţi de prada lor. Totuşi s-au oprit văzînd pregătirile făcute pentru primirea lor şi cred că s-au sfătuit între ei o bucată de vreme ce hotărîre să ia. în cele din urmă. unul din ceată, cu faţa mînjită cu praf de puşcă pentru a nu fi recunoscut. înaintă, cu o batistă albă în vîrful carabinei, şi ceru să stea de vorbă cu colonelul Mannering. Tata. spre spaima mea cumplită, deschise fereastra lîngă care şedea postat şi-l întrebă ce doreşte.

— Dorim să ni se înapoieze bunurile noastre care ne-au fost furate de aceşti rechini — spuse individul — şi locotenentul nostru m-a însărcinat să vă spun că, dacă

— **ni** le daţi, **vom** pleca de astă dată fără să ne răfuim **cu** nemernicii care ni le-au luat; dacă nu, vom da foc casei şi-i vom măcelări pe toţi cei ce se află înăuntru

— El repetă această ameninţare de cîteva ori, însoţind-o de un nou potop de blesteme şi de cele mai cumplite înjurături pe care le poate pricinui mînia şi cruzimea.

— Şi cine este locotenentul vostru ? l-a întrebat tata, la rîndul său.

— Gentlemanul acela de pe calul sur — i-a răspuns nelegiuitul. Acela cu basmaua roşie legată peste frunte.

— Atunci fii aşa de bun şi spune-i respectivului că, dacă el şi tîlharii care-1 însoţesc nu părăsesc pajiştea chiar în clipa asta, voi deschide focul asupra lor fără nici o somaţie.

— Zicînd acestea, tata a închis fereastra, punînd capăt dialogului.

— Abia s-a alăturat solul bandiţilor, că aceştia, scoţînd un strigăt puternic sau mai degrabă un răcnet sălbatic, au şi descărcat o primă salvă asupra garnizoanei noastre. Geamurile ferestrelor s-au făcut ţăndări, dar precauţiile luate ne-au salvat de a suferi şi alte pierderi. S-au tras astfel trei salve fără ca dinăuntru să li se răspundă măcar cu un singur foc. Tatăl meu a observat atunci că inamicii pun mîna pe securi şi pe nişte drugi de fier, desigur ca să ia cu asalt uşa cea mare de la intrare.

— Să nu tragă nimeni în afară de Hazlewood şi de mine — a poruncit tata. Hazlewood, ia—1 la ochi pe sol !

— El însuşi ţinti pe omul de pe calul sur şi lovitura nu dădu greş, fiindcă omul se prăbuşi la pămînt. Hazlewood. de asemenea, reuşi. El îl împuşcă pe emisarul trimis. Acesta tocmai descălecase şi înainta cu un topor în mînă. Moartea lor îi băgă în sperieţi pe ceilalţi, şi unii şi începuseră să-şi întoarcă la iuţeală caii şi să dea bir cu fugiţii. Alte cîteva împuşcături bine ţintite îi puseră curînd pe toţi pe fugă ; tîlharii îi luară cu ei pe cei căzuţi şi răniţi. In afară de cei doi. n-am mai putut vedea dacă au mai suferit vreo pierdere

— La scurtă vreme după fuga lor a sosit o companie de soldaţi, spre nespusa mea uşurare Aceşti ostaşi, care erau incartiruiţi într-un sat aflat la vreo cîteva miie. porniseră în marş la auzul primelor împuşcături trase în această luptă. O parte i-au escortat pe ofiţerii vamali. încă înspăimîntaţi, împreună cu prada lor, spre un port învecinat, care era un loc în deplină siguranţă şi. la rugămintea mea insistentă, un număr dintre ei au rămas cu noi

—
— şi a doua *zi ca* să ne apere în caz că banditţii ar fi venit
— să se răzbune.

— Uite aşa, scumpa mea Matilda, s-a -desfăşurat întîmplarea care m-a înfricoşat atîta. Trebuie să nu uit să adaug că tîlharii au lăsat în drum, la o casă, pe individul care îşi mînjise faţa cu praf de puşcă ; pare-se că omul nu mai suporta să fie dus mai departe. A murit cam la o jumătate de oră după aceea. Examinîndu-i-se cadavrul, a fost identificat ca fiind un netrebnic, un ticălos cunoscut în regiune ca braconier şi contrabandist notoriu. Am primit multe felicitări de la familiile învecinate şi toată lumea este de acord că numai cîteva asemenea pilde de rezistenţă curajoasă ar fi de ajuns ca să reducă mult din cutezanţa neobrăzată a acestor răufăcători. Tata a împărţit recompense slujitorilor şi a ridicat în slăvi curajul şi sîngele rece al lui Hazlewood. Lucy şi cu mine am avut şi noi partea noastră de laude, fiindcă am stat neclintite în timpul luptei şi nu am tulburat pe nimeni cu plînsete sau ţipete. Cît despre Dominie, tata a profitat de acest prilej ca să-l roage să-şi schimbe tabacherele între ei. Cinstitul gentleman a fost foarte măgulit de propunere şi nu mai încetează vorbind tuturor despre neasemuita frumuseţe a noii sale tabachere.

— Arată — le spune el — ca şi cum ar fi făcută din aur adevărat adus tocmai din Ophir.[1]

— Şi, într-adevăr, cum să nu arate aşa dacă este din aur masiv, dar, ca să fiu dreaptă cu această fiinţă atît de onestă, trebuie să spun că, şi dacă ar cunoaşte adevărata ei valoare, lucrul acesta nu ar putea face ca sentimentul lui de recunoştinţă faţă de tata să fie mai adînc decît atunci cînd consideră că ea e doar o imitaţie aurită. Acum pastorul este foarte ocupat cu repararea volumelor folosite la baricadarea ferestrelor, netezind paginile şi colţurile îndoite şi înlăturînd celelalte dezastre suferite. Ne-a adus bucăţi de plumb şi gloanţe a căror traiectorie a fost oprită de aceste volume groase şi pe care el le-a extras cu mare grijă, şi dacă nu aş fi bolnavă, ci bine dispusă, ţi-aş descrie cu mult haz mirarea lui văzînd apatia noastră în timp ce ne vorbea cu însufleţire despre rănile şi mutilările suferite de nepreţuitele tomuri ale lui Toma d'Aquino sau ale venerabilului Ioan Hrisostom. Dar, după cum îţi poţi da seama, nu-mi arde de aşa ceva şi mai am încă o

1 Ţară care nu se ştie cu precizie unde era situată, dar se crede că se afla pe undeva prin sudul Arabiei sau pe coastele orientale ale Africii şi de unde regele Solomon primea aur şi pietre preţioase, (n. t.)

— întâmplare, poate şi mai interesantă, de povestit. Mă simt totuşi atît de istovită de efortul pe care l-am făcut ca să-ţi scriu, încît nu mai sînt în stare să pun mîna din nou pe pană pînă mîine. Nu voi trimite, aşadar, această scrisoare, ca tu să nu fii cumva îngrijorată de starea amicei tale.

— Julia Mannering»

— CAPITOLUL XXXI

— **Frumoasă lume** ! Ştii isprava asia ?
— Regele Ioan

— Julia Mannering către Matilda Marchmont

— «Trebuie să-mi reiau firul istorisirii mele din punctul unde l-am întrerupt ieri, scumpa mea Matilda.

— Timp de cîteva zile nu am mai vorbit despre nimic altceva decît despre asediul pe care l-am suferit şi despre eventualele lui urmări şi i-am propus tatii, care nici nu a vrut să audă de aşa ceva, să mergem la Edinburgh sau măcar pînă la Dumfries, pînă cînd dorinţa de răzbunare a acestor nelegiuiţi se va stinge. El mi-a replicat cu mult calm că nu are chef să vadă casa pe care a închiriat-o, precum şi bunurile care îi aparţin distruse ; a adăugat apoi că el se oonsideră, cu îngăduinţa noastră, destul de priceput în a lua măsurile necesare pentru asigurarea securităţii lui şi a familiei lui, că dacă va rămîne liniştit acasă este convins că, după lecţia primită, tîlharii nu vor îndrăzni să ne mai facă o vizită, în timp ce, dacă plecăm, arătîndu-ne astfel speriaţi, vom atrage asupra noastră răzbunarea lor, adică tocmai lucrul de care ne temeam cel mai mult. Auzind aceste argumente, ne-a mai venit inima la loc, mai ,ales că am văzut şi totala indiferenţă cu care el trata presupusa primejdie, aşa că am devenit mai îndrăzneţe, Şi eu, şi Lucy, şi ne-am reluat plimbările ca de obicei. Numai gentlemenii erau cîteodată invitaţi să-şi ia armele cu ei cînd ne însoţeau, şi am mai observat că mai multe nopţi în şir tata a dat o atenţie deosebită sistemului de apărare al casei, cerînd servitorilor să-şi ţină armele la

—

— îndemînă, cînd se culcau, pentru a le putea folosi* neîntârziat în caz de nevoie.

— Dar acum trei zile s-a întâmplat ceva atît de neobişnuit, încît lucrul acesta m-a îngrijorat cu mult mai mult decît atacul contrabandiştilor.

— Ţi-am mai scris că se aflã un lac mic la oarecare distanţă de Woodbourne, unde gentlemenii se duc uneori să vîneze raţe sălbatice. Eram la micul dejun cînd am spus din întâmplare că mi-ar plăcea să văd acest lac acum cînd este îngheţat şi gheaţa este plină de patinatori sau de ***curleri***\ cum se numesc cei care practică un anumit joc de iarnă. Pămîntul era acoperit cu zăpadă, dar care se întărise datorită gerului, aşa că am socotit că eu şi Lucy putem să ne aventurăm pînă acolo, mai ales că poteca ce ducea spre lac era foarte bătătorită de mulţimea celor ce mergeau să-şi petreacă timpul liber. Hazlewood s-a oferit pe dată să ne însoţească şi noi i-am pus condiţia să-şi ia arma de vînătoare. A rîs cu poftă la ideea de a merge să vîneze pe zăpadă, dar ca să ne liniştească a propus ca un băiat de la grajd, care din cînd în cînd era şi hăitaş la vînătoare, să ne urmeze cu puşca lui. Cît despre colonelul Mannering, lui nu-i place gloata şi nici locurile unde oamenii se adună ca să se admire unii pe alţii, în afară, desigur, de cazul cînd este vorba de o paradă militară, aşa că ne-a refuzat invitaţia de a ne însoţi.

— Am plecat foarte devreme, într-o dimineaţă rece, frumoasă şi înviorătoare, şi imediat am simţit cum şi nervii, şi creierul dobîndesc noi energii datorită aerului curat. Plimbarea spre lac a fost încântătoare sau cel puţin nu am întâlnit decît mici obstacole care mai mult ne-au distrat, cum a fost, de pildă, vreun povîrniş alunecos sau un şanţ îngheţat, cînd ajutorul lui Hazlewood a fost absolut necesar. Şi nu cred că Luciei i-a plăcut mai puţin plimbarea din cauza acestor complicaţii ocazionale.

— Priveliştea lacului era superbă Intr-un loc se înălţa o stâncă prăpăstioasă şi ascuţită de pe care atârnau mii de ţurţuri uriaşi scînteind toţi în lumina soarelui ; în cealaltă parte se întindea un crîng înfăţişînd ochiului o privelişte de basm, cu pinii lui cu crengile împovărate de omătul imaculat. Pe lacul îngheţat se aflau o mulţime de siluete în mişcare, unele lunecind pe oglinda lui cu viteza rîndunelei, altele făcînd piruete dintre cele mai

— graţioase, iar altele absorbite cu totul de o distracţie mai puţin activă, adică înghesuindu-se în jurul unui loc unde enoriaşii a două parohii rivale îşi disputau o partidă în-dîrjită de ***curling,*** a cărei cîştigare reprezenta o cinste nu de mică importanţă, dacă ar fi fost să judecăm după aten-ţia încordată pe care o citeai şi pe chipurile jucătorilor, şi pe cele ale spectatorilor. Ne-am plimbat în jurul lacu-lui, la braţul lui Hazlewood, care mergea între noi. Săr-manul băiat se întreţinea, plin de amabilitate, şi cu cei tineri, şi cu cei bătrîni şi părea că se bucură de o bine-meritată popularitate în rîndul mulţimii adunate acolo, în cele din urmă am socotit că este vremea să ne înapoiem.

— De ce îţi scriu despre toate aceste amănunte lipsite de importanţă ? Nu pentru că le-aş acorda eu vreo în-semnătate, ci fiindcă, întocmai ca omul care se îneacă şi caută să se agaţe şi de un fir de pai, mă agăţ şi eu de orice amănunt pentru a întîrzia partea care urmează şi care este înspăimîntătoare. Dar trebuie să ţi-o împărtă-şesc... trebuie să am măcar simpatia unei prietene în această nenorocire ce mi-a sfîşiat inima

— Ne întorceam acasă pe o potecă ce străbatea o plan-taţie de brazi. Lucy lăsase braţul lui Hazlewood... fiindcă numai sub imperiul unei necesităţi absolute se arăta ea împăcată cu gîndul de a-i accepta sprijinul. Eu însă mă sprijineam de celălalt braţ al lui. Lucy venea imediat după noi, iar servitorul la cîţiva paşi mai în urmă. Aceasta era formaţia în care mergeam cînd, deodată, parcă ivin-du-se din pămînt, Brown a apărut în faţa noastră la o mică cotitură a drumului ! Era îmbrăcat foarte simplu, aş putea zice chiar sărăcăcios, şi în întreaga lui înfăţişare avea ceva neliniştit, ciudat... Brown s-a apropiat de mine, ca şi cum ar fi vrut să-mi vorbească, cînd Hazlewood. care a interpretat greşit strigătul meu, i-a poruncit pe un ton aspru să se oprească şi să nu o mai sperie pe lady. Brown i-a replicat cu aceeaşi asprime, că nu are vreme să ia lec-ţii de la el cum să se poarte cu cutare sau cutare ladv. îmi vine să cred mai curînd că Hazlewood, obsedat de ideea că Brown face parte din banda contrabandiştilor şi că urmăreşte vreun scop necurat, nu l-a auzit şi nici nu l-a înţeles prea bine. Aşa se explică de ce a smuls puşca din mîna slujitorului şi, îndreptînd ţeava spre Brown i-a poruncit să plece fiindcă, altminteri, trage Ţipetele mele, căci din pricina spaimei nu puteam să mai leg două vorbe ca lumea, au grăbit catastrofa. Brown. astfel ameninţat, s-a năpustit asupra lui Hazlewood, s-a luptat cu el şi aproape că reuşise să-i smulgă arma, cînd puşca s-a des-

—
— cărcat în timpul încăierării şi alicele au nimerit în umărul lui Hazlewood, care s-a prăbuşit la pămînt pe dată. Nu am mai văzut nimic fiindcă totul a început să mi se învîrtească în faţa ochilor şi am căzut leşinată. Lucy mi-a povestit apoi că Brown, nefericitul făptaş în acest accident, a privit cîteva clipe scena de dinaintea lui, pînă cînd ţipetele ei au început să alarmeze lumea de pe lac, astfel că mulţi au dat fuga spre noi ; atunci el a sărit peste gardul viu ce despărţea cărarea de plantaţia de brazi şi din ziua aceea nimeni nu a mai auzit de el. Servitorul n-a încercat cîtuşi de puţin să-l oprească sau să-l prindă, iar descrierea pe care le-a făcut-o celor veniţi în ajutorul nostru i-a determinat pe aceştia să se arate mai dornici de a-şi manifesta mila îngrijindu-mă pe mine ca să-mi recapăt cunoştinţa, decît de a-şi dovedi curajul urmărind un om în stare de orice crimă : băiatul de la grajd îl zugrăvise ca pe un individ de o forţă herculeană şi înarmat pînă în dinţi !

— Hazlewood a fost transportat cu bine acasă, adică la Woodbourne... îmi place să sper că rana lui nu va fi de loc gravă, deşi suferă mult. Dar pentru Brown; urmările vor fi negreşit cu mult mai dezastruoase. El este deja obiectul urii tatălui meu, iar acum este supus rigorilor legii acestui ţinut, precum şi zgomotoasei răzbunări cerute de tatăl lui Hazlewood, care ameninţă că va pune în mişcare cerul şi pămîntul împotriva celui care i-a rănit fiul. Cum se va putea ascunde de urmărirea aceasta răzbunătoare ? Cum se va apăra, dacă va fi prins, de severitatea legilor, care, după cum mi s-a spus, ar putea chiar să-i pună viaţa în primejdie ? In fine. cum aş putea găsi eu mijlocul ca să-l avertizez de pericolul care-1 paşte ? Apoi mîhnirea sărmanei Lucy. pe care cu greu şi-o poate ascunde, prilejuită de rana iubitului ei, este o altă sursă de întristare pentru mine. şi toate în juru-mi par că se ridică şi mă acuză de lipsa mea de stăpînire care a provocat această nenorocire.

— Timp de două zile am fost într-adevăr bolnavă. Ştirile că Hazlewood e pe cale să se însănătoşească şi că persoana care a tras în el nu a putut fi găsită nicăieri (şi despre care se crede că este una din căpeteniile contrabandiştilor) mi-au adus oarecare mîngîiere. Bănuielile şi urmărirea fiind acum îndreptate împotriva acelor oameni, toate acestea trebuie să înlesnească în mod firesc lui Brown salvarea, şi sînt încredinţată că el s-a pus chiar rhai dinainte la adăpost. Dar patrule pe jos şi călare cutreieră ţinutul în lung şi-n lat şi sînt torturată de o mie

—

— 'de zvonuri false şi confuze despre arestări şi descoperiri.

— Intre timp, cea mai mare mîngîiere pentru mine este candoarea lui Hazlewood, care persistă să declare că, oricare vor fi fost intenţiile persoanei care l-a rănit pe cînd ne apăra, este încredinţat că puşca a luat foc în timpul încăierării numai din întîmplare, şi că rănirea lui a fost neintenţionată. Băiatul de la grajd, pe de altă parte, susţine că arma a fost smulsă din mîna lui Hazlewood şi, în mod intenţionat, îndreptată spre el, iar Lucy înclină spre aceeaşi părere... Nu-i suspectez pe nici unul de o exagerare voită, dar iată ce şubredă este mărturia oamenilor, deoarece nenorocita aia de împuşcătură a pornit indiscutabil neintenţionat. Poate ar fi cel mai bine să mă destăinuiese lui Hazlewood... dar el este foarte tînăr şi simt cea mai mare repulsie să-i vorbesc despre nebunia mea. M-am gîndit, de asemenea, să-i dezvălui Luciei taina mea şi am început prin a o întreba dacă îşi aminteşte cum arăta şi ce trăsături avea persoana cu care ne întîlnisem într-un ceas atît de nefericit... dar ea s-a pornit să-mi facă o descriere atît de cumplită, potrivită mai degrabă unui tîlhar de drumul mare, încît mi-a pierit tot curajul şi cheful de a-i mărturisi că iubesc un om cu înfăţişarea aceea atît de groaznică, atribuită de ea. Trebuie să-ţi mai spun că domnişoara Bertram este nemaipomenit de orbită de prejudecăţile ei, fiindcă puţini bărbaţi sînt mai chipeşi decît sărmanul Brown. Nu l-am mai văzut de multă vreme şi totuşi, chiar în această stranie şi neaşteptată întîînire cu el, cînd totul îl dezavantaja, mi s-a părut (cînd am reflectat mai bine) că înfăţişarea lui are şi mai multă graţie, iar trăsăturile sale par să fi cîştigat în demnitate, fiind acum şi mai expresive. Oare ne vom mai întîlni ? Cine poate să răspundă la această întrebare ? Scrie-mi cuvinte de mîngîiere, scumpa mea Matilda... dar cînd oare mi-ai scris tu altfel ? Totuşi îţi repet: scrie-mi cît mai curînd şi scrie-mi cuvinte mîngîietoare. Mă aflu într-o situaţie cînd nici sfatul, nici mustrarea nu-mi sînt de folos, şi nici nu am obişnuita mea bună dispoziţie ca să fac faţă necazurilor, luîndu-le în glumă. Toate sînt spaimele unui copil care, într-un joc nesăbuit, a pus în mişcare o maşinărie puternică, şi privind cum se învîrtesc roţile, cum se lovesc lanţurile, cum se răsucesc cilindrii, este în acelaşi timp uimit de forţa teribilă pe care slabele-i puteri au dezlănţuit-o, dar şi înspăimîntat de consecinţe, fără a avea posibilitatea să facă ceva.

— Nu trebuie să uit să-ţi spun că tata se arată foarte drăguţ şi iubitor faţă de mine. Spaima pe care am tras-o

—

— este o scuză întemeiată pentru crizele mele nervoase. Nădăjduiesc că Brown a fugit în Anglia, ţara noastră soră, sau poate în Irlandă sau în insula Man. Oriunde ar fi, el trebuie să aştepte vindecarea rănii lui Hazlewood într-un loc sigur şi să aibă multă răbdare, fiindcă relaţiile acestor ţări cu Scoţia în probleme legate de justiţie nu sînt (mulţumesc cerului !) de o natură prea bună şi rapidă. Fiindcă consecinţele arestării lui în momentul de faţă ar fi teribile. Mă străduiesc să mă încurajez singură, aducînd argumente împotriva unei astfel de nenorociri. Vai, cît de repede s-au năpustit necazurile şi nenorocirile, adevărate şi necruţătoare, să-mi tulbure viaţa liniştită şi monotonă de care altă dată eram înclinată să mă plîng ! Dar nu te voi mai necăji cu tînguirile mele. Adio, scumpa mea Matilda.

— Julia Mannering»

— CAPITOLUL XXXII

— Un om poate vedea cum merg treburile în lumea aceasta şi fără ochi. Uită-te cu urechile tale ! Vei vedea cum judecătorul de acolo tună şi fulgeră contra unui hoţ de rînd Ascultă cu propria ta ureche. Apoi schimbă locul şi. ca printr-un hocus-pocus, vei vedea că rolurile s-au schimbat şi că nu mai ştii care este judecătorul. fi care este hoţvl

— Regele Lear

— Printre cei care arătau cea mai vie ardoare în a-1 descoperi pe cel care-1 atacase şi rănise pe tînărul Charles Hazlewood era şi cavalerul Gilbert Glossin, fostul agent al moşierului de Ellangowan. acum el însuşi moşier şi proprietar al acestui domeniu şi unul dintre cei mai reputaţi membri ai comisiei judecătorilor de pace din acel comitat Motivele pentru care arăta atîta zel în această afacere erau numeroase ; dar credem că cititorii noştri, din ceea ce ştiu despre el. îl vor scuti de acuzaţia că face toate acestea dintr-o fierbinte dragoste pentru justiţia abstractă.

—

— Adevărul este că acest respectabil personaj se simţea mai puţin liniştit decît se aşteptase, după ce, prin maşinaţiile ştiute, pusese mîna pe domeniul binefăcătorului său. Cînd se afla singur între cei patru pereţi ai conacului şi se gîndea la vremurile de odinioară, nu se felicita totdeauna pentru stratagema lui plină de succes. Şi cînd se uita în juru-i, nu putea să nu-şi dea bine seama că fusese exclus din societatea nobililor din acel ţinut, la al căror rang crezuse că se va ridica singur. Glossin nu era admis în cluburile lor, iar la întrunirile cu caracter public, de la care nu putea fi oprit să participe, se văzu atacat şi privit de sus, cu răceală şi dispreţ. Şi principiile, şi prejudecăţile se uneau ca să provoace acest dispreţ, fiindcă adevăraţii gentlemeni din ţinut îl dispreţuiau pentru obîrşia lui, în timp ce ceilalţi îl urau pentru modul în care îşi cîştigase averea. în rîndul oamenilor din popor reputaţia lui era şi mai proastă. Ei niciodată nu catadicseau să-l numească cu noul său nume dobîndit în chip atît de dubios — Ellangowan — şi nu-i acordau nici măcar obişnuitul ***domnul*** Glossin ; pentru ei era pur şi simplu Glossin şi, lucru de necrezut, într-atît de mare era vanitatea lui faţă de asemenea fleacuri, încît toată lumea ştia că dăduse o jumătate de coroană unui milog pentru că i se adresase cu numele de Ellangowan de trei ori, implorîndu-1 să-i dea măcar un penny ! Simţea, prin urmare, într-un mod chinuitor această lipsă de respect unanimă, mai ales cînd compara felul în care se purta lumea faţă de el şi cum era primit în societate, şi atitudinea oamenilor faţă de Mac-Morlan, care, nici vorbă, mult mai puţin înstărit, era iubit şi respectat deopotrivă şi de bogaţi, şi de săraci, şi care încet dar foarte temeinic, îşi aşeza bazele unei averi moderate. înconjurat de bunăvoinţă şi de stima tuturor

— Glossin. deşi în sinea lui era supărat şi ar fi vrut să veştejească din toată inima părerile preconcepute ale celor din ţinut, era prea şiret ca să se plingă vreodată cu glas tare. De asemenea, mai era conştient şi de faptul că ascensiunea lui pe scara socială era prea proaspătă pentru a fi dată uitării, după cum şi mijloacele prin care reuşis'e erau prea odioase. Dar timpul, gîndea el şterge uimirea şi aşterne uitarea peste o purtare urîtă Prin urmare, folosind acea viclenie care îi adusese averea, şi anume studierea slăbiciunilor firii omeneşti, el se hotărî să prindă orice prilej ca să se facă util chiar acelora care urau mai mult. fiind încredinţat că propriile sale talente, împreună cu înclinarea nobililor de la ţară de a

— se certa, şi cînd sfatul unui om al legii devine foarte preţios, precum şi o mie de alte împrejurări de care nu se îndoia că va şti să profite cu şiretenie şi răbdare, toate acestea îl vor situa curînd într-o lumină mai respectabilă şi mai frumoasă în faţa vecinilor săi. Ba poate chiar va reuşi să se ridice pe acea treaptă înaltă pe care a atins-o uneori un om de afaceri activ, şiret, de lume, care, stabilindu-se undeva printre aceşti nobili de ţară, devenise aşa cum spunea poetul Robert Burns :

— Struna lirei care dă glas celorlalte[I]...

— Atacul asupra casei colonelului Mannering şi apoi incidentul soldat cu rănirea lui Hazlewood i-au părut lui Glossin două prilejuri nimerite pentru a cîştiga stima tuturor, arătînd ce servicii nepreţuite poate face un magistrat activ (deoarece de cîtăva vreme era membru în comisia judecătorilor de pace) care cunoaşte bine legea şi, nu mai puţin, obiceiurile şi ascunzătorile celor care se ocupau cu negoţul ilicit prin contrabandă. Glossin dobîndise această experienţă în urma unei strînse tovărăşii pe care o avusese altădată cu unii dintre cei mai primejdioşi contrabandişti, cînd fusese, după împrejurări, fie partener, fie sfătuitor legal al acestor nemernici. De mulţi ani însă rupsese orice legături cu ei; de aceea, bazîndu-se şi pe faptul că viaţa unor asemenea indivizi este deseori primejduită şi curmată brusc, iar nenumăratele peripeţii prin care trec îi obligă adesea să se retragă sau să schimbe locul unde operează, el nu se temea cîtuşi de puţin că cercetările sale din clipa de faţă ar compromite vreun vechi amic care ar putea să aibă la îndemînă posibilitatea de a se răzbuna. Aşadar, faptul că fusese amestecat odinioară în aceste îndeletniciri, mai ales într-un chip lăturalnic, nu era de fel o oprelişte pentru Glossin de a-şi pune în folosul publicului experienţa cîştigată sau, mai degrabă, pentru a-şi înlesni ceea ce urmărea. Şi să cîştigi stima şi protecţia colonelului Mannering nu era puţin lucru pentru un gentleman care dorea aşa de mult să scape din Coventry[II], iar a cîştiga favoarea bătrînului Hazlewood, care era una din căpeteniile ţinutului, era pentru el un lucru încă şi mai însemnat. în fine, dacă ar fi reuşit să descopere, să prindă şi să-i condamne pe vinovaţi, ar mai fi avut şi satisfacţia de a mortifica, şi

I ment. (n. a.)

II In timpul războiului civil (1642—1648) dintre forţele parlamentului şi adepţii regelui Carol I, Coventry (oraş în nord-estul comitatului Warwickshire din centrul Angliei, era un puternic bastion al parlamentului. In acest oraş erau trimişi, pentru a fi închişi, partizanii regelui. De aici expresiile ***a trimite la Coventry,*** adică a exclude pe cineva din societate, în special datorită unei comportări imorale, şi opusa ei ***a scăpa din Coventry,*** folosită aici : a scăpa de blamul societăţii, (n. t.)

în oarecare măsură chiar discredita, pe Mac-Morlan, căruia, în calitatea sa de ajutor de şerif al ţinutului, îi revenea de fapt acest fel de cercetări şi care, desigur, va coborî în ochii opiniei publice dacă străduinţele voluntare ale lui Glossin se vor fi dovedit mai pline de succes decît ale sale.

—

— Mînat, aşadar, de motive atît de puternice şi cunoscînd bine pe toţi umilii slujitori ai legii, Glossin puse în mişcare toate resorturile pentru a descoperi şi prinde (dacă era posibil) pe cei din banda care atacaseră Woodbourne şi, mai ales, pe individul care-l rănise pe Charles Hazlewood. Promise mari recompense, sugeră felurite piste de urmărire şi folosi influenţa sa personală printre vechile sale cunoştinţe care favorizaseră altădată contrabanda, spunîndu-le că este mai bine să fie sacrificaţi cîţiva dintre acei mizerabili decît să se expună riscului de a fi chiar ei bănuiţi că au ocrotit asemenea procedee sălbatice. Dar o bucată de vreme, toate eforturile sale se dovediră zadarnice. Oamenii de rînd din ţinut fie că ţineau cu contrabandiştii, fie că se temeau de ei prea mult, oricum va fi fost, fapt este că nimeni nu voia să depună mărturie împotriva lor. în cele din urmă însă, acest activ magistrat obţinu informaţia că un bărbat avînd înfăţişarea şi îmbrăcămintea individului care îl rănise pe Hazlewood trăsese, cu o seară mai înainte de pomenita întîmplare, la hanul ***Armele lui Gordon*** din Kippletringan. într-acolo se îndreptă imediat domnul Glossin, în scopul de a o descoase pe vechea noastră cunoştinţă, doamna Mac-Candlish.

— Cititorul îşi mai aminteşte poate că domnul Glossin nu avea, după cum se exprima buna femeie, un credit prea mare în registrele ei. Prin urmare, ea coborî în salonul unde acesta o chemase, cu mare întîrziere şi fără

—

— nici o tragere de inimă iar, după ce intră în încăpere, îi răspunse la bineţe în chipul cel mai glacial cu putinţă. Iată apoi cum a decurs discuţia :

— Ce mai dimineaţă geroasă, dar tare frumoasă, nu-i aşa, doamnă Mac-Candlish ?

— Da, domnule, dimineaţa este destul de frumoasă — îi răspunse hangiţa, cu o voce uscată.

— Doamnă Mac-Candlish, aş dori să ştiu dacă judecătorii vor servi dineul aici, ca de obicei, după sesiunea de marţi a curţii ?

— Aşa cred... cel puţin aşa îmi închipui, domnule... ca de obicei. (Aici se pregăti să părăsească salonul).

— Mai staţi olecuţă, doamnă Mac-Candlish, de ce vă grăbiţi aşa de tare, buna mea prietenă ? Aş fi crezut că un număr de magistraţi, un club, ca să zic aşa, care îşi iau aici dineul o dată pe lună, este un lucru foarte plăcut pentru domnia voastră !

— Desigur, domnule, mai ales dacă e vorba de un club de gentlemeni ***respectabili.***

— Sigur, sigur — zise Glossin — vreau să cred că vă referiţi la proprietarii de domenii şi la gentlemenii cu greutate din ţinut şi ţin să vă spun că mi-ar plăcea să organizez o întîlnire ca aceasta.

— O tuse mică uscată, cu care doamna Mac-Candlish primi această propunere, demonstra nu că proiectul, sub această formă, i-ar fi displăcut în vreun fel oarecare, ci multă îndoială în reuşita lui, în cazul cînd un individ de teapa lui Glossin l-ar fi organizat. Nu era deci o tuse negativă, ci o tuse de neîncredere şi ca atare o simţi şi Glossin, dar nu era în planul lui să se arate ofensat tocmai acum.

— Multă lume mai trece acum pe aici, doamnă Mac-Candlish. Aveţi o mulţime de oaspeţi, nu-i aşa ?

— îmi merg treburile binişor, domniile... dar cred că trebuie să vă părăsesc. Este nevoie de mine la tejghea.

— Nu, nu... mai rămîneţi doar o clipă, nu puteţi să fiţi ceva mai îndatoritoare cu un muşteriu vechi ? Spuneţi-mi, vă rog, nu vă amintiţi de un tînăr deosebit de înalt, care a dormit o singură noapte la hanul domniei voastre, săptămâna trecută ?

— Să vă spun drept, domnule, nu ştiu prea bine. Niciodată nu bag de seamă cum sînt muşteriii mei : înalţi sau scunzi, dacă au de plătit o notă mai lungă.

— Şi dacă e prea scurtă, le-o puteţi lungi chiar dumneavoastră, nu-i aşa, doamnă Mac-Candlish ? Ha, ha, ha ! Dar acest tînăr de care mă interesez era mai înalt de

— şase picioare, avea o haină neagră cu nasturi de metal, părul castaniu-deschis şi nepudrat, ochii albaştri, un nas drept şi călătorea pe jos, fără bagaje sau servitor... desigur că puteţi să vă amintiţi de un astfel de călător ?

— Aveţi dreptate, domnule — îi răspunse doamna Mac-Candlish, înclinată mereu să-i zădărnicească cercetările — dar nu pot să-mi încarc memoria cu astfel de fleacuri... sînt alte lucruri mai însemnate de făcut într-un han ca al meu, aşa cel puţin cred, decît să mă uit după părul celor care trag aici, sau după ochii, sau nasul lor.

— Atunci, doamnă Mac-Candlish, trebuie să vă spun verde în faţă că acest individ este suspectat de a fi săvîrşit o crimă şi că, drept urmare a acestor bănuieli, eu, ca magistrat, pretind să-mi daţi aceste informaţii. Iar dacă veţi refuza, am să vă oblig să mi le daţi sub prestaţie de jurămînt.

— Să vă spun drept, domnule, nu am voie să jur, noi mergem la adunările Antiburgher'. Este adevărat, cînd trăia pîrgarul Mac-Candlish (ce om cinstit era !), ne duceam la biserică, lucru care era de înţeles în situaţia lui, fiindcă avea slujbă la stat... dar după ce a fost chemat într-un loc mai bun decît Kippletringan, m-am întors îndărăt la pastorul meu, vrednicul domn Mac-Grainer. Aşa că înţelegeţi, domnule, nu sînt dezlegată să jur pînă nu vorbesc cu pastorul nostru... mai ales contra unui tînăr care călătoreşte prin acest ţinut, străin şi fără prieteni.

— Poate veţi lăsa la o parte scrupulele pe care le aveţi, fără să-l mai deranjaţi pe domnul Mac-Grainer, dacă am să vă spun că acest individ despre care mă interesez este omul care a tras asupra prietenului dumneavoastră, tînărul Charles Hazlewood.

— Dumnezeule ! Cine ar fi putut crede aşa ceva despre un tînăr ca el ? ! Dacă ar fi fost vorba de niscaiva datorii, sau de vreo ceartă, sau vreo bătaie cu vreun vameş, chiar dacă i—aţi fi tăiat limba Nellyei Mac-Candlish, şi tot nu aţi fi scos nimic de la ea. Dar dacă, într-adevăr, l-a împuşcat pe tînărul Hazlewood... A, nu pot crede aşa ceva, domnule Glossin, ăsta trebuie să fie unul din trucurile domniei voastre... Vedeţi, nu pot crede că un tânăr cu un chip aşa de blînd a putut face una ca asta... da, da, ăsta-i unul din vicleşugurile domniei voastre. Tre-

—
— buie să fie vorba de vreo gîlceavă sau alt fleac de vreţi să-l arestaţi.

— Văd că nu aveţi încredere în mine, doamnă MacCandlish, dar uitaţi-vă numai la aceste declaraţii semnate de persoanele care au fost martore la crimă şi judecaţi şi domnia voastră dacă descrierea semnalmentelor tîlharului nu se aseamănă cu cele ale oaspetelui pe oare l-aţi avut.

— El îi puse nişte hîrtii în mină, pe care ea le examina foarte atentă, scoţîndu-şi adeseori ochelarii ca să-şi înalţe ochii spre cer sau pentru a-şi şterge lacrimile, fiindcă tînărul Hazlewood era foarte iubit de buna doamnă.

— Bine, bine — zise ea după ce isprăvi de cercetat hîrtiile — dacă lucrurile stau aşa, am să-l dau de gol pe netrebnic... Dar, vai, cum ne mai înşelăm noi, muritorii ! Nu am văzut niciodată un chip care să-mi placă mai mult, sau vreun flăcău mai blînd şi mai liniştit... am crezut că este un gentleman care se află într-un necaz... Dar am să-l dau de gol pe netrebnic... auzi, să-l împuşte pe Charles Hazlewood !... Şi de faţă cu tinerele doamne, sărmanele fiinţe ! Il dau de gol !

— Aşadar, recunoaşteţi că o astfel de persoană a dormit aici cu o noapte înainte de această nenorocită întâmplare ?

— Intr-adevăr, a dormit, domnule, şi toţi ai casei l-au plăcut; era un tînăr aşa de deschis, aşa de plăcut. Şi asta nu fiindcă ne-a lăsat mulţi bani aici, nu, a servit doar o ciozvîrtă de berbec, o cană cu bere şi poate vreo două pahare cu vin... i-am cerut să bea ceaiul cu mine, spunîndu-i că n-am să i-1 pun la socoteală, dar m-a refuzat şi nu a luat nici cina, scuzîndu-se că este mort de oboseală fiindcă mersese toată noaptea în ajun. Poate şi atunci săvîrşise vreo blestemăţie, cine ştie ?

— Ştiţi din întîmplare cum îl cheamă ?

— Desigur că ştiu şi încă foarte bine — îi răspunse hangiţa, care se arăta acum la fel de zeloasă să depună mărturie împotriva lui, pe cît fusese mai înainte de doritoare să nu sufle un cuvinţel. Mi-a spus că se numeşte Brown şi zicea că poate o bătrînă semănînd cu o ţigancă, va întreba de el... Vai, vai, trebuia să-mi dau de-atunci seama ! Spune-mi cu cine te-nsoţeşti ca să-ţi spun cine eşti ! O, nelegiuitul! Ei bine, domnule, dimineaţa cînd a plecat, şi-a achitat nota foarte onest şi i-a dat ceva şi fetei care face curăţenie, lui Grizy, fiindcă ea din asta trăieşte, eu nu-i dau nimic decît două perechi noi de încălţări pe an şi, poate, un mic dar de Crăciun...

—

— Aici Glossin socoti că este momentul să o întrerupă
— şi să o readucă pe hangiţă îndărăt la ceea ce îl interesa.

— După aceea, chiar aşa mi-a zis : „Dacă vine o astfel de persoană care să se intereseze de domnul Brown, să-i spuneţi că m-am dus să mă uit la patinatorii de pe Loch Creeran, cum îi zice lumea, şi am să mă întorc aici pentru masă. Dar nu s-a mai întors niciodată, cu toate că l-am aşteptat încrezătoare şi îi pregătisem eu însămi un pui călugăresc şi alte bunătăţi pe care nu le fac pentru toată lumea, domnule Glossin. Dar cum să-mi treacă prin minte că, ducîndu-se în plimbare la patinaj, o să facă aşa ceva !... Să-l împuşte pe un mieluşel nevinovat ca domnul Charles !...

— Domnul Glossin, ca orice anchetator prudent, după ce dăduse răgaz martorei să-şi arate întreaga ei uimire şi indignare, începu să se intereseze dacă persoana suspectată nu a lăsat vreun obiect sau niscaiva acte la han.

— Intr-adevăr, mi-a lăsat un pachet, un pachet mic, în grija mea şi mi-a dat şi nişte bani de argint ca să-i fac o jumătate de duzină de cămăşi cu guler tare, şi Peg Pasley chiar lucrează la ele acum ; poate o să se îmbrace cu una din ele cînd o să treacă prin Lawn-market[1], nemernicul !

— Domnul Glossin ceru atunci să vadă pachetul, dar aici chipul hangiţei se posomori.

— Ea nu ar vrea să împiedice mersul justiţiei — răspunse hangiţa, la persoana a treia, cum obişnuiesc scoţienii — dar cînd un lucru i-a fost încredinţat, fără doar şi poate că trebuie să fie cu mare băgare de seamă. Dar ea îl va chema pe diacul Bearcliff, iar dacă domnul Glossin va binevoi să scrie pe un inventar ce va găsi în pachet, şi să-i dea şi ei un proces-verbal în faţa diacului... sau, ceea ce i-ar plăcea şi mai mult. să fie sigilat şi depus în mîinile diacului Bearcliff, atunci şi-ar simţi şi ea sufletul uşurat. Ea nu vrea nimic decît să se facă dreptate, dar pentru amîndouă părţile.

— Cum sagacitatea firească a doamnei Mac-Candlish si suspiciunea ei de neclintit împotriva lui Glossin nu au

I Procesiunea care-i ducea pe criminali, odinioară, spre spînzurătoare urca în sus, trecînd prin acea piaţă, aşa cum un şcolar a scris :

In sus, spre Lawn-market,
In jos, spre West-Bow,
In sus, pe lunga scară,
Jos, de furie din nou. (n.a.)

—

— putut fi înfrînte. acesta trimise după Bearcliff să-i vorbească „cu privire la nelegiuitul care l-a împuşcat pe domnul Charles Hazlewood[14].

— Bearcliff îşi făcu, aşadar, apariţia, cu peruca iui aşezată strîmb, datorită grabei cu care şi-o pusese, auzind somaţia judecătorului de pace, în locul bonetei sale Kilmarnock cu care îşi aştepta clienţii. Doamna Candlish aduse atunci pachetul ce-i fusese încredinţat de Brown şi în care se găsea punga ţigăncii. Văzînd valoarea mare a diferitelor podoabe pe care le conţinea, doamna Mac-Candlish s-a felicitat în sinea ei pentru precauţia pe care o luase mai înainte de a le da pe mîna lui Glossin, în timp ce acesta, cu un chip care încerca să simuleze

— o candoare dezinteresată, propuse, primul, ca tot conţinutul pungii să fie inventariat cum se cuvine şi depozitat la diacul Bearcliff, pînă cînd vor putea fi trimise la cancelaria coroanei. Glossin mai remarcă printre altele că „ei nu putea fi proprietarul unor astfel de podoabe atît de valoroase, ci pare neîndoielnic că le-a căpătat prin mijloacele cele mai nelegiuite". Cercetă apoi hîrtia în care fusese înfăşurată punga. Era dosul unui plic adresat cavalerului V. Brown, dar restul adresei fusese ruptă.

— Hangiţa, care, am spus, acum dorea din toată inima să arunce lumină asupra fugii criminalului, după cum mai înainte dorise cum nu se poate mai mult s-o acopere, îşi întări convingerea, văzînd conţinutul pungii, că la mijloc e ceva necurat. De aceea doamna Mac-Candlish îi aduse la cunoştinţă lui Glossin că şi vizitiul, şi grăjdarul ei îl văzuseră pe străin pe gheaţa lacului în ziua cînd tînărul Hazlewood fusese rănit.

— Vechea cunoştinţă a cititorilor noştri, Jabos, fu chemat pe dată şi omul recunoscu cinstit că văzuse şi stătuse de vorbă în dimineaţa aceea cu un străin, care, după cîte înţelesese de la el, trăsese la hanul ***Armele lui Gordon,*** cu o noapte mai înainte.

— Şi spre ce s-a îndreptat conversaţia voastră ? îl întrebă Glossin.

— îndreptat ? ! Nu ne-am îndreptat în nici o parte, ci am ţinut-o tot înainte pe gheaţa lacului !

— Bine, bine, dar despre ce-ati vorbit ?

— Păi ce să vorbim ? Mi-a pus numai unele întrebări, cum face orice străin — răspunse vizitiul, care părea că se molipsise de spiritul refractar şi necomunicativ arătat mai înainte de stăpîna lui.

— Dar despre ce anume ? îl iscodi iar Glossin.

—

— O, păi despre băieţii care jucau ***curling*** şi despre bătrînul Jock Stevenson, care conducea jocul, despre doamne şi altele de soiul ăsta.

— Despre care doamne ? Şi ce a întrebat despre ele, Jock, continuă anchetatorul.

— Care doamne ? Păi era domnişoara Julia Mannering şi domnişoara Lucy Bertram, pe care le cunoaşteţi prea bine şi domnia voastră, domnule Glossin... se plimbau şi ele pe gheaţă cu tînărul boier de Hazlewood.

— Şi ce i-ai spus despre ele ? mai întrebă Glossin.

— Ce să-i spun ? I-am zis numai că una era domnişoara Lucy Bertram, care a avut odată o moşie mare pe meleagurile noastre, şi că cealaltă este domnişoara Julia Mannering, care urmează să se mărite cu tînărul Hazlewood... cea care îl ţinea de braţ... am vorbit şi de alte întîmplări din ţinut... era un om foarte deschis.

— Ei. şi el ce-a răspuns ?

— Doar se uita atent la tinerele doamne şi m-a întrebat dacă este sigur că domnişoara Mannering şi tînărul Hazlewood au să se căsătorească... şi i-am mai spus că lucrul ăsta îl ştie toată lumea şi e cît se poate de sigur, căci eu am motive temeinice să susţin aşa ceva... fiind vara mea de gradul trei, Jean Clavers (care este rudă şi cu domnia voastră, nu-i aşa că o cunoaşteţi pe Jean de multă vreme ?). care o ajută la gătit pe menajera de la Woodbourne, mi-a spus, şi nu numai o singură dată. că nu este alt lucru mai sigur ca ăsta

— Şi ce-a zis străinul cînd i-ai spus toate acestea ?

— Ce-a zis ? repetă vizitiul. Păi n-a zis nici măcar un cuvinte], s-a uitat numai la ei cum se plimbau în jurul lacului, ca si cum ar fi vrut să-i înghită şi nu si-a mai Inat ochii de la ei, nici n-a mai scos vreo vorbă nici la mîndretea de joc nu s-a mai uitat măcar, deşi era partida cea mai frumoasă iucată de cei mai buni ***curieri*** pe care i-am văzut vreodată. Apoi s-a întors şi a plecat de pe lac, a sărit pîrleazul din dreptul bisericii şi s-a afundat în plantaţiile de brazi şi nimeni nu l-a mai văzut de-atunci.

— Oîndiţi-vă — se amestecă hangiţa — ce inimă de piatră trebuie să aibă ca să-i vină în minte să-l omoare pe sărmanul tînăr gentleman chiar sub ochii fetei cu care urmează să se însoare !

— O, doamnă Mac-Candlish — îi răspunse Glossin — tribunalele au cunoscut o mulţime de astfel de cazuri... fără doar şi poate, căuta să se răzbune, şi cu cît

— răzbunarea este mai crudă, cu atît e mai dulce pentru
— un scelerat!

— Doamne, îndură-te de noi ! exclamă Bearcliff. Noi sîntem nişte creaturi slabe cînd tu ne părăseşti ! Căci, vai, acest om a uitat ce spune Domnul: „Răzbunarea este a mea şi numai eu o voi îndeplini !“

— Bine, bine, domnilor — sări cu gura Jabos, a cărui isteţime firească şi foarte ascuţită îl făcea cîteodată să meargă drept la ţintă, pe cînd ceilalţi se învîrteau în jurul adevărului — eu n-am să cred niciodată că un om poate să pună la cale împuşcarea altuia cu puşca victimei, şi nu cu a lui ! Dumnezeu să mă ierte, am fost ajutorul hăitaşului de vînătoare, jos pe insulă, aşa cum mă vedeţi, şi pun rămăşag că cel mai voinic om din Scoţia nu ar fi în stare să-mi smulgă puşca din mînă mai înainte să-i bag toate alicele în el, deşi sînt numai un năpîrstoc de băiat, la nimic altceva bun decît să mă urc în şa şi să-mi vîr picioarele în nişte cizme... nu şi nu, nici un om de pe îumea asta n-ar fi îndrăznit aşa ceva. Sînt gata să pun rămăşag pe cizmele mele de piele cele mai bune, alea care mi le-am cumpărat mai deunăzi la tîrgul de la Kirkcudbright, că totul n-a fost decît o întîmplare nenorocită. Iar acum, dacă nu mai aveţi să mă-ntrebaţi nimic, am să mă duc să-mi adăp caii şi să le dau de mîncare. Şi zicînd acestea, plecă după cum spusese.

— Grăjdarul, care fusese împreună cu el, depuse o mărturie asemănătoare asupra aceleiaşi întîmplări. El şi doamna Mac-Candlish au fost apoi din nou întrebaţi dacă Brown nu avea cu el vreo armă în dimineaţa fatală.

— Nici una — i-au răspuns ei — în afară de un jungher obişnuit la şold.

— Acest fapt — se amestecă şi Bearcliff, luîndu-1 pe Glossin de un nasture (fiindcă dezbătînd acest încîlcit subiect uitase de ascensiunea în rang a lui Glossin)
— acest fapt pune la urma urmei totul sub semnul îndoielii, meştere Gilbert, căci nu e de crezut că se ducea să se răzbune, înarmat numai cu un amărît de jungher !

— Glossin se eliberă din strînsoarea lui Bearcliff şi se retrase şi din discuţie, deşi nu cu brutalitate, fiindcă interesul lui, în momentul de faţă, era să afle părerile cele mai îndreptăţite de la tot felul de oameni. Apoi întrebă de preţul ceaiului şi al zahărului, spunînd că trebuie să se aprovizioneze cu aceste articole pentru tot anul, dădu dispoziţii hangiţei să pregătească un ospăţ straşnic pentru cinci persoane, prieteni de ai Iui, pe oare

— avea de gînd să-i invite să ia masa cu el la ***Armele lui Gordon*** sîmbăta viitoare şi, în fine, dădu o jumătate de coroană lui Jock Jabos, pe care grăjdarul îl însărcinase să-i ţină bidiviul.

— Ei bine — zise Bearcliff către doamna Mac-Candlish, care îl cinstise la tejghea cu un pahar de bitter — mi se pare că dracul nu-i chiar aşa de negru cum se zice. Oare nu este plăcut să vezi un gentleman ocupîndu-se cu atîta sîrguinţă de treburile comitatului nostru, cum o face domnul Glossin ?

— Zău că ai dreptate — îi răspunse hangiţa — şi totuşi mă minunez cum nobilii noştri lasă o treabă care-i priveşte pe ei pe seama unuia ca el. Dar atîta vreme cît arginţii or să circule în lumea asta, lumea nu trebuie să ia prea mult seama ce cap de rege este bătut pe monedă !

— Mă temeam că Glossin n-o să-mi dea decît un bănuţ; după toate astea, stăpînă — se amestecă în vorbă şi Jabos, care tocmai trecea pe lîngă tejghea — dar de data asta m-am înşelat; uite că m-am ales cu o jumătate de coroană, de ţi-i mai mare dragul !

— CAPITOLUL XXXIII

> — Un om care crede că moartea nu este cu nimic mai înfricoşătoare decît somnul unui om beat; nesăbuit, nepăsător şi netemător de ce **a** fost, de ce este şi de ce va veni; netremurînd în faţa morţii şi totuşi muritor prin disperare.
>
> — Măsură pentru măsură

— Glossin îşi notase cu grijă şi cu toate amănuntele informaţiile pe care le culesese din aceste declaraţii. Ele aruncau doar prea puţină lumină asupra întâmplării, aşa cum înţelegea el s-o folosească în interesul său, dar cititorul, mai bine informat, a şi aflat, cu ajutorul acestor investigaţii, ce a făcut Brown din clipa cînd noi l-am părăsit pe drumul spre Kippletringan şi pînă în clipa cînd, înţepat de ghimpele geloziei, a apărut într-un chip aşa de nesăbuit şi nefericit în faţa Juliei Mannering, fiind

— cît pe ce să încheie **cu un** accident mortal încăierarea pe care apariţia **sa a** priîejuit-o.

— Glossin se întoarse călare, mergînd încet la Ellangowan, cugetînd la cele ce auzise şi din ce în ce mai convins că urmărirea activă şi rezolvarea cu succes a acestei afaceri misterioase i-ar oferi un prilej minunat de a se alege cu recunoştinţa şi a lui Hazlewood, şi a lui Mannering, lucru deloc neglijabil. De asemenea, poate se trezise în el şi o dorinţă profesională acută de a duce totul la bun sfîrşit. De aceea cînd se întoarse de la Kippletringan la conacul său, auzi, cu deosebită plăcere, vestea comunicată în grabă de către servitorii săi că „Mac-Guffog detectivul, însoţit de cîţiva poliţişti, prinseseră un bărbat şi aşteptau în bucătărie pe înălţimea sa“

— Aşa că sări repede din spinarea calului şi se zori spre

— casă •

— Trimite-mi-1 pe copistul meu — porunci el unui servitor. O să-l găseşti scriind, în mica odaie verde, raportul asupra situaţiei moşiei. Apoi fă ordine în cabinetul meu de lucru, pune la birou fotoliul meu cel mare de piele, cu rotile, şi aşează şi un scaun pentru domnul Scrow. Apoi cînd copistul intră în cameră. Glossin îi zise : Scrow, ia din raft volumul lui Sir George Mackensie asupra crimelor, deschide-1 la capitolul ***Vis Publica et Privata***[1] şi pune un semn acolo unde este vorba de „portul de arme interzise". Acum însă dă-mi o mînă de ajutor să-mi scot redingota şi atîrn-o în anticameră, apoi spune-i detectivului şi oamenilor săi să-l introducă pe arestat. Sper că este chiar el... Dar ia stai o clipă, pofteşte-1 mai întîi la mine pe Mac-Guffog. Detectivul abia păşi pragul, cînd Glossin i se şi adresă cu cuvintele : Acum spune-mi, Mac-Guffog, unde l-aţi prins pe individul despre care mi s-a vorbit ?

— Mac-Guffog, un flăcău îndesat, cu picioarele cam strîmbe, cu un gît de taur şi o faţă roşie ca sfecla, care privea şi cam chiondorîş cu ochiul sting, după ce făcu cîteva plecăciuni caraghioase în semn de curtoazie faţă de judecător, începu să-şi turuie raportul. în timp ce vorbea, îşi însoţea cuvintele, dînd mereu şăgalnic din cap şi închizind şiret din ochi, ceea ce părea să confirme o înţelegere tacită perfectă între narator şi cel care îl asculta.

[1] Puterea publică şi privată (in liinba latină în text), (n. t.)

—

— înălţimea voastră poate să afle că am fost la locul acela de care mi-a vorbit înălţimea voastră şi care este pe ţărmul mării. „Ei bine, mi-a zis ea, ce cauţi aici ?
— Oi fi venit cu vreo mătură în buzunar tocmai de la Ellangowan ?“ „Chiar aşa, i-am răspuns eu de-acolo, o să vezi nu numai o mătură, ci şi pe dracu, fiindcă ştii tu prea bine, i-am zis iarăşi, înălţimea sa Ellangowan în persoană, altădată...[14]

— Bine, bine — îl întrerupse Glossin — n-avem timp acum de amănunte, treci la faptele esenţiale.

— Ei bine, m-am aşezat şi am început să discut despre nişte brandy şi m-am făcut că vreau să-l cumpăr pînă cînd a intrat el.

— Cine ?

— El ! şi detectivul arătă cu degetul spre bucătăria unde era păzit prinsul. A intrat înfăşurat bine într-o manta şi, după cum mi-am dat seama, nu era neînarmat, aşa că am socotit că-i mai bine să mă prefac, ca să creadă că-s un om din insula Man, şi am stat mereu între el şi ea, de teamă ca ea să nu-i dea de ştire cine sînt. Apoi am început să bem împreună, şi-apoi am pus rămăşag că nu poate să bea un sfert de gin fără să răsufle... şi a încercat... şi chiar atunci Slounging Jock şi Dick Spur'em au intrat şi i-am pus cătuşele, şi l-am făcut blînd ca pe un miel, şi-acuma s-a trezit din somn, şi este proaspăt ca o margaretă de mai, şi gata să răspundă la întrebările pe care înălţimea voastră va binevoi să i le pună.

— Această istorisire, însoţită de atîtea gesticulări şi strîmbături, că îţi venea să te minunezi, primi la sfîrşit mulţumirile şi laudele la care se aştepta şi povestitorul.

— Nu avea arme ? întrebă judecătorul de pace.

— Ba bine că nu ! Oarnpni de teapa lui nu pleacă niciodată fără pistoale şi pumnal.

— Ceva acte ?

— Doar astea — răspunse detectivul, punînd pe masă un portvizit murdar.

— Du-te jos, Mac-Guffog, şi aşteaptă acolo dispoziţiile mele Trimite-! sus pe individ.

— Poliţistul părăsi camera şi un clinchet de fiare se auzi curînd după aceea pe scară, vestind că prinsul era adus şi. într-adevăr. peste cîteva minute, a fost introdus un bărbat cu mîinile încătuşate şi cu lanţuri grele la picioare. Era trupeş, ars de soare, musculos şi, deşi Părul încîlcit încărunţise, ceea ce arată o vîrstă oare-

— cum înaintată, **iar de** statură era **mai** degrabă scund, părea totuşi un **om** de temut cu care puţini ar fi vrut să aibă de-a face într-un conflict personal. Faţa lui aspră şi sălbatică era congestionată, iar ochii, de asemenea, înroşiţi din cauza ginului tare, care fusese şi cauza prinderii lui. Dar somnul, deşi scurt, pe care MacGuffog i-1 îngăduise, precum şi sentimentul primejdiei în care se afla, ambele contribuiseră ca să-şi recapete deplina folosinţă a tuturor facultăţilor sale. Vrednicul judecător şi nu mai puţin stimabilul său captiv se uitară ţintă unul la celălalt **o** bucată de vreme fără **a** scoate un cuvînt. Glossin părea să-l recunoască, dar era încurcat neştiind cum să înceapă. In cele din urmă însă rupse tăcerea :

— Aşadar, tu eşti, căpitane ; te-ai înstrăinat de noi fiindcă de mulţi ani n-ai mai fost pe coasta noastră !

— înstrăinat ? replică celălalt. Cred că sînt străin de-a binelea. Fiindcă dracu să mă ia dacă am mai fost pînă azi pe aici.

— Asta nu merge, căpitane ! îi răspunse rece Glossin.

— Asta trebuie să meargă, domnule judecător... sapristi !

— Şi care-i numele cu care vă place să vă numiţi în momentul de faţă ? întrebă batjocoritor Glossin. Dar numai pînă în clipa cînd am să vă confrunt cu cîteva persoane care or să vă împrospăteze memoria, arătîndu-vă cine sînteţi sau cel puţin cine aţi fost.

— Cine sînt eu ? ***Donner und Blitzen!*** Sînt Jans Jonson din Cuxhaven. Cine naiba vreţi să fiu ?

— Glossin luă dintr-o casetă ce se afla acolo în cameră o pereche de pistoale mici de buzunar, pe care le încărca cu o grijă ostentativă.

— Poţi să pleci — îi spuse el copistului. Ia-i cu tine şi pe poliţişti, Scrow, dar staţi în anticameră şi fiţi gata să veniţi cînd vă chem.

— Copistul ar fi vrut să-i atragă atenţia patronului asupra primejdiei de a rămîne singur cu un om atît de periculos, măcar că fiind ferecat era peste putinţă să se mişte aşa cum ar fi vrut, dar Glossin, nerăbdător, îi făcu semn cu mîna să iasă. După ce toţi părăsiră încăperea, judecătorul făcu două ocoluri mici prin încăpere, apoi îşi trase scaunul în faţa prizonierului, aşa ca să-l poată privi în faţă, puse pistoalele alături ca să le aibă la îndemână şi zise cu voce hotărîtă :

— Eşti Dirk Hatteraick din Flushing, nu-i aşa ? Arestatul privi instinctiv spre uşă, **ca** şi cum cineva **ar** fi

— stat acolo să asculte. Glossin se ridică, deschise **uşa,** astfel ca prizonierul să poată vedea din scaunul lui că nu trage nimeni cu urechea, apoi o închise şi repetă întrebarea : Eşti Dirk Hatteraick, căpitan, odinioară pe vasul ***Yungfrauw Haagenslaapen,*** nu-i aşa ?

— Mii de draci ! exclamă primul. Păi dacă ştii, de ce mă mai întrebi ?

— Fiindcă sînt uimit văzîndu-te chiar acolo unde ap trebui să te afli cel mai puţin, dacă ai ţine la pielea ta ! observă cu răceală Glossin.

— Drace ! Nici ăl de-mi vorbeşte mie aşa nu ţine de loc la pielea lui ! replică ironic căpitanul.

— Ce spui ? Crezi că-mi poţi face ceva, neînarmat şi în fiare ? Eşti glumeţ, căpitane I i-o întoarse Glossin. Dar, ascultă-mă, răţoindu-te la mine n-o să cîştigi nimic... şi cu greu o să scapi de aici fără să dai nişte explicaţii cu privire la un mic accident întîmplat la Warroch Point cu ani în urmă.

— Privirea lui Hatteraick se întunecă întocmai ca noaptea în miezul ei.

— în oe mă priveşte — continuă Glossin — nu am nici o plăcere deosebită să mă port aspru cu o veche cunoştinţă, dar trebuie să-mi fac datoria. Te voi trimite la Edinburgh într-o trăsură închisă, cu patru cai, chiar astăzi.

— ***Donner und Blitzen!*** Ai mai face asta — zise Hatteraick, cu o voce mai scăzută şi umilă — dacă ţi-aş da, ca altădată, jumătate din încărcătura unei corăbii, în scrisori de credit pentru Vanbeest şi Vanbruggen ?

— A trecut atîba vreme de-atunci, căpitane Hatteraick — îi răspunse Glossin, plin de înfumurare — încît am uitat cu desăvîrşire cum am fost recompensat pentru osteneala mea.

— Osteneală ? Poate tăinuire, vrei să zici.

— A fost o treabă bună, fiindcă pe-atunci eram un om de afaceri — zise Glossin — dar m-am retras de mult din astfel de treburi.

— Se poate, dar mă bate gîndul că ai putea să te-apuci din nou de aşa ceva şi să te ţii iar de afaceri ca odinioară. Şi, ascultă, omule, dracu să mă ia dacă nu aveam de gînd să te vizitez şi să-ţi spun şi ceva care te priveşte.

— De copil ? sări cu însufleţire Glossin.

—

— Da, ***mynheer***[1] — replică rece căpitanul.

— Nu mai trăieşte, nu-i aşa ?

— Ba e teafăr ca mine şi ca tine.

— Doamne Dumnezeule ! Dar e în India, nu-i aşa ?! exclamă Glossin.

— Nu, pe o mie de draci, nu ! Se află chiar aici, pe coasta voastră scîrboasă ! răspunse prizonierul.

— Păi, Hatteraiek... daca lucrul ăsta e adevărat, deşi nu cred aşa ceva, asta o să ne ruineze pe amîndoi, fiindcă nu poate să fi uitat rolul pe care l-ai jucat în răpirea lui ! Iar eu am să trag cele mai funeste consecinţe. Ne va ruina pe amîndoi, îţi spun !

— Iar eu îţi spun că te va ruina numai pe tine, fiindcă eu sînt gata ruinat, şi dacă va trebui să mă spînzure, asta va încheia totul ! ripostă corăbierul.

— La naiba ! i se adresă judecătorul, enervat. 'De ce dracu te-ai înapoiat pe coasta asta ca un smintit ?

— Păi foarte simplu : toţi banii pe care i-am strîns i-am cheltuit şi casa de comerţ se clatină. Am crezut apoi că afacerea a fost clasată şi că lumea a uitat-o — răspunse „vrednicul[44] navigator.

— Stai puţin... să ne gîndim ce se poate face ? vorbi Glossin, nerăbdător. Nu îndrăznesc să te eliberez, dar îţi voi oferi mijlocul să te salvezi pe drum... da, desigur... să-i spun doar un cuvînt locotenentului Brown şi am să te trimit spre coastă.

— Nu, nu, asta nu se mai poate, Brown este mort... împuşcat... acum zace în groapă, omule... l-a luat dracu !

— Mort ? împuşcat ? La Woodbourne, nu-i aşa ? întrebă Glossin.

— Da, ***mynheer!*** răspunse sumbru contrabandistul.

— Glossin tăcu... o sudoare rece îi acoperise fruntea,

— semn al luptei ce se dădea în inima lui, în timp ce nelegiuitul cu trăsături aspre, care şedea dinaintea sa, mesteca imperturbabil o porţie de tutun şi scuipa în vatra căminului.

— „Ar însemna ruina — îşi zicea Glossin — ruina absolută dacă moştenitorul va apare ; dar care vor fi consecinţele dacă mă voi înţelege în taină cu aceşti oameni ? Iar ca să iau măsuri, timpul este aşa de scurt...[44]

— Ascultă-mă, Hatteraiek, ţi-am mai spus, nu pot să te pun în libertate, dar pot să-ţi ofer mijloacele de a te elibera singur... mi-a plăcut întotdeauna să ajut un vechi amic. In noaptea asta am să te închid în oas-

— [J] Domnul meu (în limba olandeză în original), (n. t.)

— telul cel vechi şi am să le dau păzitorilor tăi o porţie dublă de grog. Mac-Guffog o să cadă el însuşi în capcana pe care ţi-a întins-o ţie. Drugii de la fereastra odăii ce-ţi va sluji de celulă, cum îi zic ei, abia se mai ţin, şi nu-s mai mult de douăsprezece picioare pînă jos, iar zăpada este mare peste tot.

— Dar fiarele ? întrebă Hatteraick, uitîndu-se la cătuşele şi lanţurile sale.

— Ascultă — îi zise Glossin, îndreptîndu-se spre un scrin cu diferite unelte şi scoţînd dinăuntru o mică pilă — iată un bun prieten de-al tău, iar drumul spre mare ai să-l găseşti călăuzindu-te după stele. Hateraick îşi scutură încîntat lanţurile, oa şi cum ar fi fost liber de pe acum, şi încercă să-şi întindă mîinile încătuşate spre protectorul său. Glossin îşi duse degetul arătător la buze, uitîndu-se prevăzător spre uşă, apoi continuă să-i dea instrucţiuni : După ce ai să scapi, ai face foarte bine să te duci în cătunul Derncleugh.

— Mii de tunete ! Păi aşezarea aia părăsită !

— Drace ! şi ce contează ? ! De-acolo poţi să-mi furi schiful meu, care se află tras pe plajă, şi pe-aci ţi-e drumul !... Dar trebuie să stai cuminte la The Point of Warroch pînă cînd vin să te văd.

— The Point of Warroch ? ! întrebă nedumerit Hateraick, al cărui chip se întunecă iar. Unde ? In peşteră ? Aş vrea oriunde, mai degrabă decît acolo... sînt strigoi pe-acolo !... lumea vorbeşte că bîntuie strigoii şi stafia lui revine mereu... Dar ***Donner und Blitzen !*** Nu mi-a fost mie frică de el cînd trăia, şi să mă tem acum cînd e mort ? Dracu să mă ia ! Nimeni n-o să poată spune vreodată că Dirk Hatteraick s-a temut de un cîine de vameş sau chiar de aghiuţă ! Aşadar, să stau acolo pînă cînd vii să mă vezi ?

— Da, da — îi răspunse Glossin. Şi-acum trebuie să-mi chem oamenii înăuntru. Şi făcu întocmai. Ascultă, Mac-Guffog, nu pot scoate nimic de la căpitanul Janson, cum îşi zice el, iar acum e prea tîrziu ca să-l transportăm la închisoarea comitatului. Nu există vreo cameră în castelul cel vechi care poate servi de celulă ?

— Cum să nu, este una acolo ; unchiul meu, conetabilul, a ţinut odată acolo un om închis vreme de trei zile pe cînd trăia bătrînul Ellangowan. Dar s-a iscat mare zarvă din pricina asta... şi faptul s-a judecat la tribunal în faţa unui complet de cincisprezece.

— Ştiu, ştiu, dar individul ăsta nu va rămîne acolo aşa de mult. E vorba doar de o singură noapte, îl pă-

— zeşti bine ca să-l pot cerceta din nou. Alături mai este o odăiţă ; tu şi oamenii tăi aprindeţi un foc zdravăn acolo şi am să vă trimit din belşug şi merinde, şi băutură ca s-o duceţi pe cinste. Dar să fim bine înţeleşi : încui cu grijă uşa camerei unde îl închideţi pe prizonier şi... ascultă bine : aveţi grijă să faceţi foc şi-n camera lui fiindcă e nevoie de aşa ceva pe o iarnă ca asta. Poate mîine se va hotărî să vorbească.

— Cu aceste instrucţiuni şi cu o mare cantitate de provizii şi băutură, judecătorul îşi trimise oamenii să stea de pază în vechiul castel, nădăjduind din toată inima că nu-şi vor petrece noaptea nici veghind şi nici rugîndu-se. Cît despre Glossin, putem fi siguri că nici el n-avea să petreacă o noapte liniştită. Situaţia în care se afla era dintre cele mai primejdioase, fiindcă tot ceea ce clădise în decursul unei vieţi de ticăloşii părea să se prăbuşească deodată. Se vîrî în pat să doarmă, dar multă vreme îşi răsuci capul pe pernă zadarnic. în cele din urmă adormi, dar somnul nu-i aduse odihnă, şi el îl visă pe fostul său patron... se făcea că-1 vede aşa cum arăta ultima oară, cu acea paloare de mort întipărită pe chip ; apoi deodată 4 se înfăţişă cu desăvîrşire schimbat, în toată vigoarea şi frumuseţea tinereţii, venind spre el ca să-l alunge din casa străbunilor săi. Pe urmă visă altceva : după ce rătăcise vreme îndelungată pe o întindere pustie acoperită doar de ierburi sălbatice, ajunse în cele din urmă la un han din care răzbăteau vocile unor cheflii, iar cînd păşi pragul, primul om pe care-1 zări acolo fu Frank Kennedy, cu faţa ciopîrţită şi plină de sînge, aşa cum fusese găsit pe plaja de la Warroch Point, dar cu o cană cu punci în flăcări. Apoi scena se schimbă într-o temniţă, unde îl auzi pe Dirk Hatteraiek, care fusese condamnat la moarte, spovedindu-se unui preot : „După ce îngrozitoarea faptă a fost săvîrşită, ne-am dus cu toţii într-o peştei'ă tainică din apropiere, cunoscută de un singur om din ţinut; am discutat ce să facem cu copilul şi ne-am hotărît să-l dăm ţiganilor, cînd am auzit strigătele şi chemările urmăritorilor. Un singur om a venit drept la grota noastră, şi acesta era omul care cunoştea taina peşterii, dar noi ni-1 făcusem tăinuitor şi i-am cumpărat tăcerea oferindu-i jumătate din valoarea bunurilor de contrabandă salvate. Urmînd sfatul dat de el, am dus copilul în Olanda, unde aveam complicii noştri, care au şi sosit în noaptea următoare să ne ia de pe coastă. Omul acela era...“

— Nu, nu-i adevărat! Minte ! N-am fost eu ! strigă Glossin, cu voce înăbuşită, zvîrcolindu-se în coşmarul său

— şi, căznindu-se să rostească aceste cuvinte de apărare cît mai clar, se trezi din somn.

— Era, desigur, propria lui conştiinţă din care izvorise toată această fantasmagorie nocturnă. Intr-adevăr, Glossin, cunoscînd mai bine decît oricare altul ascunzătorile contrabandiştilor, se dusese direct spre peştera lor — în vreme ce însoţitorii săi căutau în direcţii cu totul diferite — mai înainte de a afla despre asasinarea lui Kennedy, pe care el se aştepta să-l găsească prizonierul lor. Mersese glonţ spre ei, cu gînd să încerce o cale de împăcare, dar îi găsise după făptuirea sîngerosului omor, în prada unor spaime vinovate, căci furia care-i împinsese la crimă începuse să li se preschimbe în frică şi remuşcare (în afară de Hatteraick). Glossin, care pe vremea aceea era sărac şi plin de datorii, intrase pe sub pielea lui Bertram şi, cunoscîndu-i prea bine firea nechibzuită, nu vedea nici o opreliştе în calea îmbogăţirii sale pe seama moşierului, cu condiţia să scape de băiatul moştenitor, deoarece în acest caz moşia revenea în întregime tatălui slab şi risipitor. Ispitit deci de un cîştig imediat şi de perspectiva altor avantaje contingente, el acceptă şperţul pe care contrabandiştii, cuprinşi de groază, li-l oferiră şi conveni, sau mai degrabă încurajă, intenţia lor de a răpi copilul binefăcătorului său, care, dacă ar fi scăpat teafăr, era destul de mare ca să poată descrie scena sîngeroasă la care fusese martor. Singura scuză pe care ingeniozitatea lui Glossin putea s-o ofere conştiinţei sale era faptul că ispita fusese prea puternică şi venise prea brusc asupra lui, oferindu-i, dacă proceda astfel, tocmai avantajele la care mintea sa chibzuise îndelung, precum şi făgăduiala să-l scape din mizeria în care se zbătea şi care, altminteri, l-ar fi copleşit repede. Apoi, se străduia el să se justifice în sinea sa, nu fusese oare necesar să acţioneze în felul acesta chiar din grija pentru propria lui siguranţă ? Căci, într-o măsură oarecare, era la cheremul tîlharilor şi (pleda el cu tărie în faţa propriei sale conştiinţe), dacă le-ar fi respins oferta, cei pe care i-ar fi chemat în ajutor, deşi nu erau departe, poate n-ar fi putut sosi la timp ca să-l salveze din mîna unor scelerați care, iritaţi chiar de provocări mai mici, săvârşiseră crime.

— Frământat de aceste nelinişti izvorîte dintr-o conştiinţă vinovată, Glossin se trezi şi se uită afară. Era noapte. Priveliştea pe care noi am descris-o la începutul acestui volum se desfăşura acum acoperită de zăpadă, şi argintul întinderilor nemărginite şi strălucitoare dădea, prin con-

—

— trast, mării o nuanţă lividă şi mohorîtă. Un peisaj acoperit de omăt, deşi poate fi numit frumos, îţi trezeşte totuşi, prin asociere cu frigul şi cu pustietatea, un sentiment dezolant, straniu şi plin de deznădejde. Obiecte atît de familiare nouă pe o vreme obişnuită dispar sau îmbracă linţoliul alb care le dă o înfăţişare tainică, schimbîndu-le pînă într-atît, încît ni se pare că privim o lume necunoscută. Dar nu astfel de consideraţii bîntuiau mintea acestui om ticălos. Ochii lui se aţinteau asupra contururilor posomorite şi gigantice ale vechiului castel, unde, într-un turn lateral foarte mare, cu ziduri groase, străluceau două lumini : una la fereastra odăii ce slujea drept temniţă lui Hatteraick, cealaltă, la încăperea învecinată ocupată de paznicii lui. „Oare o fi scăpat ? Sau fi-va în stare s-o facă ? Te pomeneşti că oamenii ăştia or fi stînd tocmai acum de veghe, ei care n-au făcut-o niciodată mai înainte, numai ca să-mi desăvârşească nimicirea ? Dacă dimineaţa îl găseşte acolo, va trebui trimis la închisoare ; Mac-Morlan sau şeriful se vor ocupa de afacere... va fi descoperit... condamnat... şi, drept răzbunare, el va da totul în vileag.“

— în vreme ce aceste gînduri chinuitoare îi munceau mintea, Glossin observă cum una din lumini se micşorează, ca şi cum un obiect opac s-ar fi aşezat în calea razelor ei şi fereastră. Ce clipă emoţionantă ! „Şi-a scos cătuşele ! Meştereşte la gratii ! De bună seamă că sînt mîncate de rugină, trebuie să cedeze ! O, Doamne, au căzut afară, le-am auzit clinchetul, lovindu-se de zid sau de pietre ! Zgomotul nu va întîrzia să-i trezească pe paznici ! Furiile ar trebui să-l pedepsească pe olandezul ăsta neîndemînatic ! Dar iată că lumina se vede din nou arzînd ! L-au tras poate de la fereastră şi acum îl leagă fedeleş în cameră ! Nu ! S-a dat singur deoparte cînd a auzit zgomotul zăbrelelor căzînd ! E iar la fereastră ! Lumina a dispărut cu desăvîrşire din nou ! A sărit !“

— O bufnitură surdă ca aceea a unui corp ce cade de la înălţime în zăpadă îl vesti că Hatteraick a izbutit să scape şi, la puţin timp după aceea, Glossin zări o siluetă întunecată, ca o nălucă, furişîndu-se pe plaja ninsă şi ajungînd la locul unde se afla schiful. Dar noi temeiuri de spaime îl copleşiră. „Singur nu va fi în stare să-l împingă în apă — îşi zise Glossin — ar fi trebuit să mă duc şi eu ca să-i dau o mină de ajutor netrebnicului ! Dar nu ! Ah, a reuşit, slavă Domnului, şi iată şi vela întinsă în lumina lunii... briza îl împinge... ah, de i-ar trimite cerul o furtună să se ducă la fund cu barcă cu tot!“

—

— După această ultimă dorinţă exprimată aşa de cordial, Glossin continuă să vegheze urmărind barca ce înainta spre capul The Point of Warroch şi stătu aşa pînă cînd nu mai putu să zărească vela cenuşie profilîndu-se pe fundalul valurilor peste care luneca schiful. Mulţumit că cel puţin scăpase de o primejdie imediată, se duse, mult mai liniştit, să încerce să doarmă puţin pe perna-i vinovată.

— CAPITOLUL XXXIV

— Alungă-mi temerea şi scoate-mă
Din grota-nsîngerată ca să plec.

— Titus Andronicus

— A doua zi dimineaţă a fost mare alarmă şi zăpăceală printre poliţişti cînd au descoperit evadarea celui pe care îl păzeau. Mac-Guffog se înfăţişă înaintea lui Glossin, cu mintea năucită de brandy şi de spaimă şi se alese cu o dojană aspră pentru neglijenţă în timpul serviciului. Năduful judecătorului de pace părea că nu poate fi potolit decît numai prin prinderea din nou a evadatului pentru care el arăta mare zel, aşa că detectivul şi poliţiştii, bucuroşi să scape de prezenţa lui teribilă şi plină de furie, fură trimişi în toate direcţiile posibile (în afară, desigur, de cea bună). Glossin recomandă o cercetare atentă a părăginitului cătun din Derncleugh, fostul sălaş al ţiganilor, care cu diferite prilejuri fusese loc de mas peste noapte pentru vagabonzi cu cele mai felurite înfăţişări. După ce îşi împrăştie astfel copoii, el însuşi o luă grăbit pe cărările şerpuitoare ce străbat pădurea Warroch spre a-l întîlni şi a discuta cu Hatteraiek, de la care spera să afle, mai pe-ndelete decît îi îngăduise convorbirea lor din ajun, împrejurările privitoare la reîntoarcerea moştenitorului de Ellangowan pe meleagurile lui natale.

— Folosind şiretlicurile vulpii, care face largi ocoluri ca să scape de haita cîinilor, Glossin se străduia să se apropie de locul fixat pentru întîlnire într-un fel care să nu lase urme desluşite pe drumul străbătut de el. „Ah, de-ar da Dumnezeu să ningă — îşi zicea în sinea lui. tot uitîndu-se în sus — ca să-mi ascundă urmele paşilor!

— Fiindcă, de s-ar lua un poliţist după ele, m-ar urmări ea un copoi de rasă şi ar putea să ne surprindă. Trebuie să cobor pe plajă şi să fac pe dracu-n patra să mă furişez pe sub stînci.“

— Şi precum zise, Glossin coborî niţel cam anevoie de pe faleză şi înaintă greu, mergînd între stînci şi marea care se umfla din cauza fluxului. Era îngrijorat şi privea cînd în sus, spre a vedea dacă nu cumva îl pîndeşte vreunul ascuns printre stîncile de deasupra, cînd înspre mare, cu ochi neliniştiţi, temîndu-se să nu apară vreo barcă din care, de asemenea, ar fi putut fi zărit.

— Dar chiar aceste temeri au fost un răstimp înăbuşite, **şi** anume în clipa cînd Glossin **a** trecut pe lîngă locul unde fusese găsit cadavrul lui Frank Kennedy. Locul acela rămăsese însemnat de stînca ce se prăbuşise din marginea falezei de deasupra, fie o dată cu trupul celui ucis, fie după aceea. Pe suprafaţa stîncii se aflau acum încrustate cochilii mici, şi un veşmînt de ciucuri scurţi alcătuiţi din alge şi ierburi marine încîlcite o acopereau, dar chiar şi forma, şi compoziţia ei se deosebeau de ale celorlalte stînci ce zăceau presărate jur împrejur. Putem bănui deci, şi-aproape fără greş, că dacă Glossin s-ar fi plimbat de bunăvoie, niciodată **paşii** nu **l-ar fi** purtat spre acel loc fatal, astfel că, afllndu-se acum acolo pentru prima oară după cumplita nenorocire, scena de odinioară îi reveni în minte, cu toate amănuntele ei înspăknîntătoare. îşi aminti cum se strecurase **ca** un vinovat din ascunzişul învecinat şi cum se amestecase la iuţeală, dar şi ou multă grijă, printre oamenii îngroziţi care înconjurau trupul neînsufleţit, temîndu-se **ca** nu cumva să fie întrebat de unde vine. De asemenea, îşi mai aminti spaima lui vinovată care-1 împiedicase să se uite la însîngeratul spectacol. Strigătele înnebunite de durere ale patronului său s „Copilul meu ! Copilul meu !“ îi răsunau acum din nou în urechi.

— Doamne Dumnezeule ! exclamă el într-un moment de sinceritate. Oare merită toate lucrurile cîştigate de mine groaza acestei clipe şi miile de spaime şi temeri cumplite care de-atunci m-au chinuit într-una ? O, cum aş vrea ca să zac eu în locul unde a zăcut acel nefericit, iar el să fie sănătos şi teafăr ! Dar toate aceste remuşcări sînt acum de prisos !

— Încercînd, aşadar, să-şi înăbuşe simţămintele, el se furişă spre peştera care se afla atît de aproape de locul unde fusese găsită victima, încît contrabandiştii poate că şi auziseră, din ascunzătoarea lor, feluritele ipoteze

— emise de către cei prezenţi acolo cu privire la sfîrşitul lui Kennedy. Dar nimic nu era mai bine tăinuit decît intrarea în acest adăpost al lor. Gura peşterii, nu mai mare decît a unei vizuini de vulpe, se afla în faţa lanţului stîncos mascată de o stîncă neagră şi netedă. Spaţiul dintre această stîncă neagră şi celelalte era foarte îngust şi, fiind acoperit cu nisip şi cu tot felul de gunoaie, chiar oea mai minuţioasă cercetare n-ar fi dus la descoperirea peşterii, fără a da la o parte tot ceea ce fluxul îngrămădise în faţa ei. In scopul de a o ascunde şi mai bine, contrabandiştii care veneau aici, după ce intrau înăuntru, astupau intrarea cu ierburi şi alge marine, pe care le îngrămădeau la nimereală, ca şi cum ar fi fost aduse acolo de valuri. Dirk Hatteraick nu uitase nici el această preoauţie.

— Glossin, deşi om aspru şi îndrăzneţ, simţi cum îi bate inima şi cum îi tremură genunchii lovindu-se unul de altul, în clipa cînd se pregăti să intre în vizuina atîtor fărădelegi tainice, ca să vorbească cu un ticălos, pe care chiar el îl socotea, şi pe bună dreptate, ca pe unul dintre cei mai mişei şi depravaţi oameni. Singurul lui gînd mîngîietor era că Dirk n-avea nici un interes să-i facă vreun rău. Totuşi, înainte de a da la o parte ierburile marine ca să intre în peşteră, verifică încărcătura pistoalelor şi abia apoi, de-a buşilea, pătrunse în grotă. Deschizătura joasă şi îngustă, permiţînd intrarea unui om pe brânci, se lărgea după cîţiva metri într-o cavernă boltită de o lărgime considerabilă. Pardoseala peşterii, care se înălţa treptat, era acoperită cu nisipul cei mai fin. Mai înainte ca Glossin să se ridice în picioare, el şi auzi vocea răguşită dar scăzută a lui Hatteraick răsunînd prin hăul peşterii :

— Hagel und Donner'! Tu eşti ?

— Stai pe întuneric ?

— Pe întuneric ? Drace ! Sigur că da ! îi răspunse Dirk Hatteraick. De unde naiba aş avea lumină ?

— Am adus eu lumină — zise Glossin şi scoase un amnar cu care aprinse un mic felinar.

— Trebuie să facem şi un foc, fiindcă, dracu să mă ia,' am îngheţat bocnă.

— Ai dreptate, este cam rece aici — încuviinţă Glossin, aducînd cîteva vreascuri şi nişte doage de butoaie aproape putrezite care poate zăceau acolo de la ultima vizită în grotă a lui Hatteraick.

[1] Grindină și tunete (în limba germană în text), (n. t.)

—

— Rece, zici ? Lapoviţă şi grindină ! E un ger cumplit ! N-am murit de frig numai fiindcă m-am plimbat de colo pînă colo prin blestemata asta de peşteră şi mi-am păstrat moralul gîndindu-mă la chefurile noastre atît de vesele pe care le-am tras aici!

— Apoi, cînd flacăra începu să se înalţe zglobie, Hatteraiek se apropie, cu faţa lui pîrlită de soare, întinzîndu-şi mîinile mari şi osoase deasupra focului, la fel de lacom ca un om hămesit de foame. Lumina îi da în vileag trăsăturile aspre şi sălbatice, iar fumul pe care, în încercarea lui de a se încălzi, părea că-1 înghite pînă la sufocare, se învîrtea încolăcindu-se în jurul capului său, ca să se ridice apoi spre tavanul sur şi colţuros al grotei, de unde se strecura afară prin nişte crăpături tainice ale stîncilor, fără îndoială aceleaşi care permiteau aerisirea peşterii cînd fluxul, aflat la cota maximă, acoperea intrarea.

— Ţi-am adus şi niscai merinde — îi zise Glossin, scoţînd nişte carne rece şi o ploscă cu rachiu.

— Pe aceasta din urmă Hatteraiek o apucă lacom şi o duse la gură, iar după ce trase o duşcă bună, exclamă în extaz :

— ***Das schmackt'.*** E straşnic, îţi merge la inimă. Zicînd aceasta, începu să îngîne o frîntură de eîntec olandez de origină germană :

— Să beau bere şi rachiu,
— Să sparg geamuri, asta ştiu !
— Sînt chefliu şi beau mereu,
— Eşti chefliu şi bei mereu
Şi cînd facem tărăboi
Cine. e mai beat ca noi ?

— Că bine zice cîntecul, voiosul meu căpitan, strigă Glossin, străduindu-se să cînte şi el, cu acelaşi glas de petrecere :

— Gin cu vadra, vinul gîrlă,
— Sparge geamuri, pietre zvîrlă !
— Fiindcă sîntem trei fîrtaţi.
— Trei fîrtaţi bravi, ne-nfricaţi,
— Eu pe ţărm şi tu pe mare
Iar Jack la spînzurătoare !

[1] Grindină şi tunete (în limba germană în text), (n. t.)

— Aşa, scumpule ! Aşa-mi placi! Cred că ţi-a venit inima la loc ! Şi-acum hai să vorbim de trebşoara noastră !

— Trebşoara *ta,* nu a noastră, să-mi fie cu iertare — îi răspunse Hatteraick, ***Hagel und Donner !*** A mea am rezolvat-o cînd am scăpat de fiare !

— Ai răbdare, bunul meu amic ! Am să-ţi arăt că interesele noastre sînt exact aceîeaşi. Hatteraick tuşi scurt şi uscat în semn de neîncredere, dar Glossin, după o scurtă pauză, continuă : Cum s-a întîmplat de-ai lâsait băiatul să scape ?

— Cum să fie, ***Fluch und Blitzen***[1]***!*** N-a fost în seama mea. Locotenentul Brown l-a încredinţat unui văr de-aJ lui care se afla la casa de comerţ Vanbeest şi Vanbruggen de la Middleburgh şi, după ce i-a înşirat cîteva gogoşi despre felul cum l-a scăpat după o luptă cu rechinii, i l-a încredinţat ca să facă din el fecior de casă. Eu să-l fi lăsat să-mi scape ? Micul bastard ar fi înghiţit găluşca mai înainte ca să-mi poată căşuna vreo supărare !

— Bine, bine, dar ia spune-mi : a fost crescut să devină fecior de casă ?

— Aş de unde ! Plodul a ştiut să cîştige inima bătrînului şi acesta i-a dat propriul său nume, l-a învăţat să lucreze în oontoarul său şi apoi l-a trimis în India. Cred că ar fi vrut să-l aducă îndărăt în Anglia, dar nepotul lui i-a spus că acest lucru ne-ar da peste cap negoţul nostru pentru multă vreme şi i-a explicat că nu era bine ca băiatul să se întoarcă în Scoţia.

— Crezi că băiatul ştia ceva despre părinţii lui ?

— Drace! exclamă Hatteraick. De unde naiba vrei să-ţi spun ce ştie el acum ? Dar desigur că-şi aduce aminte cîte ceva din cele de odinioară. Cînd avea doar zece ani, a convins pe un alt drac de copil, un bastard englez ca şi el, să fure khanul lugherului meu, o barcă cum îi ziceţi voi, ca să se întoarcă în ţara lui, cum zicea el, blestematul ! Pînă să-l prindem, el şi ajunsese cu barca la Deurloo, afară din canal, şi mi-era teamă să nu mi-o scufunde.

— Ah, tare aş mai fi vrut să se întîmple aşa, cerule ! Dar să se fi dus şi el la fund o dată cu barca ! exclamă Glossin.

— Şi eu m-am supărat foc, încît, pe legea mea, i-am ars una, că mai-mai să-l omor, apoi l-am zvîrlit în apă, dar drăcuşorul înota ca o raţă ; aşa că l-am lăsat să înoate în urma bărcii, cam la o milă distanţă, ca să înveţe cum

[1] Blestem şi fulgere (în limba germană în text), (n. t.)

I Are gust bun (în limba germană în text), (n. t.)

— să se poarte, şi numai cînd a fost gata să se înece, l-am luat la bord. Da' i-am ars una drăcuşorului !... Şi-acum cînd a trecut apa, negreşit că n-o să te lase în pace ; de cînd era numai de o şchioapă avea în el iuţeala fulgerului şi tăria tunetului.

— Cum a făcut de s-a întors din India ?

— De unde să ştiu ? Casa de comerţ de acolo a dat faliment şi asta ne-a dat nouă, tuturor celor din Middleburg, o grea lovitură. Iată de ce am fost trimis aici, ca să văd dacă mai pot învîrti vreo afacere cu vechile mele cunoştinţe, fiindcă noi ştim că poveştile vechi sînt clasate şi date uitării. Aşa că am făcut un negoţ frumuşel în ultimele două călătorii, dar ăst pungaş prost de Brown, iute de picior ca un ogar, s-a vîrît unde nu-i fierbe oala şi s-a lăsat ucis ca un dobitoc de către colonel.

— Cum, tu n-ai fost cu ei atunci ?

— Sigur că n-am fost, pe toţi dracii! Nu mă tem de nimic, dar casa era prea departe de ţărm şi mi s-ar fi putut lua urma.

— Ai dreptate ! Dar să revenim la tînăr.

— Da, da, ***Donner und Blitzen !*** Tu ai însă treabă cu ***el*** — zise căpitanul.

— De unde ştii că se află pe meleagurile noastre ?

— Păi foarte simplu : l-a văzut Gabriel în regiunea dealurilor.

— Gabriel ? Şi cine mai e şi ăsta ?

— Un flăcău ţigan, oare acum vreo optsprezece ani a fost luat cu sila la muncă şi apoi urcat pe bordul unui şlep al marinei de război comandat de blestematul ăla de Prichard. El a fost acela care a venit la ţărm şi ne-a prevenit că vasul ***Rechinul*** ne va ataca în ziua fixată de Kennedy şi tot el ne-a spus cum Kennedy a fost acela care a cerut ajutorul vasului. Ţiganii şi Kennedy avuseseră o mică răfuială între ei. Gab ăsta a mers în Indiile Răsăritene pe acelaşi vas cu tînărul care te interesează şi, drace, îl cunoaşte foarte bine, deşi celălalt habar n-a avut de el. Gab s-a ferit tot timpul să fie văzut de el, mai ales că dezertase din marina britanică şi luptase pentru Olanda contra Angliei. El ne-a trimis vorbă numaidecît ca să ştim că tînărul se află aici, deşi lucrul ăsta nu prea ne privea pe noi.

— Aşadar, e adevărat şi cît se poate de serios. Se află aici, Hatteraick... mai spune-mi o dată ca între prieteni — îl rugă Glossin.

—

— ***Wetter und Donner***[I]***!*** Da, aşa e ! Drept cine mă iei ?

— „Drept un scelerat nesăbuit şi însetat de sînge" —

— gîndi Glossin în sinea lui, dar tare spuse altceva :

— Şi care dintr-ai voştri a tras în tînărul Hazlewood ?

— ***Sturm-Wetter***[II] ! zbieră căpitanul. Crezi că am înnebunit ? Nici unul dintr-ai ***noştri.*** Dumnezeule, sîntem atît de hăituiţi pe meleagurile astea de cînd cu nebunia aia blestemată a lui Brown, cînd a atacat, cum zici tu, casa Woodbourne !

— Păi mi s-a spus că tocmai Brown l-a împuşcat pe Hazlewood ! zise Glossin.

— Nu-i adevărat, ţi-o jur, fiindcă el zace la şase picioare sub pămînt la Derncleugh şi a fost îngropat în ajunul zilei cînd s-a întâmplat isprava ! O mie de draci, omule, crezi că a putut să iasă din groapă ca să mai împuşte un om ?

— Aici, lui Glossin îi trecu prin minte o idee care începea să pună ordine în zăpăceala din mintea lui !

— Ascultă, nu mi-ai spus tu că şi iuncherul sau tînărul cum îi zici tu, e cunoscut sub numele de Brown ?

— Brown ? Da... Vanbeest Brown, bătrînul Vanbeest Brown de la firma noastră Vandeest şi Vanbruggen i-a dat numele lui... el a vrut aşa.

— Atunci —.strigă Glossin, frecîndu-şi mîinile — el este cel care a făptuit această crimă. O, cerule, el este !

— Şi ce ne priveşte pe noi asta ? ! întrebă nedumerit Hatteraiek.

— Glossin tăcu, şi mintea lui isteaţă în a găsi soluţii căuta un nou plan, apoi se apropie de contrabandist şi-i spuse cu un aer confidenţial :

— Nu pricepi, scumpul meu Hatteraiek, că principalul nostru interes este să ne debarasăm de acest tînăr ?

— Hm ! mirii neîncrezător Dirk Hatteraiek.

— Asta nu înseamnă — continuă Glossin — că am cea mai mică dorinţă să i se întîmple ceva rău... afară numai dacă nu se va putea altfel. Ei bine, acum el poate fi deferit justiţiei atît pentru faptul că poartă acelaşi nume cu locotenentul tău, care a fost amestecat în atacul de la Woodbourne, cît şi pentru că a tras în tînărul Hazlewood cu intenţia de a-1 răni sau omorî.

— Da, da — îi replică Dirk Hatteraiek — dar la ce crezi că vor duce toate acestea ? O să fie pus în libertate de îndată ce îşi va arăta adevărata identitate.

I Vreme rea şi tunete (în limba germană în text), (n. t.)

II Vreme furtunoasă (în limba germană în text), (n. t.)

—

— Adevărat, dragă Dirk, judeci bine, amicul meu Hatteraick ! Dar există destule motive pentru a-1 închide un timp pînă cînd va aduce actele necesare din Anglia sau din altă parte. înţelegi, bunul meu amic ? Cunosc legea, căpitane Hatteraick, şi îmi voi asuma răspunderea, eu, Gilbert Glossin de Ellangowan, judecător de pace în acest comitat, de a-i refuza eliberarea pe cauţiune chiar dacă ar oferi cele mai bune cauţiuni din Scoţia, pînă cînd nu va fi cercetat a doua oară... Ei bine, unde crezi că-1 vom închide ?

— ***Hagel und Wetter***[1] ***!*** Ce mă interesează pe mine ?

— Stai niţeluş, amice, nu te pripi ! Ai să vezi că te Interesează. Ştii tu că bunurile care ţi-au fost luate şi duse la Woodbourne se află acum la vama din Portanferry ? (un mic tîrg de pescari). Ei bine, îl voi închide pe tînăr...

— Cînd o să-l prinzi ?

— Da, da, cînd îl voi prinde, lucru care n-o să dureze mult. Am să-l închid la închisoarea care ştii prea bine că se află lîngă vamă.

— Ştiu, Rasp-house, o cunosc prea bine !

— Voi avea grijă ca tunicile roşii[2] să fie împrăştiate prin comitat; vei debarca noaptea, cu echipajul lugherului tău, îţi vei lua îndărăt toate mărfurile confiscate şi-l vei lua şi pe tînăr cu voi la Flushing. Nu-i aşa că planul e bun ?

— Da. am să-l duc — zise căpitanul. Am să-l duc la Flushing sau... în America ?

— Da, da, bunul meu amic !

— Sau la Jericho ?

— Unde vei vrea.

— Ori mai bine să-i dau un brînci peste bord ?

— Nu, nu te sfătuiesc să foloseşti violenţa.

— Nu, nu... Laşi la alegerea mea... ***Sturm-Wetter!*** Te cunosc de mult. Dar, ia ascultă : ce cîştig eu, Dirk Hatteraick, din afacerea asta ?

— Cum, ce cîştigi ? N-ai oare aceleaşi interese ca şi mine ? îi zise Glossin. Ga să nu mai vorbesc de faptul că ţi-am dat drumul în dimineaţa asta.

— Tu mi-ai dat drumul ? Tunete şi mii de draci ! Eu singur am fugit. De altfel, şi ăsta era un lucru care îţi

1 Grindină şi vreme rea (în limba germană în original), (n. t.)

3 Numire dată soldaţilor englezi, după culoarea uniformei lor. (n. t.)

4 folosea ca să nu te dau de gol, şi-apoi toate s-au întâmplat aşa demult, că mai-mai am şi uitat! Ha, ha, ha!

— Taci din gură, nu ne arde de glume acum. N-o să zic nu, cînd o fi vorba să-ţi fac un dar frumos... dar este şi interesul tău în joc, nu numai al meu !

— Ce tot îndrugi că este afacerea ***mea*** ? N -ai pus ba mîna pe întreaga moşie a tînărului în locul lui ? Dirk Hatteraick n-a primit nici măo[a]r un gologan din veniturile ei [1]

— Linişteşte-te, linişteşte-te ! Iţi spun că această afacere este în folosul amîndorura !

— Cum, vrei să-mi dai jumătate din moşie ?

— Ce zici ? ! Jumătate din moşie ? ! Poate că vrei să-ţi faci şi-un conac lînpă al meu si să devii şi baron pe lîngă toate astea ? !

— ***Sturm-Wetter !*** Nu, nici vorbă ! Dar ai putea să-mi dai jumătate din valoarea ei, în bani vreau să zic. Să trăiesc alături de tine ? Nici nu mă gîndesc. O să-mi fac o casă frumoasă, numai a mea, lîngă digul din Middleburgh. cu o grădină cu flori ca a unui burgmaistru !

— O. da, şi cu un leu de lemn la poartă, şi o santinelă zugrăvită pe zidul grădinii, cu o pipă în gură ! Dar ascultă-mă, Hatteraick, la ce-ţi vor folosi toate lalelele, şi grădina cu flori, şi casa cea frumoasă din Olanda, dacă vei fi spînzurat aici în Scoţia ?

5 Chipul lui Hatteraick se întunecă :

— Ce zici, drace ? Să fiu spînzurat ? !

— Da, spînzurat, domnule căpitan ! Numai dracul ar mai putea să te salveze, Dirk Hatteraick, de la spînzurătoare pentru asasinare şi răpire de copii, dacă tînărul Ellangowan se va stabili în această ţară sau dacă se va întîmpla ca viteazul căpitan să fie prins pe cînd se îndeletniceşte cu negoţul lui aşa de cinstit! Şi pot să-ţi mai spun un lucru, care se discută mult între noi, judecătorii de pace : că înaltele puteri europene ar putea, ca să îndatoreze pe noii lor aliaţi, să consimtă la extrădarea unui om acuzat de crime aşa de grave, chiar dacă el nu s-ar mai mişca din Olanda.

— ***Hagel, Blitzen und Donner !*** Mă îndoiesc că spui adevărul !

— Numai că eu — continuă Glossin, dîndu-şi seama că reuşise să-l impresioneze pe căpitan, aşa cum dorise — ştiu să mă port. Şi zicînd aceasta îi strecură în mîna lui Hatteraick, care nu se împotrivi, o bancnotă de oarecare valoare.

6 :— Asta-i tot ? întrebă contrabandistul. Tu ai luat jumătate din valoarea încărcăturii unei corăbii numai ca să nu ne torni, şi în plus ţi-am făcut şi treaba cu copilul !

— Păi, bunul meu amic, uiţi că-n cazul de faţă, o să vă luaţi îndărăt toate mărfurile ?

— Da, da, dar cu riscul să ne rupem gîtul... putem face asta şi fără ajutorul tău.

— Mă cam îndoiesc, căpitane Hatteraiek — îi răspunse Glossin, cu răceală — fiindcă, altminteri, vei găsi probabil o duzină de tunici roşii la vamă, pe care numai eu, dacă ne învoim asupra acestei afaceri, pot să le îndepărtez. Haide, haide, voi fi generos, dar trebuie şi tu să ai o conştiinţă.

— Să mă ia dracu, da' asta mă-nfurie mai mult ca toate ! Tu furi şi ucizi şi vrei ca eu să prad şi să omor, sau să fur copii, şi asta mereu, iar pe urmă, ***Hagel und Windsturm***[1]***1,*** îmi vorbeşti de conştiinţă. Nu poţi să găseşti alt mijloc ca să scapi de flăcăul ăsta nenorocit ?

— Nu, domnul meu. Acum îl las pe seama ta...

— Pe seama mea ? Pe seama oţelului şi a prafului de puşcă ! Ei bine, ce trebuie să se facă, să se facă ! Dar tu ştii prea bine cum o să se sfîrşească povestea asta.

— O, scumpul meu amic, ţi-am spus că sînt încredinţat că nu va fi nevoie de violenţă.

— Violenţă ! strigă căpitanul, cu un fel de geamăt. Aş vrea să ai şi tu coşmarurile pe care le-am avut eu cînd am venit aici, în vizuina asta, şi am încercat să dorm printre algele uscate de mare. Mai întîi l-am văzut pe blestematul ăla întins acolo, cu oasele sfărîmate, cu trupul zdrobit, aşa cum arăta după ce-am prăvălit stîncă de sus peste el... ha, ha, ai fi jurat că şade lungit jos chiar în locul unde stai, zvîrcolindu-se ca un broscoi călcat în picioare, şi după aia...

— Taci din gură, amice ! îi curmă vorba Glossin. Ce înseamnă toate prostiile astea pe care le-ndrugi ? Dacă ţi s-a făcut inima cît un purice, atunci jocul s-a sfîrşit, asta-i tot, jocul s-a sfîrşit pentru noi amîndoi.

— Să mi se facă inima cît un purice ? Mie ? Mie nu mi-e frică de nimeni pe lumea asta, fie el om sau diavol.

7 '— Atunci e bine, hai, mai bea o duşcă ! Bea, să ţi se-ncălzească şi inima ! Şi acuma spune-mi, mai e cu tine vreunul din vechiul tău echipaj ?

— Nu, nici unul... Au murit toţi; împuşcaţi, spînzuraţi, înecaţi sau i-a luat dracu. Brown era ultimul, toţi

[1] Grindină şi vijelie (în limba germană în text), (n. t.)

8 au murit afară de ţiganul Gab, dar şi el a părăsit ţara pentru un pumn de arginţi... însă el o să tacă fiindcă-i şi pielea lui în joc... şi-apoi bătrîna Meg, mătuşi-sa, o să-l povăţuiasеă să-şi ţină gura şi să nu-i dea de gol
9 pe ai ei.

— Care Meg ?

— Meg Merrilies, vrăjitoarea aia ţigancă, o bătrînă talpă a iadului !

— Mai trăieşte ?

— Da.

— Şi s-a aciuat pe aici prin partea locului ?

— Da, prin partea locului. A fost la cătunul Derncleugh şi-a stat de veghe la căpătîiul lui Vanbeest Brown, mai deunăzi noapte, cu doi dintre oamenii mei şi cu cîţiva dintre blestemaţii ei de ţigani !

— Şi ea e una care ar putea să ne dea de gol. Crezi că-şi va ţine gura ? Ce zici ?

— Ea? Niciodată nu va vorbi... a jurat pe somon[I] că dacă nu-i facem băieţelului nici un rău, ea nu va spune nimănui cum a murit vameşul. Şi aşa a fost, omule, fiindcă atunci, cum eram tare înfierbântat, i-am creştet braţul cu sabia mea scurtă, iar cînd au arestat-o şi au sucit-o pe toate părţile, aici, în oraşul nostru, ei bine, drace ! bătrîna Meg s-a arătat tare ca oţelul !

— Aşa o fi, dacă zici tu — replică Glossin. Şi totuşi, dacă ai duce-o şi pe ea la Zealand sau Hamburg sau... sau în orice altă parte, ştii tu unde, cred c-am răsufla mai uşuraţi.

10 Hatteraick sări drept în picioare şi, măsurîndu-1 pe Glossin din tălpi şi pînă-n creştet, îi zise :

— Nu ţi-am văzut încă piciorul de ţap, dar trebuie să fii chiar dracu în carne şi oase !... Ştii oare că Meg Merrilies este în relaţii mai bune cu Koboldul[II] decît eşti tu ?... Da, da, aşa este... Niciodată n-am avut o vreme mai proastă pe mare decît atunci cînd am rănit-o şi i-a curs sînge. Nu şi nu, cu ea nu mai vreau să am de-a face... este o vrăjitoare... ba aş zice chiar un soi de diavoliţă... dar asta o priveşte. ***Donner und Wetter !*** Nu mă bag şi nu m■■•amestec... treaba **ei** ce face ! Cît despre cealaltă propunere... ei bine, dacă negoţul nu va avea nimic de suferit, am să te scap de tânăr, dacă îmi vei trimite vorbă de îndată ce l-ai pus sub lacăt

I Marele şi inviolabilul jurămînt al triburilor nomade, (n. a.)

II Spiritul răului (în limba germană în text), (n. t.)

—

— Ca să nu mai lungim vorba, vom mai spune doar că, sfătuindu-se în şoaptă, cei doi vrednici complici puseră la cale noua lor afacere şi se învoiră cum să ţină legătura unul cu celălalt, hotărînd ascunzătoarea unde Glossin putea să afle veşti de la Hatteraick. Cît despre rămînerea lugherului pe coastă, acest lucru era lipsit de primejdie, deoarece nici o corabie a regelui nu se afla în anotimpul acela pe acolo.

— CAPITOLUL XXXV

— Sînteţi unul dintre cei care nu l-aţi mai servi pe
Dumnezeu dacă dracu v-ar cere-o. Iar voi, fiindcă
vrem să vă facem un serviciu, ne numiţi tîlhari.

— Othello

— Cînd Glossin s-a întors acasă, a găsit acolo, printre alte scrisori şi acte ce-i fuseseră trimise, şi una de o considerabilă importanţă. Era semnată de domnul Protocol, un avocat din Edinburgh, şi adresată lui în calitate de reprezentant al decedatului Godfrey Bertram, cavaler de Ellangowan, şi al rudelor lui; avocatul îi anunţa moartea subită a doamnei Margaret Bertram de Singleside, cerîndu-i totodată să-şi informeze clienţii despre acest fapt, pentru ca, în cazul cînd ei ar socoti de cuviinţă, să trimită pe cineva care să le reprezinte interesele la deschiderea testamentului răposatei. Domnul Glossin îşi dădu seama pe dată că autorul scrisorii nu era la curent cu ruptura care avusese loc între el şi decedatul său patron. Moşia răposatei doamne ar fi trebuit, în mod legal, aşa cum prea bine ştia, să revină Luciei Bertram, dar existau o mie de şanse faţă de una singură ca bătrîna doamnă să-i fi schimbat destinaţia. Imediat, mintea lui isteaţă trecu în revistă toate probabilităţile şi consecinţele ce ar decurge din această scrisoare pentru a vedea ce avantaj personal ar putea el să tragă de pe urma înştiinţării, dar, în cele din urmă, nu găsi o soluţie pentru a se folosi direct de ea, în afară de faptul că ar putea s-o utilizeze pentru a-şi redobîndi reputaţia sau, mai bine zis. pentru a-şi crea una nouă, fiindcă văzuse ce greu e să

[3] *A şti să te porţi* (în limba franceză în text), (n. t.)

— trăieşti lipsit de respectul semenilor şi probabil că avea să simtă acest lucru şi mai profund. „Ar trebui să ştiu pe ce mă bizui — gîndi el — pentru că, dacă iese prost afacerea cu Dirk Hatteraiek, să-mi atrag cel puţin simpatia oamenilor." Dar ca să fim drepţi cu Glossin, deşi rău din fire, oum îl ştim, simţea poate şi el o oarecare dorinţă de a-i da domnişoarei Bertram o compensaţie cît de mică pentru imensa nedreptate făcută familiei sale, bineînţeles dacă interesul lui n-ar fi venit în conflict cu cel al fetei. Aşa că se hotărî ca a doua zi chiar, dis-de-dimineaţă, să plece la Woodbourne.

— însă hotărîrea lui fusese luată doar după o oarecare şovăire, căci simţea o aversiune nemaipomenită să dea ochii cu colonelul Mannering, cum se întîmplă întotdeauna cînd frauda şi mişelia înfruntă onoarea şi cinstea. Dar avea mare încredere în acea artă numită ***savoir faire***\ Nu-i lipseau unele calităţi cu care natura îl înzestrase şi talentele lui nu se mărgineau numai la pregătirea profesională. De mai multe ori, în diferite perioade, trăise destulă vreme în Anglia, şi manierele sale nu aveau nimic de-a face nici cu rusticitatea celor de la ţară, nici cu pedanteria profesională ; aşa că era deosebit de îndemânatic, ştiind şi cum să se poarte, şi cum să convingă oamenii, aceste talente fiind însoţite şi de un tupeu imperturbabil pe care căuta să şi-l ascundă sub masca unei comportări simple şi fireşti. încrezător în sine, el se îndreptă deci spre Woodbourne, unde ajunse pe la orele zece dimineaţa şi ceru să vorbească cu domnişoara Bertram.

— Nu spusese cum îl cheamă, socotind că e mai bine să ajungă mai întîi la uşa încăperii unde se servea micul dejun şi apoi să-şi anunţe numele. Acolo, servitorul, după dorinţa lui, anunţă cu glas tare :

— Domnul Glossin doreşte să vorbească cu domnişoara Bertram.

— Lucy, reamintindu-şi ultima scenă care pusese capăt vieţii tatălui ei, se făcu palidă ca o moartă şi, aproape pierzîndu-şi cunoştinţa, fu dt pe ce să se prăvălească de pe scaunul pe care şedea. Văzînd că i se face rău, Julia Mannering sări în ajutorul ei şi o scoase afară din cameră. Mai rămăseseră acolo colonelul Mannering, Charles Hazlewood, cu braţul susţinut într-o eşarfă, şi Dominie, cu chipul întunecat şi fulgerîndu-1 din ochi,

[3] *A şti să te porţi* (în limba franceză în text), (n. t.)

— ceea ce arăta atitudinea-i profund ostilă la vederea lui
— Glossin.

— Acest „onest“ gentleman, deşi oarecum dezorientat de efectul produs de apariţia sa, înaintă cu încredere şi îşi exprimă speranţa că prezenţa lui nu a deranjat doamnele. Colonelul Mannering, pe un ton politicos şi direct, remarcă doar că nu ştie cărui fapt are onoarea de a prirni o vizită din partea domnului Glossin.

— Hm ! Hm ! îşi drese el vocea. Mi-am luat libertatea de a cere s-o văd pe domnişoara Bertram, domnule colonel Mannering, în legătură cu o chestiune care o interesează personal.

— Dacă aceasta ar putea fi comunicată domnului Mac-Morlan, care acţionează ca avocat al ei, cred, domnule, că această comunicare ar fi mult mai plăcută pentru domnişoara Bertram.

— Vă cer iertare, domnule colonel — zise Glossin, făcînd o încercare disperată de a se comporta cît mai degajat — sînteţi un om de lume ; există anumite cazuri cînd lucrul cel mai prudent este să tratezi direct cu persoanele respective.

— Atunci — replică Mannering, cu un aer ce vădea repulsia lui faţă de acest individ — dacă domnul Glossin îşi va da osteneala de a pune într-o scrisoare ceea ce are de comunicat, mă voi strădui ca domnişoara Bertram să acorde celor scrise atenţia cuvenită.

— Desigur — se bîlbîi Glossin — dar sînt împrejurări cînd o convorbire ***viva voce*\..** Hm ! înţeleg... îmi dau seama. Domnul colonel Mannering are împotriva mea anumite prejudecăţi care-1 fac să considere vizita mea ca ceva nepotrivit, dar mă adresez din nou raţiunii lui, dacă este bine să mă respingă fără măcar să ştie scopul vizitei mele şi cît de importantă poate fi comunicarea mea pentru tînăra lady, pe care domnia sa o onorează cu protecţia sa.

— Desigur, domnule, nu am nici cea mai mică intenţie de a proceda astfel — replică Mannering. Mă voi duce să aflu dorinţa domnişoarei Bertram cu privire la această chestiune şi o voi aduce la cunoştinţa domnului Glossin, dacă dînsul dispune de timpul necesar pentru a aştepta răspunsul.

— Zicînd aceasta, părăsi camera.

— Glossin stătea în picioare în mijlocul încăperii. Colonelul Mannering nu-i făcuse nici cel mai mic semn pen-

[1] *Prin viu grai* (în limba latină în text), (n. t.)

— tru a-1 pofti să ia loc şi el însuşi rămăsese în picioare în tot timpul acestui scurt dialog. Totuşi, de îndată ce colonelul părăsi salonul, Glossin trase un scaun şi se lă-să pe el, cu un aer ce vădea pe jumătate stânjeneală şi pe jumătate obrăznicie. Simţi tăcerea celorlalţi ca ceva apăsător şi plin de dispreţ, aşa că se hotărî să o curme :

— Frumoasă zi, domnule Sampson.

— Dominie nu-i răspunse decît cu un fel de mormăit care aducea şi a încuviinţare, dar şi a bombănit indig-nat.

— N-aţi mai venit pe la noi, domnule Sampson, ca să vă vizitaţi vechile cunoştinţe de la Ellangowan. Aţi fi gă-sit majoritatea vechilor locuitori ai moşiei tot acolo. Am prea mult respect faţă de fosta familie care a stăpînit domeniul pentru a-i alunga, chiar dacă motivul amelio-rării funciare este pe deplin justificat. Pe lîngă aceas-ta, nu stă în firea mea... nu-mi place aşa ceva. Apoi cred în sfînta scriptură, care condamnă cu osebire pe cei care-i asupresc pe săraci sau le iau ţarinile...

— Sau pe cei care mănîncă averea orfanilor — a-dăugă. indignat la culme, Dominie. ***Anathema", Mara-natha***[I] ***!***

— Şi zicînd acestea, se ridică, îşi puse sub braţ volu-mul in-folio pe care îl răsfoia şi părăsi camera, cu pas apăsat şi maiestuos ca un grenadier.

— Domnul Glossin, deloc deconcertat, sau cel puţin dîndu-şi seama că nu trebuie să lase această impresie, se întoarse spre tînărul Hazlewood, care părea cufundat în citirea unui ziar, şi i se adresă cu vorbele s

— Ceva noutăţi interesante, domnule ?

— Hazlewood îşi ridică ochii, se uită la el şi-i împinse

— ziarul, la fel cum procedezi cu un străin la cafenea, apoi se sculă de pe scaun, cu gînd să părăsească şi el încă-perea.

— Vă rog să mă scuzaţi, domnule Hazlewood, dar nu mă pot abţine să nu vă mărturisesc bucuria pe care o simt văzînd că aţi scăpat atît de uşor din acel inci-dent infernal. Acestor cuvinte li se răspunse doar prin-tr-o înclinare uşoară şi ţeapănă a capului, cît se poate de rece şi ostilă. Totuşi omul legii se simţi încurajat şi continuă : Pot să v-asigur, domnule Hazlewood, că pu-

I Maran atha (Domnul nostru vine) în limba aramaică în original (n.t.)

—

— ţine persoane au depus atîta interes pentru elucidarea acestui atac, cum am depus eu. şi am făcut-o atît de dragul acestui ţinut cît mai ales ţinînd seama de consideraţia mea deosebită pentru familia dumneavoastră, care are un rang aşa de înalt; într-adevăr, un rang aşa de înalt, îneît. deoarece domnul Featherhead îmbătrîneşte şi fiindcă se vorbeşte că vrea să se retragă la Chiltern Hundreds, renuntînd la scaunul său în parlament, cred că ar merita să vă îngrijiţi din timp de această problemă. Vă vorbesc ca un prieten, domnule Hazlewood, şi ca unul care cunoaşte legile, iar dacă aţi vrea să vă consultaţi puţin cu mine...

— Vă cer iertare, domnule, dar nu am nimic în vedere, în care asistenţa domniei voastre mi-ar fi utilă.

— O, foarte bine.. poate aveţi dreptate, mai este destul timp şi îmi place să văd că un tînăr gentleman este prudent Dar fiindcă am vorbit de rana pe care aţi primit-o., cred că am cheia dezlegării acestei enigme... cred că o am... şi voi face tot posibilul ca individul să fie pedepsit cum trebuie...

— Vă cer iertare, domnule încă o dată vă cer iertare. dar zelul domniei voastre întrece dorin'ele mele. Am toate motivele să cred că rana mea s-a datorat unui accident... în mod sigur nu a fost ceva premeditat. Dacă ar fi fost vorba de nerecunoştinţa sau de un atac premeditat, dacă aţi găsi pe cineva care s-a făcut vinovat de aceste lucruri, atunci, desigur, resentimentul meu ar fi la fel de fierbinte ca al vostru.

— Acesta a fost răspunsul lui Hazlewood.

— „Un nou eşec — se gîndi Glossin — trebuie să încerc pe alt teren. “

— într-adevăr. domnule, aţi vorbit ca un nobil ! Nici eu nu aş avea mai multă milă pentru un om nerecunoscător decît aş avea pentru un sitar. Dar acum să vorbim de vînătoare (acesta era un fel de a schimba conversaţia, pe care Glossin îl învăţase de la fostul său patron) V-am văzut adesea cu puşca şi sper că în curînd veţi putea ieşi din nou la cîmp Am mai băgat de seamă că vă mărginiţi totdeauna să vînaţi numai pe domeniul Hazlewood Sper. scumpul meu domn. că pe viitor nu veţi mai avea nici un scrupul ca să nu vînaţi şi pe moşia Ellangowan. pe malul celălalt al pîrîului Hazleshaws-burn. fiindcă sînt convins că la mine este locul cel mai prielnic pentru vînătoarea sitarilor, deşi, nu-i vorbă, şi celălalt mal este excelent.

— Cum şi această ofertă a primit din partea tînăralui numai o înclinare a capului, rece şi rigidă, Glossin fu silit să tacă, astfel că se simţi uşurat cînd colonelul Mannering se întoarse.

— Mi-e teamă că v-am făcut să cam aşteptaţi, domnule — zise el, adresîndu-se lui Glossin. Aş fi dorit s-o pot convinge pe domnişoara Bertram să vă vadă, întrucît, după părerea mea, obiecţiile pe care le are împotriva voastră ar fi trebuit să cedeze în faţa necesităţii de a auzi cu propriile sale urechi ceea ce afirmaţi că este aşa de important, încît numai ei i se poate aduce la cunoştinţă. Dar mi-am dat seama că evenimentele care au avut loc destul de recent şi care nu sînt uşor de uitat au făcut-o aşa de puţin doritoare de a sta de vorbă cu domnul Glossin, încît ar fi fost o cruzime să mai insist în favoarea unui astfel de lucru. Ea m-a însărcinat să ascult ordinele sau propunerile lui sau, pe scurt, orice el ar dori să-i comunice.

— Hm, hm — mîrîi nemulţumit Glossm — îmi pare rău, domnule, îmi pare chiar foarte rău, domnule colonel Mannering, că domnişoara Bertram ar putea presupune... că s-ar putea gîndi la orice fel de prejudiciu, pe scurt... că i-ar trece prin gînd un astfel de lucru în ce mă priveşte... *

— Domnule — îl întrerupse inflexibilul colonel — acolo unde nu s-a formulat nici un fel de acuzaţie făţişă, scuzele sau explicaţiile sînt de prisos. Aveţi vreo obiecţie de a-mi comunica mie, ca tutore temporar al Luciei Bertram, circumstanţele care credeţi că o interesează ?

— Nici una, domnule colonel Mannering ; ea nu putea să-şi aleagă un prieten mai respectabil sau unul cu care eu, în particular, aş dori mai nerăbdător să stau de vorbă în mod sincer.

— Fiţi, vă rog, aşa de bun, domnule, şi treceţi la fapte — îi recomandă colonelul.

— Aşadar, domnule... dar nu este deloc uşor să spui totul deodată... nu-i nevoie ca domnul Hazlewood să părăsească încăperea... îi doresc atîta bine domnişoarei Bertram, încît. dacă s-ar putea, aş vrea ca toată lumea să audă cele ce am de spus.

— Prietenul meu, domnul Charles Hazlewood, nu va fi probabil aşa de curios, domnule Glossin, să asculte ceea ce nu-1 priveşte... şi acum că a plecat şi ne-a lăsat singuri, vă rog fiţi scurt şi explicit în cele ce a-

— veţi de spus. Sînt'soldat, domnule, şi întrucâtva nerăbdător cu formulele şi introducerile.

— Zicînd acestea, se rezemă cu nădejde de scaun, aşteptînd comunicarea domnului Glossin.

— Fiţi bun şi uitaţi-vă la scrisoarea aceasta — vorbi Glossin şi puse epistola lui Protocol în mîna colonelului, socotind că acesta este drumul cel mai scurt de a-i aduce la cunoştinţă cele necesare

— Colonelul o citi şi i-o înapoie după ce notă cu creionul numele expeditorului în agenda sa.

— Acest fapt, domnule, mi se pare că nu cere multă discuţie. Voi avea grijă ca interesele domnişoarei Bertram să fie apărate.

- — Dar, domnule... dar, domnule colonel Mannering

— se grăbi Glossin — mai este aici o chichiţă pe care nimeni altul, în afară de mine, n-ar putea s-o explice. Această lady... această Margaret Bertram, aşa cum ştiu cu certitudine, a făcut un testament olograf, lăsînd toată averea ei Luciei Bertram pe cînd ea locuia cu vechiul meu prieten domnul Bertram, la Ellangowan. Dominie, fiindcă acesta este numele cu care decedatul meu prieten îl chema întotdeauna pe acest foarte respectabil bărbat care este domnul Sampson, el şi cu mine am fost martori la semnarea acestui testament. Şi ea avea tot dreptul pe vremea aceea să încheie un astfel de act, fiindcă era proprietara moşiei Singleside chiar de pe a - tunci, deşi fusese luată cu arendă pe viaţă de o soră mai mare. Aceasta a fost dorinţa ciudată **a** bătrînului lor tată, moşierul de Singleside, să asmuţă pe cele două pisici, fiicele lui, una împotriva celeilalte, ha, ha, ha.

— Prea bine, domnule — îi răspunse Mannering, dar fără a schiţa nici cel mai palid zîmbet de simpatie. Vă rog să reveniţi la subiect. Aţi spus că acea doamnă avea dreptul să lase moşia ei domnişoarei Bertram şi că a procedat astfel, nu-i aşa ?

— Chiar aşa, domnule colonel — replică Glossin. Mă socotesc un cunoscător al legilor, le-am studiat vreme de mulţi ani şi, deşi acum am renunţat la fosta mea profesie, ca să mă retrag într-o existenţă mai tihnită, nu mi-am pierdut acele cunoştinţe care valorează mai mult decît casele şi pămînturile, adică cunoaşterea jurisprudenţei, pentru că aşa cum spune un vers cunoscut :

— ...Eşti omul cel mai priceput,
— De recîştigi pămîntul ce-ai pierdut....

—

— Nu, nu, îmi place încă să plesnesc din bici... Mai păstrez puţină, foarte puţină lege, dar suficientă pentru folosul prietenilor mei.

— Glossin vorbise în felul acesta, gîndindu-se că poate face o impresie favorabilă asupra lui Mannering. Colonelul, la rîndul său, se gîndea într-adevăr, că ar fi posibil ca împrejurarea ivită să fie un eveniment de cea mai mare însemnătate pentru viitorul domnişoarei Bertram, aşa că se hotărî să nu se lase pradă ispitei de a-l zvîrli afară pe Glossin, dacă nu pe fereastră, măcar pe uşă. Aşadar, îşi stăpîni iritarea cu o voinţă de fier şi se hotărî să-l asculte cu răbdare, dacă nu cu plăcere. Deci îl lăsă pe Glossin să termine cu auto-elogiile sale, apoi îl întrebă dacă ştie unde se află testamentul.

— Ştiu... adică socotesc... cred că-l pot găsi... dar, în asemenea cazuri, cei care l-au avut în custodie pot câteodată ridica anumite pretenţii.

— N-o să ne poticnim de aşa ceva, domnule — răspunse colonelul, scoţînd din buzunar portofelul.

— Dar, scumpul meu domn — se arătă indignat Glossin — mă luaţi prea repede şi nu mă lăsaţi să vorbesc... m-am referit numai la cheltuielile necesitate de înregistrarea testamentului, de efortul depus pentru încheierea afacerii etc. pe care ***anumite persoane ar fi în stare*** să le pretindă. Cît despre mine, singura mea dorinţă este ca domnişoara Bertram şi prietenii ei să fie mulţumiţi şi convinşi că mă port faţă de interesele ei ca un om de onoare. Uitaţi hîrtia, domnule ! Ar fi fost o mare satisfacţie pentru mine să o înmînez personal domnişoarei Bertram şi să-i urez fericire, avînd în vedere perspectivele pe care i le deschide. Dar, întrucît prejudecăţile ei asupra acestui subiect nu pot fi învinse, nu-mi rămîne decît să-i transmit, prin domnia voastră, cele mai bune urări de fericire, domnule colonel Mannering, şi să-i comunicaţi că sînt nespus de bucuros să depun mărturie în favoarea autenticităţii acestui testament, in clipa cînd voi fi anunţat. Am onoarea să vă doresc o dimineaţă frumoasă, domnule.

— Această tiradă de plecare a fost aşa de iscusit rostită şi cu tonul unui om integru, conştiincios, care a fost pe nedrept suspectat, încît chiar colonelul Mannering începu să şovăie, gîndindu-se că poate a mers prea departe cu părerea sa proastă despre Glossin. îl urmă cîteva trepte şi îşi luă rămas bun cu mai multă politeţe (deşi încă rece şi formală) decît îi arătase în decursul vizitei. Glossin părăsi casa, pe jumătate încîntat de impresia pe

—

— care o făcuse, pe jumătate mort de primirea rece şi de înfruntarea orgolioasă cu care fusese întîmpinat.

— Colonelul Mannering ar fi putut să fie mai politicos — vorbea el singur. Nu oricine poate s-aducă unei fete sărace, fără nici un ban, o şansă aşa de grozavă ca aceea de a avea un venit de patru sute de lire pe an. Iar Singleside aduce acuma chiar mai mult de patru sute de lire... fiindcă moşii mai mici ca Reilageganbeg, Gillifidget, Loverless, Liealone sau Spinster's Knowe aduc patru sute de lire şi mai bine anual. Altul ar fi căutat să aibă şi el un folos dacă ar fi fost în locul meu... şi totuşi, ca să spun adevărul, dacă chibzuiesc mai bine, nici eu nu ştiu cum ar fi fost posibil aşa ceva !

— Abia se urcase Glossin pe cal şi plecase, că Mannering şi trimisese un băiat de la grajd la Mac-Morlan ca să-l cheme. Cînd acesta veni, colonelul îi dădu testamentul şi-l întrebă dacă poate folosi prietenei sale Lucy Bertram. Mac-Morlan îl citi cu ochii scînteind de bucurie, apoi, după ce pocni de mai multe ori din degete, exclamă în cele din urmă :

— Inatacabil ! Mai bun nici că se poate ! Nimeni nu e în stare să facă ceva mai bine ca Glossin, cînd nu are interes să facă altminteri. Dar (şi aici chipul i se posomori) bătrînă... (era să folosească un cuvînt nepotrivit), a putut foarte bine să-şi schimbe dispoziţiile testamentare !

— Ah ! Şi cum putem şti dacă a făcut aşa ceva ?

— Cineva trebuie s-o reprezinte pe domnişoara Bertram, cînd ultimele dorinţe ale răposatei vor fi cunoscute.

— Aţi putea merge dumneavoastră ? îl întrebă colonelul.

— Mi-e teamă că nu ! răspunse Mac-Morlan. Tre-

— buie să asist la un proces în faţa curţii cu juri. la tribunal

— Atunci voi merge eu însumi — zise colonelul.

— Voi pleca mîine. Sampson mă va însoţi, deoarece a fost martor la întocmirea testamentului. Mi-ar trebui oare

— şi un avocat oficial ?

— Gentlemanul care a fost mai înainte şerif al a-

— cestui comitat are o bună reputaţie ca avocat. Am să

— vă dau o recomandaţie pentru el.

— Ce-mi place la domnia voastră, domnule Mac-Morlan — z'se colonelul — este că întodeauna mergeţi direct la ţintă. Daţi-mi-o chiar acum... să-i spunem oare

—

— şi domnişoarei Lucy de şansa de a deveni moştenitoarea domeniului Singleside ?

— Desigur, fiindcă va trebui ca ea să vă acorde puteri depline pentru a acţiona în numele său ; voi face numaidecît formele necesare. De altminteri, pot pune rămăşag pentru înţelepciunea ei. Ea va considera aceasta numai ca o şansă şi atîta tot.

— Mac-Morlan judecase bine. Nu se putea observa din purtarea domnişoarei Bertram că ea şi-ar fi făcut speranţe nesăbuite cu privire la perspectiva ce se deschidea aşa de neaşteptat în faţa ei. Este adevărat că-l întrebă în cursul serii pe domnul Mac-Morlan, ca din întâmplare, cam ce venit anual ar avea domeniul Hazlewood. dar putem fi noi oare absolut siguri că ea se gîndea la faptul dacă o moştenitoare cu un venit de patru sute de lire pe an, ar fi o partidă convenabilă pentru un tînăr moşier ?

— CAPITOLUL XXXVI -

— Daţi-mi o cupă cu vin, ca ochii să-mi arunce flăcări Fiindcă trebuie să vorbesc ca un om cuprins de furie şi vreau să fac asta asemenea mîniosului rege Cam by.ies.

— Henric al [V-lea

— Mannering, avîndu-l ca însoţitor pe Sampson, nu pierdu timpul pe drum. ci se grăbi să ajungă cît mai' iute la Edinburgh Călătoriră în cupeul colonelului, care. ştiind cît de distrat era Sampson, se hotărîse să nu-l scape o clică din ochi şi cu atît mai puţin să-l lase să meargă călare, în care caz existau toate şansele ca vreun răutăcios băiat de grajd să-l convingă, cu un pic de şiretenie, să încalece cu faţa spre coada calului Aşadar cu ajutorul valetului său. care îi însoţise călare reuşi să-l aducă pe domnul Sampson teafăr la un han din Edinburgh (fiindcă hoteluri nu existau în acele vremi) fără alte incidente decît cele petrecute în timpul celor două scurte popasuri făcute pe drum Cu prilejul unui astfel de popas fusese adus înapoi de Barnes valetul, care-i cu-

—

— noştea bine firea şi care doar cu mare greutate îl smulsese din toiul unei discuţii aprinse cu învăţătorul din Moffat, asupra lungimii unei silabe din faimoasa Odă a şaptea, din Cartea a Il-a a poetului latin Horaţiu, dispută care dusese apoi la alta şi mai aprinsă asupra adevăratului înţeles al cuvîntului ***Malobathro***[1] din această efuziune lirică. A doua sa escapadă a fost făcută în scopul de a vizita cîmpul de la ***Rullion-greev***?, atît de drag lui din cauza convingerilor sale presbiteriene. După ce părăsise trăsura şi zărise, la o distanţă cam de o milă. monumentul funerar înălţat pe locul acelui măcel, fusese oprit de Barnes pe cînd se îndrepta spre dealurile Pentland. în ambele împrejurări, uitase cu desăvîrşire de prietenul şi stăpînul lui pe care îl însoţea în această călătorie, ca şi cum acesta nu ar fi fost lîngă el, ci tocmai în Indiile Orientale. Amintindu-i-se că Guy Mannering îl aşteaptă, el se mărginise să exclame ***„Pro-di-gi-os!*** Am uitat de el !“, şi apoi se înapoiase tacticos la trăsură. Barnes fusese surprins de răbdarea pe care o arătase stăpînul lui în ambele cazuri, ştiind din experienţă ce mult îi- displăceau neglijenţa' sau întârzierea, dar Dominie era în toate privinţele o persoană privilegiată. El şi stăpînul său erau firi diametral opuse şi totuşi părea limpede că sînt făcuţi să meargă alături în viaţă. Dacă Mannering dorea o anumită carte, Dominie i-o aducea numaidecîţ, dacă dorea ca cineva să-i pună la punct socotelile sau să i le verifice, ajutorul domnului Sampson era la fel de prompt, dacă dorea apoi să-şi amintească un anumit pasaj din autorii clasici, tot la Dominie putea recurge, oa la un dicţionar; şi în toate aceste activităţi, această statuie vorbitoare nu se arătă niciodată trufaşă cînd era luată mai mult în seamă, şi nici mohorîtă cînd nimeni nu se ocupa de ea. Pentru un bărbat timid, mîndru şi rezervat, şi astfel era în multe privinţe Mannering, acest fel de catalog viu şi automat însufleţit avea toate avantajele unui slujitor literat mut.

I Asupra semnificaţiei acestui cuvînt de origine grecească, şi azi părerile sînt împărţite; unii susţin că este vorba de *betel* (un fel de piper ale cărui frunze se mestecă), alţii, de *casia* (un fruct), ambele folosite în compoziţia parfumurilor siriene de uns părul. (n. t.)

—

— De îndată ce sosiră la Edinburgh şi se stabiliră la hanul „George“, lîngă Bristo-port, pe-atunci ţinut de bătrînul Cockburn, (îmi place să fiu cît se poate de exact), colonelul ceru chelnerului să-i caute o călăuză care să-l conducă Ia domnul Pleydell, avocat, pentru care avea o scrisoare de recomandaţie din partea domnului Mac-Morlan, iar după ce îi porunci lui Barnes să nu-l scape din ochi pe Dominie, plecă împreună cu cel care trebuia să-l însoţească la omul legii.

— Era spre sfîrşitul războiului american. Dorinţa de mai mult aer, de spaţiu sau de un confort mai decent nu făcuse încă prea mare progres în capitala Scoţiei. Cîteva eforturi fuseseră făcute doar în partea sudică a oraşului, unde se înălţaseră o serie de clădiri încadrate între celelalte, aşa cum se spunea în mod emfatic, cît despre Noul Oraş din nord, care s-a extins aşa de mult de atunci, pe vremea aceea abia i se puneau temeliile. Dar numărul covîrşitor al celor ce aparţineau păturilor sociale mai înstărite, şi, în special, cei ce se ocupau cu legea, locuiau încă în mici apartamente, asemănătoare unor celule de temniţă, în Oraşul Vechi. Nici modul în care trăiau unii dintre aceşti veterani ai legii nu suferise vreo schimbare inovatoare. Cîţiva eminenţi jurişti îşi mai primeau clienţii în taverne, aşa cum fusese practica generală cu cincizeci de ani în urmă, şi deşi aceste practici erau considerate de către tinerii avocaţi ca fiind de modă veche, totuşi obiceiul de a amesteca vinul şi cîte o mică petrecere cu afaceri profesionale serioase era încă menţinut de aceşti consilieri mai vîrstnici, cărora le plăceau vechile rînduieli. fie pentru că le aminteau de tinereţea lor, fie pentru că se obişnuiseră prea mult cu ele şi ie venea prea greu să le schimbe cu altele noi. Printre aceşti adoratori ai vremurilor de altădată şi care, chiar cu un fel de îndărătnicie ostentativă, arbora maniera de a se purta a generaţiilor mai vechi, se număra şi avocatul nostru, domnul Paulus Pleydell, de altminteri un cărturar de elită, un iscusit om al legii şi un bărbat vrednic de toată consideraţia.

— Călăuzit de credinciosul său însoţitor, colonelul Mannering, după ce străbătuse cîteva uliţe întunecate, ajunse în strada principală, răsunînd pe atunci de glasul femeilor care vindeau stridii şi de clopoţeii plăcintarilor, fiindcă, aşa cum îl asigurase călăuza lui, „tocmai bătuse ceasurile opt la orologiu] din Turn“. Trecuse multă vreme de cînd Guy Mannering nu mai fusese pe străzile

—

— unei metropole aglomerate care, cu zarva, cu zgomotele ei, cu strigătele negustorilor, cîntecele chefliilor şi beţivilor, cu luminile ei felurite, cu acest tumult care veşnic îmbrăca noi şi noi forme, oferea ziua şi mai ales noaptea un spectacol, care, deşi alcătuit din componente destul de vulgare, dacă le analizai separat, avea, cînd acţionau toate laolaltă, un puternic efect ce-1 izbea pe noul venit. înălţimea diferită a caselor era marcată de felinare şi lampioane care, prin licărul lor pîlpîitor pe zidurile frontoanelor, urcau atît de sus cînd luminau mansardele, încît dădeau impresia că strălucesc ca nişte steluţe pe firmament. Acest ***coup d'oeiV***, care încă mai poate face aceeaşi impresie şi astăzi, era pe atunci şi mai impunător datorită şirurilor necurmate de clădiri de pe ambele părţi care nu se întrerup decît în locul unde strada principală traversează Podul de Nord, formînd un spaţiu uniform şi superb care se întinde de la ***Luckenbooth*** pînă la intrarea în ***Canongate***[2] şi care corespunde, ca lăţime şi lungime, înălţimii neobişnuite a clădirilor de pe ambele părţi.

— Mannering nu avea însă prea mult timp să se uite şi să admire. Călăuza sa străbătu grăbită această privelişte impresionantă şi coborî într-o străduţă foarte înclinată şi pavată. Colonelul, bineînţeles. îl urma. Luînd-o spre dreapta, ei intrară într-un mic vestibul şi începură să urce o scară a cărei stare nu era dintre cele mai bune, cel puţin atîta cît putea să desluşească Mannering în semiobscuritatea din jur, ceea ce puse. şi nu puţin, la încercare agerimea colonelului După ce urcară astfel, cu mare grijă, pînă la o înălţime considerabilă. auziră o bătaie puternică într-o uşă situată cu două etaje mai sus. Uşa se deschise şi imediat se auzi lătratul ascuţit si furios al unui cîine. ţipătul de groază a] unei femei, miorlăitul deznădăjduit al unei pisici atacate şi. în fine, vocea aspră a unui bărbat care striga cu tonul ce] mai poruncitor :

— Marş, Muştar, marş ! înţelegi ? Jos. domnule, jos !...

— Doamne, nu ne părăsi ! se auzi vocea femeii Vai ce rău a mai speriat-o cîinele pe sărmana noastră pisicuţă ! Domnul Pleydell nu-mi va ierta aste niciodată !

— Fiţi liniştită, scumpa mea doamnă, pisica n-o să aibă nimic. Aşadar, spuneţi că nu-i acasă ?

—

— Nu, domnul Pleydell nu este niciodată acasă sîmbătă seară — răspunse aceeaşi voce feminină.

— Ah, şi mîine e duminică ! se lamentă cel care întrebase. Nu ştiu ce să mă fac !

— Intre timp, Mannering ajunsese şi el sus şi se pomeni faţă în faţă cu un bărbat de la ţară, înalt şi voinic, îmbrăcat într-o haină pepită, cu nasturi uriaşi de metal, cu o pălărie lucioasă, cu cizme şi o cravaşă cu mîner gros, pe care o ţinea sub braţ. Bărbatul vorbea cu o slujnică în papuci, care stătea cu o mînă pe clanţa uşii, iar în cealaltă avea o găleată cu un fel de cretă (sau ***camstane,*** cum i se zice aici) amestecată cu apă, circumstanţă care indica seara zilei de sîmbătă la Edinburgh.

— Aşadar, domnul Pleydall nu-i aici, fată dragă ? o întrebă şi Mannering.

— Ba da, domnule, este aici, dar nu-i acasă ; sîmbătă seara iese întotdeauna în oraş.

— Dar, fată dragă, eu nu sînt de pe aici şi vin de departe, iar treaba pe care o am nu suferă întîrziere. Ai fi aşa de bună să-mi spui unde-1 pot găsi ?

— Domnia sa nu poate fi decît la ospătăria lui Clerihugh, la ora asta. Şi Hersell ar fi putut să vă spună, dar ea a crezut că doriţi să-i vedeţi casa — interveni călăuza.

— Bine, atunci duceţi-mă la această ospătărie — zise colonelul. Cred că va vrea să stea de vorbă cu mine, întrucît afacerea este importantă.

— Nu ştiu, domnule — sări atunci fata. Domnului nu-i place să fie deranjat sîmbăta cu afaceri, dar este întotdeauna politicos cu străinii.

— Am să merg şi eu la ospătărie — se ameste?ă în vorbă şi amicul nostru Dinmont. Şi eu sînt străin şi am şi eu tot o afacere importantă.

— Duceţi-vă — zise slujnica. Dacă stăpînul îl va primi pe gentleman. îl va primi şi pe omul simplu de la ţară... numai, pentru numele lui Dumnezeu, să nu-i spuneţi că eu v-am trimis acolo !

— Ce-i drept, sînt un om simplu de la ţară, mînzuţo, dar n-am venit să-i fur timpul pe degeaba — replică fermierul cu acea mîndrie a omului cinstit care nu vrea nimic de pomană şi, zicînd aceasta, o luă în jos pe scări, urmat de Mannering şi de călăuză. Colonelul nu se putu abţine să nu admire pe drum pasul hotărît al străinului şi felul cum îşi croia drum, înlăturînd mulţimea ce foia

— în jurul său, numai cu trupu-i uriaş şi cu mersul său avîntat, fie că era vorba de trecători sobri sau de beţivi,

— Merge de parc-ar fi pe văile lui din Teviot[I] — zise

— călăuza — dar tot împingînd lumea în stînga şi-n dreapta, n-o să treacă mult şi-o să dea peste unul care-o să-i caute nod în papură !

— Previziunile lui de rău augur nu se împliniră totuşi. Cei care erau daţi la o parte de trupeşenia colosală a lui Dinmont, cînd se uitau la înălţimea şi la voinicia lui, socoteau, desigur, că este un om cu care nu-i bine să te iei la harţă, aşa că se trăgeau în lături, îngădui ndu-i să-şi continue nestingherit calea. Mergînd, aşadar, pe făgaşul lăsat în urma lui de acest deschizător de drumuri, Mannering înaintă cu uşurinţă, pînă în clipa cînd fermierul se opri şi, uitîndu-se la călăuză, zise :

— Cred că ăsta-i bîrlogul, amice, nu-i aşa ?

— Da, da — încuviinţă Donald. Aici este.

— Dinmont coborî o străduţă, cu paşi siguri, apoi coti pe o ulicioară întunecoasă, după care urcă o scară (şi ea destul de mohorîtă) şi, în fine, intră pe uşa ce era deschisă. In timp ce fermierul scotea un fluierat ascuţit pentru a chema ospătarul, ca şi cum acesta ar fi fost unul dintre dulăii săi ciobăneşti, Mannering se uita curios în jur şi abia îi venea să creadă că un gentleman avînd o profesie atît de liberă şi trăind într-o societate aşa de bună a putut alege un asemenea local drept locul său favorit unde să-şi petreacă timpul liber. Nu numai intrarea ei era mizerabilă, ci însăşi clădirea părea jalnică şi pe jumătate dărăpănată. Coridorul unde se aflau în clipa aceea avea o fereastră ce dădea spre salonul localului şi care primea puţină lumină în timpul zilei împreună cu un amestec dubios de mirosuri la orice oră, dar în special spre seară. Pe partea -cealaltă a coridorului, faţă în faţă cu fereastra amintită, era o alta ce dădea într-o bucătărie care n-avea ieşire directă afară şi primea lumină ziua numai prin acea fereastră, o lumină de mîna a doua, chioară şi prăpădită, aşa cum putea fi aceea care venea din coridor şi intra prin geamul de vizavi. în momentul de faţă, interiorul bucătăriei se vedea mai bine la lumina focurilor ei uriaşe, dîndu-i o înfăţişare de infern şi unde bărbaţi şi femei, doar pe jumătate îmbrăcaţi, coceau, fierbeau sau prăjeau fel şi fel de bucate şi stridii sau învîrteau frigări cu tot soiul de specialităţi

I Denumirea dialectală scoţiană a Munţilor Cheviot, de la graniţa cu Anglia, (n. t.)

—

— **ale** casei. Stăpînă localului, în papuci, **cu** părul zbîrlit ţîşnindu-i'de sub o scufie rotundă, asemenea cumplitei erinii Megaera, muncea mai abitir ca toţi, îi dojenea pe leneşi, primea comenzi şi le transmitea mai departe, şi făcînd toate aceste lucruri deodată, apărea în ochii tuturor ca un soi ciudat de vrăjitoare care domnea în acest infern posomorit, luminat doar de flăcări.

— Hohote de rîs şi chiote de veselie răsunau tare şi repetat din diferitele unghere ale ospătăriei, ceea ce dovedea că străduinţa ei nu era zadarnică şi că bucatele erau bine primite de un public generos. Cu oarecare dificultate, un chelner a fost convins să-i arate colonelului Mannering şi fermierului Dinmont odaia unde amicul lor, cărturar de frunte al legii, îşi ţinea petrecerile sale săptămînale. Priveliştea ce îi se înfăţişează curînd în faţa ochilor şi. în special, atitudinea consilierului în carne şi oase, care era personajul cel mai de seamă din încăpere, îi uimi peste măsură pe cei doi clienţi.

— Domnul Pleydell era un gentleman vioi, cu o privire pătrunzătoare ce vădea o agerime profesională şi, în general vorbind, de o eleganţă profesională în toate manierele sale. Dar toate acestea, la fel ca şi haina neagră sau impunătoarea perucă cu trei cozi, erau, de obicei, lăsate deoparte sîmbătă seara cînd omul legii se înconjura de convivi veseli, fiind dispus pentru ceea ce el numea „un mic zaiafet[44]. De data aceasta, zaiafetul începuse la ora patru şi era în plină desfăşurare tn cele din urmă, sub conducerea unui venerabil ***compotator***\ care participase la glumele şi petrecerile a trei generaţii, veselii comeseni începură să practice străvechiul şi azi aproape uitatul ***High Jinks***[2] Acest joc de societate cunoaşte numeroase feluri de a fi jucat. Cel mai adesea, toţi cei care participau aruncau zarurile, iar cei care erau astfel desemnaţi -trebuiau să mimeze şi să joace un răstimp rolul unui anumit personaj fictiv sau să repete un anumit nu-

—

— măr de versuri fescenine[I] într-o anumită ordine. Dacă aceştia se depărtau de la personajul respectiv sau memoria nu-i ajuta în redarea exactă a versurilor cerute, trebuiau să îndure o pedeapsă : fie să înghită în plus un pahar de băutură, fie să plătească o mică sumă ce era vărsată pentru plata notei comune. Cu acest sport se îndeletniceau jovialii cheflii cînd Mannering intră în încăpere.

— Consilierul Pleydell, aşa cum 1-arn descris, fusese înscăunat ca monarh şi stătea într-un jilţ cocoţat chiar pe masă, cu peruca atîrnîndu-i într-o parte, cu capul încoronat de un suport mare pentru sticlele cu băutură, cu ochii lucindu-i lascivi şi şireţi şi avînd o expresie ce se datora pe jumătate veseliei, pe jumătate efectelor vinului, în vreme ce curtea care îl înconjura declama fragmente de vex-suri ca în jocul ***crambo***[II]***,*** de felul celor care urmează :

— Acum unde-i Gerunto ? Ce s-a ales de el ?
— Gerunto s-a-necat, căci nu-nota de f e l !

— Aşa erau, o, Themis, distracţiile de altădată ale copiilor ei scoţieni !

— Dinmont intră primul înăuntru şi rămase cu gura căscată o clipă, apoi exclamă :

— Dracu a mai văzut aşa ceva vreodată, că eu unul ba !

— La cuvintele „Domnul Dinmont şi colonelul Mannering doresc să vă vorbească, domnule !“, Pleydell întoarse capul şi se cam înroşi văzînd chipul atît de nobil al străinului englez. Totuşi fiind de opinia lui Falstaff : „Afară cu voi, netrebnicilor, lăsaţi să se sfîrşească piesa !“, el socoti că este mai înţelept să nu apară deloc stînjenit. Aşa că acest al doilea Justinian îşi aruncă privirea roată asupra supuşilor săi şi tună :

— Unde îmi sînt gărzile ? Nu vedeţi că un cavaler

— străin de pe tărîmuri îndepărtate a sosit la curtea noastră regală de la Holyrood, cu bravul nostru vasal şi călăreţ Andrew Dinmont, care a fost însărcinat cu paza

— turmelor noastre regale în pădurea Jedwood, unde, da-

— torită grijii noastre regale pentru împărţirea justiţiei, ele

I Versurile fescenine (numele este derivat de la numeie localităţii *Fescennium* în *Etruria)* reprezintă o formă italiană străveche de vers, care exprima veselia şi umorul rustic la sărbătorile de stringere a recoltei. Ele erau considerate ca avînd puterea de a te feri de necazuri. Mai tîrziu au fost cîntate la nunţi şi triumfuri, (n. t.)

II Joc în care un jucător rosteşte un cuvint, iar celălalt îi găseşte o rimă. (n. t.)

— **pasc** la fel de liniştite **ca** şi **cum s-ar** afla **în parcul nostru** Fii'e ? Unde îmi sînt heraizii, aghiotanţii, unde este **Lyon,** Marchmount. Carrick, Snowdon ? Poftiţi-i pe străini **să** ia loc la masa noastră şi ospătaţi-i după rangul lor şi după

— dărnicia acestei înalte sărbători... mîine vom asculta ce veşti ne aduc !

— Dacă maiestatea sa îmi dă voie — spuse unul dintre convivi — mîine este duminică !

— E duminică ? ! Atunci, spre a nu fi prilej de sminteală pentru sinodul bisericii... le vom da ascultare luni !

— Mannering, care la început stătuse pe gînduri dacă

— să'rămînă sau să se retragă, sehotărî să intre, cel puţin

— pentru o bucată de vreme, îndispoziţia celor de faţă,

— deşi în sinea lui îi purta pică lui Mac-Morlan, care-1 trimisese să consulte un petrecăreţ scrîntit. El înaintă. aşadar. făcînd trei plecăciuni pînă la pămînt şi ceru permisiunea de a depune la picioarele monarhului scoţian scrisorile de acreditare pentru a putea fi citite atunci cînd maiestatea sa va crede de cuviinţă. Gravitatea cu care el participă la voioşia momentului şi adînca şi umila plecăciune cu care mai întîi refuzase, apoi acceptase un scaun oferit de maestrul de ceremonii. îi aduseră trei ropote de aplauze.

— „Dracu să mă ia, dacă n-au înnebunit cu toţii i îşi zise Dinmont în sinea lui, aşezîndu-se cu mai puţină ceremonie pe alt scaun, mai la coada mesei. Sau te pomeneşti c-au început sărbătoarea de Yule' mai devreme şi fac pe măscăricii ca-n timpul carnavalului ? !“

— Un pocal mare cu vin roşu de Bordeaux a fost oferit lui Mannering, care-! bău in sănătatea suveranului.

— Bănuiesc că sînteţi — i se adresă atunci monarhul — ace! vestit Sir Miies Mannering, atît de vestit în timpul războaielor franceze, aşa că v-aţi putea da părerea dacă vinurile de Gasconia îşi pierd ceva din buchetul lor în regatul nostru aflat mai la miazănoapte.

— Mannering, plăcut flatat- de această aluzie la faima vestitului său străbun, răspunse că este numai o rudă îndepărtată a bravului cavaler, adăugînd apoi că. ..după umila lui părere, vinul este cît se poate de bun“

— ; — Este mult prea rece pentru stomacul meu — se vîrî in vorbă Dinmont. lăsînd jos paharul (pe care totuşi îl golise)

—

— —- Vom înlătura acest neajuns — răspunse regele Paulus, primul cu acest nume. N-am uitat că aerul rece şi umed al văii «Liddel cere licori mai puternice. Seneşal, turnaţi credinciosului nostru vasal şi călăraş o cupă de brandy, aceasta îl va desfăta mai plăcut !

— Şi acum — zise Mannering — pentru că am venit în chip atît de nesăbuit ca să-l supărăm pe maiestatea sa într-o clipă de veselă petrecere, fiţi aşa de bun şi spuneţi-mi cînd veţi acorda o audientă unui străin asupra unor treburi de mare însemnătate care l-au adus pînă la capitala de miazănoapte a maiestăţii voastre 7

— Monarhul deschise atunci scrisoarea iui Mac-Molan şi, aruneîndu-şi repede ochii peste ea, exclamă, de data aceasta, cu vocea lui firească, în modul lui firesc :

— Lucy Bertram de Ellangowan ! O, copila mea sărmană atît de scumpă !

— Amendă, amendă 1 izbucniră atunci o. duzină de voci. Maiestatea sa a uitat că este un personaj regesc !

— Cîtuşi de puţin, cîtuşi de puţin 1 replică semeţ regele. Voi fi judecat de acest nobil cavaler. Spuneţi-le, nu are dreptul un monarh să iubească o fată de rang mai umil ? Nu este oare cazul regelui Cophetua[1] şi al fetei cerşetoare un caz elocvent care constituie un precedent în favoarea mea ?

— Apărare avocăţească şi profesională ! Profesională ! Altă amendă ! strigă din nou turbulenta nobilime.

— N-au avut oare regalii noştri predecesori — continuă monarhul, ridicînd vocea ca să acopere tumultul strigătelor de nemulţumire — n-au avut ei favoritele lor ? Pe Jean Logies, pe Bessie Carmichaels, pe Oliphant, pe Sanddiland, pe Weir ? Să nu ne fie oare îngăduit nouă să numim o fecioară a cărei onoare constituie o foarte mare plăcere a noastră ? Dar piară fastul şi regalitatea ! Căci, ca un al doilea Carol Quintul, vom abdica şi vom căuta în umbra unei vieţi private plăcerile refuzate unui rege.

— Spunînd acestea, îşi aruncă cît colo coroana, sări de pe tronul său înalt cu mai multă agilitate decît te-ai fi putut aştepta, ţinînd seama de vîrsta lui, ordonă să i se aducă lumină, un lighean şi un prosop, precum şi o ceaşcă cu ceai tare, în cealaltă încăpere, apoi îi făcu semn lui Guy Mannering să-l urmeze. In mai puţin de două minute se

I *Yule* — cuvîntul vine de la *Joi,* în norvegiana veche, reprezentînd o sărbătoare păgînă care dura 12 zile. dar care mai tîrziu s-a contopit cu Crăciunul, (n. tj

—

— spălase pe faţă şi pe mîini, îşi potrivise peruca într-o oglindă şi, spre marea uimire a lui Mannering, arătă cu totul altfel decît copilărosul adept al lui Bahus pe care îl văzuse doar cu cîteva clipe mai înainte.

— Sînt oameni — spuse el — domnule Mannering, în faţa cărora este bine să fii foarte grijuliu cînd aceştia dau frîu liber unor distracţii smintite... fiindcă ei au fie prea multă viclenie, fie prea puţină minte, cum spune poetul. Cel mai straşnic compliment pe care îl pot aduce colonelului Mannering este să-i dovedesc că nu mă simt ruşinat să m-arăt în faţa lui aşa cum sînt, şi mai cred cu adevărat că şi acesta este un compliment, şi anume că firea nobilă a domniei lui nu s-a speriat de cele văzute. Mai cred că aţi văzut destul şi nu aş vrea să vă pierdeţi seara fără a realiza nimic. Dar flăcăul ăsta cît un munte ce mai vrea ?

— Dinmont, care îl urmase pe Mannering în odaie, începu să-şi frece piciorul şi să se scarpine în cap la unison, apoi zise :

— Sînt Dandie Dinmont, domnule, de la Charlies-hope, un fermier de la Liddesdale... poate că vă amintiţi de mine ? Eu am fost acela pentru care aţi cîştigat procesul ăla mare !

— Ce proces, nătărăule ? se oţărî avocatul. Crezi că ţin minte toţi proştii care vin şi nu-mi dau pace ?

— Dragă domnule, a fost procesul ăl mare cu păşunea de pe Langtae-head — zise fermierul.

— Bine, bine, mi-ajunge, afurisitule I Dă-mi actele şi vino luni la zece — îi răspunse învăţatul consilier.

— Păi, domnule, nu am nici un fel de acte !

— Nici un fel de acte, omule ? se stropşi Pleydell.

— Nu, domnule, nici un fel de acte — răspunse Dandie — fiindcă domnia voastră, domnule Pleydell, poate

— o să vă amintiţi că spuneaţi că vă place mai bine să ne-ascultaţi pe noi, cei de la deal, spunîndu-ne păsul nostru, aşa prin viu grai !

— Puşchea pe limbă, dacă am zis aşa ceva ! exclamă consilierul. Urechile mele vor plăti oalele sparte. Bine, hai spune-mi în două vorbe ce-ai să-mi spui... vezi că gentlemanul acesta aşteaptă.

— Da, domnule, dar dacă gentlemanul vrea să vă spună mai întîi ce are dînsul, eu pot să mai aştept. Pentru Dandie e totuna !

— Ascultă, băiete — îi zise avocatul — oare tu nu pricepi că afacerea ta nu înseamnă nimic pe lîngă aceea a colonelului Mannering, şi că domnia sa poate nu vrea

—

— ca urechile astea mari ale tale să audă treburile domniei sale ?

— Prea bine, domnule, am să fac taman cum vă place domniei voastre şi domniei sale — zise Dandie, care nu era cîtuşi de puţin stînjenit de modul foarte nepoliticos în care i se vorbea. Iată despre ce este vorba. Am început din nou să ne certăm pentru hotarul pămînturilor noastre : Jock o'Dawston Cleugh şi cu mine. Numai gîndiţi-vă că mergem amîndoi peste piscul Touthop-rigg, apoi trecem de Pomoragrains, fiindcă Pomoragrains. şi Slackenspool, şi Bloodylaws, care vin pe urmă. aparţin lui Peel dar după ce trecem de aceşti munţi dăm de un vîrf pietros, ca o căpăţînă cu urechile tăiate de-i zice lumea Charlie's Chuckie, ei bine, acolo se întîlnesc hotarele lui Dawston Cleugh şi Charlies-hope. Acum fiţi atent, hotarul merge chiar pe culmea dealului, pe unde bat vînturile şi se desparte cumpăna apelor, dar Jock o'Dawston Cleugh, tot el, este de altă părere şi zice că trece mai jos, pe la vechiul drumeag de vite care merge de la Knot o'the Gate peste Keeldar-ward, şi asta-i cu totul altceva.

— Cum este cu totul altceva ? îl întrebă Pleydell, Cîte oi pot paşte pe păşunea împricinată ?

— O, nu multe — răspunse Dandie, scărpinîndu-se iar în cap. Este un teren înalt şi în bătaia vîntului... ar putea hrăni un noaten sau poate doi, în anii buni.

— Şi pentru păşunea asta, care poate să valoreze ca la cina şilingi pe an, vrei tu s-arunci o sută de lire sau poate chiar două ?

— Da, domnule, fiindcă nu-i vorba de cît face iarba — replică ţanţoş Dinmont — este vorba de dreptate

— Bunul meu amic — încercă să-l lămurească Pleydell — justiţia, asemenea carităţii, ar trebui să înceapă acasă. Fă dreptate soţiei şi familiei tale şi nu te mai gîndi la un fleac ca acesta !

— Dinmont însă nu se dădu bătut, ci zăbovea învîrtindu~şi pălăria în mînă :

— Nu e vorba numai de asta, domnule, dar nu vreau ca el să se fălească în faţa mea... se laudă c-o s-aducă vreo douăzeci de martori, ba chiar mai mult., iar eu sînt sigur că cel puţin tot atîţia or să jure că eu am dreptate, oameni care trăiesc, de cînd s-au născut, la Charlies-hope şi care nu vor să vadă că pierdem pe nedrept o bucată din pămîntul nostru.

— Ei, drăcie ! Ascultă, omule dacă e vorba de o chestiune de onoare — zise avocatul — de ce nu vă împacă proprietarii pămînturilor ?

—

— Nu ştiu cum se face, domnule (aici se scarpină iar în cap), da' n-au mai fost alegeri în ultima vreme şi moşierii sînt vecini şi buni prieteni şi nici eu, şi nici Jock nu i-am putut hotărî să se amestece şi să ne facă dreptate... dar dacă dumneavoastră credeţi că am putea să nu mai plătim arenda...

— Nu, nu, aşa ceva nu se poate !- zise Pleydell. Naiba să vă ia ! De ce nu puneţi mîna pe două bîte să vă ciomăgiţi niţeluş ca să vedeţi cine-i mai tare ?

— Ba bine că nu, domnule — răspunse fermierul — am încercat şi asta de trei ori pînă acum... adică de două ori chiar pe pămîntul cu pricina şi o dată la tîrgul din Lockerby. Dar parcă a fost un făcut... sîntem amîndoi meşteri la bătaia cu ciomagul şi nu ne-am putut birui unul pe celălalt!

— Atunci puneţi mîna pe niscaiva paloşe, lua-v-ar naiba pe-amîndoi, şi răfuiţi-vă cum făceau şi strămoşii voştri !

— Bine, domnule, dacă credeţi că aşa ceva nu este contra legii, i-aţi dat o idee lui Dandie.

— Stai, stai, omule ! strigă Pleydell. Scapi de una şi dai de altă belea, ca lordul Soulis[1]. Ascultă-mă, te rog, şi bagă bine la cap. Am vrut numai să-ţi arăt în ce proces prostesc şi caraghios vrei să te vîri !

— Aşa stau lucrurile, domnule ? murmură Dandie, adînc dezamăgit. Deci nu vreţi să vă ocupaţi de chestiunea mea ?

— Eu ? Nici vorbă ! Du-te acasă, du-te acasă, bea o cană zdravănă şi împacă-te !

— Dandie însă părea doar ps jumătate mulţumit şi nu se clintea.

— Mai doreşti ceva, amice ?

— Numai cîteva vorbe, domnule, despre moştenirea acelei lady care a murit, bătrîna doamnă Margaret de Singleside.

— Aşa, şi mă rog ce e cu ea ? îl întrebă consilierul, destul de surprins.

— Nu că aş fi vreo rudă cu familia Bertram — zise Dandie — ei sînt de neam prea nobil faţă de unii ca noi. Dar Jean Liltup, care a fost cîndva menajeră la Singleside. si mama acestor două doamne care s-au dus (ultima

I *fiordul Soulis* (a se vedea balada lui *Leyden* din *The Border Minstrelsy)* era un tîlhar care făcuse să se creadă că asupra lui oţelul şi funia nu au nici o putere. Adus în faţa regelui, acesta dădu ordin să fie ucis prin fierbere, şi supuşii săi îl fierseră pe nefericitul netrebnic în plumb. (n. t.)

' Poem de *George Crabbe* (1754—1832) înfăţişînd reflexiile unui preot de ţară care îşi aduce aminte de trecut, trecînd în revistă botezurile, nunţile şi căsătoriile înregistrate în registrul său de parohie, (n. t.)

—

— a murit tare bătrlnă) ştiu bine acest lucru : Jean Liltup se trăgea din Liddel-water şi era cu noi o rudă destul de apropiată : vară de gradul doi cu sora de lapte a mamei mele. La început a trăit necununată cu Singleside, pe cînd era menajera lui, şi lucrul acesta a fost o mare supărare şi ruşine pentru toate rudele şi cunoscuţii ei. Dar cînd a avut copii, el a luat-o de nevastă şi s-a cununat cu ea la biserică, aşa cum se cuvenea... şi acum aş vrea să ştiu dacă legea nu ne dă dreptul la ceva !...

— Nici o fărîmiţă măcar !

— Bine, nici noi n-o să fim mai săraci din pricina asta — zise cam dezamăgit Dandie — dar poate că s-a gîndit şi la noi dacă i-a dat prin minte să facă un testament... Bine, domnule, eu mi-am spus ce păsuri aveam pe inimă... aşa că aş vrea să vă zic noapte bună... (zicînd acestea, îşi vîrî mîna în buzunar).

— Nu, nu, prietene. Nu iau niciodată onorarii sîmbătă seara şi, mai ales, fără acte... aşa că şterge-o, Dandie !

— Şi Dandie, după ce făcu o plecăciune, plecă precum i se spusese.

— CAPITOLUL XXXV»

— O biată farsă fără nici un haz,
— Nici minţii şi nici inimii extaz,
Posacă, tristă, totul e meschin.
— De zarvă, doar spectacolul e plin,
Nimic nu este tandru sau profund,
Ci rece, fără noimă, muribund

— Registrul de parohie[1]

— —• Maiestatea voastră — zise Mannering, rîzîncî — a abdicat solemn printr-un act de caritate. Cred că de azi încolo acest flăcău cu greu se va mai hotărî să se adreseze legii !

— O, greşiţi foarte mult — îi răspunse experimentatul avocat. Singura diferenţă este că eu mi-am pierdut

—

— şi clientul, şi onorariul. Dar el nu-şi va afla liniştea pînă cînd nu va găsi pe cineva care să-l încurajeze să comită prostia pe care s-a hotărît s-o facă. Nu ! Nu ! V-am arătat doar şi o altă slăbiciune a caracterului meu : spun totdeauna adevărul sîmbătă seara.

— Şi cîteodată cred că şi în cursul săptămînii — zise Mannering, continuînd pe acelaşi ton.

— Da, aşa este, dar numai în măsura în care profesiunea îmi permite. Sînt, aşa cum spune Hamlet, indiferent onest atunci cînd clienţii sau petiţionarii mei nu mă fac să debitez minciunile lor dublu-distilate la bara

— ' tribunalului. Dar ***oportet vivere !*** este un lucru trist. Şi acum să discutăm despre afacerea noastră. Sînt fericit că vechiul meu amic Mac-Morlan v-a trimis la mine ; e un om activ, onest şi inteligent, care a fost multă vreme ajutor de şerif în comitatul său şi încă îşi menţine postul. El ştie prea bine cît de mult stimam acea nefericită familie de Ellangowan şi, mai ales, pe sărmana Lucy. N-am mai văzut-o de cînd avea doisprezece ani şi pe-atunci era o fetiţă blîndă, drăguţă, dar crescută de un tată foarte nesăbuit. M-am interesat de ea cu mult mai devreme. Am fost solicitat, domnule Mannering, pe cînd eram şerif al acelui comitat, să conduc ancheta unui asasinat comis lîngă Ellangowan, chiar în ziua cînd această nefericită copilă s-a născut şi care, printr-o stranie întîmplare misterioasă, pe care din nefericire n-am fost în stare s-o dezleg, a implicat şi moartea sau răpirea unicului ei frate, un băiat de aproape cinci ani. Nu, colonele, nu voi uita niciodată jalea de la conacul Ellangowan în acea dimineaţă ! Tatăl pe jumătate ieşit din minţi, mama moartă datorită unei naşteri premature, copila abia născută, la care nu se gîndea nimeni, venită plîngînd şi strigînd în lumea aceasta mizerabilă, într-o clipă de cumplită nenorocire ! Nici noi. magistraţii, nu sîntem, domnule, nici de fier. nici de alamă, după cum nici voi, soldaţii, nu sînteţi de oţel Sîntem familiarizaţi cu crimele şi cu nenorocirile oamenilor, aşa cum voi sînteţi cu acelea care se întîmplă în vreme de război şi. ca să ne facem bine datoria, şi nouă. şi vouă ne este necesară un pic de apatie. Dar dracu să-l ia pe soldatul a cărui inimă este la fel de tare ca spada lui, şi ducă-se la mama dracului judecătorul care are o inimă de piatră rece în loc de un creier care să judece la rece ! Dar să revenim la ce vă interesează, fiindcă îmi pierd toată seara de sîmbătă.„ veţi avea amabilitatea să-mi încredinţaţi acele acte care se referă la moştenirea domnişoarei Bertram ? Şi... staţi

— puţin, mîine voi lua masa cu un burlac, cu un avocat bătrîn. Insist asupra acestui lucru, la ora trei precis... veniţi la mine cu o oră mai devreme. Bătrîna lady urmează să fie îngropată luni, este vorba de interesul unei orfane şi vom lua o oră din repaosul duminical ca să discutăm chestiunea... deşi mă tem că nu se poate face nimic dacă ea şi-a schimbat testamentul... numai dacă lucrul acesta nu s-a întîmplat în ultimele şaizeci de zile, şi-atunei, dacă domnişoara Bertram poate face dovada că este moştenitoarea legală, atunci... Dar ascultaţi ! Vasalii mei au devenit nerăbdători şi abia aşteaptă sfîrşitul acestui ***inter-regnum*** N-am să vă invit să vă alăturaţi petrecerii noastre, colonele, ar fi un atentat la bunăvoinţa voastră, fiindcă nu aţi început ziua cu noi ca să alunecaţi încet de la înţelepciune la veselie şi de la veselie la... la... la., extravaganţă. Noapte bună !... Harry, condu-1 acasă pe domnul Mannering. Colonele, vă aştept mîine, imediat după ora două.

— Colonelul se înapoie la han. uimit în aceeaşi măsură şi de jocurile copilăreşti în care îl găsise prins pe acest avocat aşa de doct, şi de candoarea şi raţiunea cu care, atît de repede, se întorsese la exigenţele profesiunii sale, precum şi de tonul plin de omenie pe care îl folosise vorbind de sărmana orfană.

— A doua zi dimineaţă, pe cînd colonelul, împreună cu cel mai liniştit şi tăcut dintre prietenii şi slujitorii săi, Dominie Sampson. îşi sfîrşeau micul dejun, pentru care Barnes pregătise ceaiul şi-l şi turnase (după ce pastorul se opărise în încercarea temerară de a-1 prepara singur), domnul Pleydell a fost anunţat pe neaşteptate. Avocatul intră, purtînd o perucă elegantă, căreia un frizer atent şi zelos îi pudrase cu grijă fiecare buclişoară, şi un costum negru bine periat, phete lucitoare împodobite cu catarame aurite şi frumos încheiate ; felul lui de a vorbi şi de a se purta era acum mai degrabă formal şi rezervat decît prea familiar, dar nu avea nimic din rigiditatea unor maniere strict protocolare, şi în nici un caz stîngace : chipul lui cu trăsături expresive şi întrucîtva comice era oerfert imobil... toate arătau o fiinţă cu desăvîrşire diferită faţă de persoana bine dispusă din seara precedentă. O privire şireată şi un licăr pătrunzător în ochii săi erau singurele semne care mai aminteau de omul fie sîmbătă sea’-a.

[1] Tnterval între două domnii, (n. **t.)**

—

— Am **venit — se adresă el,** pe **un ton foarte politicos** — ca **să fac uz** de autoritatea mea regală **în** folosul vostru, **atît** pe tărîmul celor spirituale **cît** şi **al** ceîor temporale. **Pot să** vă însoţesc **la** biserica presbiteriană sau ***'a*** biserica episcopală ? ***Tros Tyriusve*** **un** om **al** legii, ştiţi, trebuie să aparţină ambelor religii sau aş spune mai degrabă ambelor forme, fiindcă religia creştină este una... sau pot să vă ajut să vă petreceţi dimineaţa în alt mod ? Vă rog să mă scuzaţi dacă vă deranjez **cu** manierele mele de modă veche, dar m-am născut într-o vreme cînd un scoţian socotea că dă dovadă de inospitalitate dacă îşi lasă oaspetele singur vreun moment, afară de cazul cînd ar dormi, dar sînt încredinţat că-mi veţi spune sincer dacă vă deranjez.

— Nici vorbă, scumpul meu domn — îi răspunse Mannering. Sînt încîntat să mă las condus de domnia voastră. Aş dori nespus de mult să ascult pe cîţiva dintre străluciţii predicatori scoţieni, a căror elocinţă a adus atîta glorie acestei ţări, mă gîndesc la Blair, la Robertson sau la Henry, aşa că vă îmbrăţişez mărinimoasa ofertă din toată inima. Numai că — aici colonelul îl trase pe avocat ceva mai deoparte, arătîndu-i-1 din ochi pe Sampson — vrednicul meu amic de colo, aşa de gînditor. este cam stîngaci şi cam distrat, iar valetul meu Barnes care nu-1 lasă singur şi are grijă de el, de obicei, nu poate să-i fie un însoţitor prea bun într-un oraş necunoscut, mai ales că amicul meu şi-a exprimat dorinţa de a merge la unu] din lăcaşurile de închinăciune de aici. unu] dintre cele mai severe şi mai îndepărtate

— Ochiul avocatului îl măsură pe Dominie Sampson :

— Pare o fiinţă ciudată care merită să fie bine ocrotită... am să vă găsesc un custode priceput. Ascultă, băiete — i se adresă el chelnerului — du-te la Luckie F'inlayson din Cowgate şi spune-i să mi-1 trimită pe Miles Macfin. care este o bună călăuză E acolo la ora asta şi spune-i că vreau să-i vorbesc numaidecât.

— Persoana chemată veni numaidecît.

— îl voi încredinţa pe prietenul domniei voastre grijii acestui om — zise Pleydell. El 51 va însoţi şi-l va conduce oriunde îşi va exprima dorinţa, şi peste tot îi va fi călăuză la fel de bună : la biserică sau la piaţă, la vreo

— ’ Tros Tyriusque mihi nullc, discrimine asitur (Căci troian şi tirian. în ochii mei sînt toţi de o seamă) Vergiliu *Eneida* Cuvintele aparţin Didonei, regina Cartaginei, care îl invita pe Aeneas să rămînă în cetatea ei. (n. t.)

— întrunire sau la vreo curte de justiţie sau oriunde în altă parte, şi-l va aduce acasă teafăr, la orice oră veţi porunci, aşa că domnul Barnes poate să facă ce doreşte, e liber !

— Acest lucru a fost, aşadar, pus lesne la punct şi colonelul îl încredinţă pe Dominie grijii acelui om pe toată durata rămînerii lor la Edinburgh.

— Şi-acum, domnule, dacă doriţi, v-aş propune să mergem la biserica Greyfriars, să ascultăm pe istoricul Scoţiei, Continentului şi al Americii, pe Dr. Robertson.

— Guy Mannering primi sugestia, dar acolo au fost dezamăgiţi : în dimineaţa aceea nu predica el, d un altul.

— Nu face nimic — îi zise avocatul — aveţi puţină răbdare, o predică bună tot vom auzi.

— Intr-adevăr, un ***coleg***[I] al faimosului Dr. Robertson se urcă la amvon peste cîteva clipe. înfăţişarea lui exterioară nu era impresionantă. O faţă extrem de palidă contrasta puternic cu peruca neagră fără nici un fir de pudră ; avea un torace îngust şi şedea puţin încovoiat, iar mîinile sprijinite, ca un fel de proptele, pe ambele părţi ale amvonului, păreau mai degrabă necesare să susţină persoana predicatorului decît să-l ajute la gesticulaţie în timpul predicii; nici un fel de robă, nici măcar ca acelea de la Geneva, un cordon strîmb şi gesturi ce nu păreau voluntare... toate acestea erau primele amănunte care-1 izbeau pe un străin.

— Predicatorul pare o persoană cam stîngace — şopti Mannering noului său amic.

— Nici o grijă, este fiul unui distins magistrat scoţian[II]... vă va arăta ce sînge a moştenit, vă dau voie să-mi spuneţi orice dacă n-o să vă placă.

— Doctul avocat nu minţise. Predica a fost presărată cu păreri noi, impresionante şi remarcabile asupra istoriei sfintei scripturi; era o predică în care calvinismu] bisericii scoţiene era apărat eu abilitate şi înfăţişat ca fiind temelia unui sistem bine fundamentat pe principii practice. Era în această homilie o mînuire de tip clasic, antic, a argumentelor şi metaforelor, dar aceasta nu servea decît ca să dea vioiciune şi originalitate stilului elocuţiunii. Predica nu era citită, doar din cînd în

I Acesta era vestitul *Dr. Erskine,* un cleric distins şi un bărbat împodobit cu toate virtuţile, (n. a.)

II Tată] doctorului Erskine a fost un eminent om al legii şi lucrarea sa „Institutes of the Law of Scotland“ (Instituţiile legii din Scoţia) este pînă azi manual şi lucrare de căpătîi pentru toţi studenţii ştiinţei dreptului, (n. a.)

— **cînd oratorul îşi arunca ochii pe un petic de hîrtie ce conţinea punctele cuvîntării, iar enunţarea, care la** început **părea imperfectă şi chiar** stîngaoe, **se transformă,** de îndată ce predicatorul se încălzi în desfăşurarea ei, devenind însufleţită **şi** limpede, şi deşi predica **nu** putea **fi** citată **ca** un model de elocinţă de la amvon, totuşi rareori Mannering auzise aşa de multă erudiţie şi argumentaţie energică. puse în apărarea creştinismului.

— Cam aşa — zise el, ieşind din biserică — trebuie să fi vorbit vechii predicatori care au făcut Reforma, datorită minţilor lor cutezătoare şi entuziasmului lor viu, deşi uneori cam grosolan manifestat.

— Şi totuşi acest reverend şi gentleman — zise Pleydell — pe care eu îl iubesc de dragul tatălui său, dar şi pentru calităţile lui, n-are nimic din trufia aceea acră sau fariseică imputată unora din primii părinţi ai bisericii calvine din Scoţia. Colegul său are păreri diferite de ale lui asupra unor anumite probleme referitoare la disciplina bisericească, şi amîndoi conduc fracţiuni diferite în sinul bisericii, dar fără ca, măcar un singur moment, să-şi piardă respectul sau consideraţia pe care şi-o poartă unul altuia. Nici unul nu ar admite ca răutatea să se amestece într-un diferend ferm, constant şi, după cît se pare, fiind de amîndouă părţile **o** problemă de conştiinţă.

— Şi domnia voastră, domnule Pleydell, ce gîndiţi despre deosebirile dintre ei ?

— Ce să cred, colonele ? Eu sper că un om virtuos poate ajunge în rai fără să gîndească chiar deloc asupra lor... pe lîngă aceasta, ***inter nos***\ eu sînt membru al bisericii episcopale, care trece azi prin timpuri grele, fiind umbra unei umbre, dar poate că pentru ea e o fericire ; mie îmi place să mă rog cum s-au rugat străbunii mei. dar fără să gîndesc că formele presbiteriene ar fi mai rele pentru că ele nu pot să-mi trezească în inimă aceleaşi asociaţii emoţionante de comuniune cu trecutul.

— Şi cu această remarcă se despărţiră pînă la ora fixată pentru dineu.

— După felul greoi şi întortocheat în care **se** ajungea la locuinţa omului legii. Mannering **se** văzu silit **să** nutrească speranţe foarte modeste asupra primirii ce i **se** va face. Drumul arăta acum. la lumina zilei, chiar mai trist decît îi păruse în ajun. învăluit în umbrele înserării Casele, pe ambele părţi ale uliţei, erau aşa de în-

[1] ***Intre noi*** (în limba latină în text), (n. t.)

—
— ghesuite una într-alta, încît vecinii ar fi putut foarte lesne să-şi strîngă mîna unul altuia, de la ferestre ; din cînd în cînd, chiar spaţiu] dintre ele era traversat de bîrne de lemn, sporind astfel şi mai mult înlănţuirea caselor. Scara şi casa scării nu erau prea curat întreţinute. iar cînd intră în casă, Mannering a fost izbit şi de îngustimea, şi de urîţenia coridoarelor îmbrăcate cu lambriuri de lemn. Dar biblioteca în care a fost condus de un slujitor bătrîn şi respectabil era într-un contrast total cu aceste aparenţe prea puţin făgăduitoare de frumos. Era o încăpere cum nu se poate mai bine proporţionată, pe pereţii căreia atîrnan portretele cîtorva personaje de frunte scoţiene, purtînd semnătura lui Jamieson[I]. acest Vandyke caledonian. şi erau înţesaţi cu cărţi, cele mai bune ediţii ale celor mai buni autori şi, în particular. o admirabilă colecţie de clasici.

— Acestea sînt uneltele negoţului meu — îi zise Pleydell. Un om al legii care nu cunoaşte istorie şi literatură este doar un sărman mecanic sau un zidar care trudeşte fără spor, şi numai dacă posedă anumite cunoştinţe din aceste domenii poate îndrăzni să se numească arhitect

— Dar ceea ce l-a îneîntat cel mai mult pe Guy Mannering a fost priveliştea pe care o aveai de la ferestre, de unde puteai admira incomparabila panoramă a fîşiei de pămînt ce se întinde între Edinburgh şi mare, minunatul fiord numit ..The Firth of Forth“ cu insuliţele sale. apoi golful mărginit spre nord-est de promontoriu „The Law of North Berwick" şi, în fine ţărmurile dantelate ale comitatului Fife dinspre miazănoapte contopindu-se în depărtare, printr-un contur deluros. cu linia de azur ***a*** zării

— După ce domnul Pleydell a considerat că oaspetele său s-a desfătat îndeajuns cu această privelişte de o frumuseţe surprinzătoare, el atrase cu discreţie atenţia colonelului spre moştenirea domnişoarei Bertram.

- Am sperat — zise el — deşi nu prea mult, că voi putea descoperi oarecare dovezi pentru a stabili dreptul ei inalienabil asupra proprietăţii Singleside. dar cercetările mele au f'">st zadarnice Bătrîna lady m-arp încre-

I *Georqe Jamieson* 1588—1644) sau *lame montei* - pictor scoţian ’are a studiat pictura în Olanda avîndu-i ca maeştri pe *Ruhens* şi pe *Vandyke* (ceea ce !-a făcut pe *Horace Walpolt* să-l denumească *Vandyke al Srn[iei* (numită şi Oiledonia) înapoiat în \nglia, i pictat o serie de portrete ale nobililor scoţieni şi englezi. (n. t.)

- dinţat, **a avut** drept de proprietate deplină, **aşa că a putut** să dispună de domeniul ei cum **a** crezut de cuviinţă. **Tot** ceea ce putem spera este **ca** diavolul să nu **o** fi împins să schimbe acest vechi testament întocmit cum se cuvine. Va trebui să participaţi mîine la funerariile acestei fete bătrîne, pentru care veţi primi o invitaţie, fiindcă l-am încunostiinţat pe avocatul ei că aţi sosit aici, reprezentînd-o pe domnişoara Bertram ; vă voi întîlni apoi **la** locuinţa defunctei, unde veţi fi prezent ca să luaţi cunoştinţă de cele ce vom afla la deschiderea testamentului cuprinzînd ultimele ei dorinţe. Bătrînă avea lîngă ea* doar o fetiţă orfană, luată de la o rudă, pe care o trata ca pe o sclavă. Sper că a avut atîta inimă să-i lase şi ei ceva ca să poată trăi într-un mod de sine stătător, ca

- **o** recompensă tardivă pentru acea ***peine forte et dure***[I] la care a fost supusă în tot timpul vieţii sale.

- In acel moment sosiră trei gentilomi care au fost prezentaţi musafirului. Erau oameni de bun simţ, veseli şi avînd o frumoasă cultură, astfel că ziua se scurse într-un chip foarte plăcut şi colonelul Guy Mannering rămase pînă la ora opt seara, întreţinîndu-se şi cu sticla gazdei sale, care, negreşit, era un ***magnurn***[II]**.**

- Cînd se întoarse la hanul unde trăsese, găsi o invitaţie prin care era poftit la funerariile decedatei domnişoare Margaret Bertram de Singleside, convoiul funebru urmînd să plece la ora unu de la casa răposatei, îndreptîndu-se apoi spre locul de îngropăciune ce se găsea în ţintirimul Greyfriars.

- A doua zi, la ora hotărîtă, Mannering porni, aşadar, spre o căsuţă situată într-o suburbie sud-vestică a oraşului. unde găsi imediat casa, îndoliată după tradiţia obişnuită în Scoţia : la poartă şedeau doi oameni cu o înfăţişare exprimînd jalea, în pelerinele lor lungi negre, cu zăbranice albe şi avînd panglici îndoliate la pălărie ; în mîini ţineau un fel de prăjini împodobite cu flamuri negre, simbol al morţii. Alte două personaje tăcute, care, după chipurile lor, păreau să sufere din cauza unei nenorociri stranii, îl introduseră în salonul defunctei, unde toţi erau adunaţi pentru ceremonia funerară.

- în Scoţia, obiceiul — care azi a fost dat uitării aproape cu totul în Anglia — de a invita rudele decedatului la înmormîntare este păstrat cu sfinţenie de toată lumea.

I' *Muncă trudnică şi aspiă* (în limba franceză în text), (n. t.)

II Sticlă pentru vin sau alcool de format mare avînd o capacitate de douăzeci de uncii. (n. t.)

-

- în multe împrejurări, lucrul acesta are un efect deosebit şi mişcător, dar poate degenera într-o formalitate goală şi caraghioasă în cazul în care răposatul a avut nefericirea de a trăi fără a fi iubit şi de a muri fără a fi jelit de nimeni. Serviciul religios englez pentru morţi, unul dintre cele mai frumoase şi impresionante ritualuri ale bisericii, obişnuia să aibă ca efect, în astfel de situaţii, de a fixa atenţia participanţilor unind gîndurile şi simţămintele tuturor celor de faţă într-o atitudine de reculegere, aşa de nimerită cu un prilej ca acesta. Dar după obiceiul scoţian, dacă cei ce asistă nu sînt copleşiţi de un adevărat simţămînt de tristeţe, nu există nimic care să suplinească această deficienţă şi să exalte sau să atragă atenţia, astfel că sentimentul că totul este o formalitate plictisitoare şi o prefăcătorie făţarnică e gata adeseori să pătrundă în inimile celor adunaţi pentru trista ceremonie. Doamna Margaret Bertram fusese, din nenorocire, una dintre acele fiinţe ale cărei calităţi nu reuşiseră să nască prietenia nimănui. Nu avea nici rude apropiate, care poate ar fi jelit-o dintr-o afecţiune adevărată, şi de aceea funerariile ei arătau numai ornamentele exterioare ale tristeţii.

- Mannering şedea deci în picioare, în tovărăşia lugubră a verilor de gradul trei, patru, cinci şi şase, şi arborând 0 înfăţişare care să fie la unison cu chipurile tuturor celor ce-1 înconjurau, arăta atît de întristat de pierderea defunctei Margaret Bertram, încît puteai crede că răposata lady de Singleside fusese fie sora, fie chiar mama lui. După un răstimp de tăcere adîncă şi solemnă, cei prezenţi începură să vorbească unul cu altul, dar în şoaptă totuşi, ca în odaia unei persoane care a murit.

— Sărmana noastră prietenă — spunea un gentleman grav. abia deschizînd gura, de teamă să nu-şi piardă tristeţea atît de trebuincioasă pe care o dăduse trăsăturilor sale, şi strecurîndu-şi şoaptele printre buzele abia-abia dezlipite — sărmana noastră prietenă a plecat într-o lume mai bună !

— Asta aşa este. fără îndoială — răspunse persoana căreia i se adresase, cu ochii mijiţi. Sărmana doamnă Margaret. cum avea ea întotdeauna grijă de toate !

— Ceva noutăţi pe ziua de azi, colonele Mannering ?
1 se adresă acestuia unul dintre gentlemenii cu care
-luase masa duminică, dar pe un ton care ar fi putut, prin impresionanta-i gravitate, să vestească moartea unei generaţii întregi.

— Nimic deosebit, domnule — răspunse Mannering, eu aceeaşi gravitate, foarte potrivită pentru o casă în doliu.

— După cîte am înţeles — continuă emfatic primul vorbitor, cu aerul unuia care este bine informat —• după cîte am înţeles, există un testament.

— Şi ce va primi micuţa Jenny Gibson ?

— O sută de lire şi ceasornicul deşteptător cel vechi.

—. Puţin de tot, sărmana ! Şi cînd te gîndeşti că a dus-o destul de greu la bătrînă lady. Dar e o nesăbuinţă s-aştepţi colacul mortului !

— Mi-e teamă — se amestecă în vorbă un politician, care stătea chiar lîngă Mannering — că nu prea avem de ce să fim mulţumiţi de vechiul nostru amic Tippoo Saib... mă îndoiesc că va mai da ceva companiei... şi mi s-a spus, dar asta puteţi s-o ştiţi desigur mai bine, că acţiunile companiei East India Stock nu mai urcă.

— Cred că vor urca, domnule, cît de curînd

— Doamna Margaret — zise o altă persoană, vîrîndu-se în discuţie — avea şi ea un pachet de acţiuni. Ştiu asta fiindcă am încasat dobînzile pentru ea... ar fi de dorit, şi pentru moştenitori, şi pentru legatari, să-l întrebăm pe colonel de modalitatea şi ziua în care putem să le transformăm în bani. Din partea mea cred... Dar iată-1 pe domnul Mortcloke, care vine să ne spună că trebuie să pornim.

Domnul Mortcloke, antreprenorul de pompe funebre, cu o faţă profesional alungită şi cu o înfăţişare solemnă dintre cele mai îndurerate, distribui celor ce urmau să poarte paliumul mici cărţi de vizită pe care era trecut locul ce trebuia să-l ocupe fiecare faţă de sicriu. Cum această funcţie ar fi trebuit îndeplinită de rudele cele mai apropiate ale defunctei, antreprenorul de pomoe funebre, oricît ar fi fost el de priceput ca maestru de ceremonii funebre, nu reuşi să scape fără a ofensa pe cineva. A fi rudă cu doamna Bertram însemna a fi şi aproape de moşia de la Şingleside. şi aceasta era o înrudire care stîrnea o straşnică gelozie fiecăreia dintre rubedeniile de faţă. Iată de ce se auziră murmure de nemulţumire, şi amicul nostru Dinmont a fost acela care a dat frîu mai liber indignării sale, fiind neputincios şi să-şi înăbuşe nemulţumirea, şi să şi-o exprime pe un ton modulat în concordanţă cu trista ceremonie.

— Socot — vorbi el, mult mai tare decît buna-cuviinţă ar fi admis — că aş fi meritat să duc şi eu măcar un picior al răposatei. Doamne, dacă nu m-aş gîndi la

—

— obiceiul locului, aş fi vrut s-o duc numai eu singur, fiindcă nu mă dau, ca putere, pe toţi gentlemenii care sînt aici de faţă !

— Zeci de frunţi încruntate şi priviri mustrătoare se aţintiră asupra neînfricatului Dinmont, care, după ce îşi descărcase ce avea pe suflet, coborî cu paşi grei scările împreună cu restul asistenţei, nesocotind cu desăvârşire dojana mută a celor pe care cuvintele lui îi scandalizaseră.

— Apoi ceremonia funerară începu :procesiunea era

— deschisă de un grup de ciocli cu bastoane şi eşarfe de crep alb îndoliat, în cinstea reputaţiei de fată bătrînă a răposatei, urmau apoi şase cai costelivi, ei înşişi adevărate embleme ale nimicniciei, îmbrăcaţi frumos în negru şi împodobiţi cu pene, trăgînd după ei dricul cu funerarele lui ornamente, dric ce se tîra încet spre locul de îngropăciune, avînd în frunte pe Jamie Duff, un idiot, care, purtînd un fel de voal funerar şi o cravată de hîrtie albă. însoţea orice convoi mortuar. în fine, urmau şase cupeuri pline cu ceilalţi participanţi. Mulţi dintre ei îşi mai dezlegaseră limba şi discutau cu o seriozitate nestînjenită despre tragicul eveniment, despre valoarea succesiunii şi probabila ei destinaţie. Cei care se aşteptau mai mult la moştenire păstrau totuşi o tăcere prudentă, fiindu-le, într-adevăr, ruşine să-şi exprime anumite speranţe care ar fi putut să se dovedească zadarnice, iar avocatul, omul care se ocupa cu această problemă şi singurul care ştia exact cum stau lucrurile, avea o înfăţişare de o importanţă plină de mister, ca şi cum ar fi fost hotărît să întreţină pînă în ultima clipă o atmosferă de aşteptare îngrijorată şi curioasă.

— în cele din urmă ajunseră la poarta cimitirului şi, de acolo, trecînd prin faţa cîtorva şiruri de femei care n-aveau ce face şi căscau gura, unele cu prunci mici în braţe şi însoţiţi de cîteva zeci de copii care se zbenguiau alergîndu-se şi ţipînd pe lîngă procesiunea îndoliată au sosit la locul de veci al familiei Singleside. Era un loc împrejmuit, de formă pătrată, în ţintirimul bisericii Greyfriars, păzit într-o parte de un înger veteran fără nas şi avînd o singură aripă, în timp ce, în cealaltă parte, semenul său heruvim, care stătuse de veacuri, ca o santinelă, pe piedestal, zăcea cu trupul sfărîmat printre cucutele, brusturii şi urzicile ce creşteau din belşug în jurul cavoului. O inscripţie mîncată de vreme şi acoperită de muşchi aducea la cunoştinţa celui care o citea că, în anul 1650, căpitanul Andrew Bertram, pri-

— mu] moşier de Singleside, descendent al străvechii şi onorabilei case Ellangowan, dăduse poruncă să se ridice ^.cest monument pentru el şi urmaşii lui. Un număr rezonabil de coase, clepsidre, cranii şi oase încrucişate alcătuiau un fel de cunună în jurul acestui vlăstar de poezie sepulcrală, compus în memoria ctitorului acelui mausoleu :

—Oinimă ca Nathaniel, un braţ ca cel al lui Bazaleel,
Dacă vreodată cineva a avut,
— Atunci îndrăznesc a da ca model un singur viteaz
— înţelept: doar pe el
Ce zace aici, în lut aşternut.

— Aici, aşadar, în huma grasă şi neagră cu care se contopiseră osemintele străbunilor ei, au fost aşezate şi rămăşiţele pămînteşti ale răposatei Margaret Bertram. Apoi, asemenea soldaţilor care se întorc de la o înmormîntare ostăşească spre a se arunca din nou în viitoarea luptei, rudele cele mai apropiate ale defunctei, acelea care sperau să figureze în testamentul doamnei, dădură porunci grăbite vizitiilor cupeurilor închiriate să mine cu toată iuţeala posibilă spre locul unde aveau să fie citite dispoziţiile testamentare pentru a pune cît mai grabnic capăt acestei aşteptări înfrigurate privind o chestiune atît de importantă

— CAPITOLUL XXXVIII

— O. mori şi înzestrează-ţi colegiul sau pisica !

— Pope

— Există o fabulă' povestită de Lucian, că în timp ce o trupă de maimuţe, bine dresate de un îmblînzitor inteligent jucau o tragedie care se bucura de mare succes, bunele maniere, demonstrate de ele pe scenă, au fost pe dată uitate şi firea autentică a actorilor a ieşit la iveală într-o încăierarp aprigă şi indecentă de îndată ce un

—

— poznaş le-a aruncat o mină de nuci pe scenă. Exact în acelaşi fel, momentul culminant al citirii dispoziţiilor testamentare apropiindu-se, lucrul acesta stîrnea în inimile prezumtivilor moştenitori simţăminte cu totu! diferite de acelea pe care, pînă atunci, sub supravegherea profesională a domnului Mortclocke, se străduiseră să şi ie întipărească pe chip. Şi iată că ochii, care pînă nu demult păreau îndreptaţi cu pietate spre cer sau erau, cu şi mai multă umilinţă, plecaţi solemn spre pămînt, căutau sfredelitori şi cu mare iuţeală, aruncîndu-şi privirile lor agere prin cufere, lăzi, sertare, birouri şi prin toate ungherele ciudate care ar fi putut constitui ascunzişuri pentru testamentul bătrînei doamne.

— Ici se găsea o recipisă din partea preotului de la o biserică non-conformistă[1], care confirma plata cotizaţiei pînă la sfîntul Martin al anului trecut, cu grijă împăturită în notele unui cîntec nou pe vechea melodie populară iacobită ***Peste mare către Charlie*** / se mai afla şi un curios teanc de epistole de dragoste dintre defunctă şi un oarecare locotenent O'Kean, ofiţer într-un regiment de infanterie, avînd ataşat deasupra pachetului un document ce explica pe dată rubedeniilor de ce această legătură, care nu le-ar fi adus lor nimic bun, fusese aşa de brusc curmată : era o poliţă de două sute de lire a locotenentului, pe care nimic nu arăta că fusese vreodată onorată. Alte note de plată şi poliţe, în număr mare şi semnate de nume mai solvabile (folosind un limbaj comercial) decît acelea ale vrednicului cleric sau ale bravului soldat, au fost şi ele întîlnite în cursul cercetărilor, pe lîngă nenumărate monede de toate mărimile şi tipurile, fragmente de bijuterii de aur şi argint, cercei vechi, balamalele unor tabachere stricate, munţi de ochelari etc., etc., etc. Totuşi, nici un testament nu-şi făcuse încă apariţia, şi colonelul Mannering începu să spere de-a binelea că documentul pe care îl obţinuse de la Glossin conţinea într-adevăr ultimele dorinţe testamentare ale bătrînei lady. Dar prietenul său Pleydell, care în clipa aceea intră în cameră. îl avertiză să nu fie prea încrezător şi să nu nutrească o speranţă ce s-ar fi putut dovedi înşelătoare.

— îl cunosc prea bine pe avocatul ei — îi spuse el — acela care conduce cercetările, şi bănuiesc, după mutra pe care-o abordează, că ştie mult mai mult asupra acestei probleme ca oricare dintre noi.

[3] ***Om de afaceri*** (în limba franceză în text), (n. t)

I Această fabulă aparţine scriitorului elen *Lukian* nâsr-ut în jurui anului 120 al erei noastre) la *Samosata,* pe maûriie Eufra tului, şi autor al faimoaselor dialoguri ale zeilor şi morţilor (n. t.)

—

— între timp, în vreme ce această goană după testament continuă, să aruncăm o privire fugară asupra cîtorva persoane din grupul de faţă care par să fie şi cele mai interesate.

— Despre Dinmont, care, cu biciuşca lui cu miner gros sub braţ, şedea in picioare, întinzindu-şi faţa mare şi rotundă peste umărul acestui ***liomme d'affaire*** nu mai e necesar să spunem nimic.

— Acea persoană bătrînicioasă, cu chip prelung, în cel mai sobru costum de doliu purtat vreodată de un gentleman, este Mac-Casquil, avînd odinioară adăugat la nume şi nobilul „de Drumquag", pînă să fie ruinat datorită unei moşteniri prin care îi reveniseră două părţi din acţiunile băncii Ayr, care dăduse faliment. Speranţele sale, în cazul de faţă, se bazau pe mai multe atuuri : că era rudă cu răposata (deşi, ce-i drept, cam îndepărtată), că stătuse alături de ea în strană, la biserică, în fiecare duminică şi, în fine, că jucaseră cărţi împreună în fiece sîmbătă seara, avînd mare grijă să nu plece niciodată în postura de învingător.

— Celălalt bărbat cu înfăţişarea vulgară, purtînd, în loc' de perucă, propriul său păr soios, împletit într-un fel de coadă şi legat cu o şuviţă de piele şi mai soioasă încă,- este un tutungiu, o rudă de-a mamei defunctei, care, avînd un stoc bun de tabac la izbucnirea războiului colonial, triplase preţul mărfii pentru toată lumea, cu o singură excepţie, doamna Bertram, a cărei tabacheră din carapace de broască ţestoasă era umplută săptămînal cu cel mai bun tabaC de prizat, tot la vechiul preţ, fiindcă slujnica venea întotdeauna cu tabachera în prăvălie, aducîndu-i şi omagiile stăpînei sale, doamna Bertram, pentru „onorabilul ei văr. domnul Quid".

— Pe urmă, acel tînăr prost crescut, care nu a avut nici barem decenţa să-şi scoată cizmele şi pantalonii din piele de căprioară la această tristă ceremonie, se părea că fusese şi el unul care se bucurase, ce] puţin tot atîta cît şi ceilalţi, de graţiile bătrînei lady, căreia, desigur, îi plăcea să se uite şi la cîte un tînăr prezentabil. Se credea totuşi că pierduse ocazia de a prinde norocul din zbor. fiindcă lipsise de cîteva ori de la ora ceaiului, deşi fusese invitat în mod solemn, şi fiindcă tot de cîteva ori, se prezentase numai după ce petrecuse în compania unor cheflii lim-

[3] ***Om de afaceri*** (în limba franceză în text), (n. t)

— buţi, cu care prilej călcase de două ori pe coada pisicii, altă dată insultase papagalul doamnei.

— Dar pentru Mannering, persoana cea mai interesantă din tot acest grup era acea sărmană fată care fusese un fel de însoţitoare umilă **a** decedatei şi singura făptură asupra căreia bătrîna putea să-şi verse întotdeauna proasta-i dispoziţie. Aşa că, de ochii lumii, fusese şi ea împinsă în odaie de către slujitoarea favorită **a** răposatei, unde, după ce se ghemuise cît mai repede într-un ungher, privea cu teamă şi uimire scotoceala neobrăzată a străinilor prin acele lucruşoare la care ea, din copilărie, se uitase cu o veneraţie amestecată cu teamă. Fata era privită cu un ochi duşmănos de către toţi competiţionarii, în afara onestului Dinmont, şi asta din cauză că toţi se temeau că ea ar putea să fie pînă la urmă rivala lor cea mai formidabilă, ale cărei pretenţii aveau, cel puţin, să le stânjenească şi să le micşoreze şansele de moştenire. Şi totuşi ea era singura fiinţă prezentă care părea într-adevăr că suferă pentru răposată. Doamna Bertram fusese protectoarea ei, deşi din motive egoiste, iar tirania ei capricioasă fusese acum uitată, iar lacrimile curgeau repede, una după alta, de-a lungul obrajilor acestei copile care depinsese numai de ea şi care acum stătea înspăimîntată, lipsită de orice ocrotire.

— Prea curge multă apă sărată acolo, Drumquag — zise tutungiul, arătînd-o pe fata fostei stăpîne — şi asta nu prea miroase a bine pentru noi. Lumea nu prea varsă lacrimi pe degeaba, ci numai cînd ştie că are pentru ce !

— Domnul Mac-Casquil se mulţumi să răspundă doar printr-o înclinare a capului, simţind nevoia de a-şi arăta obîrşia sa nobilă, în prezenţa colonelului Mannering şi **a** domnului Pleydell.

— Tare caraghios ar fi să nu se găsească nici un testament, după atîta căutare ! se adresă Dinmont omului de afaceri, fiindcă fermierul începuse să-şi piardă răbdarea.

— Vă rog să mai aveţi un pic de răbdare. Doamna Margaret Bertram a fost o femeie bună şi prevăzătoare şi ştia cum să-şi aleagă şi prietenii, şi oamenii de încredere. A putut la fel de bine să-şi lase ultimele dorinţe şi testamentul sau, mai bine zis, dispoziţiile testamentare ***mortis causa***\ referitoare la moştenire, în mîinile unui amic credincios — îl lămuri avocatul defunctei.

•' ***In caz de moarte*** (în limba latină în text), (n. t)

—

— Aş **pune** rămăşag **pe** orice — **îi şopti** Pleydell co-
— lonelului — că-1 are chiar **în** buzunar. Apoi, adresîndu-se
omului legii, **îi** spuse : Domnule, **este** timpul să ispră-
— vim, cu îngăduinţa domniei voastre... iată aici un testament, scris acum eîţiva ani, care lasă moşia Singleside, oa moştenire, domnişoarei Lucy Bertram de Ellangowan.

o consternare generală se zugrăvi pe feţele tuturor celor prezenţi.

— Cred că vă stă în putere, domnule Protocol, să ne informaţi dacă mai există un testament mai nou.

— Vă rog să-mi permiteţi, domnule Pleydell — zise avocatul şi, luînd documentul din mîna consilierului, aruncă o privire asupra conţinutului său.

— Este prea sigur de sine, cu mult prea sigur de sine — mormăi domnul Pleydell, observîndu-1. Negreşit are un alt testament în buzunar.

— De ce nu-1 arată atunci, blestematul ? ! replică nobilul militar, a cărui răbdare se apropia de sfîrşit.

— De unde să ştiu eu „de ce pisica nu omoară şoarecele de îndată ce-1 prinde[14] ! îi răspunse avocatul, dînd din umeri. Aş zice fiindcă-i conştient de puterea lui. precum şi din dorinţa de a se juca cu răbdarea oamenilor. Ei bine, domnule Protocol, ce-aveţi de spus cu privire la acest act ?

— Ce să zic, domnule Pleydell, actul este un act foarte bine alcătuit, autentificat cum se cuvine şi îndeplinind toate formele legale.

— Dar nu-i aşa că este revocat sau anulat de altul care se află în mîinile domniei voastre ?

— Da, trebuie să mărturisesc că lucrurile cam aşa stau — răspunse avocatul, scoţînd un mic pachet legat cu o panglică şi sigilat pe toate părţile, la punctele de întretăiere a legăturilor, cu ceară neagră. Acel testament pe care mi l-aţi arătat şi la care vă referiţi, domnule Pleydell, este datat 1 iunie 17... dar acesta (rupsese peceţile şi desfăşură încet documentul), acesta este datat 20, ba nu, 21 aprilie anul curent, fiind deci cu 10 ani ulterior.

— ***Mary, spînzur-o pe viezuroaică***[1]! exclamă consilierul, parafrazînd cuvintele lui Sir Toby Belch. Datează chiar din luna cînd ruina familiei Ellangowan a devenit cunoscută tuturor ! Dar aduceţi-ne la cunoştinţă ce stipulează.

I Parafrazarea replicii susnumitului personaj **din piesa** lui **Shakespeare** „A douăsprezecea **noapte**[41] (în realitate textul este: *Mary, du-te şi te spînzură...).* **(n.t.)**

—

— Dînd curs acestei rugăminţi, domnul Protocol, după ce Ie ceru să facă linişte, începu să citească testamentul, cu o voce joasă, fermă şi profesională. Cei din jur, în ai căror ochi speranţa cînd se aprindea, cînd se stingea, şi care se străduiau din răsputeri să priceapă dorinţa testatorului prin ceaţa limbajului juridic folosit în expunerea dispoziţiilor testamentare, ar fi fost demn de un studiu de Hogarth[1].

— Actul avea un conţinut neaşteptat. El transmitea şi dădea în folosinţă tot domeniul Singleside şi celelalte anexe ale lui : Lovcrless, Liealone, Spinster's Knowe şi dumnezeu mai ştie care, — ...onorabilului (aici cititorul îşi catifelă vocea care coborî la un ton dulce şi modest) Pater Protocol, avocat al baroului, avînd cea mai mare încredere în capacitatea şi integritatea lui (chiar acestea sînt cuvintele pe care vrednica mea prietenă răposată le foloseşte), dar numai în CUSTODIE (aici cititorul îşi recăpăta vocea şi tonul obişnuit, iar chipurile multor ascultători, care atinseseră o formă atît de prelungă, încît însuşi domnul Mortcloke ar fi invidiat-o, redeveniră vizibil mai ovale), în CUSTODIE pentru uzul, scopul şi lucrurile hotărite în cele ce urmează.

— In aceste cuvinte : „uzul, scopul şi lucrurile hotărîte“ zăcea tot ce era mai important în testament. Primul paragraf era introdus printr-un preambul care stabilea că testatoarea se trăgea în linie dreaptă din străvechea casă Ellangowan, respectatul ei străbunic Andrew Bertram, primul moşier de Singleside fiind cel de al doilea fiu al lui Allan Bertram, al cincisprezecelea baron de Ellangowan. Se afirma în continuare că Henry Bertram, fiul şi moştenitorul lui Godfrey Bertram, fusese răpit de copil de la părinţii săi, dar că ea, testatoarea, ***era încredinţată că trăia pe meleaguri străine şi că providenţa divină îl va repune în stăpînirea bunurilor strămoşilor săi,*** în care caz, numitul Peter Protocol era legat şi obligat, precum el însuşi se legase şi obligase la acceptarea acestor domenii, să se lipsească de domeniul Singleside şi de celelalte, precum şi de alte lucruri menţionate aici (în afară de o gratificaţie pe măsura eforturilor sale), în favoarea numitului Henry Bertram, la întoarcerea acestuia în ţara natală. Iar în perioada cît va rămîne în ţări străine, sau în cazul că nu se va întoarce niciodată în Scoţia, domnul Peter Protocol, custodele, este îndreptă-

1 *William Hogarth (1697—1764)* — pictor, gravor şi caricaturist englez, specializat în portrete ale declasaţilor, (n. t.)

— ţit să împartă veniturile pămînturilor şi dobînzile Qeîor-Jalte venituri (din care va scădea o gratifieaţie ce i se cuvine pentru osteneală) în părţi egale, la patru aşezăminte de binefacere, menţionate în testament. Puterea de a administra domeniile, de a le arenda, de a strînge şi împrumuta banii era acordată acestui curator de încredere, iar în oazul morţii sale trecea asupra anumitor persoane oficiale numite în document. Erau lăsate doar două legate altor persoane : una de o sută de lire unei slujnice preferate, şi alta tot de o sută de lire lui Janet Gibson (despre care se afirmă că a fost crescută din milă de testatoare), în scopul de a fi dată ca ucenică pentru a învăţa o meserie cinstită.

— Un testament făcut în favoarea unor instituţii de binefacere, şi nu a rudelor, este numit în Scoţia ***mortijicaţie,*** iar într-un mare oraş (Aberdeen, dacă-mi amintesc bine) există şi un funcţionar municipal care se ocupă de aceste donaţii pentru aşezămintele publice şi care se numeşte maestru al mortificaţiilor. S-ar putea presupune, fără a greşi prea mult, că termenul îşi are obîrşia în efectul pe care astfel de donaţii le produc asupra rudelor cei prin care ele sînt aduse la îndeplinire. Şi, într-adevăr, grea a fost mortificaţia de oare a fost cuprinsă asistenţa aflată în salonul decedatei Margaret Bertram, ascultînd această neaşteptată destinaţie a pămînturilor Singleside. O tăcere profundă domni, după ce testamentul a fost citit în întregime.

— Domnul Pleydell a fost primul care rupse tăcerea. El ceru voie să se uite la testament şi, după ce s-a asigurat că era corect alcătuit şi îndeplinea toate formele legale, l-a înapoiat spunînd numai încet şi apatic către Mannering

— Protocol nu-i mai rău decît alţii, nu mă îndoiesc, dar bătrîna lady a procedat în aşa fel. încît, dacă el nu va deveni necinstit, în tot cazul lucrul acesta nu se va întîmpla pentru că i-a lipsit prilejul.

— Cred cu adevărat — zise şi domnul Mac-Casquil de Drumquag, care, după ce-şi înghiţise jumătate din amărăciune. era hotărît să se descarce de cealaltă jumătate— cred cu adevărat că ne aflăm în faţa unui caz extraordinar ! Aş dori să aud din gura domnului Protocol, care este singurul curator şi care are puteri depline, şi care trebuie să fi fost consultat cu prilejul alcătuirii testamentului, aş dori. aşadar, să ştiu cum de a fost posibil ea doamna Bertram să mai creadă în existenţa unui

—

— copile care, aşa cum ştie toată lumea, a fost omorît cu cu mulţi ani înainte ?

— Ce-i drept, domnule — îi răspunse domnul Protocol — nu cred că mi-e cu putinţă să explic mai satisfăcător motivele pentru care decedata a nutrit această credinţă decît a făcut-o ea însăşi în acest act. Prietena noastră răposată, atît de onorabilă, a fost o femeie bună, domnule, o femeie cucernică şi, desigur, a avut temeiurile ei ca să creadă că băiatul este teafăr, temeiuri pe care noi nu le ştim, domnule.

— Ce mai temeiuri ! sări de colo şi tutungiul. Ştiu eu prea bine care i-au fost temeiurile de-a crezut aşa ceva. Iată, de faţă este doamna Rebecca (slujitoarea ei favorită), care şade colo şi care mi-a spus de o sută de ori, la mine în prăvălie, că nu ştie cum stăpîna ei o să-şi întocmească testamentul, fiindcă o ţigancă bătrînă, o vrăjitoare afurisită, i-a vîrît în cap, la Gilsland, că tînărul... Harry Bertram parcă-1 cheamă, nu-i aşa ?... o să se întoarcă teafăr acasă într-o bună zi... nu puteţi să ziceţi că nu-i aşa, doamnă Rebecca? !... Cu toate că se pare că aţi uitat să-i amintiţi răposatei stăpîne ce mi-aţi făgăduit mie c-o s-o sfătuiţi, cînd v-am dat jumătatea aia de coroană ! Doar n-o să tăgăduiţi ce spun eu acuma, nu-i aşa, frumoaso ?

— Habar n-am de aşa ceva — îi răspunse Rebecca, cu încăpăţînare, şi uitîndu-se drept înainte, avînd înfăţişarea fermă a omului care nu-i dispus să se lase constrîns a-şi aminti mai mult decît ceea ce îi place.

— Bine, bine, Rebecca ! Pesemne că sînteţi mulţumită cu ce vi s-a lăsat — conchise acru tutungiul.

— Fantele de mîna a doua (fiindcă trebuie să spunem că un fante de mîna întîia nu era), care pînă atunci se jucase lovindu-şi cizmele cu şfichiul biciuştii, arăta bosumflat ca un copil răsfăţat căruia nu i s-a mai dat voir să stea la masă Nemulţumirea Iui totuşi nu se exprima decît prin murmure abia şoptite către sme însuşi. într-un fel de soliloeviu ca acesta : „Mi-a jucat un renghi grozav, pe legea mea • Ce prost am fost să-mi pierd timpul cu ea ! Cînd mi-aduc aminte cum am venit aici într-o seară, pe legea mea, numai să beau ceai, şi i-am părăsit şi pe King, şi pe jocheul ducelui, pe Wil] Hac-k ! Şi ce discuţie interesantă se încinsese despre curseie de cai [1] Şi aş fi outut ajunge şi eu un călăreţ faimos dacă nu mă încurcam cu ea. pe legea mea ! Şi după toate astea, să nu-mi lase bătrîna nici măcar o amărîtă de sută ?“

—

— Vom avea grijă ea toate cheltuielile acestei triste ceremonii să fie plătite cum se cuvine — se auzi din nou vocea domnului Protocol, care nu voia în nici un chip ca ura celorlalţi împotriva lui, din cauza rolului său, să crească şi mai mult. Şi acum, domnilor, mă tem că nu mai avem de ce zăbovi aici... voi depune mîine la tribunal testamentul vrednicei şi onorabilei mele prietene, ca fiecare gentleman să-i poată cerceta conţinutul şi să aibă liber acces ca să-şi scoată vreo copie şi (între timp, el încuia sertarele decedatei cu mult mai repede decît le deschisese), doamnă Rebecca, veţi fi aşa de bună să păstraţi totul în ordine pînă cînd vom putea închiria casa... am o ofertă din partea unui solicitant, primită chiar azi-dimineaţă, iar dacă îmi va conveni, s-ar putea să cădem de acord.

— Amicul nostru Dinmont, care nutrise şi el anumite speranţe, ca oricare altul, se aşezase destul de posomorit într-un fotoliu folosit odinioară de răposata, care ar fi fost oarecum scandalizată să-l vadă pe acest colosal specimen al sexului tare lăfăindu-se acolo. Era ocupat cu biciul lui de călărie, al cărui şfichi lung îl strîngea sub forma unui şarpe încolăcit, apoi, printr-o smucitură bruscă, îl desfăcea, ajungînd cu el pînă la mijlocul odăii. Primele cuvinte pe care le rosti, după ce îşi veni în fire de pe urma şocului, constituiau însă o declaraţie mărinimoasă, pe care. desigur, o spuse cu glas tare fără să-şi dea seama :

— Bine, sîngele e mai gros ca apa... n-o să mă ia nimeni de la brînzeturile sau afumăturile mele !

— • Dar cînd curatorul anunţă ceea ce am arătat noi mai înainte, că toate persoanele sînt rugate să părăsească imediat casa. onestul Dinmont sări în picioare şi-i uimi pe toţi cei prezenţi cu aceste cuvinte neaşteptate :

— Şi ce se va întîmpla cu această sărmană copilă, cu Jenny Gibson ? Destui de mulţi dintre noi ne socoteam ca făcînd parte din familie cînd era vorba de împărţirea averii ; ei bine, ar trebui să facem ceva pentru ea chiar acuma, ca să arătăm că facem, într-adevăr, parte.

— Această propunere spori, se pare, graba celor mai mulţi membri ai adunării de a părăsi pe dată casa, deşi, după cele anunţate de domnul Protocol, mai zăboviseră niţel, ca în jurul mormîntului speranţelor lor spulberate. Drumquag spuse, sau mai degrabă murmură, că are familia sa proprie şi profită de ocazie, probabil în virtutea sîngelui său nobil, să plece cît mai repede. Tutungiul se pregăti s-o ia din loc şi cu un aer hotărît z;ise :

—

— O copilă ca asta a primit destul, iar dacă e nevoie ca cineva să-i poarte de grijă, această persoană nu poate fi decît domnul Protocol, întrucît el este executorul testamentar.

— După ce îşi exprimă părerea pe un ton atît de ferm şi categoric, părăsi şi el casa. Urmă fantele, care încercă să facă o glumă stupidă şi grosolană, legîndu-se de recomandarea doamnei Bertram ca sărmana fată să înveţe o meserie cinstită, dar întîlnind o străfulgerare de. dispreţ în ochii întunecaţi ai colonelului Mannering (tocmai la acela la care, ignorînd cu desăvîrşire ce înseamnă o glumă proastă în societatea bună, căutase aprobare), se simţi umilit pînă în măduva oaselor. De aceea, cu picioarele muiate, coborî şi el scările cît putu de iute.

— Protocol, care într-adevăr era un om cumsecade, îşi exprimă atunci intenţia de a se îngriji, deocamdată, de tînăra fată, adăugind totuşi că fapta lui trebuie privită numai ca un act de caritate. Auzind aceasta, Dinmont se ridică, în fine, şi el şi, după ce îşi scutură uriaşa-i redingotă din stofă groasă, aşa cum un cîine Newfoundland îşi scutură blana miţoasă cînd iese din apă, vorbi :

— Iată ce zic eu şi să fiu al naibii dacă nu gîndesc aşa, domnule Protocol : decît s-aveţi domnia voastră vreun necaz cu fata, mai bine o iau eu, bineînţeles numai dacă va vrea să meargă acasă la mine. înţelegeţi, Ailie şi cu mine avem de toate, dar ne-ar plăcea ca fetele noastre să ştie niţeluş mai mult decît noi şi să se poarte ca fetele vecinilor mai nobili, asta am vrea noi. Şi, înţelegeţi, Jenny nu se poate să nu cunoască bunele maniere şi alte mărunţişuri de soiul ăsta, ca cititul cărţilor sau brodatul, findcă a trăit atîta vreme cu o lady aşa de nobilă cum a fost Lady Singleside ; şi chiar dacă n-ar şti nimic din toate astea, nu mi-e teamă că o vor iubi mai puţin copiii noştri. Şi o să mă-ngrijesc să aibă şi cîte ceva de îmbrăcat, şi tot ce-o să aibă trebuinţă am să-i cumpăr eu, ca cele o sută de lire să rămînă în mîinile domniei voastre, domnule Protocol, ba chiar am să mai adaug şi eu ceva. pînă cînd o să dea peste un flăcău din Liddesdale care să-i placă şi care o să aibă nevoie şi de ceva bani ca să-şi cumpere o turmă de oi. Ce zici de asta, scumpeteo ? Am să iau un bilet şi pentru tine în poştalionul de Jethart, dar pe urmă va trebui să mergi călare pe un poney peste culmea Limestane, fiindcă dracu a mai văzut vreo căruţă cu roate

— care să poată ajunge în Liddesdale[I]! Şi aş fi foarte bucuros, scumpeteo, dacă şi doamna Rebecca ar veni cu tine ca să şadă la noi cîteva luni, cît timp te vei simţi încă străină acolo.

— în timp ce doamna Rebecca îi mulţumea printr-o reverenţă şi se căznea s-o convingă pe sărmana orfană să facă la fel în loc să plîngă, şi în timp ce Dandie, în felul lui simplu, căuta să le îmbărbăteze pe amîndouă, bătrînul Pleydell, emoţionat, recurse la tabachera lui de prizat tabac oa să-şi stăpînească emoţia.

— Pentru mine, colonele, asta îmi ţine loc şi dc mîncare, şi de băutură — ii zise el lui Mannering cînd îşi mai veni în fire — să văd un ţăran ca ăsta... va trebui să-l răsplătesc aşa cum îi place lui... va trebui să-i dau ajutor să se ruineze singur... nu-mi rămîne altceva de făcut. Ascultă, Liddesdale... Dandie... Charlies-hope sau cum Dumnezeu îţi zice ?

— Fermierul se întoarse, simţindu-se nespus de onorat de acest fel de a i se adresa, fiindcă, după moşier, avea cea mai mare preţuire pentru oamenii legii.

— Aşadar, nu vrei să renunţi la afacerea cu fîşia de pămînt ?

— Nici vorbă, domnule, nici vorbă ! Nimănuia nu-i place ca dreptul lui să-i fie călcat în picioare şi să ţi se rîdă în nas, dar fiindcă domnia voastră nu vreţi să vă ocupaţi de aşa ceva fiindcă sînteţi poate un prieten al celeilalte părţi, trebuie să încerc să găsesc alt avocat.

— ' — Vedeţi că am dreptate ? ! V-am 'spus eu, colonele Mannering. Bine, domnule, dacă doreşti neapărat să faci această prostie, am să mă fac luntre şi punte ca să-ţi dau satisfacţia unui proces la preţul cel mai mic posibil, şi voi căuta, pe cît îmi stă în putinţă, să-l cîştigi. Spune-i domnului Protocol să-mi aducă actele şi-i voi da directive cum să pornească această afacere. Nu văd, la urma urmei, de ce nu aţi avea şi voi procesele şi certurile voastre la tribunal, aşa cum străbunii voştri se măcelăreau şi îşi dădeau foc la case 1

— Fără îndoială, domnule, e foarte bine aşa. Şi noi am fi pornit-o pe vechiul drum, dacă n-ar fi fost legea. Şi cum legea ne-a oprit de-a mai face ce făceau străbunii noştri, tot ea trebuie să ne ajute. în afară de asta, mai

I Vezi nota G a autorului — ***LIDDESDALE*** (la sfîrşitul volumului).

—

— trebuie să ştiţi că un om este mai bine văzut la noi. dacă

— a apărut în faţa celor cincisprezece'.

— Judeci sănătos, prietene! Şi-acum, ia-o din loc şi trimite-mi actele. Vino, colonele, nu mai avem nimic de făcut aici !

— Dumnezeule, ce bine îmi parc ! exclamă Dinmont, bătînd din palme de fericit ce era. Eh, o să vedem noi acum pe unde o să scoată cămaşa vecinul meu Jock o'Dawston Cleugh ! Abia aştept să văd !

— CAPITOLUL XXXIX

— Spre tribunal, acuma mă-ndrept fără zăbavă.

— Ce am in sac pricepe, iar dacă ai vreo treabă,
— Ce de-acel loc depinde, Jii scurt şi povesteşte-mi,
Şi dă-mi şi onorariul.

— Micul avocat francez[2]

— Veţi putea cîştiga procesul acestui flăcău cumsecade ? îl întrebă Mannering după ce plecară de acolo.

— Să vă spun drept, nu ştiu ; bătălia nu se decide totdeauna în favoarea celui mai tare, dar Dinmont va ieşi biruitor asupra lui Jock din Dawston dacă vom putea aduce acte. Ii datorez ceva. Nenorocirea profesiunii noastre este că rareori vedem partea cea bună a naturii omeneşti. Oamenii vin la noi, plini de toate simţămintele egoiste, şi încă aţîţate de temeiuri noi ; dau frîu liber duşmăniilor şi prejudecăţilor în loc să le înăbuşe, aşa că sufletele lor par bătute cu ţinte, dar cu virful în afară, aşa cum potcovesc fierarii caii cînd afară e frig şi alunecuş. Mulţi oameni au venit la mine, în apartamentul meu de la mansardă, pe care, la început, ardeam de dorinţa de a-i zvîrli pe fereastră, şi totuşi, pînă la urmă, am descoperit că ei se purtau la fel cum m-aş fi purtat şi eu dacă m-aş fi aflat în situaţia respectivă, fiind foarte mînios şi negreşit foarte nesăbuit. Acum mă consolez cu

1 Completul de judecată în procesele civile scoţiene, (n. t.)

— 8 Această comedie aparţine lui *John Fletcher* (1579—1625), dramaturg renascentist; a scris piese cu un pronunţat caracter romantic, cele mai bune fiind tragediile, (n. t.)

— gîndul că, dacă profesiunea noastră vede mai mult din nebunia oamenilor şi din nemernicia lor decît alte profesiuni, este pentru că noi sîntem martorii acelor manifestări prin care ei îşi descarcă năduful. In societatea noastră, legea este hornul prin care iese tot fumul patimilor oare, altminteri, ar circula prin întreaga casă şi ar orbi pe toată lumea... nu este deci de mirare că şi hornul, şi coşarul se murdăresc cîteodată de niţică funingine. Dar vom avea grijă ca procesul omului din Liddesdale să fie bine condus şi bine susţinut, încît să înlăturăm orice speze inutile... astfel că va avea ce-şi doreşte mai mult şi la un preţ rezonabil.

— Vreţi să-mi faceţi plăcerea — îi zise Mannering în clipa cînd se despărţeau — să luaţi masa cu mine la locuinţa mea ? Gazda mi-a spus că are puţină carne de căprioară şi un vin excelent.

— Carne de căprioară, ei ? ! zise consilierul, ciulind urechile, dar imediat adăugă, cu o nuanţă de regret în glas : Ah, nu, mi-este imposibil... şi nici măcar nu vă pot invita la mine. Luni este o zi sacră, şi la fel este marţi şi miercuri, urmează să fim audiaţi în marele proces asupra zeciuielii şi trebuie să fim de faţă... dar staţi... vremea este geroasă, şi dacă nu părăsiţi Edinburghul, şi carnea ţine pînă joi...

— Aţi vrea să luaţi masa cu mine în acea zi, nu-i aşa ?

— Pot să dau şi o atestare în această privinţă.

— Bine. atunci îmi voi împlini un gînd ce mi-a trecut prin minte : să mai stau o săptămînă aici; iar dacă vînatul n-o să ţină, ei bine, vom vedea noi ce mai poate gazda mea să ne pregătească.

— O, vînatul ***va ţine*** ■— zise Pleydell. Şi acum, la revedere... uitaţi-vă şi la aceste scrisori de recomandare, şi dacă persoanele cărora le sînt adresate vă interesează, duceţi-vă la ele şi faceţi-le o vizită. Le-am scris pentru domnia voastră azi-dimineaţă... vă las cu bine, secretarul meu mă aşteaptă la ora aceasta ca să pregătim un blestemat de proces.

— Şi domnul Pleydell dispăru cu mare iuţeală, cotind-o prin străduţe înguste şi urcînd scări acoperite ca să ajungă în High Street printr-un pasaj întortocheat dar mai direct, aşa cum este strîmtoarea Magellan faţă de trecerea mult mai liberă, dar atît de ocolită, pe la Capul Horn.

— Uitîndu-se apoi la scrisorile de recomandare pe care Pleydell i le încredinţase, Mannering rămase încîntat văzînd că erau adresate cîtorva dintre cele mai eminente personaje ale literelor scoţiene. Iată ce scria pe ele : ***Către***

—

— David Hume[I], Esq., Către John Home[1], Esq., Către Dr. Fergusson[II], Către Dr. Black*, Către Lordul Kames[5], Către Mr. Hutton[III], Către John Clerk[IV] Esq. de Eldin, Către Adam Smith, Esq. şi Către Dr. Robertson.

— Pe legea mea, amicul meu avocatul a ştiut să-şi aleagă bine cunoştinţele... acestea sînt nume care au făcut vîlvă în lume... un om care vine din Indiile Orientale trebuie să-şi împrospăteze puţin cunoştinţele înainte de a îndrăzni să intre într-o astfel de societate.

— Mannering se servi, aşadar, cu mare bucurie de aceste scrisori de recomandare şi nu putem decît regreta profund că nu este în puterea noastră să redăm cititorului o relatare despre plăcerea care a trăit-o şi lucrurile interesante pe care le-a discutat cînd a fost admis în cercul acestor oameni, care nu erau închise nici unui străin instruit şi inteligent. Poate niciodată Scoţia nu a avut un mănunchi aşa de strălucit de oameni de seamă, dacă ne gîndim şi la profunzimea, şi la varietatea subiectelor pe oare aceste celebrităţi le-au îmbrăţişat şi le-au studiat.

— Joi, în ziua stabilită, domnul Pleydell îşi făcu apariţia la hanul unde era găzduit Mannering. Friptura de căprioară se dovedi la înălţime, vinul excelent, şi eruditul avocat, care era un iscusit conviv cînd era vorba de probleme gastronomice, le onoră pe amîndoua cum se cuvine. Totuşi nu sînt sigur dacă bucatele şi vinul i-au procurat mai multă plăcere decît prezenţa lui Dominie Sampson, cu ajutorul căruia, utilizînd ascuţitul lui spirit juridic, reuşi să-l distreze de minune şi pe colonel şi pe cei doi prieteni invitaţi cu această ocazie şi, bineînţeles, pe sine însuşi. Grava şi laconica simplitate a răspunsurilor lui Sampson la insidioasele întrebări ale avocatului dădea bonomiei caracterului său o poziţie mult mai favorabilă chiar în ochii lui Mannering, care nu-1 cunoscuse pînă atunci în această postură. Cu acel prilej, avocatul află de la el un număr impresionant de lucruri felurite şi profunde, deşi, în general vorbind, nu erau cunoştinţe utile. Avocatul i-a comparat apoi mintea cu magazinul unui om care ia lucruri în amanet, unde găseşti tot felul de obiecte, dar aşa de îngrămădite unele peste altele, fără grijă şi într-o neorînduială atît de desăvîrşită, îneît proprietarul nu poate niciodată să pună mîna direct pe obiec-

I *David Hume* (1711—1776) — filozof idealist, istoric şi economist englez. Opere principale : *Tratat asupra naturii umane. Eseuri morale şi politice, Cercetare asupra intelectului uman.* Concepţia epistemologică, etică şi estetică a lui Hume a reflectat criza gîndirii sociale iluministe în Anglia, (n. t.)

II *Henry Home (Lordul Kames)* (1696—1782) — judecător, filozof şi om de litere. A scris *Introducere în arta gîndirii. Elemente de critică.* Home a fost cel mai de seamă critic shakesperian din secolul al XVIII-lea. (n. t.)

III *Hulton* (1726—1797) — chimist, mineralog şi matematician scoţian, (n. t.)

IV *John Clerk* (?—1812) — jurist şi inventatorul unei noi tactici navale aplicate mai tîrziu cu succes, printre alţii şi de ami- . ralul Nelson. (n. t.)

tul de care are nevoie.

—

— In ceea ce-1 priveşte pe avocat, şi el îi dădu prilej lui Sampson să reflecteze asupra lui cel puţin la fel de mult cît se distrase şi el pe seama celuilat. Cînd omul legii începu să se bine dispună şi spiritul său, de obicei prompt şi uscat, deveni mai vioi şi mai ascuţit, Dominie se uită la el la fel de surprins ca un urs îmblînzit cînd i se prezintă viitorul său asociat, un maimuţoi, pentru prima dată. Plăcerea domnului Pleydell era să ridice, grav şi serios, nişte argumente în favoarea unui punct de vedere care, ştia bine, va fi combătut de Dominie. Avocatul observa cu o adevărată îneîntare efortul minţii sale prin care cinstitul bărbat îşi ordona ideile ca să-i răspundă şi apreci-a forţa sa lentă, interioară, cu care îşi aducea pe poziţie toată artileria grea a învăţăturii sale pentru a distruge opinia eretică sau schismatică ce fusese afirmată... cînd, i^tă, mai înainte ca ordinul de a trage prima canonadă să fie dat, inamicul îşi părăsea poziţiile şi-l vedeai dînd un nou atac, de astă dată din flanc sau chiar pe la spatele poziţiilor lui Dominie. Adeseori el exclama : ***Pro-di-gi-os!*** cînd, mărşăluind asupra vrăjmaşului, pe deplin încrezător în biruinţă, descoperea că poziţiile acestuia fuseseră evacuate, şi putem lesne bănui că nu era pentru el mică sforţarea intelectuală de a încerca să-şi întocmească o nouă formaţie de asalt.

— Dominie este asemenea unei armate de indigeni din colonii — povestea colonelul — formidabilă prin forţa ei numerică şi perfecta ordine în care atacă, dar care poate fi uşor aruncată într-o ireparabilă derută printr-o mişcare de învăluire care-i loveşte flancul.

— Totuşi Dominie, deşi se simţea întrucîtva obosit de aceste repetate raţionamente, făcute cu o iuţeală neobişnuită pentru el şi sub presiunea timpului, a socotit acea

—

— ei ca una din zilele glorioase ale vieţii sale şi totdeauna a păstrat un adînc respect faţă de domnul Pleydell, pe care îl socotea un mare erudit, dar şi un mare ***şu-gu-băţ.***

— Treptat, ceilalţi convivi se retraseră, lăsîndu-i pe aceşti trei gentlemeni împreună. Conversaţia lor părăsi duelul erudiţiei subtile şi se îndreptă spre testamentul doamnei Bertram.

— Acum, ia să ne gîndim puţin — zise Pleydell — ce-a putut s-o determine pe această bătrînă zgripţuroaică s-o dezmoştenească pe sărmana Lucy Bertram, sub pretextul de a lăsa proprietatea ei unui băiat care este socotit de atîta vreme mort sau dispărut ? Vă cer ierbare, domnule Sampson, am uitat cît de mult v-a afectat întîmplarea aceasta... mi-aduc aminte cînd v-am cerut să-mi spuneţi ce ştiţi despre ea... niciodată nu m-am străduit atîta să fac pe cineva să rostească trei cuvinte unul după altul. Puteţi să-mi vorbiţi dumneavoastră, colonele, de pitagoricieni sau de brahmanii cei tăcuţi, dar orice mi-aţi spune, vă asigur că acest învăţat gentleman este mai taciturn şi-i întrece pe toţi... şi bine face, fiindcă vorbele înţeleptului sînt nestemate ce nu pot fi aruncate ou uşurinţă.

— Desigur — zise Dominie, luîndu-şi de la ochi batista albastră cadrilată — a fost într-adevăr cea mai amară zi din viaţa mea... vai, vai, o zi de tristeţe cumplită, aproape de nesuportat... dar Domnul dă putere celor care sînt gata să se prăvălească sub povară.

— Colonelul Mannering profită de prilej ca să-l roage pe domnul Pleydell să-i spună şi lui amănuntele pe care le ştia în legătură cu pierderea băiatului, şi consilierul, care era pasionat să discute subiecte de jurisprudenţă criminală, în special dacă erau legate de propria lui experienţă, îi înfăţişă toate circumstanţele în cele mai mici amănunte. Atunci colonelul îl întrebă :

— Şi care este părerea domniei voastre asupra celor relatate ?

— O, în primul rînd că bietul Kennedy a fost asasinat ; s-a mai întîmplat pe acea coastă şi mai înainte... cazul contrabandistului rersus[I] vameş.

— Şi ce bănuiţi despre soarba copilului ?

— O, asasinat, de asemenea, fără îndoială — răspunse Pleydell. Era destul de mare ca să spună ce văzuse şi aceşti nelegiuiţi nu au nici o milă şi nu s-ar da îndărăt

I ***Faţă de*** (în limba latină în text), expresie juridică care arată că o persoană **se** comportă tipic (aici prin crimă) faţă de **a** doua. (n. t.)

— să comită un masacru dacă ar socoti că interesele lor o cer.

— Dominie suspină din adîncul pieptului şi zise :

— Inspăimîntător !

— Dar totuşi s-a menţionat că şi ţiganii au fost implicaţi în afacere, consiliere — spuse Mannering — şi vorbele acelui individ, aşa de vulgar, după funeralii...

— Ideea doamnei Margaret Bertram că băiatul e în viaţă s-a născut datorită faptului că i-a spus o ţigancă...
— răspunse Pleydell, prinzînd imediat aluzia rostită doar pe jumătate. Vă invidiez puterea de a raţiona, colonele Mannering, mi-e ruşine că n-am tras şi eu aceeaşi concluzie. Nu-i nimic, vom cerceta această chestiune pe dată. Ascultă, ospătar, vino aici, te rog, şi du-te pînă la Lukie Wood din Cowgate ; îl vei găsi acolo pe secretarul meu, Driver, desigur că la ora asta e la o partidă de ***High-Jinks,*** şi spune-i să vină aici imediat; am să-i achit eu ce va avea de plată acolo.

— Sper că nu va apare în rolul personajului pe care-1 joacă acolo — zise Mannering.

— N-aveţi nici o grijă — răspunse Pleydell, folosind cuvintele lui Falstaff către prinţul Henry. Dar trebuie să aflăm cîteva noutăţi din ţara Egiptului, dacă vom reuşi. O, dacă aş fi avut doar un firişor, oricît de subţire, al acestei afaceri complicate, aţi fi văzut cum l-aş fi urmărit. Aş fi scos adevărul din ţigan, sau din boemi an cum îi zic francezii, mai bine decît un ***Monitoire***[I] sau o ***Plainte de Tournelle***[II]***.*** Ştiu cum să fac să vorbească un martor refractar.

— In timp ce domnul Pleydell îşi lăuda astfel cunoştinţele profesionale, chelnerul intră din nou însoţit de domnul Driver, cu buzele încă unsuroase de plăcinta cu carne de berbec înfulecată şi totodată umede de ultima sorbitură din berea de doi penny pe care o dăduse pe gît, aşa de mare fusese iuţeala cu care ascultase de ordinul patronului

— Driver, du-te repede şi găseşte-mi-o pe femeia care a fost slujitoarea favorită a Margaretei Bertram. întreabă de ea peste tot, iar dacă va fi necesar să recurgi la domnul Protocol, la Quid tutungiul sau la altcineva, ai grijă

I *Monitoire* era obligaţia pe care o avea orice credincios dintr-o parohie franceză (sub pedeapsa excomunicării) de a spune tot ce ştie despre un delict, (n.t.)

II *Plînsetul Tournelle-i. Tournelle* era numele curţii criminale din Parisul de altădată, unde aveau loc procesele cele mai însemnate. (n. t.)

— să nu apari tu însuţi, ci trimite vreo femeie pe care o cunoşti ca să întrebe de ea. Cred că îţi dai seama că este vorba de ceva foarte important dacă te-am chemat pe tine. Cînd o vei găsi, convinge-o să vină la mine acasă, mîine la ora opt fix.

— Ce să-i spun pentru a o convinge să vină ? întrebă secretarul.

— Orice vei vrea — îi răspunse laconic avocatul. Să te-nvăţ eu ce minciuni să-i spui ? Fă ce ştii, dar mîine la opt să fie ***in presentia***[1] aici.

— Secretarul zîmbi cam acru, se înclină şi ieşi.

— E un flăcău util — zise consilierul. Nu cred că-şi află pereche cînd e vorba să urmărească un proces. E în stare să scrie ceea ce-i dictez eu trei nopţi în şir, fără să doarmă, şi asta în fiecare săptămînă, sau, ceea ce este acelaşi lucru, ştie să scrie la fel de bine şi de corect cînd moţăie, ca şi atunci cînd este treaz. Apoi este şi un băiat liniştit... alţii ea el schimbă mereu berăriile, încît trebuie să trimiţi vreo douăzeci de comisionari, de să le iasă limba de un cot căutîndu-i pînă să-i găsească, ca acei căpitani desculţi care curteierau tavernele din East-Cheap în căutarea lui Sir John Falstaff. El însă este un adevărat edec al unui singur local : îşi are locul oprit lîngă foc, iarna, şi scaunul aşezat lîngă fereastră, în timpul verii, la Luckie Wood, şi numai între aceste două locuri migrează în cursul anului, şi acolo poţi să-l găseşti totdeauna cînd nu este de serviciu. îmi vine să cred că niciodată nu-şi scoate hainele şi nici nu merge la culcare ; berea curată îi dă putere în orice împrejurare. înseamnă pentru el mîneare, băutură şi îmbrăcăminte, pat, locuinţă şi baie...

— Şi este totdeauna apt să-şi îndeplinească slujba dacă îl chemi pe neaşteptate ? Fiindcă mă cam îndoiesc de aşa ceva, ţinînd seama de locul unde îşi are cartierul general.

— O, băutura niciodată nu-1 împiedică de la asta, colonele, poate să scrie opt ore în şir chiar după ce nu mai e în stare să vorbească. Mi-amintesc că am fost chemat odată pentru a face un apel la o sentinţă dată. Tocmai îmi luam masa şi era într-o sîmbătă seara, nu prea aveam chef să mă ocup de aşa ceva ; totuşi m-au descoperit la Clerihugh şi acolo au băut împreună cu mine pînă cînd

[a] ***In persoană*** (în limba latină în text), (n.t.)

— am avut în stomac peste trei litri[I] de claret, şi atunci m-au co-nvins să întocmesc actul. Aveam deci nevoie de Driver şi am trimis să-l caute ; tot ce au putut face cei doi oare au mers după el a fost că mi l-au adus pe braţe înăuntru, fiindcă atunci cînd l-au găsit era, cum se întîmplă uneori, beat mort, de nu mai ştia de el şi, bineînţeles, nici nu putea vorbi. Dar de îndată ce i-am pus pana între degete şi i-am aşezat hîrtia în faţă, cum mi-a auzit vocea, a început să scrie, ca un adevărat scrib şi, în afară de faptul că unul dintre noi a fost siîit să-i moaie pana în cerneală, fiindcă nu vedea călimara, totul a mers de minune şi niciodată nu am văzut un act scris mai frumos.

— —- Dar cum vi s-a părut opera voastră comună a doua zi dimineaţă ? îl întrebă surîzător colonelul. Tot aşa de bună ?

— Tot aşa de bună ? ! Spuneţi mai bine perfectă. N-a fost nevoie să schimbăm nici măcar trei cuvinte[II], am expediat-o prin poştă chiar în acea zi. Dar sper că veţi veni mîine dimineaţă la audierea acelei femei ?

— Dar aţi fixat o oră cam matinală !

— Nu am putut s-o pun mai tîrziu. Dacă nu voi fi în incinta Camerei exterioare a Curţii de Justiţie exact cînd orologiul va bate de nouă ori, se va răspîndi zvonul că am avut un atac de apoplexie şi aş trage ponoasele accstei întîrzieri în tot cursul sesiunii.

— Bine, dacă aşa stau lucrurile, mă voi strădui să fiu şi eu prezent la ora opt.

— . După aceasta, convivii se despărţiră urîndu-şi noapte bună.

— A doua zi dimineaţa, colonelul Mannering se înfăţişa la locuinţa avocatului la ora stabilită, după ce pe drum nu avusese cuvinte prea măgulitoare la adresa aerului rece şi umed al dimineţilor scoţiene de decembrie. Domnul Pleydell oferise doamnei Rebecca un fotoliu confortabil ; aşezat intr-o parte a căminului în care ardea focul, o servise cu o ceaşcă de ciocolată şi se afla într-o conversaţie aprinsă cu ea.

— O, nu ! Să nu vă gîndiţi la aşa ceva ! Vă asigur, doamnă Rebecca, şi vă rog să mă credeţi, nu am nici cea mai mică intenţie să atac testamentul stăpînei dumnea-

I Vezi nota H a autorului — ***TAPPIT HEN*** (la sfîrşitul volumului).

II Vezi nota I a autorului — ***Obiceiuri de petrecere la cei din baroul scofian*** (la sfîrşitul volumului).

—

— voastră, şi vă dau cuvîntul meu de onoare că ceea ce aţi primit este în deplină siguranţă. Aţi meritat banii, prin purtarea frumoasă pe care aţi avut-o faţă de răposată, şi aş fi dorit să primiţi de două ori mai mult.

— Desigur, domnule, negreşit că nu mai are rost să mai pomenesc ceea ce s-a mai spus ; aţi auzit prea bine cum acel netrebnic de Quid mi-a scos ochii cu jumătatea lui de coroană pe care mi-a dat-o şi îndrugă tot felul de prostii pe seama mea, ca şi cum aş fi avut ceva cu el. Apoi, dacă aş vorbi liber în faţa domniilor voastre, cine ştie ce mi-ar mai auzi urechile.

— Nu fiţi îngrijorată, buna mea Rebecca, firea mea, precum şi vîrsta, şi înfăţişarea voastră vă apără de orice învinuire, aşa că puteţi vorbi la fel de liber ca un poet.

— Bine, domnule, dacă înălţimea voastră socoteşte că nu voi păţi nimic, iată cum stă povestea. Aflaţi că, acum un an sau poate chiar mai puţin, doamna mea a fost sfătuită să meargă la Gilsland pentru o bucată de vreme, fiindcă era tare supărată şi gata să se îmbolnăvească de inimă rea. începuse să vorbească toată lumea că Ellangowan este ruinat, şi acest lucru tare o mai amăra fiindcă era tare mîndră de familia ei. Iar Ellangowan şi cu ea o dată se înţelegeau, altă dată nu, dar de cîţiva ani nu se mai înţelegeau deloc, fiindcă el totdeauna îi cerea bani cu împrumut şi ea nu prea vroia să-i mai dea fiindcă voia ca banii să-i fie înapoiaţi, iar moşierul nu avea de unde. Aşa că, pînă la urmă, s-au certat şi nu şi-au mai vorbit. Şi-apoi cineva i-a spus la Gilsland că moşia urma să fie vîndutâ ; cum de pe atunci a început să n-o mai poată suferi pe domnişoara Lucy Bertram şi-mi zicea : „O, Beckie ! O. Beckie ! Dacă neisprăvita aia de fată de-acolo de la Ellangowan, care nu e-n stare să-şi ţină de rău părintele, împiedicîndu-1 să cheltuiască nebuneşte, dacă ea ar fi fost băiat, ei n-ar fi putut să-i scoată în vînzare moşia cea străveche pentru a plăti datoriile hodorogului ăla nebun !“ Şi uite aşa se tot văi ta într-una pînă cînd mi s-a făcut şi mie lehamite s-o tot aud vorbind-o de rău pe sărmana fată. ca şi cum ea ar fi fost vinovată că nu e băiat ca să nu se vîndă moşia, de parcă ar fi fost în puterea ei să se schimbe din fată în băiat ! Şi într-o zi cînd ne plimbam pe o pajişte la poalele unui dea] la Gilsland, a văzut o ceată drăgălaşă de copii, erau ai unuia de-i zice Mac-Croskey, şi cînd i-a văzut, a izbucnit: „Nu e mai mare ruşinea ca orice biet om de rînd de la ţară să aibă fiu şi moştenitor, şi o casă străveche cum este Ellangowan să rămînă fără nici un urmaş de parte bărbătească ?“

— Cînd a zis vorbele astea, o ţigancă ce se afla pe-aproape a auzit-o. Era o ţigancă înaltă şi cu o privire de te băga în sperieti. nu altceva, cum nu prea am văzut prin părţile noastre. Şi i-a zis ţiganca : „Ce înseamnă asta ? Cine îndrăzneşte să spună că va pieri casa Ellangowan fiindcă n-are urmaş de parte bărbătească ?“ Stăpîna mea s-a şi întors spre ea... era o femeie cu răspunsul în vîrful limbii şi întotdeauna gata să pună la punct pe oricine. „Eu am spus-o, i-a răspuns ea, şi am spus-o cu inima îndurerată !“ Atunci ţiganca s-a apropiat şi i-a luat mîna. „Vă cunosc prea bine, i-a zis, deşi domnia voastră nu mă cunoaşteţi. Dar să ştiţi că, la fel de neîndoielnic cum există un soare pe cer, la fel de neîndoielnic cum curge apa spre mare şi la fel de neîndoielnic cum există un ochi care vede şi o ureche care ne-aude pe noi amîndouă, la fel de neîndoielnic vă pot spune că Harry Bertram, despre oare s-a crezut că a pierit la Warroch Point, n-a murit nicidecum acolo. El a avut o soartă grea pînă la douăzeci şi unu de ani... şi asta aşa i-a fost ursit, dar dacă veţi trăi şi dacă şi eu voi trăi, veţi auzi mai multe despre el în iarna asta înainte ca zăpada să cadă vreme de două zile pe Dun of Singleside. N-am nevoie de bani, i-a mai zis ea, să nu credeţi că vă arunc praf în ochi, dar pînă la sfîntul Martin vă zic să rămîneţi cu bine.“ Apoi a dispărut şi noi am rămas în picioare, uitîndu-ne mirate după ea.

— Nu-i aşa că era o femeie foarte înaltă ? o întrerupse Mannering.

— N-avea părul negru, ochii negri şi o tăietură în partea de sus a frunţii ? adăugă şi avocatul.

— Era femeia cea mai înaltă pe care am văzut-o vreodată, cu un păr negru ca miezul de noapte, dar ici şi colo începuse să încărunţească, şi avea într-adevăr o cicatrice pe frunte, de ai fi putut vîrî buricul degetului în ea. Cine a văzut-o o dată nu cred c-ar putea s-o mai uite, şi sînt încredinţată, cum nu se poate mai mult. că pe temeiul celor spuse de ţigancă stăpîna mea şi-a întocmit testamentul, mai ales că simţea şi atîta silă pentru tînără lady de Ellangowan. Iar mai tîrziu a urît-o şi mai mult. după ce a fost silită să-i trimită douăzeci de lire. fiindcă zicea că domnişoara Bertram, nemulţumindu-se numai cu isprava de a lăsa proprietatea de la Ellangowan să ajungă pe mîinî străine din pricina faptului că s-a născut fată şi nu băiat, avea să devină, prin sărăcia ei, o povară şi o ruşine pentru casa Singleside. Dar nădăjduiesc că. în ciuda tuturor acestora, testamentul stăpînei mele e bun, căci

— ar fi greu pentru mine să pierd cele o sută de lire lăsate, după ce i-am slujit atîta vreme pe o simbrie de nimic şi cîteva daruri, cum ştiu numai eu.

— Consilierul căută să-i risipească din nou temerile în această privinţă, apoi se interesă de Jenny Gibson, ca să afle că fata primise oferta lui Dinmont.

— Şi eu am să mă duc la ei — zise doamna Rebecca —- fiindcă a fost aşa de bun să mă poftească şi pe mine. Sînt nişte oameni tare de treabă cei din familia Dinmont, deşt stăpîna mea nu prea vrea să audă de rudele ei dinspre partea aceasta. Dar îi plăcea grozav şi jambonul de la Charlies-hope, şi brînzeturile, şi păsările pe care ei i le trimiteau întotdeauna, cum îi plăceau foarte mult şi ciorapii de lînă, şi mănuşile cu un deget, tot de acolo.

— Domnul Pleydell îi îngădui femeii să plece şi, îndată ce aceasta părăsi încăperea, se adresă colonelului :

— Cred că o cunosc pe ţigancă !

— Şi eu tocmai vroiam să vă spun acelaşi lucru — zise Mannering.

— Şi cum credeţi că o cheamă ? îl întrebă curios Pleydell.

— Meg Merrilies — sună răspunsul colonelului.

— Cum de v-a trecut prin minte ? zise consilierul, uitîndu-se la prietenul său militar, cu un fel de uimire comică.

— Mannering îl lămuri că văzuse şi cunoscuse o astfel de femeie pe cînd el se afla la Ellangowan, cu douăzeci de ani în urmă, apoi îi povesti eruditului său amic toate amănuntele mai însemnate ale primei sale vizite pe acel domeniu. Domnul Pleydell ascultă cu mare atenţie, apoi spuse :

— M-am felicitat că am avut norocul să întîlnesc un teolog profund în capelanul domniei voastre, dar, mărturisesc, nu m-am aşteptat să găsesc un elev al lui Albumazar[I] şi Massahala[II] în stăpînul său. Dar am convingerea fermă că ţiganca aceasta poate să ne spună mai multe despre această afacere decît cele aflate prin astrologie sau clarviziune. A fost odată în mîinile mele pe vremea aceea, dar, nu am putut scoate nimic de la ea, acum

1

I *Albumazar* este pseudonimul astrologului şi astronomului arab *Yakub ibn Ishak ibn Subbah al Kindi* (805—885), autor a numeroase scrieri astrologice şi astronomice, (n. t.)

II *Messahala* este. de asemenea, pseudonimul altui astrolog şi astronom arab, pe numele lui adevărat *Ma Shaa Allah,* sub care a apărut, la Nâremberg, în 1549, lucrarea : *Cartea despre elemen* tele şi orbitele corpurilor cereşti,* (n. t.)

— însă îi voi scrie lui Mac-Morlan să răscolească cerul şi pămintul ca să-i dea de urmă. Şi aş veni bucuros în comitat, să asist în persoană la interogatoriul ei, fiindcă sînt încă în comisia de judecători de pace de acolo, deşi am renunţat la postul de şerif. Nimic nu doresc mai mult pe lumea asta decît să pot elucida asasinatul acela şi să-i prind pe ucigaşi şi, bineînţeles, să aflu de soarta copilului. Trebuie să scriu în legătură cu acest caz şi şerifului din Roxburgh, precum şi unui judecător de pace, foarte inimos, din Cumberland.

— Sper că atunci cînd veţi mai veni prin comitat, nu mă veţi uita şi vă veţi stabili cartierul general la Woodbourne.

— Desigur, chiar mi-era teamă că n-o să mă invitaţi. Dar acum să mergem la micul dejun, ea nu cumva să ajung prea tîrziu.

— A doua zi, cei doi noi prieteni îşi luară rămas bun unul de la celălalt, şi colonelul îşi regăsi familia, fără să mai treacă prin vreo aventură care ar merita să fie consemnată în aceste capitole.

— CAPITOLUL XL

— Nu îmi găsesc odihna, n-am loc a mă ascunde,
— Căci relele, în haite, m-atacă furibunde ;
— Sărmane lînăr, cine le va conduce, unde.
— Să pofi scăpa de moarte, cind toţi vor să le-hfunde ?

— Femeile mulţumite[1]

— Povestirea noastră se va întoarce acum îndărăt la acel ceas nefericit cînd tînărul Hazlewood a fost rănit. Abia se întîmplase accidentul, că Brown şi începu să se gîndească la consecinţele pe care le va avea asupra Juliei Mannering şi asupra lui însuşi. Poziţia pe care o avusese ţeava armei de vînătoare cînd se descărcase îl determina să nu se teamă că rana rivalului său ar putea să-i fie fatală. Dar o arestare într-un comitat străin şi tocmai în momentul cînd nu avea asupra lui nici un fel de act câre să-i

[1] Piesă aparţinînd lui ***John Fletcher*** (1579—1625). (n. t.)

—

— dovedească identitatea şi profesia era un lucru nedorit şi trebuia negreşit evitat. De aceea se hotărî să se ascundă pe coasta vecină a Angliei, unde să rămînă într-un loc cât mai sigur cu putinţă, pînă cînd ar fi putut primi scrisori de la prietenii săi din regiment şi ceva bani de la bancherul său, ca astfel să poată apărea sub adevăratul iui chip şi să dea tînărului Hazlewood şi prietenilor săi orice explioaţie sau satisfacţie pe care aceştia ar dori-o. Cu gîndul la toate acestea, el o porni voiniceşte, părăsind imediat locul accidentului, şi ajunse fără peripeţii într-un sat pe care îl vom numi Portanferry (dar pe oare cititorul îl va căuta zadarnic sub acest nume pe harta Scoţiei). O barcă mare neacoperită sta tocmai gata de plecare pe chei, cu destinaţia Allonby, un mic port în Cumberland. Pe acest vas se îmbarcă Brown, hotărît să-şi facă din acel port un refugiu temporar pînă cînd va primi acolo actele şi banii din Anglia.

— In cursul acestei scurte călătorii pe mare, Brown a intrat în vorbă cu pilotul, care era şi proprietarul ambarcaţiunii, un bătrînei simpatic, odinioară amestecat şi el uneori în negoţul de contrabandă, ca şi cei mai mulţi pescari de pe coastă. După ce discutară despre o serie de lucruri nu prea interesante, Brown se strădui să aducă vorba şi despre familia Mannering. Pilotul auzise de atacul contrabandiştilor asupra conacului Woodbourne. dar dezaproba modul în care procedaseră.

— Să ataci un conac ! Mare nebunie ! La naiba, şi-au pus tot ţinutul pe urmele lor. Nu, nu ! Cînd mă ocupam şi eu cu aşa ceva, mă luam la întrecere cu vameşii în mod cinstit ! Dacă azi îmi confiscau o încărcătură, foarte bine, nu mă omoram cu firea, era norocul lor, mîine reuşeam să mă strecor cu alta, şi-atunci era norocul meu. Nu, nu ! Un uliu n-ar trebui să scoată ochii altui uliu !

— Şi ce ziceţi de acest colonel Mannering ?

— Pe cinstea mea, cred că n-a făcut prea bine că s-a amestecat, un om cu cap n-ar fi făcut asta. N-am nimic împotrivă că a salvat vieţile vameşilor, a ***gaugerilor,*** cum le zicem noi... aici a făcut bine. dar asta nu-i purtare de gentleman să tragi în nişte oameni sărmani pentru cîteva pachete de ceai sau butoiaşe cu brandy. Totuşi se pare că e un om de vază. bogat şi ofiţer, pe deasupra, şi unii oa el fac ce le place cu nişte prăpădiţi ca noi.

— Am auzit că are şi o fiică — zise Brown în timp ce inima-i bătea să-i spargă pieptul — care este pe punctul de a se mărita cu un tînăr dintr-o familie avută din împrejurimi, cel puţin aşa mi s-a spus. Adevărat să fie ?

—

— Vorbiţi de familia Hazlewood ? întrebă omul. Aş, de unde, nici pomeneală, astea-s vorbe de clacă. în fiecare zi de sărbătoare, cu regularitate de ceasornic, tînărul o conduce de la biserică acasă pe fata răposatului Ellangowan ; fata mea Peggv, care e în serviciul casei ia Woodbourne, mi-a spus că pe ea o iubeşte, de domnişoara Mannering nici că-i pasă mai mult decît vă pasă domniei voastre !

—Regretînd amar că se pripise să dea crezare unui zvon fals, Brown se simţea totuşi foarte fericit auzind că bănuielile lui cu privire la fidelitatea Juliei, din pricina cărora acţionase cu atîta grabă şi nesăbuinţă, erau probabil lipsite de orice temei. Dar oare nu pierduse el mult din stima ei, şi tocmai din această cauză ? Ce putea fata să creadă despre purtarea lui, care, negreşit, îl făcuse să

— apară în ochii eica un om care nu ştie să ţină ascunsă o

— dragoste împărtăşită, nesocotind totul ? în timp ce se frămînta astfel, îi veni în minte că fata bătrînului pilot, fiind angajată la Woodbourne. ar putea să-i ofere cel mai sigur mijloc de a comunica cu Julia, situaţie de care se hotărî să se şi folosească. •

— Spuneaţi că fiica domniei voastre este fată în casă

—la Woodbourne ? Am cunoscut-o pe domnişoara Mannering în India şi, deşi acum mă aflu într-o situaţie inferioară celei pe care o are ea, am motivele mele, şi ele sînt destul de puternice, ca să cred câ ea mă priveşte cu un ochi binevoitor. Din nefericire, m-am certat cu tatăl ei, care mi-a fost comandant la regimentul unde mă aflam, şi sînt sigur că tînăra lady s-ar strădui oricît de mult oa să ne împace. Poate fiica domniei voastre ar putea să-i transmită o scrisoare din partea mea privitor la această chestiune, fără ca tatăl ei să afle, lucru pe care desigur că nu l-ar vedea cu ochi bum

— Bătrînul, careera un prieten al contrabandei de orice

— fel, primi pe dată şi-l asigură că scrisoarea va fi înmînată fetei, cu cea mai mare discreţie, ca nimeni să nu afle de ea. Drept urmare a celor discutate, de îndată ce sosiră la Allonby, Brown se apucă să-i scrie domnişoarei Mannering, exprimîndu-şi regretul cel mai profund pentru ceea ce se întîmplase datorită pripelii şi furiei sale şi implorînd-o să-i dea prilejul de a-şi apăra cauza în faţa ei spre a se dezvinovăţi şi a obţine iertarea pentru nesăbuinţa lui. Socoti apoi că n-ar fi prudent să intre în amănunte asupra împrejurărilor care l-au condus să-şi facă o părere greşită despre raporturile dintre ea şi tînărul Hazlewood, de aceea se strădui ca în toate cele scrise

—

— să se exprime cu atîta ambiguitate, încît, dacă scrisoarea ar fi căzut în alte mîini, să fie foarte greu de aflat ce doreşte autorul epistolei şi cine este el. Bătrînul făgădui solemn că va încredinţa scrisoarea fiicei sale de la Woodbourne, şi cum spera că negoţul îl va rechema curînd la Allonby, şi pe el, şi barca lui, făgădui să aducă şi răspunsul pe care tînăra lady va binevoi să i-1 dea.

— Iată-1 deci pe călătorul nostru, pe care atîţia îl căutau, debarcat la Allonby, unde îşi caută pe dată o locuinţă modestă, aşa cum îi permiteau resursele sale deocamdată destul de sărăcăcioase, şi care să corespundă dorinţei lui de a rămîne, pe cît posibil, neobservat de nimeni. în acest scop el îşi dădu numele şi profesia prietenului său Dudley, întrucît era destul de meşter în mînuirea creionului şi a pensulei ca să treacă drept pictor şi desenator în ochii gazdei sale din Allonby. Despre bagaje spuse că le-a lăsat la Wigton şi că aşteaptă sosirea lor. în rest, stătea mai mult în casă, aşteptînd răspuns la scrisorile expediate bancherului său, lui Delaserre şi locotenent-colonelului care comanda acum regimentul. De la primul ceruse cît mai urgent o sumă de bani, pe Delaserre îl implorase să vină, dacă poate, şi el in Scoţia, ca să-l întîlnească, iar de la locotenent-colonel solicitase un act care să-i ateste gradul şi purtarea lui la regiment pentru a putea dovedi tuturor că este ofiţer şi gentleman cu o purtare ireproşabilă. Faptul că nu mai avea bani îl nelinişte cel mai mult şi, întrucît ştia că suma de bani de la bancher va mai întîrzia din cauza depărtării, îi scrise şi lui Dinmont despre nevoile sale pecuniare, cerîndu-i un mic împrumut pentru o scurtă perioadă de timp, neindoindu-se că va primi cît mai curînd posibil un răspuns favorabil la cererea sa, întrucît Charlies-hope nu se afia decît la şaizeci sau şaptezeci de mile de localitatea unde se instalase. Fermierului îi scrise adevărul, şi anume că fusese jefuit după ce se despărţiseră.

— Şi-apoi începu să aştepte cu destulă nerăbdare, dar fără a se teme de viitor, răspunsurile la aceste diferite scrisori.

— Trebuie să observăm, ca o scuză temeinică pentru corespondenţii săi, că poşta era pe atunci mult mai înceată decît mai tîrziu cînd ingenioasa invenţie a domnului Palmer[1] a avut loc. în special trebuie să ne referim la acest

I ***John Palmer,*** un funcţionar al poştei engleze din Bath, a fost primul care a conceput şi pus în aplicare un sistem regulat de transmitere a corespondenţei şi pachetelor cu ajutorul poştalieanelor. **(n. t.)**

— onest Dinmont, care nu primea decît rareori mai mult de o scrisoare pe trimestru (afară de perioada cînd era angajat în vreun proces şi cînd trimitea regulat să-i fie ridicată corespondenţa din oraşul uncie se afla oficiul poştal) şi de aceea, de obicei, scrisorile sale rămîneau mult timp neridicate : cîte o lună sau chiar două, stînd lipite de fereastra dirigintelui de poştă printre broşuri, turtă dulce, chifle şi balade, după negoţul pe care îl practica numitul diriginte de poştă. Pe lîngă aceasta, mai era pe atunci obiceiul, care nu a dispărut cu totul, de a face ca o scrisoare (trimisă dintr-un oraş în altul, la o distanţă poate mai mică de treizeci de mile) să parcurgă un circuit de două sute de mile înainte de a ajunge la destinaţie. Acest obicei avea un întreit avantaj : aerisea scrisoarea cum nu se poate mai bine, mărea cu cîţiva penny taxa poştală şi constituia un exerciţiu de încercare a răbdării pentru corespondenţi. Datorită acestor circumstanţe, Brown rămase un mare număr de zile la Allonby fără să primească nici un fel de răspuns, şi rezerva sa de bani, deşi cheltuită cu cea mai mare economie, scăzuse îngrijorător cînd, în fine, primi din mîinile unui tînăr pescar următoarea scrisoare :

— „V-aţi purtat cu cea mai crudă indiscreţie; mi-aţi arătat ce puţin mă pot încrede în declaraţiile făcute mie că pacea şi fericirea mea vă sînt aşa de scumpe ; nesăbuinţa voastră era cît pe ce să pricinuiască moartea unui tînăr foarte vrednic şi onorabil. Trebuie să spun mai mult ? Trebuie oare să adaug că eu însămi am fost foarte rău_ bolnavă, drept urmare a violenţei voastre şi a efectelor ei ? Şi, vai ! trebuie să mai spun că nu m-au îngrijorat mai puţin şi consecinţele pe care s-ar putea să le suferiţi, deşi mi-aţi dat prea puţine temeiuri că meritaţi să mă neliniştesc astfel. C. e plecat de acasă de mai multe zile. Domnul H. este aproape complet vindecat şi am motive să cred că bănuielile se îndreaptă într-o direcţie diferită de aceea în care ar fi trebuit căutate. Totuşi să nu vă gîndiţi a veni aici. In viaţa noastră au intervenit întîmplări de o natură prea violentă şi teribilă ca să-mi îngăduie să mă mai gîndesc la reînnoirea unei corespondenţe care de atîtea ori ne-a ameninţat cu cea mai înspăimîntătoare catastrofă. Adio, aşadar, şi credeţi-mă că nimeni nu vă poate dori cu mai multă sinceritate fericirea decît

J. M. 6

—

— Această scrisoare conţinea tocmai acele sfaturi care «ănt date adesea într-adins ca să ducă la o comportare diametral opusă celei recomandate. Gel puţin aşa gîndi Brown, care imediat îl întrebă pe tînărul pescar dacă vine de la Portanferry.

— Sigur că da — îi răspunse flăcăiandrul — sînt fiul bătrînului Willie Johnstone şi am primit acest răvaş de la soră-mea Peggy, adică cea care are în grijă rufăria la Woodbourne.

— Bunul meu prieten, cînd ridici pînzele ?

— ■— Cu fluxul de seară.

— Voi merge cu tine, dar cum nu doresc să merg la Portanferry, aş dori, dacă-ţi stă în putinţă, să mă laşi undeva pe ţărm.

— Cum să nu, e cît se poate de uşor — răspunse flăcăiandrul.

— Cu toate că mîncarea şi celelalte costau pe vremea aceea foarte puţin, după ce Brown îşi plăti chiria, masa şi noile haine pe care le cumpărase, lucru ce devenise necesar atît ca o măsură de precauţie cît şi pentru faptul că cele vechi nu mai erau într-o stare prea bună, constată că mai avea foarte puţini bani. Totuşi îşi urmă planul. Lăsă dispoziţii la oficiul poştal ca scrisorile care, eventual, vor sosi pentru el să-i fie trimise la Kippletringan, unde era hotărît să se reîntoarcă şi să ceară înapoi comoara pe care o lăsase în mîinile doamnei Mac-Candlish. De asemenea, îşi dădea seama că era de datoria lui să-şi reia propria-i identitate de îndată ce va primi actele necesare ca să poată dovedi şi, ca un adevărat ofiţer în serviciul regelui, să se explice cu tînărul Hazlewood, oferindu-i în acelaşi timp orice satisfacţie pe care acesta ar fi considerat-o necesară. „Fiindcă — se gîndea el — dacă, într-adevăr, nu este orbit de ura pe care, poate, mi-o poartă, va trebui să admită că modul meu de a acţiona a fost consecinţa directă a purtării lui trufaşe şi ameninţătoare pe care eu n-am putut s-o tolerez[41]

— [f] aîă-1 deci, încă © dată, pe eroul nostru plutind pe apele fiordului Solway Firth. Vîntul le era potrivnic, începuse să plouă şi pescarii navigau cu greu împotriva stihiilor dezlănţuite, fără ca fluxul să-i ajute prea mult. Barcazul era încărcat cu mărfuri (o parte din ele fiind probabil chiar de contrabandă) şi se afunda mult în mare Brown, care fusese crescut ca un corăbier şi era, într-adevăr. neîntrecut în exerciţiile atletice cele mai grele îşi aduse din plin contribuţia, de altfel foarte eficace, la vîslit şi, uneori, la conducerea barcazului, iar

— sfaturile lui cu privire la navigaţie, oare devenea din ce în ce mai anevoioasă pe măsură ce vîntul se înteţea, au fost foarte utile. Cum şi fluxul creştea extrem de iute şi era cu totul opus vîntului, călătoria devenise şi mai primejdioasă. In fine, după ce petrecură toată noaptea oe apele învolburate ale fiordului, ajunseră dimineaţa în apropierea unui frumos sîn de mare al coastei scoţiene. Vremea era mai blîndă. Zăpada, care începuse mai da mult să se topească, dispăruse cu desăvîrşire sub suflarea brizei proaspete ce bătuse în tot cursul nopţii asupra uscatului. E drept că dealurile mai îndepărtate îşi mai păstrau încă mantia lor de nea, dar la şes nu se mai vedea nici urmă de omăt, în afară de cîteva petice albe. In locurile acelea, vîntul grămădise troiene de o grosime neobişnuită. Ţărmul, chiar în acest veşmînt de iarnă, era cit se poate de pitoresc. Conturul său cu toate sinuozităţile, crestături şi mici golfuri, se pierdea departe in zare. cînd la dreapta, cînd la stingă, într-o şerpuire întortocheată, dar totuşi într-o linie graţioasă pe care ochiul privitorului o urmăreşte plin de încîntare. Ţărmul nu era mai puţin variat şi pitoresc pe verticală, prezentînd şi aici, ca şi în profil, forme de relief foarte felurite ; în anumite locuri plaja era presărată cu stînci abrupte, m alte părţi se ridica încet din nisipul scăldat de ape, sub chipul unor movile cu pante domoale şi unduitoare. Case şi colibe de mărimi şi înfăţişări diferite sorbeau sau reflectau razele iernatice ale soarelui din acea dimineaţă de decembrie, iar pădurile, deşi desfrunzite, dădeau farmec şi varietate. Brown încerca un simţămînt de nespusă încîntare dublat de o curiozitate nestăvilită care se trezesc întotdeauna în inima celor al căror gust şi sensibilitate rămîn veşnic în admiraţia negrăitelor frumuseţi ale naturii, mai ales cînd acestea se înfăţişează ochiului ca o privelişte mirifică, după tristeţea şi întunericul unei călătorii nocturne. Poate — căci cine se încumetă să cerceteze acea nostalgie care leagă o fiinţă născută într-o ţară muntoasă, de dealurile şi munţii ei de baştină ? — poate unele tainice amintiri din copilărie îi răsunau ca un ecou în suflet, şi ele răzbăteau acum la suprafaţă amestecîndu-şe cu simţămîntul de încîntare cu care privea peisajul ce i se desfăşura înaintea ochilor

— Şi cum se numeşte acel promontoriu frumos, care înaintează mîndru în mare, cu malurile lui prăpăstioase, cu spinarea acoperită de păduri, acela din partea dreaptă a goifului ? îl întrebă Brown pe tînărul pescar.

— VVarroch Point — îi răspunse flăcăiandrul.

—

— Şi castelul acela străvechi, prietene, ce se înalţă alături de conacul modem, aflat niţel mai jos, chiar lîngă el; cum se cheamă ? De aici mi se pare o clădire foarte impunătoare !

— Acela este conacul cel vechi, domnule, iar mai jos se află conacul nou. Dacă doriţi, vă lăsăm pe mal chiar acolo.

— Mi-ar plăcea mai mult ca orice. Trebuie să vizitez ruinele acelea încîntătoare mai înainte de a-mi continua călătoria.

— Da, este o străveche fortăreaţă cum nu întîlneşti oriunde, şi turnul acela, cel mai înalt, este un reper bun care se poate vedea pînă la Ramsay, în insula Man, şi pînă la Point of Ayr... s-au dat multe lupte pentru stăpînirea acestui castel în vremurile de odinioară.

— Brown ar fi dorit să afle şi alte amănunte, dar un pescar este rareori şi un cunoscător al trecutului. Cunoştinţele flăcăiandrului din barcă asupra locurilor se mărgineau la informaţia pe care i-o şi dăduse : „că era un bun punct de reper şi că s-au dat multe lupte odinioară pentru stăpînirea acestui castel[11].

— „Nu-i nimic — îşi zise Brown în gînd. Am să aflu mai multe cînd voi ajunge pe ţărm.“

— Barcazul îşi continuă deci drumul spre punctul unde se înălţa castelul, care şedea încruntat pe culmea piedestalului său stîncos, uitîndu-se la valurile încă agitate ale golfului de la poalele lui.

— Cred — spuse cîrmaciul — că. dacă acostăm aici, veţi ajunge la ţărm la fel de uscat, ca şi cum aţi intra pe poartă. Aici era locul unde odinioară acostau galerele şi berlinele, cum le ziceau ei acelor corăbii, dar e mult de atunci ; acum însă locul acesta nu mai este folosit; fiindcă-i destul de anevoios să duci mărfurile sus pe scara aceea îngustă sau peste stînci. Totuşi, de cîte ori, sub lumina lunii, n-am debarcat şi eu mărfurile aici !

— în timp ce vorbea astfel, el ocoli o stîncă ascuţită şi ajunse într-un port foarte mic, în parte natural. în parte făcut de munca neobosită a vechilor locuitori ai castelului, care, aşa cum observa pescarul, socotiseră că le este

— absolut trebuincios pentru ocrotirea ambarcaţiunilor lor mici, deşi nu putea primi corăbii de orice tonaj. Două stînci ascuţite, printre care se putea trece, se apropiau aşa de mult, îneît numai o singură barcă izbutea să se strecoare. Pe fiecare stîncă, în margine, se mai vedeau încă două uriaşe belciuge de fier, împlîntate adînc în roca tare. Prin aceste inele, după cum spunea tradiţia, se trecea noaptea un lanţ gros, închis cu un imens lacăt, pentru protecţia acestei rade şi a micii armade pe care o adăpostea. Intr-o parte, stîncă fusese transformată într-un soi de debarcader, cu ajutorul dălţilor şi al tîrnăcoapelor. Roca era foarte dură şi cioplitul fusese o muncă aşa de grea, îneît, după cum povestea pescarul, un muncitor care trudise o zi întreagă putea duce seara, numai într-o bonetă, toate aşchiile de piatră desprinse din stîncă la care cioplise toată ziulica. Acest mic chei se lega cu scara de piatră, îngustă şi primitivă, despre care am pomenit în repetate rînduri şi care cobora din vechiul castel. Se mai putea ajunge şi în alt fel de pe plajă la acest chei, şi anume căţărîndu-te peste stînci.

— Aţi face bine să debarcaţi aici — îl sfătui flăcăul ■— fiindcă apa s-a ridicat mult pe coastă la Shellicoat-stane şi acolo n-a mai rămas nici o cărare neacoperită de apă, apoi trebuie şi noi să descărcăm marfa. Mu, nu (ca răspuns la oferirea unei sume de bani), aţi muncit din greu şi mult mai bine ca noi toţi, aşa că v-aţi plătit cu vîrf şi îndesat călătoria. Ziua bună şi vă doresc numai bine !

— Zicînd acestea, îndreptă barcazul spre malul opus al golfului, ca să-şi lase marfa pe ţărm. iar Brown. cu o bocceluţă în mînă conţinînd cîteva lucruşoare absolut trebuincioase cumpărate la Allonby, se văzu debarcat pe stîncile din spatele ruinelor.

— Şi astfel, fără a-şi aduce aminte de nimic, ca cel mai veritabil străin, aflîndu-se în nişte împrejurări care, chiar dacă nu erau cu totul deznădăjduite, îi erau deocamdată foarte neprielnice, fără a avea un prieten pe o distanţă de multe sute de mile, acuzat de un delict grav şi. ceea ce era la fel de rău, neavînd aproape nici un ban, acest călător urmărit şi hărţuit se apropia pentru prima dată, după scurgerea atîtor ani. de ruinele castelului năruit, acolo unde străbunii lui se bucuraseră de o putere nemărginită, întrecută numai de cea a regelui.

—

CAPITOLUL XLI

— Da, ziduri vechi sub muşchiul înverzit,
Şi turnuri fără strajă, vin la voi,

— Ca un pribeag de soartă oropsit!

— Unde vă sînt trofeele de soi,

— Curtenii, al ospeţelor tumult,

— Cînd totul era falnic, strălucit
Şi te cinsteau baronii **de demult** 7

— Mama misterioasă[1]

— Pătrunzînd în castelul Ellangowan printr-o intrare lăturalnică ce păstra semne că fusese odată apărată şi ferecată cu cea mai mare grijă, Brown (pe care din această clipă cînd a pus piciorul pe domeniul strămoşilor săi îl vom numi pe adevăratul său nume, Bertram, adică acela purtat şi de tatăl său) rătăci prin încăperile năruite, trecînd din una într-alta şi minunindu-se de zidurile masive pe care le întîlnea în anumite părţi ale clădirii, de măreţia impresionantă şi aspră a celorlalte şi de dimensiunile uriaşe ale întregului castel. In două din aceste încăperi aflate una lîngă cealaltă, el descoperi semne că fuseseră de curînd locuite. Intr-una din ele, cea mai mică, se găseau sticle goale, oase cu carnea pe jumătate mîncată şi felii de pîine uscată. In cea alăturată, o încăpere boltită, apărată de o uşă masivă deschisă, observă un maldăr de paie ; în amîndouă se vedeau şi urmele unui foc recent. De unde să-i treacă lui prin minte că aceste circumstanţe, ce păreau cu totul lipsite de importanţă, erau aşa de strîns legate de întîmplări care-i prejudiciau prosperitatea, onoarea şi, poate, chiar viaţa ?

— După ce îşi satisfăcu pe deplin curiozitatea, aruncînd o privire grăbită şi prin celelalte încăperi ale castelului, Bertram se îndreptă spre poarta cea mare ce dădea înspre uscat şi se opri să admire priveliştea măreaţă care

I 'Motto-ul este extras din piesa ***Mama misterioasă, o*** tragedie »i.mbrâ a lui ***Horace Walpole*** (1717—1797), primul reprezentant inipoi tant al aşa-numitei „şcoli gotice" 5 romanul său ***Castelul din Otranlo*** (1764) a inaugurat acest curent preromantic în litei aiura engleză, povestirea abundînd în elemente devenite ulterior tipice pentru această formă de ficţiune: întîmplări palpitante, castele medievale, uşi şi coridoare secrete, mînăstiri, stafii şi temniţe sinistre etc. (n. t.)

— se întindea în faţa ochilor. Încercînd zadarnic să ghicească locul unde se afla Woodbourne, dar reuşind să se încredinţeze, cu aproximaţie, unde se găsea Kippletringan, el se întoarse spre a mai arunca o privire de rămas bun impunătoarelor ruine pe care tocmai le străbătuse. Admiră din nou efectul semeţ şi pitoresc al uriaşelor turnuri rotunde care străjuiau poarta principală dînd un aer de masivitate, maiestuos, arcadei înalte şi totuşi sumbre ce se boltea deasupra intrării. Stema străvechii familii era şi ea acolo, săpată în piatră, înfăţişînd trei capete de lup, aşezate in diagonală dedesubtul unui coif cu penaj, ultimul cap fiind al unui lup ghemuit, străpuns de o săgeată. De fiecare parte, stema era susţinută şi încadrată de cîte un om sălbatic în mărimea naturală sau chiar mai mare, şi, ca să folosim limbajul heraldic, ***încununat şi cincturaV*** şi ţinînd în mină un stejar ***eradicat,*** adică smuls din rădăcini

—-------------„Oare puternicii baroni, posesori ai acestui blazon — îşi zicea Bertram în sinea lui, urmîndu-şi obişnuitul şuvoi de gînduri care-i curgea prin minte la vederea unor astfel de scene — vor fi avînd ei urmaşi care să stăpînească şi azi pămînturile pe care s-au străduit atîta să le apere prin fortificaţii puternice ? Or, poate, sînt pribegi pe meleaguri străine, fără măcar să aibă habar de faima şi puterea străbunilor, în vreme ce moşiile lor sînt stâpînite de oameni străini ? Cum se face — îşi continuă el şirul gîndurilor pe care i le trezeau ruinele castelului — cum se face că anumite privelişti deşteaptă gînduri ce seamănă cu visele şi amintirile despre o altă existenţă obscură' trăită poate altădată, cum ar susţine bătrînul meu Brahmin Moonshie ? Poate imaginile văzute în vis plutesc confuze prin ungherele minţii noastre spre a fi rechemate în lumina conştiinţei de asemănarea cu unele obiecte reale care, în anumite privinţe, se potrivesc cu fantasmele din visele noastre. De cîte ori nu ne aflăm într-o societate unde n-am mai fost niciodată pînă atunci, şi totuşi simţim puternic, într-un fel tainic, şi inconştient, că nici scena, nici vorbitorii, nici subiectul nu sînt cu totul noi ; ba mai mult. ne dăm seama că putem anticipa acea parte a conversaţiei care încă nu a avut loc ! Aşa se întîmplă cu mine acum, cînd contemplu aceste ruine ; nu pot să scap de impresia că aceste turnuri masive şi acea poartă mohorîtă. parcă ascunzîndu-se sub arcadele ei cu nervuri şi bclte adînci, abia luminată de curtea castelului, nu-mi

----

1 încins cu cingătoare, (n. t.)

2

3 sînt pe de-a-ntregul străine ! Oare să se datoreze faptului că ele mi-au fost familiare în pruncie şi că, prin urmare, va trebui să caut prin împrejurimile lor acei prieteni dragi despre care mai păstrez, din copilăria mea, o dulce, chiar dacă vagă, aducere aminte şi de lîngă care am fost smuls de timpuriu pentru a sluji unor stăpîni severi ? Şi totuşi Brown, pe care nu-1 cred în stare să mă fi înşelat, mi-a povestit întotdeauna că am fost adus la el de pe coasta răsăriteană a Scoţiei, după ce tatăl meu a fost ucis într-o încăierare, şi mai mi-aduc aminte destul de bine o scenă înspăimîntătoare de violenţă care pare să confirme istorisirea lui...“

4 ŞL aşa s-a întîmpiat că locul unde se afla acum tînărul Brown, străduindu-se să vadă mai bine vechiul castel, să fie aproape acelaşi unde tatăl său îşi dăduse ultima suflare. Era umbrit de un uriaş stejar bătrîn, singurul care creştea pe esplanadă şi care, deoarece fusese folosit pentru execuţii de către baronii de Ellangowan, era numit Copacul Dreptăţii. Şi iarăşi s-a întîmpiat, şi această coincidenţă o putem socoti cu totul remarcabilă, că tocmai în dimineaţa aceea Glossin discuta cu o persoană, pe care obişnuia să o consulte în astfel de treburi, cu privire la anumite reparaţii plănuite, precum şi la o extindere considerabilă a conacului Ellangowan, pentru care nouă construcţie se hotărîse să folosească pietrele vechiului castel părăginit, deoarece nu-i făcea o prea mare plăcere să rămînă într-un contact mai intim cu măreţia baronilor dc altădată. Pentru aceasta, el urcase sus pe malul din apropierea ruinei, urmat de acel topograf pe care l-am menţionat într-un capitol anterior şi care obişnuia să facă şi planurile de arhitect, în caz de nevoie. Dar cum Glossin obişnuia întotdeauna să se bizuie şi pe propria lui iscusinţă,, nu-i de mirare că cei doi se aflau împreună.

5 Bertram sta întors cu spatele spre cei doi în timp ce aceştia urcau, discutind, pe cărare şi se afla ascuns aproape cu desăvîrşire de ramurile stejarului uriaş, astfel îneît Glossin nu-şi dădu seama de prezenţa străinului decît în clipa cînd ajunse chiar lîngă el.

— Da, domnule — se adresă el topografului — aşa cum v-am mai spiu şi altă dată, castelul cel vechi este o minunaţi carieră de piatră gata cioplită şi ar fi mai bine şi pentru întregul domeniu dacă l-am dărîma, fiindcă nu mai e bun de nimic decît ca să slujească drept vizuină pentru contrabandişti I

—

— Auzindu-1, Brown, care se afla doar la cîţiva paşi 'de el, se întoarse brusc şi-l întrebă :

— Aşadar, domnule, vreţi să distrugeţi mîndreţea aceasta de castel străvechi ?

— Chipul, vocea şi statura erau aidoma ca ale tatălui său în zilele lui cele mai bune, încît Glossin, luat pe neaşteptate la auzul acestor cuvinte şi văzînd o astfel de nălucă, ieşită ca din pâmînt, sub chipul fostului său patron şi chiar aproape de locul unde acesta îşi dăduse ultima suflare, m^i-mai să creadă că mormîntul îşi slobozise mortul ! Se împletici ca şi cum ar fi primit brusc o lovitură mortală şi se .trase, clătinîndu-se, cîţiva paşi îndărăt. Pe dată însă işi veni în fire, regăsindu-şi prezenţa de spirit, la gîndul că nu putea să aibă în faţă un strigoi întors de ps lumea cealaltă, ci pe omul pe care el însuşi îl năpăstuite şi căruia cea mai mică stîngăcie din partea lui ar fi putut să-i dezvăluie drepturile sale, precum şi mijloacele de a le reclama, spre distrugerea lui totală. Şi totuşi, gîndurile ii erau aşa de împrăştiate sub povara spaimei- pe care o trăsese, că însăşi prima sa întrebare dădea în vileag groaza care-1 cuprinsese.

— Pentru numele lui Dumnezeu, cum aţi ajuns aici ? zise Glossin.

— Cum am ajuns aici ? ! repetă Bertram, surprins de solemnitatea tonului cu care i se adresa străinul. Am debarcat acum un sfarî de oră în micul port din spatele castelului şi foloseam acest scurt răgaz, pe care mi l-arh acordat, spr[13] a admira aceste ruine încîntătoare. Sper că nu veţi considera prez-enţa mea aici ca o încălcare a dreptului' de proprietate ?

— încălcare a dreptului de proprietate ? Nu, domnule, nici vorbă de aşa ceva — răspunse Glossin, recăpătîndu-şi glasul în oarecare măsură, dar îndeajuns pentru a şopti cîteva cuvinte la urechea însoţitorului, care îl părăsi pe dală spre a se îndrepta spre conac. încălcare a dreptul de proprietate, domnule ? Nu, domnule... domnia voastră sau oricare alt gentleman sînteţi bineveniţi pentru a vă satisface curiozitatea.

— Vă mulţumesc, domnule — zise Bertram. Lumea numeşte aceste ruine Vechiul Conac, după cîte sînt informat. Aşa este ?

— Da, domnule... spre a-1 deosebi de Noul Conac, care este locuinţa mea, aflată acolo, mai jos.

— Trebuie să subliniem în ce situaţie grea se afla Glossin în cursul acestui dialog. Pe de o parte, era foarte atent să afle ce amintiri despre acele locuri, scene din

I *Lyon King-oj-Arms* era titlul pe care îl purta şeful heralzilor scoţieni. Leul (lyon) era pe stema regală, (n. t.)

—

— copilăria sa fuseseră reţinute de memoria tînărului Bertram, pe de altă parte se vedea silit să fie extrem de precaut în răspunsurile lui, ca nu cumva acestea să-i trezească sau să-i dezlănţuie un torent adormit de asociaţii prin pomenirea vreunui nume, expresii sau anecdote. într-adevăr, el îndură în tot timpul acestei scene chinurile cumplite pe care ticăloşia lui le merita cu prisosinţă, şi totuşi vanitatea şi interesul lui, care erau în joc, îl ajutară să rabde în tăcere torturile pricinuite brusc de ghimpii ascuţiţi ai unei conştiinţe vinovate şi colcăind de ură. teamă şi suspiciune.

— Aş dori să vă întreb, domnule — continuă Bertram — care este numele familiei căreia îi aparţine aceste ruine impunătoare ?

— Este proprietatea mea, domnule. Şi numele meu este Glossin

— Glossin ? Glossin ? repetă de două ori Bertram, ca şi cum răspunsul la care s-ar fi aşteptat era cu totul altul. Vă cer iertare, domnule Glossin, sînt cîteodată tare distrat, dar v-aţi supăra dacă v-aş întreba dacă sînteţi de mult proprietarul acestui străvechi castel ?

— A fost zidit, aşa cred. cu multă vreme înainte, de o familie numită Mac-Dingawaie — răspunse stînjenit Glossin. care se ferise să pronunţe, din motive bine întemeiate, numele mai familiar de Bertram, care i-ar fi putut trezi tînărului tocmai amintirile pe care el dorea atît de mult să le lase adormite. Aşa că încercă să pareze întrebarea cu privire la vechimea lui ca proprietar, răspunzîndu-i doar în parte, aşa cum am văzut

— Şi cum sună acea deviză, pe jumătate ştearsă, domnule — î] mai întrebă Bertram — care se află pe intavolatura cu armele familiei ?

— N-aş... n-aş... n-aş putea să vă spun — se bîlbîi Glossin

— Mi se pare că scrie „Dreptul nostru constituie forţa noastră"

— Cred că e ceva de genul ăsta — încuviinţă Glossin.

— Aş putea să vă mai întreb, domnule, dacă aceasta este şi deviza familiei dumneavoastră ?

— Nu... nu... nu, nu este a mea... cred că este a vechilor proprietari. A mea este... a mea este... de fapt, am avut un schimb de scrisori cu domnul Cumming de la Lyon Office[1] din Edinburgh, cu privire la a mea El mi-a

— scris că familia Glossin a avut în trecut ca deviză-: 'Acela care cucereşte îşi face dreptul şi stăpîneşte*.

— Dacă există o oarecare incertitudine, domnule, şi dacă aş fi în locul dumneavoastră — zise atunci Bertram — mi-aş lua vechea deviză, care îmi pare cea mai bună din două.

— Glossin. căruia între timp i se lipise limba de cerul gurii, nu putu să-i răspundă decît afirmativ din cap.

— Este un lucru ciudat — zise Bertram, cu ochii aţintiţi la blazonul de deasupra porţii, vorbind cu Glossin şi totodată gîndind cu voce tare — este un lucru cît se poate de ciudat ce renghiuri ne joacă memoria. îmi vin în minte cuvintele unei vechi preziceri, sau ale unui cîntec, sau poezii sau ceva de felul acesta. Şi-mi vin în minte cînd mă gindesc la această deviză :

— Bezna, din nou, lumină va fi,
— Din nedrept, ce e drept s-o ivi,
— Cînd dreptul lui Bertram, cu forţa lui Bertram, aci
Se vor întîlni...

— Nu-mi amintesc în întregime ultimul vers decît că., se vor întîlni... pe o anumită „înălţime*, ştiu doar că rima este înălţime dar ce vine mai înainte nu pot s-o nimeresc de loc, deşi de rimă sînt sigur. Se vede că m-a lăsat memoria.

— „Blestemată să-ţi fie ea memoria ! murmură Glossin în sinea lui. îţi aminteşte de mult prea multe lucruri !"

— Dar mai sînt şi alte versuri care îmi deşteaptă amintiri de demult — continuă tînărul. Vă rog, spuneţi-mi, domnule, se cîntâ prin părţile locului un cîntec despre o fiică de rege al insulei Man. care a fugit cu un cavaler scoţian ?

— Sînt ultima persoană din lume pe care aţi putea-o consulta asupra unor astfel de antichităţi legendare.

— Cînd eram copil, ştiam să cînt această legendă — zise Bertram — de la început şi pînă la sfîrşit. Trebuie să vă spun. domnule, că am părăsit Scoţia, care este ţara mea natală, pe cînd eram copil, iar cei care m-au crescut au făcut totul ca să uit orice amintire ce mă lega de meleagurile mele de baştină, şi cînd am fugit de la cei care mă îngrijeau cred că am făcut-o din cauza unei dorinţe copilăreşti pe care o aveam

— Foarte firesc — zise Glossin, vorbind cu glas înăbuşit ca şi cum, cu toate eforturile sale disperate, nu era în stare să-şi descleşteze buzele mai mult decît o muchie

— de cuţit. Vocea lui părea că vine din altă lume, aşa de stîlcite ieşeau cuvintele pe care le murmura, nu semăna întru nimic cu glasul său sonor, obraznic şi lăudăros cu care vorbea de obicei. Şi s-ar fi zis că acest fel de a vorbi şi de a se comporta aveau şi un efect nimicitor chiar asupra forţei şi staturii sale ; căci se vedea limpede că Glossin devenise umbra omului care era de obicei, cînd făcînd un pas înainte, cînd oprindu-se şi răsucindu-şi umerii, cînd jucîndu-se nervos cu nasturii vestei, cînd încleştîndu-şi mîinile, pe scurt, fiind întru totul portretul viu al unui ticălos prins cu mîţa în sac care trăia spaima cumplită a omului demascat.

— Dar Bertram nu observa nimic din agonia personajului, întrucît era tîrît de şuvoiul propriilor sale asociaţii şi, într-adevăr, deşi i se adresa lui Glossin, el nu se gîndea la nemernic, ci vorbea mai mult cu sine însuşi, căutînd să pună ordine în confuzele şi stânjenitoarele simţăminte şi aduceri aminte oare-1 asaltau.

— Da — continuă el — mi-am păstrat limba maternă printre marinarii care, cei mai mulţi, vorbeau engleza, şi cînd stăteam singur în vreun ungher, obişnuiam să cînt tot mereu acest cîntec de la început şi pînă la sfîrşit. Acum l-am uitat cu desăvîrşire, dar melodia mi-o amintesc încă foarte bine, deşi nu pot să-mi dau seama ce mi-a readus-o în minte în clipa de faţă.

— Zicînd acestea, îşi scoase flageoletul dintr-un buzunar al hainei şi începu să cînte. In mod limpede, această melodie trezi amintiri asemănătoare în mintea unei fete care albea rufe în apropiere. Fata, care odinioară slujise la castel aducînd apă, începu numaidecît să cînte, iar cuvintele se potriveau de minune cu melodia flageoletului :

— „Să fie Fortli fiordul, frumoasa îşi zicea,
— Sau şerpuita apă cu numele de Dee,
— Şi marea, capul Warroch, alăturea de ea,
— Tot ce-am dorit atîta, din nou, să pot privi ?“

— ■— Cerule ! exclamă Bertram, entuziasmat. Chiar aceasta e balada de oare încercam să-mi aduc aminte. Trebuie să învăţ cuvintele de la fată !

— „Ce ghinion ! gîndea Glossin. Dacă nu isprăvesc repede ou el, totul e pierdut. O, lua-le-ar dracu să le ia de balade, şi pe ăi de le fac, şi pe ăi de le cîntă, şi pe fata asta blestemată ! Naiba a pus-o să cînte !“ Apoi zise tare i

—

— Veţi avea destul timp pentru asta, cu altă ocazie, dar în momentul de faţă (fiindcă el îşi vedea emisarul urcînd malul, însoţit de cîţiva slujitori), în momentul de faţă trebuie să discutăm ceva mult mai serios împreună !

— La ce vă referiţi, domnule ? îl întrebă Bertram, întorcîndu-se brusc deoarece nu-i plăcuse tonul cu care îi fuseseră adresate cuvintele.

— Ei bine, domnule, iată despre ce... Am temeiuri să cred că vă numiţi Brown, nu-i aşa ? îl interogă Glossin.

— Şi ce-i cu asta, domnule ?

— Glossin se uită peste umăr înainte de a răspunde pentru a vedea cît de aproape-sînt oamenii lui şi, încredinţîndu-se că se grăbesc spre el, zise :

— Vanbeest Brown, dacă nu mă-nşel ?

— Şi ce-i cu asta, domnule ? repetă Bertram, cu uimire dar şi cu neplăcere crescîndă.

— Ei bine, în acest caz — continuă Glossin, observînd câ oamenii lui ajunseseră pe pajiştea din apropierea îor — în acest caz vă arestez în numele regelui !

— In aceeaşi clipă netrebnicul îşi întinse mîinile spre gulerul lui Bertram, în timp ce doi dintre acoliţii săi, care sosiseră la faţa locului, încercară să-i imobilizeze braţele. Gu un efort violent, Bertram reuşi să scape din încleştarea lor, trîntindu-i la pămînt pe cei doi atacatori, după care rămase hotărît în picioare şi, scoţîndu-şi jungherul arătă cu toată fermitatea că are de gînd să se apere, în timp ce asaltatorii, care făcuseră cunoştinţă cu forţa lui herculeană, bătură în retragere ^Pse holbau la el de la o distanţă plină de respect.

— Să ştie toată lumea — strigă el — că n-am de gînd să mă opun autorităţii legale. Arătaţi-mi că aveţi un mandat de arestare eliberat de un magistrat şi că sinteţi deci autorizat să procedaţi la această arestare şi mă voi supune fără să opun cea mai mică rezistenţă dar nici un om care ţine la viaţa lui să nu se apropie pînă cînd nu mi se va spune pentru ce crimă şi în numele cărei autorităţi sînt arestat!

— Glossin ordonă atunci unuia dintre ofiţerii de poliţie să-i arate mandatul de arestare emis pe numele lui Vanbeest Brown, acuzat de crima de a fi tras în mod perfid şi premeditat asupra lui Charles Hazlewood-junior din Hazlewood, cu intenţia de a-1 omorî, precum şi de alte crime şi delicte. Mandatul mai menţiona că arestatul, după ce va fi prins, să fie adus în faţa celui mai apropiat magistrat pentru a fi supus unui interogatoriu. Ordinul de arestare fiind legal, iar faptul, ca atare, neputînd fi*

— contestat, Bertram aruncă pumnalul şi se predă poliţiştilor, care se năpustiră asupra lui, cu o bravură la fel de mare ca şi laşitatea lor anterioară; aveau de gînd chiar să-l pună în fiare, justificînd această măsură prin forţa şi iuţeala cu care prinsul le respinsese primul atac. Glossin însă, ruşinat, poate, sau, poate, de teamă ca prizonierul să nu se înfurie din nou, nu îngădui această înjosire atît de lipsită de sens şi ordonă ca prizonierul să fie tratat cu toată omenia, ba chiar cu respect, dar să fie păzit cu străşnicie. Fiindu-i totuşi frică să-l ţină în propria-i casă, unde poate şi-ar fi adus aminte şi de alte lucruri, şi nerăbdător în acelaşi timp de a-şi ascunde propriile maşinaţii sub aripa autorităţii altui magistrat, porunci să-i fie pregătită trăsura (fiindcă recent îşi făcuse şi o trăsură), iar între timp ordonă să fie adusă mîncare şi băutură prizonierului şi ofiţerilor de poliţie, care au fost instalaţi în una din încăperile vechiului castel pînă cînd va reuşi să pună la punct căile legale datorită cărora prinsul să poată fi transportat, pentru interogatoriu, în faţa unui magistrat.

— CAPITOLUL XLII

— Chemaţi pe martori ca săifeauzim.
Tu, magistrat, aşază-te pe loc.

— Şi jude, tu ce ştii al legii joc.
— Stai lîngă el pe locu-ţi legitim

— Regele Lear

— în timp ce trăsura era pregătită, Glossin se ocupă cu întocmirea unei scrisori asupra căreia nu zăbovi puţină vreme. Aceasta era adresată vecinului său, sau, aşa cum îi plăcea lui să i se spună. Sir Robert Hazlewood din Hazlewood. şeful unei vechi şi puternice familii din acel ţinut care, în urma decăderii baronilor de Ellangowan, se ridicase treptat, ajungînd să aibă mult din autoritatea şi influenţa lor de altădată. Reprezentantul principal al acestei familii era, în prezent un om în virstă. ataşat din toată inima familiei sale. care se limita numai la un fiu si o fiică, şi de o indiferenţă totală faţă de soarta celorlaţi oameni. în rest se purta onorabil în toate acţiunile

— sale, temîndu-se de oprobiul semenilor, dar avînd şi alte motive mai întemeiate. Era grozav de încrezut, fălindu-se peste măsură eu vechimea şi importanţa familiei sale, orgoliu considerabil sporit în urma faptului că primise recent, datorită unei succesiuni, şi titlul de baronet de Nova Scoţia[I]. In ceea ce priveşte familia Ellangowan, o detesta şi nu-i plăcea cîtuşi de puţin să-şi amintească de ea; aceasta din pricină că, după cum spunea tradiţia, unul din baronii Bertram pusese pe întemeietorul casei Hazlewood să-i ţină scara ca să se poată urca pe cal. In general se purta pompos, dîndu-şi multe aere, şi folosea un -limbai înflorat, pe care îl socotea elocvent dar care adesea devenea ridicol din cauză că îşi aranja prost triadele şi evaternionii[II] cu care îşi încărca frazele

— Acestui personaj se străduia acum domnul Glossin să-i scrie folosind un stil cît se poate de conciliator pentru ca rîndurile lui să fie cît mai bine primite de vanitatea şi orgoliul de familie al nobilului său vecin ; In ceîe din urmă, scrisoarea căpătă următoarea formă :

— •«Domnul Gilbert Glossin (ardea de dorinţa să adauge de Ellangowan. dar prudenţa învinse şi, oftînd. suprimă această prelungire teritorială a numelui), domnul Gilbert Glossin are onoarea de a face cele mai respectuoase urări de bine lui Sir Robert Hazlewood, informîndu-1 totodată că în această dimineaţă zeiţa Fortuna l-a favorizat ca să aresteze persoana care l-a rănit pe nobilul tînăr moşier Charles Hazlewood. întrucît Sir Robert Hazlewood va dori probabil să conducă personal ancheta şi interogatoriile ce vor fi luate acestui criminal, domnul G Glossin va porunci ca arestatul să fie trimis la hanul din Kippletringan, fie la conacul Hazlewood. după cum Sir Robert Hazlewood va avea plăcerea să dispună ; şi, cu permisiunea lui Sir Robert Hazlewood, domnul Glossin î] va aştepta cu probe şi mărturii pe care a fost aşa de norocos ca să le culeagă cu privire la această afacere atît de atroce.

— Adresată lui

— Eli. ngn. Sir Robert Hazlewood din Hazlewood

— Marţi Baronet

— Conacul Hazlewood»

[I] Titlu creat de regele Carol I, în 1625, în vederea colonizării terenurilor din Noua Scoţie (America de Nord), (n. t.)

[II] Gruparea laolaltă a trei sau patru subiecte, mai mult sau niai puţin legate între ele. (n. t.)

—

— Această notă a fost trimisă cu un servitor călare, şi Glossin, după ce-i fixă omului un oarecare timp pentru a-şi îndeplini misiunea şi-i porunci să galopeze repede, ordonă celor doi poliţişti să se urce în trăsură cu Bertram şi el însuşi încălecă spre a însoţi trăsura pînă la răscrucea drumurilor spre Kippletringan şi Hazlewood House, iar acolo se opri ca să aştepte reîntoarcerea mesagerului, urmînd să plece cu arestatul spre una din cele două direcţii, după cum va dori baronetul.

— După o jumătate de oră, servitorul se întoarse cu următorul răspuns, frumos împăturit şi sigilat cu armele familiei Hazlewood şi inscripţia Nova Scoţia lîngă blazon.

— «Sir Robert Hazlewood din Hazlewood înapoiază domnului G. Glossin complimentele trimise şi îi mulţumeşte pentru osteneala pe care şi-a luat-o într-o chestiune afectînd siguranţa familiei lui Sir Robert. Sir R. H. roagă pe domnul G. G. să aibă bunătatea de a trimite pe arestat la conacul Hazlewood pentru interogatoriu, cu toate celelalte probe şi declaraţii pe care le-a menţionat. Şi după ce afacerea se va încheia, în cazul în care domniol G. G. nu este invitat în altă parte, Sir R. şi Lady Hazlewood ar fi încîntaţi să-l aibă ca musafir la masă.

— Hazlewood HouseAdresată lui

— MarţiDomnului GilbertGlossin, etc.»

— Aha! exclamă Glossin. Iată că, în fine, am pus un deget şi voi găsi mijloace ca să-mi introduc întreaga mînă ! Dar mai întîi trebuie să scap de acest tînăr primejdios. Cred că voi putea să-l influenţez pe Sir Robert. El este cam prostănac şi înfumurat şi socotesc că va fi probabil dispus să asculte sugestiile mele asupra procedurii de urmat în acest caz, aşa că-l voi face să creadă că el hotărăşte, cînd, în realitate, eu voi fi acela care voi trage sforile. Iată cum voi avea avantajul de a fi adevăratul magistrat, fără să-mi asum riscul unei responsabilităţi odioase.

— în timp ce se legăna cu aceste speranţe şi aşteptări, trăsura se apropie de conacul Hazlewood de-a lungul unei alei somptuoase străjuite de stejari bătrîni care umbreau străvechea aşezare semănînd cu o mînăstire. Era un edificiu care se întindea pe o mare suprafaţă, zidit în perioade diferite ; o parte fusese, într-adevăr, un schit de maici, care, după închiderea lui, pe timpul reginei

—

— Mary[I], fusese dăruit din partea coroanei împreună cu domeniul din jur primului vlăstar al acestei familii. Conacul era frumos situat într-un parc cu căprioare, pe malurile rîului despre care am mai pomenit. Peisajul din vecinătate era de un verde solemn, întunecat, de o nuanţă întrucîtva melancolică, potrivindu-se minunat cu arhitectura casei. Totul părea păstrat în cea mai desăvîrşită ordine, ceea ce arăta rangul şi bogăţia proprietarului

— Cînd trăsura domnului Glossin se opri la uşa conacului, Sir Robert sta la o fereastră, de unde putea cerceta trăsura cea nouă. Dat fiind sentimentele lui aristocratice, se uită nu cu puţină mînie la aroganţa acestui ***novus homo***[1]***,*** a acestui domn Gilbert Glossin, pînă mai deunăzi un fel de simplu scrib, a cărui aroganţă se manifesta şi în îndrăzneala de a-şi comanda o trăsură aşa de superbă ; mînia lui se mai domoli puţin cînd observă că inscripţia de pe flancurile trăsurii era foarte simplă : doar literele G. G. Această modestie aparentă se datora însă, de fapt, numai întîrzierii domnului Cumming de la Lyon Office, care, fiind în acea vreme ocupat cu descoperirea şi înregistrarea blazoanelor pentru doi comisari din America de Nord, trei nobfli anglo-irlandezi şi doi mari negustori din Jamaica, fusese mai lent ca de obicei în găsirea unei steme pentru noul moşier de Ellangowan. Iată cum această întîrziere pledă în avantajul lui Glossin, în opinia îngîmfatului baronet.

— In timp ce poliţiştii îl păzeau pe prizonier într-un fel de anticameră, domnul Glossin a fost introdus într-o încăpere numită marele salon de stejar, o odaie lungă, căptuşită cu lambriuri frumos vernisate şi împodobită cu portretele înnegrite ale strămoşilor lui Sir Robert Hazlewood. Vizitatorul, conştient în sinea lui de a nu fi posesorul unor merite deosebite care să cumpănească într-o oarecare măsură obscuritatea naşterii sale, îşi simţea inferioritatea şi o arătă şi prin felul cum se plecă pînă la pămînt, şi prin celelalte manifestări ale comportării sale servile ; toate dovedeau lămurit că noul moşier de Ellangowan redevenise, pentru o bucată de vreme, micul slujbaş de altădată cu apucături meschine şi umile El ar fi vrut cu adevărat să se convingă pe sine

I (1553 — 1558) (n t.:

Om nou (aici în sensul de parvenit — în limba latină în text), (n. t.)

— că se preface doar că este umil pentru a satisface orgoliul bătrinului baronet şi pentru a-1 putea manevra după bunul lui plac, dar simţămintele sale erau foarte
— amestecate şi Glossin îşi dădea bine seama că el însuşi chiar era influenţat de aceste prejudecăţi, pe care pretindea că le măguleşte.

— Baronetul îl primi pe vizitator cu acea politeţe studiată menită să-i demonstreze, în acelaşi timp, şi imensa lui superioritate şi generozitate, şi bunătatea cu care ştia să se poarte, coborîndu-se din înălţimea sa la nivelul unei conversaţii obişnuite cu oameni obişnuiţi. El îi mulţumi lui Glossin pentru grija arătată faţă de o chestiune în care tînărul Hazlewood a fost aşa de intim amestecat şi, arătînd spre portretele familiei sale, remarcă cu un surîs graţios :

— într-adevăr, aceşti venerabili gentlemeni, domnule Glossin. vă sînt îndatoraţi la fel de mult. ca şi mine în acest caz. pentru munca, sforţările şi grija depuse pentru urmaşul familiei lor, şi nu am nici o îndoială că, dacă ar putea să vorbească, mi s-ar alătura, domnule, ca să vă mulţumească pentru favoarea pe care aţi arătat-o casei Hazlewood, avînd grijă şi dîndu-vă şi osteneală şi interes, domnule, pentru un tînăr gentleman care este sortit să continue numele şi familia sa.

— De trei ori se plecă Glossin şi de fiecare dată plecăciunea îl apropia mai mult de pămînt : o dată în onoarea cavalerului aflat în picioare dinaintea lui, a doua oară, în chip de respect pentru strămoşii tăcuţi care atîrnau liniştiţi pe peretele lambrisat şi, în fine, a treia oară manifestîndu-şi stima faţă de tînărul gentleman care urma să ducă mai departe numele şi familia aceasta aşa de strălucită. Fiindcă, în ciuda spiţei sale. Sir Robert era, în fond, un ***roturier***', el se simţi măgulit de omagiul care i se aducea şi continuă pe un ton de o graţioasă familiaritate :

— Şi acum. domnule Glossin, amicul meu atît de bun, îmi veţi permite ca în cercetările şi procedura folosite în acest caz să mă inspir şi eu din cunoştinţele pe care le posedaţi asupra legii. Nu am avut de prea multe ori prilejul să fiu judecător de pace ; această profesiune convine mai bine altor gentlemeni cu mai puţine treburi familiale şi domestice, care mie îmi cer atîta atenţie, supraveghere şi simţ de conducere.

' ***Om de rînd***, ***bădăran*** (în limba franceză în text), (n. t.)

—

— Negreşit, i se răspunse, orice ajutor, oricît de mic, va putea fi adus de domnul Glossin şi pus în întregime la dispoziţia lui Sir Robert Hazlewood. dar, întrucît numele lui Sir Robert Hazlewood a fost un nume vestit în facultate, reputat pentru inteligenţa sa, numitul domn Giossin nu crede că va avea fericirea de a-i aduce umilele sale servicii, ce nu-i puteau fi nici necesare, nici folositoare cuiva înzestrat cu iscusinţa barqnetului.

— Iertaţi-mă, bunul meu domn, m-aţi înţeles numai pe jumătate, deoarece ceea ce îmi lipseşte întrucâtva sînt doar cunoştinţele practice asupra amănuntelor obişnuite de care se loveşte un judecător de pace în exersarea funcţiei sale Eu am fost educat pentru a deveni avocat şi aş putea să mâ laud că od=ită am făcut oarecare progres în studierea iurîsprudentei teoretice, abstracte şi speculative a codului nostru municipal : în zilele noastre. dar există aşa de mid şanse ca un om de familie şi bogat să se distineâ în barou, care este ticsit de aventurieri. fiind-'ă numai aceştia sînt gata să pledeze cu acelaşi zeî şi pentru John a Nokes' ca şi pentru nobilul cei mai de frunte din ţinut, încît. într-adevăr, m-am scîrbit destul de timpuriu de a practica avocatura. Chiar primul ca7 care mi-a fost pus pe masă spre a-1 studia m-a dezgustat foarte : era vorba, domnule, de o afacere cu seu între un măcelar şi un lumînărar, mi-am dat seama că va trebui să-mi ung gura nu numai cu numele lor vulgare, ci şi cu tot felul de termeni tehnici, expresii şi cuvinte speciale referitoare la meseriile lor dezgustătoare. Pe onoarea mea, bunul meu domn, de atunci nu am mai putut suporta mirosul unei lumînări de seu !

— Arătîndu-se plin de indignare, lucru care părea că era chiar de aşteptat, de acea utilizare vulgară a inteligenţei sale. ce prilejuise degradarea strălucitelor facultăţi ale baronetului. cu prilejul oribilului proces cu seu. domnul Glossin se oferi să facă oficiul de secretar sau asesor sau orice alt serviciu unde ar fi putut fi de cel mai mare folos.

— Avînd în vedere că domnia voastră va trebui să conduceţi toată ancheta, va trebui să stabiliţi, în primul rînd, lucru, ce mi se pare că va putea fi dovedit fără nici o dificultate, că arestatul este persoana care a descărcat nefericita armă. Dacă el ar tăgădui, bănuiesc că acest lucru ar putea fi dovedit pe loc de domnul Hazlewood.

—

— —- Tînărul domn Hazlewood nu este azi acasă, domnule Glossin !

— Dar putem avea declaraţia, dată sub prestare de jurămînt, a slujitorului care l-a însoţit — replică abilul domn Glossin — deşi cred că există şanse foarte mici ca faptul să fie contestat. De altceva mă tem eu mai mult : am înţeles că domnul Hazlewood, dintr-o bunătate greşit înţeleasă, ar dori să trateze incidentul cu indulgenţă şi destul de favorabil acuzatului, şi anume să arate că descărcarea armei poate fi considerată un accident şi că deci rănii primite nu i se poate ataşa elementul intenţional, lucru care ar duce la eliberarea imediată a individului, care, desigur, va fi astfel încurajat să comită şi alte delicte.

— Nu am avut onoarea să-l cunosc pe gentlemanul care, în prezent, ocupă funcţia de avocat al regelui —• replică Sir Robert, cu gravitate — dar socot, domnule, ba mai mult, sînt încredinţat că va considera numai simplul fapt al rănirii tînărului Hazlewood din Hazlewood, chiar din nebăgare de seamă (pentru a prezenta cazul în lumina cea mai blîndă şi mai dulce, cea mai favorabilă şi, desigur, cea mai improbabilă) ca o crimă care ar fi prea lesne ispăşită prin închisoare şi care merită mai degrabă surghiunul.

— Aşa este, Sir Robert — îl aprobă confratele său într-ale dreptăţii — sînt cu totul şi cu totul de părerea domniei voastre, dar nu ştiu cum se face, şi totuşi aşa este, că gentlemenii de la baroul din Edinburgh, după cum am observat, tratează cu indiferenţă împărţirea dreptăţii, fără să respecte rangul şi obîrşia nobilă, şi m-aş teme...

— Cum, domnule, fără să respecte rangul şi obîrşia nobilă ? Vreţi să-mi spuneţi că o ***astfel*** de dreptate poate fi împărţită de oameni de viţă înaltă şi cu educaţie aleasă în cunoaşterea legilor ? Nu, sir, vă înşelaţi amarnic ; dacă furtul unui lucru mărunt pe stradă este osîndit sub termenul simplu de hoţie, acelaşi fapt este numit sacrilegiu dacă este comis într-o biserică, aşa că, ţinînd cont de justa ierarhie socială a societăţii, gravitatea unei injurii creşte proporţional cu rangul persoa-

— nei împotriva căreia a fost premeditată, săvîrşită sau repetată !'

— Glossin se înclină pînă la pămînt în faţa acestei declaraţii ***ex cctthedra*** dar observă că, chiar în cel mai rău caz, cînd astfel de doctrine juridice nefireşti, ca acelea la care s-a referit, ar fi totuşi aplicate, „legea mai prevede şi un alt delict pe care să i-1 impute acestui domn Vanbeest Brown[11].

— —■ Vanbeest Brown ?! Acesta este numele individului ?! Doamne Dumnezeule! Cine şi-ar fi putut închipui că viaţa tînărului Hazlewood va fi în primejdie, clavicula umărului drept îi va fi schilodită şi dislocată considerabil, iar mai multe alice depozitate în apofiza acromiană (cum scrie clar în certificatul întocmit de chirurgul familiei), şi toate acestea datorate unui nemernic obscur cu numele de Vanbeest Brown!

— Desigur, Sir Robert, este un lucru la care cineva abia ar fi cutezat să se gîndească ! Dar, cerîndu-vă o mie de scuze pentru că reiau ceea ce doresc să vă spun, mai este şi altceva : o persoană cu acelaşi nume este înscrisă pe lista echipajului (aici scoase carnetul lui Dirk Hatteraick), ca matelot pe bordul vasului cu contrabandişti, care au atacat conacul Woodbourne, şi nu am nici o îndoială că este acelaşi individ ; lucru pe care totuşi îl las să fie confirmat cu uşurinţă de ascuţita sagacitate a domniei voastre.

— Trebuie să fie acelaşi individ, cu siguranţă, bunul meu domn, fiindcă ar fi o nedreptate făcută chiar oamenilor celor mai de rînd, să presupui că ar putea fi găsite, chiar printre ei, ***doua*** persoane care să poarte un nume aşa de îngrozitor pentru urechile unui nobil ca acest Vanbeest Brown !

— —- Adevărat grăiţi, Sir Robert, este cît se poate de adevărat, nu există nici cea mai mică umbră de îndoială asupra acestui lucru ! Dar veţi considera mai departe că această circumstanţă ne indică şi motivele atacului mişelesc al acestui disperat. Domnia voastră. Sir Robert, veţi descoperi astfel ce l-a împins la această crimă; domnia voastră veţi descoperi aceasta fără dificultate, numai aplecîndu-vă puţin, cu priceperea dom-

— ' *De la catedră* (în limba latină în text), declaraţie făcută ou

— o autoritate absolută, infailibilă, (n. t.)

— niei voastre, asupra acestui caz atunci cînd îl veţi examina ; din partea mea, nu mă pot abţine de a nu suspecta că motivul principal a fost răzbunarea pentru curajul cu care domnul Hazlewood, însufleţit de toată vitejia străbunilor săi, a apărat conacul Woodbourne împotriva acestui ticălos şi a nelegiuiţilor săi tovarăşi.

— Voi cerceta toate acestea, bunul meu domn — zise învăţatul baronet. Şi totuşi, chiar din clipa asta aş îndrăzni să prevăd soluţia sau explicaţia cazului nostru, a acestei enigme, a acestui mister, aşa cum, într-o oarecare măsură, aţi văzut că stau lucrurile. Da! Răzbunarea trebuie să fie la mijloc... şi, o. Dumnezeule mare şi bun ! Contra cui ? O răzbunare plănuită, urmărită şi sâvîrşită împotriva tînărului Hazlewood din Hazlewood. răzbunare în parte izbutită prin mîna obscurului individ numit Vanbeest Brown ! Trăim zi'e înspăimîntătoare, cu adevărat înspăimîntătoare, vrednicul meu vecin (acest epitet arăta o rapidă înaintare în cîştigarea favoarei baronetului). trăim zile în care meterezele de apărare ale societăţii sînt zguduite chiar din temelia lor puternică, timpuri în care rangul, care formează, după cum se ştie, podoaba şi strălucirea cea mai înaltă a edificiului social, este amestecat şi murdărit de celelalte părţi mai urîte şi mai de rînd ale arhitecturii ! O, bunul meu domn Gilbert Glossin. pe vremea mea. domnule, folosirea spadelor şi a pistoalelor şi a altor onorabile arme era rezervată nobililor de la oraşe şi de la ţară, iar disputele dintre oamenii din popor erau hotărîte cu armele pe care natura le-a făcut pentru ei : cu bîte sau ciomege, tăiate, rupte sau cioplite din copacii pădurilor învecinate. Dar acum, domnule, bocancul cu ţinte grosolane al mojicului calcă pe bătătura curteanului. Oamenii de obîrşia cea mai de jos îşi au certurile lor, domnule, şi onoarea lor, şi răzbunările lor. care trebuie să conducă, auziţi vorbă ! la folosirea armelor nobile! Dar să isprăvim odată cu asta... îmi irosesc preţiosul meu timp... aduceţi-1 înăuntru pe acest individ, pe acest Vanbeest Brown, şi să-i dăm o lecţie prin care să-l învăţăm minte măcar pentru o bucată de vreme!

—

— CAPITOLUL XLin

— ...O, el a fost acela

— Ce-a ațîțat ofensa, ce s-a întors, avan,

— Ca o petard-aprinsă, de rele mîini, spre pieptul
Celui ce-o aprinsese Eu totuși sper că rana
Nu e prea grea și bine s-o face iar cu-ncetuL

— Frumoasa Fată de la Han *

— Prizonierul a fost adus în fața celor doi magistrați așa de respectabili. Glossin. în parte datorită unor mustrări de conștiință, dar în parte și datorită hotărîrii sale prudente de a-1 face pe Sir Robert Hazlewood instrumentul vizibil al întregii anchete, ședea cu ochii plecați spre masă, îndeletnicindu-se cu citirea și aranjarea declarațiilor relative la acest caz; numai din cînd în cînd arunca cîte un cuvînt important, asemenea unui sufleur, cînd îl vedea pe magistratul principal, care, în aparență, era cel mai activ, că avea nevoie de vreo sugestie. Cît despre Sir Robert Hazlewood, el își luase o înfățișare în care îmbinase austeritatea unui judecător de pace cu un aer de demnitate personală, așa cum își închipuia domnia sa că se cuvine unui baronet ce se trăgea dintr-o străveche spiță.

— Acolo, polițiști ! Lăsați acuzatul să rămînă acolo, în picioare, la capătul mesei ! Fiți așa de bun și uitați-vă la mine, domnule, și răspundeți cu voce tare la întrebările' pe care vi le voi pune !

— Aș putea mai întîi să știu și eu, domnule, cine este persoana care își dă osteneala de-a mă interoga ? întrebă arestatul. Deoarece onestul gentleman care m-a adus aici nu a binevoit să-mi furnizeze nici o informație asupra acestui punct.

— Și ce legătură, domnule, ar putea avea numele și rangul meu, mă rog, cu întrebările ce urmează să vi le pun ? îl întrebă la rîndu-i Sir Robert.

— Poate că nici una, domnule — replică Bertram — dar ele ar putea să influențeze considerabil dispoziția mea de a răspunde sau nu.

— Prea bine, domnule, atunci... atunci luați cunoștință de faptul că vă aflați în prezența lui Sir Robert Hazlewood din Hazlewood și a altui judecător de pace din acest comitat; aceasta e totul.

—

— Intrucît cuvintele rostite produseră asupra acuzatului un efect mai puţin uluitor decît anticipase Sir Robert, acesta îşi începu investigaţia cu o antipatie crescîndă faţă de cel ce era obiectul ei.

— Vă numiţi Vanbeest Brown, domnule ?

— Da — răspunse prizonierul.

— Pînă aici este bine... dar ce profesiune să trecem în dreptul acestui nume, domnule ?

— Căpitan într-un regiment de cavalerie al maiestăţii sale.

— Urechile baronetului primiră această informaţie cu destulă uimire, dar curajul îi reveni văzînd aerul batjocuritor şi neîncrezător pe care îl arborase Glossin şi auzindu-1 pe acesta scoţînd un fel de fluierat interjecţional, într-o notă de surpriză şi dispreţ. De aceea Sir Robert zise :

— Cred, amice, că, înainte de a ne despărţi, vom descoperi că purtaţi un titlu mult mai umil.

— Dacă va fi aşa, domnule — replică prinsul — mă voi supune de bună voie la orice pedeapsă pe care credeţi că o merită o astfel de impostură.

— Bine, domnule, vom vedea — continuă Sir Robert. îl cunoaşteţi pe tînărul Hazlewood din Hazlewood ?

— Nu l-am văzut niciodată pe gentlemanul care poartă acest nume, după cum am fost informat, decît o singură dată şi regret că acest lucru s-a întîmplat în circumstanţe neplăcute.

— Aşadar, mărturisiţi implicit prin aceasta — continuă baronetul pe un ton mai sever — că aţi pricinuit tînărului Hazlewood din Hazlewood acea rană care d-a primejduit viaţa, sfărîmîndu-i considerabil clavicula umărului drept şi depozitînd mai multe alice în apofiza acromiană, aşa cum declară chirurgul familiei, prin descărcarea unei arme de foc ?

— Se prea poate, domnule — răspunse Bertram — ceea ce vă pot spune este numai că nu ştiu nimic despre gravitatea rănii pricinuite tînărului gentleman, dar că îmi pare rău de cele întîmplate. L-am întîlnit pe o potecă îngustă, însoţit de două tinere doamne şi de un servitor şi, mai înainte de a putea trece de ei sau de a le spune vreun cuvînt, tînărul Hazlewood a smuls puşca slujitorului său, mi-a pus-o în piept şi mi-a poruncit pe un ton cît se poate de semeţ să mă retrag. Cum nu-1

— cunoşteam, nu aveam de ce să mă supun ordinului dat şi nici nu se cădea să-l las în posesia unui mijloc cu care putea să mă rănească, deoarece, In iritarea lui. părea hotărît să facă uz de el. De aceea m-am apropiat, cu intenţia de a-1 dezarma, dar chiar în clipa cînd reuşisem s-o fac, arma a luat foc din întîmplare şi, spre regretul meu de atunci şi după aceea, l-a pedepsit mult mai sever pe acest tînăr gentleman decît aş fi dorit eu, dar sînt bucuros, după cîte am înţeles, că rana nu a avut urmări mai grave decît acelea pe care, datorită accesului de mînie neprovocat, le-a meritat.

— Aşadar, domnule — zise baronetul, cu trăsăturile feţei umflate de orgoliu] demnităţii sale ofensate — aşadar, domnule, admiteţi, domnule, că a fost scopul vostru, domnule, şi intenţia voastră, domnule, şi obiectul real al atacului vostru, domnule, să dezarmaţi pe tînărul Hazlewood din Hazlewood de puşca lui. domnule, sau arma, sau carabina de vînătoare, sau cum vă place s-o numiţi, domnule, pe cînd se afla pe drumul public al regelui, nu-i aşa, domnule ? Cred că lucrul acesta e suficient, vrednicul meu vecin ! Cred că această mărturisire a faptei săvîrşite ne este de ajuns !

— Domnia voastră sînteţi de departe cel mai bun judecător cu putinţă, Sir Robert — zise Glossin pe un ton insinuant — dar dacă mi-aţi permite să vă aduc aminte, mai este povestea aceea cu contrabandiştii.

— Foarte adevărat, bunul meu domn... Şi pe iîngă această faptă mîrşavă, domnule, deşi vă pretindeţi că sînteţi Vanbeest Brown. căpitan în serviciul maiestăţii sale, nu ^înteţi nimic altceva decît un complice sau tovarăş netrebnic a] contrabandiştilor.

— Domnule — răspunse Bertram — dacă nu ar fi vîrsta domniei voastre şi dacă nu aş crede că vorbiţi sub influenţa unor informaţii cu totul eronate, nu v-aş îngădui să-mi aduceţi o astfel de insultă !

— Mă socotiţi bătrîn, domnule ?! Că sînt greşit informat, domnule ?! se oţărî Sir Robert, învineţindu-se de mînie. Protestez cu indignare contra unui astfel de limbaj şi declar... Dar spuneţi-mi, domnule, aveţi ceva acte sau scrisori care ar putea stabili rangul, profesia sau misiunea pe care, poate, o aveţi de îndeplinit aici, la noi ?

— In momentul de faţă nu am nimic din toate acestea, domnule — răspunse Bertram — dar aştept să-mi sosească cu prima sau cu a doua poştă

— Şi cum se face. domnule — continuă baronetul — dacă sînteţi căpitan în serviciul maiestăţii sale, cum

— **se** face că străbateţi Scoţia fără scrisori **de** prezentare sau **de** împuternicire, fără bagaj şi fără nimic care să ateste rangul, profesia sau misiunea dată. aşa cum spuneam şi mai înainte ?

— Domnule — replică prinsul — mi s-a întîmpiat nenorocirea să fiu iefuit şi de haine, şi de bagaje !

— Aha! Atunci dumneavoastră sînteţi gentlemanul care a luat un poştalion, de undeva din apropiere de Charlies-hope, spre Kippletringan, ca apoi sâ-1 păcălească pe vizitiu, zicîndu-i că merge să se intereseze de direcţia drumului şi, în realitate, să trimită doi dintre complicii lui ca să-l snopească în bătaie pe bietul băiat şi să fure toate bagajele ?

— Am fost, domnule, într-un poştalion aşa cum îl descrieţi domnia voastră şi am fost siliţi să ne oprim în mijlocul nămeţilor de zăpadă şi eu însumi m-am rătăcit pe cînd mă străduiam să găsesc drumul spre Kippletringan. Hangiţa de la han vă poate informa că. la sosirea mea acolo, chiar a doua zi, prima mea grijă a fost să mă interesez de băiat.

— Atunci îngăduiţi-mi şi mie să vă întreb unde aţi petrecut noaptea, bănuiesc că nu în zăpadă, nu-i aşa ? Cred că nu vă închipuiţi că un astfel de răspuns ar fi satisfăcător sau luat de bun şi acceptat ?

— Vă cer permisiunea — răspunse Brown, cu gîndul la ţigancă şi la făgăduiala pe care i-o făcuse — vă cer permisiunea de a nu răspunde la această întrebare.

— Eram sigur de acest răspuns — zise Sir Robert. Nu aţi fost în noaptea aceea oaspetele ruinelor cătunului Derncleugh ? Repet, al ruinelor de la Derncleugh, domnule ?

— V-am spus că nu am de gînd să răspund la această întrebare — replică Bertram

— Bine, domnule atunci nu-mi mai rămîne altceva de făcut decît să vă confirm mandatul de arestare — zise Sir Robert — şi să vă trimit la închisoare, domnule ; asta **e** tot. domnule. Dar vă mai rog să aveţi bunătatea şi să vă uitaţi şi la aceste acte şi hîrtii : sînteţi acel Vanbeest Brown care este menţionat în ele. sau nu ?

— Trebuie să spunem aici că Glossin virîse printre hîrtii si unele care aparţineau în realitate chiar lui Bertram şi fuseseră găsite de ofiţerii de poliţie în vechea încăpere unde tîlharii îşi împărţiseră conţinutul valizei furate.

— Unele din aceste hîrtii — zise Bertram. după ce se uitase asupra lor — sînt ale mele şi se aflau în geamantanul care mi-a fost furat din poştalion. Ele sînt niş-

— te scrisori şi note de mică importanţă şi văd că au fost alese cu grijă ca să nu poarte nici o mărturie privitor la rangul şi starea mea, pe care celelalte acte le-ar fi stabilit pe deplin. Ele sînt amestecate cu conturile unui vas şi alte hîrtii care, pare-se, aparţin unei alte persoane cu acelaşi nume ca al meu.

— Şi vreţi să mă încredinţaţi, amice — întrebă ironic Sir Robert — că există ***două*** persoane în această ţară, în momentul de faţă, care să poarte acelaşi nume aşa de neobişnuit şi sunînd aşa de îngrozitor ?

— Intr-adevăr, nu văd, domnule, de vreme ce există un Hazlewood-senior şi un Hazlewood-junior, de nu ar fi şi doi Vanbeest Brown ? Şi acum, ca să vorbesc serios, vă pot spune că am fost crescut în Olanda şi ştiu că acest nume, oricît de înspăimîntător ar suna pentru urechile britanice, este...

— Glossin, dîndu-şi seama că prizonierul va vorbi despre un subiect primejdios, interveni (deşi intervenţia lui nu era necesară) pentru a distrage atenţia lui Sir Robert Hazlewood, care rămăsese mut şi împietrit de îndrăzneaţa şi înjositoarea comparaţie conţinută în ultimele cuvinte ale lui Bertram. Intr-adevăr, vinele de la gît şi de pe frunte i se umflaseră şi stăteau gata să-i plesnească de furie, iar el privea, cu aerul indignat şi deconcertat al unui om care primise o insultă mortală din partea unui om pe care îl considerase mai prejos de demnitatea lui, ba chiar ar fi fost nespus de înjositor să-i răspundă aşa cum merita. In timp ce stătea astfel cu fruntea plecată, zvîrlind fulgere din ochi şi trăgînd aer în piept. încet şi maiestuos, pentru a-1 expira apoi cu o gravitate adîncă şi solemnă. Glossin îi veni în ajutor :

— Aş socoti de cuviinţă. Sir Robert. tot cu marea îngăduinţă a domniei voastre, că ar fi bine să isprăvim cu interogatoriul. Mai amintesc totuşi că unul dintre poliţişti, pe lîngă probele zdrobitoare pe care le-am văzut, afirmă, sub prestare de jurămînt. că jungherul care a fost confiscat azi-dimineaţă de la prizonier (în timp ce, fiindcă veni vorba de asta, opunea rezistenţă unui mandat legal de arestare) era un cuţit de abordaj care fusese luat de la el, adică de la poliţist. într-o ciocnire mai veche între poliţişti şi contrabandişti, care a avut loc cu puţin înainte de atacul asupra conacului Woodbourne. Şi totuşi — adăugă Glossin. cu şiretenie — nu vreau să-mi fac nici o părere pripită asupra acestui subiect, pînă cînd tînărul nu ne va explica cum a ajuns în posesia acestei arme.

— Şi la această chestiune, domnule — răspunse Bertram — permiteţi-mi, de asemenea, să nu răspund.

— Apoi mai este şi o altă faptă care merită să fie cercetată, bineînţeles tot cu permisiunea lui Sir Robert — insinuă Glossin. Acest prizonier a depus în mîinile doamnei Mac-Candlish de la Kippletringan o pungă conţinînd tot felul de monede de aur şi alte bijuterii preţioase. Poate, Sir Robert, aţi putea găsi de cuviinţă să-l întrebaţi cum a intrat în posesia unor obiecte care rareori se întîlnesc adunate de o asemenea manieră ?

— Aţi auzit, domnule, aţi auzit, domnule Vanbeest Brown, întrebarea pe care gentlemanul acesta v-o adresează ?

— Motive personale mă împiedică să răspund şi la această întrebare — replică Bertram.

— Atunci mi-e teamă, domnule — zise Glossin, care adusese lucrurile pînă la punctul pe oare-l urmărise — că datoria ne obligă să semnăm un mandat de trimitere la închisoare.

— Cum vă place, domnule — răspunse Bertram — totuşi aveţi grijă de ceea ce faceţi. Luaţi notă că v-am adus la cunoştinţă că sînt căpitan al maiestăţii sale, într-un regiment de cavalerie care tocmai s-a întors din India, şi că, prin urmare, nu pot avea nici o legătură cu acei contrabandişti de care vorbiţi domniile voastre, că locotenent-colonelul, comandantul meu, se află la Nottingham, că maiorul şi ceilalţi ofiţeri ai regimentului se află la Kingston upon-Thames. Mă învoiesc, în faţa domniilor voastre, de a accepta orice pedeapsă, oricît de dezonorantă, dacă nu voi primi în curînd, la întoarcerea poştei de la Kingston şi Nottingham, acte prin care să dovedesc aceste lucruri. Chiar domniile voastre puteţi scrie personal la x-egiment şi...

— Toate acestea sînt foarte bune, domnule — zise Glossin, care începuse să se teamă ca nu cumva ferma expunere a lui Bertram să facă vreo impresie asupra lui Sir Robert, care desigur că ar fi murit de ruşine în cazul cînd ar fi comis o greşeală aşa de grosolană ca aceea de a trimite la închisoare un căpitan de cavalerie — toate acestea sînt foarte bune, domnule, dar nu există nici o persoană mai apropiată care să vă cunoască ?

— Există doar două persoane în acest comitat care mă cunosc — replică atunci prizonierul. Primul este un crescător de oi, un om simplu din Liddesdale, pe care îl cheamă Dinmont de la Charlies-hope, dar nici el nu ştie

—
— mai multe despre mine decît ce v-am spus şi ceea ce
— vă spun.

— Iată un lucru de mai mare hazul, Sir Robert! exclamă Glossin, rîzînd. Bănuiesc că ar dori să ne aducă pe acest individ tare de cap, ca să-şi depună jurăm inul pentru a-şi atesta credulitatea. Nu e de rîs; Sir Robert, ha, ha, ha.?

— Şi oare vă este cel de-aî doilea martor, amice ? întrebă baronetul.

— Un gentleman asupra căruia am oarecare rezerve înainte de a-1 numi, din cauza unor anumite raţiuni personale, dar sub a cărui comandă am servit o bucată de vreme în India şi care este un om mult prea onorabil ca să refuze de a depune mărturie în favoarea mea ca ofiţer şi om de onoare.

— Şi cine este acest martor important, domnule, dacă se poate să ştim şi noi — zise Sir Robert. Vreun mercenar plătit cu jumătate de soldă sau vreun sergent, nu-i aşa [7]

— Vă înşelaţi, e vorba de colonelul Mannering, fost comandant al regimentului în care aşa cum v-am spus, comand un escadron.

— „Colonelul Guy Mannering ? ! îşi zise în gînd Glossin. Cine dracu s-ar fi gîndit la aşa ceva ?“

— Colonelul Guy Mannering ? ! repetă ca un ecou baronetul, a cărui părere despre acuzat era astfel zguduită din temelii. Domnul meu — i se adresă el lui Glossin — acest tînăr cu un nume grozav de plebeian şi cu o mare siguranţă de sine — are totuşi ceva din tonul, manierele şi sentimentele unui gentleman, sau ale unuia care, cel puţin, a trăit în societatea bună... se ştie că în India ei dau grade foarte uşor şi fără grijă şi, de multe ori. într-un mod cu totul nepotrivit... cred că este bine să ne oprim aici şi să aşteptăm întoarcerea colonelului Mannering. fiindcă, pare-mi-se, acum el este la Edinburgh.

— Sînteţi în toate privinţele cel mai bun judecător posibil, Sir Robert, şi asta în toate privinţele. Aş vrea numai să vă spun un lucru asupra căruia merită să vă gîndiţi. Nu avem deloc dreptul de a elibera un om pe o simplă aserţiune a lui, mai ales una asupra căreia nu avem nici o dovadă ; ne-am asuma o prea grea răspundere daca l-am deţine arestat fără a-1 trimite la o închisoare publică. Fără îndoială, totuşi, domnia voastră sînteţi cel mai bun judecător, Sir Robert... aş vrea numai să adaug din partea mea că eu însumi, destul de recent, am fost aspru admonestat pentru că am deţinut o persoană într-un loc pe care l-am considerat perfect sigur şi, bă-

— gaţi de seamă, sub paza unor poliţişti adevăraţi. Omul a evadat şi nu mă îndoiesc deloc că reputaţia mea de magistrat atent şi circumspect a suferit în mare măsură... vă dau numai o sugestie... voi fi însă alături de domnia voastră, Sir Robert, în tot ceea ce veţi decide că este mai nimerit să facem...

— Numai că domnul Glossin era încredinţat că o astfel de sugestie va avea suficientă putere oa să hotărască ceea ce va face colegul său atît de încrezut, dar nu tot atît de încrezător în sine. Şi, într-adevăr, iată cum rezumă ancheta Sir Robert, în următoarele cuvinte adresate arestatului, cuvinte care izvorau în parte din supoziţia că prizonierul era în realitate un gentleman, în parte din presupunerea diametral opusă că era un netrebnic şi un asasin.

— Domnule Vanbeest Brown, v-aş numi căpitane Brown, dacă ar exista cea mai mică raţiune, ori bază, ori temeiuri pentru a crede că sînteţi în realitate căpitan sau că aveţi un escadron în foarte respectabihil regiment pe care îl menţionaţi sau, într-adevăr. în orice alt regiment în serviciu] maiestăţii sale, relativ la care circumstanţă, aş ruga să fiu bine înţeles, nu îmi dau nici o opinie, declaraţie sau judecată fermă, pozitivă şi neschimbată înţelegeţi, prin urmare, domnule Brown. că ne-am hotărît, considerind neplăcuta situaţie în care vă aflaţi acum. deoarece aţi fost iefuit. dar fiind în posesia unei comori de mare preţ şi, pe lîngă acestea, avînd şi un jungher sau cuţit de abordaj cu plăsele de alamă despre a cărui obţinere nu ne-aţi făcut favoarea de a ne da vreo explicaţie... de aceea, ziceam, domnule, ne-am hotărît şi am decis şi am chibzuit să vă trimitem la închisoare, sau mai degrabă să vă asigurăm o locuinţă acolo, numai ca să puteţi aştepta în linişte întoarcerea colonelului Mannering de la Edinburgh.

— Cu umilă supunere, Sir Robert — interveni Glossin — aş putea să vă întreb dacă este intenţia domniei voastre de a-1 trimite pe acest tînăr gentleman la închisoarea comitatului ? Fiindcă, dacă aceasta nu ar fi hotărîrea expresă a domniei voastre, mi-aş lua libertatea de a sugera să fie trimis la Bridewell, la Portanferry. unde are şi condiţii mai bune şi unde poate fi păzit fără a-1 supune oprobriului public, o circumstanţă de care ar trebui să ţinem seamă, dacă cumva povestea pe care ne-a spus-o s-ar dovedi adevărată

— După ce chibzui cîteva clipe, baronetul răspunse :

— — **Intr-adevăr, există un detaşament de soldaţi ia** Portanferry pentru protecţia bunurilor de la **vamă şi,** luînd totul **în** consideraţie, gîndindu-ne la fiecare lucru şi ţinînd seama că locul este confortabil pentru un astfel de loc... hotărăsc, considerînd toate aceste lucruri, să ordonăm închiderea acestei persoane, sau mai degrabă **ho**tărăsc ca să autorizăm deţinerea lui la numita Bridewell din Portanferry

— Mandatul a fost completat numaidecît şi Bertram informat că va pleca a doua zi dimineaţa spre locul său da detenţie, întrucît Sir Robert, hotărîse să nu fie transportat. acolo la adăpostul nopţii, de teamă să nu evadeze. Pînă atunci urma să rămînă la conacul Hazlewood.

— „Detenţia mea de acum nu poate fi la fel de aspră ca prizonieratul meu la acei bandiţi indieni Lootie“ — îşi zise Bertram în sinea lui — şi nici nu poate dura atîta. Dar naiba să-l ia pe acest zevzec bătrîn şi formalist şi pe vicleanul său de asociat, care vorbeşte totdeauna numai în şoaptă !... Nu sînt în stare să înţeleagă o poveste simplă. cînd cineva le-o spune cinstit, aşa cum s-a întîmplat.

— Intre timp, Glossin îşi luă rămas bun de la baronet, cu o mie de plecăciuni respectuoase şi scuze slugarnice că nu poate primi invitaţia la masă. adăugind că speră totuşi că va fi iertat şi că va veni altă dată să prezinte omagiile sale baronetului, doamnei Hazlewood şi tînărului Hazlewood. şi asta cu prima ocazie

— — Desigur, domnule — îi răspunse baronetul, foarte graţios. Sper că familia mea nu a arătat niciodată lipsă de politeţe faţă de vecinii ei; iar cînd voi merge călare în direcţia voastră, bunul meu domn Glossin. vă voi convinge de aceasta trecînd pe la casa voastră, cu toată familiaritatea care se cuvine... adică la care cineva se poate gîndi sau aştepta

— „Şi acum — işi zise Glossin către sine însuşi — să-l caut pe Dirk Hatteraick şi pe oamenii lui... să trimit garda de la vamă aiurea... şi-apoi să aştept zarul să se rostogolească Ce noroc că Mannering se află la Edinburgh f Faptul că îl cunoaşte pe flăcău este amănuntul cel mai periculos ce se adaugă primejdiilor mele “ Aici lăsă calul să meargă mai încet. „Ce-ar fi să mă învoiesc- cu moştenitorul ? Desigur că ar fi obligat să plătească o sumă frumoasă pentru restituirea domeniului şi aş putea să renunţ la Hatteraick... Dar, nu. nu. nu ! Prea mulţi ochi mă privesc. Şi Hatteraick, şi marinarul ţigan, şi vrăji-

—

— toarea aia bătrînă. Nu, nu, trebuie să mă ţin de planul
— meu iniţial !“

— Şi zicînd acestea, înfipse pintenii în burta calului şi merse înainte într-un trap rapid pentru a-şi pune în mişcare intrigile şi uneltirile.

—CAPITOLUL XLIV

—O temniţă e locul de pierzare
In care nimănui nu-i merge bine ;

— Pentru amic, o piatră de-ncercare
Şi un mormînt cumplit pentru oricine,

— Și-adeseori un loc de nedreptate
Cu hoţi, tîlhari, figuri demoniace,

— Dar uneori şi-un loc pentru dreptate.

— Căci pe cel bun, cu răii-l vezi cum zace.
— Inscripţie pe zidul temniţei din Edinburgh

— A doua zi dis-de-dimineaţâ, trăsura care îl adusese pe Bertram la conacul Hazlewood era din nou prezentă acolo împreună cu doi poliţişti tăcuţi şi posomoriţi, care fuseseră desemnaţi să-l însoţească pînă la locul de detenţie destinat, adică la Portanferry Această clădire lipită de vamă era situată chiar pe malul mării (acolo unde ţărmul forma un fel de port mic). încît se socotise înţelept ca spatele amîndurora să fie apărat cu un zid lat şi gros, un fel de meterez alcătuit din bolovani uriaşi aşezaţi în aşa fel ca să coboare în pantă spre talazurile care adesea se năpusteau asupra lor şi îi prăvăleau Partea frontală era înconjurată de un zid înalt mărginind o curte mică, în care li se permitea nefericiţilor deţinuţi aflaţi în acea închisoare să se plimbe şi să facă gimnastică la anumite ore Acest loc de detenţie era folosit şi ca un fe! de casă de corecţie şi, cîteodatâ. ca o sucursală a închisorii comitatului, care. fiind veche, avea o capacitate limitată şi, in plus. era departe de a fi convenabil situată in acel district Kippletringan al comitatului unde ne aflăm MacGuffog. poliţistul care îl prinsese la început pe Bertram şi care acum era unu] dintre cei doi care îl păzeau era supraveghetorul acestui toc lugubru El porunci ca trăsura să tragă chiar lîngă poarta cea mare de afară şi se

— duse în persoană să aducă gardienii. Zgomotul şi huruitul roţilor atraseră atenţia a vreo douăzeci-treizeci de copii zdrenţăroşi, care îşi părăsiră iute bărcuţele şi corăbioarele lor lansate pe micile ochiuri de apă sărată rămase de pe urma fluxului, şi se grăbiră să înconjoare vehiculul ca să vadă ce fiinţă nenorocită urma să fie adusă în temniţă, coborînd din „noua şi frumoasa caleaşcă a lui Glossin“. In fine, după un zăngănit greu de drugi, lanţuri şi zăvoare, nu puţine la număr, poarta ce dădea în curtea temniţei se deschise mînuită de doamna Mac-Guffog, o persoană care te băga în răcori şi părînd să fie o femeie vînjoasă şi hotărîtă, în stare să menţină disciplina printre zgomotoşii întemniţaţi şi să administreze bunul mers al „casei", cum i se zicea, în timpul absenţei soţului ei sau cînd acesta trăgea 1a măsea prea mult whisky. Vocea aspră a acestei amazoane, ce rivaliza în asprime cu muzica scrîşnitoare a drugilor şi zăvoarelor manevrate de ea, împrăştie cît ai zice peşte ceata ştrengarilor adunaţi la uşa temniţei, pentru a se adresa apoi amabilului ei soţ astfel :

— Mişcă-te repede, omule, şi ieşi de-acolo, n-auzi ?

— Mai ţine-ţi gura şi... — îi răspunse iubitorul soţ, adăugind două epitete prea energice pe care cititorul ne va scuza că nu le repetăm. Apoi Mac-Guffog se întoarse către Bertram : Hai ieşi odată, scumpul meu flăcău, sau vrei să te luăm pe sus ?

— Bertram coborî din trăsură şi, îndată ce puse piciorul pe pămînt, se văzu înhăţat de guler de un poliţist, care îl împingea spre poartă, deşi tînărul nu se împotrivise de loc, şi însoţit de strigătele micilor zdrenţăroşi, care priveau scena de la o distanţă respectabilă, acolo unde frica inspirată de doamna Mac-Guffog îi alungase. Imediat ce căpitanul păşi peste fatalul prag, portăreasa puse din nou lanţurile, trase zăvoarele şi, învîrtind cu amîndouă mîinile o imensă cheie, încuie un lacăt uriaş ; apoi scoase cheia şi o aruncă într-un buzunar la fel de mare. din postav roşu, pe care îl avea într-o parte.

— Şi iată-1 acum pe Bertram în curtea cea mică despre care am pomenit. Cîţiva deţinuţi se plimbau pe caldarîmul ei şi păreau fericiţi de faptul că putuseră, măcar pentru cîteva clipe, să arunce o privire fugară, cînd poarta se deschisese, pe cealaltă parte a acelei uliţe mizerabile. Acest lucru nu trebuie să ne surprindă dacă ţinem seama de faptul că, în afara unor astfel de rare ocazii , ei nu puteau să admire decît poarta ferecată a temniţei, zidurile înalte şi mohorîte ale curţii, cerul de deasupra şi cal-

— darîmul de sub picioarele lo-r, un peisaj atît de monoton, îndt, oa să folosim o expresie poetică, „Zăcea asemenea unei poveri pe ochiul obosit", fapt care făcuse să încolţească în inima unora o mizantropie nemiloasă şi sumbră, iar în a altora acea deznădejde care îl face pe cel ce este îngropat de viu în acest mormînt al temniţei să-şi dorească un sepulcru adevărat, mai liniştit şi mai solitar.

— Mac-Guffog, după ce păşi alături de Bertram în curtea Închisorii, se opri o clipă şi-l lăsă pe tînăr să arunce o privire semenilor săi în suferinţă, Cînd ochiul său, în ©colul dat. se opri asupra acelor chipuri pe care vinovăţia, deznădejdea, desfrîul sau alcoolul îşi puseseră stigmatul, cînd văzu galeria de hoţi, excroci. tîlhari. risipitori, debitori faliţi, cretini cu înfăţişarea abătută sau nebuni cu chipul vesel (care se felicitau, dintr-un jalnic spirit de economie, că trăiesc ieftin în acest posomorit lăcaş), cînd înţelese, în fine, dintr-o privire, toate acestea, inima i se strinse şi o silă cumplită îl năpădi numai la gîndul că va fi obligat să îndure prezenţa unor astfel de oameni, chiar dacă aceasta ar fi fost doar pentru o clipă.

— Sper, domnule — zise el temnicerului — că îmi veţi da o celulă separată,

— Şi eu cu ce m-aş alege dacă aş face-o ?

— Cred că vă daţi seama, domnule, că nu pot fi deţinut aici mai mult de cîteva zile şi mi-ar fi foarte neplăcut să mă aflu în compania unor oameni de soiul acesta.

— Şi ce-mi pasă mie ?

— In fine, domnule, vreau să vă vorbesc ca să mă înţelegeţi — zise atunci Bertram — sînt dispus să vă fac un dar frumos pentru această favoare,

— Foarte bine, căpitane, dar cînd şi cum ? ***Aceasta e întrebarea*** sau, mai bine zis, acestea sînt cele două întrebări — replică temnicerul.

— Cînd voi fi eliberat şi voi primi bani din Anglia — răspunse prizonierul.

— Mac-Guffog dădu din cap, neîncrezător.

— De ce, prietene, nu ai încredere ? Doar nu veţi fi crezînd că sînt într-adevăr un răufăcător ? izbucni Bertram.

— Nu pot să ştiu eu asta — spuse poliţistul — dar dacă ***sînteţi*** unul, apoi sînteţi un ageamiu, asta e clar ca ˈumina zilei.

— Şi de ce, mă rog, mă consideraţi ageamiu ?

— Păi cum eă nu vă consider ? ! Doar un începător fără pic de minte a putut să lase atîta bănet la ***Armele lui Gordon !*** zise poliţistul. Lua-m-ar dracul dacă n-aş fi luat toţi gologanii. N-aveaţi dreptul să vă lăsaţi comoara acolo şi să mergeţi la puşcărie fără nici un sfanţ, ca să nu vă puteţi plăti obligaţiile ; restul bijuteriilor puteau rămîne ca dovezi. Dar de ce, oa un prost ce-aţi fost, nu aţi cerut măcar guineele ? V-am făcut semn şi cu ochiul, şi cu capul, tot timpul, dar dracu nu v-a lăsat să vă uitaţi la mine nici o clipă

— Bine, domnule — replică Bertram. Dacă credeţi că am dreptul să mă folosesc de acei bani, voi face o cerere pentru asta ; iar acolo cred că sînt mai mulţi bani decît puteţi să-mi cereţi.

— Pe legea mea, habar n-am cît aveţi acolo — zise Mac-Guffog — dar s-ar putea să rămîneţi aici mult şi bine. Şi-atund va trebui s-aveţi bani, nu glumă, fiindcă nu vă pot păsui, pe credit. Totuşi, fiindcă ***îmi păreţi*** că nu sînteţi un flăcău de rînd, deşi nevastă-mea spune că pierd întotdeauna fiindcă-s prea bun, dacă îmi daţi un înscris de plată din banii aceia, cred că Glossin o să poruncească să mi se înmîneze ce mi se cuvine (ştiu eu ceva despre o evadare de la Ellangowan) şi o să fie bucuros să-mi facă şi mie un serviciu ca să se pună bine cu mine.

— S-a făcut, domnule ! încuviinţă Bertram. Dacă nu voi primi în cîteva zile bani din altă parte, atunci vă voi da ordinul de plată

— Bine, bine... o să fiţi găzduit ca un prinţ — zise Mac-Guffog. Dar luaţi bine seama, amice, ca să n-avem vorbe după asta. am să vă spun care sînt preţurile pe care le iau întotdeauna celor ce doresc o celulă separată. Treizeci de şilingi pe săptămînă pentru locuinţă, o guinee pentru mobilă, o jumătate de guinee pentru un pat în care să dormiţi singur... şi încă nu am isprăvit, trebuie să-i dau o jumătate de coroană şi lui Donald Laider, care este aici pentru furt de oi, ca să vă elibereze celula (fiindcă, după regulă, ai- trebui să doarmă cu domnia voastră) şi, desigur, îmi va cere şi paie proaspete, şi poate şi nişte whisky, pe deasupra. Vedeţi, aşadar, ce puţin îmi rămîne !

— Bine, domnule, continuaţi [1]

— Cît despre mîncare şi băutură veţi avea tot ce este mai bun şi niciodată nu iau mai mult de douăzeci la sută peste preţul circiumii. ca să pot servi un gentleman. $1 asta e destul de puţin pentru dus adus şi pentru cit se oboseşte biata fată care face toate astea. Apoi. dacă o să vă fie urît, am să viu să stau puţin şi eu cu domnia

— voastră seara şi am să vă ajut să goliţi şi sticla. Am golit eu multe pahare şi cu Glossin, cel care v-a înhăţat, măcar că e judecător de pace acum. Şi poate o să vreţi şi foc, fiindcă nopţile-s reci, iar dacă o să vreţi luminări (ăsta-i un articol scump fiindcă-i interzis aici), o s-aveţi şi luminări. Eh, iată că v-am spus ce aveţi în primul rînd de plătit, nu cred că am uitat prea multe, deşi se vor mai ivi cîteva cheltuieli pe ici pe colo în afară de astea, că, de, nu poţi să te gîndeşti la toate.

— Bine, domnule, trebuie să mă-ncred în conştiinţa domniei voastre, dacă aţi auzit din întîmplare de un asemenea lucru... n-am încotro.

— A, nu, domnule — răspunse grijuliul temnicer — nu vă permit să spuneţi aşa ceva... nu vă forţez cu nimic, şi dacă nu vă place preţul, nu trebuie să luaţi marfa... nu forţez pe nimeni, v-am explicat numai cît vă costă ca să trăiţi mai bine, dar dacă vreţi să trăiţi cum trăiesc ceilalţi, după tainul comun, mi-e totuna... mă veţi scuti de atîta bătaie de cap, asta-i tot!

— Nu, amice, m-aţi înţeles greşit. N-am nic-i un chef, cum puteţi prea lesne bănui, să mă tocmesc cu domnia voastră asupra preţului. Conduceţi-mă în celula mea, fiindcă aş vrea să rămîn singur şi să mă odihnesc puţin.

— Foarte bine, veniţi atunci cu mine, căpitane — zise temnicerul, cu o schimă a feţei care voia să semene cu un zîmbet — şi am să vă spun ceva... ca să v-arăt că ***am*** şi eu o conştiinţă, cum numiţi domnia voastră asta... blestemat să fiu dacă vă iau mai mult de şase penny pe zi ca să vă plimbaţi în curte, şi puteţi face asta trei ore pe zi şi aveţi voie să jucaţi şi rişca, şi handbal, şi mai ştiu eu ce.

— Gu această promisiune surîzătoare, îl pofti pe Bertram în corpul principal al închisorii, arătîndu-i o scară de piatră îngustă şi abruptă, la capătul căreia se afla o uşă solidă, ferecată cu zăvoare şi bătută cu ţinte mari de fier. Dincolo de această uşă se afla un coridor strimt, un fel de galerie, avînd de o parte şi de alta cîte trei celule, nişte găuri mizerabile, cu paturi de fier şi saltele de paie. Dar la capătul din fund al acestui coridor se afla o celulă mică, cu un aspect mai decent, adică aducînd mai puţin cu un loc de întemniţare fiindcă, dacă făceai abstracţie de lacătul cel mare şi de lanţul de la uşă, ca şi de drugii masivi, încrucişaţi, care zăbreleau fereastra, semăna mai degrabă cu „cea mai proastă odaie a celui mai prost han“. Era destinată ca infirmerie pentru deţinuţii a căror sănătate cerea o anumită îngrijire. Aici locuise

—

— Donald Laider, flăcăul despre care i se vorbise lui Bertram, care şi fusese sculat din unul din paturile pe care le poseda încăperea spre a încerca alt remediu, şi anume dacă nu cumva paiele curate şi whisky-ul nu ar putea să-l vindece mai bine de frigurile intermitente de care suferea. Acest proces de evacuare fusese adus la îndeplinire de către doamna Mac-Guffog în timp ce soţul ei vorbea cu Bertram în curte, buna lady avînd o presimţire sigură de felul în care se vor termina tratativele. După cum se părea, expulzarea locatarului nu avusese loc pînă cînd nu se folosise niţeluş şi forţa, fiindcă unul din stîlpii unui fel de pat cu baldachin fusese rupt, aşa îneît canopia şi perdelele atîmau într-o parte chiar în mijlocul acestei strimte odăiţe întocmai ca stindardul unei căpetenii de clan, sfîrşit si prăvălit oe îumătate în învălmăşeala bătăliei.

— Să nu vă sinchisiţi de această mică dezordine, căpitane — zise doamna Mac-Guffog, care îi urmase pe cei doi în încăpere ; apoi, întoreîndu-se cu spatele la prizonier, cu atîta pudoare cîtă permitea acţiunea, îşi scoase de deasupra genunchiului o jartieră făcută dintr-o panglică solidă de bumbac şi se apucă să lege cu ea, ca să-l întărească, stîlpul rupt al patului, iar după aceea, folosind toate acele pe care le avea asupra ei, prinse şi ridică perdelele în aşa fel ca să formeze un feston... apoi scutură şi netezi aşternutul dîndu-i forma cuvenită... şi, în fine, azvîrli deasupra patului o cuvertură, toată numai petice zdrenţuite. După toate acestea, îşi dădu cu părerea că lucrurile erau acum „oarecum puse la punct[11]

— Iată-ţi patul, căpitane — continuă ea, arătînd spre scheletul masiv al celuilalt pat cu baldachin, care, datorită denivelării podelei, sta aplecat destul de mult şi se sprijinea doar pe trei picioare, ţinîndu-l pe al patrulea sus, ca o labă ce ameninţa aerul şi în atitudinea unui elefant care păşeşte peste panelul unei trăsuri. Acestea vă sînt patul şi păturile, dar dacă doriţi perne, puişoare sau cearşafuri sau faţă de masă şi şerveţele pentru masă, trebuie să vă adresaţi mie, fiindcă astea nu-l privesc pe omul meu (Mac-Guffog părăsise între timp odaia spre a se pune la adăpost de orice apel care i s-ar fi putut adresa împotriva acestei noi încercări de a i se stoarce bani întemniţatului) şi el niciodată nu se bagă în astfel de treburi.

— Pentru numele lui Dumnezeu ! exclamă Bertram. Aduceţi-mi tot ce mai trebuie ea s-arate şi odaia asta mai ca lumea, şi puneţi-mi la socoteală cît vă place.

—

— Bine, bine, atunci ne-am înţeles; n-o să vă luăm **o** taxă prea mare, deşi sîntem lîngă vamă. Şi am să vă fac numaidecît focul, şi am să vă pregătesc şi masa, dar să ştiţi că masa de azi va fi cam săracă, fiindcă nu ne-aşteptam la un musafir atît de drăguţ dar aşa de pretenţios !

— Zic-înd acestea, doamna Mac-Guffog aduse în mare grabă un făraş cu cărbuni aprinşi şi, după ce îi trînti pe grătarul ruginit, care nu mai văzuse foc de luni de zile, continuă, fără să se spele pe mîini. să aranjeze lenjeria patului, aşa cum se învoiseră (şi, vai, ce diferită era aceasta faţă de albul imaculat al albiturilor Ailiei Dinmont !), sarcină pe care şi-o îndeplini bombănind întruna şi vorbind singură, ca şi cum ar fi fost iritată de pretenţiile noului locatar al odăiţei, deşi pentru această osteneală urma să primească o sumă bunicică. In cele din urmă isprăvi şi plecă, continuînd să mormăie printre dinţi că „mai uşor îi este să încuie o secţie întreagă a puşcăriei decît să trebăluiască pentru aceşti domnişori mofturoşi care îşi dau atîtea aere cu pretenţiile lor“

— După plecarea ei, Bertram rămase singur Nu prea avea multe de făcut : fie să se plimbe de la un capăt la altul al odăiţei sale ca să se mai dezmorţească, fie să se uite departe pe mare, atît cît îi îngăduiau ochiurile înguste ale ferestrei, întunecate şi acestea de praf şi umbrite de zăbrelele de fier, fie să citească „suvenirurile" despre contrabande sau glumele deşucheate pe care viciul şi disperarea le zgîriaseră pe pereţii îngălbeniţi. Sunetele ce îi ajungeau la ureche erau la fel de neplăcute ca şi obiectele pe care putea să le vadă : vuietul înăbuşit al apei, care se retrăgea datorită refluxului, deschiderea şi închiderea întîmplătoare a unei uşi, cu toate sunetele ce însoţeau această operaţie : scrîşnetul zăvoarelor şi scîrţîitul balamalelor toate acestea se amestecau cu vuietul surd al oceanului care îşi retrăgea talazurile. Uneori mai auzea şi mormăitul răguşit al temnicerului sau vocea ascuţită a consoartei sale. aproape întotdeauna avînd un ton mînios. insolent sau nemulţumit. Alteori, un dulău uriaş, care era legat în curte, răspundea cu un lătrat furios provocărilor celor ce se plimbau şi n-aveau altceva mai bun de făcut decît să se distreze înfuriind bietul animai.

— In cele din urmă. plictisul acestei scurgeri uniforme a timpului a fost alungat din celulă de intrarea unei fetişcane cu o înfăţişare nu tocmai curată, care făcea oficiul de slujnică şi care începu preparativele pentru prînz, aşternînd o faţă de masă pe jumătate murdară peste masa

— pe de-a-ntregul murdară. Un cuţit şi o furculiţă ce nu — străluceau nici ele de curăţenie însoţeau o strachină crăpată ; un borcan de muştar aproape gol a fost aşezat apoi într-o parte a mesei, iar simetric. în partea cealaltă, o solniţă conţinînd ceva de o culoare cenuşie, mai degrabă negricioasă ; ambele erau de piatră şi purtau urme recente. vizibile, că şi alţii se serviseră de ele Numaidecît, aceeaşi Hebe aduse o farfurie cu ciozvîrte de carne de vită prăjite în tigaie, ieşind ca nişte insule dintr-un ocean de apă călduţă la suprafaţa căruia plutea un strat de grăsime şi, după ce adăugă şi un codru de pîine neagră la — aceste bucate savuroase, întrebă ce doreşte să bea gent- — lemanul. Deoarece aspectul acestor bucate nu era prea îmbietor, Bertram se hotărî să-şi ameliozere masa comandînd nişte vin, pe care îl găsi destul de bun şi, servindu-se şi din nişte brînză simplă, care între timp fusese pusă pe masă. îşi luă prînzul. folosindu-se numai de aceste două articole şi, bineînţeles, de pîinea neagră. Cînd isprăvi masa, fetişcana apăru din nou, transmiţîndu-i urările de bine ale stăpînului şi dorinţa acestuia de a se interesa dacă nu cumva gentlemanul doreşte să-i primească vizita în seara aceea pentru a-1 ajuta să-şi pe- — treacă mai bine timpul. Bertram rugă să fie scuzat şi ceru, în loc de graţioasa lui societate, să i se aducă o pană, hîrtie, cerneală şi luminări Lumina apăru sub forma unei lumînări lungi de seu. ruptă şi stînd aplecată într-un sfeşnic de tablă mînjit cu grăsime, cît despre materialele de scris, prizonierul a fost informat că le poate avea doar a doua zi fiindcă trebuiau cumpărate dinafara închisorii. Atunci Bertram *o* rugă pe fată să-i aducă măcar o carte şi îşi întări rugămintea cu un şiling, drept care fata reapăru după o lungă absenţă, cu două volume bizare ale Calendarului Newgate[I], pe care le împrumutase de la Sam Silverquill. un ucenic leneş. închis pentru fals. După ce aşează cărţile pe masă, fetişcana se retrase şi-l lăsă pe Bertram să citească întîmplări care se potriveau de minune cu trista lui situaţie de întemniţat.

I *Calendarul Newgate* era un fel de antologie criminalistică cuprinzînd date despre viaţa şi faptele celor mai faimoşi ucigaşi şi delicvenţi (n.t.)

—

— CAPITOLUL XLV

— Şi dacă crudul tău destin
Va face să fii spînzurat,

— Nu-ţi va lipsi amicul bun,
— Ce va-mpărti tot ce ţi-e dat!
—SHENSTONE[1]

— Adincit în reflexii mohorîte, pricinuite în mod firesc şi de trista sa lectură, şi de situaţia sa nefericită, Bertram, pentru prima oară în viaţa lui, simţea cum este cuprins de disperare.

— „Am fost în situaţii şi mai rele — îşi zicea el — şi mai primejdioase, fiindcă aici nu este deocamdată nici un pericol, cu perspective mai întunecate fiindcă întemniţarea mea prezentă va fi negreşit scurtă; am fost în primejdii mult mai greu de îndurat la vremea lor, fiindcă aici, cel puţin, am căldură, hrană şi adăpost. Şi totuşi, citind aceste istorisiri sîngeroase ale crimelor şi nenorocirilor de tot felul, într-un loc aşa de nimerit pentru gîndurile iscate de ele şi auzind şi aceste sunete lugubre, mărturisesc că simt cum mă cuprinde deznădejdea, aşa cum nu mi s-a mai întîmplat vreodată în viaţă. Dar nu trebuie să mă las doborît. Du-te în plata Domnului şi tu, cronică a crimei şi infamiei ! strigă el apoi. aruncînd volumul pe care-1 citise, pe patul de rezervă. O temniţă scoţiană nu trebuie să frîngă, chiar din prima zi, un moral care a rezistat şi climei, şi lipsurilor, şi sărăciei, şi bolilor, şi captivităţii într-o ţară străină. Cîte bătălii grele n-am dat pînă azi împotriva acestei doamne, care este Fortuna ! Şi să mă las biruit de ea tocmai acum cînd trebuie să rezist mai vîrtos ?“

— Apoi, cu o voinţă de fier, încercă să-şi schimbe cursul gîndurilor şi să vadă totul într-o lumină mult mai favorabilă. în curînd, Delaserre trebuie să sosească în Scoţia ; certificatele de la ofiţerul comandant al regimentului, de asemenea, trebuie să sosească ; ba mai mult, cine ştie. dacă nu cumva, din faptul că Mannering va

1 *Wiliam Shenstone* (1714—1763) — poet sentimentalist minor scoţian, autorul frumoasei balade *Jemrtvy Dawson,* închinată unuia dintre eroii iacobiţi care au luptat la Manchester pentru Charles Edward Stuart în 1745. Prins după o rezistenţă eroică, J. Dawson a fost spînzurat şi înmormîntat la Kennington Common, în 1746. (n.t.)

— fi poate întrebat primul cu privire la identitatea Iui, nu va rezulta şi o reconciliere între ei ? Observase adeseori, şi acum îşi aducea bine aminte, că, ori de cîte ori fostul său colonel comandant lua partea cuiva, nu o făcea niciodată pe jumătate şi se părea că se ataşează de acele persoane care aveau nevoie de protecţia sa. Or, în cazul de faţă. o favoare care ar fi fost cerută în termeni onorabili şi, desigur, acordată grabnic, ar fi putut deveni un bun prilej pentru împăcarea celor doi De la acest subiect, gîndurile sale se îndreptară în mod firesc spre Julia şi, fără să măsoare prea bine distanţa care-1 separa pe el, un simplu ofiţer de carieră, care aştepta o atestare a tatălui ei ca să scape din ^închisoare, de moştenitoarea bogată a acestui părinte în care el îşi punea atîtea speranţe, căpitanul începu să clădească cele mai frumoase castele în nori. poleindu-le cu tot aurul unei mîndre înserări de vară. cînd îndeletnicirea aceasta atît de plăcută îi fu întreruptă de bătăi puternice la poarta de afară, căreia îi răspunse lătratul furios al dulăului pe jumătate flămînd, care era ţinut astfel în curte, ca un ajutor preţios al detaşamentului ce păzea închisoarea. După multe precauţiuni scrupuloase, poarta a fost desferecată şi un om intră în curte. Veni rîndul porţii propriu-zise a temniţei să fie şi ea desferecată, descuiată şi deszăvorîtă, ca apoi să se audă cum picioarele unui cîine urcau treptele scării în grabă, ca, în fine, animalul care le poseda să fie auzit cum rîcîie şi schelălăie la uşa temniţei căpitanului ! Se auzi imediat un pas greoi urcînd şi el, precum şi vocea lui MacGuffog. care călăuzea pe cineva.

— Pe aici. pe aici... aveţi grijă unde păşiţi... aceasta e odaia [1]

— Apoi uşa celulei lui Bertram fu şi ea deszăvorîtă şi, spre marea lui surpriză şi bucurie, terrierul său Wasp se năpusti înăuntru, gata aproape să-l sufoce cu gudurăturile sale, urmat de silueta masivă a prietenului său de la Charlies-hope.

— Ei. iată-te ! Ei, iată-te ! exclamă bucuros cinstitul fermier în timp ce îşi arunca ochii roată prin încăperea mizerabilă a bunului său amic şi-i admira mobilierul sărăcăcios. Ce mai e şi asta ? Ce mai e şi asta ?

— Ce să fie ?! O năpastă a Fortunei, bunul meu prieten — zise Bertram, ridicîndu-se şi strîngîndu-i afectuos mîna. Asta-i tot!

—

— ʳ — Dar ce e de făcut ? Sau ce ***poate*** fi făcut ? întrebă onestul Dandie. E din cauza datoriilor ? Sau din

— ce cauză ?

— Nu este pentru datorii — răspunse Bertram, şi dacă ai puţin timp să stai, o să-ţi spun tot ce ştiu şi eu despre tărăşenia asta.

— Dacă am timp ? zise Dandie, apăsînd asupra cuvîntului ca şi cum nu ar fi auzit bine. Păi la ce naiba crezi că am venit aici, omule ? Numai să te văd şi să-ţi zic „rămîi cu bine" ? Chiar pentru asta, ca să aflu ce s-a-ntîmplat! Dar cred că este tocmai ceasul să îmbucăm ceva... ,ba chiar e tîrziu... Am vorbit cu băieţii de la „Change“, unde l-am lăsat pe Dumple, să-mi trimită cina aici, şi flăcăul ăsta de Mac-Guffog s-a învoit... am aranjat-o şi p-asta. Dar acum să-ţi auzim povestea. Stai cuminte, Wasp, marş de-acolo ! Ce fericit este că-şi vede stăpînul după atîta amar de vreme, sărăcuţul de el !

— Povestea lui Bertram, care se mărgini la relatarea accidentului lui Hazlewood şi la încurcătura ivită între propria sa identitate şi a unuia dintre contrabandiştii care luaseră parte la atacul conacului Woodbourne şi care se întîmplase să poarte acelaşi nume, se termină curînd. Dinmont îl ascultă cu mare atenţie :

— Bine — zise el drept încheiere — nu-i o nenorocire prea mare tot ce s-a întîmplat... băiatul care a fost rănit se face bine, şi ce înseamnă cîteva grăunţe de plumb în umăr ? Dacă i-ar fi scos vreun ochi, atunci se schimba treaba. Ah, ce mult aş vrea să fie aici şi bătrînul nostru şerif Pleydell ! Pe legea mea, e un bărbat care i-ar fi băgat pe toţi în cofă ! E un diavol împieliţat cu limbă afurisit de tăioasă, cum nici c-ai mai auzit vreodată !

— Dar ia spune-mi, credinciosul meu prieten, cum ai ştiut că mă aflu aici ?

— Ciudat, băiete, destul de ciudat — zise Dandie — dar ţi-oi spune numai după ce-om găta cu cina. fiindcă nu mi se pare cuminte să vorbesc de aşa ceva cîtă vreme fetişcana aia, căreia poate îi cam place să tragă cu urechea, tot vine şi iese din odaie.

— Curiozitatea lui Bertram rămase astfel nepotolită pentru un răstimp, fiindcă se ivi cina pe care amicul său o comandase şi care, de.şi destul de obişnuită, avea acel aspect curat care îţi deschide pofta de mîncare şi care lipsea cu desăvîrşire bucătăriei doamnei Mac-Guffog. Dinmont, de asemenea, observînd că toată ziua mersese călare şi că, de la micul dejun, nu pusese mai nimic în

— gură cu care să merite „să se fălească[14] (cuvinte ce se refereau /la neglijabila cantitate de trei livre de friptură rece de berbec pe care o înfulecase în timpul popasului de la amiază), Dinmont, aşa cum spuneam, se năpusti cu toată hotărîrea asupra bucatelor şi, asemenea unuia dintre eroii lui Homer, nu suflă nici un cuvînt, bun sau rău, pînă cînd nu-şi potoli foamea şi nu-şi astîmpără setea. în sfîrşit, după ce fermierul sorbi, tacticos din berea făcută în casă, care le fusese adusă între timp, prinse din nou chef de vorbă şi începu cu o observaţie, în vreme ce contempla resturile jalnice a ceea ce fusese odată o pasăre grasă de curte :

— Biine, biine, nu pot să zic că astă găină nu a fost gustoasă, mai ales dacă ţinem seama că a fost trescută la margine de oraş, deşi n-ai putea s-o pui laolaltă cu mîndreţele noastre de orătănii din ograda de la Charlies-hope... dar sînt încîntat să văd că această păţanie nu ţi-a tăiat pofta de mîncare, căpitane.

— Nu-i de mirare, domnule Dinmont, deoarece, ca să-ţi spun drept, n-am avut un prînz aşa de ales ca să fiu sătul la cină.

— Te cred, te cred ! încuviinţă Dandie. Şi-acum, fetiţo, fiindcă văd că ne-ai adus şi un brandy, şi zahăr, şi cana cu apă caldă, şi toate cele trebuincioase, fii aşa de bună şi închide uşa după tine, că multe mai avem şi noi de tăifăsuit împreună.

— Fata se retrase, aşadar, încuind uşa celulei după ea, şi nu uită să o şi zăvorască cu grijă, trăgînd un drug zdravăn pe dinafară.

— Imediat după plecarea ei, Dandie se ridică şi cercetă atent fiecare colţişor al încăperii ; apoi se duse tiptil spre gaura cheii, ascultînd încordat ca şi cum ar fi vrut să audă răsuflarea unei vidre ; în fine, după ce se încredinţa că nimeni nu trage cu urechea, se întoarse la masă şi, isprăvind pregătirea a ceea ce se cheamă un grog tare si fierbinte, răscoli focul cu vătraiul şi îşi începu povestea, cu o voce joasă şi folosind un ton ce voia s-arate cît de grave şi cît de însemnate erau cele ce avea de spus, atitudine care la el era un "lucru prea puţin obişnuit.

— Află, căpitane, că am fost în Edinbro’ vreme de cîteva zile, ca să mă-ngrijesc de îngroparea unei rude de-a noastre pe care am pierdut-o, şi îmi dădeam cu părerea că am să primesc şi eu ceva din moştenire, drept răsplată pentru osteneala drumului meu călare, dar m-am înşelat amarnic ; însă cine poate să se supere pentru aşa ceva ? Şi am mai avut, pe lîngă asta, şi o mică treabă

—

— cu un proces pentru un petic de pămînt, dar asta-i altă socoteală care nu ne priveşte acuma. Pe scurt, după ce mi-am rostuit trebuşoarele, am luat-o spre casă şi, a doua zi dimineaţa, ce mi-am zis : „Hai să dau un ocol pe la păşunile mele, să văd cum o duc păstorii mei năimiţi de la vite, şi am crezut că e bine să-mi arunc şi o privire pe cuhnea Tout-hope, unde Jock o'Dawston şi cu mine avem o sfadă pentru sfoara aceea de moşie de care ţi-am pomenit mai înainte. Biine, tocmai ajunsesem la primul loc, cînd văd înaintea mea pe unul care nu-l ştiam că face parte dintre păstorii noştri, şi m-am mirat niţeluş să văd pe cineva din altă parte, dar cînd am ajuns mai aproape, l-am recunoscut: era Tod Gabriel, ştii, — vînătorul de vulpi. Aşa că i-am zis, niţeluş cam surprins :

— Ce faci pe meleagurile astea, omule, fără nici un copoi ? Ai plecat la vînat de vulpi fără cîini ?

— Şi el mi-a răspuns :

— Nu, om bun, vreau numai să stăm de vorbă.

— Dă-i drumul — i-am zis. Vei fi vrînd poate ceva ***eilding*** pentru foc (aşa zicem noi la turbă) sau poate ai nevoie de niscaiva ajutor ca să ieşi din iarnă ?

— Nu, nu — mi-a răspuns el — nu asta caut, dar vreau să-ţi dau o veste despre căpitanul Brown, care a stat la voi. Vrei s-o afli ?

— Ba bine că nu, Gabriel — i-am zis. Şi ce-ai aflat despre el, flăcăule ?

— Atunci el zise :

— Există cineva care se îngrijeşte de soarta lui mai mult ca tine şi faţă de care sînt legat să-i dau ascultare, aşa că n-am venit aici de la mine, din dorinţa să-ţi vorbesc de el, mai ales că ce-o să auzi n-o să-ţi placă.

— Bine grăieşti — i-am zis — desigur că n-o să-mi placă dacă e ceva neplăcut pentru el.

— Atunci — mi-a răspuns omul — cu toate că o să-ţi faci inimă rea, totuşi trebuie să ştii că se află în temniţa de la Portanferry, dacă n-a avut mai bine grijă de sine, fiindcă s-au dat ordine să fie prins de îndată ce va veni de peste apă, de la Allonby. Şi acum, prietene, dacă i-ai vrut vreodată binele, încalecă şi du-te glonţ la Portanferry şi nu lăsa iarba să crească pe copitele murgului ; dar dacă dai de el în temniţă, trebuie să stai de veghe lîngă el ziua şi noaptea vreme de cîteva zile, fiindcă o să aibă trebuinţă de oameni de nădejde şi cu inima credincioasă dar şi cu braţul vînjos, iar dacă o să ne-

— socoteşti spusele mele, nu te vei căi decît o dată, dat asta o să fie pentru toată viaţa.

— Dar, spune-mi, omule, cum se face că ştii toate astea ? i-am zis. Că doar e drum. nu glumă, de aici şi pînă la Portanferry !

— Nu-ţi bate capul cu asta — mi-a răspuns el. Cei de ne-au adus vestea au călărit zi şi noapte, iar dacă vrei să-i fii de vreun folos, trebuie să te-aşterni de îndată la drum... eu nu mai am nimic de zis.

— După ce mi-a spus astea, s-a lăsat în jos şi dus a fost : a alunecat pe iarbă şi pe ţărînă pînă în vale, aşa că nici vorbă să-l pot urmări călare ; m-am întors la Charlies-hope să mă sfătuiesc cu muierea mea, că eram cam nehotărît ce să fac. îmi părea un lucru tare nelalocul lui, chibzuiam eu, să fii trimis cu o însărcinare aşa de prostească, şi de cine ? De un vîntură-lume ca el ! Dar, Doamne ! Cum s-a mai pornit muierea cu gura pe mine şi mi-a mai meliţat că va fi mai mare ruşinea dacă te va ajunge vreo năpastă şi se va afla că am putat să-ţi sar într-ajutor şi n-am făcut-o ! Şi-apoi n-a mai trecut mult şi iată că a venit şi scrisoarea ta, care, arăta că muierea avusese dreptate. Aşa că m-am dus iute la ladă, am scos repede nişte bani, ca să fie la caz de nevoie, şi în vremea asta toţi plozii au fugit să-l înşăueze pe Dumple. Mare noroc am avut că fusesem la Edinbro' cu alt cal, aşa că Dumple era proaspăt ca un trandafir ! După asta, urcă-te pe el, băiete, şi dă-i pinteni şi cu Wasp după mine, că aşa se gudura sărăcuţul să-l iau şi pe el, că ai fi jurat că simte, bietul de el, unde mă duceam, şi iată că am şi ajuns după ce am călărit cam şaizeci de mile sau cam pe-acilea. Dar să ştii că Wasp a făcut jumătate din ele pe şa, înaintea mea. aşa că sărmanul căţeluş s-a legănat niţeluş, de parcă ar fi fost un prunc, fie că mergeam la trap, fie la galop !

— Din această istorisire bizară, Bertram înţelese lămurit, presupunînd că înştiinţarea fusese întemeiată, că îl paşte o primejdie mult mai mare şi mai neîntîrziată decît aceea legată de cîteva zile de întemniţare. In acelaşi timp era la fel de limpede că un anume prieten necunoscut îi vroia binele.

— Nu mi-ai spus tu — îl întrebă pe Dinmont — că acest individ, Gabriel ăsta, are sînge ţigănesc în el ?

— Aşa zice toată lumea — încuviinţă Dinmont — şi cred că au dreptate, fiindcă numai oameni ca de-alde ei Ştiu unde s-a dus unul sau altul sau unde poţi să-l gă-

— seşti şi ce învîrteşte, şi numai ei pot face ca o vesta să zboare prin ţară, asemenea unei mingi cînd o loveşti cu piciorul, de la un capăt la altul, după cum le place. Tii, dar am uitat să-ţi mai spun ce mai alergătură a fost după bătrîna ţigancă, pe care am văzut-o la Bewoastle, Doamne, Doamne ! Şeriful şi-a trimis oamenii după ea la Limestane Edge, apoi jos de vale pînă la Hermitage şi Liddel şi în toate părţile. A dat de veste că îi pune în palmă şi cincizeci de lire sterline, nu mai puţin, doar să apară. Iar judecătorul Forster a semnat şi o hîrtie ca s-o aresteze, după cum mi s-a spus, tocmai în Cumberland, aşa că a fost o goană şi o alergătură după ea în toate părţile, dar nici vorbă să-i dea de urmă ; că dacă nu vrea vrăjitoarea să se lase prinsă de ei, cine s-o găsească ?

— Şi de ce toate astea ? întrebă, curios, Bertram.

— O, nu pot să ştiu. Poate e o prostie, dar lumea zice că ţiganca a cules seminţe de ferigă şi că se poate duce ori încotro vrea, asemenea căpcăunului din baladă : Jock-the-Giant-killer[1], cu haina lui care-1 face nevăzut şi cu cizmele lui de şapte poşte. Oricum, este un fel de regină în şatra ţiganilor şi cică ar avea peste o sută de ani (aşa vorbeşte lumea) ; cică a fost de faţă şi la năvălirea tîlharilor din smîrcuri, în vremurile de bejenie .cînd au fost alungaţi din tron Stuarţii. Aşa că, dacă nu poate să se ascundă singură, îi ştie ea pe cei care o pot ascunde destul de bine, de asta să nu te-ndoieşti. Tii, drăcie ! Să nu-mi dau eu seama că era Meg Merrilies, în noaptea aceea, la hanul lui Tibb Mumps ! Aş fi luat seama cu mai multă grijă cînd i-am vorbit !

— Bertram ascultă cu mare atenţie povestirea, care se potrivea aşa de bine, în atîtea locuri, cu ceea ce văzuse el singur la această sibylă ţigancă. După ce chibzui niţel, ajunse la concluzia că nu i se poate reproşa că şi-a călcat cuvintul dat dacă va povesti cele văzute la Derncleugh unui om care avea despre Meg o părere atît de bună, cum Dinmont arăta lămurit că are. Aşa că îi istorisi cele întîmplate de-a fir-a-păr, fiind adesea întrerupt de exclamaţiile de uimire ale bunului fermier, exclamaţii care sunau oam aşa : „Să te cruceşti, nu altceva ! Spune-mi şi mie dacă-şi mai are pereche pe lume !“ sau „De nu şi-o fi virît dracu coada în toate astea, să nu-mi zici mie pe nume !“

[1] Jock, omorîtorul da uriaşi, (n. t.)

—

— Gînd, în fine, preacinstitul nostru prieten din Liddesdale auzi toată întîmplarea, clătină din capul lui uriaş cu păr negru şi grăi :

— Biine, îmi place să cred că şi printre ţigani sînt şi oameni buni, şi oameni răi, iar dacă unii au de-a face cu Ucigă-1 Crucea, este treaba lor, şi nu a noastră. Ştiu şi eu prea bine să aşez, aşa cum se cuvine, un mort. Contrabandiştii ăştia însă, cînd unul de-al lor a fost omorît în vreo încăierare, trimit numaidecîţ după o femeie ca Meg. oricît s-ar afla ea de departe, ca să îmbrace leşul ; ciudăţenia e că aşa ceva se face cînd ai de gînd sâ purcezi la o îngropăciune cum cere datina, dar ce să vezi ! După ce au dichisit mortul aşa cum trebuie, II aruncă în greapă fără nici e slujbă, chiar ca pe un cîine f Dar ţin ca mortul să fie aşezat cum se cuvine şi să aibă la căpătîiul lui şi o muiere bătrînă care să-i cînte rugăciuni, balade şi descîntece, cum le zic ei. în loc să cheme pe un slujitor al lui Dumnezeu să vină şi să se roa?e împreună cu ei... ăsta-i un vechi obicei la tîlharii ăştia ; si mă bate gîndul că omul care a murit trebuie sâ fi fost unul dintre netrebnicii care au fost împuşcaţi cînd au dat foc de a ars conacul Woodbourne.

— Păi, scumpul meu amic, Woodbourne nu a ars — II corectă Bertram.

— Nu ? Cu atît mai bine pentru cei care sălăşluiesc acolo — răspunse fermierul. Ce ţi-e şi cu lumea asta, omule ! La noi a ajuns vestea că piatră pe piatră n-a mai rămas din el. Dar luptă a fost, oricum, şi-mi dau cu presupusul că a fost petrecere, nu şagă. Şi aşa cum îţi povesteam, poţi să mă crezi ce-ţi spun, ăla a fost unul dintre oamenii împuşcaţi acolo şi tot ei au fost şi ţiganii care ţi-au şterpelit geamantanul cînd au găsit poştalionul troienit în nămeţi... nu lasă ei să le scape asemenea pleaşeă. le-a venit la îndemînă ca toarta unei bărdace cu rachiu !

— Da’ ia spune-mi, dacă femeia aceea este un fel de regină a lor, de ce n-a fost în stare să mă ocrotească chiar pe faţă şi să-mi înapoieze cele furate ?

— Ei, cine ştie ?! Le-o fi spus ea multe, dar cu toate astea ei şi-au văzut de treburile lor, fiindcă atunci cînd ai prins gustul tîlhăriei, nu te mai poţi opri. Şi-apoi, aia erau contrabandişti, că ăştia lucrează întotdeauna înhăitaţi, şi poate că n-avea nici ea destulă autoritate asupra lor... ăştia lucrează numai în bandă... Am mai auzit că ţiganii ăştia ştiu şi cînd vin contrabandişti, Şi unde trag la ţărm, mai bine chiar decît negustorii

— care tratează cu ei. Şi-acum, ca să isprăvim cu asta, lumea mai zice că, deşi ţiganca e cam într-o doagă şi-i oam umblă gărgăuni prin cap, ea însăşi crede în prezicerile pe care le face, chiar dacă ce spune ea şi norocul pe care ţi-1 ghiceşte nu se împlinesc întotdeauna. şi asta, de bună seamă, fiindcă, la rîndul ei. se lasă călăuzită de cine ştie ce preziceri neobişnuite sau presimţiri, iar dacă vrea să meargă la fîntînă. poţi fi sigur că n-o ia pe drumul drept, tiu, ferească sfîntul !... Dar naiba a mai auzit o poveste ca cea de mi-ai spus-o, cu vrăji, cu oameni morţi, cu rătăcirea drumului... aşa ceva n-am citit decît în cărţile de poveşti ! Dar... sst ! Aud că vine temnicerul !

— Mac-Guffog se ivi curînd, întrerupîndu-le astfel convorbirea, cu armonia aspră a zăngănitului de drugi şi zăvoare, şi arătîndu-şi faţa lui buhăită în deschizătura uşii.

— Haideţi, domnule Dinmont, am întîrziat să-nchid cu un ceas, în cinstea domniei voastre. Trebuie să vă duceţi la hanul unde aţi tras.

— Ce han, omule ? Am de gînd să dorm aici peste

— noapte. E un pat liber în camera căpitanului.

— E peste putinţă ! răspunse temnicerul.

— Iar eu zic că ***este*** cu putinţă şi că nu mă mişc

— de-aici... uite colea ceva de băut ! Ţine ! Hai noroc !

— Mac-Guffog bău paharul pînă la fund dar apoi îşi reluă obiecţiile :

— Păi este contra regulamentului închisorii, domnule, n-aţi comis' nici o infracţiune.

— Am să-ţi sparg capul — îi răspunse încăpăţînatul fermier din Liddesdaîe — dacă mai sufli un cuvînt şi asta o să fie infracţiune cu vîrf şi îndesat, ca să-mi dea dreptul să petrec noaptea aici. dacă vrei să fii neapărat în ordine cu regulamentul !

— Păi vă spun. domnule Dinmont — reîncepu mai împăciuitor temnicerul — este şi contra regulamentului, şi unde mai puneţi că-mi pot pierde şi slujba '

— Biine, Mac-Guffog — zise Dandie — înţeleg, dar vreau şi eu să-ţi spun numai două lucruri : mă cunoşti prea bine, ştii şi cine sînt, şi că nu-s eu omul care s-ajute unui întemniţa.! să evadeze

— De unde pot să ştiu eu asta ? intrebă temnicerul.

— Dacă nu poţi — îi răspunse dîrzul fermier — o să ştii ce-ţi spun eu acum. Ştii prea bine că uneori eşti obligat să vii şi pe la noi, în susul apei. fiindcă mai ai şi pe-acolo treburi, ei bine, dacă mă laşi să stau limş-

— **tit** aici şi să petrec noaptea cu căpitanul, am să **te** plătesc pentru asta de două ori cît se obişnuieşte, iar dacă o să zici nu, am să-ţi trag o mamă de bătaie de am să-ţi rup oasele, aşa cum n-ai mai primit vreodată în viaţă, şi asta cum o să pui piciorul la Liddesdale !

— Bine, bine, fermierule — zise înţelegător Mac-Guffog. Un om care ştie ce vrea trebuie lăsat să meargă cum îi place : dar dacă am să fiu tras la răspundere de judecători, ştiu eu cine o să tragă ponosul — şi, după ce pecetlui această observaţie cu cîteva suduielî, se duse să se culce, încuind mai întîi eu grijă toate porţile acelei triste Bridewel

— Clopotul din turla bisericii celei mari a oraşului suna tocmai de nouă ori cînd această operaţie ceremonioasă se <?fîrsisp

— Desi este destui de devreme — zise atunci fermierul băgînd de seamă că prietenul său era cam palid şi părea obosit — cred că ar fi mai cuminte să ne culcăm, căpitane, afară numai dacă nu vei mai pofti să mai închinăm cîteva pahare ; dar cum nu sîntem din cei cărora sâ le placă să tragă la măsea, nici tu, nici eu. deşi cîteodată mă mai îndemn cu vecinii sau cînd sînt la drum, cred că tot mai bine este să ne odihnim ca să prindem putere.

— Bertram primi bucuros propunerea credinciosului său amic, dar, uitîndu-se la pat, simţi o scîrbă nespusă de a se culca dezbrăcat pe cearşafurile aşa de „curate" ale doamnei Mac-Guffog.

— Şi eu sînt cam de aceeaşi părere, căpitane — zise Dandie. Dacă mă uit bine, acest pat arată ca şi cum toţi cărbunarii din Sanquhar[1] ar fi dormit în patul ăsta ! Dar sper că, avînd redingota mea cea groasă, nu-s în pericol să mă murdăresc şi eu !

— Zicînd acestea, se aruncă cu atîta forţă, aşa îmbrăcat cum era, în patul nu prea solid, îneît acesta trosni din toate încheieturile, iar peste cîteva clipe un cor de sforăituri straşnice arăta că omul nostru dormea adînc. Bertram îşi scoase totuşi haina şi cizmele şi se instală în celălalt pat. Gîtăva vreme nu putu să închidă ochii, gîndindu-se la destinul lui atît de bizar şi la tainele care-] împresurau de pretutindeni, părînd să devină tot mai de nepătruns ; în timp ce amici şi vrăjmaşi necunoscuţi, proveniţi din rîndurile unor oameni cu care

I Ţinut carbonifer din comitatul scoţian Dumfriesshire.
<n. t.)

— n-avusese nici o legătură, păreau să-l ocrotească sau să-l persecute. Totuşi oboseala birui treptat gîndurile şi. după puţin timp, adormi tot atît de adînc ca şi prietenul său. în această stare confortabilă de uitare va trebui să-l lăsăm, ca să-i aduc la cunoştinţă cititorului alte întîmplări care s-au petrecut cam în aceeaşi vreme.

— CAPITOLUL XLVI

— ...Să-mi spui acuma repede de unde
Această veste stranie o ai?
— De ce ne-opreşti piciorul pe-acest plai,
Cu-acest salut profetic ? Hai, răspunde !

— Macbeth

— Chiar în seara zilei cînd avusese loc interogatoriul lui Bertram, sosi la Woodbourne şi colonelul Guy Mannering, venind de la Edinburgh. Familia-i se afla în aceeaşi situaţie în care şi-o lăsase, lucru care. probabil, nu s-ar fi întîmplat, cel puţin în privinţa Juliei, dacă ea ar fi aflat ştirea arestării lui Brown alias Bertram. Dar întrucît, în timpul absenţei colonelului, cele două tinere trăiseră foarte retrase, această veste nu ajunsese, din fericire. pînă la Woodbourne. O scrisoare, deja primită, adusese la cunoştinţa domnişoarei Bertram spulberarea tuturor speranţelor pe care ea le nutrise cu privire la moştenirea domeniului mătuşii sale. Orice nădejdi va fi năruit acea ştire primită şi orice dezamăgire îi va fi încolţit în inimă, acestea totuşi nu o împiedicară de a se alătura prietenei sale Julia pentru a face colonelului o primire afectuoasă şi plină de voioşie, primire prin care se silea, de altminteri, să-şi arate profunda recunoştinţă ce îi înflorea în inimă faţă de gingaşa şi paterna sa purtare de grijă. Ea îşi mai exprimă şi regretul că într-un anotimp a] anului atît de neprielnic, el a fost silit să facă. pentru ea, o călătorie aşa de infructuoasă.

— Din nefericire a fost infructuoasă numai pentru tine, draga mea — îi răspunse colonelul — lucru pe care-1 deplîng în chipul cel mai sincer, cît despre mine am făcut multe cunoştinţe preţioase, aşa că mi-am petrecut

— timpul într-un mod deosebit de instructiv, şi deci în această privinţă nu e nimic de regretat. Chiar amicul nostru Dominie s-a reîntors de trei ori mai bărbat, fiindcă a avut prilejul să ţină piept şi să-şi ascută spiritul în controverse purtate cu geniile metropolei nordice.

— Desigur — încuviinţă Dominie, cu mare satisfacţie — m-am luptat şi nu m-am lăsat doborît, deşi adversarul meu era tare şiret în soiul acesta de luptă.

— Presupun — interveni domnişoara Mannering — că lupta a fost întrucîtva obositoare, nu-i aşa, domnule Sampson ?

— Da, foarte obositoare, tînără lady... totuşi mi-am încordat puterile şi am rezistat atacului.

— Pot depune mărturie — zise colonelul — că n-am văzut niciodată o luptă mai înverşunată. Inamicul se războia asemenea cavaleriei mahrate din India : ataca din toate părţile şi astfel nu prezenta o ţintă bună pentru artilerie, totuşi domnul Sampson şi-a apărat ferm poziţia, cu tunurile, şi a continuat să tragă cînd asupra inamicului, cînd asupra prafului pe care îl stîrneă. Dar să nu mai discutăm despre bătăliile noastre în seara aceasta... mîine, la micul dejun, vom avea tot timpul.

— A doua zi dimineaţă, la micul dejun, totuşi Dominie nu îşi făcu apariţia. Un servitor le spuse că plecase să se plimbe dis-de-dimineaţă. Era un lucru atît de obişnuit pentru el să uite de orele meselor, încît absenţa lui nu deranja niciodată pe cei ai casei. Menajera, o matroană presbiteriană de modă veche, care nutrea deci cel mai înalt respect pentru cunoştinţele teologice ale lui Sampson, avea însărcinarea, în astfel de ocazii, să se îngrijească de el ca să nu sufere de pe urma faptului că era atît de distrat şi, prin urmare, îl pîndea la întoarcere ca să-i reamintească de nevoile sale pămînteşti şi să-i dea de mîncare. Cu toate acestea rareori se întîmpla să lipsească consecutiv la două mese, aşa cum se întîmplase în cazul de faţă. Iar cauza acestei neobişnuite purtări ne vom da osteneala s-o lămurim pe dată.

— Conversaţia pe oare domnul Pleydell o avusese cu domnul Mannering privitor la dispariţia lui Harry Bertram redeşteptase toate amintirile dureroase care îl chinuiseră atît pe Sampson. Inima iubitoare a sărmanului Dominie îi reproşase întotdeauna ca o neglijenţă a sa faptul că lăsase copilul în grija lui Frank Kennedy, fiindcă i se părea că aceasta fusese cauza asasinării unuia şi dispariţiei celuilalt, precum şi a morţii doamnei Bertram, urmată de ruina întregii familii. Era un subiect despre care

— nu vorbea niciodată... dacă putem numi conversaţie modul lui laconic de a vorbi, dar adeseori îi apărea în minte, însă speranţa (aşa de puternic afirmată şi atestată în ultimul testament al Margaretei Bertram) redeşteptase un sentiment corespunzător în pieptul lui Dominie, care se transformase într-un fel de nelinişte bolnăvicioasă, tocmai datorită neîncrederii acordate de domnul Pleydell acestui fapt. „Desigur — îşi zicea Sampson în sinea lui —■ este un om erudit şi foarte priceput în importantele proceduri ale legii, dar, este, de asemenea, un om ce vădeşte
— o mare uşurătate care provoacă rîsul şi, în plus, foarte inconsistent în vorbire. Pe ce temei a fost el îndreptăţit oare să se pronunţe ***ex cathedra,*** aşa cum a făcut-o, împotriva speranţei exprimate de vrednica doamnă Margaret Bertram de Singleside ?“

— Toate acestea, repet, Dominie şi le-a spus sie însuşi doar ***în gînd,*** fiindcă, dacă ar fi rostit fie chiar numai jumătate din ele, probabil că gura l-ar fi durut o lună. datorită neobişnuitului efort cerut de vorbirea articulată. Rezultatul acestor cugetări a fost însă hotărîrea de a merge să viziteze scena tragediei de la VVarroch Point, unde nu mai fusese de mulţi ani... ba, ce zic, de fapt nu mai fusese acolo de cînd acel fatal accident se întimplase. Plimbarea dură mult fiindcă promontoriul The Point of Warroch se găsea dincolo de domeniul Ellangowan, care era aşezat între acel cap şi Woodbourne. In afară de asta, Dominie se mai şi rătăci de cîteva ori. întîlnind pîrîuri care se umflaseră prin topirea zăpezii şi deveniseră torente, acolo unde acest cinstit bărbat nu-şi amintea decît pîrîiaşele de vară cu firicelele lor subţiri de apă.

— In cele din urmă, ajunse totuşi şi la pădurea care fusese ţinta excursiei sale şi o străbătu cu mare grijă, chinuindu-şi mintea tulburată, în efortul său disperat de a-şi aminti fiecare circumstanţă a catastrofei. Se poate lesne bănui că influenţa acelor locuri, precum şi amintirile trezite la vederea *lor erau neprielnice pentru a naşte alte concluzii decît cele vechi la care ajunsese sub presiunea însăşi a evenimentelor. Cu multe suspine amare, aşadar, şi cu multe gemete, bietul Dominie se reîntorcea din acest pelerinaj spulberător de speranţe, tîrîndu-şi abătut paşii pe drumul spre Woodbourne. Din cînd în cînd. în mintea lui frămîntată se mai furişa şi o altă întrebare (fără doar şi poate, trimisă de foamea care începuse să-i dea ghies), dar pe care nu putea s-o rezolve din pricina firii sale atît de distrate : „Mîncase el ceva în dimineaţa aceea sau nu ?“ Cu aceste gînduri îndreptate în două di-

— recţii : cînd la pierderea copilului, cînd (împins fără voia lui să mediteze) la şuncă, pîinişoare sau unt, o apucă pe alt drum decît cel pe care îl parcursese dimineaţa la venire, ajungînd astfel la micul turn căzut în ruină sau, mai bine zis, la vestigiile unui turn pe care lumea din ţinut îl numea ***Fortul din Derncleugh.***

— Cititorul poate îşi mai aminteşte de descrierea acestei ruine din capitolul douăzeci şi şapte al acestei naraţiuni, ca adăpostind acea bască în care tînărul Bertram, sub ocrotirea lui Meg Merrilies, fusese martor la agonia şi moartea lui Brown, locotenentul căpitanului contrabandist Hatteraiek. Legenda acelui ţinut singuratic vorbea de strigoi înspăimîntători ce cutreierau acel loc străvechi, care şi aşa inspira o frică firească. Ba poate chiar ţiganii, care locuiseră multă vreme în vecinătatea turnului năruit, să fi născocit aceste poveşti cu moroi şi strigoi sau măcar să le fi răspîndit spre propriul lor folos. Oricum va fi fost, se povestea că pe vremea cînd ţinutul galwegian era slobod, un oarecare Hanloc Mac-Dingawaie, fratele căpeteniei care domnea pe atunci, Knarth Mac-Dingawaie. îşi omorîse frăţînele şi stăpînul, ca să smulgă apoi frînele domniei din mîinile nepotului său, copil pe atunci. Se mai povestea că, fiind urmărit pentru a fi pedepsit şi acea crimă răzbunată de către credincioşii aliaţi ai celui ucis şi de vasalii casei domnitoare care îmbrăţişaseră cauza dreaptă a moştenitorului de drept, Hanloc Mac-Dingawaie fusese silit să se retragă, înconjurat doar de cîţiva sprijinitori ai săi pe care şi-i făcuse părtaşi la crimă, spre acel turn. aproape inexpugnabil, numit ***Fortul din Derncleugh,*** unde rezistase pînă cînd, înfometat cu totul, dăduse foc fortului, el şi puţinii lui susţinători hotărînd, din disperare, că mai degrabă să piară de tăişul propriilor săbii, decît să cadă în mîinile înverşunaţilor lor duşmani. Această tragedie care. dacă ţinem seama de cumplitele vremuri în care zice-se că s-a desfăşurat, are toată şansa de a fi adevărată, era însoţită de numeroase legende în care se vorbea de stafii, vrăji şi diavoli, aşa că cei mai mulţi ţărani din împrejurimi, cînd se lăsa noaptea, obişnuiau să facă un ocol oricît de mare, numai să nu se apropie de acele ziduri străvechi bîntuite de fantome. Luminile care fuseseră adesea văzute în jurul turnului, cînd acesta era folosit ca loc de întîlnire al răufăcătorilor care-l vizitau ocazional, erau considerate (sub influenţa acestor povestiri vrăjitoreşti) ca fiind de natură supranaturală, lucru ce convenea şi bandei de tîlhari, şi mulţumea şi imaginaţia oamenilor.

—

— Acum trebuie să mărturisim că şi prietenul nostru Sampson, deşi era un cărturar profund şi un bun matematician, nu adîncise prea mult filozofia spre a se îndoi de realitatea vrăjitoriei sau a strigoilor. Născut într-o vreme cînd îndoiala în existenţa vrăjitoarelor era interpretată ca o încercare de a justifica practicile lor infernale, Dominie credea în astfel de legende ca în ceva nedespărţit de credinţa sa religioasă, aşa că poate ţi-ar fi fost la fel de greu să-l faci să se îndoiască fie de una, fie de cealaltă. Avînd aceste simţăminte şi fiind şi o zi destul de ceţoasă, zi care se apropia de amurg, Dominie Sampson nu putea trece pe lîngă pomenitul ***Fort Derncleugh*** fără să nu încerce o negrăită oroare.

— Mare i-a fost însă uimirea cînd, trecînd prin dreptul porţii, acea poartă despre care se spunea că fusese aşezată acolo de un moşier de Ellangowan ca să-i împiedice pe drumeţii străini mai temerari de a pătrunde în acea bască primejdioasă bîntuită de stafii-, văzu că în loc să fie încuiată, iar cheia păstrată la prezbiteriu, cum ştia toată lumea, era descuiată. Apoi văzu cum poarta se deschide brusc şi silueta lui Meg Merrilies, pe care o cunoştea prea bine, deşi nu o văzuse de atîta amar de ani, se ivi deodată în faţa ochilor uluiţi ai lui Dominie ! Ea stătea în picioare în faţa lui, tăindu-i calea şi aţinîndu-i-o aşa de hotărîtă, încît el nu ar fi putut s-o evite decît întorcîndu-se îndărăt şi luînd-o la fugă prin altă parte, lucru la care Dominie nici nu se gîndi, considerîndu-l prea înjositor pentru un bărbat.

— Ştiam că veţi veni pe aici — îi vorbi ea, cu vocea-i aspră şi cavernoasă. Ştiu şi ce căutaţi, dar trebuie să faceţi ce vă cer.

— Lasă-mă să trec ! îi zise Dominie, oarecum înspăimîntat. La o parte ! Conjuro te, scelestissima... nequissima... spurcissima... iniquissima... atque miserrima... conjuro te' ! ! !

— Meg rămase însă pe loc, rezistînd înspăimîntătoarei salve de exorcisme pe care Sampson i-o azvîrlea în faţă din răsputeri şi strigă la el cu voce de tunet:

— Oare omul ăsta e scrîntit, de vorbeşte pe altă limbă ?

— ***Conjuro*** — continuă glasul implacabil al lui Dominie — ***abjuro, contestor atque viriliter impero tibi'*** !

— In numele lui Satan, ce tot bolboroseşti acolo în franţuzeasca aia bolmojită, de-ar face şi un cîine sănătos să bolească ! Ascultaţi-mă, ***stickit stibbler[2],*** ascultaţi ceea ce vă spun sau o să vă căiţi cîte zile o să mai aveţi vreo mînă sau vreun picior care să vă ducă ! Spuneţi-i colonelului Mannering că ştiu că mă caută. El ştie şi eu ştiu că sîngele va fi şters şi că cel pierdut va fi aflat j

— Cînd dreptul lui Bertram şi puterea lui Bertram
Se vor întîlni spre mărirea casei Ellangowan.

— s

— Iată aici o scrisoare pentru el; mă gîndeam să i-o trimit altfel. Nu ştiu să scriu, dar îi am pe ei, şi ei îmi scriu şi-mi citesc, aleargă şi călăresc pentru mine Spuneţi-i că acum se împlineşte vremea, ursitoarele şi-au tors firul şi roata se învîrteşte. Rugaţi-1 să se uite la stele, aşa cum s-a uitat înainte. Veţi ţine minte toate acestea ?

— Desigur — îi răspunse Dominie. Dar şovăi... fiindcă mă tulbură cuvintele tale, femeie, iar pielea mi se încreţeşte cînd te-aud.

— Vorbele mele nu o să vă facă nici un rău, ci numai mult bine.

— La o parte ! Nu vreau nici un bine obţinut prin mijloace necurate ! strigă bravul Dominie.

— Smintit ce eşti ! strigă Meg, păşind înainte, cu fruntea încruntată de indignare, ceea ce făcea ca ochii ei de smoală să arunce flăcări de sub sprîncenele împreunate. Smintitule ! Dacă ţi-aş fi vrut răul, nu puteam să te-arunc jos de pe acel colţ de stîncă ? Şi cine ar fi ştiut cum ai fost omorît ? S-a ştiut mai mult despre Frank Kennedy ? Mă asculţi, sperietoare ?

— In numele a tot ce este sfînt — zise atunci Dominie, dîndu-se încet un pas îndărăt şi îndreptînd spre pieptul vrăjitoarei, ca o suliţă, bastonul lui larg de promenadă cu măciulie de plumb — în numele a tot ce e sfînt, piei din ochii mei ! Să nu m-atingi ! Cu mine nu-ţi merge, femeie ! Dă-te la o parte dacă ţii la viaţa ta ! îţi poruncesc să taci ! Sînt mai tare ca tine... cu mine n-o scoţi la capăt

— [5] Te blestem, te tăgăduiesc, mă lepăd de tine şi îţi poruncesc cu tăne • (în limba latină în text) (n t.)

— [s] Epitet dat acelora care. după ce studiaseră teologia pentru a deveni slujitori ai bisericii scoţiene, nu se arătaseră vrednici de chemarea lor. (n. t.)

— Aici, cuvintele îi fură curmate brusc, fiindcă îndrăcită de Meg, cu o putere supranaturală (cum a povestit mai tîrziu Dominie), se năpusti asupra lui, îi străpunse apărarea, parînd şi aruncîndu-i cu violenţă într-o parte bastonul îndreptat spre ea, apoi, luîndu-1 pe sus ca pe un fulg, îl duse cît te-ai şterge la ochi şi-l aşeză pe dalele baştei sale mohorîte, „la fel de uşor (spunea Dominie), cum aş fi luat eu un atlas de Kitchen[1]"

— Staţi jos ! îi zise ea. împingîndu-I pe fostul predi-
— cator, pe jumătate sufocat, pe un scaun prăpădit. Staţi [jos ! Răsuflaţi cum trebuie ca să vă veniţi în fire, tichie neagră a bisericii ce sînteţi ! Aţi înnebunit sau sînteţi mort de foame ? >

— Mort de foame — îi răspunse Dominie, care. redobîndindu-şi glasul şi văzînd că exoreismele sale serviseră numai ca să o înfurie pe această intratabilă vrăjitoare, socoti că cea mai bună metodă de apărare e să se arate complezent şi supus, dar aceasta numai la exterior, fiindcă în sinea lui continua să repete întreaga listă a exorcismelor pe care însă nu mai îndrăznea să le rostească tare. Dar cum mintea lui Dominie nu era în nici un caz obişnuită să urmărească două şiruri de idei în acelaşi timp, el sărea uneori peste cîteva cuvinte din formulele sale oculte de blestem, cuvinte ce reapăreau. în schimb, în vorbirea-i particulară, dînd de fiece dată o turnură caraghioasă frazelor sale Acest lucru îl făcea pe sărmanul om să se sfiască şi mai mult, de teamă ca nu cumva cuvintele latineşti să o înfurie din nou pe mînioasa vrăjitoare.

— în acest răstimp, Meg se îndreptă spre un cogeamite ceaun negru ce atîrna deasupra unui foc aprins pe lespezile de piatră şi, ridicîndu-i capacul, lăsă să se împrăştie prin încăperea boltită un miros ademenitor (dacă putem să ne încredem în mirosul unui cazan de vrăjitoare), promiţînd ceva mai bun decît acea fiertură infernală pe care asemenea vase se presupune că o conţin de obicei. Era, de fapt, aroma unei gustoase fierturi înăbuşite, un fel de tocană, gătită din tot felul de orătănii iepuri, potîrnichi obişnuite şi din cele scoţiene, toate fierte într-o zeamă în care înotau bucăţi de praz, ceapă şi cartofi, şi care, judecind după dimensiunile cazanului, era pregă-

1 *Thomas Kitchen sau Kitchin,* geograf şi cartograf scoţian care a scos numeroase hărţi şj atlase geografice între 1749 şi *1787.* (n. t.)

— tită, fără îndoială, pentru cel puţin o jumătate duzină de persoane

— Aşadar, n-aţi mîncat nimic astăzi ? spuse Meg, mai îmbunată, în timp ce turnă o porţie zdravănă din acest amestec într-o strachină cafenie şi îi presără deasupra, ca să aibă gust, sare şi piper[I].

— Nimic — îi răspunse Dominie — ***scelestissima,*** vreau să spun .. femeie bună '

— Poftim aici — îi zise ea, punîndu-i farfuria dinainte — iată ceva care o să vă meargă la inimă !

— Nu mi-e foame... ***malefica***[II]**...** vreau să spun... doamnă Merrilies ! fiindcă în sinea lui îşi zisese : „Mirosul e delicios, dar să nu uităm că a fost gătită de o Ca-. nidia[III] sau o Ericthoe[IV]

— Dacă n-o să mîncaţi pe dată ca să mai prindeţi oleacă de putere, mă jur pe pîine şi sare că am să v-o torn pe gît cu linguroiul ăsta, aşa fierbinte cum e, fie c-p să vreţi,' fie că nu ! Deschide gura, păcătosule, şi înghite !

— Sampson, înfricoşat de ochii de şopirlă, de picioarele de broască, de măruntaiele de tigru şi altele, cu care ştia că vrăjitoarele îşi prepară fierturile, se hotărîse la început să nu mănînce, dar aroma ispititoare a mîncării îi topi repede îndărătnicia, care i se scurgea acum din mădulare în şuvoaie de năduşeală şi ameninţările vrăjitoarei îl deciseră să mănînce. Foamea şi frica sînt uneori buni sfătuitori

— „Saul — îi şoptea Foamea — a ospătat împreună cu vrăjitoarea lui Endor.“ „Şi — îi murmura la ureche Frica — sarea pe care a presărat-o pe pîine arată lămurit că nu e vorba de un banchet neoromantic. în care niciodată nu se foloseşte acest ingredient sacru.“ „Şi pe linsă aceasta — îi spunea Foamea, după ce el sorbise din prima lingură — carnea este gustoasă şi fragedă “

— Aşadar, vă place carnea ? îl întrebă gazda.

— Da — răspunse Dominie — şi vă aduc mulţumiri... ***sceleratissima*** !... Adică., vreau să zic., doamnă Margaret...

— Bine, mîncaţi pe săturate ; dar dacă aţi şti cum am făcut rost de ea, poate n-aţi mai mînca-o cu atîta plăcere !

I Vezi nota K a autorului *Bucătăria ţigănească* (!a sfîrşitul

II volumului)

III *Făcătoare de rele* (în limba latină în text), (n. t.)

3 Curtezană napolitană de care poetul latin *Quintus Hora-Flaccus* (65—8 î. e. n.) a fost îndrăgostit dar pe care, mai tîrziu, a repudiat-o. învinuind-o de vrăjitorie, (n.t.)

IV Vrăjitoare helenă din Thessaiia. (n. t.)

—

— Lui Sampson, care tocmai îşi ducea lingura plină la gură, să-i vină rău, nu alta ! Lingura i se lăsă moale în farfurie.

— Ne-au trebuit multe nopţi cu lună ca să stăm la pîndă pînă să adunăm toate aceste orătănii şi vinat — continuă Meg. Cei care urmează să mănînce aceste bucate se gîndesc prea puţin la legile voastre asupra vînătorii.

— „Aa, numai atît ? gîndi Sampson, punînd din nou mîna pe lingură şi manevrînd-o cu bărbăţie. Mă gîndeam la altceva, n-o să mă lipsesc de hrană pentru un biet argument ca acesta."

— Poate că acuma vreţi să şi beţi ceva ?

— Aş vrea — răspunse Sampson — ***conjuro te...*** adică... vă mulţumesc din inimă — „fiindcă — gîndea el — dacă am intrat în horă, trebuie să joc", aşa că bău, după cum se cuvenea, în sănătatea vrăjitoarei o stacană plină cu brandy. Cînd puse jos cana de piatră, după ce închinase pentru Meg, se simţi, deodată, cum va povesti el mai tîrziu, „grozav de uşurat, şi orice urmă de spaimă că
i s-ar mai putea întîmpla ceva îi pierise cu desăvîrşire".

— Vă veţi aminti acum ceea ce v-am rugat mai înainte ? îi zise Meg Merrilies. Ştiu, după cum vă uitaţi, că acum am înaintea mea alt om decît cel care a intrat.

— îmi voi aduce, doamnă Margaret — repetă Sampson, cu hotărîre... — îi voi da colonelului epistola sigilată şi-i voi spune tot ceea ce veţi mai dori

— Atunci voi fi scurtă — zise Meg. Spune-i să se uite la stele negreşit în noaptea asta şi să facă ceea ce îi cer în această scrisoare, dacă vrea :

— Cînd dreptul lui Bertram şi puterea lui Bertram
Se vor întîlni spre mărirea casei Ellangowan.

— L-am mai văzut de două ori fără ca el să mă vadă Ştiu cînd a venit pe meleagurile astea prima dată şi ştiu şi ce l-a adus din nou îndărăt! Şi-acum, sus şi la drum ! Am stat prea mult aici., să mergem !

— Sampson se sculă şi porni după sibylă. care îl conduse prin pădure cam un stert de milă. pe un drum mai scurt decît l-ar fi putut găsi singur, apoi o luară pe cel obişnuit. Meg mergînd înaintea lui cu pas întins, pînă ce ajunseră pe culmea unei movile ce domina peisajul.

— Aici — zise ea — trebuie să vă opriţi. Priviţi cum soarele care apune străbate prin norul acela ce l-a umbrit toată ziua. Şi uitaţi-vă unde cade prima rază de lu-

— mină... pe turnul cel rotund al lui Donagild... cel mai
— vechi turn al castelului Ellangowan... şi asta nu de florile mărului! Uitaţi-vă şi oum se întunecă malul mării în jurul acelui cap din golf, nici asta nu e de florile mărului. Aici, chiar pe locul ăsta am stat — zise ea, parcă înălţîndu-se oa să nu scape nimic privirii sale, în timp ce îşi întindea mîna osoasă cu palma închisă — aici am stat cînd am vorbit cu ultimul moşier de Ellangowan şi i-am prezis ce năpastă avea să se abată peste casa lui... şi cum i-am spus, aşa i s-a năruit casa... da... a fost pedepsit de soartă cu vîrf şi îndesat... Şi tot aici unde am rupt nuiaua de pace deasupra lui... aici stau din nou... şi mă rog ca cerul să-l binecuvînteze şi să-l facă să prospere pe adevăratul moştenitor de Ellangowan, care. în curînd, o să reintre întru ale sale şi o să fie cel mai bun stăpîn pe care l-a văzut Ellangowanul de trei sute de ani încoace... Poate că eu nu voi mai trăi să văd asta, dar vor fi mulţi ochi care o vor vedea chiar dacă ai mei se vor fi închis. Şi-acum, Abel Sampson, dacă ai iubit vreodată casa Ellangowan, grăbeşte-te şi du acest mesaj colonelului englez, şi aleargă fiindcă viaţa unui om depinde de iuţeala ta !

— Zicînd acestea, ea îi întoarse spatele bietului Dominie, uluit peste măsură, şi intră cu paşi mari şi grăbiţi în .umbra pădurii din care ieşiseră, acolo unde aceasta se termina la marginea islazului. Sampson se uită o clipă după ea, cuprins de o adîncă uimire, apoi dădu ascultare poruncilor ei, luînd-o la fugă spre Woodbourne, cu o iuţeală neobişnuită pentru el şi exdamînd de trei ori :

— Pro-di-gi-os ! Pro-di-gi-os ! Pro-di-gi-os !

— CAPITOLUL XLVII

— ...Aceasta nu e nebunie,
Voi repeta, de vreţi, ce-am spus odată,
Ce nebunia nicicind n-o să poată.
Aiurea doar vorbeşte ea...

— Hamlet

— în timp ce domnul Sampson traversa sala. cu o privire năucă, doamna Allan, devotata menajeră a casei Woodbourne, care, cu grija ei reverenţioasă pe care o nutrea totdeauna faţă de membrii clerului scoţian, îi pîn-

— dise întoarcerea, îi ieşi în întîmpinare, dojenindu-1 cu blîndeţe :

— De ce aţi întîrziat ? Unde aţi zăbovit atîta amar de vreme, domnule Sampson ? Niciodată n-aţi venit aşa de tîrziu ! Singur vă faceţi rău, ascultaţi-mă ce vă spun, cu posturile acestea lungi ale domniei voastre! Dacă măcar aţi fi luat cîteva picături de piperment în buzunarul hainei domniei voastre, sau dacă i-aţi fi poruncit lui Barnes să vă facă un sandviş...

— La o parte ! mormăi Dominie, a cărui minte era încă tulburată de vorbele schimbate cu Meg Merrilies, îndreptîndu-se spre sufragerie.

— Nu vă duceţi acolo, am strîns masa de mai bine de o oră şi acum colonelul îşi soarbe tacticos vinul; intraţi în camera mea şi bucătăreasa o să vă prepare numaidecît ceva bun.

— ***Exorciso te***[1]/ zise Sampson. Adică... asta înseamnă că am mîncat.

— Aţi mîncat ? Peste putinţă ! Unde şi cu cine aţi putut mînca domnia voastră, care atunci cînd ieşiţi nu vă duceţi nicăieri ?

— Cred că am mîncat cu Belzebut — îi răspunse clericul.

— Doamne, cu siguranţă că l-a fermecat cineva! se văită buna femeie, lăsîndu-1 să plece. Ori e fermecat, ori şi-a ieşit din minţi, dar, oricum ar fi, numai colonelul se pricepe cum să-l facă să-şi vină în fire. Vai de mine, vai de mine ! Auziţi, oameni buni, cum prea multă carte te face să baţi cîmpii ! Vai de el, sărăcuţul !

— Şi rostind aceste cuvinte pe un ton plin de milă, se retrase în odaia ei. între timp, obiectul compătimirii sale intră în sufragerie, unde apariţia sa provocă o mare surpriză Era plin de noroi din creştet pînă în tălpi, şi paloarea firească a chipului său era de două ori mai accentuată decît de obicei, şi de frică, şi de oboseală, precum şi din pricină că mintea îi era atît de tulburată.

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce înseamnă toate astea, domnule Sampson ? îl întrebă Mannering, observînd că şi domnişoara Lucy Bertram arăta foarte îngrijorată de starea modestului dar atît de devotatul ei prieten.

— ***Exorciso te l*** murmură Dominie.

— Ce-aţi spus, domnule ? replică uimit colonelul, nevenindu-i să-şi creadă urechilor.

[1] ***Te blestem*** (în limba latină în text), **(n. t.)**

—

— Vă cer iertare, domnule ! Dar mintea mi-este...

— ...puţin în altă parte, aşa îmi vine să cred, domnule Sampson. Vă rog să vă adunaţi gîndurile şi să binevoiţi a-mi spune şi mie ce vor să însemne toate acestea.

— Sampson intenţiona să-i răspundă, dar, dîndu-şi seama că ***formula*** sa latină de exorcisme era gata să-i vină din nou pe limbă, renunţă prudent de a mai scoate vreun cuvînt şi puse scrisoarea mototolită pe care o primise de la ţigancă în mîna lui Mannering, care rupse sigiliul şi o citi cu uimire.

— îmi pare că nu-i decît o glumă — spuse el după ce sfîrşi lectura — şi încă una foarte proastă.

— Vine de la o persoană căreia nu-i arde de glume — zise Dominie.

— Şi de la cine vine, mă rog ? întrebă Mannering, din ce în ce mai uimit.

— Dominie. care obişnuia să fie foarte delicat şi atent cînd era vorba să pomenească de anumite lucruri privitoare la domnişoara Bertram, amintindu-şi împrejurările atît de dureroase pentru ea legate de Meg Merrilies, aruncă o privire spre tinerele fete şi rămase tăcut.

— Ne vom revedea peste cîteva clipe, Julia, ca să luănj ceaiul — zise colonelul. Bag de seamă că domnul Sampson doreşte să-mi spună ceva confidenţial. După ce fetele plecară, Guy Mannering izbucni : Şi-acum că au plecat, spune-mi, domnule Sampson, pentru numele lui Dumnezeu, cine e autorul scrisorii şi ce vor să însemne toate astea ?

— S-ar putea să fie un mesaj venit din cer — răspunse Dominie — dar a venit printr-o mesageră a lui Belzebut. Vine de la acea vrăjitoare, Meg Merrilies. care ar fi trebuit arsă de vie, legată de un butoi cu smoală acum douăzeci de ani. ca o femeie pierdută, hoţoaică, vrăjitoare şi ţigancă ce este.

— Eşti sigur că a fost, într-adevăr, ea ? întrebă colonelul, cu mare interes

— Dacă sînt sigur, onorate domn ? ! Păi e clar ca lumina zilei : una ca ea nu poate fi uitată... Cred că Meg Merrilies nu-şi are pereche în lume

— Colonelul începu să se plimbe cu paşi iuţi prin sufragerie, chibzuind în sinea lui î „Să trimit s-o prindă... Mac-Morlan este prea departe, iar Sir Robert Hazlewood e un înfumurat pompos ; apoi se prea poate să nu fie găsită la locul indicat sau toana de a nu vorbi, care a apucat-o altădată, s-o apuce din nou... nu, nu vreau, chiar cu riscul de a fi socotit nebun. Mulţi ca ea încep ca nişte impos-

— tori şi sfîrşesc pretinzîndu-se a fi vizionari sau păstrează adeseori o comportare tenebroasă între aceste două extreme, aproape inconştienţi cînd se înşală pe ei înşişi sau cînd induc pe alţii în eroare... Oricum ar fi, modul meu de a acţiona va fi simplu, în orice caz, iar dacă eforturile mele se vor dovedi infructuoase, acest lucru nu se va datora faptului că am ascultat de sfaturile unei false înţelepciuni “.

— Zicîndu-şi acestea, trase de cordonul clopoţelului şi, chemîndu-l pe Barnes în odaia sa particulară, îi dădu anumite porunci, al căror rezultat va fi adus la cunoştinţa cititorului ceva mai tîrziu. Acum însă va trebui să relatăm o altă întîmplare care se numără printre peripeţiile demne de amintit ale acestei zile.

— Charles Hazlewood nu îndrăznise să facă vreo vizită la Woodbourne în timpul absenţei colonelului. Intr-adevăr, Mannering îi dăduse să înţeleagă, prin întreaga lui comportare, că o astfel de vizită i-ar fi displăcut, şi atît de mare era ascendentul pe care acest soldat încununat de biruinţe şi gentleman desăvîrşit îl avea asupra tînărului, încît el cu nici un chip nu ar fi îndrăznit să-l

— ofenseze. El văzuse, sau socotise că vede, în felul de a se purta al colonelului Guy Mannering, că acesta încuviinţează dragostea sa pentru domnişoara Bertram. Dar, pe lîngă aceasta, îşi dăduse cum nu se poate mai limpede seama ce nesăbuinţă ar fi fost să încerce să poarte

— cu Lucy o corespondenţă într-ascuns, pe care, desigur,

— nici părinţii lui nu era de presupus că ar fi admis-o, aşa că respectă bariera pusă între ei, atît din consideraţie faţă de colonel cît şi datorită faptului că Mannering era protectorul plin de zel şi generozitate al domnişoarei Bertram. „Nu — îşi zise sie însuşi — nu voi primejdui pacea de care se bucură Lucy în acest sălaş, pînă cînd nu voi fi în stare să-i ofer un cămin care să fie numai al ei.“

— Deşi luase această hotărîre de care se ţinea ferm, calul său, din obişnuinţă, nu prea voia să ţină seama de ea. Animalul îşi întorcea capul spre aleea ce ducea la Woodbourne, şi cum Charles Hazlewood trecea de două ori în fiece zi prin faţa reşedinţei tinerelor fete, chiar şi el rezista anevoie puternicei ispite de a descăleca, măcar ca să le întrebe ce mai fac şi dacă nu cumva au nevoie de Vreun serviciu din partea lui în timpul absenţei colonelului Mannering. Dar cum şi ultima dată se simţise grozav de tentat să intre, se hotărîse să nu se mai expună şi, mulţumindu-se să trimită cele mai calde urări de bine şi complimente celor de la Woodbourne, se decise să facă

—

— **o** vizită mai lungă unei familii ce locuia la oarecare depărtare, vizită pe care o făgăduise mai demult, fiind hotărît. de asemenea, să se întoarcă din vreme la Woodbourne spre a fi printre cei dintîi care să-l felicite pe colonelul Mannering pentru sosirea lui cu bine dintr-o călătorie aşa de lungă şi de primejdioasă ca cea la Edinburgh. In consecinţă, o porni la drum, în vizita hotărîtă, după ce mai întîi aranjase să fie anunţat, cel puţin cu cîteva ore înainte, de sosirea acasă a colonelului Guy Mannering. De îndată ce ştirea mult dorită îi parveni, îşi luă rămas bun de la familia cu care petrecuse tot acest răstimp şi se pregăti să plece dis-de-dimineaţă pentru a putea lua masa la Woodbourne. unde se socotea ca unul de-al casei, şi chiar se felicita în sinea lui pentru iscusinţa acestui plan (la care gîndise poate mai mult decît era necesar) şi care i se părea simplu, firesc şi propice de a-1 pune într-o lumină favorabilă.

— Soarta totuşi, de care se vaită atît de mult îndrăgostiţii, aducîndu-i tot felul de învinuiri, nu i-a fost în această împrejurare deloc favorabilă lui Charles Hazlewood. Mai întîi calul a trebuit să fie potcovit din cauza frigului care se lăsase şi îngheţase totul. Văzînd aceasta, stăpîna casei unde tînărul nostru se afla în vizită vru să-l invite în camera ei pentru a mai sta de vorbă pînă la pregătirea micului dejun ce urma să fie luat la o oră foarte tîrzie. Prietenul său, de asemenea, insista să-i arate o droaie de căţeluşi pe care căţeaua lui favorită de rasă pointer îi fătase chiar în dimineaţa aceea. Culoarea acestora stîrnise anumite îndoieli asupra paternităţii, o problemă de mare însemnătate în privinţa căreia era cerută părerea lui Charles Hazlewood, el urmînd să joace rolul unui arbitru intre amicul său şi grăjdarul acestuia ; această dispută se arătă foarte importantă, fiindcă de rezultatul ei depindea care anume căţeluşi vor fi păstraţi, şi care înecaţi în afară de aceasta, însuşi moşierul îi întîrzie şi el plecarea îndeajuns de mult, străduindu-se. printr-un discurs lung şi plin de înflorituri, să-l influenţeze pe Sir Robert Hazlewood, prin intermediul fiului său. asupra rutei pe care trebuia s-o urmeze, după părerea sa, un anumit drum cu o barieră vamală ce avea să se instituie în ţinutul acela. Şi, desigur, se poate considera ca un lucru ruşinos pentru puterea de înţelegere a tînărului îndrăgostit că, după ce i se repetase de zece ori chestiunea respectivă, el tot nu vedea diferenţa dintre avantaielp ce ar fi putut fi obţinute de pe urma rutei propuse ce urma să treacă peste Lang-hirst, Windyknowe, Goodhouse-

— park, Hailziecroft, pentru ca apoi să traverseze rîul pe lîngă balta lui Simon şi, mai departe, pe lîngă drumul spre Kippletringan, şi ale traseului propus de un topograf englez, oare ar fi vrut să-l treacă drept peste domeniul principal al familiei Hazlewood, cam la o milă sau cam aşa ceva de conac, distrugînd, prin prezenţa lui, şi pacea, şi plăcerea de a te bucura de ea (aşa cum susţinea proprietarul acestei moşii).

— Pe scurt, sfătuitorul (al cărui interes era să aibă podul cu bariera vamală de pe acest drum cît mai aproape de una din fermele sale) eşuă, în ciuda tuturor eforturilor sale, de a reţine atenţia tînărului Hazlewood, pînă în clipa cînd pomeni din întîmplare că propunerea topografului era susţinută şi de „acel individ Glossin", care are pretenţia să devină o căpetenie a ţinutului. Deodată. Hazlewood-junior ciuli urechea şi se arătă interesat, iar după ce se lămuri bine care este itinerariul ales de Glossin. îl rugă pe prietenul său să nu fie supărat şi să nu-i facă lui o vină dacă tatăl său nu va susţine altă variantă decît cea pentru care a optat Glossin. Dar toate aceste felurite preocupări îi răpiră întreaga dimineaţă. Hazlewood plecă, aşadar, călare, dar cel puţin cu trei ceasuri mai tîrziu decît îşi propusese, bombănind şi împotriva doamnelor elegante, şi a pointerilor cu căţeii lor, şi a barierelor şi drumurilor hotărîte prin acte de parlament, fiindcă toate acestea îl împiedicaseră să se prezinte aşa cum cerea eticheta, la ora cuvenită pentru a rămîne să ia masa la Woodbourne.

— Trecuse, prin urmare, de cotitura drumului pe unde ar fi putut ajunge la conac, renunţînd la proiectul cu masa bucurîndu-se numai în inima lui de fumul albastru al conacului ce se ivise în depărtare, trădîndu-i prezenţa şi ridicîndu-se în trîmbe învoalte spre ceru] palid al unei înserări hibernale, cînd i se păru că-1 vede pe Dominie îndreptîndu-se spre aceeaşi ţintă pe o potecă ce se înfunda într-o pădure. I] strigă dar zadarnic, fiindcă acest gentleman onest (cîtuşi de puţin atent la cele ce se întîmplau în jurul său) se despărţise tocmai atunci de Meg Merrilies şi era prea cufundat în propriile-i gînduri ca să-1 audă şi să răspundă la chemarea lui Hazlewood. Aşa că Sampson dispăru fără ca tînărul să-1 poată întreba nimic despre sănătatea tinerelor doamne sau despre alte lucruri, la care întrebări, cu puţin noroc, să poată obţine vreun răspuns, mai ales dacă numele domnişoarei Bertram ar fi fost pomenit. Nu mai avea deci nici un motiv să se grăbească, aşa că-i îngădui calului să

—
— urce la pas porţiunea de drum abruptă şi nisipoasă dintre cele două maluri înalte, bucată de drum care, ridicîndu-se pînă la o înălţime considerabilă, permitea călătorului, acolo unde se sfîrşea, să arunce o privire pînă hăt de-
— parte asupra ţinutului înconjurător.

— Totuşi Hazlewood nu vădea nici un entuziasm să admire această panoramă încîntătoare, cu toate că ar fi avut motive, cea mai mare parte a pămînturilor ce se vedeau fiind ale tatălui său şi deci, într-o zi, urmînd să devină chiar ale sale ; el tot îşi mai întorcea capul spre hornurile mult doritului Woodbourne, şi asta în pofida faptului că, îndepărtîndu-se cu fiece pas al calului, îi era tot mai greu să-şi aţintească ochii într-acolo. Căzuse, aşadar. într-o reverie plăcută din care însă fu trezit pe neaşteptate de un glas puternic, prea aspru ca să fie de femeie dar şi prea ascuţit ca să fie al unui bărbat :

— De ce-aţi zăbovit atîta pe drum ? Trebuie oare ca alţii să facă ceea ce aveţi singur de făcut 7

— Mirat, privi în sus ; cea care îi vorbise era o femeie
— deosebit de înaltă, cu o năframă mare înfăşurată în ju-
— rul capului, cu părul cărunt atîrnîndu-i în şuviţe rebele şi îneîlcite de sub ea, îmbrăcată într-o mantie lungă, roşie, şi ţinînd în mînă un toiag isprăvit la capăt cu un vîrf ca de suliţă ; ca să nu mai lungim mult vorba, era Meg Merrilies Hazlewood, care n-o mai văzuse niciodată pe această remarcabilă femeie, smuci de hăţuri, plin de uimire. şi se opri locului

— Cred — continuă ea — că toţi cei ce au vreun interes în privinţa familiei Ellangowan ar trebui să nu doarmă în noaptea asta ; trei bărbaţi vă caută, şi vreţi să mergeţi acasă să vă culcaţi în patul vostru ? Credeţi că. dacă băiatul păţeşte ceva, surorii lui îi va fi bine ? Nici vorbă ! Nici vorbă '

— Nu vă-nţeleg temeie bună — răspunse Hazlewood — dar dacă îmi vorbiţi de domnişoara... vreau să zic despre cineva din fosta familie de Ellangowan spuneţi-mi dacă pot să fac ceva pentru dînsa

— De ce vorbiţi de fosta familie Ellangowan ? îi replică ea pe un ton răstit. De ce vorbiţi de ***fosta*** familie Ellangowan ? A fost dintotdeauna şi va fi totdeauna o familie Ellangowan ! Nu poartă ei numele viteaz.al Bertramilor cei cutezători ? [1]

— Tot nu vă-nţeleg. femeie bună — rosti şi mai mirat Hazlewood

— Nu sînt de loc o femeie bună., toţi din ţinutul ăsta mă ştiu că sînt destul de rea şi, poate, şi lor. şi mie

I Deal înalt (Criffel) în estul comitatului Kircudbrightshire din Scoţia, (n. t.)

— ne pare destul de rău că nu slnt mai bună. Dar pot să fac ceea ce femeile bune nu pot şi nici n-ar îndrăzni să facă chiar dac-ar putea. Pot să fac lucruri care ar în- gheţa sîngele în vinele acelora ce sînt născute în puf şi nu ştiu altceva decît să le sucească bărbaţilor capul şi să-i facă să joace cum vor ele. Ascultă-mă ! Garda a fost îndepărtată de la vama şi temniţa Portanferry, din porunca tatălui vostru, fiindcă el socoteşte că în noap- tea asta contrabandiştii i-ar putea ataea conacul... dar nu-i trece nimănui prin minte să se atingă de casa lui, a moştenit sînge bun şi nobil... despre el însuşi însă am puţine de spus, dar nimeni nu doreşte să-i facă vreun rău. Trimiteţi călăraşii îndărăt la posturile lor, iute şi fără zăbavă... aveţi griiă să ajungă acolo la noapte şi să stea de veghe... puştile vor arunca foc şi spadele vor luci sub lumina lunii.

— Doamne Dumnezeule, ce înseamnă toate astea ?! exclamă tînărul Hazlewood. Cuvintele şi felul cum vă purtaţi mă îndreptăţesc să cred că aţi înnebunit şi to- tuşi e o stranie înlănţuire în tot ce spuneţi.

— Nu sînt nebună ! îi răspunse cu aprindere ţigan- ca. Am fost întemniţată ca nebună, biciuită ca nebună şi alungată de aici ca nebună, dar nebună mî sînt As- cultaţi-mă. Charles Hazlewood din Hazlewood : îi pur- taţi pică celui care v-a rănit ?

— Nu, femeie, să mă ferească Dumnezeu de aşa ceva ! Braţul mi s-a vindecat pe deplin şi am spus în- totdeauna că puşca s-a descărcat din greşeală. Aş fi fe- ricit dacă eu însumi aş putea să i-o spun tînărului.

— Atunci, aduceţi la îndeplinire ceea ce vă rog — îi răspunse Meg Merrilies — şi-i veţi face un bine cu mult mai mare decît răul pe care vi l-a făcut el vreodată, fiindcă, dacă îl veţi lăsa pe mîna celor ce-i vor răul. mai înainte de revărsatul zorilor el va fi un leş însîngerat sau un om zvîrlit pe meleaguri străine... dar există ci- neva care veghează deasupra tuturor. Faceţi cum vă spun, trimiteţi soldaţii înapoi la Portanferry. Fiindcă primej- dia pentru casa Hazlewood nu-i mai mare decît pentru colina Cruffel-fell'.

— Şi dispăru iuţind pasul, aşa cum îi era obiceiul.

— Se pare că înfăţişarea acestei femei, precum şi ames- tecul de frenezie şi înflăcărare din cuvintele pe care le rostea numai rareori întîrziau să producă cea mai pu-

—

— temică impresie asupra celor cărora ea li se adresa. Vorbele ei, deşi ciudate, erau prea simple şi inteligibile pentru ca nebunia să fie adevărată, şi totuşi prea vehemente şi extravagante pentru exprimarea unei minţi sobre. Părea că vorbeşte, stăpînită de o imaginaţie mai degrabă aprinsă decît deranjată, şi era uimitor ce impresie puternică făcea ea în atare împrejurări asupra minţii auditorilor săi. Aceasta explică, de altminteri, şi atenţia cu care erau ascultate şi îndeplinite bizarele şi misterioasele ei porunci. Cel puţin, este neîndoielnic că tînărul Hazlewood a fost grozav de impresionat, şi de felul cum îi apăruse în cale, ieşind oa din pămînt, cît şi de glasul ei imperativ. Iată de ce se avîntă într-un galop furtunos spre Hazlewood. Cu puţin înainte de a ajunge acasă se întunecase şi, sosind la conac, constată că tot ce-i spusese sibyla este adevărat.

— Treizeci de cai ai dragonilor fuseseră adăpostiţi sub un şopron lîngă acareturile casei, cu frîurile legate laolaltă. Trei sau patru soldaţi făceau de gardă în timp ce ceilalţi tropăiau încoace şi încolo, plimbîndu-se prin faţa conacului, cu cizmele lor grele şi cu spadele lungi şi late la şold. Hazlewood întrebă pe un ofiţer care nu făcea nimic de unde veneau.

— De la Portanferry — sună răspunsul.

— Aţi lăsat ceva oameni de gardă şi-acolo ? întrebă curios tînărul.

— Nu, fiindcă oamenii au fost chemaţi toţi şi degrabă din ordinul lui Sir Robert Hazlewood pentru a apăra conacul, ameninţat de un atac din partea contrabandiştilor.

— Auzind acestea, Charles Hazlewood plecă imediat să-l caute pe tatăl său şi, după ce îl salută cu respectul cuvenit din partea unui fiu care se întoarce acasă după o absenţă de cîteva zile, îl întrebă ce-l determinase să considere a fi necesară aducerea unei escorte militare atît de puternice la conac. Sir Robert răspunse feciorului său, asigurîndu-l că primise veşti şi informaţii prin care i se aducea la cunoştinţă şi i se arăta lămurit (iar el avea cele mai adînci motive să creadă, să pună temei şi să fie convins) că un atac banditesc va fi încercat şi săvîrşit chiar în noaptea aceea împotriva nobilului conac Hazlewood de o ceată de ţigani, contrabandişti şi alţi nelegiuiţi.

— Şi ce anume, scumpul meu domn — îl întrebă fiul său — vă face să credeţi că furia unor oameni ca -

— aceştia se va abate mai degrabă asupra noastră decît asupra altora din comitat ?

— îmi place să cred, să presupun si să fiu de părere, domnule — îi replică Sir Robert — că, avînd în vedere înţelepciunea şi experienţa ta, nu-ţi va fi greu să înţelegi la vremea şi la ceasul acesta, că răzbunarea unor astfel de indivizi nu poate fi îndreptată sau direcţională decît împotriva celor mai distinşi şi importanţi nobili (ţinînd seama de rang, naştere, calităţi şi avere), adică tocmai împotriva acelora care i-au împiedicat, au avut de-a face cu ei şi le-au zădărnicit acţiunile şi faptele lor criminale, ilegale şi cu totul potrivnice legii.

— Tînărul Hazlewood, care cunoştea slăbiciunea tatălui său, îi răspunse că nu era surprins de faptul că Sir Robert aflase de undeva planurile bandiţilor, ci doar îşi punea întrebarea dacă ticăloşii aceia s-ar fi gîndit serios să atace un conac unde erau atît de mulţi servitori şi unde, la un singur strigăt de ajutor, ar fi sărit toţi vecinii ; mai adăugă că era foarte îngrijorat ca reputaţia familiei sale să nu sufere într-o oarecare măsură datorită faptului că luase soldaţii de la postul lor de apărare a vămii pentru a-1 proteja pe el, ca şi cum el nu ar fi destul de puternic să se apere oricînd şi împotriva oricărui vrăjmaş. Tînărul mai făcu o aluzie şi la faptul că, în cazul cînd se va dovedi că precauţiunile luate nu au fost necesare, lumea va face mult haz pe socoteala lor.

— Sir Robert Hazlewood se simţi destul de îngrijorat la auzul acestor observaţii, fiindcă, asemenea multor oameni cam proşti, ura din tot sufletul şi se temea, ca de foc, de a părea ridicol. Aşa că începu să se frămînte şi să privească în jur, încurcat, deşi tot plin de sine, vrînd să lase impresia că dispreţuieşte opinia celorlalţi oameni, de care în realitate era înfricoşat.

— Am crezut — căută el să se dezvinovăţească — că injuria adusă casei mele prin atacul dat asupra persoanei tale, ca viitor moştenitor şi reprezentant al familiei Hazlewood, cînd eu nu voi mai fi... am crezut şi am considerat, repet, că numai acest lucru era de ajuns ca să justifice. în ochii celei mai mari părţi a oamenilor cei mai nobili şi respectabili, măsurile prudente şi înţelepte luate de mine în scopul de a preveni şi împiedica o repetare a ultrajului.

— Poate că aşa este. domnule — replică Charles — dar trebuie ***sâ*** vă amintesc, ceea ce v-am spus adeseori,

— şi anume că sînt încredinţat că arma s-a descărcat întâmplător.

— Nu a fost întîmplător, domnule — ripostă mînios tatăl său — dar văd că vrei să fii mai înţelept decît cei mai vîrstnici ca tine.

— Vă înşelaţi, domnule — îi răspunse Charles — dar în ceea ce mă priveşte-..

— Domnule — îl întrerupse tăios tatăl — acest lucru nu te priveşte decît într-un fel foarte secundar... adică... acest lucru nu te priveşte pe tine, care eşti un tînăr cam zăbăuc ce-şi face o plăcere din a-şi contrazice tatăl; acest lucru priveşte ţara, domnule, şi comitatul, domnule, şi oamenii, domnule, şi regatul Scoţiei, domnule, în măsura în care interesele familiei Hazlewood, domnule, sînt ofensate şi ultragiate, şi primejduite, domnule, deşi prin şi din cauza purtării dumitale domnule. De altfel, vinovatul se află într-un loc sigur şi domnul Glossin socoteşte...

— Domnul Glossin, spuneţi ?

— Da, domnule ! Domnul Glossin, gentlemanul care a cumpărat Ellangowanul... cred că ştii la cine mă refer, nu-i aşa ?

— Negreşit, domnule — sună răspunsul tînărului —

— dar nu m-aş fi aşteptat să aud că îmi pomeniţi de o astfel de autoritate. Cum, despre individul acesta îmi vorbiţi ? Despre individul pe care toată lumea îl ştie cît este de netrebnic, meschin. înşelător,şi pe care eu însumi îl bănuiesc că este şi mai rău decît se zice ? Şi

— domnia voastră, scumpul meu domn.îi acordaţi şi titlul nobil de gentleman acestui individ odios ?

— Trebuie să mă-nţelegi, Charles — continuă mai îmbunat Sir Robert Hazlewood — nu m-am referit 1* cuvîntul „gentleman“ în sensul lui exact, deoarece fită îndoială, adevăratul înţeles al cuvîntului gentleman este, în mod legitim, mai restrîns ; l-am folosit den într-un sens relativ, ca desemnînd situaţia la care s-a elevat şi ridicat singur... l-am folosit deci. ca să du mai precis, ca desemnînd o persoană cumsecade, vvută şi demnă de stimă.

— Permiteţi-mi să vă mai întreb domnule — continuă Charles — dacă din ordinul acestui om a fost retrasă garda de la Portanferry ?

— Domnule — îi replică ţanţoş baronetul — trebuie să vă încunoştiinţez că domnul Glossin n-ar în-

— drăzni să poruncească şi nici măcar să-şi exprime o părere, în afară de cazul cînd îi este cerută, într-o pro-

— blemă aşa de importantă în care oasa Hazlewood şi casa de Hazlewood... adică vreau să înţeleg prin prima sintagmă conacul, clădirea familiei, şi prin cealaltă, în mod tipic, metaforic şi parabolic, însăşi familia mea... vreau să zic şi repet, într-o problemă în care casa Hazlewood şi casa de Hazlewood ar fi direct implicată.

— Pot deduce totuşi, domnule — întrebă fiul — că Glossin a aprobat această propunere ?

— Domnule — îi răspunse tatăl — am socotit că este şi cuminte, şi drept, şi propriu să-l consult şi pe el, ca pe magistratul cel mai apropiat, de îndată ce zvonurile despre ultrajul care mi se pregăteşte mi-au ajuns la urechi, şi deşi el a declinat, din deferenţă şi respect pentru situaţiile noastre atît de diferite, să semneze ordinul (fiindcă semnătura mea era mai mult decît suficientă), totuşi a aprobat întru totul acest aranjament.

— In acest moment se auzi ropotul copitelor unui cal în galop care se apropia cu repeziciune, gonind pe alee. Peste cîteva clipe, uşa se deschise şi domnul Mac-Morlan apăru în persoană :

— Vă cer iertare, Sir Robert, că vă deranjez fără a mă fi anunţat, dar...

— Permiteţi-mi numai să observ, domnule Mac-Morlan — îl întrerupse Sir Robert, în locul unei graţioase urări de bun venit — că aceasta nu înseamnă deranj, domnule ; fiindcă, în calitatea domniei voastre de ajutor de şerif, avînd datoria de a veghea la pacea acestui comitat (şi, fără îndoială, simţindu-vă domnia voastră şi mai mult îndatorat, întrucît este vorba de protejarea conacului Hazlewood), aveţi un drept admis, şi recunoscut, şi de netăgăduit, domnule, să intraţi în casa primului gentleman din Scoţia, fără a fi invitat... presupunînd întotdeauna că sînteţi chemat acolo de împlinirea datoriei slujbei domniei voastre.

— Intr-adevăr, numai datoria slujbei mele m-a făcut să vă deranjez — răspunse Mac-Morlan, care aştepta cu nerăbdare prilejul să vorbească şi el.

— Nici un deranj ! replică din nou baronetul, fluturîndu-şi graţios mîna.

— Permiteţi-mi să vă spun, Sir Robert — începu ajutorul de şerif — că nu am venit în scopul de a rămîne aid, d de a rechema soldaţii îndărăt la Portanferry, şi să vă încredinţez că pentru siguranţa casei domniei voastre voi răspunde eu.

—

— Vreţi sâ retrage ţi garda de la nobila casă Hazlewood ?! exclamă proprietarul, în aceeaşi măsură surprins şi nemulţumit. Şi mai spuneţi că ***domnia voastră*** va răspunde de asta ? Şi, mă rog, domnule, cine sînteţi domnia voastră ca să vă pot accepta apărarea, cauţiunea sau cuvîntul, în mod oficial sau personal, spre deplina siguranţă a casei Hazlewood ? Cred. domnule, şi, socot, domnule, şi sînt de părere, domnule, că. dacă vreunul dintre aceste portrete ale străbunilor mei va fi deranjat, distrus sau vătămat, mi-ar veni foarte greu să trec cu vederea pierderea suferită, cu tot temeiul garanţiei pe care, acum, aşa de îndatoritor, ***domnia voastră*** mi-o oferiţi.

— In acest caz, şi mie mi-ar părea foarte rău, Sir Robert — răspunse cinstitul Mac-Morlan — dar socot că pot să nădăjduiesc că voi scăpa de a mă simţi vinovat de provocarea unei pierderi atît de ireparabile, fiindcă pot să vă încredinţez că nu va fi dat nici un atac asupra conacului Hazlewood şi că am primit informaţii sigure care mă fac să bănuiesc că acest zvon a fost lansat numai pentru a determina luarea soldaţilor de la Portanferry. Şi, avînd această credinţă şi convingere fermă, trebuie să-mi exercit autoritatea mea de şerif, de magistrat şi de şef al poliţiei, ordonînd ca toţi soldaţii, sau măcar cea mai mare parte a lor să se înapoieze la post. Regret din inimă că. datorită faptului că am lipsit întâmplător de acasă, s-a întîrziat şi aşa destul de mult şi s-ar putea sâ ajungem la Portanferry cînd va fi prea tîrziu.

— Deoarece Mac-Morlan îi era magistrat superior lui şi îşi exprimase aşa de peremptoriu hotărîrea de a lua o astfel de măsură, baronetul, deşi se simţea foarte ofensat. se mărgini să spună :

— Foarte bine, domnule, foarte bine. Faceţi foarte bine, domnule, luaţi-i pe toţi cu domnia voastră... nici prin gînd nu-mi trece să doresc ca vreunul să rămînă aici Noi, domnule, putem să ne apărăm şi singuri, domnule. Dar veţi avea bunătatea de a observa, domnule, că acţionaţi pe riscul domniei voastre, domnule, şi vă oericlitaţi situaţia domniei voastre, domnule, avînd şi răspunderea, domnule, dacă se va întîmpla ceva sau dacă. din nefericire, casa Hazlewood va avea ceva de suferit, domnule, sau locuitorii ei, domnule, sau tablourile ei, domnule, sau mobila ei. domnule.

— Acţionez conform legii, aşa cum mă îndeamnă datoria, ţinînd seama de informaţiile primite, Sir Ro-

— bert — zise Mac-Morlan — şi vă rog mult să mă credeţi că aşa este şi să mă iertaţi, în consecinţă. Vă implor să observaţi că nu e vreme de formule ceremonioase, şi aşa, este foarte tîrziu !

— Dar Sir Robert, fără a mai socoti demn de el să-i asculte scuzele, purcese imediat, cu mare paradă, la înarmarea şi instalarea servitorilor la posturi. Charles Hazlewood ardea de dorinţa să-i însoţească pe soldaţi, care se pregăteau să plece spre Portanferry, adunîndu-se şi încălecînd sub comanda şi conducerea domnului Mac-Morlan, magistratul civil. Dar se gîndi că l-ar fi supărat şi jignit pe tată] său, părăsindu-1 într-un moment cînd bătrînul se socotea, pe sine şi casa lui, în pericol. Tînărul Hazlewood se mărgini, aşadar, să privească de la fereastră, încereînd să-şi înăbuşe regretul şi nemulţumirea, pînă cînd auzi pe ofiţerul detaşamentului dînd ordinul

— La stînga, încolonarea, m-a-rş! Rîndul din faţă, pe drumul din dreapta, înainte, tr-a-p I

— Şi întregul detaşament de soldaţi se puse în mişcare, caii mergînd în trap rapid şi uniform, pînă cînd ultimii dintre ei dispărură printre copaci, iar zgomotul cadenţat al copitelor se stinse iute în depărtare.

— CAPITOLUL XLVIII

— **Cu** cuţite şi baroase,
Gratiile-am slărtmat,
Pină-n temniţă ajuns-am
Şi pe Willie l-am scăpat.

— Veche baladă
de la fruntariile Scoţiei[1]

— Să ne reîntoarcem acum la Portanferry, la Bertram şi la cinstitul şi inimosul său amic Dinmont ţ>e care

I Această baladă purtind titlul eroului *Kînmont Willie* a fost publicată chiai de Sir Walter Scott în unul din cele trei volume ale culegerii *Minstrelsy of tlie Scottish Border* (Cîntece de la fruntariile Scoţiei. 1802—1803) Este vorba de un fel de haiduc-contrabandist (moss-trooper) *William Armstrong* alias *Willie Kinmont* (din castelul cu acelaşi nume de ia Canoby, Dumfriesshire) care, după o primă evadare în 1587, este prins, dar scăpat de oamenii lui, în 1596, din temniţa din Carlisle. (n. t.)

— l-am părăsit oa pe cei mai nevinovaţi deţinuţi ai unui loc clădit pentru vinovaţi. Fermierul adormise şi somnul său era cît se poate de adînc.

— Dar Bertram, după ce dormise şi el profund, La început, se trezise, somnul pierindu-i cu mult înainte de miezul nopţii; încercase să adoarmă iar, dar binecuvîntata uitare nu-1 mai cuprinse. Pe lîngă starea de nelinişte şi tulburare a sufletului său, trupul îi era hărţuit de o febră uşoară şi simţea că parcă se înăbuşe. Acest fapt se datora, în primul rînd, claustrării şi aerului stătut din mica celulă unde dormeau. După ce îndură o bucată de vreme aceste senzaţii dureroase şi sufocante, pricinuite de lipsa de aer, se sculă vrînd să deschidă fereastra şi să primenească astfel aerul. Dar, vai ! Prima încercare, nereuşită, desigur, îi aminti dureros că se află în temniţă şi că această clădire fusese zidită pentru pedeapsă, şi nu pentru confort: iată de ce mijloacele de a-ţi procura aer curat nu fuseseră lăsate în mîna nefericiţilor întemniţaţi.

— Dezamăgit de această zadarnică tentativă, rămase în picioare un răstimp lîngă fereastra zăbrelită. Micul Wasp, deşi istovit de oboseala călătoriei din ajun, se trezise şi el, furişîndu-se de sub patul unde aţipise, se dusese lîngă stăpînul său, frecîndu-şi blana miţoasă de picioarele lui şi exprimîndu-şi printr-un fel de mîrîit înfundat bucuria de a fi din nou alături de el. Bertram mai rămase un răstimp lîngă credinciosul său animal, uitîndu-se printre zăbrele la marea nesfîrşită şi aşteptînd oa febra şi tulburarea ce-1 stăpîneau să se domolească şi să se preschimbe într-o dorinţă vie pentru linişte şi somn.

— Fluxul se afla aproape de punctul său culminant şi talazurile se năpusteau cu un vuiet surd pînă aproape de temeliile temniţei. Cînd şi cînd, cîte un val uriaş ajungea chiar pînă la bariera de piatră ce apăra fundaţia închisorii, aruncîndu-se asupra ei cu un zgomot şi o putere mult mai mare decît acelea cu oare se prăvăleau asupra plajei pentru a se sparge de nisip. In depărtare, sub lumina neclară a unei luni înceţoşate şi adeseori acoperite de nori, oceanul îşi rostogolea puzderia sa ameţitoare de valuri, ce se loveau, se sfărîmau şi se amestecau unele cu altele într-un tumult năucitor.

— „Ce spectacol sumbru şi sălbatic ! îşi zise Bertram. La fel ca întîmplările fatale şi întortocheate pe care soarta ttii le-a hărăzit din leagăn în trecerea mea prin această lume. O, cînd va curma ea această nesiguranţă în oare mă

—

— zbat şi cît de aproape e oare clipa cînd destinul îmi va îngădui să-mi caut o căsuţă liniştită unde să pot cultiva în tihnă, fără temeri şi nelinişti, acele arte paşnice de la care grijile mele m-au îndepărtat pînă acuma de-atîtea ori cu forţa ? Se spune că urechile tainice ale imaginaţiei pot desluşi vocile nimfelor şi tritonilor printre mugetele clocotitoare ale oceanului ; o, de-aş putea şi eu să le aud ! Şi-atunci, poate vreo sirenă sau chiar Proteus[1] s-ar ridica din aste talazuri, să vină să mă scoată din acest bizar labirint în oare vitrega mea soartă m-a rătăcit ca să nu pot ieşi !“

— O, fericit prieten credincios! exclamă el, uitîndu-se la patul în care Dinmont îşi odihnea uriaşul său trup. Grijile tale se mărginesc numai la strimtul cerc al unor îndeletniciri sănătoase şi propăşitoare ! Iar tu poţi să te debarasezi de ele după eum ţi-e voia, ea să te bucuri de dulcea odihnă a trupului şi a sufletului, pregătită ţie de munca folositoare de fiece zi !

— In acea clipă, şirul gîndurilor lui fu brusc curmat de micul Wasp, care, încercînd să sară sus spre fereastră. începuse să latre şi să mîrîie cu furie. Sunetele ajunseră şi la urechea lui Dinmont, dar fără a risipi dulcea iluzie a somnului care-1 purtase din această celulă mizerabilă în aerul proaspăt al înverzitelor sale coline natale.

— înainte, Yarrow băiete!... Mai departe, mai departe... — murmura el printre dinţi, visînd, fără doar şi poate, că vorbeşte cu dulăul său ciobănesc pe care îl trimitea astfel, în limbajul său păstoresc, să alunge oile străine ce intraseră pe păşunea lui.

— Terrierul continua să latre şi lătratului său dinăuntru îi răspunse lătratul furios al dulăului din curte, care vreme îndelungată rămăsese tăcut, afară doar de cazul cînd saluta ivirea bruscă a lunii din nori, mîrîind scurt şi înfundat. Acum însă el lătra furios şi fără încetare şi părea întărîtat de eu totul altceva decît Wasp, care dăduse primul alarma şi pe care, cu multă greutate, stăpînul său reuşise să-1 mai liniştească, deşi animalul mîrîia înăbuşit şi înfuriat.

— In cele din urmă, Bertram, care se dezmeticise de-a binelea, crezu că vede o barcă pe mare şi că aude, destul de lămurit, sunet de vîsle şi glasuri omeneşti. „Desigur — se gîndi el — sînt niscaiva pescari întîrziaţi sau. poate,

I Fiul lui Poseidon şi al zeiţiei Tethys, *Proteus* era păzitorul turmelor de foci aparţinînd tatălui său. Avea darul de a citi viitorul, dar trebuia constrîns să o facă, lucru dificil deoarece avea şi darul metamorfozării, (n. t.)

— cutezătorii contrabandişti din insula Man.“ I se părea totuşi că dădeau dovadă de o mare nesăbuinţă, apropiindu-se aşa de mult de clădirea vamei, unde, negreşit, se aflau postate santinele. Era o barcă mare, asemenea unui barcaz, şi ticsită de bărbaţi; dar poate că aparţinea chiar serviciului vămii. Această părere a lud Bertram părea confirmată de faptul că ambarcaţiunea acostă la un mic chei care înainta în mare în spatele vămii. Acolo, toţi cel ce alcătuiau echipajul, douăzeci la număr, săriră pe ţărm unul după altul, furişîndu-se pe o ulicioară ce despărţea vama de închisoare şi dispărînd din ochii lui; doar doi indivizi rămaseră să aibă grijă de baroaz.

— Plescăitul lopeţilor şi apoi sunetul înăbuşit al vocilor fuseseră pricina mîniei vigilentei santinele din curte, oare acum îşi ridicase glasul gros într-un lătrat aşa de puternic şi neîntrerupt, încît trezi pe bruta oare-i era stăpîn, un om la fel de rău ca şi dulăul său. Strigătul lui se auzi de la o fereastră •

— Taci, Tearum, taci ! Ce s-a întîmplat ? Ai înnebunit ? ! Taci odată, dulău blestemat, taci, îţi spun !

— Dar cuvintele sale nu avură nici un efect asupra lătratului lui Tearum, lătrat ce-1 împiedică astfel pe stăpîn să audă zgomotele alarmante care-1 treziseră pe ferocele său paznic. Dar consoarta acestui cerber biped avea auzul mai ascuţit decît al soţului ei. Aşa că veni şi ea la fereastră şi-i zise :

— Lua-te-ar naiba ! Du-te jos şi dezleagă repede cîinele ! Nişte indivizi încearcă să spargă poarta vămii şi prostănacul ăla bătrîn de Hazlewood tocmai acum a luat garda de acolo ! Da’ văd că ţi s-a făcut inima cît un purice !

— Şi zicînd aceste cuvinte, vajnica amazoană ieşi valvîrtej ca să facă singură ceea ce propusese, în timp ce tovarăşul ei de viaţă, temîndu-se mai mult de izbucnirea unei răzmeriţe înlăuntrul temniţei decît de un atac dinafară. se duse din celulă în celulă ca să se asigure că întemniţaţii erau bine zăvoriţi.

— Aceste ultime sunete, despre care am vorbit cititorului, se produceau în faţa temniţei şi, prin urmare, erau auzite destul de nedesluşit de Bertram, a cărui celulă, după cum am menţionat, se afla în spatele închisorii şi dădea spre mare. El auzise totuşi zarvă şi gălăgie în interiorul temniţei, zgomote care nu se potriveau cu tăcerea^ mohorîtă a unui penitenciar în miez de noapte şi, .cînd legătura între aceste zgomote şi sosirea barcazului marmat la un ceas mai tîrziu, nu putu trage altă con-

— cluzie decît că se petrecea ceva nefiresc. încredinţat de aceasta, se hotărî să-l trezească pe Dinmont, scuturîndu-1 de umăr :

— Ee... au... co... Ailie, muiere, nu-i încă timpul să mă scol — mormăi nemulţumit adormitul om al munţilor. Dar cum căpitanul îl zgîlţîi şi mai vîrtos, el se trezi, în fine, ciuli urechile şi întrebă : Pentru numele lui Dumnezeu, ce s-a întîmplat ?

— Nu ştiu nici eu — îi replică Bertram — dar fie că a luat foc închisoarea, fie că altceva extraordinar se întîmplă. Nu simţi miros de fum ? N-auzi zgomot de uşi trîntite înăuntrul temniţei şi murmure, glasuri aspre şi strigăte îndepărtate care parcă vin de afară ? Pe cuvîntul meu, cred că se întîmplă ceva foarte neobişnuit... Scoală-te, pentru numele lui Dumnezeu, şi să fim pregătiţi pentru orice !

— Auzind de primejdie, Dinmont sări imediat în picioare, la fel de brav şi de cutezător ca oricare dintre străbunii săi cînd focul, care vestea primejdia, se aprindea pe crestele munţilor.

— Pe legea mea, căpitane, ciudat loc mai e şi ăsta ! Ziua nu te lasă să ieşi, iar noaptea nu te lasă să dormi ! Drace, dac-aş rămîne aici doar două săptămîni, aş muri de inimă rea ! Ah, sfinte Dumnezeule, ce mai tărăboi ! Pe legea mea, mi-ar plăcea niţică lumină. Wasp, Wasp, ia mai taci, scumpule, taci odată, băiat frumos, lasă-mă s-aud ce se petrece. Lua-te-ar naiba, vrei să taci sau nu ?

— Scormoniră prin cenuşă în căutarea unui tăciune nestins ca să-şi aprindă luminarea, dar zadarnic ; zgomotul se auzeau fără încetare. Dinmont, la rîndul său, se duse la fereastră şi strigă :

— Doamne, ce-mi văd ochii, căpitane ? ! Vino aici ! Pe legea mea, au spart şi jefuiesc vama !

— Bertram se grăbi spre fereastră şi văzu lămurit o mulţime pestriţă de contrabandişti şi tîlhari de toate soiurile. Unii purtau torţe aprinse, alţii duceau baloturi şi butoiaşe în josul ulicioarei spre cheiul unde se afla ancorat barcazul, căruia i se mai alăturaseră acum şi alte cîteva ambarcaţiuni. Ei încărcau prada capturată pe bordul acestora şi vreo două şi porniseră în larg cu mărfurile jefuite.

— Aşa se explică totul — îi zise Bertram — dar mă tem că s-a întîmplat ceva şi mai rău. Nu simţi un miros puternic de fum. sau poate mi se pare mie ?

— Să ţi se pară ? îi răspunse Dinmont. Da’ de unde, căpitane, miroase a fum ca într-o afumătorie sau un cup-

— tor **de var. Pe legea mea, dacă au dat foc vamei, focul se va** întinde **şi aici şi vom arde cu toţii ca un butoi cu** smoală **! Şi-ar fi** îngrozitor **să ardem de pomană de vii, ca** unii **care se** îndeletnicesc **cu** vrăjile ! Mac-Guffog ! Ascultă, omule ! urlă din rărunchi fermierul. Dacă vreodată ai avut o fărâmă de omenie în tine, vino şi deschide ! Dă-ne drumul, omule ! Dă-ne drumul !

— Flăcările începuseră să se înalţe tot mai sus şi nori groşi de fum se învălătuceau prin faţa ferestrei în spatele căreia stăteau Bertram şi Dinmont. Uneori, după cum bătea vîntul, linţoliul cenuşiu de fum ascundea totul vederii lor, altădată o pală roşiatică lumina şi uscatul, şi marea, aruncîndu-şi din plin lucirea ei peste chipurile crunte şi aprige ale acelor oameni sălbăticiţi de criminala lor îndeletnicire, care se grăbeau să încarce bărcile. In cele din urmă, focul se dovedi pe deplin biruitor, zvîrlind mănunchiuri de flăcări la fiece fereastră a vamei incendiate, în vreme ce bucăţi mari de materiale aprinse erau purtate de vînt spre închisoarea învecinată ; un baldachin uriaş de fum, rostogolindu-se, se întindea peste toată zona înconjurătoare. Strigătele unei gloate furioase răsunau pînă hăt departe, fiindcă contrabandiştilor, în triumful lor, li se alăturase toată drojdia mahalalelor acelui tîrguşor şi toţi vagabonzii din împrejurimi, gloată care se trezise şi se afla în mare fierbere în ciuda orei foarte înaintate : unii pentru că erau direct interesaţi de negoţul de contrabandă. iar cei mai mulţi dintr-o aplecare firească spre rău şi dezordine, atît de firească celor certaţi cu legea.

— Bertram începuse să se neliniştească de-a binelea de soarta lor Nu se mai auzea nici o mişcare înăuntrul temniţei ; se părea că temnicerul dăduse bir cu fugiţii. lăsînd închisoarea şi pe nenorociţii ei deţinuţi în seama focului care înainta spre ei. între timp răsună zarva unui nou atac : era luată cu asalt poarta principală a casei de corecţie, care, fiind lovită cu răngi şi baroase puternice, a fost imediat forţată Temnicerul, tot atît de laş pe cît îi plăcea să se laude că e brav, şi chiar consoarta lui, cu mult mai.aprigă decît el, fugiseră, iar servitorii predaseră de îndată asaltatorilor cheile. Prizonierii eliberaţi sărbătoreau salvarea lor, scoţînd cele mai sălbatice strigăte de bucurie, pentru ca apoi să se amestece cu ceilalţi. îngroŞind rîndurile gloatei ce-i pusese în libertate.

— In mijlocul tevaturii iscate, cîţiva dintre capii contrabandiştilor se grăbiră spre celula lui Bertram, cu torţe aprinse şi înarmaţi cu junghere şi pistoale.

—

— Drace ! exclamă şeful lor. Iată-ne omul ! Şi dod găligani se şi năpustiră spre Bertram, înhăţîndu-1, dar unul dintre ei îi şopti la ureche : Nu opune nici o rezistenţă pînă n-ajungi în uliţă... — iar apoi acelaşi individ găsi prilejul să-i murmure şi lui Dinmont : Urmează-ţi prietenul şi ajută-1 cînd vezi c-a sosit momentul potrivit.

— Constrîns de împrejurări, Dinmont îl ascultă şi-l urmă de aproape pe căpitan. Doi contrabandişti îl împinseră pe Bertram de-a lungul coridorului, apoi jos pe scări, prin curtea iluminată de vîlvătaia focului, către uliţa îngustă unde dădea poarta şi unde, datorită vînzolelii de nedescris, membrii bandei mergeau, în mod firesc, la oarecare distanţă unii de ceilalţi. Un ropot iute, ca acela al unui detaşament de călăreţi ce se apropie, se auzea în depărtare.

— ***Hagel und Wetter,*** ce înseamnă asta ? ! exclamă şeful. Staţi grupaţi, copii, şi aveţi grijă de prizonier !

— Dar, în pofida poruncii sale, cei doi oare îl păzeau pe Bertram rămaseră ceva mai în urmă. Detunături şi zgomotele unei lupte se auzeau înaintea lor, la mică distanţă. Gloata atacatorilor era cuprinsă de furie : unii încercau să se apere, alţii să scape ; se trăgea din amîndouă părţile, şi spadele late şi lucitoare ale dragonilor care şarjau începuseră să fluture peste capetele netrebnicilor.

— Acum — şopti omul care-1 ţinea pe Bertram de braţul stîng, făcîndu-1 atent (acelaşi care îi vorbise şi mai înainte) — caută să soapi de celălalt şi vino după mine.

— Bertram se smuci brusc, reuşind să se elibereze cu uşurinţă din strînsoarea celuilalt individ care îl ţinea de guler, în dreapta. Tîlharul, descumpănit, încearcă să scoată pistolul, dar un pumn aplicat de Dinmont, care ar fi doborît poate şi un bou, îl prăvăli, oa trăsnit, la pămînt.

— Urmează-mă iute ! îi strigă căpitanului prietenul necunoscut şi se afundă repede într-o ulicioară murdară şi foarte îngustă ce se desprindea din uliţa mare.

— Cei doi îl urmară pe dată. Nimeni nu se luă după ei. Atenţia contrabandiştilor era îndreptată în altă parte şi toţi erau angajaţi într-o luptă disperată cu detaşamentul de cavalerie condus de Mac-Morlan, care sosise pe neaşteptate. Vocea puternică şi bărbătească a magistratului se făcu auzită, declarînd răspicat că atacul vamei şi al penitenciarului este un act de revoltă şi somîndu-i „pe toţi cei de faţă adunaţi acolo să se împrăştie, fiindcă, altminteri, propria lor viaţă va fi în joc".

— Intervenţia dragonilor ar fi avut loc mult mai devreme şi ar fi putut preîntîmpina atacul, dacă magistratul nu ar

— fi primit pe drum informaţia eronată care îl făcuse să creadă că contrabandiştii vor debarca în golful din faţa castelului Ellangowan. Pierduseră aproape două ceasuri pînă cînd el şi oamenii lui se încredinţaseră că vestea era falsă, şi cititorul nu poate fi învinuit de defăimare dacă va bănui că Glossin, atît de mult interesat în rezultatul acelei îndrăzneţe expediţii nocturne, recursese la acest subterfugiu spre a-l pune pe Mac-Morlan pe o pistă greşită, după ce aflase că soldaţii părăsiseră conacul Hazlewood, ştire ce îi fusese adusă grabnic la cunoştinţă, întrucît supraveghea îndeaproape desfăşurarea evenimentelor.

— In vremea aceasta, Bertram îşi urma călăuza, fiind urmat la rîndul său de Dinmont. Strigătele gloatei, tropotul cailor şi pocnetul pistoalelor sau al armelor scădeau din ce în ce şi abia dacă mai ajungeau pînă la urechile lor, cînd se pomeniră, în fine, la capătul ulicioarei întunecoase, unde văzură că sînt aşteptaţi de un poştalion cu patru cai.

— Eşti aci, pentru numele lui Dumnezeu ? se adresă călăuza, care-i conducea pe cei doi, vizitiului de pe capră.

— Păi sigur că sînt — răspunse Jock Jabos — deşi tare mi-ar fi plăcut să fiu oriunde, numai aici nu.

— Deschide uşa, repede ! Şi domniile voastre, domnilor, poftiţi înăuntru ! Curînd o să fiţi la adăpost... şi (către Bertram) aduceţi-vă aminte ce i-aţi făgăduit ţigăncii !

— Bertram, hotărît să asculte orbeşte spusele celui care tocmai îi făcuse un serviciu aşa de mare, intră pe dată în trăsură, aşa cum i se poruncise. Dinmont îl urmă. iar Wasp, care se ţinuse după ei, sări o dată cu el înăuntru şi trăsura porni repede.

— Ceru] să ne aibă în paza lui ! zise Dinmont. Asta-i cea mai grozavă păţanie trăită de mine vreodată. Pe legea mea, zboară, nu glumă, caii ăştia ! Să sperăm că n-or să ne răstoarne... da' ce s-o alege de Dumple ?... Mi-ar plăcea să mă aflu mai degrabă pe spinarea lui decît în cupeul unui duce... Dumnezeu să-l binecuvînteze. drăguţul de el. că bun căluţ mai este !

— Bertram observă că nu vor ajunge prea departe, gonind aşa fără să schimbe caii. şi că ar fi bine ca, la primul han la care se vor opri. să şi rămînă să se odihnească pînă la ziuă sau, ce] puţin, să afle scopul şi destinaţia călătoriei. pentru ca domnul Dinmont să poată da dispoziţii ca să-i fie îngrijit calul, care probabil va putea rămîne în deplină siguranţă în grajdul unde fusese lăsat.

—

— Bine, bine, chiar aşa s-ar cuveni să aranjăm lucrurile — încuviinţă Dandie. Pe legea mea, numai de-am ieşi odată din cutia asta rostogolitoare ! Atunci le-ar veni cam greu să ne ducă unde vor ei, şi nu unde vrem noi.

— în timp ce vorbeau astfel, trăsura o coti brusc, îngăduindu-le să vadă, prin fereastra din stînga, tîrguşorul, aflat acum la oarecare depărtare şi încă puternic luminat de focul care, ajungînd la depozitul unde se păstrau băuturile spirtoase, înălţase în văzduh, sus de tot, o trîmbă de lumină strălucitoare. Prea mult nu putură să admire acest spectacol, fiindcă o altă cotitură a drumului îi duse pe un drumeag îngust şerpuind printre plantaţii, pe care poştalionul se angajă, gonind prin bezna neagră cu aceeaşi neabătută iuţeală.

— CAPITOLUL XLIX

— Şi noaptea trece vesel, cu cîntec şi taifas,
Iar berea, tot mai bună, se face ceas de ceas.
— Tam o' Shanter'

— Trebuie acum să ne înapoiem la Woodbourne, unde, poate că vă amintiţi, l-am lăsat pe colonelul Guy Mannering, după ce dăduse anumite dispoziţii valetului său în care avea deplină încredere. Cînd se reîntoarse, părea cu gîndurile aiurea, iar pe chipul său era întipărită o expresie gânditoare şi totodată neliniştită, lucru care le izbi pe tinerele lady, care se aflau din nou împreună cu el, în salon. Mannering nu era totuşi omul căruia cineva i-ar fi putut pune întrebări oricînd şi oriunde (nici măcar cei pe care îi iubea cel mai mult), mai ales cu privire la chestiuni aşa de tainice, cum era aceea care-i pricinuise neliniştea întipărită pe faţă. Sosise şi ora ceaiului şi cei prezenţi îşi sorbeau lichidul aromitor în tăcere, cînd o trăsură se opri dinaintea uşii, ca îndată după aceea clopoţelul să anunţe sosirea unui vizitator.

— „Desigur — îşi zise Mannering — nu poate să fie ceea oe aştept eu, e încă mult prea devreme !“

— Urmă o pauză scurtă, după oare Barnes deschise uşa salonului şi-l anunţă ceremonios pe domnul Pleydell. Juristul intră în salon, îmbrăcat într-o haină neagră, periată fără cusur, cu o perucă bine pudrată, cu dantela din jurul gîtului frumos potrivită, purtînd ciorapi cafenii .de mătase lucitoare şi ghete de lac grozav de lustruite şi încheiate cu catarame de aur ; toate acestea arătînd cîtă osteneală îşi dăduse bătrînul gentleman pentru a se dichisi şi a se înfăţişa într-o ţinută impecabilă în societatea tinerelor lady. Mannering îi ură din toată inima bun venit, strîngîndu-i mîna cu căldură.

— Sînteţi chiar omul pe care doream cel mai mult să-l văd în clipa aceasta ! i se adresă bucuros colonelul.

— Sînt măgulit — îi răspunse consilierul, înclinîndu-se. V-am spus doar că mă voi folosi de primul prilej ca să vă vizitez, aşa că m-am hazardat să părăsesc Curtea de Justiţie, deşi se află în plină sesiune, vreme de o săptămînă, ceea ce nu este un sacrificiu obişnuit la mine. Dar cred că voi putea fi mai folositor aici şi, în plus, urmează să asist, tot aici, la o expertiză. Dar fiţi aşa de bun şi prezentaţi-mă tinerelor lady ! Ce ziceţi ? Aa ! Pe una dintre ele ar fi trebuit s-o recunosc numaidecît după aerul de familie ! Domnişoara Lucy Bertram, scumpa mea, sînt nespus de fericit să vă văd ! Şi o îmbrăţişă sărutînd-o cu dragoste pe amîndoi obrajii, lucru la care Lucy se supuse cu resemnare şi înroşindu-se toată. On ***n'arrete pas dans un si beau chemin***[1] — continuă veselul gentleman şi, atunci cînd colonelul i-o prezentă pe Julia, aduse acelaşi omagiu obrajilor îmbujoraţi ai fetei. Julia rîse, se înroşi şi mai mult şi se dădu înapoi un pas. Vă cer de o mie de ori iertare — zise avocatul cu o plecăciune dintre cele mai graţioase — dar vîrsta şi vechile obiceiuri oonferă privilegii, şi n-aş putea spune dacă trebuie să fiu foarte trist fiindcă am ajuns acum să mă pot prevala de toate acestea, sau foarte fericit deoarece am prilejul să mă folosesc de ele într-un mod atît de agreabil.

— Pe cuvîntul meu, domnule — zise domnişoara Mannering, rîzînd — dacă faceţi apel la scuze aşa de înşelătoare, vom începe să ne îndoim dacă e bine să vă permitem de a vă prevala de privilegiile la care v-aţi referit.

[1] ***Nu te opreşti cinci ai pornit-o pe un drum atît de frumos*** (In limba franceză în text). (n. t.)

1 Versurile aparţin poetului scoţian *Robert Burns* (1759—1796) şi se referă la petrecerea dată la Ayr, de fermierul scoţian *Tam o'Shanter* înainte de a se întoarce acasă şi de a avea o aventură cu vrăjitoarele de la biserica Kirk of AUoway, din care iapa lui se va alege cu coada smulsă pe podul de peste Doon. (n. t.)

—

— Te-asigur, Julia — zise colonelul — că ai perfectă dreptate ; prietenul meu consilierul este o persoană primejdioasă ; ultima dată cînd am avut plăcerea de a-l vedea, se afla închis între patru pereţi, cu o doamnă drăguţă, căreia îi acordase un *tete-ă-tete* la ora opt dimineaţa.

— Da, colonele — încuviinţă consilierul — aşa este, dar ar trebui să adăugaţi că, pentru obţinerea acelei întîlniri, a jucat un rol mai mare delicioasa mea ciocolată decît farmecele mele, fiind vorba de o persoană aşa de respectabilă **şi** cu o conduită atît de ireproşabilă cum este doamna Rebecca.

— Lucrul acesta, domnule Pleydell, îmi aminteşte **ca** să vă invit să beţi un ceai **cu** noi... aceasta, bineînţeles, presupunînd că aţi luat masa — zise Julia.

— Orice îmi veţi oferi cu mînuţele domniei voastre, domnişoară Mannering, va fi o desfătare pentru mine — îi răspunse galantul jurisconsult. Da, am luat masa, adică, aşa cum se poate servi la un han scoţian.

— Şi asta înseamnă destul de prost — interveni colonelul, care şi întinse mîna spre cordonul clopoţelului. Permiteţi-mi să poruncesc să vi se aducă ceva.

— Dar... ca să vă spun adevărul — zise domnul Pleydell — mai degrabă aş dori să mai aştept, pentru că trebuie să vă mărturisesc ceva : cînd m-am oprit o clipă jos ca să-mi soot jambierele, „o lume prea Largă pentru picioarele mele slăbite" (aici avocatul se uită mulţumit la membrele sale care arătau foarte bine pentru un om La vîrsta lui), am schimbat cîteva cuvinte cu Barnes şi cu o persoană foarte inteligentă, care mi se pare că este menajera casei, şi am căzut de acord între noi — ***tota re*** ;***perspecta***[1] — (o rog pe domnişoara Mannering să mă ierte pentru latineasca mea) ca bătrînă doamnă să adauge la frugala cină a domniei voastre şi un fel, ceva mai substanţial, alcătuit dintr-o pereche de raţe sălbatice. I-am mai împărtăşit (păstrînd mereu cel mai adînc respect faţă de priceperea doamnei) şi umilele mele păreri asupra sosului care ar trebui folosit, păreri care, întîmplător, erau aceleaşi cu ale onorabilei persoane, aşa că, dacă nu v-ar fi cu supărare, aş prefera să mai aştept pînă ce vînatul e gata înainte de a mînca ceva.

— Şi vom cina mai devreme — zise colonelul.

— Primesc din toată inima — aprobă Pleydell — cu condiţia de a nu fi lipsit de drăgălaşa companie a tinere-

— lor **lady** nici un minut înainte de vreme. Aici vă mărturisesc că sînt cu totul de acord cu vechiul meu amic ***Bumet***[I] ***f*** iubesc ***coena***[II], această cină a celor antici, cu bucatele ei gustoase şi cu vinul ei care-i apropie pe oameni, îndepărtînd din mintea lor împăienjenişul afacerilor sau necazurilor pe care ziua le-a ţesut în sufletele lor.

— Vioiciunea chipului şi manierele alese ale domnului Pleydell, liniştea şi voia bună cu oare îşi apăra teza micilor sale slăbiciuni epicuriene le încîntară pe tinerele lady, dar în special pe domnişoara Mannering, care imediat îi acordă consilierului o atenţie mai mult decît măgulitoare, aşa că multe lucruri amuzante s-au spus de ambele părţi în timpul ceaiului, mult mai multe decît am avea răgazul să povestim aici.

— De îndată ce au băut ceaiul, Guy Mannering îl luă de braţ pe consilier şi-l conduse într-un mic birou ce dădea în salon şi care, după obiceiul împămîntenit în familia colonelului, era luminat întotdeauna seara, în timp ce un foc bun ardea în cămin.

— Flerul meu îmi spune — începu domnul Pleydell — că aveţi să-mi comunicaţi ceva despre afacerea Ellangowan... Este un lucru terestru sau celest ? Ce spune militarul meu Albumazar ? Aţi calculat zodiacul pentru viitor ? V-aţi consultat efemeridele ?

— Vă mărturisesc că nu, dragul meu consilier — răspunse Mannering, rîzînd. Domnia voastră sînteţi singurul meu Ptolomeu la care intenţionez să recurg cu acest prilej... fiindcă eu, asemenea unui al doilea Prospero[III], mi-am rupt bagheta magică şi mi-am azvîrlit cartea de calculat zodiacuri într-o apă prea adînceă pentru a mai spera c-aş putea s-o scot de acolo. Dar totuşi am să vă aduc veşti însemnate. Meg Merrilies, enigmatica noastră sibylă egipţiană, s-a arătat chiar azi lui Dominie şi, pe cît îmi pot da seama, l-a speriat, şi nu puţin.

— Adevărat să fie ?

— Sigur că este adevărat. **In** plus, mi-a făcut **şi cinstea** de a începe un schimb epistolar cu mine, presupunînd că sînt cufundat la **fel** de adînc **în** tainele astrologice, cum eram prima dată cînd am **întîlnit-o.** Iată-i depeşa pe oare mi-a înminat-o Dominie.

I Vezi nota L a autorului — ***Lord Monboddo*** (la sfîrşitul volumului).

II *Cina* (în limba latină in text), (n.t.)

III Personajul principal al piesei ***Furtuna*** de W. Shakespeare, magician care renunţă la arta sa, la finele comediei, (n. t.)

— Pleydell îşi puse ■ ochelarii şi, arundndu-şi privirea asupra scrisorii, zise :

— O epistolă unsă şi murdară, într-adevăr... literele sînt unciale sau semi-unciale[1], aşa cum numea cineva acest scris de mînă înalt şi lăbărţat, fiindcă, dacă mă uit la mărimea literelor şi cît sînt de drepte, mi-aduc aminte de coastele unui purcel fript... abia dacă înţeleg ce scrie.

— Citiţi tare — îl rugă Mannering.

— Voi încerca — spuse avocatul. „Ştiţi să căutaţi bine, dar nu ştiţi să găsiţi; v-aţi apucat să sprijiniţi o casă care se năruie, dar habar n-aveţi că ea se va ridica singură din nou. Daţi o mînă de ajutor la opera care urmează să se facă în apropiere, după cum aţi văzut altădată cu ochii voştri tainele sorţii care urma să vină. Trimiteţi o trăsură astă-seară, la ora zece, ca să aştepte la capătul ulicioarei Crooked Dykes din Portanferry şi aduceţi la Woodbourne persoanele care se vor adresa vizitiului cu cuvintele i EŞTI ACI, PENTRU NUMELE LUI DUMNEZEU ? A, un moment, iată că v-a scris şi o poezioară :

— Bezna, din nou, lumină va fi,
— Din nedrept, ce e drept s-o ivi,
— Cînd dreptul lui Bertram, cu forţa lui Bertram, aci
Se vor întîlni...

— ***O*** epistolă cum nu se poate mai misterioasă şi cu nişte versuri foarte apropiate de cel mai autentic stil al sibylei din Cumae. Şi ce-aţi făcut după ce aţi citit-o de la un cap la altul ?

— Ei bine — răspunse Mannering, cam stînjenit de întrebare — nu am vrut să-mi asum riscul de a nu mă folosi de orice prilej, fie el oricît de mic, ca s-arunc puţină lumină asupra acestei afaceri tenebroase. Poate că femeia e nebună şi poate că aceste rînduri au fost dictate de o minte rătăcită... cine ştie ? Chiar domnia voastră eraţi de părere că ea cunoaşte mult mai mult despre această poveste bizară decît a mărturisit vreodată.

— Şi, prin urmare — zise Pleydell — aţi trimis trăsura la locul menţionat, nu-i aşa ?

— Poate că veţi rîde de mine, dar chiar aşa am făcut — confirmă colonelul.

[1] ***Uncialis,-e :*** înalt de un deget (în limba latină), (n.t.)

—

— Cine să rîdă ? ! se arătă mirat avooatul. Nu, vă spun cu sinceritate : cred că a fost lucrul cel mai înţelept pe care l-aţi fi putut face.

— Da — spuse Guy Mannering, foarte încîntat fiindcă scăpase de ridicolul de care se temea — şi eu am gîndit la fel; în cel mai rău caz, voi avea de plătit pe degeaba chiria poştalionului, fiindcă am închiriat un poştalion cu patru cai de la Kippletringan şi l-am trimis acolo unde mi se spunea în scrisoare... caii însă vor trebui să stea mult în frig, aşteptînd în tîrguşorul acela, unde nu e staţie de poştă, dacă ştirea se va dovedi falsă.

— Eu, unul, nu cred că va fi aşa — zise avocatul. Această femeie a jucat un rol, pînă a ajuns să se identifice cu el, şi chiar dacă este o impostoare desăvîrşită, care nu-şi face nici cea mai mică iluzie asupra faptului că se înşală pe sine ca şi pe alţii, totuşi există încă şansa ca în cazul de faţă să încerce să se comporte cinstit, conform rolului pe care şi l-a asumat. Tot ce ştiu este că nu am putut scoate nimic de la ea prin metodele obişnuite de cercetare, şi deci lucrul cel mai cuminte pe care putem să-1 facem este să-i dăm prilejul să ne dezvăluie ceea ce ştie, pe calea pe care ea vrea s-o aleagă. Şi-acuma, dacă nu mai aveţi nimic să-mi spuneţi, cred că ar trebui să mergem să vedem ce mai fac tinerele lady.

— Nu ştiu ce să zic — vorbi colonelul — dar mă simt foarte tulburat... într-adevăr, nu mai am nimic să vă spun... număr minutele pînă la întoarcerea poştalionului, cît despre domnia voastră, cred că nu aveţi motive să fiţi la fel de nerăbdător.

— Să vă spun drept, nici nu sînt... Toate la timpul lor — conchise avocatul, care avea mai multă experienţă decît colonelul în astfel de probleme. Nu neg că sînt şi eu foarte interesat, dar cred că voi fi în stare să supravieţuiesc acestui răstimp de aşteptare încordată şi că nu voi mui'i de nerăbdare, mai ales dacă tinerele lady ne vor desfăta cu puţină muzică.

— Şi cred că vom avea nevoie şi de compania gustoaselor raţe sălbatice, nu-i aşa ? sugeră Mannering.

— Adevărat, colonele, curiozitatea unui avocat asupra celui mai interesant caz rareori l-a făcut să-şi piardă somnul sau să-i tulbure digestia[I]. Şi totuşi sînt şi eu cît se poate de nerăbdător să aud huruitul roţilor.

I Vezi nota **M a** autorului — *Nopţile albe ale avocaţilor* **(la** sfîrşitul volumului).

—

— Zicînd **acestea, se ridică şi intră in salon, odaia alăturată,** unde **domnişoara** Mannering, **la** rugămintea lui, **luă loc la** harpsichord. **Lucy** Bertram, care cînta melodii scoţiene de prin **partea** locului, **cu o** voce nespus de dulce, **a** fost astfel acompaniată de prietena ei la harpsichord, iar apoi Julia, singură, execută strălucit cîteva din sonatele lui Scarlatti[1]. Pe de altă parte, bătrînul avocat, care era membru al unei orchestre din Edinburgh, **a** cîntat şi el puţin la violoncel şi **a** fost aşa de încîntat de felul acesta de a-şi petrece seara, încît mă îndoiesc că **a** mai avut timp să se gîndească, măcar **o** dată, la delicioasele raţe sălbatice, pînă cînd valetul Barnes a venit să-i anunţe pe cei din salon că cina e gata.

— Spune-i doamnei Allan să mai pregătească ceva şi să aibă şi alte bucate la îndemină — îi porunci colonelul. Aştept, adică... sper că vor mai sosi şi alţi musafiri în seara asta ; mai spune oamenilor să stea de veghe şi să nu închidă poarta mare pînă cînd nu le voi spune eu.

— Doamne, tată, cine crezi că ar mai putea să ne viziteze în seara aceasta ? întrebă curioasă Julia.

— Cred că sînt persoane pe care nici eu nu le cunosc, dar despre care mi s-a spus că s-ar putea să treacă

— pe la mine astă-seară, ca să discutăm nişte afaceri — îi răspunse prudent tatăl şi adăugă, destul de încurcat, fiindcă i-ar fi venit tare greu să fie nevoit să se dezică, ceea ce ar fi aruncat o lumină ridicolă asupra judecăţii sale : Este vorba de o vizită foarte nesigură.

— Ei bine, dacă va fi aşa, nu le voi ierta faptul că ne-au stricat petrecerea — zise Julia — afară numai dacă nu vor avea şi ei tot atîta umor de prima calitate şi o inimă la fel de înflăcărată ca noul meu prieten şi admirator (fiindcă aşa s-a intitulat singur) oare este domnul Pleydell !

— Ah, domnişoară Julia — i se adresă Pleydell, oferindu-i galant braţul spre a o conduce în sufragerie — din păcate, vremea mea a trecut. Dacă m-aţi fi văzut cînd mă întorceam de la Utrecht. în 1738...

— Vă ‘rog, nu mai vorbiţi aşa — îl întrerupse gentil tînăra lady — noi vă plăcem mai mult aşa cum sînteţi... De ce vreţi să-mi vorbiţi de Utrecht, pentru numele lui Dumnezeu ! Aş îndrăzni să spun că tot răstimpul care

I *Domenico Scarlatti* (1685—1757) — compozitor, orgc.nist şi harpsichordist italian, fiul altui compozitor *Alessandro Scarlatti* (1659—1725). Domenico **a** lăsat o serie de sonete renumite pentru harpsichord. (n. t.)

— **s-a** scurs de-atunci **şi** pînă azi **vi l-aţi** petrecut încercând să scăpaţi de orice urmă a acelei educaţii olandeze 1

— Ba să mă iertaţi, domnişoară Mannering — o mustră blînd avocatul. Olandezii sînt un popor mult mai rafinat în ceea ce priveşte galanteria decît vor să admită vecinii lor mai uşuratici. Ei sînt la fel de constanţi în atenţiile lor faţă de sexul frumos, ca şi un ceasornic care funcţionează cu exactitate.

— M-aş sătura de atîtea atenţii — replică răutăcios Julia.

— In fine, sînt imperturbabili în buna lor dispoziţie — adăugă Pleydell.

— Din rău în mai rău ! exclamă tînără lady.

— Şi-apoi — continuă bătrînul ***beau garqon*** — deşi timp de trei sute şaizeci şi cinci de zile, iubitul tău ţi-a aranjat capişonul şi şalul în jurul gîtului şi umerilor, deşi ţi-a oferit locul cel mai bun lîngă cămin sau ţi-a adus o sobiţă ca să-ţi încălzeşti picioarele, deşi te-a tras cu săniuţa pe gheaţă, iarna, sau ţi-a condus cabrioleta prin colbul drumurilor de vară, cu toate acestea poţi să-i spui că nu vrei să-1 mai vezi, aşa, fără nici un motiv sau scuză, şi asta după două mii o sută şi nouăzeci de zile, care, după un calcul sumar şi nesocotind anii bisecţi, completează ciclul presupusei adoraţii. Mai adăugaţi că simţămintele de iubire ale domniei voastre nu au nici cea mai mică pricină să se alarmeze de vreo consecinţă fatală, pe care severitatea purtării voastre ar putea s-o aibă asupra părăsitului Mynheer[I].

— Ei bine — replică Julia — ceea ce mi-aţi spus acum la sfîrşit constituie într-adevăr un elogiu tipic olandez, domnule Pleydell, dar socot că inima, ca şi cristalul. şi-ar pierde orice preţuire în lumea aceasta dacă nu ar avea fragilitatea lor.

— Dacă îmi aduceţi acest argument, domnişoară Mannering, voi crede, dimpotrivă, că e la fel de dificil să găseşti o inimă care să se spargă ca şi să găseşti un pahar care să nu se facă ţăndări cînd cade ; iată de ce mi-aş permite să insist asupra calităţilor propriei mele inimi, dar văd că ochii domnului Sampson s-au închis şi mîinile sale stau împreunate de o bucată de vreme, aşteptând sfîrşitul convorbirii noastre pentru a rosti rugăciunea. Şi-apoi, ca să fiu sincer, aspectul raţelor sălbatice este foarte ispititor !

I „Domnul meu“, formulă folosită pentru cel iubit (în limba olandeză în text), (n. t.)

—

— Zicînd acestea, vrednicul consilier se ridică **în** picioare ca să asculte rugăciunea spusă de Dominie, după care se aşeză din nou pentru a da onoarea cuvenită gustoaselor bucate ce-i fuseseră puse dinainte. Un răstimp nu mai putem spune nimic despre el, **în** afară de **o** mică observaţie făcută, şi anume că raţele au fost bine fripte în frigare, printr-o singură rotire a instrumentului, mai adăugind şi că sosul pregătit de doamna Allan, din vin de Bordeaux, suc de lămîie şi piper era mai presus de orice laudă.

— După cum văd — remarcă domnişoara Mannering — am o rivală formidabilă oare şi-a şi cucerit un loc de invidiat în inima domnului Pleydell, şi aceasta chiar în noaptea dnd mi s-a făcut o înfocată declaraţie de dragoste !

— Să mă iertaţi, frumoasa mea lady — îi răspunse curtenitorul consilier — numai asprimea domniei voastre m-a silit să comit greşeala de a lua o cină bună în prezenţa voastră, fiindcă, altminteri, cum aş putea să suport încruntările la adresa mea, fără ca să-mi reîmprospătez forţele ? Urmînd acelaşi principiu, şi nu altul, vă cer şi permisiunea de a bea un pahar de vin în sănătatea domniei voastre !

— Bănuiesc că şi aceasta este tot o modă de la Utrecht, nu-i aşa că nu mă-nşel, domnule Pleydell ?

— Nicidecum, frumoasa mea lady — replică voios consilierul. Francezii înşişi, ei care sînt modelul tuturor manierelor galante, îi numesc pe patronii tavernelor şi ai ©spătăriilor ***restaurateurs,*** făcînd aluzie, fără îndoială, la mîngîierea şi „restaurarea" pe care ei le oferă îndrăgostiţilor neconsolaţi care vin la ei, doborîţi de asprimea iubitelor. Cazul meu cere şi el atît de multă mîngiiere, încît trebuie să vă mai deranjez, domnule Sampson, şi cu cealaltă aripă a acestui animal amfibiu, fără a mă prejudicia prin aceasta de o tartă pe care o voi solicita apoi domnişoarei Bertram... vă rog, rupeţi aripa, domnule, nu încercaţi s-o tăiaţi... aşteptaţi puţin, domnule Sampson, numai puţin, Barnes vă va da ajutor... mulţumesc, domnule... şi acum, domnule Barnes, vă rog un pahar cu bere, dacă sînteţi bun.

— In timp ce bătrînul gentleman, încîntat de vioiciunea şi de atenţia pe care i-o acorda domnişoara Mannering, sporovăia într-una spre amuzamentul fiicei colonelului cît şi **al** său propriu, nerăbdarea colonelului Guy Mannering începuse să depăşească orice limită. Refuză chiar să se aşeze **la** masă, pretextînd că nu cinează

—

— **niciodată, şi se** plimba **de** colo-colo prin salon, **cu pas grăbit** şi nervos, cînd aruncîndu-şi ochii pe fereastră **spre** gazonul întunecat, cînd ascultînd atent şi încercînd **să** prindă zgomotul poştalionului venind pe alee. In ce**le** din urmă, nemaiputîndu-şi stăpîni nerăbdarea, părăsi salonul, îşi luă pălăria şi pelerina şi porni în susul aleii, **ca** şi cum în felul acesta ar fi putut grăbi sosirea acelora pe care dorea să-i vadă.

— Tare aş fi vrut — zise domnişoara Bertram — **ca** bunul nostru colonel să nu se aventureze afară după căderea nopţii. De bună seamă că aţi auzit, domnule Pleydell, ce luptă îngrozitoare a avut loc aici.

— Cu contrabandiştii, nu-i aşa ? spuse avocatul. Nu **vă** fie teamă, sîntem amici de multă vreme. Eu am fost acela care i-a deferit justiţiei pe mulţi dintre ei, deşi au trecut ani de-atunci : eram şerif în acest comitat.

— Şi poate aţi aflat şi prin ce spaimă am trecut imediat după aceea — continuă domnişoara Bertram — cînd unul dintre' aceşti netrebnici a vrut să se răzbune.

— Cînd a fost rănit tînărul Hazlewood ? Am auzit **şi** de această ispravă.

— Inchipuiţi-vă, scumpul meu domn Pleydell — ur**mă** Lucy **—** ce speriate am fost şi eu, şi domnişoara Mannering cînd un tîlhar, la fel de cumplit şi pentru forţa lui nemaipomenită cît şi pentru hidoşenia chipului său, s-a năpustit din senin asupra noastră.

— Trebuie să ştiţi, domnule Pleydell — interveni Julia, care nu reuşi să-şi înăbuşe resentimentul, văzînd că adoratul ei era descris în culori atît de negre — că tînărul Hazlewood este aşa de chipeş, în ochii tinerelor lady din această regiune, încît ele consideră pe oricine se apropie de el ca pe o sperietoare.

— „Oho !“ gîndi Pleydell, care, datorită profesiei sale, era un fin observator şi al tonului, şi al gestului. Este aici ceva, între tinerele mele amice care nu-mi place. Apoi continuă cu voce tare :

— Nu ştiu ce să vă răspund, domnişoară Mannering, **nu** l-am mai văzut pe tînărul Hazlewood de cînd era copil, aşa că s-ar putea ca tinerele lady să fie perfect îndreptăţite în părerea lor. dar pot să vă asigur (şi asta **în** pofida prejudecăţii pe care o aveţi) că, dacă doriţi să vedeţi bărbaţi chipeşi, trebuie să mergeţi în Olanda ; cel mai frumos tînăr pe care l-ani văzut vreodată a **fost** un olandez, şi aceasta în ciuda faptului că îl chema **Vanbost** sau Vanbuster sau alt nume barbar de soiul

—

— ăstora. Şi nici tînărul Hazlewood nu poate fi mai chipeş ca el.

— Era rîndul Juliei să fie niţel tulburată din cauza aluziei întîmplătoare, dar atît de potrivită, pe care o făcuse eruditul ei admirator, cînd tocmai în acea clipă colonelul se întoarse în salon.

— Nu am încă nici o veste de la ei — le spuse el — totuşi vom mai aştepta împreună. Dar unde este Dominie Sampson ?

— Aici, domnule — răspunse pastorul, ascuns după un uriaş volum.

— Dar ce carte ţineţi în mînă, domnule Sampson ?

— O lucrare **a** învăţatului De **Lyra**[1]**,** domnule... şi aş dori nespus de mult să ştiu şi părerea domnului Pleydell, bineînţeles cînd va avea răgaz şi va fi şi dispus pentru aşa ceva, asupra unui pasaj foarte controversat.

— Nu mă simt în formă astă-seară, domnule Sampson — bătu în retragere domnul Pleydell — şi-apoi am aici nişte subiecte mult mai atrăgătoare. încă mai sper că voi reuşi să le prind în capcană pe aceste două tinere lady ca să le fac să cînte ceva, şi chiar eu însumi voi cuteza să susţin partitura basului. Pune-1 deoparte pe De Lyra şi păstrează-1 pentru o vreme mai potrivită.

— Adînc dezamăgit, Dominie închise uriaşul volum, minunîndu-se în sinea lui cum poate cineva, avînd erudiţia unui jurist, să se lase furat de distracţii atît de frivole. Dar consilierul, fără să-i mai pese de înalta valoare a erudiţiei, pe care el acum o persifla aşa de mult, îşi umplu un pahar mare cu vin de Burgundia şi, după ce dădu tonul, cu un glas puţin tremurat din cauza vîrstei, invită cu mult curaj pe tinerele doamne să cînte împreună ***Noi sîntem trei sărmani marinari*** şi se achită de partea sa într-un chip deosebit de strălucit.

— Nu vă veştejiţi voi obrăjorii. stînd în seara aceasta aşa de tîrziu, scumpele mele copile ? le zise colonelul.

— Cîtuşi de puţin, domnule — îi replică cu mult spirit Julia. Prietenul domniei voastre, domnul Pleydell, ne-a ameninţat că mîine va deveni elevul domnului Sampson. aşa că trebuie să profităm de cucerirea noastră din seara aceasta cît mai mult cu putinţă

— Drept care, noul trio se simţi îmboldit să-şi încerce iar măiestria muzicală şi după aceea să treacă la o conver-

I *Nicolas de Lyra* — savant şi teolog francez din secolul al XlII-lea, născut la Evreux. (n. t.)

— **saţie** aprinsă. **In cele** din urmă, după **ce** bătaia singuratică **a** orologiului vestise de mult ora unu, răsunînd trist în urechea **de** abanos **a** nopţii, iar celălalt semnal **al** unei noi ore **se** apropia, Mannering, a cărui nerăbdare **se** transformase **de** mult în dezamăgire şi disperare chiar, se uită la ceasornicul său de buzunar şi zise :

— E târziu, trebuie să mergem la culoare — dar chiar atunci...

— Despre ceea ce urmează ne trebuie însă un nou capitol.

— CAPITOLUL L

— **Magistratul** : Ţiganca tot ce-a spus, e prea adevărat.
— Nu eşti orfan cum crezi, nici nu ai fost uitat,
— Ai încă mulţi amici, iar eu îţi sînt părinte,
— Şi mama fi-e aici, şi unchiu-ţi stă-nainte,
— Acesta iţi e văr, şi celelalte, rude !

— Criticul[1]

— Tocmai în clipa cînd Mannering isprăvise de rostit cuvintele „E tîrziu, trebuie să mergem la culcare" şi îşi punea ceasul la loc în buzunar, se auzi un zgomot surd si îndepărtat.

— Este poştalionul, cu siguranţă... ba nu, e doar vîntul printre copacii desfrunziţi. Vă rog, veniţi la fereastră. domnule Pleydell.

— Consilierul, cu batista-i mare de mătase în mînă, vorbea aprins cu Julia despre un subiect pe oare îl socotea interesant, totuşi răspunse chemării, dar mai întîi îşi înfăşură batista în jurul gîtului ca mijloc de precauţie contra aerului rece. Huruitul roţilor se auzea foarte desluşit, şi Pleydell. ca şi cum şi-ar fi stăpînit curiozitatea pînă în acel moment, ieşi fuga şi se duse în hol. Colonelul îl sună pe Barnes şi-i spuse să pregătească o cameră separată pentru persoanele care

1 Motto-ul este extras din *Criticul*, o satiră la adresa comediei sentimentale şi a criticii literare a epocii, aparţinînd lui *Richard Brinsley Sheridan* (1751—1816), dramaturg ţi om politic, cel mai de seamă reprezentant al comediei engleze din secolul al XVIU-lea. (n. t.)

— **vor** sosi **cu** poştalionul, **întrucît nu ştie cu cine va avea** de-a face. Dar tocmai cînd dădea aceste porunci, **la uşă,** fu întrerupt, mai înainte de **a** sfîrşi tot **ce avea** de spus lui Barnes, de vocea lui Pleydell, care exclama :

— Uite-1 şi pe amicul nostru din Liddesdale, însoţit de un tînăr chipeş deopotrivă cu el !

— Glasul lui atrase atenţia lui Dinmont, care îl recunoscu pe loc, fiind la fel de surprins şi tot pe atît de bucuros.

— Pe legea mea, sînteţi chiar înălţimea voastră ?!

— grozav, fiindcă „acum grîul secerat în hambar a fost

— băgat şi cu paie şi cu sfori tare strîns înfăşurat [1]“.

— După ce fermierul rosti aceste cuvinte şi se opri locului, făcînd o plecăciune dinaintea gazdelor, Bertram, orbit de brusca strălucire a luminii şi năucit de neaşteptata răsturnare a situaţiei, păşi pragul uşii deschise a salonului, aproape ca un automat, şi se pomeni deodată în faţa colonelului, care tocmai înainta spre el. Lumina puternică din încăpere nu lăsa nici o îndoială asupra identităţii sale şi, la rîndul său, el însuşi era atît de zăpăcit de apariţia neaşteptată a colonelului şi a celorlalţi, încît avea impresia că aceştia nu sînt decît nişte fantasme, rod al închipuirii sale. Trebuie, de asemenea, să spunem că, şi de partea cealaltă, fiecare persoană avea motivele ei să-l privească cu spaimă, spaimă sporită şi de faptul că. în primul moment, Bertram li se înfăţişase ochilor nu ca un om, ci ca o stafie. Mannering, de

— pildă, vedea în el spectrul celui pe care îl ucisese în

— India. Julia se uitala omul care o iubea, gîndindu-se în

— ce situaţie ciudată şi plină de primejdie se află ; în fine, Lucy Bertram recunoscu în el numaidecît pe ipoteticul tîlhar care trăsese asupra iubitului ei, Charles Hazlewood. Bertram, ghicind imediat pricina uimirii colonelului. care rămăsese ca împietrit uitîndu-se ţintă la el, cu un sentiment de vădită neplăcere datorat apariţiei sale nedorite, salută ostăşeşte şi se grăbi să se. scuze, subliniind că prezenţa lui acolo este cu totul involuntară, deoarece fusese urcat în grabă şi cu de-a sila în poştalion. fără măcar să i se spună unde urma să fie dus.

— Aşadar, sînteţi ofiţerul Brown. dacă nu mă înşel ? vorbi, în sfîrşit, colonelul.

— Da, domnule — răspunse cu modestie cel întrebat, dar şi cu fermitate. Acelaşi pe care l-aţi cunoscut

I Cînd recolta unui **fermier** a ajuns cu bine în hambar, se zice câ este înfăşurată straşnic cu paie şi sfori. (n. a.)

—

— în **India şi** care îndrăzneşte **să** spere că ceea ce **s-a întîmpiat** atunci nu este de aşa natură, îneît să lase fără **răspuns** rugămintea lui de a-i acorda mărturia domniei voastre că îl cunoaşteţi ca pe un ofiţer de elită, ca pe un gentleman şi ca pe un om de onoare.

— Domnule Brown — răspunse colonelul, care începea să-şi revină din uluiala sa — rareori am fost... chiar niciodată... într-atît de surprins... Bineînţeles, domnule, orice se va fi petrecut între noi, aveţi tot dreptul de a apela la mărturia mea, care nu vă poate fi decît favorabilă.

— In acest moment critic, intră şi consilierul împreună cu Dinmont. Primul observă imediat feţele celor din încăpere : colonelul, care abia îşi revenise din prima lui surpriză, Lucy Bertram gata să leşine de groază şi, în fine, domnişoara Mannering, care încerca zadarnic să-şi stăpînească sau să nu lase să i se vadă neliniştea şi teama

— •; — Ce-nseamnă toate astea ? întrebă avocatul. Oare

— tînărul acesta ţine în mînă capul Gorgonei... ia să mă uit şi eu mai bine la el... Dumnezeule ! murmură apoi, uimit din cale afară. Leit bătrînul Ellangowan !... Da, aceleaşi trăsături chipeşe şi bărbăteşti, dar trăsăturile lui îmi par cu mult mai inteligente... da !... Vrăjitoarea s-a ţinut de cuvînt ! Apoi se adresă cu blîndeţe Luciei ! Uitaţi-vă la acest flăcău, domnişoară Bertram, n-aţi mai văzut pe nimeni care să semene cu el ?

— Lucy îndrăznise să se uite numai o dată la cel care-i pricinuia atîta spaimă, dar i-a fost de ajuns ca să recunoască în el de îndată, după înfăţişarea si înălţimea lui remarcabilă, pe cel care fusese gata să-l omoare pe

— tînărul Hazlewood : o convingere care poate i s-ar fi

— preschimbat într-o părere mai favorabilă dacă şi-ar fi dat puţină osteneală să-l privească mai mult şi mai cu atenţie. Stăpînită însă de groaza care o copleşea, ea îşi întoarse ochii, spunîndu-i avocatului :

— Nu-mi vorbiţi de el. domnule, vă rog ! Luaţi-l de

— aici, pentru numele lui Dumnezeu, sau o să ne omoare

— pe toţi '

— Să ne omoare ?! Cum şi cine ?! zise avocatul, el însuşi surprins şi speriat de răspunsul neaşteptat şi plin de spaimă al fetei. Dar oare nu v-aţi gîndit — continuă el, revenindu-şi — că sîntem trei bărbaţi aici, în afară de servitori, iar printre noi se află şi onestul Liddesdale,

—

— **care** singur face **cît o** jumătate de duzină ?... **Aşa că** avem de partea noastră ceea ce se cheamă ***major vis*[1]...** Totuşi să luăm **şi o** măsură de precauţie ! Dandie... Davie... cum îţi zice ? Vino aici, aşază-te între acest flăcău şi tinerele lady ca să le aperi.

— Doamne sfinte, domnule Pleydell ! exclamă uluit fermierul. Să le apăr ?! De cine ? Păi acesta e doar căpitanul Brown ! Nu-1 cunoaşteţi pe căpitan ?

— Nu, dar dacă-i un prieten de-al tău, atunci n-avem de ce să ne temem — îi răspunse domnul Pleydell. Totuşi ai grijă de el.

— Toate acestea se desfăşuraseră ou atîta repeziciune, încît Dominie nu avusese timp să observe cele ce se întâmplau ; abia după ce închise cartea, pe care o studia retras într-un colţ, se îndreptă spre noii veniţi şi, zărindu-1 pe Bertram, exclamă deodată :

— Dumnezeule ! Dacă mormintele şi-ar înapoia morţii, acesta ar fi chiar scumpul şi respectabilul meu stăpîn !

— Aşadar, nu m-am înşelat! Doamne Dumnezeule ! Am fost sigur că nu mă înşel — vorbi încîntat omul le**gii.** Este leit, dar leit tatăl său. Vino, colonele, la ce vă tot gîndiţi, că nu aţi urat încă bun venit oaspetelui în casa domniei voastre ? Cred... sînt convins, da, sînt încredinţat că am dreptate... n-am văzut niciodată atîta asemănare ! Dar, răbdare... Dominie. să nu suflaţi o vorbă... Staţi jos. tinere gentleman.

— Vă cer iertare, domnule, dar dacă mă aflu, aşa cum am înţeles, în casa colonelului Mannering, aş dori să ştiu mai întîi dacă venirea mea întâmplătoare aici nu constituie cumva o ofensă pentru gazda mea sau dacă, dimpotrivă, sînt binevenit.

— Mannering făcu un efort să vorbească şi răspunse imediat :

— Desigur că sînteţi binevenit, v-aş ruga numai să-mi spuneţi cum aş putea să vă fiu de folos. Cred că am şi anumite datorii faţă de domnia voastră, fiindcă v-am făcut un rău pe care aş vrea să-l repar... m-am gîndit deseori la acest lucru ; dar apariţia domniei voastre, aşa de bruscă şi neaşteptată, legată de amintiri atît de dureroase, m-a împiedicat, la început, să vă urez bun venit aşa cum o fac acum. Şi să ştiţi că, oricare ar fi motivul care v-a determinat, să-mi faceţi această

— **onoare** de **a** mă **vizita, prezenţa domniei voastre aici** este, vă **repet, bine venită.**

— Bertram mulţumi, înclinîndu-se distant, totuşi cu politeţe. urării de bun venit pe care colonelul i-o adresase pe un ton curtenitor dar grav.

— Julia, scumpa mea — continuă Mannering, după o scurtă pauză — eşti obosită şi ai face mai bine să te retragi. Domnule Brown, vă rog să o scuzaţi pe fiica mea; sînt împrejurări cînd citesc imediat pe chipul **ei ce** ar vrea să facă.

— Domnişoara Mannering se ridică şi se retrase conform dorinţei tatălui ei ; totuşi, în clipa cînd trecu pe lîngă Bertram, ea nu se putu abţine de a nu-i şopti i

— Nesăbuitule ! A doua oară !

— Domnişoara Bertram o însoţi pe buna ei prietenă, continuînd să fie nespus de surprinsă, dar fără a mai îndrăzni să-şi arunce a doua oară privirea asupra celui care o înspăimîntase. Vedea că situaţia era şi aşa destul de încordată şi nu vroia să mai contribuie la înrăutăţirea ei, învinuindu-1 pe străin că este un ucigaş. Apoi constatase că străinul îi era cunoscut colonelului şi acesta îl primise ca pe un gentleman ; de bună seamă — că nu era un individ primejdios, aşa cum îşi închipuise — ea, şi tînărul Hazlewood avusese dreptate spunînd că arma se descărcase din greşeală.

— Cei care rămaseră în salon formau un grup interesant, demn de penelul unui pictor iscusit Fiecare se simţea prea copleşit de propriile sale emoţii pentru **a** mai avea timp să observe reacţiile celorlalţi. Bertram, fiindcă picase în chipul cel mai neaşteptat în casa unui om pe care, pe de o parte, era înclinat să-l urască din adîncul inimii ca pe duşmanul său personal, iar pe de altă parte era silit să-l respecte ca pe tatăl Juliei ; Mannering,' deoarece în sufletul său se dădea o luptă — surdă între curtenia şi ospitalitatea lui deosebite, însoţite de bucuria de a se vedea absolvit de păcatul vărsării unui sînge nevinovat dintr-o ceartă personală, şi vechiul lui sentiment de dispreţ şi prejudecăţile-i de altădată, care. acum. la vederea omului ce i le prici— nuise. reînviau în sufletul său mîndru ; Sampson. fiindcă vedea în Bertram. de la care nu-şi mai putea lua ochii, o scumpă icoană dispărută ; de aceea începuse să tremure şi încerca să se liniştească, rezemîndu-se de un fotoliu, în timp ce chipul său avea o expresie de uimire şi de aşteptare nervoasă care îi schimonosea şi mai mult trăsăturile; în fine, Dinmont, înfăşurat în redin-

— gota-i vastă şi jerpelită, semăna cu un urs uriaş ridicat pe picioarele dinapoi şi uitindu-se la întreaga scenă cu ochii săi mari şi rotunzi, ce exprimau cea mai deplină uimire.

— Numai consilierul se afla în elementul său şi arăta voios, prompt şi plin de energie ; el şi calculase în minte, la repezeală, perspectiva unui succes răsunător într-un proces straniu, misterios şi plin de senzaţional. Simţea acea bucurie pe care, poate, o încearcă doar un tînăr comandant, cu inima clocotind de speranţe, în fruntea unei armate neînfricate, atunci cînd se avîntă în prima lui mare bătălie. însufleţit de toate acestea, avocatul deschise din nou discuţia, luînd asupră-şi sarcina de a pune toate lucrurile în cea mai deplină ordine.

— Poftiţi, poftiţi, gentlemeni, luaţi loc ! Acesta este regatul meu ; îngăduiţi-mi numai să aranjez eu totul pentru domniile voastre. Staţi jos, scumpul meu colonel, şi lăsaţi-mă pe mine să descurc totul ; staţi jos şi domnia voastră, domnule Brown, ***aut quocunque alio nomine vocaris'...*** Dominie, luaţi loc... stai pe scaunul tău, dragul meu Liddesdale.

— Nu pot, domnule Pleydell — răspunse Dinmont, privind cînd la redingota sa uriaşă, cînd la mobila elegantă din încăpere. Poate ar fi mai bine să ies şi să mă duc in altă parte şi să vă las aici pînă cînd isprăviţi ce aveţi de spus... vedeţi bine că nu mă simt aici în apele mele.

— Colonelul, care între timp îl recunoscuse pe Dandie, se ridică imediat şi, apropiindu-se de el, îi ură şi lui un călduros bun venit, asigurîndu-1 că de cînd îl văzuse la Edinburgh fusese totdeauna de părere că haina lui aspră, aşa cum era, şi cizmele cu tălpi groase ar onora şi salonul unui rege, darmite pe al său.

— Nu, nu, domnule colonel — răspunse fermierul
— noi sîntem oameni de la ţară, dar sigur că mi-ar face plăcere să ascult orice lucru de bine care i s-ar întîmpla căpitanului şi, de altfel, nu mă îndoiesc cîtuşi de puţin că totul o să meargă strună dacă domnul Pleydell ia în mină această afacere.

— Ai dreptate, Dandie... vorbeşti ca un oracol din Hieland... dar acum stai liniştit acolo, Aşaa... biine... acuma staţi cu toţii jos... serviţi şi cîte un pahar de vin

[1] ***Sau orice alt nume veţi]i avînd*** (în limba latină în text), (n. t.)

— pînă cînd îmi voi începe metodic catehismul. Şi-acum — zise el întorcîndu-se spre Bertram — spuneţi-mi, vă rog, dragul meu băiat, ştiţi cine sînteţi sau ce sînteţi ?

— In ciuda perplexităţii sale, catehumenul nu se putu abţine să nu rîdă de acest început şi răspunse :

— Intr-adevăr, domnule, mai înainte credeam că ştiu, dar acum, datorită ultimelor întimplări atît de ciudate, am început să mă cam îndoiesc.

— Atunci spuneţi-ne, vă rog, ce credeaţi mai înainte că ştiaţi despre persoana voastră ?

— Păi ce să ştiu ?! Aveam obiceiul să mă cred şi să mă numesc Vanbeest Brown, care a servit, ou rangul de cadet sau voluntar, sub colonelul Mannering, pe cînd domnia sa comanda un regiment de cavalerie în India. Atunci, de altfel, ne-am şi cunoscut.

— Pot confirma aceasta — interveni colonelul — şi pot depune mărturie pentru identitatea ofiţerului Brown, după cum pot adăuga ceea ce, poate, modestia lui a uitat să menţioneze, şi anume, că s-a distins acolo pe cîmpul de luptă ca un tînăr oapabil şi curajos.

— Cu atît mai bine, scumpul meu domn — zise Pleydell — dar acestea sînt nişte date prea generale. Domnul Brown ar trebui să fie aşa de bun şi să ne spună unde s-a născut.

— Cred că în Scoţia, dar locul îmi este necunoscut.

— Şi unde aţi fost crescut ?

— In Olanda, bineînţeles.

— Nu vă amintiţi nimic din viaţa domniei voastre dinaintea plecării din Scoţia ?

— Foarte vag ; totuşi mă obsedează gîndul, poate şi mai adînc întipărit în mintea mea din pricina tratamentului rău de mai tîrziu ce mi s-a aplicat, că în fragedа-mi copilărie am fost obiectul unei griji deosebite Şi că am fost înconjurat de multă dragoste. Mi-aduc iarăşi aminte de un bărbat cu o înfăţişare frumoasă, pe care obişnuiam să-l numesc tată, şi de o lady, care era cam bolnavă şi care trebuie să-mi fi fost mamă, dar Şi amintirea ei îmi este vagă şi confuză. Mi-aduc iarăşi aminte de un bărbat înalt, blînd, îmbrăcat în negru, care mă învăţa literele şi se plimba cu mine... şi cred că ultima dată..

— Aici. Dominie nu mai putu să se stăpînească. In timp ce fiecare cuvînt rostit îi dovedea că în faţa lui stătea chiar copilul binefăcătorului său, el făcuse eforturi disperate pentru a-şi înăbuşi simţămintele, dar cînd amintirile lui Bertram se referiră la preceptorul său şi

— la preceptele sale, Sampson nu mai putu să se abţină şi trebui să dea frîu liber puternicei emoţii ce-l copleşise. Se ridică grăbit de pe scaun şi, cu mîinile încleştate, cu picioarele tremurînd şi cu ochii scăldaţi în lacrimi, strigă tare :

— Harry Bertram ! Uită-te la mine! Nu sînt eu acela ?

— Da ! răspunse Bertram, sărind de pe scaunul său ca şi cum o lumină bruscă i-ar fi năpădit mintea. Da... acesta era numele meu !... Şi aceasta este vocea şi chipul vechiului şi bunului meu dascăl !

— In culmea fericirii, Dominie se aruncă în braţele tînărului, îl strînse la pieptul său de o mie de ori, plîngînd în hohote în vreme ce trupul său slab se clătina ca bătut de vînt. Colonelul Mannering se văzu nevoit şi el să-şi folosească batista ; Pleydell se căznea să se ţină tare şi îşi tot ştergea sticlele ochelarilor, în vreme ce onestul Dinmont, după ce izbucnise şi el de două ori într-un plîns cu suspine puternice, exclamă :

— Doamne, ce mai poznă ! Nu mi s-a mai întîmplat să bocesc aşa de cînd a murit biata maică-mea !

— Haideţi, haideţi, liniştiţi-vă! zise consilierul. în cele din urmă. Curtea ordonă să se facă linişte Avem Încă de înfruntat o partidă adversă foarte vicleană ; nu trebuie să pierdem timpul, ci să adunăm depoziţii., fiindcă, după părerea mea. ar trebui să isprăvim cu stringerea lor înainte de revărsatul zorilor.

— Dacă doriţi, pot ordona să vi se înşăueze un cal — zise colonelul.

— Nu. nu, pentru aşa ceva am destulă vreme... da, am destulă vreme... dar liniştiţi-vă. Dominie, v-am acordat destul răgaz ca să vă exprimaţi sentimentele. A sosit scadenţa... trebuie să mă lăsaţi să-mi continui cercetările.

— De obicei. Dominie era ascultător faţă de oricine ştia să-i poruncească un lucru ce i se părea logic raţiunii lui ; se aşeză, aşadar, din nou pe scaunul său, rezemîndu-se bine de spătar şi acoperi ndu-şi faţa cu batista lui cu pătrăţele. Cînd şi cînd însă. nemaiputîndu-se stăpîni. îşi înălţa ochii pe deasupra acestui paravan ca să se încredinţeze că acea apariţie scumpă nu se risipise în văzduh, ca apoi să şi-i coboare iar şi să murmure în sinea lui rugăciuni de laudă şi de mulţumire aduse cerului pentru toate binefacerile date ; în cele din urmă fu atras pe nesimţite de vorbele consilierului şi îşi îndreptă din nou

— atenţia către el, căci omul legii punea nişte întrebări foarte interesante.

— Şi-acum — continuă domnul Pleydell, după un răstimp în cursul căruia se mărginise să sondeze ce îşi mai amintea tînărul din fragedа lui copilărie — şi-acum, domnule Bertram, fiindcă socot că în viitor ar trebui să vă chemăm pe adevăratul nume, veţi avea amabilitatea să ne aduceţi şi nouă la cunoştinţă toate amănuntele pe care nu le-aţi uitat privitor la modul în care aţi părăsit Scoţia ?

— Ca să vă spun adevărul, domnule, deşi întâmplă-rile teribile ale acelei zile mi s-au întipărit puternic în minte, totuşi îmi vine să cred că însăși spaima aceea cumplită care mi le-a săpat în cuget atunci a contribuit în bună măsură să le amestece şi, astfel, detaliile să-mi fie confuze. Cu toate acestea, îmi amintesc că mă plimbam pe undeva, unde... nu ştiu prea bine, aş zice că printr-o pădure...

— Ah, da, era pădurea Warroch, scumpul meu — interveni Dominie.

— Tăcere, domnule Sampson ! îl rugă Pleydell.

— Da, era într-o pădure — continuă încet Bertram, în vreme ce imagini vechi şi confuze începeau să se închege singure în amintirile sale trezite din nou la viaţă — şi cineva era cu mine... acest gentleman respectabil şi plin de atîta iubire faţă de mine... da, cred că el era...

— Da, da, aşa este, Harry, aşa este, cerul să te binecuvînteze... chiar eu am fost.

— Păstraţi linişte, domnule Sampson, şi nu întrerupeţi mărturia — interveni de data aceasta mai sever Pleydell. Şi mai departe, domnule ?... i se adresă el din nou lui Bertram.

— Şi cum vă spuneam — continuă Bertram — îmi amintesc apoi ca prin vis că mă aflam călare pe un cal în faţa călăuzei mele.

— Nu, nu ! exclamă Sampson. Niciodată nu mi-am primejduit viaţa şi, bineînţeles, nici pe a ta, ca să încalec un cal şi să te vîr într-un astfel de pericol.

— Pe cuvîntul meu, este intolerabil ! Ascultaţi, domnule Sampson : dacă veţi mai rosti un singur cuvînt Pînă în clipa cînd nu vă voi da eu voie, voi lua cartea rnea de magie neagră şi voi citi trei formule vrăjitoreşti care vor destrăma toate întâmplările minunate ale acestei nopţi şi-l voi conjura pe Harry Bertram să redevină din nou Vanbeest Brown !

—

— Onorabile şi respectabile domn — răsună vocea aspră şi spartă a lui Dominie — vă cer umil iertare... a fost doar un ***verbum volans***[1] /

— Nu mă interesează, ***nolens volens***va trebui să vă ţineţi limba în frîu — replică Pleydell.

— Vă rog şi eu mult, domnule Sampson — interveni şi colonelul — este un lucru de cea mai mare înportanţă pentru prietenul regăsit al domniei voastre ca să-i permiteţi domnului Pleydell să-şi continue în linişte cercetările.

— Sînt mut — zise Dominie, care se căia de fapta sa.

— Ca din pămînt — continuă Bertram — cîţiva bărbaţi s-au năpustit asupra noastră şi am fost traşi jos de pe cal. Cu greu mai mi-aduc aminte de ceva, poate doar de faptul că am încercat să fug, în vreme ce în jurul meu se dădea o luptă disperată ; apoi am căzut în mîinile unei femei foarte înalte care a ieşit din nişte tufişuri din preajma noastră şi m-a ţinut cu ea un timp... în rest, totul e spaimă şi învălmăşeală în mintea mea... mai văd ca prin ceaţă un ţărm de mare, o peşteră şi cum cineva m-a silit să beau o băutură tare care m-a adormit o bucată de vreme. Ga să nu mai lungesc vorba, nu-mi mai aduc aminte de nimic, totul mi s-a şters din minte, îmi amintesc doar că mai tîrziu mă aflam pe bordul unui sloop, un fel de goeletă, unde eram folosit ca băiat de serviciu pe la cabine, tratat prost şi mereu flămînd. In fine, am ajuns în Olanda, unde am fost dat la şcoală de către un bătrîn negustor, care a devenit un fel de ocrotitor al meu şi a început să mă îndrăgească.

— Şi ce v-a spus ocrotitorul vostru despre părinţi ? întrebă domnul Pleydell.

— Foarte puţin — răspunse Bertram — şi mi-a interzis de a încerca să aflu mai multe. Mi s-a dat de înţeles că tatăl meu fusese implicat în negoţul de contrabandă care se făcea pe coasta răsăriteană a Scoţiei şi că fusese ucis într-o ciocnire cu ofiţerii vamali ; că negustorii care îi dădeau mărfuri din Olanda aveau un vas ce se afla ancorat chiar pe acea coastă atunci, fiindcă ***o*** parte din membrii echipajului erau şi ei amestecaţi în acest negoţ ilegal, şi că ei m-au luat. după moartea tată-

I *Cuvînt care zboară* (cuvînt spus în vînt, într-o doară căruia nu trebuie să i se acorde atenţie) (în limba latină în text), (n. t.)

— *Tai* meu, şi m-au dus în Olanda, făcîndu-li-se milă de un copil rămas orfan. Cînd m-am făcut mai mare, mi-am dat seama că o mare parte din această poveste nu se potriveşte cu propriile mele amintiri, dar ce puteam să fac? Nu aveam nici un mijloc de a-mi verifica îndoielile şi nici măcar un prieten cu care să comunic şi căruia să i le încredinţez. Restul vieţii mele este cunoscut colonelului Mannering; am fost trimis în India pentru a deveni funcţionar al unei case de comerţ olandeze ; afacerile mergînd din ce în ce mai rău, mi-am ales cariera armelor şi sînt încredinţat că nu am dezonorat-o.

— Sînteţi un tînăr curajos şi cinstit, aş pune chezăşie pentru aceasta — zise Pleydell. Şi fiindcă aţi fost lipsit de un tată aşa de multă vreme, aş dori din toată inima **să** pot reclama eu însumi onoarea acestei paternităţi. Dar afacerea aceea cu tînărul Hazlewood...

— ***A*** fost pur şi simplu un accident — se dezvinovăţi Bertram. Călătoream prin Scoţia de plăcere şi, după ce am rămas vreo cîteva săptămîni la ferma bunului meu prieten, domnul Dinmont, pe care am avut norocul să-l întâlnesc din întîmplare...

— Ba al meu a fost norocul — sări Dinmont cu gura — fiindcă, pe legea mea. dacă n-ar fi fost căpitanul, cu braţele şi picioarele lui, să-mi sară în ajutor, doi tîlhari mi-ar fi ciocănit ţeasta de m-ar fi dat gata !

— Iată cum a avut loc accidentul — reluă Bertram. La scurt timp după ce părăsisem un mic oraş, am fost jefuit de hoţi. care mi-au furat bagajele ; pe cînd mă aflam la Kippletringan, l-am întîlnit întîmplător pe acest tînăr gentleman. In vreme ce mă apropiam ca s-o salut pe domnişoara Mannering, pe care el **o** însoţea şi pe care eu **o** cunoscusem în India, domnului Hazlewood. părîndu-i-se poate că înfăţişarea sau îmbrăcămintea mea nu sînt dintre cele mai respectabile, mi-a poruncit pe un **ţon** cam trufaş să mă retrag, declanşînd astfel conflictul în care, din nefericire, am fost cauza accidentului său... Şi acum. domnule, după ce v-am răspuns la toate întrebările...

— Nu. nu, nu chiar la toate — se grăbi să spună Pleydell, clipind şiret din ochi — mai sînt unele întrebări, pe care însă le voi amina pînă mîine dimineaţă deoarece ᵉste timpul să închidem acest ***sederunV*** pentru noaptea sau. mai degrabă, dimineaţa aceasta

sensul de ***şedmfă, sesiune*** (în limba latină: ***ei au stat).***

—

— **Ei** bine, domnule, — zise tînărul — vreau **să** vă întreb şi eu ceva, întrucât **am** răspuns la **toate** întrebările pe care domnia voastră **aţi** binevoit **să** **mi** le puneţi în noaptea aceasta ***i*** aţi fi **aşa** de bun ca la rîndul vostru să-mi spuneţi cine sînteţi şi de ce vă interesează aşa de mult soarta mea, precum şi drept cine mă luaţi, fiindcă mi se pare că sosirea mea aici **a** provocat niţică emoţie ?

— Eu, domnule — răspunse consilierul — mă numesc Paulus Pleydell şi sînt avocat al baroului sooţian, cît despre domnia voastră, nu este un lucru prea uşor de a vă spune lămurit cine sînteţi; dar sper că peste puţină vreme voi putea să vă salut, şi asta în chip legal, pe numele de Henry Bertram, cavaler şi urmaş al uneia dintre cele mai vechi familii din Scoţia, precum şi moştenitor prin substituţie şi stipulaţie al domeniului Ellângowan. Da — continuă avocatul, cu ochii închişi şi vorbindu-şi sie însuşi — ar trebui nici să nu-i pomenesc de tatăl său, ci să-i spun că este urmaşul direct al bunului său Lewis... singurul înţelept al familiei de care am auzit vorbindu-se vreodată.

— Toată lumea se ridicase spre a se retrage în odăile lor, cînd colonelul Guy Mannering se îndreptă spre Bertram, care rămăsese în picioare, uluit de ultimele cuvinte ale consilierului.

— Vă felicit — i se adresă el — pentru viitorul pe care providenţa vi l-a hărăzit. Am fost un vechi prieten al tatălui vostru şi mi s-a întîmpiat să mă aflu la conacul Ellangowan (tot aşa cum azi hazardul v-a condus paşii aici la mine), chiar în noaptea în care v-aţi născut. Nici prin minte nu-mi trecea cine sînteţi atunci cînd... dar sper că vechea neînţelegere dintre noi va fi cu totul dată uitării. Vă rog să mă credeţi că sosirea domniei voastre aici, sub înfăţişarea domnului Brown, viu **şi** teafăr, mi-a luat de pe suflet o grea **şi** dureroasă povară, iar faptul că purtaţi numele unui vechi prieten al meu mă face ca să vă spun, domnule Bertram, de două ori un călduros bun venit.

— Şi părinţii mei ? întrebă Bertram.

— Din nefericire nu mai trăiesc... domeniul familiei **a** fost vîndut, dar sînt încredinţat că **va** putea fi redobândit. Şi de orice va fi nevoie ca să vi se recunoască drepturile, mă voi socoti omul cel mai fericit ca să vă pun totul la dispoziţie.

—

— Nici vorbă, toate acestea însă să le lăsaţi, vă rog, în seama mea — interveni consilierul. *Este vocaţia mea, Hal, voi scoate bani din asta*

— Sînt sigur că nu este de nasul meu — se amestecă în discuţie şi Dinmont — ca să vorbesc unor mărimi ca domniile voastre ; dar dacă niscaiva arginţi ar fi de folos pentru a pune pe roate procesul căpitanului... fiindcă, de, aşa vorbeşte lumea, că fără arginţi nici un proces nu merge ca pe roate, atunci...

— Aşa şi este, excepţie făcînd noaptea de sîmbătă spre duminică — zise Pleydell.

— Da, numai că şi înălţimea voastră, dacă nu primiţi un onorariu bun, nu vă ocupaţi de o afacere, cel puţin aşa am băgat eu de seamă ; iată de ce, în ceea ce mă priveşte, n-am să mai trec nicicînd sîmbăta seara pe la domnia voastră să vă rog ceva... prin urmare, aşa cum vă spuneam, mai am nişte arginţi în ***spleuchan***[s], pe care-i pun la dispoziţia căpitanului, fiindcă Ailie şi cu mine întotdeauna ne-am înţeles asupra acestui lucru...

— Nu. nu, Liddesdale... nu-i nevoie, nu-i deloc nevoie... ţine-ţi bani ca să-ţi mai cumperi cîte ceva pentru fermă.

— Să-mi mai cumpăr cîte ceva pentru fermă ? Domnule Pleydell, oţi fi ştiind domnia voastră multe lucruri, dar nu cunoaşteţi ferma Charlies-hope... este aşa de bine înzestrată cu toate cele, că în fiecare an scoatem din ea, din carne şi lînă la un loc, ca la şase sute de lire sterline. Ei, ce ziceţi de asta ?

— Şi n-ai mai putea să-ţi mai cumperi una ?

— Nu ştiu... Ducelui nu-i plac fermele unde nu locuieşte cel ce o are. şi pe vechii fermieri nu-i poate alunga, şi apoi nici mie nu mi-ar plăcea să mă duc şi să torn în urechea moşierului, şi să căşun prin asta mărirea arendei pentru vecinii mei.

— Ce spui, frate ! Chiar dacă-i vorba de vecinul tău de la Dawston... sau Devilstone... cum îi zice locului acela ?

—

— Vă gîndiţi la Jock o' Dawston ! Nici măcar lui... e drept că-i un flăcău, cum îi zicem noi, cîrcotaş şi scandalagiu cînd e vorba de hotarul dintre noi, şi ne-am cam dondănit şi ciomăgit olecuţă, nu-i vorbă, dar, pe legea mea, zău că nu vreau să-i fac rău nici chiar lui Jock o' Dawston.

— Eşti un flăcău cinstit — îi zise omul legii — dar acum du-te la culcare. Vei dormi mai bine, mă prind chezaş pentru asta, decît mulţi oameni care dezbracă, atunci cînd se culcă, o haină brodată şi îşi pun pe cap

— o scufie cu dantele... Colonele, văd că şi domnia voastră sînteţi ocupat să mai staţi de vorbă cu scumpul nostru ***enfant trouve*** Eu mă duc să mă culc, dar v-aş ruga să-i spuneţi lui Barnes să mă trezească mîine dimineaţă la şapte, deoarece servitorul meu e cam somnoros, cît despre secretarul meu Driver, bănuiesc că a avut soarta lui Clarence[1] şi zace înecat într-un poloboc plin cu gustoasa bere a domniei voastre, fiindcă doamna Allan mi-a promis că va avea grijă de el şi cred că a şi descoperit repede cu ce poate să-l îmbuneze pe Driver. Noapte bună, colonele... noapte bună, Dominie Sampson... noapte bună, preaeinstitule Dinmont... şi noapte bună, în fine, regăsitului urmaş al Bertramilor, al celor cu numele Mac-Dingawaie, Knarth, Arth, Godfrey, Dennis sau Rowland, purtînd ca ultim şi cel mai scump titlu pe cel de moştenitor prin substituţie şi stipulaţie al domeniilor şi baroniei de Ellangowan, conform aranjamentului lăsat de cavalerul Lewis Bertram, al cărui urmaş sînteţi!

— Şi zicînd acestea, bătrînul gentleman luă o luminare de pe masă şi părăsi încăperea, iar ceilalţi se împrăştiară, nu mai înainte ca Dominie să-l mai îmbrăţişeze o dată pe „micuţul său Harry Bertram", aşa cum continua să-i spună el tînărului căpitan înalt de numai şase picioare !

I *Spleuchan* este denumirea dată unei pungi de tutun, care Poate fi folosită ocazional şi ca pungă pentru bani. (n.a.)

—

— CAPITOLUL LI

— Visez numai la Bertram, la el mă tot gîndesc,

— Şi inima mi-e plină de chipul său zeesc.

— Căci viaţa pentru mine se schimbă intr-un chin
Cînd Bertram e departe; el e al meu destin I

— Totul e bine cînd sfîrşeşte bine[1]

— La ora pe care o hotărîse în noaptea precedentă, neobositul nostru avocat fu trezit de Barnes şi acum şedea lîngă un foc bun, avînd alături o pereche de luminări de ceară ; pe cap purta o tichie de catifea, iar trupul îi era înfăşurat într-un halat de noapte făcut din mătase matlasată. Plin de zel, consilierul îşi punea ordine în notele şi hîrtiile sale, acele ***memoranda,*** cum le numea el, adică probele şi depoziţiile referitoare la asasinarea lui Frank Kennedy. Un curier fusese trimis la domnul Mac-Morlan, cerîndu-i acestuia să vină cît mai grabnic la Woodbourne, pentru o chestiune de cea mai mare importanţă. Dinmont. în schimb, obosit de întâmplările din seara şi noaptea trecută şi găsind găzduirea la Woodbourne mult mai de preferat aceleia oferite în temniţă de Mac-Guffog. nu se grăbea să se scoale. Cît priveşte pe Bertram, nerăbdarea acestuia l-ar fi pus foarte devreme în mişcare, dar, deoarece colonelul Mannering îşi exprimase intenţia de a-1 vizita în odaia lui în cursul dimineţii, el nu se hotărîse s-o părăsească. în vederea acestei convorbiri, se şi îmbrăcase, Barnes aducîndu-i (din ordinul stăpînului său) toate cele de trebuinţă ca rufărie şi haine, astfel că acum aştepta vizita făgăduită de stăpînul casei, cu destulă nerăbdare.

— într-adevăr, curînd o bătaie discretă în uşă anunţă vizita colonelului, cu care Bertram avu o conversaţie lungă şi satisfăcătoare. Fiecare totuşi tăinui faţă de celălalt cîte ceva. Mannering nu se putu hotărî să-i vorbească de funesta sa prezicere împlinită cu atîta exactitate, iar Bertram, din motive ce pot fi uşor ghicite nu suflă un cuvînt despre iubirea pe care o nutrea pentru Julia. In toate celelalte privinţe, convorbirea lor a fost sinceră şi folositoare amîndurora şi, din partea colone-

I Cuvintele aparţin Helenei, o frumoasă nobilă care, fiind Protejată de mama contelui de Rousillon, Bertram, se îndrăgosteşte de el. (n.t.)

— lului, se anunţa chiar un început de cordialitate. Bertram îşi orienta cu grijă purtarea după aceea a gazdei **şi** părea că primeşte, mai degrabă pasiv, amabilitatea oferită cu gratitudine şi plăcere, decît să caute a ieşi în întîmpinarea ei pentru a o grăbi.

— Domnişoara Bertram se afla în sufrageria unde se servea micul dejun, cînd Sampson se furişă înăuntru, cu faţa luminată de un surîs triumfător, lucru **aşa** de neobişnuit la el, încît cel dintîi gînd al Luciei a fost că cineva îşi bătuse joc de el, spunîndu-i vreo minciună care-i pricinuise această bucurie nemaiîntîlnită După ce se aşeză şi rămase aşa o bucată de vreme, rotindu-şi ochii şi deschizînd gura fără a scoate un sunet, ca acel mare cap de lemn din piesele de păpuşi cu Merlin' de pe **la** bîlciuri, izbuti în cele din urmă să rupă tăcerea :

— Şi ce credeţi despre el. domnişoară Lucy ?

— La cine vă referiţi, domnule Sampson ? ! întrebă mirată tînăra lady.

— La Har... ba nu, ci la el, la acela pe care l-aţi cunoscut... — o ţinea una şi bună Dominie.

— Pe care l-am cunoscut ? repetă Lucy. cu desăvîrşire incapabilă să înţeleagă despre ce vorbeşte.

— Da. străinul, acela care a venit azi-noapte cu poştalionul... cel care l-a împuşcat pe tînărul Hazlewood... ha. ha. ha ! şi Dominie izbucni într-un hohot nestăvilit de rîs care aducea însă mai mult cu un nechezat

— Sînt uimită, domnule Sampson — i se adresă eleva lui — sînt într-adevăr cu totul uimită că aţi ales un subiect aşa de straniu pentru a face, haz... Nu ştiu nimic despre acest om sper numai că descărcarea armei a fost accidentală şi că nu va trebui şi în viitor să ne temem că acest act se va repeta.

— Accidentală ? ! Ha. ha, ha ! necheză din nou Sampson.

— într-adevăr. domnule Sampson — continuă Lucy, destul de supărată — sînteţi neobişnuit de vesel în dimineaţa aceasta

— Da. sigur că sînt ! Ha, ha. ha ! Ne-mai-po-me-nit de ve-sel ! Ha. ha. ha !

— Dacă sînteţi aşa de nemaipomenit de vesel, scumpul meu domn — replică tînăra lady — aş vrea mai degrabă să cunosc şi eu motivul acestei veselii, decît să fiu numai amuzată de efectele ei.

3 *Merlin* este unul dintre personajele cele mai îndrăgite ale teatrului de păpuşi englez, (n.t.)

— Veţi şti totul, domnişoară Lucy — spuse bietul Abel Vă amintiţi de fratele domniei voastre ?

— Doamne Dumnezeule ! Cum puteţi să-mi puneţi o astfel de întrebare ? Nimeni nu ştie mai bine ca domnia voastră că l-am pierdut chiar in ziua în care m-am născut.

— Foarte adevărat, foarte adevărat — răspunse Dominie, întristîndu-se brusc la amintirea acelei zile cumplite — am uitat, foarte ciudat cum am putut să uit, da., da... într-adevăr... Dar de bunul vostru tată vă amintiţi ?

— Cum să nu-mi amintesc de el, domnule Sampson ? ! N-au trecut chiar aşa de multe săptămîni de-atunci...

— Aşa e, aşa e... da, da, prea adevărat — murmură Dominie, al cărui rîs cavalin se preschimbase într-un chicotit isteric Voi încerca să nu mai fiu vesel cînd mi-aduc aminte de această întîmplare.. dar uitaţi-vă la tînărul acela !... Chiar în acel moment, uşa camerei se deschise şi Bertram intră Da. uitaţi-vă bine la el. domnişoară Lucy — continuă pastorul — este leit chipul tatălui vostru, şi cum Dumnezeu i-a chemat la el pe scumpii voştri părinţi, l-a trimis îndărăt pe Harry... O, copiii mei, iubiţi-vă unul pe altul !

— Intr-adevăr, are statura şi înfăţişarea tatălui meu ! exclamă Lucy, pălind foarte tare şi fiind gata să leşine, ceea ce îl făcu pe Bertram să sară şi să o susţină, iar pe Dominie să dea fuga s-aducă apă pentru a o stropi (pe care, în graba lui, o luă tocmai din ceainicul care clocotea !). Noroc că, printr-un efort supraomenesc, ea îşi birui slăbiciunea şi obrajii i se colorară din nou, ceea ce îi arătă lui Dominie că fata îşi venise în fire, drept care el renunţă la aplicarea unui remediu atît de nepotrivit. Vă conjur să-mi spuneţi, domnule Sampson — vorbi ea cu o voce întretăiată, dar totuşi foarte gravă — este el fratele meu ?

— El este ! El este ! Este micul Harry Bertram, domnişoară Lucy, şi acest lucru e la fel de sigur cum sigur este şi faptul că soarele se află pe cer !

— Şi ea este scumpa mea surioară ? strigă Henry Bertram, într-o izbucnire de dragoste frăţească, simţămînt ce zăcuse adormit atîta vreme în inima lui, neavînd asupra cui să se reverse.

— Da. ea este ! Ea este ! Este micuţa Lucy Bertram, scumpul meu Harry — strigă Sampson, nebun de fericire — pe care, cu nevrednicul meu ajutor, o vei găsi perfect cunoscătoare a limbilor din Franţa, Italia şi chiar Spania... meşteră în a citi şi scrie în limba ei natală,

precum şi expertă în aritmetică şi In contabilitatea în partidă simplă şi dublă... ca să nu mai zic nimic de cunoştinţele ei la cusut, croit, brodat sau în conducerea unei gospodării, pe care (ca să dăm Cezarului ce este al Cezarului) nu le-a învăţat de la mine, ci de la menajera casei; nu îmi voi asuma vreun merit nici pentru modul sublim în care cîntă la instrumentele cu coarde, artă la a cărei însuşire au contribuit, şi nu puţin, lecţiile unei alte tinere lady' model de virtute şi de modestie, dar trebuie să adaug, şi puţin cam pusă pe şotii... domnişoara Julia Mannering. ***Suum cuique tribuito***

— Aşadar — zise Bertram către sora sa — sînteţi tot ce mi-a rămas pe lumea aceasta ! Noaptea trrecută, şi mai amănunţit în dimineaţa aceasta, colonelul Mannering mi-a povestit despre nenorocirile familiei noastre, dar totuşi fără să-mi spună că-mi voi găsi surioara aici.

— A procedat astfel — îi răspunse Lucy — fiindcă a vrut ca vestea binecuvîntată să v-o aducă acest gentleman, unul dintre cei mai buni şi credincioşi prieteni, cel care a fost mîngîierea tatălui nostru în răstimpul lungii sale suferinţe, cel care a stat la căpătîiul lui cînd a plecat din lumea aceasta şi cel care, atunci cînd norii cei mai negri ai nenorocirii s-au abătut asupra mea, nu a părăsit-o pe sărmana orfană.

— Cerul să-l binecuvînteze pentru fapta sa bună! zise Bertram, strîngîndu-i cu căldură mîna lui Dominie, Cu adevărat meritaţi iubirea pe care am nutrit-o totdeauna faţă de acea imagine neclară şi înceţoşată, pe care memoria mi-a păstrat-o în suflet din frageda mea copilărie.

— Cerul să vă binecuvînteze şi pe voi amîndoi, copiii mei ! zise Sampson. Fiindcă, dacă nu v-aş fi îndrăgit pe voi, aş fi fost mult mai mulţumit (bineînţeles, dacă aceasta ar fi fost şi voia Domnului) să-l însoţesc pe părintele vostru în mormînt.

— Dar, sper — adăugă Bertram — îndrăznesc să sper că vom apuca cu toţii zile mai bune. Toate nedreptăţile ce ni s-au făcut vor fi îndreptate, fiindcă văd că providenţa ne-a trimis şi mijloacele, şi prietenii care să-mi apere drepturile.

— Prieteni de nădejde ! repetă ca un ecou Dominie, căci iată-1 pe vestitul colonel Mannering, un ostaş înnăscut, dar care nu este mai puţin un erudit, mai ales

[1] ***Să dăm fiecăruia ce*** i se ***cuvine*** (în limba latină în text), (n.t.)

— dacă ţinem seama de puţinele ocazii avute ca să se instruiască, şi iată-1 apoi, alătui'i de colonel, şi pe renumitul avocat, domnul Pleydell, care este, de asemenea, un bărbat erudit, dar care, din păcate, coboară uneori la glume şi purtări mult prea vulgare ; iată-1, în fine, pe domnul Andrew Dinmont, care nu ştiu să posede prea multă erudiţie, dar care, asemenea patriarhilor de demult, este mare meşter în tot ceea ce se leagă de creşterea turmelor de oi şi a cirezilor de vite. Iar la urmă de tot, mai sînt şi eu, care am avut prilejuri mai bune de a culege mierea erudiţiei decît vrednicele persoane pomenite mai înainte, prilejuri care (dacă îmi este îngăduit să mă laud) nu au fost irosite, în măsura în care umilele mele facultăţi intelectuale au fost capabile să profite de ele. Neîndoielnic, micul meu Harry, trebuie să ne reluăm degrabă studiile noastre pentru a reeîştiga timpul pierdut. Voi începe de la temelie. Da, mă voi strădui să-ţi corectez educaţia primită, căutînd de azi înainte să-ţi împărtăşesc adevărata cunoaştere a gramaticii engleze, ca să ajungem încet-încet pînă la stăpînirea tutu*-ror limbilor moderne şi clasice, ba chiar ebraica sau chaldeica !

— De bună seamă, cititorul poate a şi observat că, în această împrejurare, Sampson se dovedise mult mai vorbăreţ decît pînă atunci. Explicaţia constă în faptul că pastorul, din clipa regăsirii fostului său elev, trăia într-o stare de euforie spirituală şi, în gîndul său, se înapoi ase cu ani şi ani în urmă, dorind cu ardoare, în vreme ce tot felul de idei i se învălmăşeau prin cap, să-şi reia lecţiile începute odinioară cu tînărul Bertram şi întrerupte atunci cînd copilul învăţa să pronunţe şi să citească corect. Faptul de a se considera încă preceptorul tînărului ar putea să pară cu atît mai ridicol, cu cît nici faţă de Lucy el nu-şi mai asuma acest rol. Fata crescuse sub ochii şi sub îndrumarea lui, dar se emancipase treptat şi firesc de sub tutela sa pe măsură ce anii treceau, iar cunoştinţele ei se înmulţeau Iată de ce, frustrat oarecum, de un elev, primul gînd ce i-a trecut prin cap a fost de a reînnoda procesul instrucţiei lui Harry din punctul unde fusese întrerupt. Iar acest sentiment al autorităţii intelectuale reînviate îi pricinuise acea vervă care, în mod obişnuit, îi era atît de străină. Să mai remarcăm apoi că, aşa cum se întîmplă cel mai adesea, oamenii rareori vorbesc mai mult decît trebuie fără >ă-si trădeze adevăratul lor eu ; iată de ce. cu ***ace*’*** pnle], Sampson dăduse limpede de înţeles celor prezenţi că, în

—

— vreme **ce el se supunea opiniilor şi poruncilor celor cu** care venea în contact, dacă aceştia i **le** impuneau, **trăia cu e** fermă convingere **în** sinea **lui,** **şi** anume **că, în** materie de E-ru-di-ţie, cum rostea **el** acest euvînt, era **cu**

— mult superior tuturor celor din jurul său. chiar **de** i-ar **fi** pus pe toţi la **un loc.** Totuşi. în clipa de faţă, această mărturisire a superiorităţii ajunse la nişte urechi surde, deoarece fratele şi sora erau mult prea adînciţi în convorbirea lor, fiecare punînd întrebări **şi** aflînd despre peripeţiile prin care trecuse celălalt, pentru a mai lua aminte la vorbele vrednicului Dominie.

— Să ne reîntoarcem acum la colonelul Mannering, care, după ce îl părăsise pe Bertram, se dusese direct în camera Juliei şi. după ce **o** rugase pe femeia care **o** piep-

— tăna să iasă. vru să-i vorbească. Dar Julia i-o luă înainte **s**

— Scumpul meu domn. pare-mi-se că aţi şi uitat de veghea noastră din noaptea trecută, de aţi intrat aşa tam-nisam în iatacul meu şi nu mi-aţi lăsat nici măcar răgazul să-mi pieptăn părul, care, trebuie să ştiţi, mi s-a zbîrlit tot. sărăcuţul de el. astă-noapte, de atîtea păţanii nemaiîntîlnite prin care a trecut!

— Eu mă adresez interiorului capului tău, Julia. el vreau să-mi dea ascultare: cît despre exteriorul său, adică părul, i-1 voi încredinţa din nou grijii priceputei doamne Mincing, pe care o voi rechema peste cîteva minute

— Doamne, papa — replică domnişoara Mannering, la fel de glumeaţă — să bagi însă bine de seamă că ideile îmi sînt tare încîlcite. aşa că va fi cam greu să mi le descîlceşti numaj în cîteva minute ! Tar dacă doamna Mincing ar face la fel cu părul meu, cred că ar trebui să-mi smulgă din repezeală, cam jumătate din el !

— Bine. atunci te rog numai atît : să-mi spui unde se află încîlceala şi îţi făgăduiesc că o voi descurca eu cu toată răbdarea şi blîndeţea cuvenită — zise colonelul.

— O, peste tot. papa — răspunse tînăra fată. Totul îmi pare un vis fantastic şi fără noimă

— Ei bine. voi căuta atunci să ţi-l tălmăcesc pe dată.

— Și colonelul îi povesti pe scurt peripeţiile prin care

— trecuse Bertram şi ce perspective i se deschideau în faţă, istorisire pe care Julia o ascultă cu un interes deosebit pe care zadarnic încerca să şi-l ascundă

— Ce zici acum — conchise tatăl — ţi s-a luminat mintea în această privinţă ? înţelegi cum stau lucrurile ?

— Da' de unde. scumpul meu domn ! Sînt mai confuză ca ori cînd — răspunse Julia. Cine a mai pomenit

— **aşa ceva i să apară un tînăr moştenitor venind tocmai din** India, după ce toată lumea **l-a** crezut **mort ?! în**-tocmai ca în basmul în care marele călător Aboulfouaris **s-a întors** acasă la prevăzătorul său frate Hur **şi** la **sora** lui Canzade"[1]. Dar mi **se** pare că **mă** înşel, Ganzade era chiar soţia lui. dar n-are-a face ! Lucy poate s-o întru-chipeze pe ea. iar Dominie pe Hur, Şi-apoi. acest avocat scoţian aşa de vioi şi de trăsnit, ca într-un act de pan-tomimă la sfîrşitul unei tragedii ! Şi-apoi, ce minunat ar **fi** dacă Lucy şi-ar redobîndi averea !

— Dar gîndeşte-te, scumpa mea — continuă colo-nelul — că partea cea mai misterioasă a acestei afaceri e alta : domnişoara Julia Mannering **a** ştiut cu siguranţă cît de neliniştit era tatăl ei cu privire la soarta acelui tînăr care se numea Brown, sau Bertram, cum trebuie să-i spunem acum. Or, ea desigur că l-a întîlnit şi l-a recunoscut cînd **a** avut loc accidentul lui Charles Haz-lewood şi e de mirare cum nu i-a spus tatălui ei nici un cuvinţel despre asta ca să-l liniştească ; ba mai mult, prin tăcerea ei a contribuit la urmărirea şi la arestarea acestui tînăr gentleman, sub învinuirea că ar fi un in-divid suspect, ba chiar un asasin !

— Julia. care se înarmase degrabă cu tot curajul de care dispunea cînd îl văzuse pe tatăl ei intrînd în odaie nu mai fu în stare să-i răspundă nimic; ca atare. îşi plecă, sfioasă, capul, după ce încercase zadarnic să-şi ia inima în dinţi şi să tăgăduiască hotărît că îl recunoscuse pe Brown atunci cînd îl întîlnise.

— Nu-mi răspunzi nimic ? 1 Bme, Julia ! continuă ta-tăl ei, grav dar binevoitor. Mai dă-mi voie să te întreb ; **a** fost ***singura*** dată cînd l-ai văzut pe Brown de cînd s-a reîntors din India ? Nici acum nu-mi răspunzi ? [1] Bine ! Atunci. în mod firesc, sînt îndreptăţit să presupun -ă ***nu*** **a** fost pentru prima dată Nici acum nu zici nimic ? Julia Mannering. vrei să fii aşa de bună să-mi răspunzi ? A fost el bărbatul care venea cu barca sub fereastra ta şi cu care stăteai de vorbă pe cînd te aflai la Mervyn-hall ? Julia. m-auzi ? îţi poruncesc să-mi răspunzi ! Şi te rog să fii sinceră !

— în sfîrşit. domnişoara Mannering îşi ridică fruntea Cuvintele îi ieşeau anevoie din gură

— Am fost. domnule., şi cred că încă sînt destul de nesăbuită., totuşi... poate că eu am fost aceea -ăreia i-a venit cel mai greu să se afle din nou în prezenţa acestui

[1] Personaje din „O mie şi una de nopţi" (n.t.)

— **gentleman pe care, deşi** n-a **fost numai el de vină, îl consider părtaş la nesăbuinţa mea. Mai ales că eraţi şi domnia voastră de faţă...**

— Aici ea se opri şi făcu o pauză.

— Trebuie, aşadar, să înţeleg — întrebă impasibil Mannering — că el era autorul serenadelor de la Mervyn-Hall ?

— Se simţea o nuanţă în această aluzivă schimbare de epitet şi în tonul colonelului care îi dădu Juliei mai mult curaj.

— Da, el a fost. domnule. Dar dacă am făcut rău, aşa cum am socotit adeseori, am totuşi şi o scuză care mă dezvinovăţeşte în oarecare măsură.

— La ce te referi ? o întrebă colonelul, vorbind repede şi pe un ton ce devenise întrucîtva aspru.

— Nu îndrăznesc să spun, domnule... dar... Lăsînd fraza neterminată, ea deschise o casetă micuţă, luă cîteva scrisSpj şi i le întinse : Vreau să vi le dau să le citiţi ca să vedeţi cum am început să ne întîlnim şi cine ne-a încurajat.

— Mannering luă pachetul şi se duse la fereastră (mîndria lui îl împiedică de a le citi într-un loc mai îndepărtat). parcurgîndu-le febril şi agitat. Apoi. cu un efort de voinţă, se linişti. Colonelul se întoarse, aşadar, spre fiica lui. cu un aer mai calm, după ce reuşise, în bună măsură să-şi stăpînească emoţiile.

— într-adevăr. Julia, sînt aici destule dovezi care te absolvă de vină. cel puţin atît cît mi-am putut da seama, arun-'îndu-mi ochii peste aceste scrisori... ai fost ascultătoare măcar faţă de unul din părinţi. Dar acum hai să ne gîndim la un proverb scoţian pe care Dominie îl cita maf deunăzi : „Să lăsăm cele trecute să rămînă trecute şi sâ ne comportăm cinstit în viitor". Niciodată nu te voi mai dojeni că n-ai avut încredere în mine... cît despre intenţiile mele viitoare, le vei putea judeca după faptele mele de care cred că şi pînă acum nu ai avut motive să te plîngi. Păstrează aceste scrisori... ele nu au fost scrise pentru ochii mei şi nu vreau să citesc mai mult decît am citit, şi aceasta, la dorinţa ta pentru a te dezvinovăţi Şi acum, sîntem din nou prieteni ? Sau mai bine zis mă înţelegi ?

— O scumpul **şi** generosul meu tată ! exclamă Julia, arunrîndn-i-se în braţe. De ce nu te-am înţeles niciodată **aşa** cum s-ar fi c*uvenit ?

— Să nu mai vorbim despre aşa ceva. Juli? ! zise colonelul. Amîndoi am fost de vină. Acela care este prea

— mîndru pentru a cere tandreţea şi încrederea celuilalt, închipuindu-şi că i se cuvin în mod firesc, trebuie să se aştepte să fie lipsit de ele şi, poate, chiar merită să sufere dezamăgiri. Este destul de dureros că aceea pe care am iubit-o cel mai mult şi o regret nespus s-a dus în mormînt fără să mă cunoască ! Şi de-ar vrea Dumnezeu ca măcar în viitor să nu mai pierd încrederea copilei mele, care ar trebui să mă iubească dacă ţine cu adevărat la ea.

— O, nu e nici o primejdie... nu te teme ! îi răspunse Julia. Inima mea îţi va fi întotdeauna deschisă şi ascultătoare. Tot ce vei aproba, voi aproba şi eu ; nu va fi poruncă pe care să mi-o dai şi pe care să nu_ o urmez, oricît ar fi ea de severă.

— ■ — Bine, scumpa mea — îi zise părintele, sărutînd-o

— **pe** frunte. Cred că nu-ţi voi cere nimic prea eroic. Cît priveşte scrisorile acestui tînăr gentleman, sper că toată **această** corespondenţă clandestină (pe care nici **o** fată cuminte nu o poate încuraja fără a se înjosi atît în **ochii** ei cît **şi** în ai iubitului) va înceta ; **îţi** cer, cred că **mă** înţelegi ? ca orice corespondenţă clandestină, de orice tip **ar fi** ea, să înceteze, şi îţi mai cer ca să-i spui domnului Bertram că eu ţi-am cerut-o **şi** că poate să mi se adre**seze** mie dacă doreşte să afle motivele. Vei dori acuma, **poate,** în mod firesc, să afli care vor fi urmările unei **astfel** de cereri. în primul rînd, aş dori să studiez caracterul acestui tînăr gentleman cu mai multă atenţie decît am făcut-o pînă azi, împiedicat fiind şi de împrejurări, **şi,** poate, şi de propriile mele prejudecăţi. Apoi aş **fi** foarte bucuros să văd că i se recunoaşte legal obîrşia sa **nobilă.** Nu fiindcă aş fi nerăbdător ca el să recapete **mai întîi** domeniul Ellangowan (deşi un astfel de subiect **nu este** niciodată privit cu indiferenţă, poate numai în romane), dar desigur că Henry Bertram, moştenitorul **Ellangowanului,** fie că este stăpînul moşiei străbunilor **săi** sau nu, este **o** persoană foarte diferită de Vanbeest **Brown,** fiul nu ştiu cui. Strămoşii lui. aşa mi-a spus **domnul** Pleydell, s-au distins în decursul istoriei pur**tînd** flamura prinţilor lor suzerani. în timp ce strămoşii **noştri** luptau la Cressy **şi** Poitiers. Pe scurt, nici nu-ţi **dau.** dar nici nu-ţi refuz asentimentul meu de a primi curtea acestui tînăr, cer numai să te smulgi din erorile **trecutului, şi** cum azi, din nefericire, **nu** mai poţi să te **bizui** decît **pe** ***un singur*** părinte, sper **că îţi vei** face da-

— **toria de fiică arătînâu-mi toată încrederea, fiindcă aş cuteza să spun că dorinţa mea de a te vedea fericită se cere întîmpinată din partea ta printr-o minuţioasă îndeplinire a datoriilor tale filiale.**

— Prima parte a acestei cuvintări » mîhnise destul de mult pe Julia. comparaţia între meritele strămoşilor familiilor Bertram şi Mannering făcută de colonel îi înflorise în inimă un zîmbet tainic, dar concluzia cuvîntării avea darul să aducă liniştea şi să moaie o inimă deschisă unor sentimente de generozitate.

— Nu, scumpul meu tată — zise ea. ridicîndu-şi mîndră capul — nu e nevoie să-mi porunciţi : aveţi cuvîntul meu că. din această clipă, veţi fi prima persoană pe care o voi consulta cu privire la tot ceea ce s-ar putea petrece în viitor între Brown. vreau să zic Bertram. şi mine: nici nu voi accepta vreo propunere, oricare ar fi ea mai înainte de a vi-® aduce la cunoştinţă spre a fi aprobată. Aş putea să vă întreb, la rîndu-mi. dacă domnul Bertram urmează să mai rămînă, aici, la Woodbourne. ca oaspetele nostru ?

— Desigur — răspunse colonelul — atîta vreme cît interesele lui vor reclama acest lucru.

— Aceasta fiind situaţia, domnule — continuă Julia, cu mai multă îndrăzneală — ţinînd seama de ceea ce s-a petrecut între noi. îmi închipui că el va aştepta să-i explic motivele rezervei mele de azi în locul încurajărilor (cred că trebuie să folosesc acest cuvînt) oe care el poate socoti că le-a primit mai înainte din partea mea.

— Şi eu m-aştept şi sper. Julia — îi răspunse Guy Mannering — eâ Bertram va respecta easa mea şi că îşi va da seama de serviciile pe care doresc să i le fac. astfel încît să nu insiste a adopta o conduită nepotrivită de care aş avea poate motive să mă plîng şl mai aştept şi sper din partea ta că vei şti să-l fad să şi dea bine seama de datoria pe care o are faţă de noi amîndoi.

— Domnule, cred că v-am înţeles şi vă făgăduiesc că vă voi împlini dorinţele ascultîndu-vă.

— Mulţumesc mult scumpa mea : dacă sînt îngrijorat — îi răspunse colonelul sărutînd-o — este numai de dragul tău Si acum şterge-ţi lacrimile care ar putea fi mărturia înţelegerii noastre, şi pe urmă hai să mergem
i să luăm micul dejun.

ii

iii CAPITOLUL LII

iv Şerifule, mă pun chezaş cinstit,

v Că miine pin' la prim am să-l trimit,
Să iţi răspundă -ţie. ori cui vrei.

vi De tot ce-i al acuzelor temei.

vii Henric al IV-lea, Partea I

viii După ce mai multe „episoade" de acest fel, dacă putem să le numim aşa. au avut loc între membrii familiei Woodbourne, după cum am văzut în capitolul precedent, toţi cei din casă s-au adunat în cele din urmă în iurul mesei pentru a lua micul dejun, cu excepţia lui Dandie, care îşi arătase preferinţa pentru mîncăruri şi fripturi şi. poate, pentru societatea doamnei Allan, cu care discuta despre aceste pasionante subiecte dinaintea unei ceşti cu ceai, care tocmai fusese aromată cu două linguriţe de coniac, şi întărită cu diferite felii, tăiate dintr-o bucată rotundă şi uriaşă de friptură de vacă aşezate pe masă Fermierul îşi dădea seama că aid putea să mănînce de două ori mai mult şi -ie asemenea să vorbească de două ari mai mult cu această bună doamnă şi cu Barnes decît dacă- ar fi rămas cu domnii cei mari din salon. Intr-adevăr, bucatele servite de acest grup mult mai puţin distins erau înfulecate cu mai multă voioşie decît acelea de la masa cealaltă mai nobilă, unde domnea o atmosferă de vădită stînjeneală la majoritatea c«lor de faţă

ix Julia nu îndrăznea nici măcar să-1 întrebe pe Bertram dacă nu cumva mai doreşte o ceaşcă dp ceai Acesta, pe de altă parte, se simţea foarte stingheri* să-şi onănînce pîinea prâîită cu unt sub ochii lui Mannering Lucy după ce arătase cea mai deplină iubire pentru fratele regăsit, fiind nespus de fericită începuse şi ea sS se îngrijoreze gîndindu-se la cearta dintre Harrv şi Hazlewood Colonelul, la rîndul său simţea şi el o nelinişte dureroasă, firească unei firi mîndre socotind ~ă cele mai mici acţiuni întreprinse de el sînt urmărite cu "ea mai mare atenţie de ochii iscoditori ai celorlalţi Chiar avocatul în vreme ce îşi întindea cu scrupulozitate untul pe o chiflă, avea un aer neobişnuit de grav care se **datora,** poate muncii lui dificile din dimineaţa aceea pentru a pune în ordine toate piesele afacerii. Numai Dominie

x plutea într-un **fel de** extaz **al minţii. Se** uita **la Ber**tram... **se** uita **la** Lucy... **şi** nu **se** putea stăpîni **fie să sus**pine, fie **să** chicotească, **fie să** zîmbească, absent **la tot** ce se petrecea în jur, făcea gafe peste gafe (din punctul de vedere al bunelor maniere în societate) : astfel, **îşi** turnă întreg conţinutul castronului cu smîntînă **(o** greşeală nicidecum nefericită) în farfuria **sa** cu budincă, care, în mod obişnuit, constituia micul său dejun, **apoi** zvîrli resturile a ceea ce **el** numea „acest rege încoronat al mesei, ceaiul", în zaharniţă în loc în recipientul destinat acestui scop, şi, în fine, îşi încunună toate gafele răsturnînd ceainicul cu lichid fierbinte peste bătrînul Platon, prepelicarul favorit al colonelului, care primi această libaţiune cu un urlet ce nu prea făcea onoare **fi**losofici lui.

xi Chiar stăpînirea de sine a colonelului a fost cam zdruncinată de această ultimă stîngăcie a lui Dominie şi de aceea, nemaiputîndu-se abţine, îi zise :

— Pe cuvîntul meu, domnule Sampson, bunul meu amic, pare-mi-se că aţi uitat diferenţa dintre Platon şi Zenon.

— Primul a fost conducătorul Academiei, cel de al doilea al stoicilor — îi răspunse pe dată Dominie, întrucîtva supărat că i se poate aduce asemenea acuzare.

— Da, scumpul meu domn, aşa este, dar atunci aţi uitat că Zenon, şi nu Platon, a fost acela care a negat că durerea este un rău.

— în ce mă priveşte — interveni Pleydell — aş fi crezut că acest foarte respectabil patruped, care iese acum din cameră şcbiopătînd şi mergînd numai pe trei din cele patru picioare ale sale, face parte mai degrabă din Şcoala cinicilor[1] decît dintre academicieni !

— Aveţi dreptate, chiar aşa este — îl aprobă colonelul. Dar iată că ne soseşte şi răspunsul din partea domnului Mac-Morlan !

xii Răspunsul însă era nefavorabil. Doamna Mac-Morlan le transmitea respectuoasele ei complimente, adăugind vestea că soţul său plecase şi era încă reţinut la Portanferry, unde tulburări alarmante avuseseră loc noaptea trecută, fapt ce reclamase şi prezenţa şi investigaţiile magistratului.

I Şcoală filozofică ai cărei adepţi au fost numiţi *Kynes* (Cîini) sau *Kynikoi* (Cinici). A fost întemeiată de un discipol al lui Socrate : *Antisthenes* (444—368 î.e.n.), supranumit Clinele veritabil, fiindcă îşi ţinea lecţiile de filozofie la gimnaziul din *Cynosarges* (Cîinele ager), nu departe de Atena. (n. t.)

xiii . — Şi ce-i de făcut în această situaţie, consilierule ? j se adresă colonelului avocatului Pleydtjll.

— Păi ce să fie ! răspunse calm acesta. Este drept că mi-ar fi plăcut să mă consult cu Mac-Morlan, care e un băiat de ispravă şi cu multă judecată ; el ar fi putut acţiona, urmînd sfaturile mele. Dar nu-i nimic. Iată care-i sarcina noastră. Prietenul nostru trebuie făcut ***sui juris***fiindcă în prezent nu este decît un prizonier evadat ; legea a emis un mandat, care, chiar dacă e nefondat, are încă putere asupra lui ; el trebuie să devină ***rectus in cuvia***[2]***,*** iată prima noastră misiune. In acest scop, colonele, am să vă însoţesc în trăsură pînă la conacul Hazlewood. Distanţa nu e mare; vom oferi cauţiunea necesară şi sînt încredinţat că vom fi în stare să-i arătăm destul de uşor domnului... îi cer iertare domniei sale... lui Sir Robert Hazlewood necesitatea de a o primi.

— Mă învoiesc din toată inima — răspunse colonelul şi, ridicîndu-se imediat, sună clopoţelul pentru a da poruncile de rigoare. Şi-apoi ce vom face ?

xiv ; — Trebuie să-l găsim pe Mac-Morlan şi să căutăm

xv probe noi.

— Probe noi ? ! exclamă mirat colonelul. Păi doar e limpede ca lumina zilei... îi avem aici pe domnul Sampson **şi** pe domnişoara Bertram, şi mai sînteţi şi domnia voastră, care l-aţi recunoscut pe dată pe tînărul gentleman, care este leit tatăl său, şi, în fine, chiar el însuşi **îşi** aminteşte toate acele împrejurări atît de stranii care au precedat plecarea lui din Scoţia... Ce altceva vă mai e necesar pentru a convinge justiţia ?

— Pentru convingerea morală, poate că nu ar mal trebui nimic — răspunse experimentatul jurist — dar pentru a proba legal acest lucru, este nevoie de o mulţime de dovezi. Amintirile domnului Bertram sînt propriile lui amintiri şi nu pot fi aduse ca o dovadă în favoarea sa ; domnişoara Bertram, eruditul domn Sampson şi cu mine putem afirma numai un lucru, cu care va fi imediat de acord oricine l-a cunoscut pe regretatul Ellangowan, şi anume că acest gentleman îi seamănă ca două picături de apă. Dar toate acestea nu sînt temeiuri legale ca să fie declarat fiul lui Ellangowan şi să poată redobîndi domeniul.

1 Independent, avînd deplinătatea drepturilor (în limba latină în text), (n. t.)

2 *Absolvit de vină* ***în faţa*** *senatului* (în limba latină în text), (n. t.)

— Ce mai trebuie făcut atunci ? întrebă colonelul.

— Ei bine. avem nevoie de alte probe mai convingătoare... Mai există şi ţiganii care ştiu multe... dar. vai. ei sînt aşa de prost văzuţi de magistraţi, încît rareori se pune bază pe vreo declaraţie de a lor. iar Meg Merrilies este scoasă complet din cauză, tocmai din pricina interogatoriului la care a fost supusă cu privire la această afacere şi în cursul căreia a negat cu îneăpăţînare orice amestec, atunci cînd eu însumi am cercetat-o ca să văd dacă pot afla ceva despre dispariţia băiatului.

— Ce trebuie făcut atunci ? întrebă din nou colonelul, şi mai nedumerit

— Trebuie să încercăm — îi răspunse înţeleptul cunoscător al legilor — să obţinem probe din Olanda şi anume de la persoanele care l-au crescut pe tînărul nostru prieten Dar şi acolo vom întîmpina mari dificultăţi, fiindcă teama de a fi deferiţi justiţiei pentru uciderea vameşului Kennedy le va lega limbile, şi chiar dacă vor vorbi, vor fi priviţi cu suspiciune de magistraţi, fiind străini şi contrabandişti proscrişi Pe scurt, am şi aici mari îndoieli în privinţa reuşitei

— Cu permisiunea domniei voastre, preaînvăţate şi onorate domn — i se adresă atunci Dominie — sînt pe deplin încredinţat că cerul, care l-a redat pe micuţul Harry Bertram prietenilor săi. nu-şi va lăsa opera începută fără a o desăvîrşi.

— Şi eu am aceeaşi convingere, domnule Sampson — îi răspunse Pleydell — dar trebuie să facem şi noi tot ce ne stă în putinţă ; şi mi-e teamă că vom întîmpina mult mai multe dificultăţi în procurarea mărturiilor trebuincioase decît am crezut la început... Dar o inimă bicisnică nu va cîştiga niciodată frumuseţea unei ladv şi, pentru că veni vorba (aici el se adresă în şoaptă domnişoarei Mannering. profitînd de faptul că Bertram era adîncit într-o conversaţie cu sora lui), iată o reabilitare a Olandei în faţa ochişorilor domniei voastre! Gînditi-vă ce tineri eleganţi şi desăvîrşitj ies din faimoasele universităţi din Leyden şi Utrecht dacă un tînăr aşa de chipeş şi manierat a putut ieşi din nişte şcoli obscure cum sînt acelea din Middlebureh !

— E adevărat — îi răspunse Dominie, care auzise vorbele avocatului şi era niţeluş invidios de reputaţia şcolilor olandeze — este foarte adevărat domnule Pleydell. dar trebuie să vă aduc la cunoştinţă că eu însumi am pus fundamentele educaţiei sale.

—

— Şi asta-i adevărat — încuviinţă spiritualul avocat — acest lucru şi explică eleganţa manierelor sale, fără îndoială ! Dar iată că ne vine trăsura, colonele ! Vă las cu bine. scumpii mei tineri; domnişoară Julia, nu-ţi sfîşia inima, fiindcă mă înapoiez... şi facă fortuna să nu se întîmple nimic în lipsa mea care să-mi prejudicieze drepturile cîştigate, profitînd de faptul că voi fi ***non valens agere***

— Primirea ce li se făcu la conacul Hazlewood a fost mai rece şi mai formală ca de obicei, lucru de mirare, întrucît baronetul îşi exprimase întotdeauna cel mai mare respect faţă de colonelul Mannering. cît despre domnul Pleydell.' pe lîngă faptul că se trăgea dintr-o familie foarte bună şi se bucura de o înaltă reputaţie în ochii tuturor, el era şi un vechi prieten al lui Sir Robert. Dar acum baronetul părea rece şi stînjenit Le spuse că ar fi vrut să primească din toată inima cauţiunea. în ciuda faptului că ofensa fusese înfăptuită, comisă şi făcută contra tînărului Hazlewood din Hazlewood. dar că persoana îşi dăduse o altă identitate şi, considerînd toate lucrurile unul peste altul, acest soi de indivizi nu pot fi eliberaţi, sloboziţi sau redaţi societăţii fără a constitui o primejdie, pentru ea. şi de aceea...

— Sper, Sir Robert Hazlewood — îl întrerupse colonelul — că nu vă îndoiţi de cuvîntul meu cînd vă asigur că a servit sub comanda mea în India, în calitate de cadet ?

— Nicidecum şi cîtuşi de puţin. Dar îl numiţi cadet, ori el acuma zice, afirmă şi susţine că este căpitan şi că are sub comanda sa un escadron din regimentul domniei voastre.

— A fost avansat de cînd eu am predat comanda.

— Dar aţi auzit de avansare ?

— Nu. M-am întors din India, silit de anumite evenimente petrecute în familia mea. şi de atunci nu am mai avut ocazia să mă interesez ce mai este nou pe la regiment; apoi numele de Brown este atît de răspîndit, îneît chiar dacă avansarea lui a fost trecută în ..Gazeta Armatei[1]", nu am observat-o. In cîteva zile însă va sosi răspunsul de la actualul comandant al regimentului.

I Anuarul armatei britanice care publică toate înaintările în grad. (n. t.)

—

— Dar mi s-a mai spus şi am fost informat, domnule Pleydell — se adresă acum Sir Robert avocatului, cu o uşoară ezitare în glas — că această persoană intenţionează să renunţe la numele de Brown şi. asumîndu-şi-1 pe acela de Bertram, să ridice pretenţii asupra domeniului Ellangowan !

— Şi cine, mă rog, spune aşa ceva ? întrebă curios consilierul.

— N-are importanţă cine o spune — interveni militarul — dar chiar aşa fiind, justifică oare o astfel de afirmaţie dreptul de a-1 ţine la închisoare ?

— Liniştiţi-vă, colonele ! vorbi blînd avocatul Sînt convins că nici domnia voastră şi nici eu nu-i vom mai lua apărarea dacă se va dovedi un impostor. Iar acum, fiindcă sîntem vechi prieteni, Sir Robert, cine v-a furnizat această informaţie ?

— Cine altcineva decît o persoană — răspunse baronetul — care este în mod particular interesată în a cerceta, investiga şi a clarifica pe deplin această afacere... mă veţi scuza că nu mai pot da şi alte amănunte.

— O, desigur — încuviinţă Pleydell. Bine, bine, dar ce mai zice persoana ?

— Mi-a spus că se şopteşte printre ţigani, spoitori şi alţi vagabonzi de teapa lor. că există un astfel de plan ca cel despre care v-am vorbit, că acest tînăr este un bastard sau un fiu natural al răposatului Ellangowan. şi că, profitînd de extraordinara lui asemănare cu defunctul. acest impostor vrea să se dea drept copilul dispărut.

— Dar credeţi că a existat un astfel de fiu natural, Sir Robert ? întrebă consilierul, care devenea tot mai curios.

— O, desigur, după cîte am aflat eu, Ellangowan a avut un astfel de fiu şi l-a dat ca mus sau băiat de cabină pe un iaht sau un sloop înarmat aparţinînd autorităţilor vamale, prin intermediul decedatului comisioner Bertram, o rudă bună de a lui.

— Bine, Sir Robert — zise omul legii, împiedicîndu-1 pe impacientatul colonel de a mai interveni — mi-aţi adus la cunoştinţă nişte veşti foarte interesante ; le voi cerceta în amănunţime, şi dacă voi descoperi că sînt adevărate, vă asigur că nici colonelul Mannering şi cu atît mai puţin eu nu vom mai interveni pentru acest tînăr. Dar pînă atunci, cum amîndoi dorim nespus să cercetăm spre a afla adevărul asupra lui şi ne punem chezaşi că va da socoteală de toate acuzaţiile ce i se aduc. vă asigur solemn că procedaţi în modul cel mai ilegal şi vă

— asumaţi o grea răspundere continuînd să refuzaţi cauţiunea noastră.

— Dacă aşa stau lucrurile, domnule Pleydell — răspunse atunci Sir Robert, care ştia ce mare autoritate aveau opiniile consilierului — fiindcă domnia voastră trebuie să cunoaşteţi cel mai bine legea, şi întrucît şi făgăduiţi că veţi retrage sprijinul pe care-l acordaţi acestui tînăr...

— Numai dacă se va dovedi un impostor ! îl întrerupse avocatul, apăsînd cu oarecare tărie asupra cuvintelor.

— Da. da, desigur... cu această condiţie, voi primi cauţiunea domniilor voastre, cu toate că, nu mă pot abţine de a nu vă spune că un alt vecin de al meu, un om ffcarte politicos, binevoitor şi care îmi este şi mult îndatorat, vecin care el însuşi a primit o instrucţie juridică, mi-a sugerat şi m-a avertizat, chiar în această dimineaţă, că nu e bine să procedez aşa. Tot de la el am aflat că acest tînăr a fost eliberat sau. mai bine zis, a evadat din închisoare mai înainte de a se înapoia din străinătate... Dar unde să găsim pe cineva care să ne întocmească actul de punere în libertate pe cauţiune ?

— Imediat — răspunse consilierul, întinzînd mîna spre cordonul clopoţelului pentru a chema un slujitor. Trimite-mi-l imediat, aici sus, pe domnul Driver... Cred — zise el apoi. adresîndu-se baronetului — că nu veţi ridica nici o obiecţie împotriva faptului de a dicta eu însumi cele trebuincioase.

— Cum baronetul consimţi, Driver scrise actul ce punea în libertate provizorie, pe cauţiune pe numitul Bertram ***alias*** Brown, apoi Hazlewood îl semnă şi oaspeţii îşi luară rămas bun de la el.

— Fiecare se aşeză tăcut în cîte un colţ al poştalionului şi, un timp, nimeni nu scoase **o** vorbă. Colonelul rupse primul tăcerea :

— Aşadar, aveţi intenţia să-l abandonaţi pe acest sărman tînăr chiar de la primul obstacol ?

— Cine. eu ? întrebă uimit consilierul. Nu-l voi pă**răsi** în ruptul capului, chiar dacă ar fi să merg cu pro**cesul** pînă la instanţa supremă ; dar ce contează că am **făcut** anumite afirmaţii aşa de ambigui sau că nu mi-am **arătat** atuurile în faţa unui bătrîn fără minte cum este **Hazlewood** ? Este mult mai bine ca **el** să-i spună sfătui**torului** său, **lui** Glossin, că **noi** sîntem indiferenţi sau Prea puţin interesaţi în această afacere. în afară **de** asta,

— vroiam să-mi arunc şi eu niţel ochii pe planul de bătaie al inamicului

— Extraordinar ! se entuziasma colonelul. Acum văd că şi în barou sînt strategi iscusiţi, nu numai în armată ! Foarte bine, dar ia spuneţi-mi, ce ziceţi de linia lor de apărare.

— Ingenioasă — răspunse domnul Pleydell — dar situaţia lor îmi pare disperată. îşi iau mult prea multe precauţii, o greşeală obişnuită în astfel de ocazii care arată tocmai slăbiciunea defensivei lor.

— în timpul acestei discuţii, poştalionul era mînat cu repeziciune spre Woodbourne, fără a se mai întîmpla nimic care să merite a reţine atenţia cititorului, în afară de întîlnirea lor cu tînărul Hazlewood. căruia colonelul îi povesti extraordinara întîmplare a reapariţiei lui Bertram : auzind-o, Charles îşi manifestă bucuria şi se hotărî pe dată să plece călare 'naintea lor spre a-i transmite personal domnişoarei Bertram felicitările sale pentru un eveniment atît de neaşteptat dar atît de fericit

— Să ne reîntoarcem însă. mai repede ca el, la cei ce au rămas la Woodbourne După plecarea lui Mannering şi a lui Pleydell. conversaţia a început să se învîrtească în jurul avuţiilor familiei Ellangowan, a domeniilor şi a fostei ei puteri.

— Aşadar, acelea erau turnurile castelului strămoşilor mei — zise Bertram — în faţa cărora am debarcat jos. pe plajă acum cîteva zile. în nişte împrejurări semânînd mult cu acelea în care se află un vagabond Turlele acelea măcinate de vreme şi arcadele sumbre ale fortăreţei mi-au trezit pe loc gînduri venite nu ştiu de unde şi un interes cît se poate de mare, iar un noian de amintiri estompate, pe care nu puteam să le descifrez, îmi rătăceau prin minte. Voi vizita din nou aceste ruine, cu alte sentimente acum şi. sînt încredinţat, şi cu alte speranţe de data asta mai bune

— Să nu te duci acum acolo — îi spuse îngrijorată sora lui în prezent, casa străbunilor noştri este locuinţa unui npmernic pe cît de perfid pe atît de primejdios, ale cărui înşelăciuni şi ticăloşii au pricinuit ruina familiei şi au zdrobit inima nefericitului nostru tată

— Abia acum doresc cu înfrigurare să dau ochii cu acest scelerat, chiar în vizuina pe care şi-o construieşte pentru el... — replică fratele. De altminteri, cred că l-am şi văzut !

— Dar trebuie să ţineţi seama — interveni Julia — că aţi fost lăsat în grija lui Lucy şi a mea şi că, prin ur-

[3] Deal mic, movilă, **(n. t.)**

— mare, sînteţi dator să ne daţi socoteala de fiece pas., fiindcă. să ştiţi, nu cred că am fost iubita unui avocat timp de douăsprezece ore fără să învăţ ceva şi, ca atare, vă asigur şi eu, ca şi Lucy, că ar fi o nebunie să încercaţi să vă duceţi chiar acum la Ellangowan Singurul lucru ia care aş putea consimţi ar fi să mergem cu toţii pînă la capătul aleii ce pleacă de la Woodbourne. iar de-acolo, dacă vreţi, vă veţi putea desfăta cu compania noastră pînă vom ajunge pe o movilă care se ridică pe islazul satului, de unde ochii vor fi încîntaţi să admire priveliştea îndepărtată a acelor locuri mohorîte care v-au impresionat atît de mult.

— Cei de faţă se învoiră repede cu această propunere şi tinerele fete. după ce îşi luară mantiile, porniră pe drumul propus, sub escorta căpitanului Bertram Era o dimineaţă plăcută de iarnă şi briza rece bătînd nu prea tare dădea numai prospeţime îmbujoraţilor călători fără să-i îngheţe. O legătură tainică de afecţiune, chiar dacă nu era mărturisită, le unea pe cele două fete de Bertram. care, cînd asculta relatări interesante despre familia lui. cînd povestea la rîndul său peripeţiile sale din Europa şi India. răsplătind astfel, cu istorisirile sale, plăcerea de a afla lucruri noi despre familia sa Lucy se simţea mîndră de fratele ei. şi pentru firea lui bărbătească şi curajoasă, şi datorită primejdiilor care-1 pîndiseră şi. mai ales fiindcă avusese întotdeauna îndrăzneala de a le birui

— In cele din urmă. iată-i ajunşi pe mica ridicătură sau movilă, care constituia partea cea mai înaltă a islazului, numită Gibbie's knowe[1] un loc pe care l-am mai menţionat in această povestire ca fiind chiar la marginea domeniului Ellangowan. De aici se putea admira o varietate de coline şi văioage acoperite de păduri străvechi, ale căror crengi despuiate de frunze în acest anotimp friguros al anului dădeau piesajuluj o culoare uniformă, purpurie bătînd spre cenuşiu ; în alte locuri însă. panorama era mult mai plăcută ochiului. în special acolo unde plantaţiile de brazi scoţieni încîntau privirea cu verdele lor poleit în toate culorile amurgului La distanţă de dteva mile se întindea golful Ellangowan. unde valurile neobosite ale oceanului mînate de briza dinspre apus îşi aruncau coamele lor pe nisipul alb al plajei Turnurile castelului năruit dominau totu] în jur si puteau fi văzute de departe, luminate cum erau de soarele strălucitor al zilei de iarnă.

[3] Deal mic, movilă, **(n. t.)**

—

— Acolo — zise Lucy Bertram, arătînd cu mîna în depărtare — acolo este leagănul strămoşilor noştri. Dumnezeu ştie, dragul meu frate, că nu doresc pentru tine puterea pe care zice-se că au avut-o odinioară lorzii acestor domenii şi pe care uneori au folosit-o aşa de rău. Dar ce n-aş da să te văd din nou stăpîn măcar pe o sfoară de moşie din tot ce-au avut ei, ca să fii stăpîn pe o avere care ar putea să-ţi dea o independenţă materială onorabilă şi te-ar face capabil de a proteja şi ajuta pe vechii şi scăpătaţii slujitori ai familiei noastre care, de la moartea sărmanului nostru tată...

— Da, scumpa mea Lucy — răspunse tînărul moştenitor al domeniului Ellangowan — şi eu sînt încredinţat că voi reuşi, cu ajutorul acestor prieteni buni, ale căror inimi generoase s-au îngrijit de soarta mea, şi eu cred că aventurile mele primejdioase vor avea un sfîrşit fericit, întocmai cum îl doreşti tu. Dar, ca soldat, am datoria să veghez ca o santinelă asupra acestor pietre sacre mîncate de dintele vremii, iar dacă acel neobrăzat netrebnic, care le stăpîneşte azi, va încerca să mişte o singură pietricică, atunci....

— Aici cuvintele îi fură întrerupte de Dinmont, care venea repede în urma lor, strigînd în gura mare, dar fără a fi văzut decît în clipa cînd ajunse aproape de grupul celor care se plimbau :

— Căpitane, căpitane ! strigă el. Sînteţi căutat... sînteţi căutat! Vă caută ea, aceea pe care o ştiţi!...

— Şi imediat, spre uimirea tuturor, Meg Merrilies, ieşind parcă din măruntaiele pămîntului, se ivi în faţa lor, după ce se căţărase pe malurile prăpăstioase ale văgăunii, stînd dreaptă şi nemişcată :

— V-am căutat acasă — se auzi vocea ei — şi l-am găsit numai pe el (aici degetul ei se îndreptă spre Dinmont). Dar aţi avut dreptate că aţi venit pînă aici, iar eu m-am înşelat de data asta. ***Aici*** trebuia să ne întîlnim, aici, chiar pe locul acesta, unde ochii mei l-au văzut pe părintele vostru pentru cea din urmă oară. Dar acum amintiţi-vă ce mi-aţi făgăduit şi urmaţi-mă !

[3] Deal mic, movilă, **(n. t.)**

— Cum se cuvine glăsuind,
— Pe domn a salutat;
— Dar Arthur, uluit fiind,
Răspuns ei nu i-a dat.

— „Ce rege ești ?“, doamna vorbi,
„De taci și te uiți crunt ?
— Pot să te-ajut cum nici nu știi
Deși urîtă sînt.“

— Căsătoria lui Sir Gawaine[I]

— Cîtă vreme s-a aflat sub vraja cumplitului blestem rostit de mama ei vitrigă, frumoasa mireasă a bravului cavaler Sir Gawaine era probabil şi mai îmbătrînită, şi mai urîtă, cum zic oamenii de obicei, decît Meg Merrilies ; însă mă îndoiesc că faţa ei era transfigurată de acea sublimă sălbăticie pe care o imaginaţie aprinsă o poate întipări trăsăturilor şi gesturilor cuiva, pecetluind expresiv un astfel de personaj neobişnuit, care, dacă ţinem seama de sexul ei, avea şi o statură pe care o putem numi gigantică. Ţinînd cont de toate acestea, putem fi încredinţaţi că nici cavalerii Mesei Rotunde nu s-au tras înapoi cu mai mare spaimă dinaintea acelei doamne atît de hidoase care sa ivise între „stejarul şi ilexul veşnic verde[II]", decît au făcut-o Lucy Bertram şi Julia Mannering din faţa acestei sibvle cocoţate pe movila imaşului pomenit.

— Pentru numele lui Dumnezeu, daţi-i ceva acestei femei şi rugaţi-o să-şi vadă de drum ! i se adresă Julia lui Bertram, scoţîndu-şi punga cu bani.

— Nu pot — răspunse stînjenit Bertram — nu trebuie s-o jignesc.

I *Sir Gawain(e)* numit uneori *Walwain* a fost cel de al doilea cavaler, din cei cincizeci de cavaleri ai Mesei Rotunde, ridicaţi la acest rang de regele Arthur. Brav, curtenitor și fără Prihană, Sir Gawaine face parte dintre cavalerii desăvîrșiți. Doamna pe care Sir Gawaine o va lua de soție apare sub o înfățișare hidoasă, ca imediat după cununie să se transforme într-o fecioară încîntătoare. (n. t.)

II Arbori sacri pentru britoni şi care nu lipseau niciodată la ceremoniile și marile lor sărbători. Apariția fecioarei vrăjite între stejar și ilex era de bun augur pentru cavalerii Mesei Rotunde, în ciuda înfățișării ei cumplite, fiindcă duhurile rele fugeau de acești arbori sacri. (n. t.)

— De ce mai zăboviţi ? vorbi din nou Meg, şi vocea ei cavernoasă răsună cu o intonaţie aspră şi iritată De ce nu mă urmaţi ? Trebuie oare să vă spun de două ori ? Nu ţineţi minte că mi-aţi jurat ? Că veţi veni după mine, oriunde aţi fi : la tîrg sau la biserică, la nuntă sau la îngropăciune ? Şi zicînd acestea, îşi ridică ameninţător degetul ei osos,

— Bertram se întoarse spre însoţitoarele lui înspăimântate şi le zise :

— Vă rog să mă iertaţi pentru cîtăva vreme ; sînt legat printr-o făgăduială s-o urmez imediat pe această femeie.

— Doamne Dumnezeule ! Legat printr-o făgăduinţă de o femeie nebună ?! Cum aţi putut face aşa ceva ? se revoltă Julia.

— Să făgăduieşti aşa ceva unei ţigănci, care poate e însoţită de cîţiva din şatra ei, ascunşi în pădure, gata să te omoare ?! sări şi Lucy.

— Acestea nu sînt cuvinte demne de odrasla ce poartă numele de Ellangowan — zise Meg, încruntîndu-se la domnişoara Bertram Nu făcătorii de rele sînt întotdeauna cei care te înspăimîntă.

— Pe scurt, trebuie să plec — zise atunci Bertram. Este absolut necesar; aşteptaţi-mă aici... cinci minute!

— Cinci minute ?! exclamă ţiganca. Nici peste cinci ore nu veţi fi îndărăt!

— Auziţi ce spune ?! strigă Julia. înfricoşată. Vă implor, pentru numele lui Dumnezeu, nu vă duceţi ?

— Trebuie, trebuie să mă duc... Domnul Dinmont vă va ecroti conducîndu-vâ îndărăt acasă.

— Nu — zise Meg — şi el trebuie să vină cu noi ; de aceea se aflâ aici Trebuie să ia parte şi el. cu inima şi cu braţul, la ceea ce va urma. fiindcă atunci cînd i-ati salvat viaţa în mlaştini, puteaţi s-o păţiţi rău din cauza lui.

— Da, bătrînico, ai dreptate ! răspunse vînîosu) fermier. Şi dacă l-aş lăsa pe căpitan, tocmai acum aş dovedi că am uitat ajutorul primit Aşa că merg eu el, fie ce-© fi !

— O, da. e mai bine aşa ! încuviinţară. îngriiorate, fetele Lăsaţi-1 pe domnul Dinmont să vă însoţească, dacă într-adevăr trebuie să vă supuneţi unei cereri asa de ciudate !

— Este adevărat, trebuie ! căută să le liniştească Bertram. Dar vedeţi că sînt bine păzit. Cît despre voi, du-

— ceţi-vă acasă cît puteţi de repede. Şi acum, rămas bun pentru cîtăva vreme !

— Zicînd acestea, strînse cu dragoste mina surorii sale şi îşi luă un şi mai drăgăstos rămas bun de la Julia, uitîndu-se lung la ea. După ce toate acestea se sfîrşiră, împietrite de uimire şi de spaimă, tinerele fete priviră @ bună bucată de vreme cum cei trei se îndepărtau s Bertram. urmat de credinciosul său însoţitor, iar în frunte. ciudata lor călăuză. Trupul ei înalt se profila peste imaşul amorţit de iarnă; femeia mergea cu paşi mari, sprinteni şi atît de egali, încît îţi făcea impresia că mai degrabă zboară decît că merge Bertram şi Dinmont, deşi amîndoi bărbaţi înalţi, abia păreau s-o ajungă în înălţime. fiindcă ţiganca purta o manta lungă, iar pe cap un fel de turban înalt. Ea îşi continuă drumul, tăind-o drept peste islaz, lăsînd cărarea şerpuitoare pe care. călătorii. dacă ar fi urmat-o. ar fi evitat şi denivelările de teren, şi pîrîiaşele ce traversau păşunea în toate direcţiile Aşa că siluetele lor. ce se micşorau într-una. dispăreau din timp în timp din ochii fetelor ; căci cînd coborau în vreo scobitură a terenului, cînd se ridicau din nou după ce trecuseră de văiugă. Şi cursa aceea rapidă şi mereu în linie dreaptă, fără a ţine seama de nici un obstacol întîlnit în cale obstacole ce-1 împiedică de obicei pe cel ce părăseşte şleau] bun. avea în ea ceva înfricoşător şi nepămîntean Iată de ce drumul ei mereu rectiliniu parcurs aproape cu aceeaşi iuţeală, semăna mai degrabă cu zborul unei păsări decît cu mersul unei fiinţe pe pămînt. In cele din urmă cei trei ajunseră la desişurile lizierii pădurii bătrîne ce se întindea de la m arm nea imaşului pînă la hotarul vechii aşezări Derncleugh cu crîngurile şi pîrîul ei. Ajunşi aici călătorii dispărură din ochii fetelor

— Este nemaipomenit ! O întîmplare cît se poate de neobişnuită i zise Lucy după un răstimp. întorcîndu-se spre însoţitoarea ei. Ce poate să-l lege pe el de această bătrînâ vrăiitoare ?

— Chiar aşa — răspunse Julia — este într-adevăr **însDflimîntător** şi mi-aduce aminte de nenumăratele povestiri cu vraci vrăjitoare şi duhuri rele pe care le-am auzit în fndia. Oamenii de acolo cred că unii indivizi sînt înzestraţi cu o anumită putere de fascinaţie a ochilor pe care şi-o exercită asupra victimelor lor poruncindu-îe sâ facă tot ceea ce vor ei să facă. Fiindcă ce altceva poate să aibă comun fratele tău cu această femeie

— înfricoşătoare, ca să fie nevoit să ne paraseasca pe noi, evident împotriva voinţei lui, şi să-i asculte poruncile ?

— Cel puţin — zise Lucy — cred că nu va păţi nimic rău, fiindcă, dacă l-ar fi atras Intr-o cursă, cu siguranţă că nu l-ar fi chemat şi pe Dinmont să meargă cu ei, acest om credincios, a cărui putere, curaj şi fermitate Henry le-a lăudat aşa de mult. Şi acum să ne întoarcem repede pînă nu se înapoiază colonelul... poate Bertram se va întoarce înaintea lui ; în orice caz, colonelul va şti ce e de făcut.

— Sprijinite una de braţul celeilalte, şi totuşi poticnindu-se din cînd în cînd, cu inima cuprinsă de teamă şi cu nervii zdruncinaţi, ele ajunseră, în fine, la capătul aleii ce ducea spre Woodbourne, şi deodată auziră tropotul unui cal în spatele lor. Se opriră fiindcă urechea lor neliniştită pîndea fiece sunet, şi zăriră, spre marea lor bucurie şi uşurare, pe tînărul Hazlewood.

— Colonelul va fi aici în foarte scurt timp — le zise el, surîzînd. Am galopat înaintea lor pentru a vă prezenta omagiile mele, domnişoară Bertram, împreună cu cele mai sincere felicitări pentru fericitul eveniment care s-a petrecut în familia domniei voastre. Aştept cu nespusă nerăbdare să fiu prezentat căpitanului Bertram şi să-i mulţumesc pentru lecţia bine meritată pe care a dat-o pripelii şi nesăbuinţei mele.

— Ne-a părăsit chiar acum — zise Lucy — şi într-un fel care ne-a înspăimîntat foarte tare.

— Chiar în acel moment ajunse şi poştalionul în care se aflau colonelul şi consilierul. Vizitiul, observîndu-le pe cele două tinere, opri, ca imediat după aceea Mannering şi eruditul său prieten, avocatul, să coboare şi să se apropie de grupul celor trei. Fetele le aduseră imediat la cunoştinţă pricina noii lor îngrijorări.

— Iar şi iar Meg Merrilies ! exclamă colonelul. Fiinţa asta este cu siguranţă personajul cel mai misterios şi mai de neînţeles pe care l-am cunoscut vreodată. dar cred că are să-i împărtăşească ceva deosebit de important lui Bertram. ceva de care nu vrea să ştim şi noi

— Naiba s-o ia pe bătrîna asta, bună de dus la balamuc ! sări cu gura consilierul. De ce se amestecă întotdeauna şi face numai ce vrea ea şi nu lasă lucrurile să se desfăşoare normal ***prout de lege***'. Şi-apoi mă tem, după direcţia pe care au luat-o, că au intrat pe dome-

— niul Ellangowan... iar acolo, acel nemernic de Glossin ne-a dovedit pînă acum ce ticăloşi are la îndemînă. Mi-ar plăcea să ştiu că acel flăcău cinstit, acel Liddesdale, îi va fi îndeajuns ca paznic.

— Dacă doriţi — se oferi pe dată Hazlewood — aş fi cît se poate de fericit să pornesc chiar acum călare pe urmele lor. în acest ţinut, toţi mă cunosc foarte bine, aşa îneît socot că nimănui nu i se poate întîmpla nimic rău dacă sînt şi eu de faţă. Apoi am să mă ţin la o distanţă potrivită ca să nu fiu văzut de vrăjitoarea Meg şi să nu stînjenesc convorbirea pe care s-ar putea s-o aibă cu căpitanul.

— „Pe cuvîntul meu — îşi zicea Pleydell în sinea lui — ce mare a crescut vlăstarul acesta ! Parcă mai ieri avea faţa mînjită cu lapte covăsit şi abia îşi ducea în spate ghiozdanul ! Pe legea mea, cred că tînărul Hazlewood va fi un flăcău straşnic ! Mă tem mai mult de o tentativă de opresiune legală decît de violenţă deschisă, de aceea cred că prezenţa acestui tînăr va deconcerta şi pe Glossin, şi pe aliaţii săi.“

— Rămas bun, aşadar, dragul meu băiat! continuă el cu glas tare. Fii cu ochii în patru... fii cu ochii în patru... ai să-i găseşti pe undeva, în apropiere de Derncleugh sau, foarte probabil în pădurea Warroch.

— Hazlewood îşi întoarse calul.

— După aceea, vino să iei masa cu noi, Hazlewood — îi strigă colonelul.

— Tînărul mulţumi printr-o înclinare a capului, dădu pinteni calului şi dispăru în galop.

— Să ne reîntoarcem acum la Bertram şi la Dinmont, care şi urmau misterioasa lor călăuză prin pădurile şi văile adînci ce se întindeau între imaşul obştei, larg deschise, şi cătunul de la Derncleugh, căzut în părăgină. Mergînd în frunte, ţiganca nu se uita niciodată îndărăt, numai cînd voia să-i certe,, dojenindu-i că nu merg destul de repede, deşi, în ciuda anotimpului rece, sudoarea curgea gîrlă pe frunţile celor doi prieteni care galopau în urma ei. Alteori ea vorbea singură, rostind cuvinte fără noimă ca acestea : „Străvechea casă trebuie zidită din nou... Trebuie aşezată piatra unghiulară... şi nu i-am atras eu luare-aminte ?... I-am spus că m-am născut să fac asta, chiar de-ar trebui să calc. în Ioc de piatră, pe capul tătînelui meu, i-am spus doar să lase de bună voie ce este al lui. Am fost sortită., şi mi-am ţinut făgăduinţa şi cînd eram în colivie, şi cînd mi-au Pus picioarele în butuci... am fost surghiunită... şi

— nu mi-am uitat jurămîntu] nici pe meleaguri străine... am fost biciuită... arsă cu fierul roşu.. dar hotărirea mea zăcea mai adine decît puteau să pătrundă şfiehiul biciului sau arsura fierului... acum a bătut ceasul mult aşteptat!“

— Căpitane — şopti Dinmont. cu glas scăzut — nu mi se pare lucru curat cu femeia asta ! Mi~e teamă că-i într-adevăr vrăjitoare fiindcă nu vorbeşte ca toată lumea cu frica lui Dumnezeu I Pe legea mea, toţi se jură pe la noi că sînt vrăjitori, de-adevăratelea !

— Nu-ţi fie frică, prietene — îi şopti Bertram. căutînd să-l liniştească.

— Mie nu mi-e frică f Nu-mi pasă cîtuşi de puţin ! îi răspunse îndrăzneţul fermier. Chiar de-ar fi ea diavoliţă, nu numai vrăjitoare, pentru Dandie Dinmont e totuna !

— Ţineţi-vă gura, oameni buni ! le zvîrli Meg, uitîndu-se chiondorîş peste umăr. Credeţi că-i timpul sau locul să staţi de vorbă ?

— Dragă prietenă — îi răspunse Bertram în locul lui Dinmont — întrucît nu mă îndoiesc cîtuşi de puţin de bunătatea şi buna dumitale credinţă, pe care am verificat-o. ţi-aş cere în schimb să ai şi dumneata un pic de încredere în mine... aş dori să ştiu încotro ne călăuzeşti ?

— Răspunsul e unul singur, Henry Bertram — îi replică sibyla. Am jurat că limba mea nu va vorbi niciodată, dar n-am jurat niciodată că degetul meu n-o să arate. Veniţi să vă întâlniţi norocul, sau înapoiaţi-vă ca să-l pierdeţi... asta e tot ce am de spus.

— Mergi, -mergi înainte, nu voi mai pune nici o întrebare — îi răspunse Bertram, resemnat.

— Apoi coborîră în văgăuna cunoscută, prin acelaşi loc pe unde se urcaseră altă dată şi unde Meg se despărţise de Bertram. Ajungînd aici. ţiganca se opri o clipă la poalele unei stînci înalte, unde fusese martora înhumării unui cadavru, şi păşind peste pămîntul. care. cu toate precauţiile luate lăsa încă să se vadă că fusese nu demult săpat, zise :

— Aici zace unul care poate în curînd va avea noi vecini.

— Pe urmă ţiganca o luă în susul pîrîului, pînă cînd ajunse la capătul cătunului părăginit unde se opri şi, aruneînd o privire mai blîndă. ce arăta un interes deosebit pentru peretele din faţă al unei case năruite zise cu o voce mai puţin aspră, dar la fel de solemnă :

—

— Vedeţi rămăşiţa aceea de acoperiş înnegrit şi năruit ? La adăpostul lui mi-a fiert ceaunul vreme de patruzeci de ani... acolo am născut doisprezece plozi dolofani băieţi şi fete., şi unde-s ei acuma ?.. Unde-s frunzele ce mai adăstau pe crengile bătrînului frasin în ziua de Sîn Martin ?... Vîntul necruţător dinspre apus le-a dus departe şi-a despuiat copacul... şi eu sînt asemenea lui Vedeţi acea salcie plîngătoare ? N-a mai rămas din ea decît un trunchi putred. înnegrit de vreme... am stat sub ea în multe după-amiezi frumoase de vară pe cînd îşi legăna ghirlandele verzi şi voioase peste ape susurătoare. Am stat adeseori acolo — aici ridică vocea — şi te-am ţinut pe genunchii mei. Henry Bertram. şi ţi-am cîntat vechile balade despre străbunii tăi. baronii cei viteji. şi despre războaiele lor sîngeroase... Şi nici ea nu va mai înverzi vreodată, şi nici Meg Merrilies nu va mai cînta vreodată cîntecele ei de odinioară, fie ele vesele sau triste. Dar voi n-o s-o uitaţi, ba chiar veţi porunci, de dragul ei. ca vechea-i colibă să fie din nou ridicată, iar cînd ea nu va mai fi. s-aduceţi aici să locuiască un om nespus de bun şi pe care ea l-a iubit, spre a nu se teme de sufletele celor plecaţi din lumea asta, fiindcă, dacă vreodată morţii se vor reîntoarce printre cei vii, voi fi şi eu văzută în această vale mai multe nopţi de-a rîndul, după ce oasele astea bătrîne vor fi putrezit de mult în ţărînă.

— Amestecul acesta de nebunie şi fervoare sălbatică cu care rosti ultimele cuvinte, cu braţul drept dezgolit şi întins spre coliba năruită, iar cel stîng, îndoit şi ascuns sub faldurile de un roşu sumbru ale mantalei sale, ar fi putut constitui un studiu demn chiar de Siddons[1]

— Şi acum — zise ea — vorbind ca de obicei repede, uscat şi laconic — haideţi să mergem... să mergem !

— ti duse spre promontoriul pe care se afla acel turn-fortăreaţă numit ***Kaim of Derncleugh*** > odată ajunsă a**colo** scoase o cheie mare din buzunar şi descuie uşa. Interiorul încăperii era dereticat mai **cu** grijă decît ultima dată cînd Bertram fusese acolo.

— Am mai făcut niţică rînduială — le zise ea — poate că înainte de căderea nopţii am să fiu întinsă aici Puţină lume o să stea de veghe la căpătîiul sărma-

— ' *Sarah Siddons* (1755—1831) — vestită tragediană britanică. Pictorul Reynolds a imortalizat-o în tabloul „Muza tragică", iar Gainsborough i-a făcut un alt tablou care poate fi admirat la National Portrait Gallery (Londra), (n. t.)

— nei Meg, fiindcă mulţi din şatra ei au să oslndească ce fac eu acum şi ce mai am de gînd să fac ! Apoi le arătă cu degetul masa pe care se afla nişte carne rece, pusă cu mare grijă în farfurii curate, aşa cum nu te-ai fi aşteptat din partea lui Meg. Mîncaţi — le zise ea — mîncaţi, o s-aveţi nevoie de toată vlaga din voi chiar în noaptea asta.

— Bertram mîncă doar cîteva bucăţele, mai mult din complezenţă, dar Dinmont, căruia nici mirarea, nici frica şi nici masa de dimineaţă nu puteau să-i taie pofta de mîneare, înfulecă de mama focului ca de obicei, adică cît şapte. Apoi ţiganca le oferi şi cîte un pahar de rachiu, pe care Bertram îl bău îndoit cu apă, iar Dinmont gol.

— Şi matale nu vrei să iei nimic, bătrînico ? i se adresă fermierul.

— Nu simt nevoia — îi răspunse misterioasa lor gazdă. Şi acum — continuă ea — aveţi nevoie de arme... nu trebuie să vă duceţi cu mîna goală... dar să nu vă pripiţi... prindeţi-1, însă cruţaţi-i viaţa... lăsaţi legea să-şi ia ce este al ei... el trebuie să vorbească înainte de a muri.

— Pe cine să prindem ? Cine trebuie să vorbească ? întrebă Bertram, din ce în ce mai uimit, luînd cele două pistoale date de ţigancă şi care, după ce le examinase cu atenţie, se dovediră a fi bine încărcate şi cu piedica pusă.

— Cremenea e bună — îl încredintă ea — şi pulberea uscată. Mă pricep bine la o treabă ca asta.

— Apoi, fără a răspunde la întrebările lui, îl înarma şi pe Dinmont; tot cu un pistol de calibru mare, şi le mai ceru să-şi aleagă fiecare şi cîte o bîtă dintr-un mănunchi de măciuci cu aspect foarte sinistru pe care le aduse dintr-un ungher. Bertram îşi luă un ciomag nu prea gros, dar solid, cît despre Dinmont, acesta îşi alese un fel de ghioagă de care s-ar fi putut sluji însuşi Hercule. Apoi părăsiră cu toţii ascunzătoarea şi, în timp ce mergeau, Bertram prinse un prilej propice şi-i şopti lui Dinmont :

— Este ceva inexplicabil în toate acestea... dar noi nu trebuie să folosim armele decît dacă vom vedea că e absolut necesar şi dacă împrejurarea ivită va fi legală... ai grijă şi să faci numai ce fac eu.

— Dinmont dădu din cap în semn că a înţeles şi cei doi îşi urmară călăuza, care-i purta prin locuri uscate sau umede, peste mlaştini şi peste cîmpuri. Ea îi duse ast-

— fel spre pădurea Warroch pe acelaşi drum pe care răposatul Ellangowan îl urmase odinioară cînd plecase călare spre Derncleugh în căutarea copilului dispărut, în seara aceea îngrozitoare cînd fusese ucis Kennedy.

— Cînd Meg Merrilies ajunse, în fine, în pădurea unde vîntul îngheţat ce sufla dinspre mare ţiuia ascuţit şi sinistru, se opri ***o*** clipă ca şi cum ar fi vrut să-şi reamintească drumul.

— Trebuie s-o luăm pe cărarea aceea — zise ea, apucînd-o pe o potecă întortocheată şi mergînd cînd într-o parte, cînd în alta, pentru ca apoi, în sfîrşit, s-o pornească glonţ înainte, cu pas hotărît, ca şi pînă atunci.

— în cele din urmă îi călăuzi prin labirintul pădurii spre un mic luminiş ocupînd o suprafaţă cam de un sfert de acru, înconjurat de arbori şi hăţişuri ce alcătuiau un fel de hotar sălbatic şi neregulat. Chiar şi acum, în vreme de iarnă, locul părea tainic şi bine ascuns, dar îmbrăcat în veşmîntul verde al primăverii, cu puzderie de flori de pădure acoperind pămîntul, cu tufişurile revărsîndu-şi bogăţia lor înflorită, cu mesteceni tînguitori ce domneau ca nişte turnuri peste vegetaţia de dedesubt, cu mîţişorii lungi lăsaţi în jos şi cu frunzuliţele lor întinzîndu-se să prindă o rază de soare, desigur că acest loc ar fi fost nimerit pentru un tînăr poet dornic să-şi încredinţeze hîrtiei primul sonet, sau pentru o pereche de îndrăgostiţi dornici să-şi facă prima mărturisire de dragoste. Dar celor de faţă, acest loc părea să le trezească amintiri mult mai sinistre. Bertram se uită lung de jur împrejur şi fruntea i se acoperi de cute adînci, iar privirea i se întunecă. Apoi Meg, după ce murmură numai pentru ea : „...chiar acesta e locul“, i se adresă căpitanului, aruncîndu-i pieziş o privire înspăimîntătoare ;

— Ţi-1 mai aduci aminte V

— Da! răspunse Bertram, şovăind puţin. Da, dar totul îmi pare învăluit într-o ceaţă.

— Da ! îi răspunse călăuza. Chiar pe locul acesta omul a fost tras de pe cal şi doborît la pămînt. Eram în spatele tufişului cela de soc. Cumplit, cumplit s-a luptat şi cumplit a strigat cerînd îndurare, dar se afla în mîinile unor oameni care nu ştiau ce înseamnă acest cuvînt... Acum am să v-arăt altă cărare... ultima oară cînd aţi trecut pe aici, vă ţineam m braţele mele...

— Ea îi conduse, aşa precum zisese, pe o potecă lungă şi şerpuitoare aproape năpădită de buruieni şi de-

—

— şişuri, pînă cînd, fără să-şi fi dat seama că, de fapt,

— eoborîseră, se pomeniră deodată la marginea mării Meg iuţi pasul pe fîşia îngustă dintre apă şi stînci, pînă cînd

— ajunse în dreptul unui bolovan avînd o formă diferită

— de celelalte şi care părea prăvălit de sus.

— Aici — vorbi ea cu glas scăzut, aproape într-o şoaptă ce abia-abia putea fi desluşită — aici a fost găsit leşul.

— Şi grota... — zise cu aceeaşi voce tainică Bertram, în a cărui minte se făcea treptat lumină — grota se afla chiar lîngă bolovan... acolo vrei să ne dud ?

— Da — încuviinţă ţiganca, cu glas ferm. Intăriţi-vă

— inimile., urmaţi-mă şi tîrîţi-vă înăuntru după mine., am pus acolo nişte crengi de brad ca să v-ascundeţi după

— ele Staţi tupilaţi o bucată devreme pînă cînd o să

— m-auziţi spunînd : ***Şi ceasul, şi omul au sosit,*** apoi năpustiţi-vă asupra lui, luaţi-i armele şi legaţi-1 bine, strîngeţi-1 pînă cînd unghiile au să i se învineţească.

— Pe viaţa mea, sînt gata s-o fac. dacă e omul la care mă gîndesc — zise Henry E Jansen ?

— Da, Jansen, Hatteraick şi alte douăzeci de nume, toate sînt ale lui.

— Dinmont, trebuie să mă ajuţi, fiindcă omul ăsta e un diavol.

— Sînt colea alături, fiţi fără grijă ! îi răspunse neînfricatul fermier. Dar aş vrea să spunem o rugăciune mai înainte de a ne tîrî după vrăjitoarea asta în gaura pe care ne-a arătat-o... Fiindcă e tare trist să părăseşti soarele binecuvîntat şi văzduhul cu aerul proaspăt, ca să mergi, poate spre a fi ucis ca o vulpe fugărită spre vizuina ei de sub pămînt. într-o temniţă cumplită ca asta. Dar fie ce-o fi, trebuie să fie niscai dulăi mari meşteri la muşcat ca să-i vină de hac unui vulpoi încercat cum e Dandie. aşa că, precum am spus, să mă ia ăl cu coarne dacă vă părăsesc.

— Toate acestea au fost rostite de Dinmont cu voce foarte joasă. Intrarea liberă îi aştepta. Meg se tîrîse de-a buşilea şi se afla înăuntru ; o urmă Bertram şi, în cele din urmă. se pregăti Dinmont, care mai aruncă o ultimă privire plină de jale spre lumina zilei de a cărei binecuvîntare avea să fie lipsit.

—

— CAPITOLUL LIV

— Profete, mori l Destule ai tot zis (
Pe mine pentru asta m-au trimis.
— Henric al Vl-lea, Partea a III-a

— înaintarea spre grotă de-a buşilea a acestui locuitor de la graniţă, care, aşa cum am arătat, era ultimul din grupul celor trei, a fost înfricoşător oprită de o mînă, care-1 apucă de un picior, în timp ce omul îşi trăgea a-nevoie după sine lungile sale membre, tăcut şi încor-dat. prin gura joasă şi îngustă a acelei intrări aproape subterane. Chiar inima de oţel a neînfricatului fermier fu cît pe ce să-i îngheţe de spaimă şi cu greu e] îşi înă-buşi un ţipăt, care. în situaţia lor. cînd, datorită poziţiei, erau cu desăvîrşire lipsiţi de apărare, i-ar fi putut cos-ta pe toţi viaţa. El se mulţumi, aşadar, să-şi smucească voiniceşte laba piciorului din mîna neaşteptatului său urmăritor, cînd o voce răsună în spatele lui. făcînd să-i vină inima la loc :

— Stai liniştit! Sînt un prieten... Charles Hazlewood.

— Aceste cuvinte, deşi rostite în şoaptă, ajunseră totuşi — nedesluşit şi la urechea lui Meg Merrilies avangarda acestei expediţii ciudate, care pătrunsese în interiorul peşterii, aşa că se ridicase în picioare. Dîndu-şi seama că ce] care se afla înăuntru ar putea auzi apropierea celor ce veneau după ea, ţiganca începu să murmure cu-vinte ciudate, un fel de descîntec. însoţit de o melodie bizară, în timp ce cu mîinile răscolea vreascurile ce fu-seseră grămădite în peşteră pentru a face cît mai mult zgomot.

— Aici... nebuno... fiică a lui Satan ! se auzi vocea aspră şi răguşită a lui Dirk Hatteraick din străfundul vizuinii sale. Ce naiba tot faci acolo ⁹

— Aşez mai bine crengile şi vreascurile astea, ca să n-ajungă pînă la tine vîntul rece. drac împieliţat. Acuma ţi-e bine, foarte bine. dar ce nu ştii e că în curînd au să se schimbe lucrurile

— Mi-ai adus brandy şi niscai veşti de la oamenii mei ? o întrebă Dirk Hatteraick

— Poftim, ţi-am adus o sticlă ! Cît despre oamenii tăi... Unii au dat bir cu fugiţii, alţii s-au împrăştiat, au dispărut sau i-au făcut harcea-parcea tunicile roşii!

—

— Drace! Coasta asta blestemată o să-mi mănînee zilele !

— S-ar putea să ai mai multă dreptate decît bănuiești vorbind așa.

— în timpul acestui dialog, Bertram și Dinmont ajunseră și ei în interiorul peșterii, acolo unde tavanul se înălța atît de sus, încît puteau să stea în picioare. Singura lumină din vizuina aceea sălbatică și întunecoasă, mărginită de pereți de piatră, venea de la un foc de vreascuri ce ardea pe un grătar de fier. Peste cărbunii roșii, Hatteraiek zvîrlea din cînd în cînd cîte o mînă de crengi uscate sau surcele, care, chiar cînd ardeau cu o flacără mai vie, dădeau o lumină mult prea slabă pentru dimensiunile peșterii, și cum principalul locuitor al grotei ședea chiar lîngă grătar, în punctul cel mai depărtat de intrare, nu îi era ușor să vadă deslușit obiectele aflate în direcția aceea. Intrușii, al căror număr sporise în mod neașteptat la trei, ședeau în spatele unui morman de crengi și lemne, fără să riște prea mult că vor fi descoperiți. Dinmont fusese destul de precaut ca să-1 rețină cu o mînă pe Hazlewood pentru a-1 înștiința și pe căpitan de prezența lui, șoptindu-i î

— Un prieten... tînărul Hazlewood...

— Nu era, bineînțeles, timp de făcut prezentări și toți ședeau încordați și tăcuți, ca stîncile mute dimprejurul lor, în spatele grămezii de vreascuri ce fusese, desigur, așezată acolo spre a împiedica vîntul rece suflînd dinspre mare să pătrundă nestingherit în peșteră, dar fără a opri cu totul intrarea aerului necesar aerisirii grotei. Crengile rupte fuseseră zvîrlite la întîmplare,

— unele peste altele, încît între ele lăsau destule spații libere, prin care cei ascunși în spatele lor, privind spre pălălaia focului de pe grătar, puteau lesne să vadă tot ce se petrecea în vecinătatea lui, în timp ce, chiar dacă lumina ar fi fost mult mai puternică, cei din jurul acelei vetre improvizate, aflîndu-se către fundul peșterii, nu aveau cum să-i zărească pe cei care îi spionau, datorită faptului că aceștia se aflau și departe, și în umbră.

— Scena, lăsînd la o parte interesul moral deosebit pe care îl oferea, cît și primejdia ce plutea în aer, amenințîndu-i deopotrivă pe toți cei de față, era lugubră din pricina jocului de umbre și lumini proiectate pe pereți și pe obiectele din interiorul peșterii. Lumina de pe grătar avea o nuanță roșie-întunecată atît de caracteristică cărbunelui în stare incandescentă și numai cînd

—

— **Dirk Hatteraick îşi hrănea focul zvîrlind un nou mă-**nunchi de vreascuri, **văpaia** se înteţea sau, dimpotrivă, **slăbea, după** cum combustibilul era **de mai bună calitate sau mai** proastă. Spre tavanul grotei se învolbu**ra un** nor negru de fum sufocant, care uneori se lumina brusc, poleit de **o** lucire mai vie, dar totuşi poso**morită,** lucire ce cuprindea întreaga columnă mişcătoare de fum şi care se înteţea cînd vreascuri mai us**cate,** poate niscaiva surcele de brad, erau zvîrlite în **foc,** iscînd pe dată **o** flacără strălucitoare. în aceste scurte răstimpuri de „iluminare", cei trei puteau să **vadă,** mai mult sau mai puţin desluşit, silueta lui Hatteraick, ale cărui trăsături dure şi feroce deveniseră **(la** auzul situaţiei disperate în care se afla) încă şi mai cumplite; el se simţea copleşit de o adîncă deznădejde **şi** starea lui sufletească se potrivea de minune cu bolta aspră şi colţuroasă ce alcătuia, în partea de deasupra şi lateral, o arcadă severă. Silueta lui Meg Merrilies, care şedea lîngă el, uneori luminată, alteori cufundată **în** întuneric, fie din pricina fumului, fie datorită beznei din peşteră, contrasta puternic cu trupul lui Hatteraick stînd jos şi aplecat deasupra focului, din care cauză banditul era necontenit vizibil privirilor, pe cîtă **vreme** ţiganca apărea şi dispărea o dată cu pîlpîirea focului, asemenea unui spectru ieşit din mormînt.

— Bertarm simţi cum începe să-i fiarbă singele în vine, şi aceasta numai la vederea lui Hatteraick. Şi-l amintea foarte bine încă de pe cînd îl cunoscuse sub numele de Jansen, nume pe care contrabandistul îl adoptase după uciderea lui Kennedy ; de asemenea, tînărul nu uita că tot acest Jansen împreună cu locotenentul său Brown, acelaşi care fusese împuşcat la Woodbourne. fuseseră tiranii brutali ai copilăriei sale. în afară de asta. Bertram mai ştia, după ce legase cu grijă în minte toate amintirile sale înceţoşate cu istorisiriie lui Mannering şi Plevdell, că tot acest om jucase rolul principal şi în actul de violenţă în urma căruia fusese răpit familiei sale şi dus departe de ţara lui. fiind expus apoi la atîtea nenorociri şi primejdii. O mie de gînduri, toate cerînd răzbunare, i se învălmăşeau prin cap şi numai cu greu izbuti să se stăpînească şi să nu se repeadă asupra lui Hatteraick ca să-i zboare creierii pe dată.

— în acelaşi timp cumpăni că un astfel de atac nu ar fi fost lipsit de pericole. Flacăra pîlpîitoare, care cînd se înălţa, cînd scădea brusc, dădea la iveală şi pieptul lat. **Şi** braţele zdravene, musculoase ale nelegiuitului, arun-

—

— cîndu-şi totodată licărirea şi asupra celor două perechi de pistoale de la brîu, precum şi a minerului săbiei lui ; nu încăpea nici o îndoială că disperarea contrabandistului era absolut pe potriva atît a forţei sale herculene cît şi a mijloacelor saîe numeroase de a opune rezistenţă. Este adevărat că ambele nu erau de ajuns spre a face faţă puterii unite a doi bărbaţi de talia lui Bertram şi a prietenului său Dinmont (ca să nu mai punem la socoteală şi neaşteptatul ajutor venit din partea lui Hazlewood, care nu era înarmat şi nici aşa de voinic), dar căpitanul îşi dădu seama, după ce judecă Ia rece situaţia, că n-avea nici un rost şi n-ar fi fost nici un act de bravură să-1 omoare pe acest individ, anticipînd astfel sarcina călăului, mai ales că era perfect conştient şi de marea însemnătate a faptului de a-1 prinde viu pe Hatteraick. Aşadar, îşi înăbuşi setea de răzbunare, aşteptînd să vadă ce se va mai întîmpla între contrabandist şi ţigancă. călăuza lor.

— Şi cum te simţi acum ? se auzi vocea aspră şi neprietenoasă a femeii Nu ţi-am spus eu ce-o să dea peste tine ?... Da, da, ţi-am spus-o chiar în peştera asta. unde te-ai ascuns după săvîrşirea faptei nelegiuite.

— ***Wetter und Sturm.*** vrăjitoareo ! o bruftului Hatteraick. Ţine-ţi veştile pe care ţi le suflă Ia ureche Satan, pentru tine. şi scuipă-le numai cînd ţi-or fi cerute. L-ai văzut pe Glossin ?

— Nu — îi răspunse Meg Merrilies. Ai dat greş cu lovitura la închisoarea de la Portanferry vărsătorule de sînge ! Aşa că acuma să nu mai aştepţi nimic din partea ispititorului cela !

— ***Haqel f*** exclamă tîlharul. Ah ? de-aş putea să-1 înhaţ chiar acum de beregată f Şi eu ce mă fac ?

— Ce să faci ? repetă ţiganca Să mori ca un bărbat, sau să fii spînznrat ca un cîine r

— Să fiu spînzurat ? ! Aşa îmi urezi tu, fiică a lui Satan ? încă nu s-a semănat cînepa din care să mi se împletească ştreangul, cotoroanţă afurisită ?

— Ba s-a semănat, a şi crescut, şi a fost culeasă şi meliţatâ şi împletită. Nu ţi-am spus eu, atunci cînd l-ai dus de aici pe băieţel, pe Harrv Bertram în ciuda rugăminţilor mele . nu ţi-am spus eu că o să se întoarcă, după ce şi-o petrece vremea ursită pe meleaguri străine, cînd o împlini douăzeci şi unu de ani ? Nu ţi-am spus tot eu că vechiul foc o sâ se stingă şi din el nu va mai rămînea decît o scînteie, dar că din astă scînteie vîlvătaia se va aprinde iar, mai puternică decît înainte ?

—

— •" — Bine, măicuţo, ştiu că aşa mi-ai spus — îi răspunse Hatteraick, cu un glas în care se ghiceau accentele deznădejdei. Şi ***Donner und Blitzen,*** cred că ai spus adevărul.. tînărul acela de Ellangowan a fost o piază rea pentru mine de cînd s-a născut! Iar acuma, din pricina planului afurisit al lui Glossin, echipajul mi-a fost răpus, bărcile prăpădite şi se prea poate ca şi lugherul să fi fost capturat, fiindcă n-au rămas destui oameni la bord care să-l poată conduce, şi, nici vorbă, prea puţini ca să mai lupte... chiar o amărîtă de dragă ar fi putut să-l captureze. Şi ce-au să zică armatorii ? Niciodată n-o să îndrăznesc să mă întorc la Flushing[1]!

— Nici n-o să mai fie nevoie — îi răspunse lugubru ţiganca.

— Dar tu, ce tot învîrteşti p-aci ? o întrebă tovarăşul ei, care începuse să bănuiască ceva. Şi ce te face să-mi spui asta ?

— In timp ce stăteau de vorbă, Meg se îndeletnicea să strîngă o grămăjoară de fire de in. Apoi, înainte de a-i răspunde la întrebare, aruncă o surei că aprinsă peste in, care, deoarece mai înainte fusese muiat în alcool, se aprinse imediat, zvîrlind în sus o piramidă vie de flăcări, foarte strălucitoare, ce se ridică pînă la bolta peşterii. în timp ce vîlvătaia se înălţa, Meg răspunse ia întrebarea nelegiuitului, cu voce tare şi fermă, dînd semnalul de atac :

— Pentru că şi ceasul, şi omul au sosit.

— La auzul semnalului convenit, Bertram şi Dinmont săriră peste grămada de crengi şi vreascuri, năpustindu-se asupra lui Hatteraick. Hazlewood, care nu ştia nimic de planul lor de asalt, întîrzie cîteva clipe. Văzîndu-se trădat, contrabandistul îşi îndreptă răzbunarea asupra celei care îl vînduse : el trase prima salvă asupra lui Meg Merrilies. Ţiganca se prăbuşi, cu un răcnet ascuţit şi înfricoşător ce aducea şi a strigăt de durere, dar şi a hohot de rîs, dacă ne gîndim la acele rîsete ce ating o atare înălţime şi intensitate, încît cei care le scot aproape că se sufocă.

— Am ştiut că ăsta îmi va fi sfîrşitul — doar atît mai apucă ea să zică.

— Bertram, în -graba lui, se împiedică de un colţ de stîncă şi se poticni; o poticnire care îi salvă viaţa, fiindcă al doilea glonţ al lui Hatteraick îi şuieră pe la urechi

1 Port olandez pe insula Walcheren, din nord-vestul Olandei. (n.t.)

— atît de aproape, încît, nu încape îndoială că, dacă ar fi fost în picioare, i-ar fi zburat creierii. Dar mai înainte de a putea să descarce şi alt pistol, uriaşul Dinmont ajunse lîngă nelegiuit şi, cu forţa lui herculeană, îl sili să dea drumul armelor. Dar tîlharul era şi el foarte puternic, aşa încît, într-o încercare disperată şi în pcfida forţei colosale cu care îl strîngca fermierul, reuşi să se debaraseze pentru o clipă de acesta şi să-l îmbrîncească peste inul aprins, pregătindu-se să pună mîna pe al treilea pistol, care s-ar fi dovedit fatal cinstitului fermier, dacă Bertram şi Hazlewood nu i-ar fi sărit în ajutor. Urmă o luptă scurtă şi deznădăjduită în care numărul birui rezistenţa netrebnicului, astfel că, în cele din urmă, Hatteraick fu zvîrlit la pămînt, dezarmat şi legat fedeleş. Această încăierare, deşi a necesitat niţică vreme pentru a fi povestită, în realitate s-a desfăşurat în mai puţin de un minut. După ce mai încercă, zbătîndu-se îngrozitor, să-şi rupă legăturile, văzîndu-se biruit cu totul, nemernicul rămase tăcut şi pe deplin calm.

— Iată-1 prăbuşit ca un vînat răpus — murmură satisfăcut Dinmont. Pe legea mea, zău ! Da' parcă mi-e mai simpatic cînd îl văd aşa !

— Onestul Dandie făcea această observaţie în timp ce-şi scutura de pe haina groasă inul aprins, precum şi din pletele-i negre zbîrlite, pe ici pe colo pîrlite binişor.

— S-a liniştit acum — zise Bertram către Dinmont. Dar stai şi păzeşte-1 şi nu-i da voie să facă nici o mişcare ; eu mă duc să văd dacă sărmana femeie mai trăieşte sau a murit.

— Cu ajutorul lui Hazlewood o ridicară pe Meg Merrilies.

— Am ştiut că ăsta îmi va fi sfîrşitul... — murmură din nou ea. Şi chiar aşa mi-a fost sortit să mi se întîmple...

— Glonţul îi pătrunsese pieptul mai jos de beregată. Rana nu sîngera mai deloc, dar Bertram, obişnuit cu rănile pricinuite de armele de foc, o socoti cu atît mai periculoasă.

— O, Dumnezeule bun ! exclamă el. Ce să facem noi pentru sărmana femeie ? îl întrebă apoi pe Hazlewood, vorbindu-i ca şi cum s-ar fi cunoscut de mult. fiindcă aceste întîmplări neobişnuite înlăturaseră nevoia unei explicaţii prealabile între ei sau prezentarea formală a unuia faţă de celălalt.

— Mi-am lăsat calul legat sus în pădure — zise Hazlewood. V-am urmărit două ceasuri... Mă voi grăbi să

— **încalec şi** să mă duc după nişte oameni de încredere. **Intre timp,** ar fi bine să apăraţi gura peşterii împotriva oricărui străin care ar încerca să pătrundă înăuntru.

— Zicînd acestea, se grăbi să plece. Bertram, după **ce lega rana** bătrînei Meg Merrilies **cum** se pricepu mai **bine, se** aşeză de strajă la intrarea în grotă, ţinînd în **mînă un** pistol **cu** cocoşul ridicat; Dinmont rămase **să-l 'păzească** pe Hatteraick, pe care-1 ţintui locului apăsîn-**du-i** pieptul **cu** ghioaga aceea vrednică de Hercules, pe **care** o luase din ascunzătoarea ţiganilor.

— **In** peşteră se lăsase o tăcere de moarte, curmată doar **cînd** şi cînd de gemetele înăbuşite ale ţigăncii sau de cîte un oftat prelung ieşit din pieptul prizonierului.

— CAPITOLUL LV

— Sedus-ai fost şi-ai rătăcit,

— Şi-ai pribegit **in lung şi-n lat,**
Dar Domnul te-a păzit de sus,

— Şi ce-ai greşit, el ţi-a iertat.
— Palatul justiţiei[1]

— După ce se scurseră cam trei pătrare de ceas, care timp, din pricina nesiguranţei şi a primejdiei ce-i pîndea, celor doi fîrtaţi li se păru cam de trei ori mai lung, au-ziră, în sfîrşit, glasul tînărului Hazlewood strigînd de afară :

— Eu sînt! Am adus oameni destui şi de nădejde !

— Haideţi, intraţi înăuntru, ce mai aşteptaţi ! le răs-punse Bertram, bucurîndu-se, şi nu puţin, că scăpase de paza aceea plină de încordare. Hazlewood îşi făcu de în-dată apariţia, urmat de cîţiva oameni de prin partea lo-cului, dintre care unul era chiar ofiţer de pace. Ei îl ridi-cară pe Hatteraick şi-l purtară pe braţe atîta timp cît peştera fu destul de înaltă ca să le permită acest lucru ; apoi U lăsară jos, pe spate, şi-l tîrîră ca pe un sac,

1 Motto-ul este extras din poemul *Palatul justiţiei* apnrţinînd lui George Crabbe (1754—1832), poet clasicist şi realist, autor a nenumărate poeme epiqe realiste, adevărate nuvele în versuri, despuiate de imagini, aar cu puternice accente de critică so-cială. (n.t)

— fiindcă prizonierul se încăpăţînase ca un asin şi nu schiţa nici cea mai slabă mişcare ca să ajute la scoaterea lui de acolo. Mut şi neclintit, el se lăsă ridicat întocmai ca un cadavru, incapabil să se opună, dar nevrînd în ruptul capului să-i ajute în truda lor. Gînd, în sfîrşit l-au scos afară la lumina zilei şi l-au ridicat în picioare, în mijlocul a trei-patru oameni, părea cu totul năucit şi orbit de trecerea aceasta bruscă de la bezna cavernei la lumina strălucitoare a zilei. In vreme ce unii dintre ei supravegheau transportarea bătrînei Meg Merrilies, cei rămaşi cu Dirk Hatteraick încercară să-l facă să se aşeze pe acel fragment ciudat de stîncă, aflat în apropiere, chiar la marginea mării. Un mormăit convulsiv scutură trupul cu muşchi de oţel al prinsului, care. zbătîndu-se din răsputeri. se împotrivi dorinţei lor :

— Nu aici !... ***Hagel !...*** Nu aici !... N-o să mă faceţi voi pe mine să m-aşez tocmai ***aici...*** Nu !... Nu !

— Acestea au fost, de altfel, singurele cuvinte pe care le-a rostit; dar tîlcul lor, lesne de ghicit, şi glasul plin de oroare sînt de ajuns ca să ne arate ce se petrecea în mintea lui.

— După ce şi Meg Merrilies a fost scoasă din peşteră, cu toată grija pentru starea ei gravă, bineînţeles atîta cît permiteau împrejurările, o întrebară unde doreşte să fie dusă. Hazlewood. care şi trimisese după un chirurg, propuse să fie transportată, pînă la venirea acestuia, la casa cea mai apropiată. Dar pacienta se opuse cu cea mai rnare îndîrjire :

— Nu, nu, nu ! La vechiul ***Kaim o'Derncleugh...*** la vechiul ***Kaim o' Derncleugh !*** Sufletul nu vrea să părăsească ăst hoit decît numai acolo ***!***

— Cred că trebuie să-i îndeplinim dorinţa — interveni Bertram. Altminteri, mintea ei tulburată îi va agrava febra pricinuită de rană

— Aşa că o transportară, după dorinţa ei, la vechea başcă ce îi slujise atîta amar de vreme drept ascunzătoare. Pe drum părea să se gîndească mai degrabă la scena care tocmai se petrecuse decît la apropiata ei moarte :

— Trei au fost. cei care s-au năpustit asupra lui — murmura ea. Eu n-am adus decît doi... cine o fi fost al treilea ? A fost ***el,*** el trebuie c-a fost, Frank Kennedy reîntors de pe lumea cealaltă ca să-şi aducă la îndeplinire propria-i răzbunare !

— Era limpede că neaşteptata apariţie a lui Hazlewood, pe care, datorită rănii pricinuite de Hatteraick, nu mai

— avusese vreme să-1 recunoască, produsese un puternic
— efect asupra închipuirii ei, fiindcă adeseori recursese Ia ea.

— Intre timp, Hazlewood îi explicase lui Bertram cărui fapt se datora neaşteptata lui sosire acolo, cum îi urmărise, călăuzindu-se după direcţia indicată de colonelul Guy Mannering, cum constatase apoi că dispăruseră, cum găsise intrarea în grotă şi cum se tîrîse după ei, hotărît să se prezinte singur şi să le spună ce misiune îi fusese încredinţată, cînd deodată nimerise cu mîna peste piciorul lui Dinmont, lucru ce era cît pe ce să dezlănţuie o catastrofă pe care, într-adevăr, nimic altceva decît prezenţa de spirit şi bravura fermierului reuşiseră să o înlăture.

— Cînd ajunseră cu ţiganca la ascunzătoarea ei, aceasta **le** dădu cheia şi, după ce intrară, vrură să o aşeze pe pat, dar rănita se împotrivi spunîndu-le pe un ton plin **de** spaimă :

— Nu, nu ! Nu mă puneţi acolo ! Să fiu aşezată cu picioarele spre răsărit.

— Odată îndeplinită şi această dorinţă, Meg le mulţumi pentru străduinţa lor, căci aşa îşi aşezau morţii ţiganii.

• — Nu-i nici un preot prin apropiere ca să uşureze,
— cu rugăciunea Iui, ultimele clipe ale acestei nefericite femei ? întrebă îngrijorat Bertram.

— Un gentleman, chiar preotul parohiei, care fusese preceptorul lui Charles Hazlewood, aflase şi el, împreună cu mulţi alţii, că ucigaşul lui Kennedy a fost prins chiar ,pe locul unde a săvîrşit fapta, cu mulţi ani în urmă. şi că o femeie a fost rănită mortal cu prilejul luptei ce avusese loc. Din curiozitate sau, mai curînd. din convingerea că datoria lui de preot creştin îi cere să se afle acolo unde sălăşluieşte durerea şi fîlfîie aripa morţii, acest gentleman venise la vechiul ***Kaim o'Derncleugh***, de aceea se prezentă pe dată la chemarea căpitanului. Intre timp, chirurgul sosise şi el şi ar fi vrut să cerceteza rana, dar Meg îi respinse şi pe unul, şi pe celălalt. Alte gînduri păreau să o chinuiască :

— Nu se află om pe lumea asta care să poată să-mi vindece trupul sau să-mi mîntuiască sufletul. Mâi bine lăsaţi-mă să vorbesc, să spun ce am de spus. după iceea veţi face cu mine ce veţi vrea ; nu mă voi împotrivi Dar unde este Henry Bertram ? Cei de faţă. cărora de multă vreme numele acesta nu le, mai spunea nimic, holbară ochii, uitîndu-se uimiţi unu] la altul. Da ! strigă ţiganca, cu glas şi mai aspru, şi mai puternic. Am vorbit clar :

— *Henry Bertram de Ellangowan.* **Daţi-vă la o parte din** lumină şi lăsaţi-mă **să-l văd** ! **Toţi ochii se pironiră asu**pra **iui** Bertram. care se îndrepta spre culcuşul unde zăcea nenorocita. Femeia **îi** apucă mîna ! Uitaţi-vă la **el**! le porunci ea. Oare este cineva printre cei de faţă care l-au văzut pe tatăl sau pe bunicul lui **şi** care să nu jure că seamănă şi cu unul, şi cu celălalt ca două picături de apă ? Un murmur de încuviinţare străbătu mulţimea ***i*** asemănarea era prea izbitoare ca cineva să îndrăznească a o tăgădui. Şi acum ascultaţi-mă... şi lăsaţi-1 pe omul acela — continuă ea, arătînd spre Hatteraick, care şedea cu paznicii lui pe un cufăr marinăresc, nu departe de ea — lăsaţi-1 să tăgăduiască, dacă poate, spusele mele. Acesta este Henry Bertram, fiul lui Godfrey Bertram de Ellangowan, răposat nu demult; acest tînăr este chiar băieţelul pe care Dirk Hatteraick l-a furat din pădurea Warroch în ziua cînd l-a omorît pe vameşul Frank Kennedy. Mă aflam acolo, asemenea unui duh rătăcitor, fiindcă mi-era dor să mai văd o dată pădurea înainte de a părăsi meleagurile de pe care eram alungată. Am salvat viaţa băiatului şi i-am implorat, **şi** i-am rugat amarnic să mi-1 lase mie. Dar l-au luat şi l-au dus cu ei. **şi** multă vreme a rătăcit el departe peste mări. pînă s-a întors ca să-şi ia înapoi dreptul său. şi cine ar putea oare să-l împiedice ? Am jurat să păstrez taina pînă cînd va împlini douăzeci şi unu de ani, sorocul nenorocirilor sale. Ştiam că îi este ursit să treacă prin multe şi să-şi ducă povara unei soarte vitrege pînă cînd această zi va veni. Mi-am ţinut şi iurămîntul pe care l-am făcut în faţa ucigaşilor... dar am mai făcut **şi** un alt jurămînt. mai solemn. în inima mea : m-am legat cu jurămînt că dacă voi apuca ziua cînd se va reîntoarce. îl voi aşeza în jilţul tatălui său. chiar dacă pentru aceasta va trebui să trec la fiece pas peste un cadavru. Mi-am ţinut şi acest legămînt. chiar dacă asta m-a costat viaţa fiindcă ce mai sînt acuma decît un leş ? Iar el (arătîndu-1 cu degetul pe Hatteraick) va fi curînd tot un leş şi. în afară de noi doi va mai fi încă unul.

— în clipa aceea, preotul interveni arătînd că era păcat că nimeni nu se ocupă cu luarea legală a depoziţiei ţigăncii. notînd cele spuse de ea : chirurgul reclamă şi el necesitatea de a examina rana. mai înainte ca femeia să fie istovită de întrebările celor de faţă.

— Cînd Meg văzu că poliţişti' vor să-l scoată afară pe Dirk Hatteraick pentru a face mai mult loc în odaie şi pentru a îngădui chirurgului să se îndeletnicească cu în-

— **grijirea rănii, începu să strige la el ridicîndu-se într-o rînă pe patul ei.**

— Dirk Hatteraick, tu **şi** cu mine nu ne vom mai **întîlni** pînă cînd nu ne vom afla în faţa scaunului de judecată a lui Dumnezeu. Vrei să spui „da“ la cele arătate **de** mine aici, sau vei cuteza să zici nu ? **El** îşi întoarse faţa spre ea, arătîndu-şi fruntea brăzdată de cute, **şi-i** aruncă o privire mută **şi** inflexibilă de dispreţ. Dirk Hatteraick. îndrăzneşti să negi, cînd mîinile îţi sînt mînjite de sîngele meu, îndrăzneşti să negi măcar un cuvînt **din** cele spuse de mine, acum, cînd îmi dau sufletul ? El **o** privi din nou, cu aceeaşi expresie îndărătnică, aspră şi dispreţuitoare ; buzele părură că **i** se mişcă uşor, dar el **nu** scoase un sunet. Atunci, adio ! îi strigă ţiganca, exasperată de tăcerea lui. Şi Dumnezeu să te ierte ! Cu mîinile tale ai pecetluit mărturisirea mea. Cît timp am trăit, **am** fost socotită o ţigancă nebună şi rea de gură, am fost biciuită, izgonită, arsă cu fierul roşu... Am cerşit din poartă în poartă şi am fost fugărită ca o căţea turbată, din parohie în parohie... cine ar fi luat în seamă povestea e» *?* Dar acum sînt o femeie care îmi dau duhul şi cuvintele mele nu vor cădea pe pămînt fără să rodească, acum, cînd sînt întărite cu sîngele meu pe care îl soarbe glia !

— Aici, ţiganca tăcu şi toţi părăsiră încăperea, cu excepţia chirurgului şi a cîtorva femei. După o scurtă examinare, doctorul clătină din cap, dînd de înţeles tuturor că nu mai era nimic de făcut, şi îşi reluă locul său de veghe lîngă muribundă, alături de preot.

— O trăsură ce se întorcea goală la Kippletringan fusese oprită pe drumul mare de un poliţist, care prevăzuse că va fi nevoie de ea pentru a-1 trimite pe Hatteraick la închisoare. Vizitiul. înţelegînd că i se cere să meargă la Derncleugh. îşi lăsă caii în grija unui ştrengar, avînd totuşi mai multă încredere în anii şi cuminţenia cailor, după cît se pare, decît în vîrsta şi înţelepciunea băiatului, şi o luă la fugă cu toată iuţeala ca să vadă, cum zicea el. „ce drăcovenie o mai fi şi acolo“. El sosi tocmai cind grupul de fermieri şi de săteni, al căror număr eresiec clipă de clipă, săturîndu-se să tot privească chipul feroce al lui Hatteraick, îşi îndreptaseră atenţia asupra lui Bertram. Aproape toţi. mai ales bătrînii care îl văzuseră pe Ellangowan în floarea tinereţii, îşi dădeau seama cît de adevărate erau vorbele bătrînei Meg Merrilies. Dar scoţienii sînt un popor prudent; ei ştiau prea bine că un altul era acum proprietarul moşiei, aşa încît îşi exprimau

— **sentimentele numai în taină,** şoptindu-şi **la ureche unul** altuia. Amicul nostru vizitiul, care nu era altul decît **cu**noştinţa noastră Jack Jabos, îşi croi drum **cu** coatele pînă **în** mijlocul cercului de gură cască, şi abia ajunse **acolo** cînd, aruncîndu-şi ochii spre Bertram, se trase înapoi uluit şi exclamă cu glas solemn :

— Aşa cum vă văd şi mă vedeţi, ăsta nu-i altul decît bătrînul Ellangowan, care s-a ridicat întinerit din groapă !

— Aceste cuvinte, rostite în faţa tuturor de un martor care habar n-avusese de cele întîmplate, a fost scînteia care aprinse simţămintele de bucurie ale celor de faţă; toţi izbucniră pe dată în urale. Se auzeau trei strigăte diferite : „Să trăiască Bertram ! Mulţi ani fericiţi pentru moştenitorul domeniului Ellangowan! Dumnezeu şi-a trimis omul lui ca să trăiască cu noi, precum străbunii lui au vieţuit cu noi mai înainte !“

— Cum să nu-1 cunosc ? zicea un bătrîn. Am şaptezeci de ani de cînd îmi duc văleatul pe meleagurile astea !

— Eu şi ai mei — sări un altul — hălăduim pe aici de şaptezeci de ani şi încă o dată pe atîta. Am, vasăzică, tot dreptul să ştiu şi eu cum arată un Bertram.

— Eu şiai mei sîntem de trei sute de ani pe aceste locuri — se amestecă al treilea bătrîn — şi am să-mi vînd şi ultima vacă numai să-1 văd pe tînărul Bertram intrat în drepturile sale.

— Cît despre femei, totdeauna încîntate să fie părtaşe la întîmplări nemaipomenite şi nu mai puţin impresionate de faptul că eroul acestei peripeţii era un flăcău chipeş, erau şi ele la fel de entuziasmate şi îşi alăturau chiotele ascuţite uralelor ce răsunau din toate părţile.

— Cerul să-1 binecuvînteze... nu seamănă leit cu tătîne-su ? Cei din familia Bertramau fost de cînd e lumea fala tării !

— O. dacă sărmana lui mumă, care a murit de inimă rea din cauza lui, ar mai fi trăit să apuce şi ziua de azi ! exclamau alte glasuri femeieşti.

— Păi trebuie să-1 ajutăm, fraţilor, să-şi ia înapoi ce este al lui ! strigau alţii. Iar dacă Glossin o să se încăpăţîneze să rămînă la conacul Ellangowan, o să-1 scoatem chiar noi afară, noi cu mîinile noastre !

— în vremea aceasta, alţii se înghesuiau în jurul lui Dinmont. care nu se ruşina de loc să spună ce ştia despre prietenul său şi să se laude cu cinstea de a fi contribuit la această descoperire. Cum el era cunoscut multora dintre cei mai de seamă fermieri, mărturia lui dădu

— ■**un** nou **avînt** entuziasmului general. Pe scurt, toată **lu**mea trăia unul din acele momente de însufleţire deosebită, cînd crusta de gheaţă **a** firii poporului scoţian se topeşte ca zăpada sub razele soarelui de primăvară şi pîraiele repezi duc cu ele şi diguri, şi zăgaze.

— Aceste strigăte neaşteptate întrerupseră rugăciunile preotului, şi Meg, aflată într-una din acele stări letargice de prostraţie care preced încheierea existenţei noastre terestre, tresări deodată :

— p — N-auziţi ? strigă ea. N-auziţi ? Este recunoscut de-ai săi ! Este recunoscut de-ai săi ! N-am trăit decît ca s-apuc această zi 1 Sînt o femeie plină de păcate ; dar dacă blestemul meu l-a prăvălit pe taică-său în ţărînă, rugăciunile mele l-au ridicat pe fiu de jos ! Aş fi vrut eu să spun mai multe, dar vremea a trecut. Ge nu se mai poate, nu se mai poate. Staţi ! strigă ea brusc, întinzînd capul spre raza de lumină care pătrundea prin deschizătura îngustă ce servea de fereastră. Nu-i el acolo ? Daţi-vă la o parte din lumină şi lăsaţi-mă să-1 mai văd, să-1 mai văd o singură dată ! Vai, bezna coboară peste ochii mei !... zise ea, oftînd şi lăsîndu-se sâ cadă pe spate, după ce un scurt răstimp se străduise sâ-1 mai vadă pe Bertram. Toate se sfîrşesc acum :

— Du-te, suflet, zbori departe,
— Tu. apropie-te, moarte !

— Acestea au fost ultimele ei cuvinte. Apoi rămas^ întinsă pe spate în culcuşul de paie şi îşi dădu duhni fârâ a scoate un geamăt. Preotul şi chirurgul notaseră între timp, cu mare grijă, tot ce spusese bătrînă şi nu regretau amîndoi decît faptul că nu au putut s-o întrebe mai amănunţit despre lucrurile pe care le dăduse în vileag ambii fiind însă convinşi în adîncul inimii lor de adevărul celor aflate.

— Hazlewood a fost primul care l-a felicitat pe Bertram pemru perspectiva, foarte apropiată acum, de a-şi redobîndi numele şi rangul în societate. Lumea adunată în jur. aflînd de la vizitiul Jabos că Bertram fusese persoana care îl rănise pe Hazlewood, era izbită de mărinimia acestuia şi adăuga numele lui alături de cel al lui Bertram, în aclamaţiile lor pline de entuziasm.

— Cineva îl întrebă totuşi pe vizitiu cum se face că nu I-a recunoscut pe Bertram cînd l-a văzut pentru prima dată, atunci, la Kippletringan. Băiatul îi dădu imediat cel mai firesc răspuns :

— Sfinte Dumnezeule ! Cum puteam să mă gîndesc taman la Ellangowan ? Abia acum, cînd s-a lăţit vestea că tînărul boier a fost găsit, mi-a sărit în ochi asemănarea ! Nu poţi să te mai înşeli, o dată ce te uiţi la el mai bine !

— Către sfîrşitul scenei despre care vorbim, impasibilitatea lui Hatteraick a fost totuşi oarecum zdruncinată. Lumea putu să bage de seamă că nemernicul începuse să clipească, iar pleoapele îi tremurau ; el încercă apoi să-şi ridice mîinile legate pentru a-şi trage pălăria pe ochi, în fine arunca priviri pline de furie şi nerăbdare spre drum pentru a vedea cu ce vehicul va fi luat din locul acela. Intr-un tîrziu, domnul Hazlewood, dîndu-şi seama că furia celor de faţă s-ar fi putut revărsa asupra ticălosului, porunci să fie urcat în poştalion şi dus în orăşelul Kippletringan, unde să fie pus la dispoziţia lui Mac-Morlan ; în acelaşi timp trimise o ştafetă rapidă, care să aducă la cunoştinţa ajutorului de şerif toate cele întîm plate.

— Şi acum — zise el, adresîndu-se lui Bertram — aş fi nespus de fericit dacă m-aţi însoţi pînă la conacul Hazlewood ; dar cum acest lucru s-ar putea să nu vă fie în clipa de faţă îndeajuns de agreabil, aşa cum sînt încredinţat că se va întîmpla peste cîteva zile, daţi-mi voie să vă însoţesc eu pînă la Woodbourne. Ah, dar văd că sînteţi pe jos, nu aveţi cal !

— Nu-i nimic, poate tînărul căpitan va binevoi să-l ia pe al meu ! se auzi vocea unui fermier.

— Sau pe al meu ! sări altul.

— Sau pe al meu ! răsună o jumătate de duzini de voci.

— Sau pe al meu 1 Am un armăsar care poate străbate la trap zece mile pe oră. fără bici sau pinten, şi i-1 dau tînărului moştenitor chiar în clipa aceasta, iar dacă îi va plăcea, poate să-l ţină ca ***herezeld***[1]***,*** aşa cum ziceau străbunii noştri.

— Bertram primi bucuros armăsarul, dar numai sub formă de împrumut, şi mulţumi din toată inima oameni-

1 Acest cuvînt. *herezeld,* este pus în gura unui bâtrîn fermier In vechiul sistem feudal, cu vasali şi suzerani, *herezeld*-ul reprezenta unul dintre caii cei mai buni sau un alt animal de soi pe care un vasal Îl dădea ca ceva de drept suzeranului de la care ivea pămîntul. Singura rămăşiţă a acestui sistem este ceea ce astăzi se cheamă *sa.rine :* acesta constă într-un impozit de o anumită valoare, plătit şerifului comitatului care conferă dreptul de posesiune vasalilor coroanei, (n.a.)

— lor adunaţi acolo pentru toate urările lor de bine şi de fericire, la care îi răspunseră cu noi strigăte şi jurăminte de credinţă.

— In acest răstimp, proprietarul calului, fericit că **fusese** ales, trimise un flăcău : „să se ducă pînă **la el şi** s-aducă şaua lui cea nouă[K], pe altul: „să dea calului o mînă de fîn bun uscat ca să aibă putere“, iar **pe** un **al** treilea : „să se ducă şi să împrumute scările de argint **de la** Dan Dunkiesson", exprimîndu-şi în plus regretul „că **n-a** avut vreme să dea din timp ovăz bidiviului, pentru **ca** tînărul căpitan să poată vedea ce poate“. Apoi Ber**tram,** luîndu-I pe preot de braţ, intră cu el în başcă **şi** închise imediat uşa după ei. Se uită în tăcere cîteva **minute la** Meg Merrilies, aşa cum zăcea întinsă în faţa **lui, cu** trăsăturile devenite mai severe datorită morţii, **dar totuşi** păstrând ceva din înfăţişarea ei mîndră şi hotărîtă de odinioară, înfăţişare care **o** ajutase, pe cînd trăia, **să** domnească în chip de regină neîncoronată în **mijlocul** tribului unde se născuse. Tînărul ofiţer îşi şterse grăbit lacrimile care fără voia lui îi umplură ochii la vederea trupului neînsufleţit al nefericitei, despre care se putea spune că-şi dăduse viaţa, căzînd victimă fidelităţii **ei faţă** de el şi de familia sa. Luînd mîna preotului, Bertram îl întrebă solemn dacă, înainte de a muri, ea dăduse atenţia cuvenită rugăciunilor pe care biserica creştină le-a rînduit pentru a fi citite la căpătîiul unui **om** muribund.

— V-aş mai ruga nespus de mult — continuă Bertram — ca să aveţi grijă de tot ceea ce este necesar unei solemnităţi decente de înmormîntare pentru această sărmană femeie. Cum preotul primi bucuros rugămintea, căpitanul urmă : Am anumite lucruri de preţ care i-au apartinut şi care mi-au fost încredinţate mie... aşa că, pentru toate cheltuielile, voi plăti ce se cuvine... orice altă nevoie s-ar ivi în legătură cu aceasta, vă rog să-mi trimiteţi vorbă la Woodbourne.

— Abia isprăvi de pus la punct aceste triste amănunte, că se auzi vocea lui Dinmont, care, după ce îşi făcuse şi el rost de un cal de la unul din fermierii cunoscuţi, îl vestea că totul este gata de plecare. Bertram şi Hazlewood îşi luară rămas bun de la cei de faţă. al căror număr sporise la cîteva sute de oameni, adresîndu-le totodată mulţumiri şi îndemnîndu-i pe toţi să păstreze buna rînduială şi să asculte legea, deoarece cea mai mică nesăbuinţă sau orice zel depăşind limitele ordinei s-ar putea întoarce nu numai împotriva lor, ci şi împotriva tînă-

— rului moşier, aşa cum le plăcea lor să-1 numească **pe** Bertram acum. Zicînd acestea, plecară, însoţiţi de strigătele puternice ale mulţimii adunate.

— In timp ce treceau printre colibele părăginite ale fostului cătun Derncleugh, Dinmont zise :

— Sînt sigur, căpitane, că vei pune să fie rezidite cîteva căsuţe pe această vatră... bineînţeles, cînd vei intra în stăpînirea averii tale, nu-i aşa ? Să mă ia naiba dacă n-aş face-o cu mîinile mele, dacă nu aş şti că acest loc va intra pe mîini mai pricepute. Dar cînd mă gîndesc la vorbele bătrînei, pe legea mea că-mi trece pofta să trăiesc aici. Zău că m-au înspăimîntat cele spuse de mătuşa Elspeth, o văduvă ţintuită la pat, precum şi de alte cumetre ca ea, despre morminte cu strigoi şi alte bazaconii de soiul ăsta !

— După o scurtă dar înviorătoare călătorie ajunseră şi la Woodbourne. Vestea despre isprava lor sosise şi acolo, răspîndindu-se pînă departe, şi toţi locuitorii de prin împrejurimi îi aşteptau pe peluza din faţa conacului, cu strigăte de bucurie şi urări de fericire.

— Dacă mai sînt încă în viaţă — îi spuse Bertram surorii sale, care alergase să-1 îmbrăţişeze prima, deşi ochii Juliei îl zăriseră cei dintîi — trebuie să mulţumeşti acestor prieteni de nădejde.

— Cu obrajii îmbujoraţi, ceea ce exprima totodată plăcerea, recunoştinţa şi pudoarea, Lucy se înclină în faţa lui Hazlewood, în timp ce lui Dinmont îi întinse pur şi simplu mîna, strîngîndu-i-o cu căldură. Onestul fermier însă, îmbătat de fericire, nemulţumit, se pare, de modul cum i se mulţumise, îşi luă libertatea de a o săruta pe tînără lady, lucru de care el însuşi se ruşină pe dată.

— Dumnezeu să mă ierte, doamnă, iar domnia voastră să mă iertaţi aşijderea... — se bîlbîi el — am uitat unde mă aflu şi mi s-a părut că sînteţi una din copilele mele... căpitanul este însă tare de treabă şi cred c-o să mi-o treacă cu vederea şi p-asta !

— Apoi înaintă bătrînul Pleydell. zicînd şi el :

— Dacă aşa stau lucrurile şi acesta e felul în care se mulţumeşte, atunci...

— Staţi, staţi, domnule Pleydell — îl domoli Julia — domnia voastră v-aţi luat plata astă-noapte Ce, aţi şi uitat ?

— S-ar putea să fie aşa, dar trebuie să mă plătiţi şi pentru ce va urma — replică avocatul. Ei, şi-atunci să vedem noi dacă n-o să-mi datoraţi o recompensă dublă **şi** binemeritată ; am s-o iau **şi** de la domnia voastră, **şi**

— **de la** domnişoara Bertram, mîine dimineaţă dnd voi **în**cheia trimiterea în judecată a lui Dirk Hatteraick. Tare mult aş vrea să-l fac să vorbească ! O să vedeţi, colo**nele,** şi voi, mofturoasele mele domnişoare, şi chiar dacă **nu** veţi vedea, veţi auzi ce poate un avocat!

— Da, dar asta numai dacă o să vrem să ne aplecăm urechea, domnule consilier — îi replică Julia.

— Credeţi că nu ? zise Pleydell. Pun rămăşag doi contra unu că nu veţi proceda altfel. Fiindcă pare-mi-se

— **. că** din cînd în cînd curiozitatea vă învaţă cum să folosiţi urechile !

— Iar eu declar, domnule consilier — îi răspunse vioaia domnişoară — că un celibatar atît de îndrăzneţ ca domnia voastră ar trebui, măcar din cînd în cînd, să înveţe şi ce sînt în stare mîinile noastre.

— Mai bine păstraţi-le pentru harpsichord, scumpa mea — îi răspunse avocatul. Toată lumea nu va avea decît de cîştigat.

— In timpul acestui duel oratoric, plin de înţepături, colonelul îi prezentă lui Bertram un bărbat arătos cu o faţă sinceră, purtînd o haină gri cu vestă, pantaloni de călărie din piele şi cizme :

— Acesta, scumpul meu domn, este domnul Mac-Morlaţi.

— Căruia — continuă Bertram în vreme ce-1 îmbrăţişa cordial— surioara mea îi este îndatorată, fiindcă i-a oferit un cămin atunci cînd prietenii şi rudele ei, care în mod firesc ar fi trebuit s-o ajute, o părăsiseră. îi mulţumesc nespus de mult.

— Apoi sosi şi Dominie, croindu-şi drum printre oameni spre vechiul său elev ; el zîmbea, şoptindu-şi ceva sieşi, scoţînd sunete bizare în încercarea lui de a fluiera de bucurie, pentru ca, în cele din urmă, văzînd că nu poate să-şi înăbuşe emoţia, s-o rupă la fugă şi să se ascundă într-un ungher necunoscut unde să-şi uşureze, prin lacrimi, prea plinul inimii sale.

— Şi aici ne vom opri, fiindcă pana este neputincioasă în a descrie ce fericite şi vesele au fost inimile tuturor în acea seară de neuitat la Woodbourne.

—

— CAPITOLUL LVI

— ...Ca maimuţoiul groaznic,

— Ce prins furînd. rinjeşte în fruntea cetei sale,
Vn scelerat apare, cu fapte bestiale,
— De toţi ştiute astăzi...

— Contele Basil[1]

— A doua zi dis-de-dimineaţă, toată lumea era în mare fierbere la Woodbourne din pricina anchetării lui Dirk Hatteraick, care urma să aibă loc la Kippletringan. întrucît domnul Pleydell condusese odinioară investigaţiile cu privire la acea sumbră afacere a asasinării lui Kennedy, cît şi datorită prestigiului de care se bucura în ochii tuturor, precum şi strălucitelor sale calităţi profesionale, el a fost solicitat de domnul Mac-Morlan. de Sir Robert Hazlewood şi de alt judecător de pace care îi asista, să conducă interogatoriul. Colonelul Mannering fusese -şi el invitat să fie de faţă. Anchetarea prinsului fiind premergătoare procesului nu era publică.

— Consilierul Pleydell întocmise un rezumat al vechilor depoziţii şi-i interogă din nou pe vechii martori aflaţi în viaţă. Apoi examină cu atenţie depoziţiile preotului şi ale chirurgului cu privire la declaraţiile făcute pe patul de moarte de către Meg Merrilies. Cei doi afirmau că ţiganca declarase în mod limpede, concret şi repetat că ea însăşi fusese martoră oculară la uciderea lui Kennedy de către Dirk Hatteraick împreună cu cîţiva membri ai echipajului său ; că prezenţa ei fusese întîmplătoare şi că ea credea că mobilul crimei fusese ura contrabandiştilor împotriva aceluia care. prin informaţiile trimise sloopului regal, contribuise la pierderea lugherului lui Hatteraick Mai adăugase că a mai existat un martor la acel asasinat, dar care refuzase să participe direct şi care se afla încă în viaţă :■ nepotul ei Gabriel Faa ; ea mai făcuse aluzie la încă o persoană, de asemenea complice a ucigaşilor, însă nu în timpul, ci după săvîrşirea crimei, pe care Gabriel o cunoştea, dar despre care nu suflase o vorbă, primind plată pentru tăcerea lui : ajunsă aici, puterile o părăsiseră pe muribundă şi nu mai apucase să dea şi alte amănunte. Ei nu uitară să

1 Motto-ul este extras din *Contele Basil,* piesă aparţinînd scriitoarei scoţiene *Joana Baillie* (1762—1851).

— mai menţioneze şi declaraţia lui Meg, cum că ea salvase copilul, însă că acesta îi fusese smuls de contrabandişti cu scopul de a-1 duce în Olanda. Toate aceste amănunte importante fuseseră consemnate în scris, cu cea mai mare grijă.

— A fost introdus apoi Dirk Hatteraick, ferecat în lanţuri grele ; fusese închis şi păzit cu cea mai mare străşnicie în cursul nopţii trecute, ca unul care avea la activul său

— o tentativă izbutită de evadare. Fiind întrebat cum îl cheamă, contrabandistul nici nu catadicsi să răspundă şi rămase la fel de mut şi cînd i se ceru să spună ce profesie are. I s-au mai pus şi alte întrebări, dar nu răspunse la nici una. Pleydell îşi şterse atunci ochelarii, care i se aburiseră, şi se uită cu atenţie la prizonier :

— Iată un individ cu o înfăţişare feroce — îi şopti el colonelului — dar, aşa cum zice şi Dogberry[1], numai cu şiretenia poţi să-i vii de hac unui om ca el. Chemaţi-1 aici pe Soles... Soles cizmarul.

— Cînd cel chemat sosi, Pleydell îl întrebă :

— Soles, ţi-aminteşti, poate, că te-am pus să măsori urmele unor paşi imprimate pe pămîntul jilav din pădurea Warroch, în ziua de 7 noiembrie, 17..., da sau ba ? Soles îşi amintea foarte bine. Acum uită-te la această hîrtie... nu reprezintă oare măsurătorile făcute de tine ? Soles verifică hîrtia şi încuviinţă din nou. Acum fii atent i aici, pe masă, se află o pereche de ghete ; te rog, măsoară-le şi spune-mi dacă ele corespund cu vreuna din măsurătorile notate de tine atunci pe hîrtia pe care ai văzut-o.

— Cizmarul se conformă dorinţei avocatului şi, după o bucată de vreme, zise !

— Ele corespund întocmai cu urmele cele mai mari.

— Vom dovedi apoi — zise consilierul, adresîndu-se din nou în şoaptă Iui Guy Mannering — că aceste ghete, care au fost găsite în ascunzătoarea tîlharului, în başca de la Derncleugh, au aparţinut locotenentului Brown, individul pe care l-aţi împuşcat pe peluza de la Woodbourne. Apoi se întoarse către cizmar : Acum, Soles. te rog, măsoară cu cea mai mare grijă piciorul prizonierului.

— Mannering, care îl privea cu atenţie pe Hatteraick, observă că ticălosul începuse să tremure uşor.

6.

I Poliţist din piesa lui W. Shakespeare: *Mult zgomot pentru nimic. Act. IV, Sc. II.* (n.t.)

—

— Ei — întrebă domnul Pleydell — ce zici, corespunde măsura lui cu vreuna din măsurile urmelor notate de tine atunci ?

— Omul se uită din nou pe hîrtia cu pricina, confruntînd-o cu măsura luată, apoi, ca s-o verifice mai bine, mai măsură încă o dată. In fine, răspunse :

— Măsura piciorului corespunde întru totul cu urma unui picior mai scurt, dar mai lat decît primul pe care l-am măsurat — confirmă cizmarul.

— Aici, prezenţa de spirit îl părăsi pe Hatteraiek pentru o clipă şi sceleratul izbucni :

— Drace ! Cum putea să rămînă urme pe pămînt cînd a fost un ger de crăpau pietrele în ziua aceea ?

— Seara se prea poate să fi fost aşa, admit acest lucru, căpitane Hatteraiek, dar nu la amiază ! îl interpelă domnul Pleydell. Aţi fi acum aşa de bun să-mi spuneţi unde vă aflaţi în ziua aceea, de care văd că vă amintiţi aşa de bine ?

— Hatteraiek îşi dădu seama că făcuse o gafă grosolană, aşa că îşi reluă înfăţişarea taciturnă de pînă atunci, refuzînd să mai scoată vreun cuvînt.

— Totuşi, vă rog să consemnaţi remarca acuzatului — zise avocatul către grefierul care scria tot ce se petrecea.

— în acest moment, uşa se deschise şi, spre surprinderea majorităţii celor de faţă, îşi făcu apariţia domnul Gilbert Glossin. Acest vrednic gentleman, care, cu ajutorul unor iscoade, fie aflate la faţa locului, fie că trăseseră cu urechea, se încredinţase că numele lui nu era pomenit în declaraţia dată pe patul de moarte de către Meg Merrilies (ceea ce se întîmplase, desigur, nu din pricină că ţiganca l-ar fi simpatizat, ci numai datorită felului foarte dezordonat în care ea îşi făcuse mărturisirea, precum şi apropierii vertiginoase a morţii), acest vrednic gentleman păşea plin de încredere. Aşadar, el se considera la adăpost, cel puţin pentru moment, de orice acuzaţie, în afară de cea care ar fi putut să se ivească în cazul cînd Hatteraiek ar fi mărturisit; iată de ce, pentru a preveni aşa ceva, se hotărîse să-şi ia mutra unui om cu conştiinţa împăcată şi sigur de sine şi să se alăture confraţilor săi de pe banca celor ce conduceau interogatoriul. „Voi fi în stare — socotea el în gînd — să-1 fac pe netrebnic să-şi dea seama că salvarea lui depinde numai şi numai de faptul dacă îşi va ţine gura şi-mi va urma sfaturile; apoi, prezenta mea lîngă magistraţi va fi **o** dovadă de încredere şi nevinovăţie. Dacă trebuie **să**

— pierd domeniul, nu-i nimic, dar cred c-o să aranjez eu mal bine lucrurile.[44]

— Intră, aşadar, în încăpere, făcînd o plecăciune adîncă în direcţia lui Sir Robert Hazlewood. Acesta însă, care începea să cam bănuiască adevărul, şi anume că vecinul său voise să-l folosească doar ca un paravan în interesul lui. îşi înclină cu destulă rigiditate capul, luă o priză de tabac şi privi în altă parte. Văzînd aceasta, Glossin se întoarse spre celălalt judecător de pace :

— Cel mai umil slujitor al domniei voastre, domnule Corsand

— Şi eu sînt un umil slujitor al domniei voastre, domnule Glossin — răspunse uscat Corsand, comportîndu-se şi el ***regis ad exemplar***[1], adică după felul în care se purtase baronetul.

— Glossin perseveră :

— Ce mai faceţi şi domnia voastră, domnule Mac-Morlan, vrednicul meu prieten. Mereu la datorie, nu-i aşa ?

— Hm ! mîrîi cinstitul Mac-Morlan, fără a da alt răspuns întrebării sau salutului adresat.

— t — Domnule colonel Mannering (o plecăciune adîncă la care abia i se răspunse), şi domnia voastră, domnule Pleydell (o altă plecăciune adîncă), vă prezint omagiile mele. N-aş fi îndrăznit să cred că noi, nişte sărmani gentlemeni de ţară, ne vom bucura, la această sesiune, de prezenţa atît de competentă a domniilor voastre.

— Pleydell luă şi el o priză de tutun şi-i aruncă o privire ironică şi sarcastică totodată. Apoi îi şopti colonelului Mannering :

— Las' c-am să-l învăţ eu adevărul dictonului latin : ***Ne accesseris in consilium antequam voceris***[2]**.**

— Dar poate vă deranjez, gentlemeni ? întrebă Glossin, care nu întîrziase să observe răceala primirii ce i se făcuse. Este oare o şedinţă deschisă sau nu ?

— Dacă îmi cereţi mie părerea — vorbi domnul Pleydell — cu privire la faptul dacă prezenţa domniei voastre ne deranjează sau nu, domnule Glossin. eu vă pot răspunde sincer că nu ; niciodată n-am fost aşa de încîntat să vă întîlnesc ca în clipa de faţă ; îndeosebi, fiindcă sînt convins că. oricum, v-am fi cerut să ne onoraţi cu prezenţa domniei voastre, chiar în cursul acestei zile.

— Atunci e foarte bine. domnilor — zise Glossin, trăgîndu-şi scaunul spre masă şi începînd să răsfoiască hîrtiile. Aşadar, să continuăm. Unde sîntem ? Cît de departe am ajuns ? Care sînt declaraţiile ?

I [1] Nu intra în consiliu mai înainte de **a** fi chemat, (n.t.)

—

— Secretar, dă-mi, te rog, toate acele hîrtii — ceru domnul Pleydell, arătînd spre hîrtiile pe care tocmai le cerceta Glossin. Să nu vă supăraţi, domnule Glossin — continuă el — dar am un mod al meu personal de a-mi aranja documentele, şi dacă altcineva umblă cu ele, nu mai pot să le descurc... sper totuşi că vom avea nevoie şi de ajutorul domniei voastre foarte curînd.

— Glossin, redus' astfel la inactivitate, aruncă pe furiş o privire lui Dirk Hatteraiek, dar nu putu să citească pe chipul lui posomorit nimic altceva decît răutate şi ură împotriva tuturor celor din jurul său.

— Domnilor — li se adresă atunci Glossin — este oare drept să-1 ţinem pe acest sărman om aşa de tare ferecat, cînd este vorba numai de un interogatoriu ?

— Zicînd acestea, el făcu şi un mic semn amical şi de încurajare către prizonier.

— A mai evadat o dată — sosi prompt şi sec răspunsul lui Mac-Morlan, aşa că Glossin fu nevoit să tacă.

— Veni rîndul lui Bertram să fie introdus şi, spre marea mirare a lui Glossin, toţi cei de faţă îl salutară în modul cel mai prietenesc, chiar şi Sir Robert Hazlewood în persoană. Căpitanul le povesti ceea ce îşi amintea din copilăria lui, cu acea candoare şi încetineală a frazei care este garanţia cea mai de preţ a bunei-credinţe.

— Domnilor, aceasta îmi pare mai degrabă o problemă de procedură civilă decît criminală — zise Glossin, ridicîndu-se — şi cum nu pot nesocoti efectele pe care pretinsa obîrşie a acestui tînăr o poate avea asupra interesului meu patrimonial, v-aş ruga să-mi daţi voie să mă retrag.

— Nu, dragul meu domn — interveni Pleydell — nu putem în nici un caz să ne lipsim de domnia voastră. Dar de ce aţi folosit cuvîntul „pretinsă obîrşie“ ? Nu vreau să vă împiedic cu nimic de a vă apăra cum vă pricepeţi. dacă veţi putea, dar...

— Domnule Pleydell — replică Glossin, cu îndrăzneală — sînt totdeauna dispus să joc cu cărţile pe faţă şi cred că voi putea pune lucrurile la punct imediat. Acest tînăr, pe care îl consider a fi un fiu natural al răposatului Ellangowan, a hoinărit pe meleagurile noastre timp de cîteva săptămîni sub diferite nume, punînd la cale diferite blestemăţii cu o ţigancă bătrînă şi ticăloasă (care, după cum mi s-a spus, a fost împuşcată într-o încăierare recentă) şi înhăitîndu-se şi cu alţi spoitori, ţigani

— **şi** vagabonzi de teapa lor, precum şi cu o brută de fer-
: xnier cît o namilă, de fel din Liddesdale, ca să-i asmuţă **pe** fermieri împotriva moşierilor lor, lucru pe care Sir Robert Hazlewood îl ştie prea bine...

— N-aş vrea să vă întrerup, domnule Glossin — zise Pleydell — dar aţi putea să ne spuneţi mai precis care **este** identitatea acestui tînăr ?

i — Desigur că pot — răspunse Glossin. Socot că acel •gentleman ştie (aici se uită spre Hatteraick) că tînărul **este** fiul natural al răposatului Ellangowan, avînd ca mamă pe o fată, Janet Lightoheel, care mai apoi s-a mă**ritat** cu un dulgher de corăbii, pe nume Hewit, ce şi-a **avut** locuinţa în apropiere de Annan. Numele lui este, aşadar, Godfrey Bertram Hewit, sub care nume a şi fost înscris pe lista echipajului iahtului vămii „The Royal Garoline".

— Aşa să fie oare ? ! exclamă Pleydell, prefăcîndu-se mirat. Povestea este foarte bine ticluită ! Deşi ar fi trebuit să se ţină seama şi de diferenţa de culoare a ochilor, **a** tenului şi aşa mai departe. Vă rog, introduceţi martorul ! se adresă el secretarului. Omul părăsi încăperea, dar se întoarse imediat, însoţit de un tînăr. Acesta — continuă consilierul — este adevăratul Simon Pure[I] alias Godfrey Bertram Hewit, sosit noaptea trecută de la Antigua[II] via Liverpool, matelot pe o corabie din Indiile de Vest, şi care îşi cîştigă în mod cinstit existenţa în lumea aceasta, deşi a descins în ea pe un drum nu tocmai legal.

— în timp ce avea loc o conversaţie între acest tînăr marinar şi ceilalţi magistraţi, Pleydell luă dintre hîrtiile ce zăceau împrăştiate pe masă vechea agendă a lui Hatteraick O privire plină de nelinişte, pe care i-o aruncă pe furiş contrabandistul, îi dădu de înţeles abilului om al legii că acolo era ceva interesant. O bucată de vreme însă Pleydell continuă să cerceteze alte hîrtii, lăsînd deoparte agenda, cu care prilej băgă pe dată de seamă că neliniştea din privirea prizonierului dispăruse. „In agendă trebuie să fie, aşadar, ceva important, indiferent ce va fi fiind" — îşi zise Pleydell, Ca atare, luă din nou

I Personaj din piesa *O stratagemă îndrăzneaţă pentru a obţine mina unei fete.* scrisă de *Susannah Centlivre* <*1667*—1723). In această piesă un colonel Feignwell cere mîna frumoasei Anne Lovely luîndu-şi numele de Simon Pure Acest cuvînt este larg folosit în literatura anslo-saxonă pentru » desemna pe .adevăratul om“ (n t.)

II Insulă din arhipelagul Leeward situat în partea estică a Indiilor de Vest. (n. t.)

— agenda şi începu s-o examineze cu atenţie, pînă cînd, la un moment dat, descoperi o deschizătură secretă între piele şi carton, de unde scoase trei bucăţele de hîrtie. După ce le examină, Pleydell se întoarse satisfăcut spre Glossin, rugîndu-1 să le facă favoarea şi să le spună dacă luase şi el parte la cercetările pentru găsirea corpului lui Kennedy şi a copilului său patron, în ziua cînd aceş-tia dispăruseră.

— Nu... adică da... — răspunse foarte încurcat Glos-sin.

— Totuşi este demn de reţinut — continuă avoca-tul — că, fiind în legături aşa de strînse cu familia Ellan-gowan, nu-mi amintesc să vă fi interogat; nici măcar să fi apărut în faţa mea, cu prilejul acelor cercetări. Cum ne puteţi explica acest lucru ?

— Am fost chemat la Londra — răspunse Glossin — pentru o afacere cît se poate de importantă, chiar a doua zi dimineaţă, după ce această jalnică întîmplare a avut loc.

— Secretar — zise atunci Pleydell — consemnează cuvînt cu cuvînt răspunsul acesta. Presupun, domnule Glossin, că aţi fost să vi se achite aceste trei note de plată emise pe numele domniei voastre de un oarecare Dirk Hatteraick, către domnii Vanbeest şi Vanburggen din Olanda şi purtînd ca dată chiar ziua săvîrşirii asasi-natului. Vă felicit pentru încasarea lor foarte promptă, aşa cum aţi afirmat chiar domnia voastră. Cred însă că aţi avut niţel de furcă, deoarece şansele erau potrivnice acestei plăţi. La auzul acestor cuvinte. Glossin se făcu galben ca ceara. Această piesă dp dosar este de o deose-bită importanţă — continuă domnul Pleydell. Ea lămu-reşte pe deplin motivele comportării domniei voastre din ziua aceea tragică şi confirmă depoziţia făcută de un oare-care Gabriel Faa, pe care îl ţinem acum sub pază şi care mărturiseşte în scris că a fost de faţă la încheierea res-pectivei tranzacţii, materializată prin aceste note de plată. între domnia voastră şi vrednicul nostru prizonier, prezent şi el aici. Puteţi să ne daţi vreo explicaţie ?

— Glossin făcu un efort supraomenesc să-şi vină în fire şi, izbutind, răspunse cu un calm simulat •

— Domnule Pleydell, presupunînd că aţi fi avocatul meu, sînt sigur că nu m-aţi sfătui să răspund pe loc la o acuzaţie aşa de gravă şi pe care, pare-se, unul dintre cei mai josnici mizerabili » gata s-o întărească orintr-un sperjur.

— Sfatul meu — îi răspunse consilierul — ar depinde de opinia pe care aş avea-o despre vinovăţia sau nevino-

— vāţia clientului meu. Dar în cazul domniei voastre, cel puţin aşa socot, aţi ales calea cea mai înţeleaptă. Oricum, cred că vă daţi seama că veţi fi arestat.

— Arestat ? ! Şi pentru ce, mă rog, domnule ? îl înfruntă Glossin. Mă învinuiţi de omor ?

— Nu, numai de delictul de a fi fost inspirator şi complice al răpirii copilului.

— Aceasta este o acuzaţie care-i îngăduie celui învinuit să judece în stare de libertate, bineînţeles, în schimbul unei cauţiuni.

— Să mă iertaţi dacă vă contrazic — îi răspunse Pleydell — dar aici este vorba de un ***plagiam*** iar ***plagium-ul*** este încadrat de codul penal ca ***felonie***[I].

— Să mă iertaţi şi pe mine, domnule Pleydell — nu se lăsă mai prejos netrebnicul, vrînd să-şi etaleze cunoştinţele — există un singur caz de acest fel pomenit în analele justiţiei, cazul Torrence şi Waldie. Ele erau, cum zice lumea, nişte dezgropătoare de cadavre[II], care făgăduiseră unor doctoranzi tineri să procure cadavrul unui copil pentru a fi disecat. Vrînd să-şi ţină cuvintul în faţa acestora şi să nu-i dezamăgească în cercetările lor, cele două femei au furat un copil, l-au ucis şi i-au vîndut trupul pentru trei şilingi şi şase penny. E adevărat că au fost spînzurate, dar pentru omor, şi nu pentru ***plagium.*** Aşa că mi se pare că aţi interpretat greşit codul penal.

— Aveţi dreptate, domnule. Totuşi, între timp, domnul Mac-Morlan vă va conduce la închisoarea comitatului, tocmai pentru a fi ferit, ca nu cumva acest tînăr, din dorinţa de răzbunare, să repete povestea sub o altă variantă şi să vă ucidă. Poliţişti, ridicaţi-i, vă rog, pe Glossin şi pe Hatteraick şi închideţi-i în celule diferite. Vă rog să-i păziţi bine.

— Veni rîndul lui Gabriel să fie introdus, Gabriel, vînătorul de vulpi. Acesta povesti cu multe amănunte cum dezertase de pe vasul căpitanului Pritchard, cum se alăturase contrabandiştilor şi negoţului lor, istorisi de-a fir-a-păr cum Dirk Hatteraick îşi incendiase propriul vas în dimineaţa aceea fatală, cum îşi dăduse seama că nu mai poate să-l manevreze, cum, la adăpostul perdelei de fum

I Cuvintul *felonie* se aplica tuturor crimelor pasibile de pedeapsa cu moartea afară de crima de înaltă trădare (n. t.)

II Printr-un act emis de parlamentul englez, în 1832, Legea cu privire la disecţii, aceste practici au fost interzise. Cazul relatat de Glossin este reaL (n. t.)

— scăpase împreună cu echipajul său şi cu mărfurile pe care putuseră să le salveze şi cum se ascunseseră în peşteră, propunîndu-şi să rămînă acolo pînă la căderea nopţii. Hatteraiek in persoană, locotenentul său Vanbeest Brown şi încă alţi trei marinari, printre care şi martorul. plecaseră în pădurea vecină ca să ia legătura cu nişte tăinuitori ai contrabandiştilor din împrejurimi. Mergînd aşa prin pădure, se întîlniseră pe neaşteptate cu Kennedy ; Hatteraiek şi Brown, ştiind că el era pricina dezastrului lor, se hotărîserâ pe loc să-1 ucidă El mai afirmă că cei doi se năpustiseră dintr-un tufiş asupra ofiţerului, îl trăseseră jos de pe cal şi îl tîrîseră prin pădure, acţiuni la care el nu participase şi nici nu văzuse cum s-au sfîrşit; că apoi se întorsese pe alt drum la grotă, unde se întîlnise din nou cu Hatteraiek şi cu complicii lui şi unde îl auzise pe căpitan povestind celorlalţi cum el şi Brown î] azvîrliseră de sus pe vameş şi cum împinseseră o stîncă mare ca să-1 strivească pe Kennedy, care zăcea gemînd pe plajă. Atunci Glossin apăruse pe neaşteptate în mijlocul lor Astfel Gabriel fusese martor şi la tranzacţia prin care Hatteraiek îi cumpărase tăcerea. Cu privire la Bertram, el putea să povestească multe din viaţa acestuia pînă în clipa cînd tînărul plecase în India. De atunci îi pierduse urma şi nu-1 mai revăzuse decît atunci cînd se întîlniseră. în mod cu totul neaşteptat, la Liddesdale. Gabriel Faa declară mai departe că o înştiinţase imediat pe mătuşa Meg Merrilies cît şi pe Dirk Hatteraiek, despre care ştia că se află din nou pe coastă, dar că mătuşa lui îl certase amarnic pentru acest lucru. Martorul mai adăugă că Meg îi spusese, de îndată ce el o văzuse, că va face tot ce-i stă în putere pentru a-1 ajuta pe tînărul Ellangowan să-şi obţină dreptul, chiar dacă pentru aceasta va fi nevoită să-1 denunţe pe Dirk Hatteraiek. Şi mai declară că. în afară de el, pe Meg o ajutaseră mulţi ţigani ca ea să-şi ducă la îndeplinire hotărîrea luată. în acelaşi scop, aşa cel puţin înţelesese el. mătuşa lui îi încredinţase lui Bertram şi comoara ţiganilor, pe care ea o păzea. Trei sau patru ţigani, la porunca expresă a Iui Meg Merrilies, se amestecaseră prin mulţimea de gură-cască atunci cînd Vama de la Portanferry şi închisoarea Bridewell fuseseră luate cu asalt de contrabandişti, în scopul de a-1 face scăpat pe Bertram, acţiune pe care o dusese la bun sfîrşit el însuşi. Mai spuse că. ascultînd de poruncile bătrînei Meg, ei nu se întrebau niciodată dacă ceea ce face ea e bine sau rău sau dacă

— din această pricină nu se va abate vreun necaz pe capul lor ; respectul de care se bucura bătrîna ţigancă în faţa celor de acelaşi sînge cu ea o punea mai presus de orice cenzură din partea celorlalţi, care o ascultau orbeşte. Răspunzînd altor întrebări martorul mai declară că mătuşa lui îi spunea întotdeauna că Harry Bertram poartă la gît, legat într-un săculeţ, dovada naşterii sale. Ea îi mărturisise că era vorba de un fel de descîntec, pe care un astrolog, un om învăţat care studiase la Oxford, i-1 făcuse lui şi că tot ea le băgase în cap contrabandiştilor că. dacă vor lua copilului acest talisman, un blestem îi va ajunge şi ei îşi vor pierde vasul.

— Intr-adevăr, sub privirile uimite ale asistenţei. Bertram scoase de la gît un săculeţ de catifea, pe care, după cum spunea el, îl purtase întotdeauna din fragedă copilărie şi pe care îl păstrase, la început, dintr-o teamă superstiţioasă, iar mai tîrziu în speranţa că într-o bună zi ar putea să-l ajute să-şi găsească adevăraţii părinţi. După ce săculeţul a fost deschis, au văzut că el conţinea un pergament cusut jur împrejur în care se afla un horoscop ! După ce examină cu atenţie hîrtia, colonelul Guy Mannering mărturisi că fusese întocmit chiar de mîna lui, cu douăzeci şi unu de ani în urmă. Astfel, colonelul furniză justiţie proba cea mai puternică şi mai satisfăcătoare, şi anume că posesorul acestui horoscop trebuia să fie negreşit şi tînărul moştenitor al domeniului Ellangowan. deoarece el mărturisi că prima dată cînd venise pe meleagurile acelea se ocupa cu astrologia şi în calitate de astrolog. întocmise copilului horoscopul acela.

— Şi-acuma — zise Pleydell celor de faţă — trebuie să completăm şi mandatele de arestare pentru Glossin şi Hatteraick pînă cînd vor fi judecaţi conform legii. De Glossin. totuşi, parcă îmi pare rău.

— în ce mă priveşte — interveni Mannering — socot că, dintre cei doi. Glossin merită mult mai puţin mila. Celălalt măcar este un individ îndrăzneţ, chiar dacă e nemilos, tare ca cremenea.

— Mi se pare foarte firesc, colonele — îi răspunse avocatul — că domniei voastre îi e mai milă de un tîlhar numai fiindcă este temerar, iar mie de un nemernic ca Glossin. probabil fiindcă este abil. Ce să-i faci ? Chestie de gust şi de deformare profesională Dar vă spun sincer că Glossin ar fi fost un avocat destul de bun. dacă n-ar fi avut această înclinare spre partea cea mai josnică a meseriei noastre : aceea de netrebnic.

—

— înşelător, aţi putea spune mai degrabă — observă Mannering — dar cred că, avînd acest epitet, n-ar fi fost de loc cel mai rău avocat.

— înşelătorul obişnuieşte să mintă — îi răspunse Pleydell — iar minciuna nu te duce departe. Legea este asemenea unui laudanum[I], pe care mult mai uşor îl foloseşte un şarlatan decît un medic, care mai întîi trebuie să înveţe cum să-l folosească. Dar, mai devreme sau mai tîrziu, rezultatele sînt la fel de dezastruoase !

— CAPITOLUL LVII

— Sloi inima-i! Nu-i demn de viaţă, piară !
— Duceţi-l la butuc, fîrtaţi, să moară !

— Măsură pentru măsură[II]

— închisoarea oraşului de reşedinţă din comitatul unde se desfăşoară povestirea noastră era una din acele temniţe de modă veche care au fost ruşinea Scoţiei pînă în ultimii ani. După ce arestaţii şi paznicii lor au ajuns acolo, Hatteraick, a cărui putere şi violenţă erau cunoscute, a fost închis în celula numită a condamnaţilor la moarte. Aceasta era o încăpere situată în partea de sus a închisorii. O bară rotundă de fier, un fel de drug cam de grosimea braţului unui bărbat deasupra cotului, traversa celula orizontal, la o înălţime de vreo şase ţoii de la podea, iar extremităţile ei erau adînc şi solid ancorate în zid la fiecare capăt. Gleznele lui Hatteraick fuseseră încercuite de nişte brăţări metalice, de care era prins un lanţ, lung cam de patru picioare, care. la celălalt capăt,

I Tinetură pe bază de opium folosită pentru atenuarea dureri-lor. (n t.)

II Cuvintele din piesa lui Shakespeare aparţin ducelui Vincentio şi se referă la Barnardine, un netrebnic care se afla în închisoare. Porunca e dată de duce călăului Abhorson şi oamenilor săi. (n. t.)

’ Acest mod de a-i inlănţui pe osîndiţi era universal practicat in Scoţia după pronunţarea sentinţei Cînd un om era condamnat la moarte, el era prins de *Drug,* cum i se zicea, adică era înlănţuit de bara de fier aşa cum am menţionat în textul de mai ţus. Această practică a continuat în temniţa din Edinburgh pînă cînd vechea puşcărie a fost dărîmată acum câţiva ani. dar mai este folosită şi azi în alte părţi. (n. a.)

— aluneca de-a lungul barei descrise mai sus[1] printr-un inel mare de fier. Astfel că prizonierul se putea deplasa :• paralel cu lungimea acestei bare dintr-un capăt în celălalt al celulei, dar nu putea să se depărteze perpendicular pe bară, în ambele direcţii, la o distanţă mai mare de patru picioare, adică atîta cît permitea lungimea lanţului prea scurt. Cînd picioarele puşcăriaşului erau astfel ferecate, temnicerul îi scotea cătuşele de la mîini, lăsîndu-1 liber în alte privinţe. Un prici cu o saltea de paie era aşezat paralel şi nu departe de faimosul ***Drug,*** adică de bara de fier, aşa că osînditul înlănţuit se putea aşeza pe el cînd voia, bineînţeles rămînînd tot timpul ferecat şi legat de drugul de fier în maniera descrisă.

* Hatteraick nu se afla de multă vreme în acest loc de detenţie, cînd Glossin sosi şi el la acelaşi penitenciar. Ţinîndu-se însă seama de rangul şi educaţia lui, el nu fusese pus în fiare, ci dus într-o celulă mai bună, aflată sub supravegherea lui Mac-Guffog, care, după distrugerea închisorii Bridewell din Portanferry de către mulţime, fusese transferat aici şi era folosit ca un fel de ajutor al temnicerului principal. După ce Glossin se pomeni. aşadar, închis în celula sa şi avu liniştea şi răgazul de a cumpăni toate acuzaţiile ce i se puteau aduce, precum şi tot ce putea el aduce în apărarea sa. ajunse la concluzia că situaţia lui era disperată.

— „Moşia e pierdută — îşi zicea el. Trebuia să se ducă ! Pleydell şi Mac-Morlan îmi vor respinge, desigur, orice pretenţie aş mai ridica asupra ei. Reputaţia mea ? E distrusă. dar ce contează ! Numai dacă aş putea ieşi de aici. viu şi iiber, m-aş pricepe eu să cîştig alţi bani şi să-mi fac alta nouă ! N-am ştiut nimic de soarta vameşului pînă cînd tîlharul l-a ucis şi, deşi voi apărea într-o lumină proastă din cauză că am favorizat contrabanda, asta nu înseamnă felonie. Dar răpirea copilului., aici mă vor acuza mai tare. Să vedem ce probe au i Bertram, dar deoarece pe vremea aceea el avea doar cinci ani, mărturia lui nu poate să atîrne prea greu : celălalt martor. la fel, fiindcă e ţigan, dezertor şi proscris ; Meg Merrilies blestemată să fie. e moartă. Da. dar rămîn acele

— note de plată infernale ! Hatteraiek le-a luat cu el, aşa cred, ca să aibă cu ce să mă ameninţe sau să mă şantajeze de bani. Trebuie să mă străduiesc să vorbesc cu netrebnicul ăsta... să se ţină tare... trebuie să-1 conving să dea alt curs afacerii.[11].

— Mintea lui se îndeletnici cu fel şi fel de scheme pe care să le aplice în viitor pentru a-şi acoperi ticăloşiile trecutului, petreeîndu-şi astfel timpul cu tot felul de aranjamente şi combinaţii pînă la ora cinci. Cînd aceasta sosi, Mac-Guffog tocmai îşi luase în primire serviciul. Aşa cum ştim prea bine, el era o veche şi bună cunoştinţă a celui arestat, care îi fusese dat acuma în primire şi în pază. După ce îl trată pe gardian cu un pahar de brandy şi după ce schimbă cu el cîteva cuvinte amicale, încercînd să-1 linguşească cum se pricepea el mai bine, Glossin îi ceru să-1 ajute să poată sta de vorbă cu Dirk Hatteraick.

— Cu neputinţă ! Nici vorbă, e cu neputinţă ! Contravine ordinelor precise ce mi-au fost date şi de domnul Mac-Morlan, şi de căpitanul gardienilor (aşa cum este numit temnicerul principal al unei închisori de comitat, în Scoţia) care nu mi-ar ierta una ca asta niciodată.

— Şi de ce, mă rog, ar trebui să afle ei despre asta? spuse Glossin, strecurîndu-i în mînă două guinee.

— Temnicerul cîntări aurul ca să vadă dacă e bun, apoi, uitîndu-se ţintă la Glossin, zise admirativ :

— Prea bine, domnule Glossin, văd că ştiţi cum merg treburile pe-aici. Iată, după ora de închidere, am să mă reîntorc şi am să vă conduc sus pe scări la el. Dar va trebui să staţi toată noaptea în celula lui, fiindcă sînt obligat să predau căpitanului cheile, peste noapte, şi nu pot să viu să vă scot de-acolo decît mîine dimineaţă ; atunci am să-mi fac rondul cu o jumătate de oră mai devreme decît de obicei şi am să inspectez paznicii. Atunci o să puteţi ieşi în linişte şi să vă întoarceţi în culcuşul domniei voastre, ca să fiţi găsit acolo stînd liniştit cînd, la deschidere, căpitanul o să treacă din celulă în celulă.

— <^înd bătu ora zece în clopotniţa bisericii vecine. Mac-Guffog veni pregătit cu un mic felinar orb şi-i şopti lui Glossin i

— Scoateţi-vă pantofii şi urmaţi-mă.

— După ce Glossin ieşi, Mac-Guffog, ca şi cum şi-ar fi îndeplinit slujba obişnuită, se prefăcu că vorbeşte cu un deţinut imaginar aflat în celulă, căruia i se adresă cu voce tare :

— Noapte bună, domnule !

—

— Apoi încuie uşa şi zăngăni zăvoarele oa să facă cît xnai mult zgomot. După aceea îl conduse pe Glossin sus, pe o scară abruptă şi îngustă, spre looul unde se afla celula osîndiţilor la moarte, trase zăvoarele, descuie uşa şi, dîndu-i lui Glossin micul felinar orb, îi făcu semn să intre, după care încuie şi zăvori la loo uşa cu aceeaşi grijă prefăcută.

— In celula cea mare şi întunecoasă în care fusese introdus, la început Glossin nu zări nimic fiindcă felinarul arunca o lumină destul de chioară. In cele din urmă însă reuşi să distingă, ca prin ceaţă, priciul aşezat pe podea alături de drugul gros de fier ce traversa camera, iar pe acest prici, conturul unui trup întins. Glossin se apropie de el.

— Dirk Hatteraick ! şopti el.

— ***Donner und Hagel!*** E chiar vocea lui ! zise prizonierul, ridicîndu-se în capul oaselor şi zăngănindu-şi lanţurile. Aşadar, visul meu a fost adevărat! Pleacă şi lasă-mă singur ! E spre binele tău !

— De ce, bunul meu prieten ? întrebă Glossin. E cu putinţă oare ca numai gîndul de a petrece cîteva săptămîni la închisoare să descurajeze un bărbat dîrz ca tine ?

— Da — răspunse tîlharul, mohorît — fiindcă ştiu că n-am să ies de aici decît pentru a fi dus la ştreang ! Lasă-mă singur ! Vezi-ţi detreaba ta şi nu-mi mai vîrî felinarul ăla în ochi !

— Ah, scumpul meu Dirk, nu te teme ! îi zise Glossin. Am un plan straşnic ca să îndreptăm totul şi să scăpăm amîndoi.

— Să te duci în fundul iadului şi tu, şi planurile tale ! îi ripostă înfuriat complicele. Din cauza planurilor tale mi-am pierdut şi vasul, şi marfa, şi acum îmi voi pierde şi viaţa ; chiar mai adineauri am visat-o pe Meg Merrilies, care te scotea de aici trăgîndu-te de păr şi-mi dăduse jungherul ei cel lung marinăresc pe oare obişnuia să-l poarte... şi habar n-ai ce mi-ai spus... ***Sturm-Wetter !*** Ar fi mai înţelept din partea ta să nu mă provoci !

— Dragă Hatteraick, bunul meu prieten, ascultă-mă, hai să stăm puţin de vorbă ! îl imploră Glossin.

— Nu vreau I îi răspunse cu încăpăţînare ferocele contrabandist. Tu eşti pricina tuturor nenorocirilor mele, tu n-ai lăsat-o pe Meg să crească copilul; dacă ai fi făcut aşa, ea l-ar fi dus înapoi, după ce el ar fi uitat totul, şi lucrurile ieşeau bine.

— Ce tot îndrugi, Hatteraick ? Ai început să baţi cîmpii!

—

— ' — *Wetter!* Vrei să tăgăduieşti că atacul acela bleste-
— mat de ia Portanferry, cînd mi-am pierdut şi vasul, şi echipajul, n-a fost pus la cale de tine şi numai în propriu] tău interes ?

— Dar mărfurile tale, le-ai uitat ?

— Să le ia dracu ! blestemă banditul. Puteam să fao
— rost de altele, ba chiar de mai multe ! Dar să-ţi pierzi vasul, şi nişte flăcăi aşa de straşnici, şi propria mea viaţă. şi astea toate pentru un afurisit de laş, pentru un nemernic scîrbos, pentru unul care şi-a făcut totdeauna ticăloşiile cu mîna altuia ! Să nu mai scoţi un cuvînt!
— Simt că-mi ies din fire şi nu ştiu ce-o să-ţi fac ! Fe-
— reşte-te !

— Dragă Dirk... ascultă-mă, Hatteraick, vreau să-ţi spun doar cîteva cuvinte !

— Hagel! Nein !

— Numai un cuvînt...

— O mie de blesteme ! ***Nein :***

— Cel puţin scoală-te cînd vorbeşti cu mine, brută o-
— landeză căpăţînoasă ca un catîr ! se răsti la el Glossin, pierzîndu-şi cumpătul şi împingîndu-1 cu piciorul.

— ***Donner und Blitzen !*** izbucni Hatteraick, sărind în sus şi înhăţîndu-1. Tu ai ***vrut-o!*** O s-o ai, drace !

— Glossin se luptă cu el, încercînd să se împotrivească, dar, datorită faptului că fusese surprins de furia atacului. rezistenţa lui fu de scurtă durată ; în curînd se prăbuși sub strînsoarea lui Hatteraick, lovindu-se cu ceafa, în plin. de drugul de fier. care zăngăni surd şi lugubru. Strînsoarea ucigătoare nu slăbi însă de loc.

— Celula aflată sub cea a osîndiţilor la moarte era goală deoarece era chiar aceea din care plecase Glossin, dar puşcăriaşii din a doua celulă de dedesubt auziră izbitura înfundată cînd Glossin se prăbuşise peste drug si zgomotul unei lupte pe viaţă şi pe moarte şi un horcăit sinistru. Dar aceste sunete, oricît de înspăimîntătoare ar fi fost. erau prea fireşti într-un loc atît de sortit groazei, cum este temniţa, încît nu treziră prea mare interes sau curiozitate..

— Dimineaţa, conform înţelegerii, Mac-Guffog sosi.

— Domnule Glossin... — îl chemă el, în şoaptă.

— Strigă-1 mai tare ! îi răspunse vocea aspră a lui Dirk Hatteraick.

— Domnule Glossin, pentru numele lui Dumnezeu, ieşiţi odată afară ! repetă gardianul, de astă dată cu glas ceva mai ridicat.

—

— Greu o să-1 faci să iasă dacă nu-i dai o mînă de ajutor — replică batjocoritor Hatteraiek.

— Ce se-ntîmplă acolo ? Cu cine vorbeşti, Mac-Guffog ? se auzi vocea temnicerului-şef, jos. la capătul scării.

— Ieşiţi odată afară, domnule Glossin, pentru numele lui Dumnezeu ! repetă înspăimîntat temnicerul.

— In acest moment, gardianul-şef îşi făcu apariţia, cu un felinar în mînă. Mare şi plină de groază i-a fost surpriza cînd a văzut trupul lui Glossin atîrnînd pe bara de fier, într-o poziţie ce excludea orice posibilitate de a mai fi în viaţă. Hatteraiek şedea lungit, cît se poate de liniştit, pe priciul său, la mai puţin de un metru distanţă de victimă. Cînd l-au ridicat pe Glossin, s-a constatat că murise de cîteva ore. Corpul său prezenta urme neobişnuite de violenţă. Ceafa, acolo unde şira spinării se leagă de craniu, prezenta o contuzie puternică t atunci cînd căzuse prima dată. Se vedeau apoi semne neîndoielnice de strangulare pe gît, confirmate de faţa lui înnegrită. Capul îi fusese întors spre spate, ca şi cum cineva i-ar fi sucit gîtul cu o forţă neobişnuită. De aici ipoteza că neîmpăcatul său vrăjmaş îl înhăţase de gît. într-o încleştare care avea să-i fie fatală lui Glossin, deoarece Hatteraiek nu mai slăbise strînsoarea pînă cînd ultima scînteie de viaţă nu se stinsese în el. Felinarul, sfărîmat şi rupt în bucăţi, zăcea sub cadavru.

— Mac-Morlan, care se afla în oraş, veni imediat şi cercetă corpul celui ucis.

— Cine l-a adus pe Glossin aici ? îl întrebă el pe Hatteraiek.

— Dracu ! veni prompt răspunsul.

— Şi ce i-ai făcut ?

— L-am trimis în iad, înaintea mea ! replică ucigaşul.

— Nefericitule ! îi zise Mac-Morlan. Ţi-ai încununat
— o viaţă, lipsită de orice virtute, cu o nouă crimă : uciderea ticălosului tău complice !

— Virtute ? ! exclamă prizonierul. ***Donner*** ! Am fost întotdeauna credincios armatorilor mei. întotdeauna le-am dat socoteală de marfa încredinţată mie, pină la ultimul

— *stiver*\ Ascultaţi-mă ! Daţi-mi **o** pană şi cerneală **ca** să pot scrie casei noastre de comerţ despre toate cele întîmplate Fiţi aşa de bun şi lăsaţi-mi pentru asta numai cîteva ceasuri ! Şi porunciţi să fie luat cît mai repede stîrvul ăsta de aici.

— Mac-Morlan socoti că este modul cel mai bun de a-1 domoli pe acest sălbatic ; ordonă să i se aducă cele trebuincioase scrisului şi să fie lăsat singur. Cînd deschiseră din nou uşa celulei condamnaţilor la moarte, descoperiră că sceleratul o luase înaintea justiţiei. El îşi împletise o funie din sforile saltelei de paie de pe prici, o legase bine de un os mare, rămas de la prînzul din ajun, apoi înţepenise osul în spaţiul dintre două pietre din zidul celulei, la o înălţime la care o putea ajunge numai urcîndu-se pe drugul de care era legat. La celălalt capăt al funiei făcuse un laţ pe care şi-l petrecuse în jurul gîtului şi avusese tăria să se lase în jos, ca şi cum ar fi vrut să stea în genunchi, şi să rămînă în această poziţie aşteptînd moartea. Scrisoarea adresată armatorilor săi, deşi conţinea, în primul rînd, amănunte privind negoţul de contrabandă, făcea şi multe aluzii la ***juncherul*** de Ellangowan, cum îi spunea el, confirmînd întru totul depoziţia bătrînei Meg Merrilies şi declaraţiile nepotului ei.

— Pentru a încheia relatarea sfîrşitului groznic al acestor doi nemernici, voi adăuga numai că Mac-Guffog a fost dat afară din postul de temnicer, în pofida declaraţiei sale (pe care era gata s-o întărească prin jurămînt), că î] încuiase cu grijă pe Glossin în celula lui în noaptea precedentă zilei în care fusese găsit mort în celula lui Dirk Hatteraick. Minciuna lui găsi însă crezare la alte persoane, ca de pildă vrednicul cîntăreţ al parohiei Skriegh, şi alţi iubitori de miraculos, care mai susţin şi azi că Satan, vrăjmaşul omenirii, i-a pus împreună pe cei doi ticăloşi în noaptea aceea, prin puterea lui diavolească. pentru ca cei doi să-şi poată umple cupa fărădelegilor lor şi să-şi primească mai repede binemeritata răsplată, unul prin omor, celălalt prin sinucidere.

—

— CAPITOLUL LVIII

— Ca să facem bilanţul... încheierea a toate

DECANUL SW1FT1

— Întrucît Glossin murise fără urmaşi şi fără să plătească preţul fixat la licitaţie, domeniul Ellangowan se afla din nou la cheremul creditorilor decedatului Godfrey Bertram; totuşi cea mai mare parte a pămîntului nu putea fi înstrăinată în cazul în care Henry Bertram ar fi putut să dovedească. în mod legal, calitatea sa de moştenitor prin substituţie. Acest tînăr gentleman încredinţă apărarea drepturilor sale domnilor Pleydell şi Mac-Morlan, cu o singură clauză : în cazul în care va fi obligat să plece din nou în India, orice datorie legal şi onorabil contractată de tatăl său să fie plătită integral datornicului respectiv. Mannering, care auzise de această dispoziţie, îi strînse mîna cu afecţiune şi, din acel moment, putem consemna că între cei doi a domnit o înţelegere deplină.

— Datorită averii lăsate de domnişoara Margaret Bertram, precum şi generosului ajutor primit din partea colonelului, mcştenitorul reuşi cu uşurinţă să strîngâ banii necesari pentru a plăti tuturor creditorilor legali ai tatălui său, în vreme ce iscusinţa şi cercetările amănunţite întreprinse de prietenii lui, avocaţii descopereau, în special în contul lui Glossin, un şir întreg de împrumuturi fictive sau mărite în chip necinstit, după anularea cărora totalul datoriilor lui Henry Bertram de Ellangowan scăzu simţitor. In aceste circumstanţe, creditorii nu ezitară să recunoască dreptul de moştenire al tînărului şi să-i predea, în deplină proprietate, conacul şi domeniul străbunilor săi. Toţi cei ce locuiau la Woodbourne plecară, aşadar, într-o bună zi să-1 instaleze la Ellangowan pe bravul căpitan de dragoni, şi acesta intră în stăpînirea străvechii sale moşii, în mijlocul strigătelor de bucurie ale fermierilor, vechii vasali ai baronilor de Ellangowan, şi ale locuitorilor din împrejurimi ; cît despre colonelul Guy Mannering, el era atît de dornic să supravegheze personal anumite îmbunătăţiri aduse conacului, pe care el însuşi i îe recomandase lui Bertram, îneît se mută împreună cu familia sa, de la Woodbourne, la Ellangowan, deşi în momentul acela ultima reşedinţă îi oferea mai puţin confort, şi acesta de calitate inferioară.

—

— Despre Dominie ce să spunem ? întoarcerea la vechea lui locuinţă era cît pe ce să-1 facă să-şi iasă din minţi de bucurie. Cînd ajunse acolo, se năpusti sus pe scări urcînd cîte trei trepte deodată, ca să ajungă mai repede la o cămăruţă sărăcăcioasă, situată chiar sub acoperiş • chilia şi dormitorul său de odinioară, pe care chiar eleganta cameră de la Woodbourne, superioară cu mult celei vechi, nu putuse să i-o alunge din minte. Dar, odată ajuns în fosta lui împărăţie, un gînd îngrozitor îi fulgeră prin minte : CĂRŢILE !... fiindcă nici trei încăperi de la Ellangowan nu erau în stare să le cuprindă pe toate ! In timp ce această reflecţie înspăimîntătoare îi trecea prin minte, tulburîndu-1 cumplit, se văzu chemat pe neaşteptate de Mannering pentru a-i da o mînă de ajutor la calcularea dimensiunilor unui nou castel mare. de o splendidă măreţie. care urma să fie construit în apropierea vechiului conac şi care. prin stilul său. urma să corespundă magnificenţei ruinelor vechiului castel. Printre nenumăratele încăperi care figurau pe plan. Dominie observă cu încîntare că una dintre cele mai mari era intitulată BIBLIOTECA şi chiar lîngă ea se afla altă încăpere, bine proporţională şi spaţioasă, pe care sta scris :

— APARTAMENTUL DOMNULUI SAMPSON.

— PRODIGIOS, PRODIGIOS, PRO-DI-GI-OS ! nu se putu abţine să nu strige din răsputeri Dominie, acum în al nouălea cer.

— Domnul Pleydell se despărţise de prietenii săi pentru cîtăva vreme, dar se reîntoarse, aşa cum făgăduise, in timpul vacanţei de Crăciun, cînd lucrările tribunalului erau suspendate. El ajunse la Ellangowan cînd toată familia plecase într-o mică plimbare prin împrejurimi. în afară de colonel, care se îndeletnicea cu punerea la punct a planurilor noului castel, a acareturilor sale. precum şi a terenurilor de sport şi agrement, fapt ce-i procura o nespusă plăcere, în plus. fiind şi deosebit de iscusit în asemenea lucrări.

— Ah ! Ah ! exclamă consilierul. Aici eraţi ! Dar unde sînt frumoasele domnişoare ? Unde este încintătoarea Julia ?

— Au plecat să facă o mică plimbare cu tînărul Hazlewood, cu Bertram şi căpitanul Delaserre, un amic al

— său, care şade la noi. S-au dus să schiţeze planurile unei căsuţe pe care vor s-o construiască la Derncleugh. Ei, cuin v-au mers procesele şi treburile pe la tribunal ?

— Ca pe roate — răspunse omul legii — am reuşit să introduc la Cancelarie cererea de recunoaştere a lui Bertram ca moştenitor legal de Ellangowan. Am reuşit să obţinem asentimentul legii în faţa acestui înalt for şi a ***macerilor***\

— ***Maceri ?*** Ce mai sînt şi ăştia ? întrebă curios colonelul.

— Cine să fie ? Nişte personaje demne de Saturnalis[I], deşi ne aflăm în domeniul justiţiei. Inchipuiţi-vă numai că una dintre condiţiile puse unei persoane care doreşte să fie ***macer,*** adică un fel de ofiţer care participă la şedinţele Curţii Supreme, este să fie un om fără carte !

— Foarte interesant!

— Mai mult decît atîta, probabil, avînd un deosebit simţ al umorului, legislatura noastră scoţiană a format, din aceşti oameni fără carte, o secţie a Curţii de Justiţie care se ocupă cu elucidarea problemelor de rudenie şi descendenţă, aşa cum a fost şi acest proces al lui Bertram. chestiuni care adeseori implică cele mai subtile şi complicate mărturii şi dovezi.

— Şi de ce s-a recurs la aşa ceva ? Mi se pare că lucrul acesta generează mai mult inconveniente decît foloase — observă Mannering.

— O. avem şi noi remediile noastre practice contra unei absurdităţi teoretice. Unul sau doi dintre judecători acţionează în astfel de ocazii ca un fel de îndrumători sau asesori ai propriilor lor uşieri[II]. De altminteri, cred că vă aduceţi aminte de ce spune Cujacius[III] : ***Multa sunt in moribus dissentanea, multa sine ratione***[IV]. Totuşi, cinste ei [1] Această Curte de Justiţie saturnaliană şi-a îndeplinit datoria şi ne-a dat dreptate în procesul nostru, izbîndă pe care am şi sărbătorit-o după aceea cu cîte un rînd de pahare pline eu un delicios claret la ospătâria lui Walker. Mac-Morlan o să facă ochii mari cînd o să vadă nota de plată.

I Sărbători populare romane în cinstea zeului Saturn, care aveau loc în fiecare an, cînd sclavii erau consideraţi egali cu stăpînii puşi la aceeaşi masă şi avînd voie să spună orice împotriva acestora, fără riscul de =) fi pedepsiţi m t.)

II Această singulară inconsistentă ia care ne referim acum a fost, in cea mai mare parte, înlăturată (n. t.)

III Eminent jurist francez, pe numele său adevărat *Jacqiiex de Cujas* care a trăit în secohil al XVT-lea (n t.)

IV In obiceiuri, există multe lucruri absurde şi multe lipsite de raţiune (în limba latină în text), (n. t.)

—

— Să nu vă fie teamă — zise colonelul — vom şti să facem faţă atacului şi, în plus, pentru a sărbători această biruinţă, vom da un ospăţ tuturor amicilor noştri de aici, la prietena mea doamna Mac-Candlish.

— Şi vreţi să-1 luaţi pe Jock Jabos ca intendent al grajdurilor domniei voastre ?

— S-ar putea s-o fac.

— Dar unde este Dandie, redutabilul Lord de Liddesdale ? întrebă în continuare avocatul.

— S-a reîntors în munţii lui, dar i-a promis Juliei că va coborî din nou şi ne va vizita la vară cu buna lui nevestică, cum îi zice ei, şi cu nu mai ştiu cîţi copii.

— O, micii zgîmboi cu căpşoarele lor cîrlionţate ! Trebuie să vin să mă joc cu ei de-a baba earba şi de-a v-aţi ascunselea. Dar ce-mi văd ochii ? Ce înseamnă toate astea ? întrebă Pleydell, luînd planurile de pe masă şi examinîndu-le. Un turn măreţ în centru imitînd faimosul Eagle Tower de la Canaervon [I] ***.corps de logis***[2]***...*** şi ce mai văd drace !... Aripi de castel... aripi cu tot felul de încăperi !... Aa ! Parcă văd că acest nou castel, măreţ şi strălucitor, intr-o bună zi va lua în cîrcă întreg domeniul Ellangowan şi va zbura cine ştie unde cu el ! Nu vă e frică ?

— Nu — îi răspunse zîmbind colonelul. Voi avea eu grijă să-i pun un lest ca să nu zboare : cîţiva saci eu ***Sica rupii***[3]***.***

— Aha ! Dintr-acolo bate vîntul ? Atunci mi se pare că tînărul meu rival o să-mi ia şi iubita, pe fermecătoarea mea Julia !

I *Turnul Vulturului de la Canaervon.* In această istorică fortăreaţă dm Ţara Galilor, Edward 1 (1272 — 1307), cuceritorul Wales-ului, a zidit un magnific castel chiar pe locurile unde romanii construiseră fortul *Segontium The Eagle Tower* este unul din turnurile cele mai înalte ale castelului (13 la număr) şi tşi trage numele de la un vultur sculptat in piatră, adus din vechiul Segontium, (n. t.)

' *Partea principală a unei clădiri* (în limba franceză în text), (n t.)

■ Rupie — monedă veche indiană de argint, echivalentă cu ceva mai mult de doi vechi şilingi de argint Moneda mai nouă, avînd acelaşi nume (fără epitetul stoca) este de nichel (n. t.)

9 *Născuţi după noi* (în limba latină în text), (n t.)

! *Şi pe urmă ?* (în limba franceză în text), (n. t.)

—

— Chiar aşa, consilierule.

— O, sărmanii de noi, de fiecare dată, aceşti ştrengari îndrăzneţi, aceşti ***post natV,*** ne iau întotdeauna ce este mai bun, profitînd de manierele noastre prea blînde, ale celor care sîntem de modă veche ! oftă domnul Pleydell. Dar, ca pedeapsă, o voi pune să intervină în favoarea mea şi să mă susţină pe lîngă buna ei prietenă Lucy.

— Ga să vă spun adevărul, mi-e teamă că şi în sectorul acesta inamicul v-a atacat din flanc şi v-a întors poziţia — îi răsptmse rîzînd Guy Mannering.

— Adevărat ?

— Fără doar şi poate. A fost pe aici Sir Robert Hazlewood — îi spuse Guy Mannering — ca să mă viziteze pe mine şi pe Bertram, căruia i-a spus că s-a gîndit, a meditat şi a chibzuit...

— O, Doamne ! Vă rog cruţaţi-mă de minunatele triade ale baronetului.

— Ei bine, domnule, ca s-o scurtez, el a ajuns la concluzia că, întrucît proprietatea Singleside stă ca un cui între două ferme ale lui şi este separată de Ellangowan printr-o distanţă de patru sau cinci mile, s-ar putea aranja ceva : un schimb, ***o*** vînzare sau altă modalitate care ar fi spre avantajul mutual al celor două părţi interesate.

— Bine, şi Bertram ce-a zis ?

— Atunci Bertram i-a replicat că el a considerat întotdeauna că primul testament întocmit de mătuşa sa Margaret Bertram este aranjamentul cel mai cuminte, ţinînd seama de circumstanţele familiei sale, şi că. prin urmare, moşia Singleside este de drept şi de fapt proprietatea surorii sale.

— O, drăguţul de el ! strigă emoţionat Pleydell. ştergîndu-şi ochelarii. O să-mi cîştige şi el inima, cum mi-a cîştigat-o surioara lui ! ***Et puis***[2] ?

— Şi pe urmă, Sir Robert s-a retras, nu însă mai înainte de a ne delecta urechile cu multe fraze graţioase : iar săptămîna trecută a dat un nou asalt, de data aceasta desfăşurîndu-şi toate forţele : a venit în caleaşca lui trasă de şase armăsari focoşi, îmbrăcat cu jiletca stacojie olin de dantele şi cu cea mai bună perucă cu pârul ei scurt şi bine pudrat, îmbrăcat împărăteşte, aşa cum se spune în cărţile copiilor cuminţi.

— Oo ! Şi care i-a fost uvertura ?

—

— A vorbit, utilizîn'd expresiile sale retorice cele mai strălucite, despre marele ataşament pe care Charles Hazlewood din Hazlewood îl are pentru domnişoara Lucy Bertram.

— înţeleg, înţeleg ! El l-a respectat pe micul zeu Gupidon, dar numai dnd l-a văzut cocoţat, ca să-şi arunce săgeţile, pe colina de la Singleside ! Şi urmează deci ca biata Lucy împreună cu Gharles să trăiască împreună sub acelaşi acoperămînt cu înfumuratul acesta bătrîn şi cu nevasta lui, la fel de nebună ca şi el, fiindcă este leit baronetul dacă lui i-ai pune jupon !

— Nu... nici vorbă. Am parat această lovitură. Conacul Singleside urmează să fie reparat şi pus la dispoziţia tinerei perechi pentru a fi rebotezat apoi cu denumirea Colina Hazlewood.

— Iar domnia voastră, domnule colonel, vă propuneţi să locuiţi în continuare la Woodbourne ?

— Numai pînă cînd aceste planuri vor fi executate. Iată, am aici şi schiţa unui bungalow pentru mine personal. care prezintă toate avantajele : aici mă pot izola, cînd îmi convine, şi pot să gust melancolia în linişte, după dorinţă.

— Şi fiind situat, după cum pot constata, chiar foarte aproape de vechiul castel, veţi putea repara şi vechiul turn Donagild spre a vă instala acolo un mic observator astronomic pentru contemplarea nocturnă a aştrilor cereşti nu-i aşa ? Bravo colonele !

— Nu. nu. dragul meu consilier ! Pentru că aici se sfîrşeşte ASTROLOGUL !

— NOTELE LUI SIR WALTER SCOTT
LA ROMANUL „GUY MANNERING"

— NOTA A — THE GROANING MALT

— Acest ***groaning malt*** menţionat în text este un fel de bere pregătită în casă şi avînd rostul de a fi băută după ce doamna sau soţia ***(gude wije*** pentru scoţieni) a născut cu bine. Cuvîntul ***ken-no***[1] are o provenienţă şi mai veche, şi poate acest obicei a apărut din riturile mistice de ***Bona Dea***[1]. O cantitate îndestulătoare de brînză grasă era preparată de femeile din familie (într-o atmosferă de mare taină) pentru a fi servită celor ce stăteau de vorbă, aşteptînd acest ***canny*** (fericit) minut. Această brînză se numeşte ***ken-no,*** fiind numită aşa deoarece existenţa ei era ţinută secret (adică se presupune a fi aşa) faţă de toţi bărbaţii din familie, dar în special faţă de soţ şi mai-marele casei. El trebuia să se poarte, aşadar, ca şi cum nu ar fi ştiut nimic de prepararea acesteia, să se arate flămînd şi să ceară insistent femeilor din familie ceva de ale gurii şi să pară uimit la refuzul lor încăpăţînat de a-i servi ceva. Dar, în clipa cînd se întorcea cu spatele, această ***ken-no*** era pusă pe masă. După ce toţi mîncau pe săturate, udînd-o cum se cuvine cu ***groaning malt,*** ceea ce rămînea din ***ken-no*** era împărţită între femeile prezente, fiecare luînd o bucată mare, pe care o ducea acasă, în aceeaşi mare taină.

— NOTA B — MUMPS'S HA

— Este necesar să explicăm cititorului localitatea descrisă în acest capitol XXII. Există, sau mai degrabă ar trebui să spun că ***a fost*** un mic han numit ***Mump's Hali,*** ceea ce se poate traduce cu „Hanul Calicului[4]", în apro-

— [1] Nu ştiu. (n. t.)
— * Zeiţa cea bună (in limba latină în text), protectoarea naşterii. (n. t.)

—

— piere de Gilsland. care, pe atunci nu avea faima 3e staţiune balneară cu ape minerale ca azi. Era un han unde se servea în special bere, împrejmuit cu zid de piatră. unde fermierii din regiunea de frontieră, de ambele părţi ale hotarului, se opreau adesea ca să mănînce sau să bea ceva pentru a prinde puteri noi, ei şi caii lor, cînd se duceau sau se întorceau de la bîlciurile şi iarmaroacele din Gumberland şi, mai ales, cei care mergeau sau veneau din Scoţia, străbătînd un district neroditor şi singuratic, fără drumuri sau poteci, numit emfatic ***The Waste oi Bewcaştle*** (Pustiul Bewcastle). In perioada cînd s-a presupus că au avut loc peripeţiile descrise în acest roman, se întîmplau adeseori atacuri ale contrabandiştilor asupra celor care călătoreau prin acest ţinut sălbatic, şi ***Mumps's Ha'*** avea o faimă rea pentru faptul că-i adăpostea pe bandiţii ce săvîrşeau astfel de tâlhării

— Un fermier bătrîn şi vînjos de prin părţile scoţiene, cu numele de Armstrong sau Elliot, dar care era cunoscut mai degrabă sub porecla de ***Fighting Charlie*** of ***Licldesdale*** (Charlie cel Bătăios din Liddesdale) şi este încă pomenit pentru curajul dovedit în nenumăratele ciocniri de la graniţă, cu cincizeci sau şaizeci de ani în urmă a avut următoarea aventură pe cînd trecea prin ***The Waste of Bewcastle***, care ne-a sugerat ideea scenei din text i

— Charlie fusese la bîlciul din Stagshaw-bank, îşi vînduse oile, sau vitele, sau orice va fi dus el la tîrg, şi se reîntorcea Ia Liddesdale. Pe atunci nu existau bănci rurale unde ai fi putut să-ţi depui banii de prisos în schimbul unei adeverinţe, lucru care încuraja în foarte mare măsură tîlhăriile din acel ţinut sălbatic. întrucît cei jefuiţi purtau de obicei mult aur asupra lor. Tîlharii îşi aveau complicii lor pe la tîrguri, cu ajutorul cărora ştiau, în general, pe cei a căror pungă era cel mai bine garnisită şi care urmau să se întoarcă acasă pe vreun drum •lung şi singuratic, pe scurt, pe cei care erau cei mai vrednici de a fi jefuiţi şi păreau că pot fi prădaţi cel mai uşor

— Toate acestea Charlie le ştia prea bine, dar avea o pereche excelentă de pistoale şi e inimă neînfricată De aceea el s-a oprit la ***Mumps's Ha?*** în ciuda faimei deocheate a hanului. Şi-a priponit calul acolo unde putea să se odihnească pe săturate şi l-a îndestulat cu grăunţe, iar Charlie însuşi, ca un bărbat cutezător ce era, a început să-i facă curte hangiţei, o femeiuşcă durdulie, care-si folosi toti nurii şi toate farmecele pentru a-1 hotărî să

mîie acolo peste noapte. Hangiul plecase de acasă, îi spu-

— nea ea, şi era primejdios să treacă peste ***Waste,*** fiindcă l-ar fi apucat înserarea tocmai prin acele pustietăţi înainte de a ajunge pe partea scoţiană a graniţei, oare era cunoscută ca fiind mult mai sigură. Dar Fighting Charlie, deşi zăbovi la han mai mult decît ar fi fost prudent, nu socoti Mumps's Ha' un loc de încredere pentru a dormi acolo peste noapte. El rezistă deci ispitei şi cuvintelor mieroase ale lui Meg şi îşi luă rămas bun de la ea, încălecînd pe cal, după ce mai întîi îşi verifică cu grijă pistoalele şi încercă cu vergeaua dacă sînt bine încărcate.

— Merse aşa cîteva mile într-un trap rapid şi, în clipa cînd sinistrul Waste începea să se aştearnă întunecat dinaintea lui, presimţiri funeste îl năpădiră. în parte trezite şi de neobişnuita tandreţe arătată de Meg, fiindcă nu se putea opri să nu se gîndească totuşi că era ceva suspect în drăgălăşenia ei. Se decise, aşadar, să-şi reîncarce pistoalele, ca nu cumva pulberea să se fi umezit şi să nu ia foc, dar care nu i-a fost mirarea cînd, vrînd să scoată încărcătura, nu găsi nici praful de puşcă, nici glonţul, deoarece fiecare butoiaş fusese golit şi umplut cu ***cîlţi*** exact pînă la nivelul la care se punea pulberea ! Capsa detonantă a armelor fusese lăsată neatinsă şi numai scoaterea şi examinarea încărcăturii putea duce la descoperirea ineficienţei pistoalelor mai înainte de minutul fatal cînd ai fi vrut să te aperi cu ele şi nu ar fi luat foc ! Charlie trimise din toată inima un blestem liddesdalez gazdei sale şi îşi reîncărcă pistoalele cu mare grijă şi atenţie, nemaiîndoindu-se acum că va fi pîndit şi atacat. Nu intrase prea adînc în acest ***Waste,*** care era pe atunci, ca şi azi. străbătut de poteci înguste ca cele descrise în text, cînd doi sau trei tîlhari. mascaţi şi înarmaţi în tot felul, apărură dintr-o latură a mlaştinii unde terenul era mşi solid, tăindu-i calea. Charlie. aruncîndu-şi privirea înapoi (deoarece călărea, cum zic spaniolii, „cu barba pe umăr". adică era cu ochii în patru), văzu că şi retragerea îi fusese tăiată. întrucît alţi doi voinici răsăriseră ca din pămînt la oarecare distanţă în spatele lui. Amicul nostru de la graniţă nu se codi o clipă, hotărînd iute ce avea de făcut, şi dădu pinteni calului către bandiţii din faţă. care îi cerură cu voce tare să stea pe loc şi să le dea punga. Charlie îşi îmboldi şi mai vîrtos murgul, ameninţîndu-i cu pistoalele. „Blestemat să-ti fie pistolul îi zice tîlharul din fruntea lor. în care. pînă pe patul de moarte. Charlie a susţinut că-1 recunoscuse chiar pe hangiul de la ***Mumps's Ha'*** ..Blestemat să-ţi fie pistolul . Nu dau nici o ceapă degerată pe el " „Aşa o fi, flăcăuLe

— i-a răspuns vocea groasă a lui Fighting Charlie — dar acum ***nu mai este umplut cu cilţi!“*** Alte cuvinte nu a mai fost nevoie să spună ; răufăcătorii, surprinşi să dea peşte un om atît de curajos şi bine înarmat, au luat-o la fugă peste mlaştini care încotro, şi Charlie şi-a văzut de drum fără a mai fi atacat de cineva.

— Autorul a auzit această povestire istorisită de persoane care o ştiau chiar de la ***Fighting Charlie (*** el a mai auzit, de asemenea, că ***Mumps's Ha'*** a fost mai tîrziu şi scena unei crime atroce din care pricină cei de acolo au fost arestaţi. Dar toate acestea s-au petrecut demult, cel puţin acum o jumătate de veac, şi ***The Waste*** este de mulţi ani un loc la fel de sigur ca oricare altul din regatul Marii Britanii.

— NOTA ***G*** — DANDIE DINMONT

— Autorul socoteşte de cuviinţă să remarce aici că personajul său Dandie Dinmont nu a fost plăsmuit după nici o persoană reală. Cel puţin o duzină de fermieri voinici din Liddesdale pe care i-a cunoscut şi de a căror ospitalitate s-a bucurat pe cînd cutreiera acele meleaguri sălbatice, într-o vreme cînd ţinutul era cu desăvîrşire inaccesibil, în afară de maniera descrisă în carte, toţi aceşti fermieri ar putea pretinde de a fi prototipul acestui erou cam necioplit dar fidel, ospitalier şi mărinimos. Insă o circumstanţă prilejuieşte ca numele să poată fi totuşi legat de cel mai respectabil individ al acestei pături (care azi nu mai este în viaţă), un anume domn James Davidson din Hindlee, un vasal al Lordului Douglas, care, în afară de calităţile de onestitate frustă, forţa fizică şi cutezanţă, care au fost puse de autor la baza caracterului lui Dandie Dinmont, a avut ideea plină de umor de a-şi numi o rasă vestită de terrieri cu numirile generice de Mustard (Muştar) şi Pepper (Piper), după culoarea lor. respectiv galbenă sau neagră-cenuşie, fără nici o altă denumire specială în afară de ce am menţionat în text. Domnul Davidson locuia la Hindlee, o fermă izolată, chiar pe versantul munţilor Teviotdale, şi foarte aproape de Liddesdale. de cumpăna apelor, acolo unde rîurile şi pîrîurile se aleg în două, după cum se îndreaptă spre mările estice sau vestice. Pasiunea lui pentru vînătoare. sub toate formele, dar în special pentru cea de vulpi, care se desfăşura după ritualul descris în capitolul XXIV, în a cărei conducere se dovedea mai iscusit decît cei mai

— mulţi oameni din Highland-ul de sud, era trăsătura distinctivă a caracterului său.

— Cînd rqmanul pentru care sînt scrise aceste comentarii a ajuns destul de popular, multă lume a început să-i spună chiar Dandie Dinmont. lucru pe care domnul Davidson îl primi cu mare voioşie, adăugind numai că, deşi se simte onorat de autor, care i-a dat un nume nou, nume sub care poate fi mai bine cunoscut pe meleagurile sale, unde numele iui e aşa de comun, îi pare totuşi rău că „Şeriful[4]” nu a scris mai mult despre ei decît despre alţi oameni, ci numai despre cîinii lui.

0 lady din Anglia, foarte modernă şi dintr-o familie de rang înalt, dorind să aibă o pereche din faimoşii terrieri de rasă Mustard şi Pepper, şi-a exprimat această dorinţă într-o scrisoare pe care a expediat-o pe numele Dandie Dinmont, şi purtînd doar această foarte generală adresă, epistola a fost înmînată domnului Davidson, care s-a simţit foarte mindru de respectiva cerere ce-1 onora atît pe el, cît şi pe animalele sale favorite, şi nu a întîrziat a-i trimite cîinii doriţi.

— Cred că nimeni nu va socoti că ofensez[I] memoria acestui om cumsecade şi vrednic de toată cinstea dacă voi menţiona un fapt întîmplat în cursul ultimei boli de care a suferit domnul Davidson Voi folosi cuvintele unui pastor cucernic care a stat la căpătîiul lui, cuvinte pe care le-a spus unui alt reverend gentleman :

— ->l-am citit domnului Davidson adevărurile atît de interesante şi potrivite ceasului de faţă din scrisoarea pe care i-aţi trimis-o. Le-a ascultat cu cea mai adîncă reculegere şi s-a arătat tot timpul profund preocupat de problema mîntuirii sufletului. A murit în primul Sabat al acestui an (1820): © criză de apoplexie i-a pus capăt vieţii, dar a murit fericit, avînd la căpătîiul său pe fratele lui. pe care îl rugase în ziua aceea să rămînă lîngă el şi să nu se ducă la biserică, deşi nu se simţea mai râu ca de obicei Aşa că vă trimit pe ultimul Mustard, ultimul căţeluş din această rasă crescut de însăşi mîna lui Dandie Dinmont.

— Pasiunea lui favorită era la fel de puternică chiar în

I In 1799 Sir Walter Scott era numit „sherifi-depute" al comitatului Se'kirkshire. (n.t.)

’ Roman apărut în 1818 şi aparţinînd scriitoarei scoţiene *Susan Edmonston Ferrier* d 782— 1854) prietenă cu Walter Scott. în cărţile sale. ea descrie cu realism şi cu mult umor moravurile scoţienilor, (n.t.)

aiunul morţii. Cîinii de vînătoare ai domnului Bailie scoseseră din vizuină o vulpe chiar într-un loc situat în lata ferestrei sale cu cîteva săptămîni mai înainte şi de îndată ce auzi hămăitul cîinilor ochii au început să-i

— lucească ; a insistat să fie ridicat din pat şi, cu multă greutate, a ajuns la fereastră, iar acolo s-a bucurat de „distracţie[4]", eum o numea el. Cînd am mai venit pe la el să văd cum o mai duce, mi-a spus „că văzuse Vulpoiul, dar nu-i văzuse sfîrşitul", „Dacă providenţa ar fi vrut, a adăugat el, mi-ar fi plăcut să-1 urmăresc şi eu pe vulpoi, dar sînt mulţumit totuşi că m-am putut duce la fereastră şi sînt fericit că am văzut, deoarece mi-a făcut foarte bine." In ciuda acestor excentricităţi (adăuga acest generos şi raţional cleric), sper cu sinceritate şi îmi place să cred că a mers într-o lume mai bună, unde să aibă şi prieteni mai buni. şi distracţii mai nobile.»

— Dacă vreun fragment al acestei mici povestiri a provocat unora un surîs, noi îl considerăm pe deplin potrivit cu respectul cel mai înalt datorat acestui bolnav înzestrat cu o judecată simplă, ca şi piosului său pastor atît de cumsecade şi judicios, care sper că nu va fi supărat că am reprodus o versiune corectă, lucru de care sîntem încredinţaţi, a unui fapt care a circulat destul de mult din gură în gură.

— Cît despre rasele Pepper şi Mustard. ele sînt preţuite în cel mai înalt grad pînă în ziua de azi, nu numai pentru uciderea animalelor dăunătoare, dar şi pentru fidelitatea şi inteligenţa lor. Iar cei care. asemenea autorului, posedă o pereche de cîini de acest fel. îi socotesc, nu ne îndoim, ca nişte însoţitori foarte preţioşi.

— NOTA D — LUM CLEEKS

— Un ***lum-cleek***, despre care se vorbeşte în capitolul XXVI, este un drlig de fier ce se fixează deasupra vetrei sau oalei pentru a fierbe mîncarea. Acelaşi accesoriu este adeseori numit ***crook*** Somonul este atîmat de aceste ***lum-cleek***-uri şi uscat, după ce a fost spintecat şi frecat cu sare. în fumul ce se ridică, din turba arsă în vatră, spre ***lum-cleek***-uri. Prepararea în acest mod se numeşte ***reist.*** Somonul afumat este păstrat spre a fi ©ferit ca o delicatesă sub numele de ***kipper***, un fel ales pe care Dr. Redgill l-a considerat ca un ingredient de soi al micului dejun scoţian. A se vedea şi excelentul roman ***Căsătoria***

NOTA E — NUME IN CLANURI

— Distingerea unor persoane, care nu sînt proprietari funciari, prin adăugarea unui fel de poreclă, este într-adevăr necesară datorită numărului de persoane care poartă acelaşi nume. Intr-un sătuleţ din Lustruther, comitatul Roxburghshire, locuiau, dtapă cum îşi amintesc cei de acolo, patru oameni numiţi Andrew sau Dandie Oiiver. Ei erau cunoscuţi ca ***Dandie Eassil-gate*** (Dandie din partea răsăriteană), ***Dandie Wassil-gate*** (Dandie din partea apuseană), ***Dandie Thumbie*** (Dandie Policarul) şi ***Dandie Dumbie*** (Dandie Taciturnul). Primii doi fuseseră botezaţi astfel fiindcă locuiau în partea estică şi vestică a uliţei satului, al treilea fiindcă avea ceva particular în conformaţia policarului, iar al patrulea, datorită obiceiului de a vorbi puţin.

— Se povesteşte, ca o glumă bine cunoscută, că o cerşetoare alungată din poartă în poartă pe cînd se ruga să fie găzduită peste noapte în satul Annandale a întrebat, în disperarea ei, dacă nu există nici un creştin (Christian) prin părţile locului. La care, cei ce au auzit-o, crezînd că întreabă de o anumită persoană cu acest nume, i-au răspuns i „Nu, nu, nu există nici un Christian pe aici, toţi sîntem Johnstone sau Jardine“

— NOTA F — SUPERSTIŢII ŢIGĂNEŞTI

— Misterioasele ritualuri pe care le practică Meg Merrilies în acest capitol XXVII fac parte din atribuţiile ei ca regină a tribului. Toată lumea ştie că ţiganii din toate ţările pretind că pot cunoaşte viitorul, fiind înzestraţi cu darul de a prezice, dar cum se întîmplă adesea, cad ei înşişi victime ale superstiţiilor de pe urma cărora caută să' profite pe seama altora. Corespondentul revistei ***Blackwood's Magazine,*** pe care l-am citat in prefaţa acestei povestiri, ne dă cîteva dovezi referitoare la credulitatea lor

— „Am înţeles întotdeauna — scrie el. vorbind de ţiganii Yetholm — că sînt extrem de superstiţioşi... notîndu-şi cu grijă forma norilor, zborul anumitor păsări, precum şi suspinul vîntului înainte de a purcede la orice treabă mai importantă Se ştie. de pildă, că timp de mai multe zile în şir nişte ţigani s-au întors îndărăt cu carele încărcate, cu asinii şi pruncii lor. din cauză că s-au întîlnit cu un om pe care l-au socotit piază rea. Ei nu

— pleacă niciodată în peregrinările lor de fiece vară pînă cînd nu au anumite semne de bun augur că se vor reîntoarce cu bine. De asemenea, ard şi hainele morţilor nu atît de teama de a nu se molipsi dp vreo boală de care a suferit cel decedat, ci din cauza convingerii că numai faptul de a purta veşmintele celui dispărut le scurtează zilele pe care le-ar mai avea Qe trăit. De asemenea, priveghează cu grijă mortul, ziua şi noaptea, pînă la vremea îngropăciunii, şi cred că „diavolul cheamă cu un clopoţel. în timpul priveghiului, pe cei care simt în acea luptă cu moartea chinurile şi spaimele remuşcărilor “

— Aceste credinţe nu sînt caracteristice numai ţiganilor, ci odată au fost răspîndite. în general, printre toţi scoţienii de rînd ; ele mai pot fi întîlnite numai la cei care şi-au păstrat obiceiurile cele mai primitive şi care sînt şi cei mai lipsiţi de carte. Ideea populară că lupta cumplită dintre viaţă şi moarte este dureros prelungită dacă ţinem uşa odăii închisă era un lucru de care nu se îndoia nimeni în trecutul îndepărtat şi plin de superstiţii al Scoţiei. Dar nu trebuia lăsată nici larg deschisă. Să o laşi doar întredeschisă, era metoda cea mai bună. pe care o adoptau bătrînele gîrbovite iniţiate în tainele muribunzilor şi ale priveghiurilor In acest caz era loc suficient pentru sufletul întemniţat să scape, şi totodată constituia un obstacol se spunea în calea vreunui alt demon înfricoşător care. altminteri, se putea strecura înăuntru Pragul unei locuinţe era un fel de limită sacră, legat de multe superstiţii. Pînă în ziua de azi. o mireasă este întotdeauna luată în braţe şi ridicată peste **3cest** prag, o datină provenită, se pare. de la romani

— NOTA G — LIDDESDALE

— Drumuri în ţinutul Liddesdale, în zilele lui Dandie Dinmont nu prea existau iar pe acele meleaguri se putea ajunge numai străbătînd un şir de mlaştini primejdioase Cam cu treizeci de ani în urmă autorul însusi a fost primul om care a pătruns vreodată în acele mistjptăţi cu o mică şaretă deschidă excelentele drumuri rare
1 azi traversează Liddesdale fiind pe atunci abia începute.
Oamenii se uitau la el nu cu mică uimire, fiindcă aveau în faţă o privelişte pe care mulţi dintre ei nu o mai văzuseră vreodată.

NOTA H — TAPPIT HEN

— ***The Tappit Hen*** era o cană conţinînd trei sferturi de claret (vin roşu).

— Frumoasă jată mai era,
— Din Hawick mîndra doar venea,
— Dar ochiul şi mai mult rîdea,
— Cînd Tappit Hen-ul îl zărea.

— Am văzut una din aceste formidabile căni în casa abatelui Haswel] din Jedburgh, cu mult înainte. Era o măsură de tablă, claretul fiind pe vremea aceea tras direct de la cep, şi avea. într-adevăr. înfăţişarea unei găini stînd pe cuibar. In timpurile mai noi. numirea a fost dată unei sticle de vin avînd aceeaşi capacitate (750 ml). ***Tappit Hen*** este acum o apariţie rară printre băutorii noştri degeneraţi din epoca modernă

— NOTA I — OBICEIURI DE PETRECERE
LA CEI DIN BAROUL SCOŢIAN

— Amănuntele date de domnul Pleydell cu privire la felul în care s-a apucat. în mijlocul unei petreceri, să facă o cerere de apel într-un proces au fost scrise, conform cu Cele spuse mie. de către un gentleman în vîrstă, despre preşedintele Dundas of Arniston-senior (tatăl celuilalt preşedinte mai tînăr şi a) lordului Melville). Odată, pe cînd acest distins magistrat era consilier regal s-a crezut de cuvfinţă să i se ceară ajutorul pentru redactarea unui apel. considerat ca fiind un lucru de primă importanţă, întrucît pe atunci erau rare ocaziile de a recurge la această calp de atac legală. Avocatul angajat âe apelant. însoţit de acela care mi-a furnizat aceste detalii în rolul de secretar a mers la locuinţa Lordului Avocat, care se afla. pare-mi-se. în apropiere de Fishmarket (Piaţa de peşte) Era sîmbătă pe la amiază, curtea tocmai îşi terminase dezbaterile şi Lordul Avocat tocmai îşi scotea roba ca să-şi îmbrace hainele obişnuite şi să-şi pună cizmele, iar slujitorul şi caii îl aşteptau jos în curtea îngrădită, ca să-1 ducă la Arniston. Cu greu puteai să găseşti un moment mai nefavorabil în care să-1 faci să asculte măcar un cuvînt despre acel apel Avocatul cel iscusit însă. sub pretextul că are să-i pună numai vreo două întrebări şi că nu-1 va reţine nici o jumă-

—

— tate de oră. o convinse pe înălţimea sa (care era nu numai un magistrat de un merit inegalabil, ci şi un ***hon vivant***[1] la fel de bun) să bea cu el un pahar la o tavernă faimoasă, şi acolo, eruditul consilier se antrenă treptat într-o discuţie aprinsă asupra aspectelor legale ale cazului In cele din urmă îi veni ideea că ar putea foarte bine să se înapoieze călare acasă la Arniston, prin răcoarea serii. Caii au fost trimişi la grajd, dar au rămas cu şeile pe ei. Magistratul a poruncit să li se servească masa, legea a fost lăsată deoparte pentru o bucată de vreme şi s-a băut destul de binişor. La orele nouă seara, după ee-1 cinstiseră pe Bahus timp de atîtea ore, Lordul Avocat dădu poruncă să fie deşeuaţi caii, ceru să i se aducă hîrtie, pană şi cerneală şi începu să dicteze cererea de apel, continuînd această treabă dificilă pînă la ora patru dimineaţa I Cu prima poştă, avocatul trimise apelul la Londra, o capodoperă în genul său şi din care, mă asigurase cel care îmi povestea, nu a fost necesar, la recitire, să fie corectate mai mult de cinci cuvinte. Iată de ce socot că nu m-am. făcut vinovat de vreo exagerare cînd am descris maniera în care unii jurişti de altădată uneau, uneori, cultul de adorare al lui Bahus cu cel al zeiţei dreptăţii. Themis Cel care mi-a povestit cele relatate a fost cavalerul Alexander Keith, bunicul prietenului meu actual, Sir Alexander Keith din Ravelstone, care făcea pe atunci ucenicie la avocatul ce a condus cazul.

— NOTA K — BUCĂTĂRIA ŢIGĂNEASCĂ

— Trebuie din nou să recurgem la un articol publicat în ***Blackwood's Magazine,*** în aprilie 1817. Cităm :

— ..Pentru marii gurmanzi, bucătăria ţigănească nu pare să aibă bucate prea gustoase Pot să vă asigur cu toate acestea că bucătarul unui nobil de o aleasă distincţie, o persoană care nu a citit niciodată un roman fără să nu caute cu atenţie în paginile lui ceva care să-i sporească ştiinţa culinară, a publicat în „Almanahul Gurmanzilor" o anumită ..Potage â la Meg Merrilies de Derncleugh“ (Ciorbă â la Mea Merrilies din Derncleugh). făcută din vînat şi păsări de toate felurile, fierte înăbuşit cu legume, ciorbă care rivalizează în savoare şi bunătate cu cele

[s] Om de petrecere, chefliu (în limba franceză în text), (n.t.)

— mai alese feluri de bucate servite la nunta lui Camacho[I] şi pe care baronul Bradwardine[II] ar fi socotit-o desigur printre acele ***epulae lautiores***[III] preferate de el.

— Artistul despre care este vorba în acest fragment se numeşte Florence, bucătar al decedaţilor duci de Buccleuch, Henry şi Charles, un om foarte iscusit în profesia lui : arta culinară.

— NOTA L — LORD MONBODDO

— Burnet, a cărui preferinţă pentru cinele anticilor este citată de domnul Pleydell, a fost celebrul metafizician, magistrat şi antropolog, Lordul James Burnett Monboddo, ale cărui „coenae" nu vor fi niciodată uitate de toţi cei ce s-au bucurat de clasica lui ospitalitate. Ca magistrat scoţian, şi-a luat numele Monboddo, după moşia familiei sale. Filozofia sa, aşa cum prea bine se ştie, are un caracter pur speculativ şi întrucîtva fantastic, dar erudiţia lui era profundă şi lordul poseda o elocinţă nemaipomenită, care amintea ascultătorilor de renumita ***os rotundum***[IV] a Crîngului sau Academiei. Adept entuziast al obiceiurilor clasice, petrecerile pe care le dădea aveau întotdeauna loc seara, cînd se bea cel mai ales Bordeaux, servit în clondire îmbrăcate în ghirlande de roze, presărate şi pe mese după maniera lui Horaţiu. Cea mai distinsă societate, şi după rang, şi după meritele literare, putea fi întotdeauna întîlnită la casa lui din St. John's Street, Canongate. Conversaţia sclipitoare a acestui bătrîn extraordinar, spiritul său ales. de cavaler şi gentilom adevărat, erudiţia sa impresionantă şi inteligenţa scînteietoare cu care îşi apăra paradoxurile fanteziste şi, in fine, ospitalitatea sa generoasă şi îndatoritoare, toate aces-

I Fermier nespus de bogat din romanul Don Quijote de Miguel de Cervantes Saavedra (1547—1616), care pregăteşte un ospăţ splendid în vederea nunţii sale cu Quiteria, care se va mărita însă cu rivalul său, Basilius. (n.t.)

II Personaj din primul roman ai lui Sir Walter Scott, *Waverley* (1814). (n.t.)

III *Mîncăruri alese* (în limba latină în text), (n.t.)

IV *Voce armonioasă* (în limba latină în text). Autorul se referă la Platon, care deschisese într-un crîng de lîngă Athena, ce fusese consacrat lui Akademos, faimoasa lui şcoală numită Academia. Platon era şi un retor strălucit, (n.t.)

tea la un loc au făcut aceste ***noctes coenaeque***[V] scumpe tuturor acelora care, ca şi autorul (deşi tînăr pe atunci), au avut onoarea de a sta la masa lui.

V *Nopţi şi cine* (în limba latină în text), (n.t.)

—

— NOTA M — NOPŢILE ALBE ALE AVOCAŢILOR

— Este probabil adevărat, aşa cum a observat consilierul Pleydell. că un avocat care avea un proces nu se sinchisea prea mult din această cauză, presupunînd că era un avocat cu oarecare vechime, şi deci că rareori un proces îi strica odihna sau digestia. Clienţii lor, totuşi, întreţin adeseori o părere cu totul diferită. Mi s-a povestit de către un excelent magistrat, care nu mai trăieşte, că un nobil de la ţară i s-a adresat în dimineaţa cînd urma să aibă loc procesul său (pe care i-1 apăra magistratul, pe-atunci avocat) cu cuvintele următoare, rostite cu o deosebită bonomie :

— Ei bine, milord (consilierul era Lord Avocat), iată că a sosit, în fine, şi ziua aceasta înfricoşătoare. Eu n-am putut închide ochii toată noaptea, gîndindu-mă la ea. şi cred că nici domnia voastră !

— NOTA ADIŢIONALA LA „GUY MANNERING"
asupra localităţilor gallowegiene şi a persoanelor despre care se poate presupune că s-a făcut aluzie în prezenta — povestire

— Un străvechi proverb englez spune : ***Mai mulţi sînt cei care îl cunosc pe Tom Nebunul decît cei pe care Tom Nebunul îi cunoaşte,*** şi veracitatea acestui proverb pare să se aplice'şi la această lucrare, scrisă sub influenţa unei planete vane şi extravagante. Multe circumstanţe similare au fost detectate de cititori, despre a căror existenţă autorul nu avea nici măcar habar. El trebuie deci să privească acest fapt ca o laudă dintre cele mai măgulitoare, deoarece, deşi a relatat nişte incidente pur imaginare, a fost totuşi atît de norocos, îneît a închipuit o lume care să amintească cititorilor de întîmplări adevărate. Iată de ce el poate înfăţişa cu o deosebită plăcere anumite aspecte ale tradiţiei şi istoriei locale, care au fost presupuse că sînt totuna cu locurile, incidentele şi personajele fictive ale povestirii „Guy Mannering[44].

— Prototipul lui Dirk Hatteraiek este considerat a fi fost căpitanul olandez numit Yawkins. Acest om era bine cunoscut pe coastele Galloway-ului şi Dumfriesshire-ului, ca fiind unicul stăpîn şi proprietar a] lugherului contrabandist ***BUCKKAR,*** numit ***THE BLACK PRINCE*** (Prinţul Negru). Făcîndu-se faimos atît prin abilitatea sa nautică cît şi prin cutezanţa sa, vasul său era temut de

— autorităţi şi serviciile sale, folosite de bandele de contrabandişti din Franţa, Scoţia, Olanda şi insula Man.

0 persoană bine cunoscută sub numele de Buckkar-tea (deoarece fusese un cunoscut contrabandist de ceai) şi, de asemenea, sub cel de Bogle-Bush, (după locul de baştină) povestea amabilului domn Train, de la care deţin informaţia, că văzuse deseori mai bine de două sute de oameni din Lingtow adunaţi la un loc, ca să se împrăştie apoi prin tot ţinutul, încărcaţi cu bunuri de contrabandă.

— In acele zile de aur ale „comerţului liber", preţul fixat pentru a transporta o cutie de ceai sau un balot de tutun de pe coastă, din Galloway la Edinburgh, era de cincisprezece şilingi, şi un om cu doi cai putea transporta patru baloturi de acest fel. Negoţul de contrabandă a fost cu desăvîrşire distrus de celebra lege de comutaţie a domnului Pitt[1], care, reducînd mult taxele vamale asupra bunurilor importate, a permis negustorilor legali să poată concura cu contrabandiştii. Legea aceasta a fost denumită de cei din Galloway şi Dumfriesshire, care se îmbogăţiseră datorită comerţului de contrabandă, drept „actul care a adus foametea şi pîrjolul".

— Sigur de sprijinul de care se bucura printre cei de pe ţărm, Yawkins se comporta cu atîta îndrăzneală, încît numai numele lui provoca spaimă în rîndurile ofiţerilor Vamali. El a profitat de spaima pe care prezenţa lui. o inspira, în special într-o anumită noapte cînd, întîmplîndu-se să fie singur pe mal, cu o cantitate considerabilă de mărfuri pe care le păzea, un grup numeros de vameşi a vrut să-l atace. în loc să fugă, văzîndu-se atacat Yawkins i-a întîmpinat cu strigătul :

- — Veniţi, băieţi, Yawkins vă aşteaptă !

— Ofiţerii vamali s-au intimidat şi au abandonat o pradă care nu era apărată decît de curajul şi prezenţa de spirit a unui singur om. Pe mare, elementul său favorit, Yawkins a avut acelaşi succes. Odată, pe cînd îşi descărca mărfurile pe lacul Manxman, în apropiere de Kirkcudbright, două mici cutere ale vamei, „Pigmeul" şi „Piticul", i-au apărut deodată venind din direcţii diferite : unul navigase ocolind insulele Fleed, iar celălalt prin strîmtoarea dintre capul Rueberry şi Muckle Ron. Neînfricatul contrabandist a ridicat pe dată ancora şi a

I Este vorba de *William Pitt-junior* (1759—1806), cere a devenit ministru de finanţe la numai 22 de ani (1771), cînd a şi promulgat faimoasa lege. în 1783 devenea prim-ministru şi murea în această funcţie, în 1806. (n.t.)

—

— trecut ca o săgeată chiar printre cele două cutere, şi atît de aproape, încît şi-a aruncat pălăria pe puntea unuia şi peruca pe puntea celuilalt, după ce înălţase un butoiaş sus, pe catargul principal, pentru a-şi arăta ocupaţia, şi a dispărut cu toate pînzele întinse, fără a suferi cea mai mică avarie. Ca să justifice această scăpare ca prin urechile acului şi alte aventuri încununate de succes, superstiţia populară pretindea că Yawkins îşi asigurase faimosul său lugher ***Buckkar,*** încheind un pact cu diavolul, prin care îi vînduse acestiua o zecime din echipajul său, la fiecare voiaj. Dar cum proceda el cînd era vorba să-i separe pe cei care îi rămîneau, de zecimea cedată, nu ni se spune şi fiecare poate crede ce vrea. De aceea, poate, lugherul ***Buckkar*** purta şi numele de ***Black Prince*** (Prinţul Negru), în onoarea temutului său patron.

— ***The Black Prince*** obişnuia să-şi descarce marfa la Luce, la Balearry şi în alte puncte pe coastă, dar locurile preferate pentru descărcarea mărfurilor erau la gurile fluviilor Dee şi Cree, lîngă vechiul castel de la Rueberry, cam la şase mile mai la sud de Kirkcudbright. Există o peşteră de mari dimensiuni în vecinătatea castelului Rueberry, care din pricină că fusese de multe ori folosită de Yawkins şi de contrabandiştii de pe ţărm, a ajuns să fie numită azi grota lui Dirk Hatteraiek. Străinilor care vizitează acest loc, ale cărui împrejurimi sînt de un deosebit pitoresc romantic, i se arată, de asemenea, un loc numit Saltul Vameşului pe buza unei prăpăstii înfricoşătoare, ca fiind acelaşi loc, se spune, de unde a fost azvîrlit Kennedy.

— Meg Merrilies este considerată, în Galloway, ca zămislită de tradiţiile care circulau din gură în gură despre faimoasa Flora Marshal, una din consoartele regale* ale lui Willie Marshal, cunoscut mai adesea sub denumirea ***Cairdul din Barullion,*** regele ţiganilor din Lowland-ul vestic. Acest potentat merită cu prisosinţă să ne ocupăm şi de el, din cauza următoarelor particularităţi. Era născut în parohia Kirkmichael, cam în jurul anului 1671, şi a murit la Kirkcudbright, la 23 noiembrie 1792, cînd se afla deci în al o sută douăzeci şi unulea an al vieţii ! Nu se poate spune că această viaţă deosebit de lungă s-a făcut remarcată prin cultivarea vreunei virtuţi sau printr-o conduită frumoasă. Willie a fost recrutat şi înrolat în armată de şapte ori şi a dezertat tot de atîtea ori, pe lîngă faptul că a fugit de trei ori de la prestarea serviciului naval. A fost căsătorit în mod legal de şaptesprezece ori şi, în afară de această parte mare şi rezo-

— nabilă a unor consolări matrimoniale, a mai fost, după ce împlinise o sută de ani, tatăl mărturisit a încă patru copii rezultaţi din legături mai puţin legitime. Cînd era foarte bătrîn, a trăit dintr-o pensie acordată lui de bunicul actualului conte de Selkirk. Will Marshal este înmormîntat în biserica din Kirkcudbright, unde mormîntul lui poate fi văzut şi astăzi împodobit cu o emblemă, un fel de blazon care i se potriveşte, alcătuită din două coarne de berbec şi două linguri cu coadă scurtă.

— „Cînd era tînăr, ieşea seara la drumul mare, cu scopul de a „ajuta“ călătorii, uşurîndu-i de conţinutul pungilor ! Intr-o astfel de ocazie, Cairdul din Barullion l-a jefuit pe moşierul de Bargally, într-un loc situat între Carsphairn şi Dalmellington. Această ispravă nu a fost săvîrşită fără o luptă crîncenă, în care ţiganul şi-a pierdut boneta şi a fost silit s-o rupă la fugă, lăsînd-o în drum. Puţin după aceea, un fermier respectabil care a trecut pe acolo a văzut boneta, a ridicat-o, a luat-o ou el şi a fost destul de imprudent să şi'-o pună pe cap. Tocmai atunci Bargally, înapoindu-se cu cîteva ajutoare, a recunoscut boneta şi l-a învinuit pe fermierul din Bantoberick că el a fost cel care l-a jefuit şi deci a dat poruncă să fie arestat. Cum fermierul cam semăna cu ţiganul hoţ, Bargally a continuat să persiste în acuzaţia lui şi, deşi respectabilitatea fermierului a fost probată şi admisă de toată lumea, procesul său a ajuns pînă în faţa tribunalului. Boneta fatală se afla pe masă în faţa judecătorilor ; Bargally jură că era exact acelaşi obiect purtat de bărbatul care îl jefuise ; iar el şi ceilalţi au depus apoi, tot sub jurămînt, că acuzatul a fost găsit chiar pe locul unde fusese comisă tîlhăria, cu boneta pe cap. Procesul luase o întorsătură de rău augur pentru cel prins şi opinia judecătorilor părea să-i fie nefavorabilă. Dar exista o persoană în sala de judecată care cunoştea la fel de bine atît pe cel care săvîrşişe tîlhăria, cît şi pe cel care nu o săvîrşise. Acesta era Cairdul din Barullion, care, ridicîndu-se şi rezemîndu-se de bara lîngă care şedea Bargally, luă brusc boneta de pe masă, şi-o puse pe cap şi, privindu-1 pe moşier drept în ochi, îi zise cu o voce care atrase pe dată şi atenţia curţii şi a publicului ce se îmbulzise în sala de judecată :

— Uită-te la mine, domnule, şi spune-mi, pe jurămîntul pe care l-ai făcut, dacă nu sînt ***eu*** acela care te-a jefuit între Carsphairn şi Dalmellington ?

— Bargally i-a răspuns, uluit peste măsură :

— Cerule ! Chiar tu eşti acela !

—

— Vedeţi ce memorie are acest gentleman ? a continuat apărătorul voluntar al fermierului. El jură pe bonetă, şi nu pe chipul celui care o poartă. Dacă chiar domnia voastră, milord, aţi pune-o pe cap, el ar jura cu convingere că înălţimea voastră a fost tilharul care l-a jefuit între Carsphairn şi Dalmellington !

— Aşa că fermierul din Bantoberick a fost achitat în unanimitate, iar Willie Marshal a reuşit într-un mod ingenios să salveze un nevinovat de la închisoare, fără să se acuze pe sine, deoarece mărturia lui Bargally, apărea limpede pentru oricine, era prea schimbătoare spre a se pune temei pe ea.

— In timp ce regele ţiganilor avea această nobilă ocupaţie, consoarta sa regală, Flora, a reuşit, se zice, să fure gluga de la roba judecătorului, pentru care delict, combinat cu vinovăţia de a fi ţigancă, a fost exilată în Noua Anglie, de unde nu s-a mai întors niciodată.

— Oît mă priveşte, nu pot susţine că Meg Merrilies a fost, în prima ei formă, un personaj sugerat de Flora Marshal, amintind că am mai spus în prefaţă că ea se poate identifica cu Jean Gordon şi nu am deloc scuza moşierului de Bargally cu boneta, ca să pot pune acelaşi fapt pe seama a două persoane diferite. Totuşi sînt cît se poate de mulţumit că Meg a putut fi considerată ca o fiinţă reprezentativă pentru neamul şi rangul ei, ca Flora şi ca altele.

— Mai sînt şi alte observaţii, pentru care mă simt obligat faţă de cititorii mei gallovidieni[I], pe care aceştia le-au făcut, urmând versurile poetului :

— ...(Dînd) aerianului nimic
Un loc pe lumea asta şi un nume[II].

— Aş vrea să le amintesc şi pe acestea, întrucît consider că un autor poate fi îndreptăţit să procedeze astfel. Mă gîndesc la cazul pe care l-a relatat glumeţul Joe Miller şi care se potriveşte destul de bine uneia din întîmplările istorisite : pe cînd Miller era custodele unui muzeu şi arăta (cum însuşi el mărturiseşte) vizitatorilor chiar spada cu care Balaam[III] era gata să-şi ucidă asinul, a fost între-

I Adică din ţinutul Galloway (vechea denumire latină a ţinutului era Gallovidius). (n.t.)

II **Citat din** *Visul unei nopţi de vară.* **(n.t.)**

III Personaj legendar biblic, (n.t.)

rupt de unul dintre vizitatori care i-a reamintit că Balaam nu avea nici o spadă, ei numai îşi dorea una.

—

— Adevărat, domnule — îi replică spiritual ceronele nostru — dar aceasta e chiar spada pe care şi-a dorit-o !

— Nu îi mai rămîne autorului decît să aplice această anecdotă povestirii sale, adăugind numai că, deşi ignorînd multe dintre coincidenţele întîmplărilor fictive ale naraţiunii sale şi unele circumstanţe reale, el se mulţumeşte să creadă că, de bună seamă, s-a gîndit la ele fără să-şi dea seama sau, poate, le-a visat în decursul perioadei cînd se îndeletnicea cu compunerea acestei povestiri ***Guy Mannering.***

— vitate de poet şi istoric. Romanul tratează un episod al răscoalei

— iacobite din 1745. (n.t.)

— [5] *Roua muntelui,* whisky scoţian, (n.t.)

— [1] *Blackwood's Edinburgh Magazine* — revistă literară ilustrată lunară ; a apărut în 1817 sub conducerea lui William Blackwood (1776—1834), avînd în comitetul de redacţie pe John Wilson, pe J G. Lockhart (cel mai bun biograf al lui Walter Scott), James Hogg şi, mai tîrziu, pe William Maginn. (n.t.)

— [1] Partizanii Stuarţilor în îndelungatul conflict dintre dinastia Stuart şi cea de Hanovra erau numiţi jacobiţi de la numele latin Jacobus Stuardus al detronatului rege Iacob al II-lea (1688). (n.t.)

— [1] Din al căror clan a fost ales „Regele ţiganilor" sub domnia lui James al V-lea (n.t.)

— J *AWMOUS* era un fel de pomană dată regulat in Scoţia cerşetorilor. (n.t.)

— [1] In scoţiană, „dominie" înseamnă „învăţător", adeseori cu nuanţă peiorativă, (n.t.)

— [2] Aluzie la Samson, eroul legendar biblic de o putere herculeană care a provocat multe victime în rîndul filistenilor. Trădat de soţia lui, Dalila, şi prins, Samson va avea totuşi o moarte demnă de el, prin sfărîmaren stîlpilor sălii unde benchetuiau vrăjmaşii lui, care vor fi ucişi prin prăbuşirea tavanului, (n.t.)

— [1] Nume de astrologi de diferite naţionalităţi sau erudiţi (ca Origen din Alexandria c. 185—c. 253) care au acord .t o mare atenţie astrologiei, (n.t.)

— [1] *Tunete şi fulgere* (în limba germană în text). Mai folosită este expresia *Donner und Blitz,* (n.t.)

— [1] *Bagă bine de seamă* (în limba latină în text), (n.t.).

— păduche, Iarmarocul sfînt sau îndurerata jalbă a autorului şi rugămintea sa pentru reprezentanţii scoţieni din Camera Comu-

— [1] *Ziua începută* (în limba latină în text), (n.t.)

— [1] *Rău făgăduit* (în limba latină în text), (n.t.)

— [1] Stofă ţesută din păr de cămilă, (n.t.)

— [2] *Protejata mea* (în limba franceză în text), (n.t.)

— ' Titlu acordat prinţului moştenitor la tronul Angliei, (n.t.)

— [1]_*In natura lucrurilor,* adică *in lumea aceasta* (în limba latină în text), (n.t.)

— [1] Dunstable este numele unui orăşel în comitatul Bedford, la nord-est de Londra. Pe aici trecea vechiul drum roman numit WATLING STREET, renumit pentru lungile lui porţiuni în linie dreaptă şi desăvîrşita lui netezime. De aici, expresia *as plain as Dunstable way* (neted ca drumul spre Dunstable). Evident că cineva poreclit Dunstable este un om deschis care spune lucrurile verde în faţă. (n.t.)

— [1] *Flageoletul* fsau *flageoleta)* — instrument muz'cal asemănător flautului (de lemn sau metal), folosit de orchestre. în special la marşurile militare, pentru sunetele sale acute, (n.t.)

— [1] Aluzie la comedia lui Shakespeare *Mult zgomot pentru nimic* (1598), care descrie încercarea nereuşită a perfidului Borachio de a împiedica oricum căsătoria nobilului Claudio cu frumoasa Hero, pe care vicleanul o acuză de infidelitate. Pînă la urmă, totul se dovedeşte a fi „mult zgomot pentru nimic", Borachio este demascat şi nunta are loc. (n.t.)

— [11] ***Dawson*** ar însemna „Fiul gaiţei" (sau al stăncuţei). (n.t.)

— [1] Fragmentul este luat din poemul ***Biblioteca,*** scris de poetul ***George Crabbe*** (1754—1832), cu ocazia şederii lui la Londra, (n t.)

— [1] Versurile sînt extrase din poemul oriental ***Thalaba nimicitorul*** (1801), scris de poetul ***Robert Southey*** (1774—1843). Titlul provine de la eroul principal Thalaba, care îşi propune ca scop al vieţii distrugerea cuibului de vrăjitori de la Domdaniel. o cetate tainică de pe fundul mării (n t.)

— [2] ***George Crabbe*** (1754—1832) — poet clasicist şi realist. Deşi în plină perioadă romantică, el a continuat să scrie poeme epice realiste, adevărate nuvele în versuri, (n. t.)

— [2] *Pe crupă* (în limba franceză, în text), (n.t.).

— [1] ***Wasler*** sau ***leister.*** Aşa se numeşte această suliţă lungă. Există şi **o** suliţă mai scurtă, care este aruncată de pe mal şi **cu** care **un** sportiv experimentat loveşte peştele **cu o** singulară dexte**ritate. (n. t.).**

— [1] Cînd ţăndări sau crengi uscate sînt folosite ca torţe pentru a lumina apa, ele sînt numite, ca în text, ***roughies.*** Cînd se folosesc bucăţele sau zdrenţe muiate în catran sau păcură, ele poartă denumirea de ***hards,*** venită probabil din franceză, (n.a.).

— [1] Lucire fosforescentă care se vede adesea în ţinuturile mlăştinoase datorită combustiunii spontane a gazului de baltă provenit din descompunerea materiilor organice, (n.t)

— [1] *Hijder Ally* sau *Haidar Ally* (1722—1782) — prinţ musulman şi conducător militar al Indiei. A fost guvernatorul provinciei Mysore între anii 1759—1782. (n.t.)

— [1] ***Cur iar*** este jucătorul care practică sportul numit CURLING. Acesta se joacă de două echipe, fiecare cu patru coechipieri, care încearcă să trimită un fel de puc, de obicei o piatră mare, tare şi elipsoidală, către un semn făcut în mijlocul unui cerc. (n. t.)

— [1] Expresia se referă la coarda principală a unei lire ebraice, şi anume aceea care dă sunetul de bază al întregului instru-

— [1] Unii membri ai sectelor religioase cele mai stricte refuzau să depună jurămînt în faţa unui magistrat civil. Secta numită Antiburgher datează în Scoţia din 1747. (n.t.)

— [1] Cuvînt de origină greacă care se aplică unei persoane blestemate şi sortite pieirii (n. t.)

— [2] Aici, în noiembrie 1666. forţele presbiterienilor (convenanterilor), conduse de colonelul Wallace, au învins trupele regaliste, conduse de generalul Dalziel. (n. t.)

— [1] *Privelişte* (în limba franceză în text), (n.t.)

— * *Luclcenbooth* şi *Canongate* — cartiere cunoscute ale Edinburghului. (n.t.)

— [1] De ia cuvîntul latin *compotor,* tovarăş de băutură, (n. t.)

— [1] Numele acestui joc *High Jinks* (marile învîrtituri) provine de- la unui din modurile în care se juca şi anume : se fixa pe **o** masă rotundă un ac, drept în mijlocul ei, de la care plecau mai multe fire spre jucători, ca spiţele unei roţi sau razele unui cerc. Un titirez mobil, plasat deasupra acestui ac, era învirtit şi pus în mişcare indexul său se oprea indicînd un fir sau altul. Con-

vivul căruia aparţinea firul trebuia să bea un nou pahar sau să plătească amenda cerută. *Whigmeelerie* era alt fel de *High Jinks.* **(n. t.)**

— [1] *Cophetua* — rege african legendar, celibatar convins pînă în clipa cînd întîlneşte o cerşetoare de care se îndrăgosteşte. Se căsătoreste cu ea şi cunoaşte fericirea pînă la sfîrsitul vieţii. (n. t.)

— [1] Bisericile non-conformiste erau acelea ai căror preoţi refuzaseră să depună jurămînt de credinţă în 1689, pentru William şi Mary, ei fiind iacobişti. (n. t.)

— [2] *John Home* (1722—1808) — pastor, dramaturg şi istoric. A scris mai multe tragedii, printre care celebra *Douglas* (1756), şi — o istorie a răscoalei din 1745. (n. t.)

— [3] *Robert Fergusson* (1750—1774) — poet apreciat de Burns şi Stephenson, pentru volumul său de versuri publicat în 1773. (n. t.)

— [4] *Joseph Black* (1723—1799) — medic şi chimist scoţian, (n.t.)

— [1] Acest nume fictiv se acordă într-un proces uneia dintre părţi (asemănător românescului Stnn Păpuşe). Dacă se vrea **şi** desemnarea celeilalte, se foloseşte un aJ doilea nume fictiv : *John* — o *Stile*s. (n. t.)

— [1] Piesă de teatru scrisă de John Fletcher (1579—1625). (n. t.)

—[1] Te blestem pe tine, cea mai nelegiuită... cea mai vicleană... cea mai spurcată... cea mai vrăjmaşă şi cea mai netrebnică... te blestem ! I! (în limba latină în text), (n. t.) , . , , , ,

— [2] Vrînd, nevrind (în limba latină în text).

— [1] Parafrazarea cuvintelor lui Falstaff : Păi, Hal. aceasta mi-e chemarea, şi nu-i păcat pentru un bărbat să lucreze după cum se simte chemat *'Henric al IV-lea, Partea l act I)* (n.t.)

— [1] *Copil găsit* (în limba franceză în text), (n.t.)

— [2] Clarence, fratele regelui Eduard al IV-lea (1461—1483), se zice că ar fi avut un sfîrşit tragic, fiind înecat (de fratele său Richard, viitorul Richard al III-lea, sau din ordinul regelui Edwarg), într-un butoi cu vin.

— [1] *Incapabil să-mi apăr propriile mele interese* (în limba latină în text) ; expresie folosită cînd cineva, bolnav fiind, nu poate apare ca să se apere în faţa justiţiei (n. t.)

— [1] *Urmînd exemplul regelui* (în limba latină in text), (n. t.)

— [1] *Răpire de persoană* (în limba latină în text), (n. t.)

— [1] *Stiver* — veche monedă olandeză, echivalentă aproximativ cu un penny englezesc, (n. t.)

— [1] în 1713, *Jonathan Swift* (1667—1745), cunoscutul eseist, povestitor şi om politic englez, neuitatul autor al „Călătoriilor lui Gulliver", a fost numit decan al catedralei Sfîntul Patrick din Dublin, (n. t.)

— [1] *Macer,* purtător de nmce (meis), un fel de ghioagă sau buzdugan de război utilizat în evul mediu şi avînd adeseori capul rotund prevăzut cu ţinte de fier Aceşti ofiţeri ai justiţiei purtau o astfel de *mace,* ca simbol al puterii executive cu care erau investiţi (n. t.)

— [1] Ceai Buckkar. (n.t.)